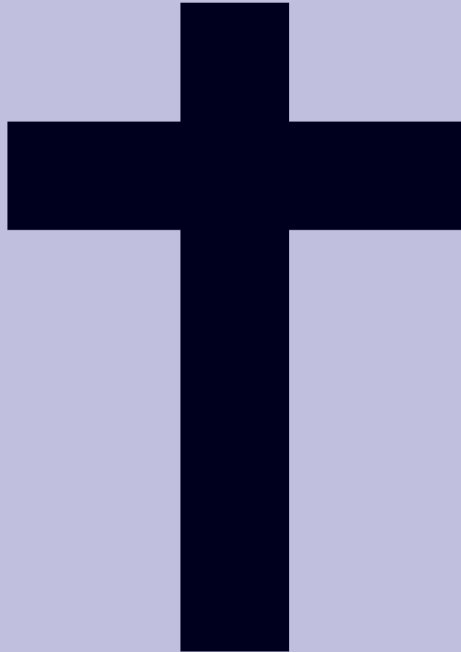

K̄abas Qae-xg'ae
sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana

copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b

Contents

Kabas Qae-xg ae sa	1
MATAIO	7
MAREKO	64
LUKA	99
JOHANE	160
TSÉÉ ZI	202
ROMA NE	256
1 KORINTA NE	281
2 KORINTA NE	304
GALATIA NE	319
EFESO NE	328
FILIFI NE	337
KOLOSA NE	343
1 TESALONIKA NE	349
2 TESALONIKA NE	355
1 TIMOTEO	358
2 TIMOTEO	365
TITO	370
FILEMONE	374
HEBERA NE	376
JAKOBO	395
1 PETERE	401
2 PETERE	408
1 JOHANE	413
2 JOHANE	419
3 JOHANE	421
JUTA	423
XGÒRE-KG'AI	425

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana
[nhr]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2012 The Bible Society of Botswana

Print publisher, 2012 by The Bible Society of Botswana

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Table of Contents

page

Téé-cookg ai sa Naro dis Baebes di góá-kābian koe

Tcgāyas ncēe tsi ko nxará kana ko komsana sa, qarian dis tcgāya si i, a Nqarim dim kg ui me e. Kgoarakuan di qaria nes úúa hãa, a sa a ga wèé kg òè-kg áma tsi kābi. Ncēe komsana si tsi kò ne tsi ga kg òèa tsi ka aaguse cgaeè, igabaga tsi gha chõò tamas kg òè sa hòò!

Ncēe ba cām dim xòè me e Baebes di ba, Kābas Qáé-xg ae sa ta ko ma tciiè ba, Naro kg uis cgoa góá kābièa ba. Baebele sa c ēe zi tcgāya zi ka kias tcgāya si i. Q āa-q āa ta as ko, ntam ko ma Nqari ba khóè ne cgoa tséé sa. A sa a ko Gam ka kg ui, Gam di ncām kuan ka hēéthēé e. Cgáé si i. Ncēe c ēes gúus cgáé sa tsi ko tcáós q oo koe tcāa kg oana ne méé tsi tcáóa tsi koe hānas kg ui sa tséékagu. Si tcáóa tsi dis kg ui sa saòs dim tam me e. Gaa domkam cgáém dàòm Baebele sa tsi gha nxará ba saòs dim tam cgoa a.

Tcoman ta úúa hãa Baebele sa gha kóma q āaè sa. X aigam Nqari ba méém Baebes di góá-kābian ncēe Naros di tséékagu naka khóè ta di zi tc ēe zi hēé, naka tcáóa ta hēé, naka kg òè-kg áma ta hēé, naka x áea ta hēéthēé kāba-kāba. Dqom̄mè méém!

Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me ntcuukg ai cgoa, còrè Me koaba ka.
Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me cāris ko dqòa ka.

Baebele sa tséékagua ne

Baebes q oo koe ta ko tãáka zi gúu zi Baebes ka nxará. Ncēe zi gúu zia ko x áí ta a, nta nooses Baebele sa cgáé ii sa, a zi a gha ntcām ta a, ta Baebele sa tséékagu.

- Jeso ba kò Mk 13:31 koe máá: “Nqarikg aian hēé naka nqóokg aian hēéthēéa gha chõò, igaba i Tiri kg uian chõò tite,” témé.
- Jn 5:39 koem kò máá: “Nqarim di zi Tcgāya zi tu ko kaisase bóò q oo, gatua tc ēea máá, gazi koe tu gha chõò tamas kg òè sa hòò, ta tc ēea khama. Igabaga zi ko ēe zi Tcgāya zi Tíi ka nxàea tseegukagu,” témé.
- Paulo ba ko Rom 15:4 koe góá a máá: “Wèé zi gúu zi ncēe xg ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxāasega ta gha Nqarim di zi Tcgāya zi koe guua hãa qáo tcáóan hēé naka ghui-ghui-tcáókuan hēéthēé koe guu a nqòòan úú ka,” témé.
- Paulo ba ko 2 Tim 3:15-17 koe Timoteo ba góá máá a máá: “Cg árè-q ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgāya zi Nqarim di zi ma q ana hãa, ncēe ko kgoana a qāè tc ēean q āa di mää tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. Wèés Tcgāya sa Nqarim koe guua hãa, a xgaa-xgaan hēé, naka dqàèkuan hēé, naka tchànò-tchanokuan hēé, naka tchànòan ka xgaa-xgaan hēéthēé di tsééan úúa; nxāasegam gha Nqarim dim khóè ba tc āòa hãa xgaa-xgaasean úú, a gha wèés tséés qāè sa kg ónòsea máána hãa ka,” témé.
- Hebera ne 4:12 ba ko máá: “Nqarim dim kg ui ba kg òèa hãa, a ko tséé, a wèé za ga ntcōe-kg ám ntcàum ka kaisase ts èè me e, a ko khóèan koe qhàea tcāase, a tcáó sa hēé naka tc ēe ba hēéthēé gáda q aa, a q amku-q oo zi hēé naka tcgaèan hēéthēé q aa-q aa, a ba a ko tcáós di cauan hēé naka tc ēe-kg áman hēéthēé bóda tcg òò,” témé.
- Me Jeso ba Xgorekg ai dis tcgāyas koe (22:18,19) máá: “Wéém khóèm ēe ko ncēs tcgāyas di porofitan di kg uian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: Ncēe c ēem khóèm kò c ēe gúuan gaan koe càua mááse, nem gha Nqari ba ncēs tcgāyas koe góáèa hãa cg àèan càua máá me, a ncēe c ēem khóèm kò ncēs tcgāyas porofitan dis koe c ēe

kg uian séèa tçg òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg òèan dis hùis koe hěé, naka tcom-tcomsam x áé-dxoom koe hěéthěé séèa tçg òó, ncées tçgāyas koe góàa a,” tam Jeso ba méé.

Nqarim dim Kg ui ba tǎáka zi kg ui-kg ám zi úúa hǎa. Johane 1 ba ko Nqarim dim Kg ui ba cǎa ba kúrúa hǎas ka kg ui. Ncēe sa kò Nqarim dim Cóm koe kúrúse, gatá dim X aigam Jeso Kreste ba. Kg uim ncēe ko 2,000 xu kuri xu cookg ai ka cǎa ba kúrúsea ba méém gataga wèé cǎm ka cǎa ba kúrúse gatá di kg òè-kg áman koe, Baebeles di qarian koe guu a.

Dàò-kg ám zi nta ta gha ma Baebele sa tséékagu di zi

Baebele sa ta ga ma tséékagu xu dàò xu:

- Qhàò tsi cgoa nxára si
- Khòe ne ēe nxára c úúa ne cgoa nxára si
- Cúim cǎm ka tu cúim tcee ba nxára
- Chóà xg ae tu, dùús ka tu kòo nxára sa: qhàò tu cgoa hěé, naka gatu di tcáràn cgoa hěé, naka c ēe ne khòe ne cgoa hěéthěé e
- Tc ēem ēe kaisase qgóó tcáó tsia hǎa ba tcáó tsi q oo koe tcǎa
- C ēe xòèan tcáó tsi koe xgaa-xgaase
- Bóò tçg òó, Baebeles ko nta méé sa c ēe zi gùú zi ka
- C ēe ne khòe ne Baebeles ka xgaa-xgaa

Baebele sa

Baebele sa cúis tçgāya si i, igabas tǎáka zi tçgāya zi dis xg ae-q oo si i. Cǎm xòèan cgoas q aa-q aaèa: Nciís Qáé-xg ae sa hěé nakas Kǎbas Qáé-xg ae sa hěéthěé e. Nciís Qáé-xg aes di góá-kǎbian koe ta ko gataga thěé tséé, a tǎ a nqòòan úúa hǎa, 10 kurian qǎá q oo koe ta gha xg ara cgoa si di i.

Kǎbas Qáé-xg aes ncēe tu ncēeska tshàu q ooa tu koe úúa sa, 27 zi tçgāya zi úúa hǎa.

- 5 zi tçgāya zi hǎna hǎa, nxàea ko tçg òó zi, dùús kúrúsea hǎa sa:
  - Mataio, Mareko, Luka naka Johanem di zi tçgāya zia ko Jesom di kg òèan ka kg ui nqòóm koe, si ko
  - “Tséé zi” dis tçgāya sa ko nxàe, dùú sam Nqari ba gaa x aèan qǎá q oo koe nqarikg ai koe guu a Gam di xu xgaa-xgaase-kg ao xu koe hěé naka kerekes koe hěéthěé kúrúa hǎa sa.
- Kái zi tçgāya zia hǎna, Paulo ba hěé naka Petere ba hěé naka Johane ba hěéthěé ka góàa zi, naka c ēe xu hěéthěé e.
- Chòò dis kas ko “Chómsea zi gùú zi xgòrekg ai” dis tçgāya sa x áí ta a, Nqarim ko ma nqòómkg ai koe kúrúsea zi gùú zi bóò sa, naka kái-kg aise ko hàà kúrúse zi hěéthěé e.

Ncēes tséés góá-kǎbian dis ma tshoa-tshoasea hǎa sa

Tséés ka

Tséés ncēe sa 1990 ka tshoa-tshoasea hǎa. Gaa x aè ka xu kò tc àà-cookg ai xu RCBs Dtcoaga dis di xu “Christian Reformed Churches” zi Holland di zi cgoa xg ae, a hùian dtcàrà, Naro kg uis dis Baebeles gha góàe di i. Si kò tséé sa 1991 ka tshoa-tshoàe.

Hùia ne

Kái ne khòe nea kò ncēes tséés koe hù: kái-kg aise x áém di ne khòe ne, naka gataga xg ae zi ncēe zi hěéthěé e: “Wycliffe Bible Translators” di ne hěé, UBS (“United Bible Societies”) sa hěé, naka “Bible Society of Botswana” di ne hěéthěé e. C ēe ne khòe nea kòò góá kǎbi dis xg aes koe tséé, ne ko c ēe ne khòe ne ēe góá kǎbièa zi bóò q oon koe

hùì. Eẽ góá kabièa sa bóò q ooa ne kòò khòè ne x áe koe dàra a kúrúè, tçgãyan koe hẽè naka khòè ne xg ae-xg ae a workshopoan kúrúan ka hẽèthẽé e. Gatagam kòò tãá nqõò koe guua hãam kg ui zi q ãa-kg ao ba hàà, a ãe góá kabièa hãa sa bóò q oo.

Tséé sa kòò qóm si i, igaba i kòò kái khòèan hùì. Wèé zi gúù zi tc amkg ai koem kòò Tcom-tcomsam Tc ãe ba hùì ta a. C ãe ne khòè nea kòò gatá cookg ai koe Baebele sa nxará, a góá kabi sia hãa, ta gane dis tséé sa tséékagua hãa thẽé.

Naro dis Baebele sa wèém khòè ba kúrúa máàèa, dtcòm-kg ao ne cúí ne tamase, kg uim Nqarim di ba wèém khòèm di me e khama.

Gáó-kabi sa xg ara tite. Wèé x aè ka i tãáka dàòan hàna, me wèém dàò ba qãè xòèan hẽè naka tshúù xòèan hẽèthẽé úúa hãa. Kái xu dàò xu ta tcana, a qãèse bóò q ooa hãa. C ãe gúù tu ko bóò i qãè tama, kana tu ko qãè khama iim dàòm c ãe ba c ãe xu kg ui xu koe úúa hãa, ne tu cgómna gatá koe ãe kg uian óá.

Gatá ncèe kg ui sa ko góá kabi ta kaisase ncèes gúùs ka korè tu u kg oana:

GÓÁ KABIÈA KG UIAN TSÉÉKAGU!
Nqari ba méém gaan koe guu na kg ui cgoa tu u.

Gúù zi ncèe góá-kabian koe tu ga q ãa zi

Góá ta ko kabi ka ta kòò kg aia Gerika dis kg uis ka góàèa hãa kg uian qãèse bóò q oo. Góá-kabi sa méés ncèe ko xùri zi khama ii:

1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xamì gúùan nxàe.
2. Góá-kabi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xamì.
3. Góá-kabi sa méés khòèan ka kómá q ãaè.

1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xamì gúùan nxàe

Nqarim di Kg uian koe méé ta táá c ãe gúù càù guu, naka ta táá cúí gúù ga tçg óò guu. Nqarim di Kg uian wèé ga méé i góá-kabian q oo koe hãa, c ãe xòèan gaan di cúí tamase, naka ta táá cúí kg uian khòèan di ga càù guu. C ãe gúù ta ga tãákase nxàe sa ta kgoara máàè tama. Kg ui zia tãáka zi i khama i gha tãáka zi kg ui zi koe gúùan tãákase nxàè. Gatá i ga ma ii-q ooaan tãáka a igaba méé ta kúrú naka i méése-q ooaan cúíta ii.

2. Góá-kabi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xamì

Góá-kabis ncèe sa ta kúrúa bóò hãa, si khòèan ko ma kg ui khama xamì.

Lk 1:12 koes ko Gerika sa máá: “q áòa nea ko cg áè cgae me” témé. Naro di ne khòè nea ncèeta méé tama, khama ta ko bóò me cgáém kg uim tséékaguè gha ba “q áòs ka tcãàè” me e, tchànose ko Naros koe kómse ba.

Lk 2:26 koem “x oo sa bóò” dim kg ui ba qãèse kómse tama, khama ta kòò “x óó” dim kg ui ba tséékagu.

Lk 3:14 koe ta kòò bóò tçg óò hãa, “tshuu-ntcõan cgoa chibi-chibi” dim kg ui ba qãèse tséékaguè tama sa, ta nxãaska ncèe ba téé-q ooa ba koe tòóa: “khòèan gaan di tama chibian hãakagu” di ba.

Lk 9:44 koe ta “Tcãà ncèe kg uia ne tceea tu koe” di kg uian téé-q oo koe “Qãèse dxãa tceea” di kg uian tséékagua.

Tsee 4:24 koe ta “Ghùì dom” dim kg uim téé q oo koe “tchàa-tchaa dom” dim kg ui ba tséékagua.

3. Góá-kabi sa méés khòèan ka kómá q ãaè

Wèé x aè ka méé ta qãèse bóò, kg uian ko kómá q ãase sa. Ncèè c ãem khòèm kòò c ãem xg aekum koe nxará a ko c ãe qgáì koe tèèse, a tèèse dim x áí ba [?] kg áía ba koe úúa ne

ta bóda tcg òóá hãa, gaam khòem dis tèèse sa ta gha tcg òó cgae me sa, a kgoanase i kò ne qãè-tcaokagu me, me qãè-tcaoan dim x áí ba [!] kg áí ba koe úú.

Ncèè c èem kg uim kò wèém khòem ka kóma q ãaè tama ne méé ta c èem kg ui ba tséékagu. Gúùan gha qãèse kóma q ãaè sa ta ko tc èe ne méé ta c èe x aè ka kg uian càù.

Mt 28:3 koe i ko máá, bóòse-q o oan moengelem di ko “nxõa-nxõan khama ma q úú u,” téméè. Naros ka ta èeta méé tama. Kg uim tséékagu ta ga ba “nqõara-nqau” di me e. Tc úúm úú tama khama ta ko “nqõara-nqau” ba tséékagu a máá, “nqõara-nqauan khama q úú,” témé, igabam nxãam igaba qãèse kóma q ãase tama. Gaa domka ta “gõya-gõya” dim kg ui ba tséékagua hãa, kómam gha q ãaè ka.

Tsee 6:10 “q ãan di tc èean hëé naka Tc èe ba hëéthëéa” cuiskaga kóma q ãasea hãa tite, “tc èean” hëé naka “Tc èem” hëéthëé di tsara kg ui tsara kò ko tséékaguè ne, khama ta ko *Tcom-tcomsa* dim kg ui ba tséékagu “Tc èem” cookg ai koe.

Tsee 12:4 koe xu kái xu kg ui xu “me” di xu hàna hãa. Kóma i gha q ãase ka ta ko “Herote” dim cg òè ba cúí q oro tséékagu.

Kóma i gha q ãase ka ta kò c èe xu dàò xu tséékagu:

- Ncèè khòem kò cààm cg òèan tãáka úúá hãa ne ta ko q ãa-q ãasam cg òè ba tséékagu.

o X áí sa: Petere ba ko c èe x aè ka “Kefase” ta ma tcièè. Gatá ii xg aeku koe ta “Petere” ba tséékagua hãa gaam xg aekum koe, a ta a kò gaam tceem ka nqãaka góá a máá: “Gerika sa ko máá ‘Kefase’ témé”.

o Perisila (Tsee 18:36) sa ko Rom 16:3 dim xg aekum koe Gerikas koe “Perisika” ta ma tcièè, igaba ta kò “Perisila” dis cg òè sa tséékagu.

- Gatá dim X aiga ba Kãbas Qáé-xg aes koe kái xu cg òè xu ka tcièèa hãa. C èe koem ko “Jeso” ta ma tcièè, a c èe koe “Kreste” ta ma tcièè, a c èe koe “Jeso Kreste” ta ma tcièè, c èe koem ko “Kreste Jeso” ta ma tcièè. Naros koe, cààm dim cg òè ba kái-kg aise saòm dim cg òè me e, khamam gha “Krestem Jesom” dim cg òè ba tãáse kóma q ãaè “Jeso Krestem” dim cg òè ka, a ba a gha nqùu sa tcãà ta a. C úúá ta hãa, dùú sa tãáka si i sa cg òèan ka, domka ta kò “Jeso Krestem” dim cg òè ba tséékagu.

Kg ui sa góá-kãbian koe hàna zi xháé zi

- Naro sa kái kg uian qgóóas kg ui si i. Naro sa ko ncèe kg uian tséékagu: “tsao, “sao”, “khao”, “xao”, naka “tu” ba hëéthëé e, si ko Gerika sa wèé kg uian ncèe koe cúím kg ui ba tséékagu, ncèe ko góá-kãbi-kg ao ne koe kúrúá bóò zi ghùu ba. Gerika sa ko kái-kg aise “Tíí qõe ga xaoè” dim kg ui ba tséékagu, igabam ga gataga “tíí qõe ga saoè” dim kg ui ba thëé nxàe, gaa domka ta “xao” dim kg ui ba “tum” koe kãbia hãa.

- Naros koe ta kái zi xháé zi úúá hãa nxárá-q o oan di zi. Naro sa nxárán koe nqoana ba nqáé tama, gaa domka ta ko c èe kg uian koe nxárá-q o oan cgóbè. Ta gataga q ana hãa, kái ne Naro ne ko nxárán koe tãá zi kg ui zi di kg uian tséékagu sa.

C èe koe ta kò kg ui xu kãbi, kóma ko q ãase kg uian koe, Mk 14:5 dim tceem koe khama: “300 denarii” di marian ta kò kãbi a “kurim di maria ne” témé (c èe koe ta ko “qano mari” dim kg ui ba tséékagu).

- Botswana koe ko tséékaguè qóm-q o oan hëé naka qáò-q o oan hëéthëé ta ko tséékagu, “kilomitara” dim kg uim khama.

Baebeles di zi kg ui zi koe i ko cg òèan tãákase kómse Naros koe. Ncèe i Naros ka góásea ka, qaase i ko cg áré zi gúù zi méé zi tshentshaè sa.

- Gerika sa ko “Iesous,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jeso,” témé. Naro di ne khòè nea ncèe góá-q o oan q ana hãa (c èe zi góá-kãbi zi q oo koe).

- Gerika sa ko “Yakoobos,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jakobe” ba tséékagu Nciis Qáé-xg aes koe (X àù kg ui sa ko “Jacob” ba tséékagu), ta ko Kãbas Qáé-xg aes koe “Jakobo” ba tséékagu (X àù kg ui sa ko ncèe koe “James” ba tséékagu).

C ẽe zi x áí zi tçgãyas q oo koe hàna zi

Ncẽe ko xùri zi gúú zia Baebeles koe Gerika dis kg uis ka góàe tama.

- a. Téé-cookg ai zi Baebeles di zi tçgãya zi di zi ko xòmse bìrí ta a, wèés tçgãyas q oo koes dùú hàna sa.
- b. Tcúú dim tcee ba ko wèém xg aekum ko méé sa nxàe. Gataga xu c ẽe xu xg aeku xu xg ae-xg aeèa hãa cgáé zi tcúú zi koe, nxãasegam gha wèém dàòm cgáém wèés tçgãyas di ba thamkase kóma q ãase ka. Ncẽe zi tcúú zi cgáé zia gataga x áíèa hãa wèés téé-cookg ais koe.
- c. C ẽem xg aekum ko c ẽem khama xam̀, nem ko ẽem xg aekum dim kg ui ba c ẽe xu xg aeku xu koe x áíse.
- d. Xg aeku xua x áíèa hãa, nxãasega i gha x áí ndaka xòèan ko qõòa mááku sa ka, nxáràse-kg ámán gha kúru i thamka a.
- e. Kái-kg aise ta sere-sere zi tcana hãa, nxãasega i gha sere-serean ẽe góásea hãas cgoa qõòa mááku ka, ne nxárà-kg ao ne kóma q ãa a.
- f. Qãèse i gha kómse ka ta ko nqãaka kg uian góá, qãèse tu gha kóma q ãa a ka.
- g. Nqõó xu ko x áí zi sere-sere zi Baebeles qáá koe hàna.
- h. Kg uian kaikagu sa

Cg òèan ta kò góá ne ta ko kiam kg uim cgoa tshoa-tshoa a, Nqari ba ko nxàe kg uian hẽéthéé e (Gam, Me; “ba” ka tamase).

Kiam kg uim cgoa ta tshoa-tshoa tama satana ta kòo góá ne, kaikagua ba ta tc ẽe tama khama.

Ncèè c ẽe kg uian kòo cgáé-cgaeè ne ta ko kaia kg uian cgoa góá a. Gal 3:16 koe tsara kg ui tsara hàna: “ba” ba hẽé naka “xu” ba hẽéthéé tsara. Qãèse tsara gha ncẽe tsara kg ui tsara x áíse sa ta ko tc ẽe domka ta ko kg ui tsara ncẽe tsara kaikagu.

Wèé xu kg ui xu kg uim koe hàna xua ga kaikaguè a tcúú sa x áí (Tsee 17:23m khama).

- i. C ẽe xu xg aeku xu koe i kg uian nquú xg aekuse dxàe xòè dim xg aekum koe góáèa, gaa domka i c ẽe kg uian kg áòm xòèm za hãa.

X áí sa Mt 5 koe:

³“Ts ee-ts eekg aièa nea
gane ẽe tc ẽem koe dxàua hãa
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,

nqarìkg ai di x aia nea gane di i khama.

⁴Ts ee-ts eekg aièa nea
gane ẽe ko kg ae ne,

qgài-qgai tcáóè ne gha khama.

- j. Tc úú-tc uuèa hãa qgáa ne

Tc úú-tc uuèa hãa qgáa nea ko càua máásea hãa kg uian x áí. Càua máásea hãa kg uian ta kò táá kaisase tcàa. Eẽ kg uia nea tséékaguèa hãa ẽe qãèse kómse tama qgáian koe. Baebele sa góá hãam Khóèm (Nqarim) di qámse máán ka hẽé, naka nxárà-kg aoan koe ga hẽéthéé ta ko bòò i ko qaase x áí ta gha sa dùútsa xòè xu cúí xu ta càua máásea hãa sa.

- k. Kg ui xu [xgàris q oo koe hãa xu] ko x áí, gaa kg uia nea kò c ẽedaoka Baebeles ẽe kò ncúísega góáèa hãas koe hãa tama sa.

Ncẽe kg uia nea góá-kabi-kg ao ne dis xg aes ka góáèa.

MATAIO Mataiom ka góàèa qâè tchõa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncêes tçgãyas dim góá-kç'ao ba Mataio me e, mari xç'ae-xç'ae-kç'aom ncêe kò Jesom dim xçaa-xçaa-kç'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tçgãyas koe bìrí ta a, Jeso Kreste ba nçòòkaguèam Kgoara-kç'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kç'uian Ncìis Qáé-xç'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncêem dàòm ka x'ái, Nçari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khóè ne cgoam kò Ncìis Qáé-xç'aes koe kúrú hãa zi nçòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncêe qâè tchõa nea Juta ne di cúí tama, gane ncêem kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ãèa hãa ne, igabaga i wèém nçòóm di ne khóè ne di i. Mataiom dis tçgãya sa ko kç'aia tç'ãa a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tçguù-tçguukuan ka hêé naka kúrú bódèan ka hêéthêé nxàe. A sa a nxãaska Gam di qâè tchõan di xçaa-xçaan ka hêé naka Me kò ma khóè ne Galilea koe kç'òèkagus ka hêéthêé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncêem kò Galilea koe guu a Jerusalema koe sían ka hêéthêé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hêéthêé e: Gam dis xçàus koe hêé naka ãem kò ko x'ooan koe tãe x'aè ka hêéthêé e.

Jeso ba kaim Xçaa-xçaa-kç'ao Me e sas ko ncêes tçgãya sa x'ái. Gaam ncêe Nçarim di x'áèa nem gha nxàea kabi, a ba a gataga Nçarim di x'aian ka xçaa-xçaa di çarian úúa hãa ba. Gam di xçaa-xçaa ne ko tãáka zi guù zi di zi dtçõo-coa zi 5 zi cgoa ç'aa-ç'aa a nxàèe:

1. Xàbim dis xçaa-xçaa sa. Ncêe sa ko nçarikç'ai di x'aian di ne khóè ne ka nxàe: ne ii sa hêé, naka tséé zi kúrú méé ne ga zi hêé naka ts'ee-ts'ee kç'aiku zi ãe ne gha máàè zi hêé naka ãe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hêéthêé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xçaa-xçaa-kç'ao xu di x'áè-kç'ama ne, ãe xu kò tsééa tçg'òòè hãa ka (Mt 10)
3. Nçarikç'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xçaa-xçaa-kç'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncêem x'aèm di chòò-q'ooan hêé naka nçarikç'ai di x'aian di hàà-q'ooan hêéthêé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kç'uia ne:

- nçarikç'ai di x'aia ne
- “nxãasega i gha Tçgãyas di kç'uian tseegukaguè”

Tçgãyas ç'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)
- Jeso ba Galilea koe (4:12-16:12)
- Jeso ba ko Jerusalema koe çòò (16:13-20:34)
- Jeso ba Jerusalema koe (21:1-25:46)
- Jesom di xçàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam di x'ooan koe tãe sa hêéthêé e (26:1-28:20)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

*Jesom dis çhàò sa
(Lk 3:23-38)*

¹ Tçgãyas Jeso Krestem dis çhàòs di sa, Dafitem ka tsgõose-coa ba, Abrahamam ka tsgõose-coa ba.

² Abrahama ba kò Isakam ka xòò me e,
me Isaka ba Jakobem ka xòò me e,
me Jakobe ba Jutam ka xòò me e,

káíkhoe ga xu hěé naka qõese ga xu hěéthěé di ba.

³ Me kò Juta ba Perese ba hěé
naka Sera ba hěéthěé tsara ka xõò me e
(gatsara ka xõò sa kò Tamara si i).

Me Perese ba Heseronem ka xõò me e,
me Heserone ba Ramem ka xõò me e,
⁴ me Rame ba Aminadabem ka xõò me e,
me Aminadabe ba Nasonem ka xõò me e,
me Nasone ba Salemonem ka xõò me e,

⁵ me kò Salemone ba Boasem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rahabe si i),
me kò Boase ba Obetem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rute si i),

me Obete ba Jesem ka xõò me e,
⁶ me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõò me e
(xõò sa kò Uriam ka kò séèèas khòe si i).

⁷ Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xõò me e,
Me Rehoboame ba Abiam ka xõò me e,
me Abia ba Asam ka xõò me e,

⁸ me Asa ba Jehosafatem ka xõò me e,
me Jehosafate ba Joramem ka xõò me e,
me Jorame ba Usiam ka xõò me e,

⁹ me Usia ba Jotamem ka xõò me e,
me Jotame ba Ahasem ka xõò me e,
me Ahase ba Heskiam ka xõò me e,

¹⁰ me Heskia ba Manasem ka xõò me e,
me Manase ba Amosem ka xõò me e,
me Amose ba Josiam ka xõò me e,

¹¹ me kò Josia, Jekonia ba hěé
naka qõese ga xu hěéthěé ka xõò me e,
ncêe khòe ne kò tcg'òóe a ko Babilone koe úúe ka.

¹² Eês séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus qãá q'oo

koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
me Salatiele ba Serobabelem ka xõò me e,

¹³ me Serobabele ba Abiutem ka xõò me e,
me Abiute ba Eliakimem ka xõò me e,
me Eliakime ba Asorem ka xõò me e,

¹⁴ me Asore ba Satokem ka xõò me e,
me Satoke ba Akimem ka xõò me e,
me Akime ba Eliutem ka xõò me e,

¹⁵ me Eliute ba Eleasarem ka xõò me e,
me Eleasare ba Matanem ka xõò me e,
me Matane ba Jakobem ka xõò me e,

¹⁶ me kò Jakobe ba Josefam ka xõò me e,
ncêe kò Marias dim khòe ba ii ba,
ncêe Jesom ka xõò kò ii sa,
ncêe ko Krete ta ma tciie ba.

¹⁷ Nxãaska zi kò wée zi qhàò zi Abrahamam koe guu a síí Dafitem koe tcãà zi 14 zi i, zi
kò Dafitem koe guu a síí séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus dim x'aèm koe tcãà ka zi

14 zi qhàò zi i, zi kò séèa tcg'òòku a Babilone koe úúkus dim x'aèm koe guu, a síí Krestem di x'aèan koe tcãà ka zi kò 14 zi qhàò zi i.

Jeso Krete ba ko ábàè
(Lk 2:1-7)

¹⁸ Ncèe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam ka xòòs Maria sa kò Josefam ka séèkuan tòóa mááèa hãa. Igaba ãe khara qanega xg'ae ta ga hãa kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'èem ka ncãàn úúkaguèa.

¹⁹ Gas dim khòèm Josefa ba kò tchànóm khòè me e, a kò tc'èe tama nxàea tcg'òóan gaan di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa ba q'oo koe bìrísea hãa, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa.

²⁰ Qanegam hãa a ko ncèe zi gúù zi ka tc'èe-tc'èese kam ko moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sòokuris q'oo koe qhúí cgae me, a bìrí me a máá: “Josefaè, Dafitem ka tsgòose-coaè, táá Maria sa séè bèe guu, nakas tsaris khòè sa kúrú. Eè gas ka qómmea nea Tcom-tcomsam Tc'èem koe guua ke.

²¹ Si gha kg'áòm cóá ba ábà, tsi gha cg'òèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne khòè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama,” témé.

²² Wèèan ncèea kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncèe kò máá:

²³ “Dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa gha ncãàn úú, a sa a gha kg'áòm Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciiè,” tam méé, ncèe sa ko máá, ‘Nqari ba hãa cgoa taa,’ témé.

²⁴ Me Josefa ba tc'oman koe tãe, a ba a ãem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a síí Maria sa gam dis khòès iise séè.

²⁵ Igabam kò táá xóé cgoa si, si nxãakg'aiga síí kg'áòm cóá ba ábà. Me cg'òèa ba Jeso ta ma tcii.

2

Cg'áè-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu

¹ Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tconò q'ãa-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà,

² a hàà tèè a máá: “Gaam ãe ábàèam x'aigam Juta ne di ba ndaa? Gaam dim tconò ba xae ncãa cáms ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa, hàà xae gha dqomè Me ka,” témé.

³ Eèm ko x'aigam Herote ba ncèes gúùs ka kóm kam kò tcg'ái-tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hëéthéè e, gam cgoa.

⁴ Me wèé xu kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khòè ne di xu hëéthéè tciiia xg'ae, a tèè xu nda koe méém ga *nqòòkaguèam* Krete ba ábàè sa.

⁵ Xu bìrí me a máá: “Betelehema koe e, Jutea di i. Ncèea porofitim kò ma góá hãa ga a khama:

⁶ “Tsáá Betelehema tseè,
Juta dim nqòóm koe hãa tsi,

cg'aré tama tsia x'aiga xu Juta di xu koe.

Tsáá koem gha tc'ãà-cookg'ai ba guu a tcg'oa khama,
ncèe gha Tiri ne khòè ne Iseraele di ne kòre ba,
témé,” ta xu méé.

⁷ Nxãaskam kò Herote ba tconò q'ãa-kg'ao xu kàa ka tciiia tcg'òó, a ba a qãèse tèèa kg'ónò xu dùútsa x'áè kam tconò ba bóòsea sa.

⁸ A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá: “Qòò naka síí Cóám ka qãèse kóm, naka ãe xao kòò hòè Me ne kg'uiian tsééa máá te, nakar gha nxãasega tíí igaba síí dqomè Me,” témé.

⁹ Eè xu ko x'aiga ba kóma xg'ara ka xu kò xgoaba a qòò. Me gaa x'áè kaga tconòm ãe xu kò cáms ko tcg'oa xòè za bóòa ba tc'ãà-cookg'ai xu, a ba a nxãakg'aiga síí Cóám hãa qgái tc'amkg'ai koe téé.

¹⁰ Tcɔ̀nò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase q̄ãè-tcao.

¹¹ Nquum q'oo koe xu kò tcàà, a Cóa ba bóò xòòs Marias cgoa, a xu a qámse a dɔ̀m Me, a x'aian di cāan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi gúù zi hěé, q̄ãè hm̄m xg'ào tshāán hěé naka tcgáùse di tshāán hěéthěé di zi aba zi tcg'òó a máà Me.

¹² Sōokuris q'oo koe xu ko q'āakaguèa, táá méé xu Herotem koe k̄abise sa khama xu kò tãám dàò ba sèè a gaxu dim nq̄óm koe k̄abise.

Josefa xuku ne ko ts'āà a Egepeto koe q̄góé

¹³ Eē xu q̄òà hāa kam kò moengelem X'aigam Nqarim di ba sōokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: “Tēe, naka Cóa ba hěé naka xòò sa hěéthěé sèè, naka Egepeto koe ts'āà naka q̄góé! Gaa koe méé tsi hāa nakar nxāakg'aiga síi bìrí tsi kúrú tsi gha sa. Kúrúse i gha me gha Herote ba Cóa ba qaa, cg'òo Mem gha ka ke,” témé.

¹⁴ Me ēem ntcùúm ka tēe, a ba a Cóa ba hěé naka xòò sa hěéthěé sèè, a Egepeto koe q̄ò.

¹⁵ Gaa koem kò hāa, me nxāakg'aiga síi Herote ba x'óó.

Ncēe sa kò kúrúse, nxāasegas gha X'aigam Nqarim porofitim koe guu a kg'uia hāa sa tseegukaguè ka, ncēe ko máá: “Egepeto koer Cóm Tiri ba tciia tcg'òóa hāa,” témé ba.

Herote ba ko cóá xu cg'òo

¹⁶ Eēm ko Herote bóòà q'āa, tcɔ̀nò q'āa-kg'ao xu kam q̄àe-qaeèa hāa sa, kam kò nxāaska kaisase xgòà, a ba a ncōo-kg'ao xu tsééa tcg'òó, síi xu gha wéé xu cóá xu ēe cām kuri xu, kana gaxu ka nq̄āka hàna kurian úúa xu, Betelehem ba hěé naka gam q̄àe koe hàna xu q̄gài xu wéé xu koe hěéthěé hàna xu cg'òo ka. Ncēe sam kò kúrú, tcɔ̀nò q'āa-kg'ao xu hàà bìrí mea hāas domka, ēe xu kò bìrí meam x'aèm koe guu a.

¹⁷ Ka i kò nxāaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncēe kò máá:

¹⁸ “Dòm ba kò Rama koe kómse,
kg'ae sa hěé

naka thòò-tcaoase kg'ae sa hěéthěé di ba.

Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgae,

a kò q̄gài-qgai-tcáókuan xguì,

kaàra i hāa khama,”

témé ba.

Josefa ne ko k̄abise, a Nasareta koe q̄ò

¹⁹ Herotem ko x'óó q̄ã q'oo koem kò moengelem X'aigam Nqarim di ba Josefam koe sōokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe,

²⁰ a ba a máá: “Tēe naka tsia Cóa ba hěé naka xòò sa hěéthěé sèè, naka tsia Iseraele dim nq̄óm koe q̄ò, ēe kò Cóm di kg'òèan qaa nea x'óóa hāa ke,” témé.

²¹ Me tēe, a Cóa ba hěé naka xòò sa hěéthěé sèè, a ba a Iseraele dim nq̄óm koe q̄ò.

²² Igaba ēem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nq̄ó ba tc'āà-cookg'aia sa, gam ka xòòm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe síian bèe. Sōokuris koem ko q'āakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe q̄ò,

²³ a síi Nasareta ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe x'āè, ēe porofiti xu ka kg'uièa hāas gha nxāasega tseegukaguè ka, ncēe kò máá: “Nasareta dim khòè ba, tam gha ma tcièè,” témé sa.

3

Johanem tcguè-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xgaa-xgaa (Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Eē xu cām xu kam kò Johanem tcguè-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgòós Jutea dis q'oo koe Nqarim di zi kg'ui zi xgaa-xgaa a máá:

² “Tcòóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùu u ke,” témé.

³ Ncēm Johane ba porofitim Isaiam kò gam ka kg'uia hāam ga me e, a ko máá:

“C'ëem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu
a q'au a ko máá:
'X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòda máá,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,' ”
témé ba.

⁴ Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáían hana, a khòò dim bàne ba kháóa ba koe qáéa. Gam di tc'òoa nea kò tcòmàn hëé naka qãáka di dènean hëéthëé e.

⁵ Ne kò khòè ne Jerusalema hëé naka wèè Jutea hëé naka wèém xg'aeku-coam Jorotane qàe dim koe hëéthëé guu a sí cgae me,

⁶ a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàm koe tcguù-tcguuè.

⁷ Igaba ìem ko kái xu Farasai xu hëé naka Saduke xu hëéthëé bóò, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò bìrí xu a máá: “Gaxao cg'aoan di xao cóá xaoè! Dìin ka xaoa q'ãa-q'ãaèa hãa a ko hààko xgòàn *Nqarim di bèe?*”

⁸ Nxãaska méé xao chìbian koe xao tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúru.

⁹ Táá méé xao bìríse naka máá, ‘Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgõose ba,’ témé guu. Bìrí xao or ko a ko máá: *Nqari* ba qarian úúa, ncëe zi nxõá zim gha sèè a Abrahama ba tsgõo-coan kúrúa máá di i ke.

¹⁰ Bòò sa nxãakamaga hìi zi di tòbean kg'ónòda tòóa máàèa, si gha wèés hùis ìe qãè tc'áróan kúru tama sa xg'aoa tcg'òò, a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè.

¹¹ “Tíí ra ko tshàn cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha tcóóse ka, igaba Gaam ìe ko tíí qãá q'oo koe hàà ba tíí ka qari Me e, ncëe Gam di zi nxàbo zi qgóóan gar tc'ãò tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa hëé naka c'eem cgoa hëéthëé tcguù-tcguu tu u.

¹² Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáis koe dqòròa xgãá a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irìi tamam c'eem koe tsoroan dàò,” tam méé.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(*Mk 1:9-11; Lk 3:21-22*)

¹³ Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm gha Johanem ka tcguù-tcguuè ka.

¹⁴ Igabam kò Johane ba xgàè-kg'am Me, a máá: “Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tíí koe hàà?” témé.

¹⁵ Me Jeso ba xoa me a máá: “Guu u ncëeska, kg'anoa i máá tsama, ncëeta tsam gha hëé sa ke. Ncëem dàòm ka tsam gha ko wèè zi gúù zi tchàno zi kúru, *Nqarim* ka ko qaaè zi,” témé. Me dtcòm Me.

¹⁶ Eëm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúúga tshàm koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarìkg'aian xgobekg'amse, Me *Nqarim* dim Tc'ëe ba bóò, Me tcíbís khama ii a ko Gam koe xõa.

¹⁷ Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarìkg'ai koe guu a máá: “Ncëe ba Tirim Cóám ncàma Raa Me e, Gam kar ko kaisase qãè-tcao,” témé.

4

Jeso ba ko kúrúa bóòè
(*Mk 1:12-13; Lk 4:1-13*)

¹ Me nxãaska Jeso ba Tc'ëem ka sèè a qãáka úúè, síim gha dxãwam ka kúrúa bóòè ka.

² Eëm ko 40 cáman hëé naka 40 ntcùúan hëéthëé tc'òoan carasea hãa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

³ Me kò kúrúa bóò-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrí Me a máá: “*Nqarim* di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncëe nxõán bìrí naka i péréan kúrúse,” témé.

⁴ Me Jeso ba xoa a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khòè ba péréan ka cúí kg'òèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka a, ìe ko *Nqarim* di kg'áman koe guu a tcg'oa ba,’ témèèa,” tam méé.

⁵ Kam ko nxãaska dxãwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalema dim* koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgàian tempelem tcoḃe dim koe síí tòó Me,

⁶ a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, nqãaka xaoa xòóse. Góásea i hãa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà,
xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùì Tsi,
táá Tsi gha nxãasega nqàrèa Tsi
nxõán koe xg'ána tòó ka,’ ”

tam méé.

⁷ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Gaicara i góásea hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu,’ ” témé.

⁸ Gaicaram kò dxãwa ba sèè a kaisase kaim xàbim koe úú Me, a ba a wèé x'aian nqõómkg'ai di hëé, naka gaan di karean hëéthëé x'ái Me.

⁹ A ba a bìrí Me a máá: “Wèéan ncêe gar gha máà Tsi, gómankg'ai koe Tsi kòo cg'áé a ko dqom te ne,” témé.

¹⁰ Me Jeso ba nxãaska bìrí me a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqari ba tsi gha dqom, a Gam cúí ba kúrúa máá,’ témé,” tam méé.

¹¹ Me nxãaska dxãwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùì Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Eëm ko Jeso ba Johane ba qáéèa hãa sa kóm, kam kò Galilea koe kabise.

¹³ Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síí x'ãè, ncêe ko tshàam qàe koe hànám qgàì ba, Sebulone ba hëé naka Nafetali ba hëéthëé tsara dim nqõóm koe,

¹⁴ ãe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncêe kòo máá:

¹⁵ “Sebulonem dim nqõó ba hëé
naka Nafetalim dim nqõó ba hëéthëé tsara
tshàam koe ko qõòm dàòm koe hãa,
Jorotanem qàe koe, Galilea koe,
nqõóm tãá zi qhàò zi di ba;

¹⁶ khòè ne ncêe *gaa koe* ntcùúan q'oo koe x'ãèa hãa nea
kaiam x'áà ba hòà.

X'ooan dim nqõóm ntcùúm q'oo koe hãa ne koe
i x'áàn hààraa,”
témé.

¹⁷ Eëm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoa-tshoa a xgaa-xgaa a máá: “Tcòóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùú u ke,” témé.

Jeso ba ko tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcii

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Eëm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qõò kam kò khòè qõeku tsara bóò, Simonem ncêe kòo Petere ta ma tciiè ba hëé naka Anterea ba hëéthëé e, tsara c'uisí sa tshàan q'oo koe tcãà, x'àù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁹ A ba a bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao tsao ii,” témé.

²⁰ Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu, a xùri Me.

²¹ Gaa koem guu a ko qõò kam kò khòè qõeku tsara c'èe tsara bóò, Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé naka qõesem Johane ba hëéthëé e, tsara gatsara ka xõòm Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hãa, xu ko gaxu di c'uisían kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara a.

²² Ka tsara kò kúúga dxòro ba hëé naka gatsara ka xõò ba hëéthëé guu, a xùri Me.

Jeso ba ko tsàako ne khòè ne kg'òèkagu
(Lk 6:17-19)

²³ Me Jeso ba wèém Galileam koe qòò te, a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a ko x'aian di qàè tchòàn ka khòè ne bìrì, a ko wèè tciian koe hěé naka wèè thòòan koe hěéthěé qàèkagu ne.

²⁴ Gaam di tchòà ne kò wèém Siriam koe tsai-tsaie, ne kò Gaam koe wèè ne ěe ko tãáka zi tciì zi tsàa ne óá, naka thòòkase tsàara hãa ne hěé naka dxãwa tc'ëan ka tcãàèa ne hěé, naka x'óóa qae ko ne hěé naka nqoara ne hěéthěé e, Me kúru ne ne qàè.

²⁵ Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hěé naka Dekapolise koe hěé naka Jerusalema koe hěé naka Jutea koe hěé naka c'ëe xòè Jorotane di koe hěéthěé guu a xùri Me.

Jeso ba ko xàbìm koe xгаа-xгаа (5:1–7:29)

5

¹ Eëm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbìm koe qaò, a sí gaa koe ntcòó, xu Gam di xu xгаа-xгаа-se-kg'ao xu hàà cgae Me.

Tseegu dis ts'ee-ts'ee'kg'ai ku sa
(Lk 6:20-23)

² Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа xu a máá:

³ “Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe tc'ëm koe dxàua hãa
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,
nqarìkg'ai di x'aia nea gane di i khama.

⁴ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáòè ne gha khama.

⁵ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe ko cg'aré-cg'arese ne,
nqòó ba ne gha q'òò khama.

⁶ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe tchànoan xàbà máána hãa ne,
a cáma máá ana ne,
xg'ãàkaguè ne gha khama.

⁷ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
ěe thòò-xama-máákuan úúa ne,
Nqarim ka ne gha thòò-xama máàè khama.

⁸ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe q'ano-tcáó ne,
Nqari ba ne gha bóò khama.

⁹ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe ko tòókuan kúru ne,
Nqarim di ne cóá ne ta ne gha ma tcièè khama.

¹⁰ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea
gane ěe ko tchànoan domka xgàràè ne,
nqarìkg'ai di x'aia nea gane di i khama.

¹¹ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa tua,
ncèè khòèan kòo ncoi tu u, a ko xgàra tu u ne,
a ko Tíí domka wèè zi gúu zi cg'ãè zi
[tshúu-ntcòase] gatu ka nxàe ne.

¹² Qàè-tcao méé tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,
gatu di surutan nqarìkg'ai dia kaia hãa ke,

gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra
ncēe kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu khama.

Tabean hēe naka x'áàn hēéthēe e
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Gatua nqōomkg'ai di tu t̄abe tu u. Igaba i kò t̄abean di ts̄au-q'ooan kaà cgae e, ne i gha gaicara ntama kúrúe a ts̄au? Cúí guù ga i q̄àe máánaa h̄aa tite, kg'ama tch̄aa koe aaguè a khóèan ka náàès cúí si i.

¹⁴ “Gatua nqōóm di tu x'áà tu u. X'áé-dxoom x̄abim tc'amkg'ai koe hàna ba cuiskaga chóm̄mèa h̄aa tite.

¹⁵ Cúí khóè ga gataga lampi sa x'áà-x'aa naka q'ores ka nq̄aka tòó sia h̄aa tite, igaba i gha tée-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèé ne ēe nquum q'oo koe hàna ne x'áàn máà.

¹⁶ Gatua di x'áàn méé i gatà iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'áà, naka ne gha nx̄asega gatu di q̄àe tsééan bóò, naka nea gatu dim X̄òm nqarikg'ai koe hàna ba dqom̄.

X'áèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

¹⁷ “Táá tu tc'ēea máá, hàar ko x'áèan ko méé sa kana porofiti xu ko méé sa kaàkagu, ta tc'ēe guu. Hàara Raa, hàar gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà tseegukagu si.

¹⁸ Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Nqarikg'aian hēe naka nqōók'gian hēéthēe gha kaà, igabam cúím góám cg'árém ga ba kana góá-hiim ka góàe guùan ga igaba x'áèan koe guu a kaà tite, i gha nx̄akg'aiga sí wèé guùan kúrúse.

¹⁹ Khama nx̄aska, diim wèém ēe gha ncēe x'áè-kg'ámán ka cg'aré ba kaàkagu ba, a ba a ncēs guù sa kúrúan khóè ne xgaa-xgaa ba, nx̄aa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ba ta ma tcièè. Igaba ēe ko x'áè-kg'ámán kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa a ba, nx̄aa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tcièè.

²⁰ Bìrí tu ur ko a ko máá: Gatua di tch̄anoan kòo x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu dian hēe naka Farasai xu dian hēéthēe nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tc̄àa tite.

Cg'ōo sa
(Lk 12:57-59)

²¹ “Kóma tu h̄aa, ne kò ncíi kuri di ne khóè ne bìrìe a ko máá: ‘Táá cg'ōo guu.’ ‘Wèém ēe gha cg'ōo ba gha xgàrakuan téea máá,’ téméè.

²² Igabar ko Tíia bìrí tu u a ko máá: Diim wèém ēe qōesem koe xgòà h̄aa ba gha xgàrakuan téea máá. Gataga diim wèém ēe ko qōese ba bìrí a máá: ‘Káà h̄uì tsi guù tsi i,’ témé ba gha x'áèan di xu kaia xu cookg'ai koe x̄ara mááse. Igaba diim wèém ēe ko máá: ‘Tsáá káà tc'ēe tsi guù tsi,’ témé ba ch̄òo tamas c'ees dx̄awam dis ka téea máàe h̄aa.

²³ “Khama nx̄aska, ēe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'ēe-tc'ēese tsáá qōe ba c'ēs guù sa tsáá cgoa úúa sa ne,

²⁴ méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qōò naka sí tsáá qōem cgoa tòókuan kúrú, naka nx̄awa hàà tsari aban úú.

²⁵ “Qh̄ésega méé tsi ēe ko ch̄ibi-chibi tsim cgoa kómku, ēe tsi kòo xgàrakuan dis qh̄àis koe sí cgoa me ne. Nx̄aa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tsh̄au q'oo koe tc̄àa tsi, me gha xgàra-kg'ao ba q̄áé-kg'aom tsh̄au q'oo koe tc̄àa tsi, tsi gha q̄áé-nquus koe tc̄àè.

²⁶ Tseegua ner ko bìrí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara h̄aa tite, a gha nx̄akg'aiga sí ēe q̄aua h̄am mari-coa ba suruta.

Cg'árà kúrú ne

²⁷ “Kóma tu h̄aa i kòo ncēeta méèe a ko máá: ‘Táá cg'áràn kúrú guu,’ téméè.

²⁸ Igabar ko Tíi bìrí tu u a ko máá: wèém khóèm ēe ko dx̄àe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóo si ba, nc̄aa nx̄akamaga cg'áràn kúrú cgoa si tc̄áoa ba koe.

²⁹ A ncēe kg'áo xòè dim tcgáim tsarim kòo ch̄ibian kúrúagu tsi ne méé tsi nx̄obeatcg'òò naka aagu me. Q̄àe e, c'ēe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèé tc'áróa tsi ch̄òo tamas c'ees dx̄awam dis koe xaoa tc̄àèan ka.

³⁰ Gataga ncèè kg'ám x'òàm tsarim kòò chìbian kúrúkgu tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òò naka aagu me. Qãe e c'èe xòèa tsi gha aaguè sa, wèè tc'áróa tsi gha chòò tamas c'ees dxāwam dis koe tcāàèan ka ke.

Khòès cgoa q'aa sa

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Gataga i kò ncèeta méèè a ko máá: ‘Dìim wèém ãe ko gam dis khòès cgoa q'aa ba méém tcgāya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hãa di sa,’ ta méèè.

³² Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Wèém khòèm ãe ko gam dis khòè sa aagu ba, cg'árà nes kúrúá domka tamase, ba ko cg'árà-kg'ao sa kúrú si, me ko dìim wèém ãe ko aaguèas khòè sa sèè ba cg'áràn kúrú, tar ko méé.

Gàisea ne

³³ “Gataga tu kóma hãa, ne kò ncíi kuri di ne khòè ne bìriè a ko máá: ‘Táá tshúù-ntcōan cgoa gaise guu, igaba méé tsi tsari gaisean X'aigam Nqarim cookg'ai koe tseegukagu,’ témèè.

³⁴ Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Táá gaise guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcōó-q'oos x'aian di si i ke,

³⁵ kana nqōómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòó qgái i ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kaiam X'aigam dim x'áé-dxoo me e ke.

³⁶ Gataga méé tsi táá tcúúá tsi cgoa gaise guu, cuiskaga tsi cúim c'òòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana ntcúúá hãa tite ke.

³⁷ Kg'amaga méés gatu dis ‘Eè’ sa ‘Eè’ sa ii, nakas gatu dis ‘Eè ãe’ sa ‘Eè ãe’ sa ii. A ncèè c'èes gúù sa tsi kò ncèe zi kg'ui zi koe càùá mááse nes gha nxãa sa dxāwam koe guua.

Kabia mááku sa

(Lk 6:29-30)

³⁸ “Kóma tu hãa i kòò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tcgái ba méém tcgáim c'èem domka tcg'òòè, nakam xōó ba xōóm domka tcg'òòè,’ ta méèè.

³⁹ Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Táá cg'ãè tc'èem khòè ba kabia máá guu, igaba dìim wèém ãe ko kg'áò xòè di góóa tsi koe xg'ám tsi ba, nxãa ba c'èem góó xòè ba máà thèé nakam xg'ám.

⁴⁰ A ncèè khòèm kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáian sèè kg'oana ne, máà me gataga thèé tsari kaisa marian di qgáia ne.

⁴¹ Dìim wèém ãe gha ko chùì tsi, cúim kilomítara ba tsi gha gam di zi gúù zi xgàm a qōò ba, nxãam cgoa méé tsi cám kilomítaran qōò.

⁴² Máà ãe ko dtcàrà tsi ba, naka ãe cgóbè cgae tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

Tsari cg'òo-kg'aoan ncàma ne

(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Kóma tu hãa i kòò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'òo-kg'ao ba hòre,’ témèè.

⁴⁴ Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Gatu di cg'òo-kg'aoan méé tu ncàm, naka còrèa máá ãe ko xgàra tu u ne,

⁴⁵ naka tua gha nxãasega gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hánam di tu cóá tu ii. Gam dis cám sam ko kúrú si ãe cg'ãè ne hèé naka ãe qãè ne hèéthèé qaò cgae, a ba a ko túúan ãe tchàno ne koe hèé naka ãe kàma ne koe hèéthèé tsééa úú.

⁴⁶ Èè ncàm tua hãa ne tu kò ncàma hãa, ne ia gha dùútsa surutan kabisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thèé gataga hèé khama.

⁴⁷ A ncèè gatu di qōean cúí ga tu kòò tsgámkgu, ne tu ko dùús cgáé sa kúrú? A táá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thèé gataga hèé tama?

⁴⁸ Nxãaska méé tu tchàno ii, ncèem ma gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

6

Tchàno zi tséé zi

¹ “Q'ãa méé tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khòè ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khòè ne x'ái zi guu. Gatà tu kò hěé ne tu surutan hò tite, gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hànám koe.

² “A c'ěem dtcàrà-k'ao ba tu kò c'ěes gúu sa máà kg'oana ne méé tu còrè-nquuan hěé naka x'áéan xg'aeku koe hěéthěé táá torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãè khòéan khama ko ma kúrúse xu khòè xu ko hěé khama, nxãasega xu gha c'ěe khòéan ka dqom̃mè ka. Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'oèase hòða.

³ Igaba tsáá ěe tsi kò c'ěem dtcàrà-k'ao ba c'ěes gúu sa máà ne, táá hěé nas dxàes x'òàs tsari sa q'ãa, kg'àòm x'òàm tsarim ko kúrú sa.

⁴ Naka i gha nxãasega gúuan tsi tcg'òó q'oo chòmsea hãa, Me gha Saòm ncěe ko chòmsea zi gúu zi bóò ba gha suruta tsi.

*Còrèan ka xgaa-xgaa sa**(Lk 11:2-4)*

⁵ “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qãè khòéan khama ko ma kúrúse xu khòè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hěé naka x'áéan xg'aeku koe hěéthěé ko nqàrè ka téé a còrèan ncàma xu, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne bóò xu ka. Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'oèase hòða.

⁶ Igaba tsáá ěe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim nquum q'oo koe tcãà, naka nquu-k'ám ba tcěekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncěe hòòse tama ba. Nakam gha nxãasega Saò ba suruta tsi, ncěe ko chòmsea zi gúu zi bóò ba.

⁷ Naka gatà còrè tu kò ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, tãá zi qhào zi di ne ko hěé khama, kái zi kg'ui zi ěe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'ěea khama.

⁸ Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xòò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcào sa nxãakamaga q'ana hãa ke.

⁹ Ke méé tu ncěeta ma còrè na máá:

Sita ka Xòò Tseè
nqarikg'ai koe hàna Tseè,
cg'òèa Tsi méé i dqom̃mè,

¹⁰ Tsari x'aian méé i hàà.

Tsáá ko tc'ěe sa méés nqòómkg'ai koe kúrúè
nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.

¹¹ Sita dis tc'òos wèè cáám di sa
ncěe cáám ka máá ta a.

¹² Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,
sita ma c'ěe ne gane di chìbian
ma qgóóa máána hãa khama.

¹³ Táá kúrúá bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,
igaba dxãwam òòm dàòm koe tcg'òó ta a.

[X'aian hěé,
naka qarian hěé,
naka x'áàn hěéthěéa
chòò tamase Tsari i ke.
Amen.]

¹⁴ “Khòè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba gatu di chìbian koe qgóóa máá tu u khama.

¹⁵ Igaba ncěe khòéan tu kò gaan di chìbian qgóóa máá tama, nem gatu ka Xòò ba thěé cuiskaga chìbia tu qgóóa máá tu ua hãa tite.

Tc'òoan carasea ne

16 “Gataga thée, ãe tu kò tc'õoan carase ne mée tu táá cg'ãè-cg'ãe kg'ái guu, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xu khama ma, ncëe cg'ãè-cg'ãe kg'ái ko xu, c'ëe ne xu gha nxãasega x'ái, tc'õoa ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khóè ne koe* cg'oèase hòòà.

17 Igaba ãe tsi kò tc'õoan carase ne mée tsi xg'aà kg'ái naka nxúian tcg'áuse.

18 Naka i gha nxãasega tsari tc'õoan carasean táá c'ëe ne ka bóòe guu, igaba tsarim Xòòm ka, ncëe hòòse tama ba. Me gha Saòm ncëe chómsea zi gúù zi ko bóò ba suruta tsi.

Qguùan ka xgaa-xgaa sa

(Lk 12:33-34)

19 “Táá mée tu nqõómkg'ai koe qguùan tòóa mááse guu, ncëe tcg'ãàn hëe naka ncàbàn hëéthëe ko tc'õó o koe, ncëe ts'ãà-kg'aoan ko khõá a tcãà a ts'ãà a koe.

20 Igaba mée tu gatu di qguùan nqarikg'ai koe tòóa mááse, ncëe tcg'ãàn hëe naka ncàbàn hëéthëe tc'õó o tite koe, kana ts'ãà-kg'aoan ga khõá naka tcãà na ts'ãà tite koe.

21 Eë tsari qguùan hãa koe i gha gataga thée tsari tcáóan hãa khama.

Qãèm tcg'ái ba

(Lk 11:34-36)

22 “Tcg'ái ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncëe tcg'áia tsi kò qãè ii, nem tsarim tc'áróm wèe ba x'áàn ka cg'oèa.

23 Igaba ncëe tcg'áia tsi kò tshúù ii, nem tc'áróm tsari ba dcùú-qoman ka cg'oèe cgaeèa. A ncëe tsari x'áàn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáe gha nta noose dcùú-qoman kaia!

Cám x'aigan tsééa máá ne

(Lk 16:13; 12:22-31)

24 “Cám x'aigan gha tsééa máám khóè ba káà me e. C'ëe bam gha hòre, a c'ëe ba ncàn khama, kanam gha c'ëem koe dtcãàse, a c'ëe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hëe naka qguùan dim nqarì ba hëéthëe tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite.

Táá káise tc'ëe-tc'ëese guu

25 “Gaa domkar ko birí tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'õèan ka káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú tu gha tc'õó kana kg'áà sa, kana tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hãa sa. Kg'õè sa gáe tc'õoan ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáian ka cgáé tama?

26 Bóò nqarikg'ai di tsará ne: xháàrà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga tòóa mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba xárò o. Ka gatu gáe gaan ka cgáé tama?

27 Gatu ka c'ëem díí ba gha gáe káise tc'ëe-tc'ëesean ka, kg'õèa ba dí cáman koe cáím ba càù?

28 “A tu a ko dùús domka qgáian ka káise tc'ëe-tc'ëese? Bóò, nta i qãáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tsóm sa. Tsééa tama i hãa, a gataga qgáian qgáéa mááse tama.

29 Igabar ko birí tu u a ko máá: *x'aigam* Solomonem gabà kò gam di x'aian wèe koe ga ncëe zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma táá hãa.

30 Ncëe Nqarim kò qãáka di dcãan, ncëe ko ncëe cáím ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncëeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncëe cg'aré dtcòmàn úúa tuè!

31 “Gaa domka mée tu táá káise tc'ëe-tc'ëese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'õó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu.

32 Tãá zi qhàò zi di nea ko wèe gúùan ncëe ga qaa, Me gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba ncëe gúùan tu ko tcào sa q'ana hãa ke.

33 Igabaga mée tu kg'áíka *X'aigam* Nqarim di x'aian hëe naka Gam di tchànoan hëéthëe qaa, naka tua gha ncëe zi gúù zi wéa zi ga thée máàè.

34 Ke tu táá q'uu dim cáím ka káise tc'ëe-tc'ëese guu, q'uu dim cáím ba gha cúí tc'ëe-tc'ëese gam ka ke. Wèém cáím ba gam di xháéan tc'ãòà.

7

*C'ëe ne bóò a tc'ëea máá sa
(Lk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Táá c'ëem khóè ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè guu.

² Gaam dàòm cúím ãe tu ko c'ëe ne bóò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bóò a xgàràè ke, si gha tc'ãò-tc'ãos ãe tu ko c'ëe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

³ “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ëem tcgáí q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòò máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hãam hii-dxoo ba hòò tama?

⁴ Nta tsi gha tsáá ka c'ëe ba bìrí a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó, témé, ncëe tsáá tcgáí q'oo koe hãam hii-dxoo ba tsi hòò tama koe.

⁵ Tsáá qãè khóèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgáí q'ooa tsi koe hànam hii-dxoo ba tcg'òó, naka nxãwa qãèse bóò naka tsáá ka c'ëem tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó.

⁶ “Táá ãe tcom-tcomsa ii sa haghuan máà guu, naka gataga táá gatu di tcãako nxõán xgùuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hëé ne i gha nqàrèan gaan di ka náà tcãà a, a i a gha kabise a tòà q'aa tu u.

*Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am
(Lk 11:9-13)*

⁷ “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke.

⁸ Dím wèém ãe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ãe ko qaa ba hòò, me gha wèém ãe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

⁹ Kana ndakam khóè ba gha gam dim cóám kòò péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxõán máà me?

¹⁰ Kana ãem kòò x'au ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me?

¹¹ A ncëè gatu ncëe cg'ãè tc'ëe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa, ne ba gha nxãaska gatu ka Xòòm ncëe nqarikg'ai koe hãa ba ãe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáèa hãase qãè aban máà!

¹² “Gaa domkar ko bìrí tu u a ko máá: wèé zi gúú zi ãe tu ko tc'ëe khóè ne méé ne gatu koe kúrú zi, nxãa zi méé tu gane koe thëé kúrú. Ncëe sa x'áèan ka hëé naka porofitian ka hëéthëé ko nxàèes ga si i khama.

*Cg'áres heke-kg'ám sa
(Lk 13:24)*

¹³ “Xgám-xgam naka nquu-kg'ám koe tcãà. Cg'ãèan koe ko úúm kg'ám ba tchàà me e, me gaa koe ko qõòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcãà ne kái ne e.

¹⁴ Igaba bóò, kg'õèan dis heke-kg'ám sa cg'áre si i, me gaa koe ko qõòm dàò ba qóm me e, ne ãe ko hòò me ne cg'orò ne e.

*Hii sa hëé naka tc'ároa sa hëéthëe e
(Lk 6:43-44)*

¹⁵ “Tshúù-ntcõan di xu porofiti xu méé tu q'ãa! Gatu koe xu ko ghùuan di khòoan hãa a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaùko xu ncuutshaa xu u.

¹⁶ Gaxu di tc'ároan ka tu gha bóò q'ãa xu. Khóèa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hii-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hii-coa zi koe faian tcuù?

¹⁷ Gatagas ko ma wèés hii qãè sa qãè tc'ároan kúrú, igabas ko tshúùs hii sa tshúù tc'ároan kúrú.

¹⁸ Qãès hii sa cuiskaga tshúù tc'ároan kúrú hãa tite, kanas gataga tshúùs hii sa cuiskaga qãè tc'ároan kúrú hãa tite.

¹⁹ Wèés hii ãe tc'ároan qãè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òòè, a c'eean q'oo koe tcãàè.

²⁰ Gaa domka tu gha gaxu di tc'ároan ka q'ãa xu.

Nciïsegar kò c'úù tsia
(Lk 13:25-27)

²¹ “Wèém khòèm ãe ko bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè,’ témé ba nqarìkg'ai di x'aian koe tcãà tite, igaba ãe ko Tirim Abom nqarìkg'ai koe hànam ko tc'ãe sa kúrú cùím ga ba gha tcãà.

²² Kái ne gha ãem cáím còo *dim* ka bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncãe kòo Tsarim cg'òèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'òèm cgoa dxãwa tc'ãean xhàiagu ta, a gam cgoa kái zi gúù zi are-aresa zi kúrú ta?’ témé.

²³ Ra gha nxãaska tchànose bìrí ne a máá: ‘Nciïsegar c'úù tua, gatu cg'ãe gúù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!’ témé.

Cám tsara tshào-kg'ao tsara
(Lk 6:47-49)

²⁴ “Díím wèém ãe ko Tiri kg'uian ncãe kóm, a i ko méé sa kúrú ba gha tc'ãegam khòèm khama ii, ncãe ko gam dim nquu ba qãès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba.

²⁵ I túúan hàà, i tshàn cg'oè a tòè, i tc'ãán tc'ãá a i a ãem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qãès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòòea khama.

²⁶ Igaba díím wèém ãe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama ba gha kàà tc'ãem khòèm khama ii, ncãe ko gam dim nquu ba gómankg'ai koe tshàoa tòó ba, *qãès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase*.

²⁷ I túúan hàà, i tshàn cg'oè a tòè, i tc'ãán tc'ãá, a i a ãem nquu ba tcãò, me cg'áé, a kaias gúùs khama ma cg'áé ba,” tam méé.

²⁸ Eëm ko Jeso ba ncãe zi gúù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa.

²⁹ Qarian úúam khòèm khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

8

Jeso ba ko lepero dis tcùi sa úúam khòè ba qãèkagu
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

¹ Eëm kò Jeso ba xàbim koe guu a ko xõa ka zi kò kái zi xg'ae zi khòè ne di zi xùri Me.

² Me gaa x'áè kaga lepero dis tcùi sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: “X'aigaè, tc'ãe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

³ Me tchoanà tshàu, a qgóó me, a máá: “Gatàr ko ma tc'ãe, ke q'ano!” témé. Kas kò gam dis tcùis lepero di sa kúúga kaà cgae me.

⁴ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòè ga c'ãe gúù ga bìrí guu. Igaba méé tsi qõò naka síí peresitim koe x'áise, naka ãem Moshe x'áèa hãas aba sa tcg'òó, x'áís iise khòè ne koe,” témé.

Ncõo-kg'aom di dtcòma ne
(Lk 7:1-10)

⁵ Eëm ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcãà kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá:

⁶ “X'aigaè, tirim qãà ba x'áèa te koe xõe, a nqõara hãa, a ba a kaisa thõòan koe hãa,” témé.

⁷ Me bìrí me a máá: “Síír gha a kúrú mem qãè,” témé.

⁸ Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba xõa a máá: “X'aigaè, dìí cgáér tama ra a, nquua te tcõbe dòm q'oo koe Tsi ga tcãà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba kg'òè.

⁹ Tíí igabar kaia xu dòm q'oo koe hànar khòè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm q'oo koe hàna ke. Ra ko ncãe ba bìrí a máá: ‘Qõò,’ témé, me qõò, ra c'ãe ba bìrí a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: ‘Ncãe sa kúrú,’ témé, me kúrú si,” tam méé.

¹⁰ Eẽm ko Jeso ba ẽe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a ẽe kòo xùri Me ne bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Qanegar cúí khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa ncẽeta ma kaias dtcòm sa úúa hãa a.

¹¹ Bìrí tu ur ko, kái ne gha cáms ko tcg'oa xòè koe hẽé naka cáms ko tcheè xòè koe hẽéthẽé guu a hàà, a ne a hàà Abrahama ba hẽé naka Isaka ba hẽé naka Jakobe ba hẽéthẽé xu cgoa ntcóó a tc'óó, nqarikg'ai di x'aian koe.

¹² Igaba ne gha gane ẽe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'òòè, dcùú-qoms q'oo koe, ncẽe kg'aeen hẽé naka gãò xõóan hẽéthẽé gha hãa koe,” tam méé.

¹³ Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Eẽ tsi ma dtcòma hãa khamaga méé i tsáá koe ii, ke qõò,” témé. Me kò gam dim qãà ba gaa x'aèan ẽe kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne kúrú ne qãè
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Eẽm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãà kam kò Peterem ka c'uise sa bóò, si cgrùkagu si kos tcìis ka qgóóèa, a xóé-xòe.

¹⁵ Me kò tshàua sa qgóó, i tcìian guu si, si tẽe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá Me.

¹⁶ Eẽm dqòam ka ne kò kái ne khòè ne dxãwa tc'ẽean úúa hãa ne Gam koe óá. Me kg'uim cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiaagu, a ba a wèé ne ẽe kò tsàa ne kúrú ne kg'òè.

¹⁷ Ncẽe sa kò kúrúse, nxãasegas gha ẽem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè ka, ncẽe ko máá:

“Gatá di thõòà nem séèa,
a ba a tcìia ta xgàm a qõò cgoaa,”
témé sa.

Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Eẽm ko Jeso ba khòè ne dis xg'ae sa qàea ba koe bóò, kam kò x'áèan tcg'òó, tchoaba méé xu c'ẽem xòèm tshàam dim koe di i.

¹⁹ Me nxãaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, ẽe Tsi ko sí qgài wèé koer gha xùri Tsi,” témé.

²⁰ Me Jeso ba xõa me a máá: “Círía ne gaan di haéan úúa, i tsarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóá ba tòó tcúúm gha qgài úú tama,” témé.

²¹ Me c'ẽem xгаа-xгаа-kg'ao ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, kg'aia qãà te nakar sí tirim xõò ba kg'ónò,” témé.

²² Igabam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Xùri Te, naka ẽe x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ẽe x'óóa hãa kg'ónò,” témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba nqaekagu
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Eẽm ko dxòrom q'oo koe tcãà ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xùri Me.

²⁴ Me kò kúúga kiam tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe tẽe, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùa tcg'òòè, igabam kò Jeso ba x'ómà hãa.

²⁵ Xu sí ghùì Me a máá: “X'aigaè, hùì xae e! Tomè xae ko ke!” témé.

²⁶ Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncẽe cg'aré dtcòmàn úúa hãa xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tẽe a ba a tc'ãá ba hẽé naka tshàa ba hẽéthẽé dqàè, si kaisas nqoo sa xóé.

²⁷ Xu ẽe kò hãa cgoa Mea xu are, a tẽèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncẽe ba? Tc'ãán ga hẽé naka tshàan ga hẽéthẽé ka ko komsanaè ba!” témé.

Cám tsara khòè tsara dxãwa tc'ẽean úúa tsara ko qãèkaguè
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Eẽm ko c'ẽem xòem tshàam dim koe sí, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko càm tsara khòe tsara dxãwa tc'ẽean úua tsara cgoa xg'ae, tc'ám zi koe kò guua hãa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khòe ga gaam dàò ba sèe naka nqáe tite.

²⁹ Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: “Dùú sa Tsi ko tc'ẽe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóa Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxará tòòeam x'aèm cookg'ai koe?” ta méé.

³⁰ Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'árése nqùu ka hãa a ko dxòò.

³¹ I kò gatsara di dxãwa tc'ẽean Jeso ba dtcàrà a máá: “Ncèè hàà Tsi kò ko xhàigu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úu ta a,” témé.

³² Me birí i a máá: “Qòò!” témé. I tcg'oa, a i a sí xgùuan koe tcàà. Si wèés xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xõa a sí tshàan q'oo koe x'óó.

³³ Xu ã kò xgùuan kòre xu khòe xu bèe a qgóe, a x'áe-dxoom koe sí, a sí wèéan ga nxàe, ã kò dxãwa tc'ẽean úua tsara khòe tsara koe kúrúsean ga hẽéthéé e.

³⁴ Kam kò wèém x'áe-dxoo ba tcg'oa, a sí Jesom cgoa xg'ae. Eẽ ne ko bóò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

9

Jeso ba ko nqarim khòe ba kúrú me qãè (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Nxãaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcàà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áe-dxoom koe sí.

² Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ẽe xu khòe xu khòem nqõara hãa ba Gam koe óaga, gam dim tcoàm koe xòò mea hãase. Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò ã nqõara hãa ba birí a máá: “Tòón tcáo, Tiri tsi cóa tseè, chibia tsi tsi qgóóa mááèa hãa ke,” témé.

³ Ka xu ko c'ẽe xu x'áe xgaa-xgaa-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: “Ncèem khòe ba ko Nqari ba cóè!” témé.

⁴ Igabam ko Jeso ba bóò q'ãa ã xu tc'ẽea hãa sa a máá: “Dùús domka xao ko cg'ãè zi gùu zi tcáóa xao q'oo koe tc'ẽea máá?”

⁵ Ndaka nea thamkaà? ‘Chibia tsi tsi qgóóa mááèa,’ témé saa kana máá: ‘Tẽe naka qòò,’ témé saa?” tam ma tẽe xu.

⁶ “Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khòem dim Cóa ba nqõómkg'ai koe qarian úua hãa sa, khòea nem gha gaan di chibian qgóóa máá di i,” témé. Nxãaskam kò ã nqõara kò hãa ba birí a máá: “Tẽe naka tsarim tcoà ba sèe naka x'áe koe dìbi,” témé.

⁷ Me tẽe a ba a x'áea ba koe dìbi.

⁸ Eẽ zi ko khòe ne di zi xg'ae zi ncèes gùu sa bóò, ka ne kò q'áòs ka tcààè, a ne a Nqari ba dqòm, ncèe kò ãeta ii qarian khòean máà ba.

Jeso ba ko Mataio ba tcii (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Eẽm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciiem mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bóò, me marian ko sèea xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcóóa-ntcõe. Me birí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tẽe a xùri Me.

¹⁰ I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áe koe sí hãa a ko tc'óó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽe naka chibi-kg'aoan hẽéthéé hàà, a hàà Jeso ba hẽe naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthéé cgoa ntcóó.

¹¹ Eẽ xu ko Farasai xu ães gùu sa bóò ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽe a máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xgaa-xgaa-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽe naka chibi-kg'aoan hẽéthéé cgoa tc'óóa máá?” témé.

¹² Ncèes gùu sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khòe nea naakan qaa tama, igaba ã ko tsàa ne ko qaa a.

¹³ Ke xao qõò naka síi xгаа-xгааase, ncēm kg'ui ba ko dùú sa méé sa: ‘Thõò-xama-máákua ner ko *khòè ne xg'aeku koe* tc'ée, dàòà-máákuan ka tamase,’ ta ko méé ba. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ka khama,” tam méé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tēèè
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu síi cgae Me a síi tēè Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hēé naka Farasai xu hēéthēé xae káise tc'õoan carase, igaba xu Tsari xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tc'õoan carase tama?” témé.

¹⁵ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òòè ba, ne gha nxãaska tc'õoan carase.

¹⁶ “Díim ga ba cuiskaga qgáí cg'anà ba kabam qgáim cgoa nqàba hãa tite, ães nqàba sa gha ãem qgáim koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse khama.

¹⁷ Gataga i khòèan cuiskaga kaba gõéan ncii zi khòo dtcòbè zi gõéan di zi q'oo koe gõéan qg'oea hãa tite. A ncèè gatà i kò ko hēé ne zi gha khòo dtcòbè zi qgaise, i gõéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kaba gõéan kaba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qãè qgáí koe tòòè,” tam méé.

X'óóas cóa sa hēé naka tsàakos khòè sa hēéthēé e
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Eēm qanega hãa a ko ncēs gúù sa gane cgoa nxàe kam kò kúúga c'ēm tc'ãà-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: “Tiris cóa sa ncãa sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòò cgae si, nakas kg'òè,” témé.

¹⁹ Me Jeso ba tēe a qõò cgoa me, xu Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu xùri tsara a.

²⁰ Kas ko 12 kurian kò úúa hãa, a ko xòm x'aèse nxoean hòòs khòè sa qãaa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáim di xgám-kg'aman qgóó.

²¹ Gaas kas kò bìrìse a máá: “Gam dim qgáí bar kò qgóó ne cúigar gha qãè,” témé.

²² Me Jeso ba kabise a bóò si, a máá: “Tòón tcáo, Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãèkagu sia ke,” témé. Si khòè sa gaa x'aèan ãe kaga qãè.

²³ Eēm ko Jeso ba tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe tcãà, a ko fulutu cii-kg'ao xu hēé naka tcēè-tcēè kò kos xg'ae sa hēéthēé bóò,

²⁴ kam kò máá: “Qõò tu, cóa sa x'óó tama, igabagas kg'ama x'òma hãa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'àè Me.

²⁵ Igaba ães kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òòèa xg'ara kam kò q'oo koe tcãà, a ba a cóa sa tshàua sa koe séè, si tēe.

²⁶ Ncēe tchõà ne kò wèém xg'aekum ãem koe qõò.

Jeso ba ko khòè tsara kàà tcgáí tsara kúrú tsara qãè

²⁷ Eēm Jeso ba ãe koe guu a ko qõò ka tsara ko kàà tcgáí tsara khòè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thõò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgõose-coa Tseè,” témé.

²⁸ Eēm ko nquum q'oo koe tcãà ka tsara ko gaa tsara kàà tcgáí tsara khòè tsara hàà cgae Me, Me tēè tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qaria ner úúa sa, ncēe gúua ner gha kúrú di i?” témé. Tsara xõa Me a máá: “Eè, X'aigae,” témé.

²⁹ Me nxãaska tcgáí tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòmàn khamaga méé i ma kúrúse,” témé.

³⁰ I gatsara di tcgáían xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bóò méé tsao naka i táá cúí khòè ga ncēs gúù sa q'aa guu!” témé.

³¹ Igabaga tsara kò qõò, a síi Gam di tchõàn wèém xg'aekum ãem koe xàà.

Jeso ba ko khòèm kg'ui tama ba qãèkagu

³² Eẽ tsara kò qõò kam kò dxãwa tc'ëean ka tcãàèa a kg'ui tamam khòè ba Jesom koe óágaè.

³³ Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ëean xhàiguè kam kò gaam khòèm ãe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncëeta iis gùù sa qanega Iseraele koe kúrúse tama!” témé.

³⁴ Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxãwa tc'ëean dim tc'ãà-cookg'aim cgoam ko dxãwa tc'ëean xhàigu,” témé.

Tséé-kg'aoa nea cg'orò o

³⁵ Me kò Jeso ba wèé xu x'áé-dxoo xu koe hëé naka x'áé-coa xu koe hëéthëé qõòa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, a kò x'aian di qãè tchõàn khòè ne xgaa-xgaa, a ba a kò wèés tcìi sa hëé naka wèés thõò sa hëéthëé tsoò.

³⁶ Eẽm ko xg'ae zi bóò kam kò thõò-xama máá zi, ntcãa-ntcãaè ne kòò, a ne a kò káà hùì ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma.

³⁷ Me nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Tcuùè gha gùua ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o.

³⁸ Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù,” témé.

10

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òò

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tcìia óá, a ba a dxãwa tc'ëean xhàigu di qarian máà xu, naka wèé zi tcìi-kg'ám zi hëé naka wèé zi thõò-kg'ám zi hëéthëé qãèkaguan di i.

² Ncëea kò cg'õèan x'áè úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'ãà di ba kò Simonem ncëe kò Petere ta ma tcìiè me e, naka gam ka qõesem Anterea ba hëé, naka Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé, naka gam ka qõesem Johane ba hëé,

³ Filipi ba hëé naka Baretolomaio ba hëé, Tomase ba hëé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hëé, Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hëé naka Tadaio ba hëé,

⁴ Simonem ncëe kò tòókuan x'ãà máá ba hëé naka Jutasem Isekariote ba hëéthëé e, ncëe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba.

12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Nxãa xu 12 xum kò Jeso ba ncëe x'áè-kg'áman cgoa tsééa tcg'òò, a máá: “Táá tãá zi qhàò zi di qgálan koe síi guu, naka táá x'áé-dxooan Samaria ne di ka c'ëean koe ga tcãà guu.

⁶ Igaba méé xao Iseraele di ne khòè ne koe qõò, ncëe aagusea ghùuan khama ii ne.

⁷ Naka xaoa ãe xao xóé a ko qõò ka, ncëe kg'uian xgaa-xgaa naka máá: ‘Nqarikg'ai di x'aia nea cúu u!’ témé.

⁸ Eẽ ko tsàa ne kg'õèkagu, ãe x'óóa ne ghùì, gane ãe lepero dis tcìis di ne q'ano-q'ano, dxãwa tc'ëean xhàigu. Surutakaguè tamase xao máàèa hãa, ke xao kg'ama c'ëe ne surutakagu tamase thëé máà.

⁹ Táá xao c'ëe mari x'òà ga qòè guu.

¹⁰ Gaxao dis qõòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cààm tsara qgái tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba sèè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'õoan ka kg'anoèa hãa ke.

¹¹ “Wèém x'áé-dxoo ba kana x'áém ãe xao ko tcãàm koe méé xao khòèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hãa naka nxãakg'aiga síi gaa koe tcg'oa.

¹² Eẽ xao kòò x'áém koe tcãà ne méé xao tsgámkagu me.

¹³ A ncëe x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hãa, igaba ncëe gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kabise cgae xao o.

* **10:2: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

14 A ncèè c'èe khòè ga kò qãèse hààkagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe.

15 Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: xgàrakuan dim cáím kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma hëé naka Gomora hëéthëé ka kaisa xgàrakuan hòò.

Xgàrakuan hààko kúrúse e
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

16 “Bòò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxãaska tc'èega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbí zi khama ma tc'aua hãa.

17 Igabaga méé xao khòè ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàis cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke.

18 Xao gha Tíí domka *c'èe xu* tc'ãà-cookg'ai xu koe hëé naka x'aiga xu koe hëéthëé tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe hëé naka tãá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hëéthëé Tíí ka nxàea tseegukagu.

19 Igaba èe ne kò ko gaxu tshàu q'oo koe tcãà xao o ne méé xao táá káise tc'èe-tc'èese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, èe xao gha kg'ui sa xao gha èem x'aèm ka máàè ke.

20 Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xòòm dim Tc'èe Me e gha ii, èe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

21 “Khòè ba gha qòese ba x'oos koe tcãà, me xòò ba gam dim cóám ka gataga hëé, i gha cóán gaan di xòòan ntcoe, a gha cg'òo o.

22 Xao gha Tiri cg'òèan domka wèé khòèan ka hòrèè. Igaba gaam èe gha qarika téé a chòò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè.

23 Èè c'èem x'áém koe xao kò ko xgàràè ne méé xao c'èem za bèea síí. Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qòoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síí Khòèm dim Cóá ba hàà.

24 “Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, kana qãà ba gam ka q'òòsem ka tc'amaka hãa tama.

25 Tc'ãòa i hãa, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qãà ba gaam ka q'òòsem khama ii. X'áém dim tcúúm kò ko Belesebule ta ma tcièè ne, ne gha gaam x'áém di ne nxãaska ntama cg'ãèse tcièè!

Díí ba q'áò sa
(Lk 12:2-7)

26 “Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúús èe chòmsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs chòmsea sa nxàese ke.

27 Èèr ko ntcùúan q'oo koe bìrí xao o gúúan méé xao x'áàn q'oo koe nxàe. Naka èe xao kóm si ko c'amà hãase nxàèè sa méé xao nquuan tçobe koe kgoarasea hãase nxàe.

28 Táá méé xao *khòè ne* èe ko tc'áró ba cg'òo, igaba tc'èe ba ne gha cg'òo di qarian úú tama ne q'áò guu. Igaba méé xao *Nqarim* èe tc'áró ba hëé naka tc'èe ba hëéthëé gha chòò tamas c'ees dxãwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hãa ba q'áò.

29 A nxãe tsarà sara gáé cúím mari-coam cgoa x'ámàè tama? Igabas cúís ga sa gatu ka Xòòm tc'èe tamase, góman koe tcheèa hãa tite.

30 I gataga wèé c'òòan tcúúa tu di ga nxaráèa.

31 Ke táá q'áò guu. Kái zi nxãe tsarà zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàese sa hëé naka xqase sa hëéthëé e
(Lk 12:2-7)

32 “Khama wèém khòèm èe ko khòè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bar gha Tíí igaba Tirim Xòòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe nxàea tcg'òò.

³³ Igaba dìim wèém ãe ko khòè ne cookg'ai koe x̄ase Te bar gha Tíi igaba Tirim X̄òm nqarìkg'ai koe h̄am cookg'ai koe x̄aseè.

Tòókus tamase igaba ntcàu ba
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Táá tc'ëea máá, nq̄ómk'g'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'ëea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e.

³⁵ Hààra Raa,
hààr gha khòè ba k̄abi ka,
me gam ka x̄òm cgoa táá kómku,
si cóá sa gas ka x̄òs cgoa táá kómku,
si c'uìse-coa sa c'uìses cgoa táá kómku ka.

³⁶ I gha khòèm di cg'õo-kg'aoan
gam dim x'áém di ne khòè ne ii.

³⁷ “Wèém ãe x̄ò ba kana x̄ò sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wèém ãe gam dim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama.

³⁸ Me dìim wèém ãe gam dim xgàu ba sèè naka x̄uri Te tama ba kg'ano Te tama.

³⁹ Dìim wèém ãe ko gam dis kg'õè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaeè si, me gha dìim wèém ãe ko Tíi domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si.

Suruta ne
(Mk 9:41)

⁴⁰ “Wèém ãe ko q̄àèse hààkagu xao o ba ko Tíi ga Ra q̄àèse hààkagu, Me ko dìim wèém ãe ko q̄àèse hààkagu Te ba q̄àèse hààkagu ãe tsééa óága Tea ba.

⁴¹ Dìim wèém ãe ko porofiti ba q̄àèse hààkagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha dìim wèém ãe ko tchànóm khòè ba q̄àèse hààkagu, tchànóm khòè me e domka ba tchànóm khòèm ko máàè surutan hòò.

⁴² Tseeguan kagar ko gataga birí xao o a ko máá: Dìim wèém ãe ko qgàisa tshàan dis kubis igaba ncèe ne cg'aré ne ka c'èe ba máá, Tirim xgaa-xgaase-kg'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

11

Jeso ba h̄éè naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba h̄éèth̄éè e
(Lk 7:18-35)

¹ Eëm ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'áèa xg'ara, kam kò ãe koe guu a q̄ò, síim gha Galilea di xu x'áé xu koe khòè ne xgaa-xgaa, a *Nqarim di kg'uian* birí ne ka.

² Me Johane q̄áé-nquus koe hààase Krestem ko kúrú zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'uian gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara cgoa tsééa úú,

³ síi méé tsara tèè Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncèe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'èem khòè ba nq̄ò?” témé.

⁴ Me kò Jeso ba x̄a tsara, a máá: “Q̄ò naka síi Johane ba birí ãe tsao ko kóm a ko bóò sa:

⁵ Ncèe kàà tcgáí ne ko bóò, ne ko ãe kò q̄ò tama ne q̄ò, ne kò lepero dis tcìs di ne q̄àèkaguè, ne ko ãe kóm tama ne kóm, ne ãe kò x'óóa h̄aa ne ghùè, ne ko ãe dxàua h̄aa ne q̄àè tchòàn xgaa-xgaaè.

⁶ Ts'ee-ts'eek'g'aièa baa khòèm ãe gam di dtcòmàn Tíi koe tcgàba tite ba *ncèe khòèm ko kuri ma nx̄òs koe ma tcgàba a cg'áé khama*,” tam méé.

⁷ Eè tsara ko q̄ò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgòós koe tu kò ko q̄ò ka tu kò síi dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcàa-ntcàaèm tc'áà baa kò ii? Eè-èe.

⁸ Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko sí dùú sa bóò? Khòèm xaam qgáí ba hãna baa? *Eẽ-ẽe*, khòè ne ẽe xaa qgáían ko hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa.

⁹ Kháé dùú sa tu kò nxãaska sí ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e.

¹⁰ Ncẽe ba gaam ka i góàèa hãam ga me e, a ko máá:

'Bóò, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncẽe gha sí Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,
ta méèèa ba.

¹¹ Tseegukar ko bìrí tu u, a ko máá: Eẽ khòè zi ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káà me e, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam kaia hãa sa. Igaba gam ẽe nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e.

¹² Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di cáman koe guu a ncẽem x'aèm koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qarís di ne khòè ne qarian cgoa sèè e.

¹³ Porofiti xu wèé xu hẽé naka *Moshem di* x'àèan hẽéthẽéa kò ko porofita khama, me sí nxãakg'aiga Johane hàà.

¹⁴ A ncẽes gúú sa tu kò dtcòm kg'oana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncẽe *Nqarim kò nqòòkagu tua* ba hààm gha sa.

¹⁵ Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm.

¹⁶ "Igaba Ra gha kháé ncẽem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa nxará xg'ae? Kg'amaga i cg'aré cóán khama ii, ncẽe gúúan ko x'ámáguè qgáí koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

¹⁷ 'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcãà,
ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,
tu kò táá kg'ae,'
témé.

¹⁸ Johanem ko hàà kam kò tc'óó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: 'Dxãwa tc'èea nem úúa,' témé khama.

¹⁹ Igabam kò Khòèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: 'Bóò, tc'óó-kg'aom ncẽe ba, a kg'áà-kg'aom góéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoman hẽé naka chìbi-kg'aoman hẽéthẽé dim tcàrà ba,' ta méé. Igaba i ko q'ãan di tc'èean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áíse."

*X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Me Jeso ba nxãaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncẽe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá:

²¹ "Hàò, cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncẽe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé koe kúrúsea hãa ne ne ga kò ncíise gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáían hãa, a tháúan tcgáúsea.

²² Igabar ko bìrí tsao o a ko máá: 'Xgàrakuan dim cáim ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,' témé.

²³ A ncẽe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncèè x'ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncẽeska qanega hàna. Gaa domka tsi gha kaisase nqãaka xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe, nqarikg'ai koe tsi gha ghùì a úúé, ta tsi tc'èea igaba.

²⁴ Igabar kò bìrí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáim kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé," tam Jeso ba méé.

*Tíi koe tu hàà naka sãa
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba nxàe a máá: “Dqonè Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di Tsi, ncëe zi gúù zi Tsi kò tc'ëega ne hëé naka xгаа-xgaasea hãa ne hëéthëé chóm-kg'aia hãa, a Tsi a kò ãe cg'áré ne xгаа-xgaase tama ne* x'ái zia hãa khama.

²⁶ Eè, Aboè, ncëea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

²⁷ “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóá ba c'úua, Xõòm oose, i cúí khòè ga Xõò ba c'úua hãa, Cóásem oose, naka wèém ãe Cóám ka nxará tcg'òòea ba hëéthëé e, gaam koem gha Cóá ba Xõò ba x'ái ka ba.

²⁸ “Hàà tu Tíi koe gatu wèé tu ãe xhõea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke.

²⁹ Sèè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíi koe xгаа-xgaase. Tíi Ra kgàea hãa a ko cg'áré-cg'arese, a Ra a tcáóa Te koe tc'aua, tu gha nxãaska sãa-q'ooan hòè gatu di i.

³⁰ Tiris joko sa xhòà-xhòà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

12

Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e

(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xháràm q'oo koe ko Sabata dim cáím ka qõò. Gam di xu xгаа-xgaase-kq'ao xu kò xàbà hãa ka xu kò nxãaska tshoa-tshoa a maberean tc'aró khóá a tc'õó.

² Igaba ãe xu ko Farasai xu ãe sa bóò, ka xu kò bìrí Me a máá: “Bóò! Tsari xu xгаа-xgaase-kq'ao xu ko Sabata dim cáím ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúru,” témé.

³ Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa Dafitem xg'ao kúru sa, gabá hëé naka gam ka c'ëea xu hëéthëé kò xàbà hãa ka?”

⁴ Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà, a ba a gam ka c'ëea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncëe peresiti xu ka cúí ko tc'õòè e, gabá hëé naka ãem kò hãa cgoa xu hëéthëé kò tc'õóan gaan di kgoara máàè tama a.

⁵ Kana xaoa qanega Moshem di x'áèan koe nxará ta ga hãa, Sabata dim cáím ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cáím ba táá tcom, igaba xu kò táá chibi-chibiè sa.

⁶ Bìrí xao or ko a ko máá: C'ëes gúùs tempelem ka kaia sa ncëe koe hàna, témé.

⁷ Nqarim di kg'uia ne ko máá: “Thõò-xama-máákua ner ko qaa, dàòà-máákuan ka tamase,’ témé. Ncèè tseegukaga xao kò q'ana ncëes gúùs ko nxàe sa ne xao ga kò khòè ne ncëe chibi úú tama ne, chibi-chibi naka xgàra tama.

⁸ Khòèm dim Cóá ba Sabata dim cáím dim X'aiga Me e khama,” tam méé.

Khòèm nqoara x'òà hãa ba

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Eëm qgáím koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síí tcãà.

¹⁰ Gaa x'aè kagam kò nqoara tshàua hãam khòè ba gaa koe hàna. C'ëe xu khòè xu kò hàna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chibi-chibi di i, khama xu kò tèè Me, a máá: “A x'áèan koe i kgoaraèa Sabata dim cáím ka khòèan qãèkagua ne?” ta méé.

¹¹ Me bìrí xu a máá: “Kháé ncèè gaxao ka c'ëem kò cúís ghùu sa úúa, si Sabata dim cáím ka hãém q'oo koe cg'áéa tcãà ne, a cuiskaga baa qgóó si naka tcg'òó sia hãa tite?”

¹² Nta noose ba khòè ba ghùuan koe cgáé baa! Gaa domka i x'áèan koe kgoaraèa Sabata dim cáím ka qãèan kúrua ne,” tam méé.

¹³ A ba a nxãaska gaam khòè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me khòè ba tchoanà a, i tshàua ba kabise a qãèa xg'ara a c'ëean khamaga ii.

¹⁴ Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'õo di i.

Nqarim nxará tcg'òòea mááseam Qãà ba

* 11:25: ãe cg'áré ne xгаа-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: “cg'áré ne cóá ne,” témé.

15 Eẽm ko Jeso ba bóòà q'ãa kàa nem ko kúrua máàè sa kagam kò ãem hànã qgái ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me, Me wèèa ne kg'òèkagu.

16 A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'èe ne bìrí, dìi Me e sa ka.

17 Ncèes gúù sam kò kúru, porofitim Isaiam kò kg'uia gúùan gha nxãasega hàà tseeguk-aguè ka, ncèem kòo máá:

18 “Bòò, Ncèea tirim Qãàm ga Me e,

nxárár tcg'òóã hãa ba,

ncèer ncàma ba,

ncèe Gam kar ko qãè-tcao ba.

Tirim Tc'èe bar gha Gam koe tòò,

Me gha tchànoan ka *nqòóm di zi qhàò zi bìrí*.

19 Khóèan cgoam mēékua hãa tite

kana q'aua hãa tite,

i cúí khóè ga dòma ba

dàòan q'oo koe kóma hãa tite.

20 Nãiseam tc'áa bam khóá tite,

a ba a x'óó kg'oanam lampi dqùì ba ts'íría hãa tite,

a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

21 Gam dim cg'òèm koe

zi gha *nqòóm di zi qhàò zi*

gazi di nqòòan tòò,”

témé ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

22 Nxãaska ne kò khóè ne dxãwa tc'èean ka tcãàèam khóè ba Gam koe óá, ncèe kò bóò tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba qãèkagu me, me kg'ui a bóò.

23 Zi kò wèè zi xg'ae zi area, a zi a máá: “A ncèe ba Dafitem ka Tsgõose-coam gabàa?” témé.

24 Igaba ãe xu ko Farasai xu ncèes gúù sa kóm ka xu kò máá: “Ncèem khóè ba ko Belesebulem ncèe dxãwa tc'èean dim tc'ãà-cookg'aim di qarian cgoa cúí ga dxãwa tc'èean xhàìagu!” témé.

25 Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'èean q'ana khamam kò bìrí xu a máá: “Wèès x'ais ãe q'aara hãa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan ãe q'aa-q'aasea hãa a, táá gaicara hãa.

26 A ncèè satanam kò satana ba xhàìagu, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháé nxãaska gam di x'aian hãa?

27 A ncèè tíí kòo Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'èean xhàìagu, ne ia ko gaxao di khóèan dìím cgoa xhàìagu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khóè ne chìbi-chìbi xao o a ãe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o.

28 Igaba ncèè Tíí kò ko dxãwa tc'èean Nqarim dim Tc'èem cgoa xhàìagu, nes ko nxãa sa Nqarim di x'aia ne gatu koe hààraa sa x'ái.

29 “Ka ba gha khóè ba ntama ma qarim khóèm dim nquum koe tcãà, a gam di zi gúù zi ts'ãà, kg'aia méém ãem khóèm qari ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúígam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi gúù zi ts'ãà.

30 “Gaam ãem Tíí cgoa hãa tama ba q'aumana Tea, me gaam ãem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsaj-tsaj.

31 Khama Ra ko bìrí tu u a ko máá: Khóè ne gha wèès chìbi sa hèé naka wèès cg'ãès gúùs Nqarim ka ne ko kg'uis ka hèéthèé qgòóa máàè, igaba ne cuiskaga cg'ãès gúùs Tc'èem ka ne ko kg'uis ka qgòóa máàè tite.

³² Me wèém khòèm ãe ko Khòèm dim Cóám ka cg'ãese kg'ui ba gha qgóóa mááè, igaba wèém khòèm ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãese kg'ui ba qgóóa mááè tite, ncẽem x'aèm koe igaba kana hààkom x'aèm koe ga igaba,” tam méé.

Hìi sa hěé naka tc'ároa sa hěéthěé e
(Lk 6:43-45)

³³ “Qãès hìi sa tsi kò úúa ne tsi gha qãè tc'ároan hòò, a tshúùs hìi sa úúa ne gha tshúùt tc'ároan hòò. Hìi sa ko gas di tc'ároan ka xáma q'ãaè khama.

³⁴ Cg'aoan di tu cóá tuè, ncèè cg'ãè cau tu kò ii ne tu gha ntama qãè zi gúù zi nxàe? Dùús wèés ãe tcáós koe cg'oèa hãa sas ko kg'ám sa nxàea tcg'òó ka.

³⁵ Qãèm khòè ba ko gam di qãèan koe guu a qãè zi gúù zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khòè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúù zi tcg'òó.

³⁶ “Igabar ko bìrì tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cárm ka ne gha khòè ne cg'ãèm kg'uim wèém ãe ne kò kg'uia hãam ka xõara mááse.

³⁷ Tsari kg'uian ka tsi gha tchàno iise bóòè, a tsi a gha tsari kg'uian ka chìbi-chibi a xgàràè khama,” tam méé.

Jonam dis x'ái sa
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Xu kò nxãaska c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěé naka Farasai xu hěéthěé xu bìrì Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, *are-aresas* x'ái sa xae Tsáá koe bóò kg'oana,” témé.

³⁹ Igabam kò xõa xu a máá: “Qhàòs ncèe cg'ãè cau a cg'ará di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, porofitim Jonam dis x'áis cúis oose.

⁴⁰ Eèm xg'ao ma Jona ma nqoana cáman hěé naka nqoana ntcúúan hěéthěé kiam x'aùm ncãa q'oo koe hãa khamagam gha gataga Khòèm dim Cóá ba nqoana cáman hěé naka nqoana ntcúúan hěéthěé nqõóm ka nqãaka hãa.

⁴¹ Xgàrakuan dim cárm ka xu gha khòè xu Ninefe di xu tẽe a téé, a gha ncèes qhàò sa chìbi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chìbian koe tcóóse khama. Me ncèeska Jonam ka kaia ba ncèe koe hàna.

⁴² X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cárm ka tẽe a téé, a ncèes qhàò sa chìbi-chibi, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ẽegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncèeska ncèe koe hàna.

Dxãwa tc'ẽean di kabisean ka
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Eè i ko dxãwa tc'ẽean khòèm koe tcg'oa, ne i ko c'òò qgáian koe qõò, a síi sãa i gha qgáian qaa, a ncèè hòò o tama i kò hãa ne

⁴⁴ i ko nxãaska bìrìse a máá: ‘Tirim nquum ãer guua hãam koer gha kabise,’ témé, a ãe i kò hàà nquu ba bóò me kàà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa,

⁴⁵ ne i ko nxãaska qõò a síi 7 tc'ẽean sèè ncèe gaan nqáéase cg'ãè tc'ẽe e a hàà cgoa, i hàà tcãa a ia a gaa koe x'ãè. Si ãem khòèm dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka. Ncèeta ga i gha qhàòs ncèe cg'ãè caus ka ii,” tam méé.

Jesom ka xõò sa hěé naka Gam ka qõese ga xu hěéthěé e
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Eèm Jeso ba qanega hãa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xõò sa hěé naka qõese ga xu hěéthěé ne tchàa za hàà téé, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa.

⁴⁷ [C'ẽem khòè ba kò bìrì Me a máá: “Bóò, saò sa hěé naka Tsáá qõe ga xu hěéthěéa tchàa za tẽe, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.]

⁴⁸ Igabam kò xõa me a máá: “Díi sa tiris xõò sa, i dìin Tíi qõea?” témé.

⁴⁹ A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bóò, ncèea Tiris xõòs ga si i, a Tíi qõe ga ne ne e.

⁵⁰ Wèém khòem ãe ko Tirim Xòom nqarikg'ai koe hànám ko tc'ãe sa kúru ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xòos ga si i khama," témé.

13

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

- ¹ Eëm cáím kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tçg'oa, a ba a síí tshàam-kg'ám koe ntcõó.
² Kái ne khòe ne kò hàà cgae Me, khamam nxãaska dxòrom q'oo koe tcãà a gaa koe ntcõó, si wèés xg'ae sa tshàam-kg'ám koe téé.
³ Kam ko kái zi gúù zi sere-sere zi cgoa bìrí ne a máá:
 "Bòò, c'ãe x'ae kam kò xhàrà-kg'ao ba qõò a síí xhàrà.
⁴ A ãem kò xhàrà ka i kò c'ãe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'õó o.
⁵ I c'ãe cgùrian nxõá-kg'ai di qgálan koe tcheè, ncãe kái góman kò káà a koe. I kò kúúga qháese tsom, góma ne kò kaisa tama khama.
⁶ Igaba ães ko cáím sa qaò ka i kò gaa tsoman dào. A i a kò tobe ga i kò úú tama khama nqai.
⁷ I c'ãe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.
⁸ I c'ãe cgùrian qãe góman koe tcheè, a i a tc'õoan kúru, i c'ãean 100 q'oro kúru, i c'ãean 60 q'oro kúru, i c'ãean 30 q'oro kúru.
⁹ "Eã tceean úúa hãa ba méém kóm," tam Jeso ba méé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

- ¹⁰ Xu kò nxãaska xgae-xgaase-kg'ao xu hàà, a tèe Me a máá: "Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?" témé.
¹¹ Me xõa xu a máá: "Gaxaoa máàè, chómsea zi kàa zi nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igaba ne gane máàè e tama.
¹² Wèém khòem ãe úúa hãa ba gha káían máàè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba wèém ãe gúù úú tama ba, ãem úúa hãa gúù-coan gam gha sée cgaeè.
¹³ Gaa gúù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne,
 bóòan kaga ne bóò tama,
 a ne a kóman kaga kóm tama,
 a kóma q'ãa ga hãe tama khama.
¹⁴ "Gatà iis gúùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, ncãem kò Nqari ba máá:
 'Kóm tu gha, igaba tu kóma q'ãa tite,
 a tu a gha bóò, igaba tu bóò q'ãa tite.
¹⁵ Ncãe ne khòe ne di tcáóa nea c'óda hãa,
 i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm,
 ne tcgáía ne tcãekg'ama khama,
 nxãasega ne gha táá tcgáía ne cgoa bóò,
 a táá tceea ne cgoa kóm,
 a táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa,
 a ne a táá Tíí koe kabise,
 Ra qãekagu ne ka,
 ta ko méé e.
¹⁶ Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'eekg'aièa, bóò i ko khama, naka tceea xao ga hãéthãe ts'ee-ts'eekg'aièa, kóm i ko khama.
¹⁷ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Kái porofitian hãe naka tchàno khòean hãéthãe kò bóò kg'oana, ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si, a kò kóm kg'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

- ¹⁸ “Ke xao nxàaska komsana xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa.
¹⁹ Gane ãe x'aian ðim kg'ui ba ko kóm, igaba kóma q'ãa me tama nea dàòm qàe koe xhàràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'ãem *ncëe dxãwa ii* ba ko hàà a hàà gane tcáó koe xhàràèa sa ntcàua tcg'òó ne.
²⁰ A ncëe nxõán hàna qgái koe xhàràèa nea: ãe kg'ui ba ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e,
²¹ igaba ne káà tobe ne e, a ko xòm x'aè sèè a hãa. A ãe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháésega cg'áé.
²² Cgùrian ãe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khòè me e, igaba tc'ëe-tc'ëese zi ncëes kg'òès di zi hëé, naka qguù sa ncàman hëéthëéa kò kg'ui ba xgàè-kg'am, me táá tc'áróan kúú.
²³ Igaba ãe qàè góman koe xhàràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kóma q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ãe ko xhàràèa cgùrian ka,” témé.

Tc'ëese tama tsoman dis sere-sere sa

- ²⁴ Jeso ba ko gaicara c'ëes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khòèm gam ðim xhàràem koe qãè cgùrian xhàràem khama ii.
²⁵ Igaba ãe i wèé khòèan x'òma hãa kam kò gam ðim cg'õo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'ëese tama tsoman xhàrà, a ba a q'òò.
²⁶ “Eë i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúú ka i ko tc'ëese tama tsoman qhúí thëé.
²⁷ Xu qãà xu xhàràem koe ko tséé xu hàà q'òò mea ba bìrí a máá: ‘X'aigaè, a tsarim xhàràem koe tsi gáé kò qãè cgùrian xhàrà hãa tama? Kháé tc'ëese tama tsoma nea nxàaska nda guua?’ témé.
²⁸ Me xoa xu a máá: ‘Tiri cg'õo-kg'aoa nea ncëe gúúan kúúa,’ témé. Xu qãà xu tèè me a máá: ‘Kháé tsi ko tc'ëe, sí méé xae tshõé e sa?’ témé.
²⁹ Me xoa a máá: ‘Eë-ëe, tc'ëese tama tsoman xao kò tshõé ne xao gha maberean di tobean cgoa xg'ae-xg'ae a q'òé e.
³⁰ Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxàakg'aiga sí khõá di x'aèan hàà. Eë x'aè kar gha khõá-kg'ao xu bìrí a máá: ‘Tc'ëese tama tsoman méé xao kg'aia tshõe naka qáé xg'ae, naka i sí dàòè, naka xao nxàaska maberean khõá naka tòóa mááse nquum tirim koe óága,’ témé,’ ” tam Jeso ba méé.

Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

- ³¹ C'ëes sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis hùis* ðim cgùrim khama ii, ncëe khòèm kò sèè a gam ðim xhàràem koe xhàrà ba.
³² Wèé xu cgùri xu kam cg'áré me e, igaba ãem kò tsom nem wèé hùian xhàràem di ka kaiaam ga me e, a ba a ko hii sa kúú, i gha nqarikg'ai di tsarán hàà gas di nxãan koe nquuan kúú,” témé.

Péré gãé-gãean dis sere-sere sa
(Lk 13:20-21)

- ³³ Gatagam kò c'ëes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'ai ne péré gãé-gãean khama ii, ncëes ko dxàes khòè sa sèè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si gãe,” tam méé.

Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa
(Mk 4:33-34)

- ³⁴ Jeso ba kò wèé gúúan ncëe ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cúí gúú ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase.

³⁵ Ncēe gúua nem kò kúrú, porofitim kg'uia gúuan gha hàà nxãasega tseegukaguè ka, ncēem kòo máá:

“Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am,
a gha nqõóm dis tshoa-tshoas koe guu a
chómsea zi gúu zi bìrí ne,”
témé ka.

Tc'ēese tama tsoman dis sere-seres ko nxàe sa

³⁶ Jeso ba kò nxãaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tcãà. Xu Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Bìrí tchàno-tchano xae e xháràm koe tc'ēese tama tsoman dis sere-seres ka,” témé.

³⁷ Me xõa xu a máá: “Gaam ãem qãè cgùrian xhàrà baa Khòem dim Cóa Me e,

³⁸ me xhàrà ba nqõó me e, i qãè cgùrian khòè ne e *nqarikg'ai di x'aian di ne*, i tc'ēese tama tsoman nxãaska khòè ne e ãe cg'ãem di ne *ncēe dxãwa ii ba*.

³⁹ Me cg'õo-kg'aom ãe xhàrà ana ba dxãwa me e, i khõán di x'aèan kurian chõò-q'oo o, xu khõá-kg'ao xu moengele xu u.

⁴⁰ Ncēe ãe i ko ma tc'ēese tama tsoman q'òèa tcg'òòè a ko ma dàòè khamaga i gha kurian chõò-q'oo koe ii:

⁴¹ Khòem dim Cóa ba gha Gam di xu moengele xu tsééa tcg'òó, xu gha wèé gúuan ãe ko khòèan chìbian kúrúkguan hēé naka cg'ãèan ko kúrú khòèan hēéthēé Gam di x'aian koe q'òèa tcg'òó.

⁴² A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncēe kg'aean hēé naka gãò xõóan hēéthēé gha hàna koe.

⁴³ Nxãaska ne gha ãe tchàno ne gane ka Xòòm di x'aian koe cáms khama ma x'áà. Gaam ãe tceean úúa ba méém kóm.”

Nqoana zi sere-sere zi

⁴⁴ “Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xháràm koe chómmeas khama ii, khòem ko hòò nem ko gaicara chóm sa, a ba a gam di qãè-tcaoan ka qõò a síí wèéan ãem úúa ga x'ámágu, a ba a ãem xhàrà ba hàà x'ámá.

⁴⁵ “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámá-kg'aom khama ii, ncēe tcaàko zi nxõá zi ko qaa ba, ncēe kaisa marian ko tc'òà zi.

⁴⁶ A ãem kò c'ēs tcaàkos nxõás kaisase kái marian ko tc'òà sa hòò, nem ko qõò a síí wèé gúuan ãem úúa x'ámágu, a ba a hàà x'ámá si.

⁴⁷ “Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncēe ko tshàan q'oo koe tcãàè sa, a wèé x'aù qhàðan qgóó.

⁴⁸ A ãe cg'oèas kò hãa ne xu ko x'aù qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'ám koe tceea úú si, a xu a síí ntcõó a qãè x'aùan sáà tcãà gàba xu koe, a ãe qãè taman aagu.

⁴⁹ Ncēeta ga i gha hàà ii kurian chõò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a ãe tchàno tama ne ãe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òó.

⁵⁰ A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncēe kg'aean hēé naka gãò xõóan hēéthēé gha hàna koe,” tam méé.

Kaba zi qguù zi hēé naka ncii zi hēéthēé e

⁵¹ Me Jeso tèè xu a máá: “Ncãa xao wèé gúuan ncēe kóma q'ãa?” témé. Xu xõa Me a máá: “Èè” témé.

⁵² Me bìrí xu a máá: “Gaa domkam wèém x'áè xgaaxgaaxgaax-kg'ao ba, ncēe nqarikg'aian di x'aian ka qãèse xgaaxgaaxba, nquum ka q'òðsem khama ii, ncēe ko gam di zi qguù zi kaba zi hēé naka ncii zi hēéthēé gam dim nquum tòóa mááse dim koe tcg'òó, *a gam di ne khòè ne máà ba*.

*Jeso ba ko Nasareta koe xguèè
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

⁵³ Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgái ba tcg'oara guu.

⁵⁴ Gam dim x'áé-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khòè ne xгаа-xгаа, ne khòè ne kaisase are a máá: “Ncẽem khòè ba ncẽe tc'ẽean hẽé naka are-aresa zi qari zi hẽéthhẽé nda hòòà?”

⁵⁵ A ncẽe ba gáé hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xòòs di cg'òèa ne gáé Maria tama? A gataga gaam ka qõesea xu gáé Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua?

⁵⁶ A gam ka qõese ga zi wèé zia gáé gatá cgoa hãa tama? Kháé ba nxãaska ncẽem khòè ba ncẽe zi guù zi wèé zi nda séèa?” ta ne ma tèè.

⁵⁷ Ne bóòà xguì Me.

Igabam kò Jeso ba bìrì ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hẽé naka gam di x'áéan koe hẽéthhẽé cúí oose,” témé.

⁵⁸ A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúru, gane di dtcòman úú tama domka.

14

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Eẽm x'aem kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóm.

² A ba a gam di ne qãà ne bìrì a máá: “Ncẽe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tẽea! Gaa domka i ko ncẽe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúru,” témé.

³ Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcãà mea khama, Herotiasas gam ka káikhoem Filipim dis khòès domka.

⁴ Johane ba kò bìrì mea a máá: “X'áéan koe tsi kgoara mááè tama, séè si tsi ga kò hãa sa,” tam méèa khama.

⁵ Gaa domkam kò Herote ba cg'òo me kg'oana hãa, igabam kò khòè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise séè khama.

⁶ Igaba Herotem di ábà x'aèan di cáman kas kò Herotiasas ka cóáse sa ntcãà máá ne, a sa a Herote ba kaisase qãè-tcaokagu.

⁷ Me gaisas cgoa nqòòkagu si, dùús wèés ães ko dtcàrà sam gha máà si sa.

⁸ Xòòs kas kò qg'áèa xg'ara khamas kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gãbas q'oo koe máà te,” témé.

⁹ Me x'aiga ba kaisase tshùù-tcao, igabam kò gaisean ãem kò kúrua hãa hẽé naka cg'áè-khoe ne hẽéthhẽé domka x'áè sa tcg'òò, máàè sis gha sa.

¹⁰ A ba a ncõo-kg'ao ba qáé-nquus koe tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa q'ãe ka.

¹¹ Si kò gam dis tcúú sa gãbas koe óáè a hàà dxàe-coa sa máàè, si kò séè a xòòs koe úú si.

¹² Xu gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba séè a síi kg'ónò. A xu a qõò a síi Jeso ba bìrì i.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òòkagu
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgáim koe qõò a síi cúise hãa. Igaba ães ko xg'ae sa ncẽes guù sa kóm ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me.

¹⁴ Eẽm ko Jeso ba tcg'oa kam kò kaias xg'ae sa bóò si ko xùri Me, Me thòò-xama máá ne a ba a gane di tcìi-khoean kg'òèkagu.

¹⁵ Dqòara i ko qõò ka xu kò xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Ncẽe ba cúia hãam qgái me e, i ncãa gataga dqòà, ke khòè ne qõòà q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dìbi, naka síi tc'òoan x'ámá mááse,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xòa xu a máá: “Qaase tama ia qõò ne gha sa, gaxao c'ẽe guùan máà ne naka ne tc'òò,” témé.

¹⁷ Xu bìrì Me a máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa, naka cáman x'àu tsara hẽéthhẽé e,” témé.

18 Me máá: “Ncēe koe óága a, Tíi koe,” témé.

19 A ba a khòè ne bìrí ne dcāan-kg'ai koe ntcōó, Me 5 xu péré xu hēé, naka cam x'aù tsara hēéthēé sée, a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khōá q'aa. A ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu máà, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a.

20 Ne kò wèéa ne ga tc'ōó a ne a xg'āà, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ēe ncāa tc'ōóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu tcāà, xu cg'oè.

21 Eē kò tc'ōóa hāa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u, khòè zi hēé naka cóan hēéthēé ko nxárá tcāàè tama ne.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qōò
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

22 Me nxāaska Jeso ba qháése xгаа-xgaase-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcāà, a c'ēm xòèm tshàam dim koe Gam ka tc'āà a qōò, Gam qanega qaù a ko khòè ne di zi xg'ae zi qōóa q'aakagu ka.

23 Eēm ko xg'ae zi qōóa q'aakagua xg'ara kam kò cúise xàbìm koe q'ábà qaò, síim gha còrè ka. Eē i ko dqòa kam kò gaa koe cúise hāa.

24 Igabam kò dxòro ba tshàan nqáè koe hāa, nqōóm ka nqúù ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcāa-ntcāaè, tc'āá ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

25 Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qōò a.

26 Igaba ēe xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qōò ka xu kò kaisase q'ae, a máá: “Dcausoma me e!” témé, a xu a q'áðan ka q'au.

27 Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: “Tíi Ra a ke xao tòón tcáo! Táá q'ào guu,” témé.

28 Me Petere xqa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síi cgae Tsi,” témé.

29 Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxāaska Petere ba dxòrom koe xōa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qōò a Jesom koe síi.

30 Igaba ēem ko tc'āá ba bóò kam kò q'áò, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tómmè, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé.

31 Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóó me, a bìrí me a máá: “Tsáá ncēe cg'aré dtcòman di tsi, dùús domka tsi kò káise tc'ēe-tc'ēesea máá?” témé.

32 Eē tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'āá ba téé.

33 Xu nxāaska ēe kò dxòrom koe hàna xu dqòm Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Genesarete dim nqōóm koe tsàara ne khòè ne qāèkagu
(Mk 6:53-56)

34 Eē xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqōóm koe hàà.

35 Eēm nqōóm di xu khòè xu ko Jeso ba bóò q'āa ka ne kò kg'uian tsééa úú gaam nqōó ba nxama-nxama hāa xu nqōó xu koe, ne wéé ne khòè ne gane di tcìi-khoean Gam koe óága,

36 a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa. Ne kò wèéa ne ēe ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

15

Ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di i
(Mk 7:1-13)

1 Xu nxāaska Farasai xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tèè Me a máá:

2 “Dùús domka xu ko Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di ntcoea máá? Eē xu ko tc'ōós cookg'ai koe xu xg'àà tshàu tama ka,” témé.

³ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ãà-tc'ãa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá?

⁴ Nqari ba ko máá: ‘Tcom méé tsi saò ba hěé naka saò sa hěéthěé e,’ a ko gataga máá: ‘Wèém ěe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'ãèse kg'ui ba gha cg'òòè,’ témé.

⁵ Igaba xao ko gaxao máá: ‘Khòèm kò ko xòò ba kana xòò sa bìrí a máá: ‘Èēr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa *Nqari bar nqòòkagua hãas* máàku si i *khamar ko hùìia tsi ka tààè*,’ témé

⁶ ne i qaase tama xòò bam gha tcom sa,’ ta xao mééa, a xao a ncēm dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa.

⁷ Gaxao qãè khòèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncēm kò ko *Nqarim kg'uiia hãa sa nxàe ka a ko máá:*

⁸ ‘Ncēe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa tcom Te, igabaga i gane di tcáóan Tíi koe nqúu u,

⁹ a ne a ko káà hùise dɔɔm Te.

Gane di zi xгаа-xгаа zia

x'áè-kg'ám zi khòè ne di zi i khama,’

témé ka,” tam Jeso ba méé.

Gúu zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mk 7:14-23)

¹⁰ A ba a khòè ne Gam koe tciia óá a bìrí ne a máá: “Komsana naka tua kóma q'ãa.

¹¹ Eě ko kg'ám s koe tcãà sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ěe ko khòèm kg'ám koe tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i,” témé.

¹² Xu nxãaska xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrí Me a máá: “A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'aia hãa sa, ncēes gúu sa xu kò kóm ka?” témé.

¹³ Me xɔa xu a máá: “Wèém hìim Tirim Xòòm nqarikg'ai dim xhàrà tama ba gha q'óèa tcg'òòè tɔbea ba cgoa.

¹⁴ Guu xu! Káà-tcgáí xu tcèè-tcuì-kg'ao xu u, káà-tcgáí ne khòè ne di xu ke. Káà-tcgáím khòèm kò c'ēm khòèm káà-tcgáí ba tcèè-tcuì ne tsara gha wèéa tsara ga hám q'oo koe cg'áéa tcãà,” tam méé.

¹⁵ Me Petere xɔa Me a máá: “Ncēes sere-seres ka bìrí tchàno-tchano xae e,” témé.

¹⁶ A ba a máá: “Qanega xao gáé kóma q'ãa tama?

¹⁷ Bòò tama xao gáé hãa, dùús wèés ěe ko kg'ám s koe tcãà sa ko ncãas koe qòò, a sa a síi tc'áróm koe tcg'oa sa?

¹⁸ Igaba ěe kg'ám s koe guu a tcg'oara hãa sa tcáós koe guua, si ko nxãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri.

¹⁹ Tcáós koe i ko cg'ãè tc'ēan guu a tcg'oa khama, cg'òokuan hěé, cg'áràn hěé, xóé cgoakuan hěé, ts'ãàn hěé, tshúù-ntcòakagukuan hěé, naka cóèkuan hěéthěé e.

²⁰ Ncēea gazi gúu zi khòè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'òó sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama,” tam méé.

Khòès di dtcòma ne
(Mk 7:24-30)

²¹ Eēm qgáim koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hěé naka Sitone hěéthěé dim nqòóm koe qòò.

²² Kas kò gaa x'áè kaga Kanana dis khòès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá te, tiris cóá sa ko kaisase dxãwa tc'ēan ka xgáèè ke,” témé.

²³ Me Jeso ba táá c'ēm kg'uim ga ba xɔa si. Xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: “Bìrí si nakas qòò, q'auas ko xùri xae e ke,” témé.

²⁴ Me xɔa a máá: “Iseraele di ne khòè ne ncēe hòàra ghùuan khama ii ne koe cúíga Ra tsééa óàèa hãa,” témé.

²⁵ Si khòe sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùà sa cgoa qom̄ a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé.

²⁶ Me x̄oà si a máá: “Qãè tama ia cóán di péréan gha sèè a haghuan xaoa máàè sa,” témé.

²⁷ Si máá: “Eè X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi péréan di zi q'òòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'òó na,” témé.

²⁸ Me nxãaska Jeso ba x̄oà si a máá: “Khòe seè, kaisa dtcòm̄an si úúa! Eè si ko ma tc'èe khamaga ma méé i kúrúse,” témé. Si kò gas dis cóá sa gaam x'aèm ãem kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khòe ne qãèkagu

²⁹ Me Jeso ba ãe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbì ba q'ábà qàò a síí ntc'òó gaa koe.

³⁰ Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'ũko ne hēé naka káà tcgáí ne hēé, naka nq̄oara ne hēé naka kg'ui tama ne hēé naka kái ne c'èe ne hēéthēé e, a ne a hàà nq̄arè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qãèkagu ne.

³¹ Ne khòe ne are, ãe ne ko kg'ui tama ne khòe ne bóò ne ko kg'ui ka, naka ãe nq̄oara hãa ne hēé ne ko qãè ka, naka ãe ts'ũko ne hēé ne ko q̄òò ka, naka ãe káà tcgáí ne ko bóò ka hēéthēé e. Ka ne ko Iseraele dim Nq̄ari ba dqom̄.

Jeso ba ko 4,000 sa nqáèa ne khòe ne tc'òókagu

(Mk 8:1-10)

³² Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciaa óá a máá: “Ncēe ne khòe ner ko thõò-xama máá, ncēeska ne nq̄oana cáman Tíí cgoa hãa khama, a tc'òó ne gha gúù ga úú tama, Ra xàbà ne hãase dibikagua ne tc'èe tama, hēé ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama,” tam méé.

³³ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu x̄oà Me a máá: “Ncēm tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'ãòà péréan hòò, a ncēeta noos xg'ae sa tc'òókagu?” témé.

³⁴ Me Jeso ba tèè xu a máá: “Nta noo péréan xao úúa?” témé. Xu máá: “7 péréan hēé naka cg'orò x'aù-coan hēéthēé e,” témé.

³⁵ Me xg'ae sa bìrí si góman-kg'ai koe ntc'òó.

³⁶ Me gaxu péré xu 7 xu hēé naka x'aùan hēéthēé sèè, a ba a Nq̄ari ba qãè-tcaoa máá xg'ara, a khõá q'aa a, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khòe ne máà a.

³⁷ Ne wèèa ne ga tc'òó a ne a xg'ãà, gaa koe guus ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe.

³⁸ Khòe ne ãe kò tc'òó nea kò 4,000 ne e, khòe zi hēé naka cóán hēéthēé kò nxará tcãàè tama ne.

³⁹ Me kò khòe ne dibikagu, a ba a dxòrom koe tcãà a Magatane dim nq̄óm koe q̄òò.

16

Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēéa ko x'ái sa qaa

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Xu kò Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé xu hàà cgae Me, a qg'óó Me xu gha qg'áian xu kòo qaa khama dtcàrà Me, are-aresas x'áis nq̄arikg'ai di sam gha x'ái xu sa.

² Me x̄oà xu a máá: [“Dq̄òara i kò hãa ne tu ko máá: ‘Nq̄arikg'ai ne ncòà a, khamam gha q'uu dim cáman ba qãè me e,’ témé,

³ a ncēe ntc'úúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: ‘Nq̄arikg'ai ne ncòà a, a ntc'úú u, khama i gha ncēe cáman ka tuu-c'òòan hàna,’ témé. Nq̄arikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea kabian tu q'ana hãa, ka tu gáé cuiskaga ncēm x'aèm ka ko kúrúse zi x'ái zi kgoana naka nxàea kabia hãa tite?]

⁴ Qhàòs ncēe cg'ãè cau, a cg'árà di sa ko are-aresas x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose,” tam Jeso ba méé. A ba a nxãaska guu ne a q̄òò.

*Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěe di péré gǎe-gǎea ne
(Mk 8:14-21)*

⁵ Eě xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò péréan sée c'urúa hǎa.

⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Q'ǎa méé xao, naka xaoa kòresea hǎa Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěe di péré gǎe-gǎean koe,” témé.

⁷ Xu nxǎaska kg'ui cgoaku a máá: “Ncǎa xae táá péréan cgoa hàà,” témé.

⁸ Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'uian* q'ana hǎase bìrí xu a máá: “Gaxao ncěe cg'áré dtcòmàn úúa xaoè, dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá?”

⁹ Qanega xao gǎe bóda q'ǎa tama? A tc'ěe-tc'ěese tama xaoa 5 xu péré xu ncěe Ra kò 5,000 ne khòè ne khǒa q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹⁰ Kana xaoa tc'ěe-tc'ěese tama 7 xu péré xu ka, 4,000 ne khòè ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹¹ Dùúska xao bóda q'ǎa tama, péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěe di péré gǎe-gǎean koe kòresea,” tam méé.

¹² Xu nxǎaska kómá q'ǎa, péré gǎe-gǎean koe méé xu kòrese sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěe di xгаа-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qǒò (16:13–20:34)

*Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Eěm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciièm nqǒóm koe hàà kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu těe a máá: “Khòèm dim Cóám ka ne ko khòè ne máá dìí Me e, témé?” ta méé.

¹⁴ Xu xǒa a máá: “C'ěe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,” témé, ne ko c'ěe ne máá: “Elija Tsi i,” témé, ne ko c'ěe ne qanega máá: “Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'ěe Tsi i,” témé.

¹⁵ Me máá: “Kháé xao ko gaxao nta méé, dìí Raa, ta xao ko méé?” témé.

¹⁶ Me Simone Petere ba xǒa Me a máá: “Tsáá Tsia nqòòkaguèa Tsi Krete Tsi i, kg'òèam Nqarim di Tsi Cóá Tsi,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba xǒa me a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncěe sa tsi khòèan ka x'áíè tama, igaba tirim Xòòm nqarikg'ai koe hànám ka a khama.

¹⁸ Ra ko Tíí bìrí tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncěes nxǒás tc'amkg'ai koe tshào, i dxǎwam di qarian ga tàà si tite.

¹⁹ Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aian dir gha máà tsi, si gha wèes gúùs ěe tsi ko nqǒómkg'ai koe qáé sa nqarikg'ai koe qáèèa hǎa, si gha wèes gúùs ěe tsi ko nqǒómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hǎa,” tam méé.

²⁰ A ba a nxǎaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu qarika x'áè a máá, táá méé xu cúí khòè ga bìrí Krete Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean hěe naka Gam di x'ooan hěéthěe ka kg'ui
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

²¹ Jeso ba kò ěem x'aèm koe guu a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'ái, Jerusalema koe méém qǒò sa, naka síí kaia xu hěe, naka kaia xu peresiti xu hěe, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hěéthěe thòò-thòè sa, naka baa cg'òè, naka baa nqoana dim cám ka x'ooan koe ghùè.

²² Me Petere ba sèea tcg'òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigaè, ncěes gúù sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé.

²³ Igabam kò Jeso ba kabise a Petere ba bìrí a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'ěea tsi tcǎà tama ke, igaba tsi khòèan di zi gúù zi koe tcǎà tc'ěea,” témé.

²⁴ Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncèè c'èem khòem kò xùri Te kg'oana ne méém bóda xguise naka baa gam dim xgàu hì ba dcéè naka xùri Te.

²⁵ Dìim wèém èe gaam dis kg'òè sa qgóóa qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèém èe ko Tíi domka gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama.

²⁶ Dùús ka ba gha khòè ba kháè kabisea máàè, ncèè wèém nqõó bam kòò hòò, a ba a gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba gaam di kg'òèan téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máà?

²⁷ Xõòm dim x'áam koe hãnasem gha Khòem dim Cóa ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khòè ba èem kúrúa hãa zi tséé zi koe guu a suruta.

²⁸ Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncèè koe téé-tèe ne ka c'èea ne x'ooan xàma hãa tite, Khòem dim Cóa ba ne bóò, Me Gam di x'aian koe hãase hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

17

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a táá

(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ 6 cáman qãá q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka gam ka qõesem Johane ba hëéthéé xu séè, a kaiam xàbì ba q'ábà qaò cgoa xu, xu gaa koe síí cúia hãa.

² Gaxu cookg'ai koe i kò bóòse-q'ooa ba kabise a táá, i kg'áia ba cáms khama ma tcàà, i Gam di qgáian x'áam khama ma q'úú.

³ Ka tsara kò gaa x'aè kaga Moshe ba hëé naka Elija ba hëéthéé tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg'ui.

⁴ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, qãès gúù si i ncèè koe xae hãa sa. Ncèè tc'èe Tsi kòò ne, ra gha nqoana nquu xu ncèè koe tshào, me gha c'èe ba Tsari ii, me c'èe ba Moshem di, me gha c'èe ba Elijam di,” tam méé.

⁵ Eèem qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga x'áàkos túú-c'òò sa qàbia tcãà xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe tcg'oa a máá: “Ncèè ba Tirim Cóa Me e, ncàma Raa ba, Gaam kar kaisase qãè-tcaoa hãa. Komsana Me,” témé.

⁶ Eè xu ko xгаа-xгааse-kg'ao xu ncèes gúù sa kóm ka xu kò kg'áia xu cgoa gómankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae.

⁷ Igabam kò Jeso ba hàà a qgóó xu a máá: “Tèea xao téé, naka táá q'áo guu,” témé.

⁸ Eè xu ko ghùì-kg'ai ka xu kò táá cúí khòè ga hòò, Jesom cúim oose.

⁹ Eè xu ko xàbìm koe xõa kam kò Jeso ba x'áè xu a máá: “Táá cúí khòè ga èe xao bóda hãa sa bìrí guu, nakam nxãakg'aiga Khòem dim Cóa ba x'ooan koe síí tèe,” témé.

¹⁰ Xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tèè Me a máá: “Dùús domka xu ko nxãaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?” témé.

¹¹ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèè zi gúù zi kg'ónò,

¹² igabar ko bìrí xao o a ko máá: Elija ba ncíiseqa hààraa, igabaga ne kò bóda q'ãa me tama, a kò wèè zi gúù zi tc'èe ne kò ko zi kúrú cgae me. Gaam dàòm cúim kagam ko Khòem dim Cóa ba hàà tshàu q'ooa ne koe xgàràè,” tam méé.

¹³ Xu nxãaska xгаа-xгааse-kg'ao xu kómá q'ãa, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko dxãwa tc'èean ka tcãàèam cóa ba kg'òèkagu

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eè xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'èem khòè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qomì,

¹⁵ a máá: “X'aigaè, thõò-xama máá tirim cóa ba, x'óóa qae dis tcìi sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hëé naka tshàn hëéthéé q'oo koe cg'áéa tcãà ke.

16 Ra Tsari xu xгаа-xгааse-kg'ao xu koe óága mea, igaba xu kò kg'òèkagua ba ka tààè," tam méé.

17 Me Jeso ba xọa me a máá: "Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncēe sa, a cg'ǎè tc'ēe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa! Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u! Ncēe koe óá me, Tíí koe!" témé.

18 Me Jeso ba dxāwa tc'ēean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qǎè.

19 Nxāaska xu kò xгаа-xгааse-kg'ao xu Jeso ba dxùukg'ai koe séèa tcg'òó, a tēè Me a máá: "Dùús domka xae kò tààè, a táá xhàiaгу u?" témé.

20 Me xọa xu a máá: "Cg'áré dtcòmān xao úúa hãa domka a. Tseeguan kar ko bìrí xao o, a ko máá: Dtcòmān xao kò úúa mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncēm xàbi ba bìrí a máá: 'Ncēe koe tcg'oa naka ēe síí hãa koe síí,' témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúù ga tàà xaoa hãa tite.

21 [Igaba i ncēeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hēè naka tc'òoan carasean ka hēéthēè cúíga i ko kúrúse]," témé.

*Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)*

22 Eē xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: "Khóèm dim Cóá ba gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcǎàè,

23 ne gha cg'òo Me, Me gha nqoana dim cáám ka x'óóan koe ghùèè," témé. Xu kò xгаа-xгааse-kg'ao xu kaisase tshúù-tcao.

Tempelem ko tcg'òóa mááè maria ne

24 Eē xu ko Jeso ba hēè naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hēéthēè xu Kaperenaume koe tcǎà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tēè me a máá: "Gaxao dim xгаа-xгаа-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?" témé.

25 Me xọa a máá: "Eè, tcg'òó om ko," témé.

Eēm ko Petere nquum q'oo koe tcǎà, kam kò Jeso ba tc'ǎà a kg'ui cgoa me a máá: "Nta tsi ko ma tc'ēe, Simoneè? Dìín koe xu ko nqòóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ēe ne koea?" ta méé.

26 Me Petere xọa a máá: "C'ēe ne koe e," témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: "Nxāaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea.

27 Gatà i ii igaba méé xae táá ghāa xu guu, ke tshàam koe qǒò naka x'aù qgóó cgoa dim dqùì ba síí tcǎà, naka tc'ǎà dim x'aùm qgóó tsi ko ba séè, naka kg'árna ba kgóà, kiam mari ba tsi gha hòè ke. Séè me naka síí mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máà me, Tíí hēè naka tsáá hēéthēè tsam di suruta iise," tam méé.

18

*Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)*

1 Eēm x'aèm ka xu kò xгаа-xгааse-kg'ao xu Jesom koe hàà a tēè Me a máá: "Dìína nqarikg'ai di x'aian koe kaia?" témé.

2 Me cg'árém cóá ba Gam koe tciia óá, a hàà xg'aekua xu koe tòó me,

3 a máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o: Kǎbise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcǎà tite.

4 Gaa domkagam gha wèém ēe ko ncēm cóám khama ma cg'áré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii.

5 Dìím wèém ēe ko ncēeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qǎèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qǎèse hààkagu.

*Chìbi kúrúagaku sa**(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)*

⁶ “Igabaga òòm wèém òe ko ncèe ne cg'aré ne ncèe ko Tíí koe dtcòm ne ka c'èe ba chìbian kúrúagaku ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxõás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me tshàam ka nqãaka xaoa tcãàè, a tòmmè ne.

⁷ Haò, cg'ãè i gha ii nqõóm koe, gùù zi ncèe ko khòèan chìbian kúrúagaku zi ka! Eèta ii zi gùù zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khòèm òe zi ko gaa zi gùù zi gam koe guu a hààm ka.

⁸ “Ncèè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi kúrúagaku tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãèa i gha máá tsi, nqõara hãase kana ts'íkose tsi gha kg'òèan koe tcãà ne, cam tshàu kana cam nqàrèse chòò tama c'eean koe xaoa tcãàèan ka khama.

⁹ “A ncèè tsarim tcgáím kò ko chìbian kúrúagaku tsi ne, hõbea tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, kàà tcgáíse tsi gha kg'òèan koe tcãà sa, cam tcgáí úúase chòò tamás c'ees dxãwam dis koe xaoa tcãàèan ka ke.

*Hoàra hãas ghùus dis sere-sere sa**(Lk 15:3-7)*

¹⁰ “Q'ana méé tu hãa naka táá ncèe ne cg'aré ne ka c'èea ne ga cg'ãa-cg'ana iise bóò guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: gane di xu moengele xu nqarikg'ai koe hãa xu ko Abom nqarikg'ai koe hàna ba wèè x'aè ka bóò ke.

¹¹ [Khòèm òòm Cóa ba hààraa, hààm gha hòara ne kgoara ka.]

¹² “Nta tu ko ma tc'èe? Ncèè khòèm kò 100 zi ghùu zi úúá, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga òe zi 99 zi xàbian koe guu naka òe hòara hãa sa síí qaa tite?

¹³ A ncèè hòò sim kòo ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas èes cúís domka qãè-tcao, hòà ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase.

¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam gatu òòm Xòòm nqarikg'ai koe hàna ba tc'èe tama, òe cg'aré ne ka i gha cúía ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncèe ko chìbian kúrú máá tsi ba

¹⁵ “Ncèè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne méé tsi síí cgae me, naka dqàè me cam tsao ii koe, a ncèè komsana tsim kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòò mááse.

¹⁶ Igabam kò komsana tsi tama ne méé tsi cúí kana cam khòèan cgoa síí cgae me. *Ncèes gùù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgãya zi ko nxàe sa kúrú ncèe ko máá: 'Cam kana nqoana khòèan kò c'èes gùù sa nxàea tseegukagu ne i gha wèè khòèan ga tseeguan bóòà hãa,' témé sa.*

¹⁷ A ncèè komsana ne tamam kò hãa ne méé tsi kerekes dis xg'aes di ne koe síí naka bìrí ne. A ncèè kerekes di ne nem kò komsana tama ne méé tsi tãám nqõóm òòm khòèm khama ma qgóó me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

¹⁸ “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dùús wèés òe tu gha nqõómkg'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáéèa hãa. Si gha gatà dùús wèés òe tu gha nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa.

¹⁹ “Gaicara Ra ko [tseeguan] bìrí tu u a ko máá: A ncèè gatu ka cam tsara kò nqõómkg'ai koe c'èes gùùs dtcàrà koe dtcòmkuu ne, ne tsara gha Abom nqarikg'ai koe hànam ka kúrú mááè si.

²⁰ Nda koe ga igaba cam kana nqoana khòèan kòo tirim cg'òèm cgoa xg'aea hãa, ner gaa koe gane xg'aeku koe hàna,” tam méé.

Cgómku úú tamam qãàm dis sere-sere sa

²¹ Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tèè Me a máá: “X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíí qõe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q'oroa gáé?” témé.

²² Me Jeso ba xõa me a máá: “Bìrí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

²³ “Gaa domka i nqarikg'ai di x'aian x'aigam cgoa ko nxára xg'aeè, òe ko gam di ne qãè ne cgoa xg'ae a ntcõò a òe ne cgóbè cgae mea zi gùù zi nxàe cgoa ne ba.

²⁴ Eëm ko tshoa-tshoa a ko gatà hěe kagam kò khòem 10 cāan marian di kò cgòbè cgae mea ba gam koe óáè.

²⁵ Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'áè sa tcg'òó, gabá hěe naka gam dis khòè sa hěe naka cóáa khara hěe naka wèé gúùan ìem úúa hāa hěéthěé mée i x'ámáguè, nakam suruta kabi sa.

²⁶ Me qāa ba cookg'aia ba koe qom, a còrè me a máá: 'X'aigaè, qàò-tcaoa máá te, wèé gúùan ner gha suruta kabi ke,' témé.

²⁷ Me ìem qāam dim x'aiga ba thòò-xama máá me, a kgoara me, a chibia ba qgòóa máá me.

²⁸ "Igabaga ìem ko gaam qāa ba tcg'oa, kam kò c'ìem qāam cg'aré mari-coan kò cgòbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: 'Cgòbè cgae tea tsias gúù sa suruta kabi,' témé.

²⁹ Me gam ka c'èe ba qom a dtcàrà me a máá: 'Qàò-tcaoa máá te, surutar gha kabi tsi ke,' témé.

³⁰ Gabagam ko xguì, a ba a qòò a síí kúrú me khòè ba qáé-nquus koe tcāàè, a nxāakg'aiga síí suruta kabi me.

³¹ "Eë xu kò c'èe xu qāa xu ìe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a síí gaxu dim x'aiga ba bìrì wèé zi gúù zi ìe kúrúsea zi.

³² Me nxāaska x'aiga ba qāa ba tciia tcāa a máá: 'Tsáa qāa tsi cg'āè cau tsi, wèé chibia tsi ìe gar kò qgòóa máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hāa domka.

³³ Qaase tama i gáé kò hāa, thòò-xama-máákuan tsi ga tsáa ka c'ìem koe úú sa, ncēer kò ma thòò-xama máá tsia khamaga ma?' témé.

³⁴ Me xgòam hāa khama gam ka q'òòse ba síí qáé-nquus koe tcāa me, me kaisase thòò-thòè, a síí nxāakg'aiga suruta kabi wèéan ìem kò cgòbèa a.

³⁵ "Ncēea tirim Xòòm nqarikg'ai dim gha thēé gatu koe kúrús ga si i, ncèè gatu ka c'ìem wèém kò gam ka qòese ba wèé tcáóa ba cgoa qgòóa máá tama ne," tam Jeso ba méé.

19

Aagukus khòè khara di sa (Mk 10:1-12)

¹ Eëm ko Jeso ba ncēe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qòò Jorotane di c'èe xòèan za.

² Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qāè.

³ Xu c'èe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgálan xu kòo qaa khama a máá: "A x'áèan koe ia kgoaraèa, khòem gha gam dis khòè sa aagu sa c'èes gúùs domka?" témé.

⁴ Me xoa a máá: "Nxárá ta ga xao gáé hāa, tshoa-tshoas koem Kúrú-kg'ao ba khòè ba hěe naka khòè sa hěéthěé kúrú hāa sa?" témé.

⁵ A ba a máá: "Gaa domkagam gha khòè ba gam ka xòò ba hěe naka xòò sa hěéthěé khara guu a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, khara gha cúim cgāa ba ii.

⁶ Gaa domka khara cuiskaga cam tite, igabaga khara gha cúim cgāa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khòem ka q'aa-q'aaè guu.

⁷ Xu tēè Me a máá: "Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxāaska x'áèan tcg'òóa máá, khòem ga gam dis khòè sa q'ara khara hāa dis tcgāya sa máà, a aagu si di i?" témé.

⁸ Me xoa xu a máá: "Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khòè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama.

⁹ Igabar ko bìrì xao o a ko máá: Dìim wèém ìe ko gam dis khòè sa aagu, cg'ará di gúù ka tamase, a ko c'èes khòè sa sèè ba ko cg'arán kúrú," ta méé.

¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: "A ncèè sèèkus kò ncēeta ii ne i qāè e khòè khara gha táá sèèku sa," témé.

11 Me xɔa xu a máá: “Wèé khòèan ga cuiskaga ncêe kg'uian kóma q'ãa tite, igaba ãe máàe ea ne cúí ne ne e.

12 Khòe xua hàna khama, cóan ábà tite xu: c'êe xua gatà ma ábàèa, xu c'êe xu khòèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'êe xu gaxu ka kúrúse ana, nqarikg'ai di x'aian domka. Eã ga kóma q'ãa ba méém kóma q'ãa,” témé.

Jeso ba ko cóan ts'ee-ts'eekg'ai
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

13 Nxãaska ne kò cóan Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne dqàè.

14 Igabam kò Jeso ba máá: “Cóan guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke,” témé.

15 A ba a tshàua ba gane koe tòó, a gaa koe guus ka tcg'oa a qõò.

Qáí-kg'aom qguà ba
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

16 Kam kò gaa x'aè kaga c'êem khòè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùútsa gúús qãè sa ra gha kúrú a nxãasega chõò tamas kg'õè sa hòò?” témé.

17 Me bìrí me a máá: “Dùútsa tsi ko qãèan ka tèè Tea máá? Cúím khòèm cúím ga ba qãè Me e. Igaba tsi kò kg'õèan koe tcãà kg'oana ne méé tsi x'áè-kg'áman qgóóa qari,” témé.

18 Me tèè Me a máá: “Ndaka nea?” témé. Me Jeso ba xɔa a máá: “Táá méé tsi cg'õo guu, táá méé tsi cg'árà kúrú guu, táá méé tsi ts'ãà guu, táá méé tsi tshúù-ntcõan nxàe guu.

19 Saò ba hée naka saò sa héeéthée méé tsi tcom. Tsáá ka c'êe ba ncàm, ãe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé.

20 Me gam qáí-kg'ao ba máá: “Wèé x'áè-kg'áman ncêe gar qgóóa qaria, dùú sa ra qanega tcàoa hãa?” témé.

21 Me Jeso ba xɔa me a máá: “Ncèè wèé za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qõò naka tsia sí wèé zi gúú zi ãe tsi úúa hãa zi x'ámágu naka tsia ãe dxàua ne khòè ne máà, nxãaska tsi gha nqarikg'ai koe qguùan úúa. Naka nxãaska hàà xùri Te,” tam méé.

22 Eëm ko gaam qáí-kg'ao ba ncêe sa kóm kam kò tshúù-tcaoase qõò, kái zi gúú zim kò úúa hãa khama.

23 Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Qguùam khòèm gha nqarikg'ai di x'aian koe tcãà sa kaisase qari si i.

24 A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguùam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka,” témé.

25 Eã xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncêe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tèè a máá: “Kháé ba gha nxãaska díí ba kgoaraè?” témé.

26 Me Jeso ba bóò xu a máá: “Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèé gúúa ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

27 Me Petere nxãaska xɔa Me a máá: “Bóò! Sixaea wèé gúúan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kabisea máá xae e?” témé.

28 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: kabam nqõóm koe, ncêe Khòèm dim Cóam ko x'aian dis ntcõó-q'ooos x'áàn dis koe hàà ntcõó, ne xao gha gaxao ãe ko xùri Tea hãa xao thée x'aian di zi ntcõó-q'oo zi 12 zi koe sí ntcõó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra.

29 Igaba díím wèém ãe Tiri cg'õèan domka x'áéa ba guua ba, kana qõese ga xu, kana qõese ga zi, kana xõòm ga ba, kana xõòs ga sa, kana cóan ga, kana xhàràn ga, nxãa ba gha 100 q'oro ncêe zi gúú zi máàè, a ba a gha chõò tamas kg'õè sa q'õò.

30 Igabaga ne gha kái ne ãe tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka di ne tc'ãà di ne ii,” tam méé.

20

Kg'om xhàrà di tséé-kg'aoan di surutaa ne

¹ Nqarikg'ai di x'aia nea xhàrà ba q'òdam khòem khama ii khama, ncêe ko ntcùúkg'ai cgoa tcg'oa a qòò, a síi khòe xu gam òm kg'om xhàrà koe gha tséé xu qaa ba.

² A ba a dtcòmku cgoa xu, cáman di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam òm kg'om xhàrà koe tsééa tcãà xu.

³ A ba a 9 di x'aè ka tcg'oa, a qòò a síi c'êe xu bóò xu x'ámágu dis qgàis koe téé-têe, cúi gúù ga kúrú tamase.

⁴ Me bìrí xu a máá: “Gaxao igaba méé xao thêé tirim kg'om xhàrà koe síi tséé. Eê tchàno ii sar gha suruta xao o ke,” témé.

⁵ Xu qòò. Me gaicara koaba ka hêe naka dqòa tcgàì ka hêéthêe tcg'oa a qòò, a síi gatà iis gúùs ga sa kúrú.

⁶ Me dqòa ka tcg'oa a qòò, a gaicara c'êe xu bóò xu têe. Me têe xu a máá: “Dùús domka xaoa koabam wèe ba gúù kúrú tamase ncêe koe téé-têe?” témé.

⁷ Xu xòe me a máá: “Cúii khòe ga tsééan máá xae e tama domka a,” témé. Me máá: “Gaxao igaba méé xao tirim kg'om xhàrà koe síi tséé,” témé.

⁸ Cáms ko tcãà kam kò kg'om xhàrà ka q'òòse ba tc'ãà-cookg'aim gaxu di ba bìrí a máá: “Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'ãà di xu koe síi chòò,” témé.

⁹ Xu tséé-kg'ao xu êe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hàà a xu a wèéa xu cáim òm mari ba gàbakaguè.

¹⁰ Igaba êe kò tsééan tc'ãà a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'êea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'êea. Igaba xu kò gaxu igaba wèéa xu ga cáim òm mari ba gàbakaguè.

¹¹ Eê xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xhàrà ka q'òòsem cgoa mēéku,

¹² a máá: “Khòe xu ncêe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúim aoara ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncêe tsééan di qóman hêe naka cáms ka dàoku sa hêéthêe xáma hãa xae,” ta xu méé.

¹³ Me xhàrà ka q'òòse ba gaxu ka c'êe ba xòe a máá: “Khòe tseè, kàa tsi tama ra hãa, ka tsam gáé ncãa dtcòmku tama cáman òm marim ka?”

¹⁴ Sèe tsari maria ne naka qòò. Kháóka tsééan tshoa-tshoa hãam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke.

¹⁵ Kgoarasea tama ra gáé hãa, tc'êer kos gúù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tcgáì ba tiri qàè tcáóan domka nxàè te?” ta méé.

¹⁶ Ncêem dàòm ka ne gha tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'ãà di ne ii.

Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Eêm kò Jeso ba Jerusalema koe qòò kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cúia séèa tcg'òò, a dàò q'oo koe bìrí xu a máá:

¹⁸ “Bòò, Jerusalema koe xae ko qòò, Me gha Khòem òm Cóá ba kaia xu peresiti xu hêe naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hêéthêe tshàu q'oo koe tcãà. Xu gha x'óós koe chibi-chibi Me.

¹⁹ A xu a gha tãá zi qhàò zi di xu khòe xu tshàu q'oo koe tcãà Me, nxãasega xu gha ncòì Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana òm cáim ka x'ooan koe ghùè.

Xòòs di dtcàrà sa

(Mk 10:35-45)

²⁰ Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóá tsara ka xòò sa gas di tsara cóá tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qòm, a c'êes gúù sa dtcàrà Me.

²¹ Me Jeso ba gas ka máá: “Dùú sa si ko dtcàrà?” témé. Si xɔa Me a máá: “Nxàe, tiri tsara cóá tsara gha Tsari x'aian koe Tsáá qàe koe ntcóó sa, me c'èe ba kg'àò xòèa Tsi koe ntcóó, me c'èe ba dxàe xòèa Tsi koe ntcóó,” tas méé.

²² Me Jeso ba xɔa a máá: “Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'ãa tama. A Tiris kubis kg'ààr kos koe tsao ga kg'àà?” ta méé. Tsara máá: “Kg'àà tsam ga,” témé.

²³ Me bìrí tsara a máá: “Kubis Tiris koe tsao gha kg'àà. Igaba ncèe kg'àò xòèa Te koe hěe naka dxàe xòèa Te koe hěéthěé ntcóóan ka, nxãa nea Tíí ka kúrúe tama, igaba i gane èe Abom ka kg'ónò máàe ea ne di i,” ta méé.

²⁴ Eě xu ko 10 xu ncèe sa kóm ka xu kò èe tsara khòe qõeku tsara kaisase xgòà cgae.

²⁵ Igabam Jeso ba Gam koe tciaa óá xu a máá: “Q'ana xao hãa, tãá zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'ái sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu.

²⁶ Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba dìím wèém èe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii.

²⁷ Naka méém wèém èe gaxao xg'aeku koe tc'ãà kg'oana ba gaxao dim qãà ba ii,

²⁸ ncèem ma Khòèm dim Cóá ba ma hàà khòe ne ka tsééa máàe tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khòe ne tsééa máá ka, a gha hàà kg'òèa ba máà, kái ne khòe nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

Jeso ba ko kàà tcgáí tsara khòe tsara bóòkagu

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Eě xu ko Jeso ba hěe naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hěéthěé Jeriko koe tcg'oa kas kò kias xg'ae sa xùri Me.

³⁰ Ka tsara kò gaa x'aè kaga cam khòe tsara kàà tcgáí tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcòe. Eě tsara ko kóm Jesom ko nqáé sa ka tsara kò q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thòò-xama máá tsam m!” témé.

³¹ Igabas kò xg'ae sa dqàè tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thòò-xama máá tsam m!” témé.

³² Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: “Dùú sar gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'èe?” ta ma tèè.

³³ Tsara bìrí Me a máá: “X'aigaè, tcgáí tsam méé i xgobekg'amse sa *tsam ko tc'èe*,” témé.

³⁴ Me Jeso ba thòò-xama máá tsara am ko khama tcgáí tsara qgóó, tsara kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

21

Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse hààkaguè

(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eě ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba cam xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó,

² a bìrí tsara a, a máá: “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáése tēe, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si.

³ A ncèè c'èem khòèm kò c'èe gúù bìrí tsao o, ne méé tsao bìrí me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ témé, nxãaskam gha kúúga guu khara a,’ témé.

⁴ Ncèes gúù sa kò kúrúse, porofitim ka kò kg'uièa hãas kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncèe kò máá:

⁵ “Cóás Sione di sa bìrí naka máá:

‘Bóò, sarim X'aiga ba ko cg'aré-cg'aresease hàà cgae si, a ba a donghi sa qábìà hãa, donghi-coam cgoa hàna sa, donghis dim cóá ba,’ ” ta méèe sa.

⁶ Tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara qòò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú,

⁷ a sí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáían gam koe tcee, Me gaa koe ntcõó.

⁸ Si káís xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáían khárà, ne c'ěe ne hìian di nxãan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khárà.

⁹ Si kò xg'aes ěe kò cookg'aia ba koe hěe naka kháóa ba koe hěéthěe hãa sa q'au a máá: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gaam ěe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba!

Hosana, ěe kaisase tc'amaka hàna ba!”

témé.

¹⁰ Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe tcãà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncěe ba dìi baa?” témé.

¹¹ Zi xg'ae zi xõa a máá: “Ncěe ba Jeso Me e, porofitim Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hãa ba,” témé.

Jeso ba ko tempelem koe tcãà

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Me Jeso ba tempelem koe tcãà, a ba a wèé ne ěe kòo tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiyagu, a ba a kò khòè ne ncěe tãá nqõó di marian ko sée a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khòè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane ěe ko tcíbían x'ámágu ne di ntcõó-q'ooan hěéthěe e,

¹³ a ba a bìrí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tcièè, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúru me,’” témé.

¹⁴ Ne kàà tcgáí ne hěe naka nqõara ne hěéthěe tempelem koe hàà cgae Me, Me kúru ne ne qãè.

¹⁵ Igaba ěe xu ko kaia xu peresiti xu hěe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěe ko are-aresa zi gúù zi kúrum ko zi bóò, i ko cóán tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coam koe,” témé ka xu kò xgòà,

¹⁶ a xu a Gam ka máá: “A kóm Tsi ko ncěe cóán ko méés gúù sa?” témé. Me Jeso ba xõa a máá: “Èè, qanega xao gáé nxárà naka kóm ta ga hãa *Nqarim* di zi Tcgãya zi koe góásea sa, ncěe ko máá:

‘Cóán hěe naka comko cóá-coan hěéthěe
di kg'áman koer dqõman kg'ónò máásea hãa,
ta méé sa?’” témé.

¹⁷ A ba a guu xu a x'áé-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x'óm.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí

(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, ěem ko x'áé-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hãa.

¹⁹ Faia dis hìi sam ko dàòm qàe koe bóò kam kò síí cgae si, a síí cúí gúù ga táá hòò cgae si, igaba tõaran cúí ga a. Kam kò gaas ka máá: “Chõò tamase méé i cúí tc'õo ga sáá koe gaia táá tcg'oa guu!” témé. Si kò faia dis hìi sa gaa x'áè kaga nqai.

²⁰ Eẽ xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò si ka xu kò are, a máá: “Nta sa ko ma faia dis hìi sa kúuga nqai?” ta ma tēè.

²¹ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tseegukagar ko bìrí xao o: Dtcõman xao kò úúa hãa, a káise tc'ěe-tc'ěese tama, ne xao cuiskaga faia dis hìis koe kúru seas gúùs cúí sa kúrua hãa tite, igaba ěe xao kòo ncěem xàbì ba bìrí a máá: ‘Sèèa ghùèè naka síí tshàam q'oo koe ncemea tcãàè’” témé, ne i gha gatà ii.

²² A ncěe dtcõman xao kò úúa hãa ne xao gha dùús wèés ěe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò,” témé.

Jesom di qarian ka tēè sa

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Jesom ko tempelem koe tcãa ka xu kò kaia xu peresiti xu hěé naka khòe ne di xu kaia xu hěéthěé hàà cgae Me, ěem hãa a ko xгаа-xгаа ka, a xu a máá: “Dùútsa qarıs cgoa Tsi ko ncěe zi gúù zi kúrú, i gataga diín ncěe qarían máá Tsia hãa ncěe gúù zi kúrú di i?” témé.

²⁴ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Tíí igabar gha cúıs gúù sa tềe xao o thěé, a ncěe xọa ba xao kò máá Te, ner gha Tíí igaba bìrí xao o dùútsa qarıs cgoar ko ncěe zi gúù zi kúrú sa.

²⁵ Tcguù-tcguukuan Johanem dia kò ndaa guua, nqarıkg'ai koea kana khòean koea?” témé.

Xu xóe a tềeku a máá: “ ‘Nqarıkg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé nem gha tềe xae e a máá: ‘Dùús domka xaoa kò kháé nxãaska gam koe dtcòm tama?’ témé.

²⁶ Igaba ncěe: ‘Khòean koe e,’ ta xae kò ko méé ne xae ko khòean bèe. Wèé ne khòe ne ko Johane ba porofitim iise bóo khama,” ta xu méé.

²⁷ Xu Jeso ba xọa a máá: “C'úúa xae hãa,” témé.

Me bìrí xu a máá: “Nxãaskar Tíí igaba cuiskaga bìrí xaoa hãa tite dùútsa qarıs cgoar ko ncěe zi gúù zi kúrú sa,” témé.

Cóá tsara dis sere-sere sa

²⁸ “Nta xao ko ma tc'ěe? C'ěem khòe ba kò cáàm cóá tsara úúa. A ba kò tc'ãà òm cóám koe síí, a bìrí me a máá: ‘Tiri cóáè, qòò naka síí ncěe cáàm ka kg'om xháràm koe tséé,’ témé.

²⁹ Me xọa me a máá: ‘Cuiskaga a,’ témé, igabam kò kháóka tc'ěea kabi, a ba a qòò.

³⁰ “Me khòe ba cáàm òm cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xọa a máá: ‘Qòòr gha àboè,’ témé, igabam táá qòò.

³¹ Gatsara ka ndaka ba kòo xòòm ko tc'ěe sa kúrú?” tam Jeso ba ma tềe. Xu máá: “Tc'ãà di me e,” témé.

Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka cg'árà-kg'ao zi hěéthěéa gha Nqarım di x'aian koe gaxao ka tc'ãà a tcãa.

³² Johane ba kò gaxao koe tchànóm dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka cg'árà-kg'ao zi hěéthěé gam koe dtcòm. Gataga xao kò ncěes gúù sa bóò, igaba xao kò táá kháóka tc'ěea kabi a gam koe dtcòm,” témé.

Chõó-kg'oman di xu xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ A ba a máá: “C'ěes sere-sere sa kóm. C'ěem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncěe kò kg'om xhárà ba xháràa ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxama-nxama, a ba a gòéan ko kúrúém qgài ba hěé naka qáòm nquu ba hěéthěé gaa koe tshào, a ba a xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ěem nqòóm koe qòò.

³⁴ “Ěem ko tc'òoan ko kúrúsem x'aè ba cúù kam kò gam di qãàn tsééa úú, xhárà-kg'ao xu koe, síí xu gha gam di tc'òoan sèè ka.

³⁵ Xu kò xhárà-kg'ao xu gam di qãàn sèè, a c'ěe ba xg'ám, a c'ěe ba cg'òo, a xu a c'ěe ba nxòán cgoa xgàrùbe.

³⁶ “Gaicaram kò c'ěe qãàn tsééa úú, kg'aiakan nqáéa hãa a, xu síí gataga hěé e.

³⁷ “Kháókam kò gam òm cóá ba tsééa úú cgae xu, a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgòse,’ témé.

³⁸ Igaba ěe xu ko xhárà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kò bìríku a máá: ‘Ncěe ba gúù zi ka q'òòsem ga me e, ncěe gha ko hàà xhárà ba q'òò ba, ke hàà naka xae cg'òo me naka gam di x'aian sèè,’ témé.

³⁹ Xu kò sèè, a kg'om xháràm ka tchàa koe xaoa tcg'òò me, a cg'òo me.

⁴⁰ “Kháé nxãaska, ěem kòo kg'om xháràm ka q'òòse ba hàà, ne ba gha ěe xu xhárà-kg'ao xu xháràm di xu dùù sa kúrú?” tam ma Jeso ba tềe.

⁴¹ Xu bìrí Me a máá: “Ěe xu cg'ãè kúrú-kg'ao xum gha cg'ãèm dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'ěe xu xhárà-kg'ao xu kg'om xhárà ba máà, xu qgòóa máá me, ncěe gha gam di xòèan tc'òoan di máà me xu, tc'áróan ko kúrúse x'aèan kòo hàà ne xu,” témé.

⁴² Me Jeso ba gaxu ka máá: “Qanega xao gáé *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe nxará tama, ncêe ko máá:

‘Nxõás ãe tshào-kg'ao xu ka bóòà xguìèa hãa sa, kaisase cgáés nxõá sa kúrúa hãa.

Ncêea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hãa a, si ncêe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,' témé zi?

⁴³ “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: X'aian *Nqarim* dia gha gaxao koe séèa tcg'òòè, a ia a gha qhàòs ãe ko qãè tc'áróan kúrú sa máàè.

⁴⁴ [Gaam ãe ko ncêes nxõás koe cg'áé ba gha khoana tò-m-tomse, igaba ães kòo c'ãe khòèan koe cg'áé nes gha tò-m-tom m,” témé.]

⁴⁵ Eẽ xu ko kaia xu peresiti xu hãé naka Farasai xu hãéthéè Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kò q'ana hãa gaxu kam ko kg'ui sa.

⁴⁶ Qáé Me kg'oana xu kò hãa, igaba xu kòo khòè ne dis xg'ae sa bèe, porofitim iise ne kòo séè Me khama.

22

Séèkuan dis kòès dis sere-sere sa (Lk 14:15-24)

¹ Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá:

² “*Nqarikg'ai* di x'aia nea x'aigam ncêe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kòè sa kúrúa máám cgoa nxará xg'aeèa hãa.

³ Me nxãaska gam di qãan tsééa úú ãe ko séèkuan dis kòès koe tciièa hãa ne koe, síi ne gha bìrí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xguì.

⁴ “Me gaicara c'ãe qãan tsééa úú a máá: ‘Bìrí ãe kò tciièa hãa ne naka máá: ‘Bòò, kg'ónòar xg'ara hãa tc'òoan kòès di i, tiri xu ghòè xu hãé naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa hãéthéèa cg'òoèa hãa, i wèè gúùan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kòès koe hàà,’ témé.

⁵ Igaba ne kò tc'irì-tc'irise, a ne a qòò, Me c'ãe ba gam dim xháràm koe qòò, me c'ãe ba gam di tsééan koe qòò.

⁶ Ne c'ãe ne wèéa ne ga gam di qãan qgóó, a xgàra a, a ne a cg'òo o.

⁷ Me x'aiga ba xgòà, a ba a gam di ncõo-kg'aoan tsééa úú, a ãe ne cg'òo-kg'ao ne cg'òo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

⁸ “A ba a nxãaska gam di qãan bìrí a máá: ‘Séèkuan dis kòè sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba ãer kò tciià hãa nea tciiku sa kg'ano tama.

⁹ Ke ncêeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qòò, naka séèkuan dis kòès koe tciià óá khòèan wèè ãe xao gha hòò o,’ témé.

¹⁰ I kò ãe qãan x'áéan xg'aeku di dàòan koe qòò, a i a wèéan ãe xu kòo xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúùan ga hãé naka qãèan ga hãéthéè e, me séèkuan dis kòès dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'òè.

¹¹ “Igabam ãem ko x'aiga ba tcãà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kòès di qgáían hãa tamam khòè ba bóò.

¹² A ba a bìrí me a máá: ‘Tíi tcáràè, nta tsi ma ncêe koe tcana, séèkuan dis kòès di qgáían úú tamase?’ témé. Me khòè ba káàn kg'ui.

¹³ Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu bìrí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hãé naka nqàrèa ba koe hãéthéè e, naka tchàa koe xaoa tcg'òó me, dcúú-qoms q'oo koe, ncêe gaa koe i gha kg'aeen hãé naka gào xõóan hãéthéè hãa koe,’ témé.

¹⁴ Káí nea kò tciièa, igaba ne kò cg'orò ne nxará tcg'òòèa hãa khama.”

Kaesaram koe surutan dis tãè sa (Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

15 Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a síi kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uian cgoa qgóó Me sa.

16 A xu a nxãaska gaxu di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěe naka Herotem di xu xùri-kg'ao xu hěéthěe Gam koe tséa úú, xu síi máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòe Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xгаа-xгаа sa, a c'ěe khòe cgoa ga tchõa úú tama, khòean di tée-q'ooan Tsi nqábé tama khama.

17 Ke ncēeska bìrì xae e, dùú sa tsi ko tc'ěe sa: A tchànõa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu méé.

18 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ãè sa q'ana hãase máá: “Dùús domka xao ko kúrúa bòò Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'ãè cau xaoè?”

19 X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'ái Te,” témé. Xu gaam mari ba máà Me.

20 Me Jeso ba x'ái xu me a tēè xu a máá: “Dìín dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa dìín di cg'õèa ncēe e?” témé.

21 Xu xõa a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxãaska bìrì xu a máá: “Eě Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ēe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé.

22 Eě xu ko ncēe sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qõò.

*X'ooan koe tēean dis tēè sa
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

23 Gaam cáím ěem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncēe x'ooan koe tēes hàna sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tēè Me,

24 a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khòem kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qõese ba ěes khòès kàa kg'áò-khoe sa sèe naka káikhoe ba cóán ábà máá,’ témé.

25 Nxãaska xu kò 7 xu khòe qõeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò séèa hãa, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qõese ba khòe sa qaua máá.

26 Me kò cáím di ba gataga hěe, nqoana di ba hěéthěe e, Me nxãakg'ai ga síi 7 di ba tcãà.

27 Si wèéa xu qãá q'oo koe khòès ga sa x'óó.

28 Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tēeèm cáím ka ndakam di saa, ěe xu 7 xu ka? Wèéa xu kò úú sia hãa ka,” ta xu méé.

29 Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tsaa xao hãa, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé sa hěe naka Nqarim di qarian hěéthěe xao c'úúa hãa khama.

30 Eě ne ko khòe ne x'ooan koe tēe ne i gha séèkuan káa ii khama, ne gataga séèkuan kgoara máàè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

31 X'ooan koe ghùiès ka: A nxárá ta ga xao gáé hãa, Nqarim gatu koe nxàea hãa sa? Ncēem kò máá:

32 ‘Tíí Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’ témé ka. X'óóa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'õèa hãa ne di Me e,” tam méé.

33 Eě zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xгаа-xgaan ka arekaguè.

*Kaiam x'áè-kg'ám dis tēè sa
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

34 Eě xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcēekg'am kg'ám sa, ka xu kò xg'ae.

35 Me gaxu ka c'ěe ba, ncēe x'áè q'ãa-kg'ao kò ii ba, qáé Mem gha qgái nem ko qaa khama tēè Me a máá:

36 “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, x'áèan q'oo koe ba ndakam x'áè-kg'ám ba kaia?” témé.

37 Me bìrì me a máá:

“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèè tcáóa tsi cgoa hěe,

naka wèè kg'õèa tsi cgoa hěe

naka wèè tc'ěea tsi cgoa hěéthěe ncàm.’

38 “Ncēea tc'ãà di a kaiam x'áè-kg'ám ga me e.

39 Me cáím di ba ko gam cgoa qõòa mááku a ko máá:

'Tsáá ka c'ěe ba ncàm,
ěe tsi ma ncàmsea khamaga ma,
témé.

⁴⁰ "Ncěe tsara x'áè-k'ám tsara koe i wèe x'áèan ga hěe naka porofiti xu ka góáeas ga sa hěéthěe qgóo xg'aeèa," tam méé.

*Krestem diín dim tsgõo-coam ii dis tềe sa
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Eě xu ko Farasai xu xg'aea hãa kam kò Jeso ba tềe xu

⁴² a máá: "Krestem ka xao ko ntama ma tc'ěe? Diín dim tsgõo-coa baa?" témé. Xu bìrí Me a máá: "Dafitem ka tsgõose-coa Me e," témé.

⁴³ Me bìrí xu a máá: "Gatà i ko ii ne, ne ba kò kháe nxãaska Dafite ba dùús domka *Tcom-tcomsam* Tc'ěem ka kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me, ncěem kò máá:

⁴⁴ 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áò xòèa Te dim x'òàm koe méé tsi ntcõó,
nakar gha nxãakg'aiga síi tsari cg'õo-k'g'aoan
nqàrè-k'g'ama tsi ka nqãaka tòó,
témé ka.

⁴⁵ "A ncěe Dafitem kò 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me ne ba gha nxãaska ntama ma gam dim tsgõo-coa ba ii?" témé.

⁴⁶ I kò cúi khòe ga táa kgoana a Jeso ba xõa, i kò ěem cáim koe guu a khòe ne bèe a táa gaicara c'ěe tềe ga tềe Me.

23

*Jeso ba ko x'áè xgaa-xgaa-k'g'ao xu hěe naka Farasai xu hěéthěe dqàè
(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)*

¹ Me nxãaska Jeso ba xg'ae zi hěe naka xgaa-xgaase-k'g'ao xu hěéthěe bìrí a máá:

² "X'áè xgaa-xgaa-k'g'ao xu hěe naka Farasai xu hěéthěe Moshem dis téé-q'oos koe hãa.

³ Ke méé tu wèe zi gúu zi ěe xu ko bìrí tu u zi kúru naka qgóoa qari zi. Igaba ěe xu ko kúru zi táa kúru guu, ěe xu ko xgaa-xgaa sa xu kúru tama ke.

⁴ Kaia zi xgàm zi qóm zi xu ko qáe a khòean nxara koe tòó, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghù a nxònokagu zia hãa tite.

⁵ Wèe zi gúu zi kúru xu ko zi, xu ko khòean gha bóò zi ka kúru zi: gaxu di zi tcãa tcúu zi hěe naka horo q'óm zi hěéthěe, còrè di kg'uian góasea hãa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qgáian di x'òàn qáò-qao.

⁶ Tcomkuan di zi qgái zi xu ncàma hãa, naka dòan xõe koe hěéthěe e, a xu a gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcõó-q'oo zi ncàma hãa thěe,

⁷ naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámkaguku sa hěéthěe e, naka gataga khòe ne ka 'xgaa-xgaa-k'g'aoè' ta ma tciikuan hěéthěe e.

⁸ "Igaba méé tu táa 'xgaa-xgaa-k'g'aoè' ta ma tciie guu, cúim Khòe ba gatu dim Xgaa-xgaa-k'g'ao Me e, tu wèea tu ga qõekua hãa ke.

⁹ Naka tua nqõómkg'ai koe táa cúi khòe ga 'àboè' ta ma tcii guu, cúim Khòe ba gatu dim Xõo Me e ke, ncěe nqarikg'ai koe hàna ba.

¹⁰ Táa méé tu gataga 'tc'ãa-cookg'aiè' ta ma tciie guu, cúim Khòe ba gatu dim Tc'ãa-cookg'ai Me e ke, Kreste ba.

¹¹ Gatu xg'aeku koe kaia hãa ba méém gatu dim qãa ba kúru.

¹² Wèém ěe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha wèém ěe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè.

¹³ "Igaba haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-k'g'ao xao hěe naka Farasai xao hěéthěe e, gaxao ncěe qãe khòean khama ko ma kúru xao! Nqarikg'ai di x'aian xao ko

khòe ne cookg'ai koe tcēekg'am khama. A gaxao igaba táá tcāà, a xao a gataga ãe tcāà kg'oana ne guu naka ne tcāà tama khama.

14 *

15 “Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hēe naka Farasai xao hēéthēe e, gaxao ncēe qãe khòean khama ko ma kúruse xao! Nqõo ba hēe naka tshàa ba hēéthēe xao ko qõoà nxama-nxama, khòem c'ees qhàòs di ba xao gha séèa máase me hàà gaxao dis xg'aes koe tcāà ka! A ncēe gatàm kò ko hēe, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chòò tamas c'ees dxāwam dis koe síia ne, cam q'oro nqáe xaoa hãase.

16 “Haò, cg'ãe i gha ii, gaxao tc'ãa-cookg'ai xao káa tcgái xao ka, ncēe ko máá: ‘Khòem kò tempelem cgoa gaise ne i káa hùì i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaise ne méém gaas gaise sa tséekagu,’ ta ko méé xao.

17 Gaxao káa tc'ee xaoè, a káa tcgái xaoè! Dùú sa cgáe saa? Gautaa, kana tempele baa, ncēe q'ooa ba koem úúa hãa gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòe ba?

18 Xao ko gataga máá: ‘Khòem kò altaram cgoa gaise ne, i káa hùì i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òóa máaès abas cgoa gaise ne, ncēe altaram koe hàna sa, ne méém gaas gaise sa tséekagu,’ témé.

19 Gaxao káa tcgái xaoè! Dùú sa cgáe saa? Nqarim ko tcg'òóa máaès aba saa, kana altara baa, ncēe aba sa ko kúrú si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòe ba?

20 Gaa domkam, gaam ãe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hēe naka wées gúús ãe gam tc'amkg'ai koe hãnas cgoa hēéthēe ko gaise.

21 Gatà iim dàòm kam kò ãe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hēe, naka Gaam ãe q'ooa ba koe x'ãe hãam Nqarim cgoa hēéthēe gaise.

22 Me ko gaam ãe ko nqarikg'aian cgoa gaise ba Nqarim dis ntcõó-q'oos cgoa hēe, naka Gaam ãe gaas koe ntcõem cgoa hēéthēe gaise.

23 “Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēe e, qãe khòean khama ko ma kúruse xao! Nqari ba xao ko tc'õoan ko xg'ão-xg'ão zi gúú zi† koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òo a máa. Igaba xao kaisase cgáe zi gúú zi x'ãean di zi xguà hãa khama: ncēe qãese qgóókuan hēe, thõò-xama-máaku sa hēe naka tcom-tcomsa sa hēéthēe zi. Qaase i ko, ncēe zi gúú zi cgáe zi xao ga kò kúrú hãa sa, igabaga c'ee zi c'urú tamase.

24 Gaxao tc'ãa-cookg'ai xao káa tcgái xaoè. Dcène ba xao ko ãe xao ko kg'áa gúúan q'oo koe tcg'òo, igaba xao ko kamele sa tòm!

25 “Haò, cg'ãe i gha ii, gaxao x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hēe naka Farasai xao hēéthēe ka, qãe khòean khama ko ma kúruse xao! Kubi sa hēe naka gàba sa hēéthēe ka xao ko qãaa sara xg'aà, igaba sara q'ooa sara koe chùikuan hēe naka cèean hēéthēe ka cg'oèa hãa.

26 Tsáa káa tcgái tsi Farasai tseè! Kg'áika q'ano-q'ano kubis q'oo naka gàba sa hēéthēe e, naka i gha nxãasega qãaa sara q'ano ii.

27 “Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēe e, qãe khòean khama ko ma kúruse xao! Xg'aàe a q'úú zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe tchàa za tsi kò ko bóò zi ne t'òe ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóa hãa khòean di c'óán hēe, naka wèe cg'uri qhàòan hēéthēe ka cg'oèa hãa zi.

28 Gataga xao ii a khòe ne koe tchàa za tchàno khòean di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'ãe cauan ka hēe naka cg'urian ka hēéthēe cg'oèa hãa.

29 “Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēe e, naka qãe qgóose ko igaba cg'ãe cau xao hēéthēe e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe

* 23:14: C'ee zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xuri ko kg'uiian úúa: 14Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hēe naka Farasai

† 23:23: tc'õoan ko xg'ão-xg'ão zi gúú zi - Gerika sa ko nqoana hii-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'òe úú tama zi.

xao ko dqom̄ cgoaè xu gha zi gùu zi tshàoa tòó, a xao a ko ãe kò tchàno ii ne di tc'áman t'õè-t'õe.

³⁰ A xao a ko máá: 'Sixae ka tsgõosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'õèa hãa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'àòan ntcããgua hãa tama,' ta ko méé xao.

³¹ Ncẽeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, ãe xg'ao porofitian cg'õo ne di xao tsgõo-coa xao o sa.

³² Ke méé xao ncẽeska gaxao ka tsgõose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

³³ "Gaxao cg'ao xaoè! A dcàuan di xao cóa xaoè! Nta xao gha ma chõò tamas c'ees dxãwam dis koe xgàrakuan bèe?"

³⁴ Q'ãa méé xao: porofiti xu hẽé, naka tc'ẽega xu khòe xu hẽé naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽéthẽer ko tsééa úú sa. Xao gha c'ẽe-kg'áa xu cg'õo, a gha c'ẽe xu xgàu, a gha c'ẽe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'ám, a xao a gha wèe xu x'áe-dxoo xu koe xgàra.

³⁵ Ncẽes gùu sa gha kúrúse, nxãasega xao gha xgàraè ka, káa chìbi ne khòe ne di c'àòan xao góman koe ntcããgua khama. Ncẽes ntcããgu c'áòku sa kò tchànóm khòem Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a sí Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcãà, ncẽe xao xg'ao tempele ba hẽé naka altara ba hẽéthẽe xg'aeku koe cg'õoa ba.

³⁶ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèéan ncẽea gha ncẽem x'aèm di ne khòe ne koe hàà kúrúse, témé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá

(Lk 13:34-35)

³⁷ "Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncẽe ko porofitian cg'õo tsi, a ko ãe tsáá koe tsééa hãa xu nxõán cgoa cg'õo tsi. Nta noose ra kò tc'ẽea hãa, tsari khòea ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóaa sa tcgãmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'ẽe e tama.

³⁸ Q'ãa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'ãa-cg'anasea hãase guua mááè sa.

³⁹ Bìrí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxãakg'aiga máá: 'Gaam ãe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa,' témé," tam méé.

24

Nqõó ba ko chõò di zi x'ái zi

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qõò, xu Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'ái Me ka.

² Me xõa xu a máá: "Wèéan ncẽe ga xao ko bóò na? Tseegukar ko bìrí xao o: Cuiskagas ncẽe koe cúis nxõás ga sa c'ẽes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàriè," témé.

Cg'ãè zi hẽé naka xgàraku zi hẽéthẽe e

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Eẽm Jeso ba Olife dim xàbim koe ntcõóa-ntcõe, ka xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: "Bìrí xae e, n-cáma i gha ncẽe gùuan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hẽé naka nqõóm di chõò-q'ooan hẽéthẽe dùús ka x'áiè sa?" témé.

⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Q'ãa xao naka i táá cúí khòe ga hoàkagu xao o guu.

⁵ Kái ne gha Tirim cg'õèm cgoa hàà, a máá: 'Tí ra Krete ra a,' témé, a ne a gha kái ne hoàkagu ke.

⁶ Tu gha ncõoan hẽé naka ncõoan di zi nxàe zi ka hẽéthẽe kóm, igaba bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gùu zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà ta ga hãa.

⁷ Nqõóm di zi qhàò zi gha c'ẽe zi qhàò zi cgoa x'ãaku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãaku, i xàbàn hãa, i nqõóan di cgùruan kái zi qgài zi koe hãa khama.

⁸ Wèé zi ncẽe zia àbàn di thõòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹“Ne gha nxãaska xgàrakuan koe tcãà tu u, a cg'õo tu u. Tu gha Tiri cg'õèan domka *nqõóm di zi qhàò zi wèè zi ka hòrèè*.

¹⁰Nxãaska ne gha kái ne gane di dtcòmàn aagu, a gha qáékuan koe tcãàku, a ne a gha gane ka c'ëea ne hòrè.

¹¹I gha tshúù-ntcõan di porofitian kái x'áise, a kái ne khòè ne hoàkagu.

¹²Cg'ãèan di càuse-q'ooan domka i gha kái khòèan di ncàmkuuan qgài,

¹³igaba gaam ãe ko qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè.

¹⁴I gha *Nqarim di x'aian di qãè tchõàn wèém nqõóm* koe xgaa-xgaaè, x'áís iise *nqõóm di zi qhàò zi wèè zi koe*, si gha nxãaska chõò-q'oo sa hàà.

Q'ádò-q'aosas gúù sa

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵“Eë tu ko q'ádò-q'aosas gúù sa bóò, ncëe ko tcom-tcomsam qgài ba kúru me xãòm khama ii sa, si gaa koe téé-tëe. Porofitim Danielelem kò tcom-tcomsam qgáim koe hãase gaas ka kg'ui sa (ëe ko nxará ba méém kóma q'ãa).

¹⁶Ne méé ne nxãaska ãe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí,

¹⁷nakam ãe nquuan tçobe koe hàna ba táá xõa na síí ãe nquuan q'oo koe hãa sa sèè guu,

¹⁸nakam ãe xhàràan koe hàna ba táá kabise naka síí gam di qgáian sèè guu.

¹⁹Haò, cg'ãè i gha ii, ãe zi cáim zi ka ãe ncãà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hëé naka ãe gha ko comkagu zi ka hëéthëé e!

²⁰Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'aè ka hãa guu kana Sabata dim cáim ka.

²¹Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hãa ke, ncëe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncëes noose ga, a i a gaicara hãa tite e.

²²A ncèè ãe xu cáim xu kò xòm-xommè ta ga hãa ne, i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite, igaba xu gha ãe nxará tcg'òóèa hãa ne domka ãe xu cáim xu xòm-xommè.

²³“A ncèè ãem x'aèm kam kò c'ëem khòè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bóò, ncëe ga Me e Krete ba,’ kana máá: ‘Eë gam síí hãa,’ témé ne, méé tu táá dtcòm m guu.

²⁴Tshúù-ntcõan di xu Krete xu hëé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hëéthëéa gha x'áise, a kaia zi x'ái zi hëé naka are-aresa zi guù zi hëéthëé kúru ke, ãe nxará tcg'òóèa ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòo ne.

²⁵Bóò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua.

²⁶“A ncèè gatu ka ne kòo máá: ‘Bóò, tchàa-xgóóm koem hãa,’ témé ne méé tu táá tcg'oa naka qõò guu. *A ncèè gaicara ne kòo máá:* ‘Bóò, nquum q'oo koem hàna,’ témé ne méé tu táá dtcòm guu.

²⁷Cáms ko tcg'oa xèè koe i ko ma túú-tebean guu a cáms ko tcãà xèè koe ma síí bóòse khama i gha ma Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii.

²⁸Eë x'óóa hãam tc'áróm hãa qgài koe i gha kg'ãèan xg'ae.

Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹“Eë xu cáim xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha kúúga cáim sa ntcúú-ntcuuè,

Me nxoe ba x'áà tite,

i gha tçonòn nqarikg'ai koe guu a tcheè,

i gha nqarikg'ai di qarian ntcãa-ntcãè.

³⁰“Eëm x'aèm kas gha Khòèm dim Cóám dis x'ái sa nqarikg'ai koe x'áise, zi gha wèè zi qhàò zi nqõómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khòèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'õòn koe guu a ko hàà, qarian hëé naka kaia x'áàn hëéthëé cgoa.

³¹ Me gha Gam di xu moengele xu kiam q'aum torompitam dim cgoa tsééa tcg'òó, xu gha Gam nxará tcg'òóa hãa ne wèé xòèan ãe tc'ãán ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chõò-q'oom c'ëem koe guu a síí c'ëem koe tééan koe.

³² “Ke tu ncëes gúús faia dis hiis koe kúrúsea hãas koe xгаа-xgaase: ãe i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsom, i ko tɔara sa tsom, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa.

³³ Gataga ãe tu kòo ncëe zi gúù zi wèé zi bóò ne tu q'ana hãa cúù Me e sa, a nquu-kg'áman koe hãa.

³⁴ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncëes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí ncëe gúùan wèé ga kúrúse.

³⁵ Nqarikg'aian hëé naka nqóók'g'aian hëéthëéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

Cúí khóè ga c'úua hãa cáím ba kana x'aè ba

(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Igabaga i cúí khóè ga ãem cáím ba kana ãem x'aè ba q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xòòm cúím ka oose.

³⁷ Nowam di x'aèan ka i kò ii khama i gha Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii khama.

³⁸ Eë xu cáím xu ka kiam tshàam hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'òó a ko kg'áa, a ko séèku, a ko séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga síí Nowam ko arakam koe tcãám cáím ba hàà,

³⁹ igaba ne kò *cúí gúù ga c'úua dùús ko hàà kúrúse sa*, me nxãakg'aiga kiam tshàa ba hàà, a hàà tchùua tcg'òó ne. Gatà i gha Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii.

⁴⁰ Cãm tsara khóè tsara gha xháràm koe hãa. C'ëe ba gha séèè, me gha c'ëe ba guuè.

⁴¹ Cãm sara khóè sara gha hãa a ko hãkg'um koe maberean táó. C'ëe sa gha séèè, si gha c'ëe sa guuè.

⁴² “Gaa domka méé tu kòreseha hãa, dùútsa cáím kam gha gatu dim X'aigam *Nqari* ba hàà sa tu c'úua hãa ke.

⁴³ Igaba méé tu ncëe sa q'ana hãa: Ncëe nquu ba kàoa hãam khóèm kò q'ana, dùútsa x'aè kam ko ts'ãà-kg'ao ba ntcúú ka hàà sa, nem ga kò ãem x'aèm ka kòrea hãa, a táá kúrú me gam dim nquu ba khõàè.

⁴⁴ Gaa domka méé tu gatu igaba wèé x'aè ka kg'ónòsea. Khóèm dim Cóá ba ko ãe tsi q'ãa tamam x'aèm ka hàà ke.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba

(Lk 12:41-48)

⁴⁵ “Kháé dií ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ëegam qãà baa? Ncëe gam ka q'òòsem ko nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'òoan máà xu ba?

⁴⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ãem qãà ba, ncëe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hëé ba.

⁴⁷ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá; wèé zi gúù zi ãem úua hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó.

⁴⁸ Igaba ãem qãàm cg'ãèm kò ko tcáóa ba koe bìríse a ko máá: ‘Tíí q'òò ba ão me e,’ témé,

⁴⁹ a ba a tshoa-tshoa a qãà ne gam ka c'ëe ne xg'ám, a ko tc'òó a ko kg'áa-kg'aoan cgoa kg'áa,

⁵⁰ nem gha ãem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáím ka hàà, c'úuam hãa x'aè ka,

⁵¹ a ba a gha hàà xgàra me, a qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau khóèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncëe gaa koe i gha kg'aeane hëé naka gãò xõóan hëéthëé hãa koe.”

25

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

¹ “Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxará xg'aeè. Gazi di lampian zi kò sèè a zi a síí séèkom khóè ba *qãà*, xg'ae cgoa me zi gha ka.

² Gazi ka 5 zia kò káà tc'ëe ii, zi 5 zi tc'ëega ii.

³ Káà tc'ëe zi kò lampia zi sèè, gabà zi ko táá nxúian sèèa mááse.

⁴ Zi tc'ëega zi lampian sèè a zi a nxùlan gàban koe sèèa mááse.

⁵ Me sèè-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'óma zi ko cg'áé khama.

⁶ “Ntcùú nqàè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bóò, sèè-kg'aom ga me e síi ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà xg'ae cgoa me!’ témé.

⁷ Ka zi ko wèè zi dxàe-coa zi tēe a lampia zi kg'ónò.

⁸ Zi káà tc'ēe zi tc'ëega zi bìrí a máá: ‘Au se e nxùla ne gasao di nxùlan koe, gase di lampia nea ko ts'irì ke,’ témé.

⁹ Zi tc'ëega zi xòa a máá: ‘Cuiskaga i wèéa se ga tc'ãò tite. Ke qõò sao ēe ko x'ámágu u ne koe naka saoa síi x'ámá mááse e,’ témé.

¹⁰ Igaba ēe zi dàò q'oo koe hãa, síi zi gha gaa nxùlan x'ámá, kam kò sèè-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ēe ko kg'ónòsea zi kōès séekuan dis koe gam cgoa tcãà, me nquu-kg'ám ba tcēekg'ammè.

¹¹ “Gam x'aè-coam qãá q'oo koe zi gha c'ēe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,’ témé.

¹² Igabam kò xòa a máá: ‘Tseegua ner ko bìrí sao o: C'úù saoa ra hãa,’ témé.

¹³ “Gaa domka méé tu kòresea, cáim ba hēé naka x'aè ba hēéthēé tu c'úù hãa ke,” tam Jeso ba méé.

*Nqoana qãà xu dis sere-sere sa
(Lk 19:11-27)*

¹⁴ “Gaicara i gha nqarikg'ai di x'aian c'ēm nqõóm koe xóé a ko qõòm khóèm khama ii, gam di xu qãà xu ko tcii a ba a gam di zi gúù zi gaxu tshàu q'oo koe tcãà ba.

¹⁵ A cúim ba 5 xu cãa xu marian di xu máà, a c'ēe ba cáim cãan máà, a c'ēe ba cúim cãa ba máà. Wèém khòè bam kò gam di qarian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa máà. A ba a tshoa-tshoa a dàò ba koe qõò.

¹⁶ Me 5 xu cãa xu marian di xu máàèam khòè ba kúúga qõò a ba a síi tséékagu u, a gaicara c'ēe xu cãa xu 5 xu kúrú.

¹⁷ Me gataga ēe kò cáim cãa tsara máàèa ba c'ēe tsara kúrú.

¹⁸ Igabam kò cúim cãam mari di ba máàèa ba qõò a síi gómankg'ai koe hãé ba tshào, a gam ka q'õòsem dim cãa ba kãé.

¹⁹ “Qãòm x'aèm qãá q'oo koem kò ēe xu qãà xu ka q'õòse ba kabise a hàà cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nxàe cgoa xu.

²⁰ Me khóèm ēe kò 5 xu cãa xu máàèa ba cúù-cuuse a 5 xu cãa xu c'ēe xu úú, a ba a máá: ‘Tíi q'õòè, 5 xu cãa xu tsi kò máà tea hãa. Bóò, 5 xu cãa xu c'ēe xur kúrú,’ témé.

²¹ Me gam ka q'õòse ba bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúrú, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'aré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

²² “Me gataga cáim cãa tsara ko máàèa ba cúù-cuuse a ba a máá: ‘Tíi q'õòè, cáim tsara cãa tsara tsi kò máà tea. Bóò, c'ēe tsara cãa tsarar kúrú,’ témé.

²³ Me gam ka q'õòse ba bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúrú, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'aré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

²⁴ “Gatagam kò cúim cãa ba kò máàèa ba hàà a máá: ‘Tíi q'õòè, q'ana ra hãa tsi kàa tsi khòè tsi i, a tsi a ko xhàrà tama tsi hãa koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàà sa.

²⁵ Ra kò nxãaska q'áo tsi, a ra a qõò a síi tsarim cãa ba góman q'oo koe kãé. Bóò, ncēe ga ia tsari gúù ne,’ témé.

²⁶ “Me gam ka q'õòse ba xòa me a máá: ‘Tsáá cg'ãè cau a kg'amka tsi qãà tsi! Q'ana tsia, xhàrà tama ra hãa koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàà sa.

²⁷ Khama tsi ga kò marian ko tòòè koe marian tiri úúa, ne i ga kò ncēeska càùsea, ra kabise a hàà séè e, càùsea i hãase.

²⁸ “Ke xao gam koe cãa ba séèa kabi, naka ãe 10 xu cãa xu úúa hãa ba máa me.

²⁹ Wèém khòèm ãe c'èe gúùan úúa ba gha máàè, a ba a gha káían úú, igabaga ãe cúí gúù ga úú tama ba gha ãem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaeè khama.

³⁰ Naka xaoa ãe kàà tséém qãà ba tchàa za dcùú-qoms q'oo koe xaoa tcãà. Ncēe gaa za i gha kg'aean hēé naka gãò xõõan hēéthēé hãa koe,' témé.”

Ghùuan hēé naka pirian hēéthēé e

³¹ “Khòèm dim Cóm kò Gaam dim x'áam koe hãase hàà naka wèé xu moengele xu Gaam di xu cgoa hēéthēé e, nem gha Gaam di x'áan dis ntcõó-q'oos koe hàà ntcõó.

³² Zi gha nqõóm di zi qhàò zi wèé zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'èe zi koe q'aa-q'aa zi, ãem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma.

³³ Ghùua nem gha Gam dim x'òàm kg'áòm xòè za tòó, a ba a pirian dxàes x'òàs xòè za tòó.

³⁴ “Me gha X'aiga ba nxãaska kg'áòm x'òàm xòè di ne bìrí a máá: ‘Hàà gatu ãe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aian di ntcõó-q'ooan xàè, ncēe tu kò nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòà máàèa a.

³⁵ Xàbàr kò hãa, tu tc'òoan máà ter tc'õó, ra kò cáma hãa tu c'èe gúùan máà ter kg'áà, ra kò tãá za guuar khòè ra ii, tu x'áéa tu koe qãèse qgóó te,

³⁶ qg'aè-cgaea kò hãa tu hãakagu te, ra kòò tsàa tu q'òé te, ra kòò qáé-nquus koe hàna tu hàà kabi te khama,' tam méé.

³⁷ “Gaa x'aè ka ne gha ãe tchàno ne xõa Me a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta kò bóò Tsi Tsi xàbàa hãa, ta tc'õókagu Tsi, Tsi cáma hãa ta c'èe gúù au Tsi, Tsi kg'áàa hãa?

³⁸ Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi tãá za guua Tsi khòè Tsi, ta x'áéa ta koe qãèse qgóó Tsi, ta n-cáma bóò Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hãakagu Tsi?

³⁹ Ta kò n-cámá bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcãàèa, ta síí kabi Tsi?’ témé.

⁴⁰ Me gha X'aiga ba xõa ne a máá: ‘Tseegua ner ko bìrí tu u: Wèés gúùs ãe tu Tíí ka c'èe ne ncēe ne cg'aré ne ka cúía ne koe ga kúrúsa, tu Tíí ga ra kúrúsa máánaa,' témé.

⁴¹ “Me gha nxãaska ãe dxàes x'òàs xòè di ne bìrí a máá: ‘Tcg'oa cgae Te tu, gatu ãe chõò tama c'eean koe cgúisea hãa tu, dxãwa ba hēé naka Gam di xu moengele xu hēéthēé kg'ónòà máàèa ba.

⁴² Xàbàr kò hãa, tu táá gúù máà ter tc'õó, ra ko cámaa, tu táá gúù máà ter kg'áà,

⁴³ tãá za guuar khòè ra a kò ii, tu táá x'áéa tu koe qãèse qgóó Te, qg'aè-cgaea kò hãa, tu táá hãakagu Te, ra kòò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, tu táá kabi Te khama,' témé.

⁴⁴ “Nxãaska ne gha gane igaba gataga xõa a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta bóò Tsi Tsi xàbàa, a cámaa, a táá za guua Tsi khòè Tsi, a qg'aè-cgaea, a kòò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, ta táá hùí Tsi?’ témé.

⁴⁵ Me gha nxãaska xõa ne a máá: ‘Tseegukar ko bìrí tu u: Wèés gúùs ãe tu ncēe ne cg'aré ne ka cúía ne kúrúsa máá tama sa, nxãa sa tu Tíí ga ra kúrúsa máá tama thēé,' témé.

⁴⁶ Ne gha nxãaska chõò tamas xgàrakus koe qõò, ne gha ãe tchàno ne chõò tamas kg'òès koe qõò,” tam Jeso ba méé.

Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam di x'ooan koe tēe sa hēéthēé e (26:1–28:20)

26

Kàas Jeso ba qae di sa

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Eëm ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xg'ara kam kò Gaam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:

² “Q'ana xao hãa, Paseka dis kōè sa cím cáman qǎá q'oo koe hãa sa, Me gha Khòem dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcǎàè, nxãasegam gha xgàùè ka,” témé.

³ Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hěé, naka khòè ne di xu kaia xu hěéthěé kaim peresitim Kaifase ta ko ma tciiem dis qhàis koe xg'ae,

⁴ a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di kàan kúrú.

⁵ Igaba xu ko máá: “Kōès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hãa khama,” témé.

Jeso ba ko Betania koe nxúian cgoa tçgáùè
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Eëm ko Jeso ba Betania koe hãa, Simonem ncěe xg'ao lepero dis tcii sa tsàara hãam dim nquum koe

⁷ kas kò khòè sa hàà cgae Me, kaisa marian ka x'ámáèa tshǎán qgóó a, alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'oo-c'õà-coam koe hàna a, a sa a ntcõó a ba a kò tc'õó koe hàà ntcǎá tcúú Me.

⁸ Eë xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncěe sa bóò ka xu kò xgòá a máá: “Dùús ka sa ko ncěeta ma ma kōè cgoa a?”

⁹ Ncěe tshǎá nea ga kò kái marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa!” témé.

¹⁰ Igabam kò Jeso ba ncěe sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús ka xao ko khòè sa xgáèa máá? T'õès tsée sas Tíí koe kúrú hãa ka.

¹¹ Dxàua ne khòè ne cgoa xao gha wèè x'aè ka hãa, igaba xao wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite.

¹² Ncěes ncǎa ko ncěe tshǎán cgoa ntcǎá tc'áró Te kas ncǎa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i.

¹³ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèem nqõóm ãe i ko ncěe qǎè tchõàn xgaa-xgaaèm koe i gha ães kúrú hãa gúuan nxàèè, tc'ěe-tc'ěeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha x'ámágu sa
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Me kò nxãaska 12 xu ka c'ěe ba ncěe Jutase Isekariote ta ko ma tciiè ba, kaia xu peresiti xu koe síí,

¹⁵ a ba a máá: “Dùú sa xao máà te kg'oana, ncěè gaxao tshàu q'oo koer kò tcǎà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me.

¹⁶ Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcǎà Me sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao cgoa Paseka di tc'õoan tc'õó
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Tc'ǎá dim cím péré gǎé-gǎe úú tamas pérés di kōèan dim ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'ěe?” témé.

¹⁸ Me xõa a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síí, c'ěem khòem koe naka bìrí me naka máá: 'Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá: 'Tsarim nquum koer gha Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,' témé,' ” tam méé.

¹⁹ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ãem ma Jeso ba bìrí xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

²⁰ Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qàò.

²¹ Eë xu hãa a ko tc'õó kam ko máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'ěe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcǎà Te,” témé.

²² Xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a wèèa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíí tama raa, X'aigaè?” témé.

²³ Me Jeso ba x̄oa a máá: “Eě Tíí cgoa tshàua ba gàbas q'oo koe tcana hãa ba gha khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Te.

²⁴ Eě i ma Khòem dim Cóm ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãe i gha ii, ãe ko Khòem dim Cóm ba khòe ne tshàu q'oo koe tcãm ka! Qãea i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” témé.

²⁵ Me Jutasem ãe ko hàà khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba máá: “A tíí tama raa, xгаа-xгаа-kg'ao Tseè?” témé. Me Jeso ba x̄oa me a máá: “Ncãa tsi nxàese,” témé.

Dqòà di tc'òoan X'aigam Nqarim di i
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Eě xu hãa a ko tc'òó kam kò Jeso ba péré sa séè, a ba a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a xгаа-xгаа-kg'ao xu màà si, a ba a máá: “Séè naka xaoa tc'òó, ncëea cgàaa Te ga a ke,” témé.

²⁷ A ba a kubi sa séè a ts'ee-ts'eekg'ai si a màà xu si a máá: “Wèéa xao ga méé xao gaas koe kg'áa.

²⁸ Ncëea c'áàa Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncëe gha ntcãáguè e, kái ne khòe ne gha chìbia ne qgòóa máàe ka.

²⁹ Bìrí xao or ko, ncëe kg'om dis hìis di gõéan ncëer ncëem cáím koe guu a kg'áa tite, me gha nxãakg'aiga síí cáím ãer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kabase kg'áa a ba hàà,” témé.

³⁰ Eě xu ko cii ba nxàèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbim koe qòò.

Jeso ba ko Peterem gha x̄oase Me sa nxàe
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Me nxãaska Jeso ba bìrí xu a máá: “Ncëem ntcùúm ka xao gha gaxao wèéa xao khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

'Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,'
téméè khama.

³² Igaba ãer ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qòò,” témé.

³³ Me Petere ba nxàe a máá: “Eěta xu ga ko ma wèéa xu khuùagu Tsi igabar tíí cuiskaga khuùagu Tsi tite,” témé.

³⁴ Me Jeso ba x̄oa me a máá: “Tseegukar ko bìrí tsi: Ncëem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè ngoana q'oro x̄oase Te,” témé.

³⁵ Me Petere ba x̄oa Me a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga x̄oase Tsia hãa tite,” témé. Xu kò wèè xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gatà méé.

Getesemane koe
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Kam kò nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tciièm qgáim koe qòò, a ba a síí gaa koe bìrí xu a máá: “Ncëe koe xao ntcõó, ãe síí hãa koer ko síí còrè ke,” témé.

³⁷ A ba a Petere ba hëé naka Sebetem di tsara cóá tsara hëéthëé séè, kam kò tshoa-tshoa a tshúù-tcao a kaisase thõò-xám.

³⁸ A ba a bìrí xu a máá: “Tcáóá Tea x'oos q'oo koe tshúù-tcaoan ka cg'oèa hãa. Ncëe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòà hãa,” témé.

³⁹ Cg'árésem ko còoka qòò kam kò kg'áa ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: “Aboè, kgoanase i kòo ne, kúrú nakas ncëes kubis xgàrakuan di sa Tíí koe tcg'òòè. Igaba Tsari tc'ëean ka, Tíí ko tc'ëes ka tamase,” témé.

⁴⁰ Kam kò xгаа-xгаа-kg'ao xu koe kabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'óma. Me Petere ba bìrí a máá: “A tààè xao koáé, x'aè-coa ba Tíí cgoa hãa a kókòà hãan ka?”

41 Kókòà hãa naka còrè, naka xaoa nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'ëe ba kúrú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke," témé.

42 Cãm di sam kò gaicara kabise a síi còrè, a máá: "Tiri Aboè! Ncèè kgoanase i kòo ne méés cgómna ncèes *kubi* sa Tíi koe séèa tcg'òòè, nakar táá nxãasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncèè kgoanase tama i kò hãa ne méés nxãaska Tsáá ko tc'ëe sa kúrúse," tam méé.

43 Eëm ko gaia kabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, nqãéa xu kò hãa khama.

44 Me gaicara guu xu a qòò a síi nqoana di sa còrè, a cúis gúús ga sa gaicara méé.

45 A ba a nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a máá: "A qanega xao x'òma, a ko sãa? Bòò, x'aè ba hààra, Me ko Khòem dim Cóa ba hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè.

46 Tëe xao, naka xae qòò! Bòò, khòè ne tshàu-q'oo koe tcãà Team khòè ba cúuse hàna ke!" témé.

Jeso ba ko qgóóè

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

47 Eëm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncèe 12 xu ka c'ëe ba hàà, xu kò kái xu khòè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu hëé naka khòè ne di xu kaia xu koe hëéthëé guua hãa.

48 Me kò nxãaska èe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máà xua hãa a ko máá: "Eër gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me," témé.

49 Me Jutase tchànose Jesom koe síi a máá: "Tsgámmo, Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè!" témé. A x'obè Me.

50 Me Jeso ba gam ka máá: "Tiri Tsi ncàm-khoe tseè, dùú sa tsi hààra máána?" témé.

Xu kò nxãaska cúù-cuuse a Jeso ba qgóó a sèè Me.

51 Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'ëe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òò, a kaia peresitim dim qãàm dim tcee ba xg'aoa qhòm.

52 Me kò nxãaska Jeso ba gam ka máá: "Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèém èe ko ntcàuan sèè ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke.

53 Kana tsi c'úua qari ner úua sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncèeskaga 12 sa nqáéa zi xg'ae zi tcám-tcám zi moengele xu di zi tsééa óa máá Te sa?

54 Ncèes gúù sar kò ko kúrú ne zi gha *Nqarim di zi Tcgãya* zi ntama nxàea tseegukaguè, ncèe zi ko máá, ncèeta méé i ga kò ma kúrúse, témé ka?" tam méé.

55 Eëm x'aèm kam kò Jeso ba khòè xu dis xg'ae sa birí a máá: "Ts'ãà-kg'ao ba tsáà hààraa khama xao gáé ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wèé cãm kar tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao gaa koe síi táá qgóó Te.

56 Igaba wèéan ncèea kúrúsea, nxãasega zi gha *Tcgãya* zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka," ta méé. Ka xu kò nxãaska wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

57 Xu èe kò Jeso ba qgóóa xu kaia peresitim Kaifasem koe úú Me, x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka kaia xu hëéthëé kò xg'aea koe.

58 Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kaia peresitim dis qgàis koe síi. A ba a síi q'oo koe tcãà a kòre-kg'ao xu cgoa síi ntcòó, chòò-q'ooa nem gha bóò ka.

59 Xu kaia xu peresiti xu di xu hëé, naka wèés xg'aes x'àèan di xu kaia xu di sa hëéthëé tshúù-ntcòan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chibi-chibi cgoa ba, cg'òo Me xu gha ka.

60 Eèta i kò ma kái tshúù-ntcòan di chibi-chibi-kg'aoan hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúim dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cãm tsara hàà,

61 a tsara a máá: "Ncèem khòè ba kò máá, qari nem úua *Nqarim* dis tempele sam ga kòbea q'aa, a nqoana cãmán q'oo koe gaicara tshào si di i, témé," ta tsara méé.

⁶² Me nxãaska kaiam peresiti ba tõe a Jeso ba tõe a máá: “C'ëe gùu ga Tsi gáe xõa tama? Ncëe ne khòe ne ko Tsáá ka nxàe sa gáe dùu saà?” témé.

⁶³ Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaiam peresiti ba bìrí Me a máá: “Kg'õeam Nqarim cookg'ai koe mée Tsi tseeguan bìrí xae e, Krete Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi?” témé.

⁶⁴ Me Jeso ba xõa me a máá: “Eë tsi ko mée khamaga i ii. Igabar ko bìrí xao o, ncëe koe guus ka xao gha Khòem dim Cóa ba bóò, Me ëe qari iim dim kg'áòm x'òàm xòe za ntcõóa-ntcõe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'òòs cgoa hàà,” témé.

⁶⁵ Me nxãaska kaiam peresiti ba gam dim qgái ba tòà q'aa a máá: “Ncãam nxàe e, cóekua nem kg'uia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aoan qaara máá? Bóò, ncãa xao ncëeska Gam di cóekuan kóma mááse.

⁶⁶ Ka xao ko ntama ma tc'ëe?” témé. Xu xõa a máá: “X'oo sam kg'anoa,” témé.

⁶⁷ Xu nxãaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'ëea xu x'ábú Me a máá:

⁶⁸ “Porofita naka bìrí xae e, Krete Tseè! Díina xg'ám Tsia sa?” témé.

Petere ba ko Jeso ba xoase

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Me kò Petere ba tchàa koe ntcõóa-ntcõe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qãà di sa hàà cgae me a máá: “Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hãa,” témé.

⁷⁰ Igabam kò wéea ne cookg'ai koe xõase a máá: “Eë si ko nxàes gúus sar c'úua,” témé.

⁷¹ Si kò ëem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síi, ka c'ëes qãà sa gaa koe bóò me, a gaa koe hãa ne khòe ne bìrí a máá: “Ncëem khòe ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hãa,” témé.

⁷² Me kò gaicara gaisés cgoa xõase, a máá: “Eëm khòe bar c'úua!” témé.

⁷³ X'aè-coam qãà q'oo koe ne ko ëe kò téé-tëe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: “Tseeguan kaga tsi Gam ka c'ëe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama,” témé.

⁷⁴ Me kò nxãaska tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòem ëe bar c'úua hãa!” témé.

Me kò kúuga ghòrò ba kg'ae.

⁷⁵ Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uian tc'ëe-tc'ëese ncëem kòo máá: “Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xõase Te,” témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síi thòòkase kg'ae.

27

Jeso ba ko Pilatom koe úúe

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Eë i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèe xu hëe naka kaia xu khòe ne di xu hëéthëe xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'õo sa.

² Qáe Me xu kò a tc'ãà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcãà Me.

Jutasem dis x'oo sa

(Tsee 1:18-19)

³ Eëm ko Jutasem ncëe kò Jeso ba x'amágu ba ko bóò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááe sa kam kò tc'ëea kabi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hëe naka *khòe ne di xu* kaia xu koe hëéthëe kabi,

⁴ a máá: “Chìbi ner kúrua, khòem káà chìbim di c'áda ner ntcãágua khama,” témé. Xu xõa me a máá: “Kháe sa ko nxãa sa sixae koe dùú sa mée? Tsáá tsi gha nxãan bóda mááse ka,” témé.

⁵ Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síi qáe a tceese.

⁶ Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sàà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááe tama, ncëe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcãàe sa, khòem tcúú di mari i khama,” témé.

⁷ Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tǎá za guua ne khòè ne kg'ónò ka.

⁸ Gaa domkam kò gaam xhàrà ba “C'áòan dim xhàrà ba” ta ma tciìè, ncēes noosega.

⁹ Nxāaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè ncēm kòo máá: “Gaa 30 marian selefera di ne kò séè, ncēe Iseraele di ne khòè ne kò x'ámá cgoa mea a,

¹⁰ a ne a ‘Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba’ x'ámá, ãem kò ma X'aigam *Nqari* ba ma x'áèa hãa khamaga ma,” téméa sa.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Jeso ba kò nqǒóm dim kaïam cookg'ai koe hàà téé, me tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé Tsi?” témé. Me Jeso ba xǒa a máá: “Eè tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

¹² Igaba ãem ko kaïa xu peresiti xu ka hēé naka *khòè ne di xu* kaïa xu hēéthēé ka chibi-chibiè, kam kò táá xǒa.

¹³ Me nxāaska Pilato ba tèè Me a máá: “Ncēeta noo zi kg'ui zi chibi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?” témé.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúía zi ga táá xǒa, me Pilato* kaisase are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Cau me e kò ii nqǒóm dim kaïam koe, Paseka di x'aèan ka khòè ne kò nxárá tcg'òóa mááse hãam khòèm qáèèa kò hãa ba kgoara sa.

¹⁶ Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chibi-kg'ao ba úúa, [Jeso] Barabase ta kòo ma tciìè ba.

¹⁷ Nxāaska ãe ne ko khòè ne xg'ae kam kò Pilato bìrí ne a máá: “Dii ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncēe Krete ta ko ma tciìè baa?” témé.

¹⁸ *Tc'ãà-cookg'ai* xua kò chikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hãa sam kò q'ana hãa khama.

¹⁹ Eēm qanega ntcǒo-q'oos xgàrakuan dis koe hãa kas kò gam dis khòè sa kg'uiian gam koe tsééa úú a máá: “Tcg'òó tshàua tsi ãem khòèm tchànóm koe, ntcùúm ncēm kar ncāa kaisase tshúús sǒokuri sa gam ka sǒokuri, a ncāa táá qãèse x'óm† ke,” témé.

²⁰ Ka xu ko kaïa xu peresiti xu hēé naka *khòè ne di xu* kaïa xu hēéthēé khòè ne qg'ài, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse sa, naka nea Jeso ba cg'òo.

²¹ Me nqǒóm dim kaïa ba xǒa ne a máá: “Khòè tsara ncēe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé.

²² Me Pilato ba bìrí ne a máá: “Kháé ra gha nta hēé Jesom ncēe Krete ta ko ma tciìem ka?” témé. Ne wèè ne máá: “Xgàuè méém!” témé.

²³ Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúús cg'ãè sa ba kúrúa hãa?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàuè méém!” témé.

²⁴ Eēm ko Pilato bóò, cúí gúù kúrúm gha ga káà a sa, si ko tshúù sa tēe, kam ko tshàn séè a khòè ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: “Ncēm khòèm di c'áòan koer chibi úú tama, ke tu gatu *kúrú naka* bóòa mááse,” témé.

²⁵ Ne wèè ne khòè ne xǒa a máá: “Gam di c'áòan ta gha sita hãa, sita di cóán cgoa!” témé.

²⁶ Me nxāaska Barabase ba kgoara máá ne, a ãem ko Jeso ba xg'ámèa xg'ara kam kò ncǒo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcāà Me, síím gha xgàuè ka.

Ncǒo-kg'ao xu ko Jeso ba ncǒi

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

* **27:14: Pilato** - Gerika sa ko máá: “nqǒóm dim kaïa ba” témé. † **27:19: ntcùúm ncēm kar ...** Gerika sa ko máá: “ntcùúm ncēm kar ncāa sǒokuris q'oo koe gam domka kái zi gúù zi ka xháèè,” témé.

²⁷ Nxãaska xu kò nqõóm dim tc'ãà-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba sèè a nquum koe úú, a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae.

²⁸ A xu a kò qgáía ba nxõo cgae Me, a ncoàm qgái ba hãakagu Me.

²⁹ A xu a dxàman cgoa kúrúèas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áo xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qom, a ncoi Me, a máá: “Tsgámmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!” témé.

³⁰ A xu a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áà dim hì ba sèè a xg'ám tcúú Me.

³¹ Eè xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò qgái ba nxõo cgae Me, a Gam di qgáían hãakagu Me, a xu a nxãaska sèè a úú Me, sí xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Eè xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khòèm Simone ta ko ma tciièm cgoa xg'ae, a xu a chùi Me xgàu sam gha dcèé ka.

³³ A xu a Gologota ta ko ma tciièm qgàim koe sí, ncèe sa ko máá: “Tcúú-c'õás dim qgái ba,” témé.

³⁴ Gaa koe xu ko hàà ka xu kò Jeso ba tgabian cgoa xg'ae-xg'aeèa qgarìan máà, kg'áà am gha ka, igaba èem ko xám m kam kò xguì i.

³⁵ Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáía ba q'aa-q'aaku.

³⁶ A xu a gaa koe ntcõó a kòre Me.

³⁷ A xu a tcúúa ba koe Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgãya sa tòó, ncèe kò máá: “NCÈEA JESO ME E, JUTA NE DIM X'AIGA BA,” témé sa.

³⁸ A xu a nxãaska cáàm ts'ãà-kg'ao tsara Gaam cgoa xgàu, me c'èe ba Gam dim kg'áòm x'òàm xòè za téé, me c'èe ba dxàe xòèa ba za téé.

³⁹ Ne èe kò ko gaa koe nqáé ne cg'ãèse kg'ui cgoa Me, a nxãa-nxanan tcúú

⁴⁰ a ko máá: “Tsáá ncèe ga ko koma tempele ba kòbea q'aa, a nqoana cáman qãá q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne xgàus koe xõa naka kgoarase,” témé.

⁴¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu hëéthëé xu ma ncoi Me, a ko máá:

⁴² “C'èe nem kgoara hãa, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke méém ncèeska xgàus koe xõa, nxãaska ta gha Gam koe dtcòm ke.

⁴³ Nqarim koem kò tcoma hãa. Ncèè *Nqarim* kò ko tc'èe Me ne méém ncèeska kgoara Me. “Tíí ra Nqarim dir Cóá Ra a, tam ko méé ke,” ta xu méé.

⁴⁴ Tsara kò èe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts'ãà-kg'ao tsara thëé gataga ma cóè Me.

Jeso ba ko x'óó

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu a wèèm nqõóm koe ntcúú sa xóé a sí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé.

⁴⁶ Me kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaim dòm cgoa q'au a máá: “Eli, Eli, lama sabakatani?” témé. Ncèe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé.

⁴⁷ Ne èe kò gaa koe téé-tèe ne ka c'èe ne kóm Me a máá: “Ncèem khòè ba ko Elija ba tcii,” témé.

⁴⁸ Me kò gane ka c'èe ba kúúga qgóé, a x'úrúan sèè, a sí gaa x'úrúan koe tsau tshàan ntcãá, a tc'áàm koe qhàea tòó, a hàà máà Me kg'áàm gha ka.

⁴⁹ Ne c'èe ne máá: “Qãà, naka ta bóò Elija ba gha hàà kgoara Me sa,” témé.

⁵⁰ Me kò Jeso ba gaicara kaim dòm cgoa q'au, a ba a còo di sa sònòa tcg'òó.

⁵¹ Ka bóò, còrè-nquum dim qgái ba kò cáàm xòè tsara cgoa tòàra q'aase, tc'amaka guu a sí nqãaka téé, me kò nqõó ba cgùru, i nxõán q'aa,

⁵² zi tc'ám zi xgobekg'amse, i tc'áróan ncēe kò x'óóa[‡] hãa ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'ooan koe ghùie.

⁵³ Ne kò Jesom x'ooan koe ghùiea qãá q'oo koe tc'ám zi koe tcg'oa, a ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcãà, a kái ne khòe ne koe x'áise.

⁵⁴ Eēm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hēe naka gam cgoa kòo hãa a ko Jeso ba kòre xu nqõóm di cgùruan bóo naka ēe ko kúrúse zi hēéthēe e, ka xu kò q'áòs ka tcãàèa, a máá: “Tseegukagam kò ncēm khòe ba Nqarim dim Cóá Me e,” témé.

⁵⁵ Gataga zi kò kái zi khòe zi ēe koe hàna, a nqùu ka téé a ko bóo. Ncēe kò Galilea koe guu a Jeso ba còo a hààraa zi, hàà zi gha hùì Me ka.

⁵⁶ Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xòs Maria sa hēe, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xò sa hēéthēe e.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Eē i ko dqòa kam kò qguàm khòem Arimatea di ba hàà. Cg'òèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao me e.

⁵⁸ Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áro ba dtcàrà, me Pilato x'áèan tcg'òó máàè mem gha di i.

⁵⁹ Me Josefa ba tc'áro ba sèè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcám Me.

⁶⁰ A ba a Gam dis tc'ám̄s kabas koe tcãà Me, ncēe nxõám koem kò tshàoa sa. A ba a kaim nxõá ba tc'ám̄s-kg'ám̄ koe ghànèa úú, a qõò.

⁶¹ Sara kò Maria Magatalena sa hēe naka Marias c'ēe sa hēéthēe sara tc'ám sa q'óá-kg'amase ntcõóa-ntcõe.

Kòre-kg'ao xu tc'ám̄s di xu

⁶² Xùrikom cáím ka, *Sabata dim cáím ko kg'ónòsea* mááèím cáím qãá q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka Farasai xu hēéthēe xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae,

⁶³ a xu a máá: “Kaia tseè, ncēm kàa-kg'aom kò qanega kg'òèa hãa kam kò ko méé sa xae ko tc'ēe-tc'ēese, ncēm kòo máá: ‘Nqoana dim cáím kar gha x'ooan koe tēe,’ témé sa,

⁶⁴ ke x'áèan tcg'òó nakas tc'ám sa qarika kòreè nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cáím ba tcãà, naka xu nxãasega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áro ba ts'ãà guu, naka xua khòe ne bìrí naka máá: ‘X'ooan koem tēea,’ témé guu. Ncēs tshúù-ntcõas kháóka ka di sa gha tc'ãà dis ka kaisase cg'ãè sa ii ke,” ta xu méé.

⁶⁵ Me Pilato xoa xu a máá: “Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qõò naka síí tc'ám sa kòre ēe xao ma q'ana khama ma,” témé.

⁶⁶ Xu qõò, a síí tc'ám sa kòre, a tc'àmà-tcēekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòò.

28

Jeso ba ko x'ooan koe tēe

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Sabata dim cáím qãá q'oo koe, tc'ãà dim cáím di ntcùúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hēe naka c'ēs Maria sa hēéthēe sara qõò a síí ko tc'ám sa bóo.

² Kas kò kúúga kias cgùrus nqõóm di sa kúrúse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xõa khama, a *tc'ám̄s koe* síí, a ba a síí nxõá sa ghànèa dìbì, a gaas koe q'ábà ntcõó.

³ Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di qgáían tsõàn khama ma *gõya-gõyase* q'úú u.

⁴ Xu kò kòre-kg'ao xu káise q'áo me, a cgùru, a xu a x'óóa khòèan khama ma xgàruku.

⁵ Igabam kò moengele ba khòe sara bìrí a máá: “Táá sao q'áo guu, Jesom ncēe kò xgàuèa hãa ba sao ko qaa sar q'ana ke.

[‡] 27:52: x'óóa - Gerika sa ko máá: “x'óm̄a hãa,” témé.

⁶ Ncëe koem káà Me e, ghùìeam hãa, ãem kò mééa khama. Ke sao hàà naka xòóeam kò hãa qgáian bóò.

⁷ Naka soa ncëeska qháése qõò naka síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí, x'ooan koem ghùìea hãa sa, a ncëeska gaxao ka tc'ãà a ko Galilea koe qõò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bóò, táá sao c'urù guu bìrí saoar hãa sa," tam méé.

⁸ Sara kò q'áòan hëé naka kaisa qãè-tcaoan hëéthëé cgoa tc'áms koe guu a qháése tcg'oa, a qàrò a síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí.

⁹ Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: "Tsgám saoò!" témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgòó, a sara a dqomè Me.

¹⁰ Me nxãaska Jeso ba máá: "Táá q'áò guu, qõò naka síí Tíí qõe ga xu bìrí naka xu Galilea koe qõò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke," témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàà sa

¹¹ Eë sara khòe sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'ëea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wèé zi gúù zi ãe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe xàà.

¹² Xu kò kaia xu peresiti xu *khòe ne di xu* kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áiku, a xu a ncõo-kg'ao xu kái marian máà,

¹³ a bìrí xu a máá: "Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncãa ntcùú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, ãe xae ncãa x'ómà hãa ka,' ta méé xao méé.

¹⁴ Ncëes xààs kò ko tc'ãà-cookg'aim ka kómè ne xae gha bìríá tchàno-tchano me, a xae a gha qóman koe tcg'óò xao o ke," ta xu méé.

¹⁵ Xu ncõo-kg'ao xu marian sèè a xu a ãe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncëes tchõà sa Juta ne koe tsai-tsaiè, ncëes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁶ Xu 11 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Galilea koe síí, ãem kò Jeso ba bìrí xuum xàbim koe.

¹⁷ Eë xu ko bóò Me ka xu kò dqomè Me, igaba xu kò c'ëe-kg'áia xu káise tc'ëe-tc'ëese.

¹⁸ Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: "Wèé qaria ner nqarikg'ai koe hëé naka nqõómkg'ai koe hëéthëé máàèa hãa,

¹⁹ ke xao qõò naka síí *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi kúrú, naka zi Tiri xгаа-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xðò ba hëé, naka Cóá ba hëé, naka Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëéthëé xu di cg'òèan cgoa tcguù-tcguu ne,

²⁰ naka xгаа-xгаа ne naka ne wèé zi gúù zi ãer x'aè xaoa hãa zi qgóóa qari. Q'ãa méé xao: Tíí ra gha wèé cáman ka gaxao cgoa hãa, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chõò-q'oo tcãà sa ke," tam méé.

MAREKO Marekom ka góàèa qǎè tchǒà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qǎè tchǒà ne ko ncēe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncēe ko máá: “Jeso Krestem di qǎè tchǒàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm-kq'ao ne góá mááèa hǎa.

Ncēes tcgāya sa Marekom ka góàèa hǎa, igabas ko Peterem nxàea hǎa kg'uian ka kg'ui. (Ncēe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgāyas koe zi ko guù zi qhàése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hēe naka “gaa x'aè kaga” di ba hēe naka “qhàése” di ba hēéthēe xu ko ncēes tcgāyas koe kái q'oro tséékaguè.

Gataga ta ko bóò, Jeso ba qarian úúa hǎa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xгаа-xgaan koe hēe, naka Gam di qarian ncēm dxāwa tcēean koe úúa hǎa koe hēe, naka khòea nem ko ma gaan di chìbian qgóóa máás koe hēéthēe x'áise.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kq'aise “Khòem dim Cóa ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncēe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khòe Me e, témé ba. Hààraa baa, nxāasegam gha hàà Gam di kg'òèan khòe ne tcg'òóa máá, a gane di chìbian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tséean koe tcàa tcgáía hǎa, Gam di kg'uian hēe naka Gam di xгаа-xgaan ka hēéthēe tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qǎà (8:34-37; 10:45)

- kúúga, gaa x'aè kaga, qhàése

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba Galilea koe (1-9)

- Jeso ba Jutea koe (10)

- Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

- Jesom di xgàrasean hēe naka Gam dis x'oo sa hēe naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthēe e (14-16)

Jeso ba Galilea koe (1-9)

Johanem tcguù-tcguu-kq'aom di xгаа-xгаа ne

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Jeso Krestem di qǎè tchǒàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba.

² Ncēe i ma porofitim Isaiam *dis Tcgāyas* koe ma góásea hǎa khama, a ko máá:

“Bóò, Tirim tchǒà xàa-kq'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncēe gha sí Tsarim dàò ba kg'ónòna máá Tsi ba.

³ Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá:

‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòna máá,

naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’

témém dòm ba.”

⁴ Me ko nxāaska Johanem tcguù-tcguu-kq'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khòe ne tcguù-tcguu, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxāasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka.

⁵ Me kò wèem nqòóm Jutea di ba hēe, naka wèe ne khòe ne Jerusalema di ne hēéthēe sí cgae me, a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

⁶ Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáían hana, a khò dim bàne ba kháóa ba koe qáéa, a kòo tcòmàn hěé naka qãáka di dènean hěéthěé tc'òó.

⁷ A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xгаа-xгаа a ko máá: “Tí qãá q'oo koem ko Gaam ěe tí ka qari ba hàà, ncĕe qarian ka nqáé tea hãa ba, ncĕe qámse a nxàbo tcãia ba kgoara gar tc'ãò tama ba.

⁸ Tshàan cgoar tcguù-tcguu tua hãa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ĕem cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

Jesom dis tcguù-tcguuku sa hěé naka kúrúá bóòè sa hěéthěé e

(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Eĕ xu cárn xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè.

¹⁰ Eĕm ko Jeso ba tshàan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bóò i xgobekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me.

¹¹ Me kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi ncàmà Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

¹² Tc'ĕe ba kò kúúga sée a qãáka úú Me.

¹³ Me kò 40 cáman qãáka hãa, a ko satanam ka kúrúá bóòè. A ba a kò gataga qãáka di kg'oo-coan cgoa hãa, i kò moengelean hàà hùì Me.

Jeso ba ko Gam dis tsée sa tshoa-tshoa

(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Eĕm ko Johane ba qáé-nquus koe tcãàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síí, a Nqarim di qãè tchõàn síí xгаа-xгаа,

¹⁵ a máá: “X'áè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cúù u, ke tu gatu di chìbian koe tcóóse naka qãè tchõàn koe dtcòm,” témé.

Jeso ba ko 4 xu x'àù qgóó-kg'ao xu tcii

(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Eĕm kòo Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe nqáé, kam ko Simone ba hěé naka Simonem ka qõesem Anterea ba hěéthěé tsara bóò, tsara ko c'uisí sa tshàan q'oo koe xaoa tcãà; x'àù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁷ Me Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé.

¹⁸ Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

¹⁹ Eĕm ko cg'árése còoka qõò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěé naka qõesem Johane ba hěéthěé tsara bóò, tsara dxòrom q'oo koe hãa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò.

²⁰ Me kò kúúga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xõòm Sebete ba hěé naka gam koe ko tsée xu khòè xu hěéthěé dxòrom q'oo koe qau, a xùri Me.

Jeso ba ko dxãwa tc'ĕean xhàiaqu

(Lk 4:31-37)

²¹ Xu kò Kaperenaume koe síí. Me kò kúúga Sabata dim cárn ka Jeso ba còrè-nquum koe tcãà, a xгаа-xгаа.

²² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa. Qarian úúam khòèm khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

²³ Gaam x'aèm ěem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ĕem khòè ba hãa, cg'ãè tc'ĕean kò úúba ba, me kò q'au a máá:

²⁴ “Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ĕe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díí Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

²⁵ Igabam kò Jeso ba cg'ãè tc'ĕean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé.

²⁶ I kò cg'ãè tc'ĕean khòè ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

²⁷ Ne kò wèé ne khòè ne area hãa, a ne a kò tēeku a máá: “Dùútsa gúù saa ncēe sa? Kabas xгаа-xгаа saa - qarían úúa hãasem ko cg'ãè tc'ēean ga dqàè i komsana Me ka!” témé.

²⁸ I kò kúúga nxàea ba wèém xg'aekum Galilea dim koe qháésega tsai-tsaise.

Jeso ba ko kái khòèan kg'òèkagu

(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

²⁹ Eēm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'áé koe sí tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa.

³⁰ Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìis ka qgóóèa, xu kò Jeso ba gaa x'áè kaga gas ka bìrí.

³¹ Me kò hàà, a hàà tshàua sa koe séè a ghùì si. Si tcìi sa guu si, si tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

³² Eēm dqòam ka, cáms ko tcãà ka ne kò wèé khòèan tsàako Gam koe óá, dxãwa tc'ēean úúa hãan ga hēéthéé e.

³³ Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khòè ne nquu-kg'ám koe xg'aea hãa.

³⁴ Me kò *Jeso ba* kái ne ēe ko tãáka zi tcìi zi tsàara hãa ne kg'òèkagu, a kò gataga kái dxãwa tc'ēean xhàia tcg'òò cgae ne, a kò táá dxãwa tc'ēean kgoara máá i kg'ui, q'ãa Mea i kò hãa khama.

Jeso ba ko Galilea koe xгаа-xгаа

(Lk 4:42-44)

³⁵ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tēe a c'ēem qgáim nqooa hãam koe qòò, a ba a sí gaa koe còrè.

³⁶ Xu kò Simone ba hēé naka gam cgoa kò hãa xu khòè xu hēéthéé xùri Me.

³⁷ A xu a ēe xu ko hòò Me ka bìrí Me a máá: “Wèém khòè ba ko qaa Tsi,” témé.

³⁸ Me bìrí xu a máá: “Hààn xae cúuse hãa xu x'áé-coa xu koe qòò, nakar gha nxãasega gaa koe thēé sí xгаа-xгаа; gaan domkagar hààraa hãa ke,” témé.

³⁹ Me kò wèém Galileam koe qòòa te, a gane di xu còrè-nquu xu koe Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа, a dxãwa tc'ēean xhàiaagu.

Jeso ba ko lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba kg'òèkagu

(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Me kò lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: “Tc'ēe Tsi kòò ne, Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

⁴¹ Me kò Jeso ba thòò-xama máá me, a tchoanà tshàu a qgóó me, a bìrí me a máá: “Gatàr ko ma tc'ēe, ke q'ano,” témé.

⁴² Kas kò tcìis lepero di sa kúúga kaà cgae me, me q'ano.

⁴³ Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a tcg'òó mem qòò,

⁴⁴ a bìrí me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòè ga c'ēe gúù ga bìrí guu! Igaba méé tsi qòò naka sí peresitim koe x'áise, naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka sí dàòà-mááku zi tcg'òó, ncēm kò Moshe x'áèa hãa zi, x'áís iise khòè ne koe,” témé.

⁴⁵ Igabam kò gaam khòè ba tcg'oa a qòòa te a ba a tshoa-tshoa a wèé za ga nxàe e. Me kò gaas gúús domka Jeso ba tààè, x'áéan q'oo koem gha kgoarasea hãase qòòa tean ka, igabagam ko nqoo-nqoosa zi qgái zi koe hãa. Ne kòò khòè ne *qanega* wèé za guu a hàà cgae Me.

2

Jeso ba ko nqoara hãam khòè ba kg'òèkagu

(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Cg'orò xu cáim xu qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaperenaume koe sí, ne kò khòè ne x'áé koem hàna hãa sa kóm.

² Ka ne kò kái ne khòè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm ga káà a, nquu-kg'ám koe ga igaba, Me kò *Nqarim dim* kg'ui ba xгаа-xгаа ne.

³ Ka xu kò 4 xu khòè xu hàà, khòèm nq̄ara kò hãa ba ko q̄góóa mááku a óágara xu.

⁴ Eẽ xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khòè ne di kái-q'ooan ka, ka xu kò nxãaska ãem kò Jeso ba hànám q̄gáim di tchànoan cgoa nquum t̄c̄obe chúrù, a xu a ãem khòèm nq̄ara kò hãam kò xòòèam tcoà ba qám.

⁵ Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòmàn bóò kam kò nq̄ara hãam khòè ba bìrí a máá: “Tiri cóàè, chìbia tsi tsi q̄góó mááèa,” témé.

⁶ Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu gaa koe ntcōóa-ntcōe, a ko tcáóa xu q'oo koe tc'ëe a ko máá:

⁷ “Dùúska ba koáè ncẽem khòè ba ncẽeta mééa máá? *Nqari bam* ko cóè! Dii ba ga khòèan chìbian gaan di q̄góóa máá, *Nqarim cúí Me e ka?*” ta tc'ëe.

⁸ Me kò Jeso ba qhãése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'ëea hãa sa bóò, a ba a tẽe xu a máá: “Dùús domka xao ko ãe zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'ëea máá?”

⁹ Ndaka nea thamkaà? Khòèm nq̄ara hãa ba bìrí a máá: ‘Chìbia tsi tsi q̄góó mááèa,’ témé, kana máá: ‘Tẽe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia q̄òò,’ témé saa?

¹⁰ Igabar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khòèm ìim Cóá ba nq̄ókg'ai koe q̄arian úúa hãa sa, khòèa nem gha chìbian q̄góóa máá di i,” témé. A ba a nq̄ara hãam khòè ba bìrí a máá:

¹¹ “Bìrí tsir ko a ko máá: tẽe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áèa tsi koe ìibi,” témé.

¹² Me *kúúga* qhãése tẽe a ba a gam ìim tcoà ba sèè, a wèé ne khòè ne cookg'ai koe tcg'oa, ne wèé ne khòè ne are, a ne a *Nqari* ba dq̄m̄ a máá: “Ncẽeta iis gúù sa ta qanega bóò ta ga hãa,” témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii (Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Me Jeso ba gaicara tshàam qàe koe síí, ne kò kái ne khòè ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа ne.

¹⁴ Eẽm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom ìim cóá ba, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcōóa-ntcōe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tẽe a xùri Me.

¹⁵ Eẽm Jeso ba hãa a ko Lefim ìim nquum koe tc'õó, ka i kò kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé tc'õó cgoa Me, Gabá hẽé naka Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hẽéthẽé cgoa; kái ne khòè nea kòò xùri Me khama.

¹⁶ Eẽ xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa ko tc'õó, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tẽe a máá: “Dùús domka ba ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa tc'õóa máá?” témé.

¹⁷ Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóm kam kò máá: “Eẽ tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba ãe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka,” témé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tẽè (Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu di xu hẽéthẽé tc'õoan carase. Ne kò c'ëe ne khòè ne Jeso ba síí cgae a tẽe Me a máá: “Dùús domka xu ko Johanem di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hẽéthẽé tc'õoan carasea máá, igaba xu Tsari xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tc'õoan carase tama?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba x̄a ne a máá: “Sèè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc'õoan carase? Eẽm sèè-kg'aom ko qanega gane cgoa hãa x'ae ka ne cuiskaga tc'õoan carasea hãa tite.

²⁰ Igabam gha x'aè ba hàà, ãem gha ko séè-kg'ao ba gane koe séèa tcg'òòè ba; gaam cáń ka ne gha nxãaska tc'õoan carase.

²¹ “Cúí khòè ga káà a, kãbam qgáí ba gha nciím cgoa nqàba a; gatà i kòò hěé nem gha kãbam qgáí ba nciím koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse.

²² Gataga i khòèan káà a, kãba gõéan gha ncií zi khòò dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncèè gatà i kòò hěé ne i gha gõéan dtcòbè zi tòà, i gha gõéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba méé i kãba gõéan kãba zi khòò dtcòbè zi koe qg'oèè,” tam méé.

Sabata dim cáń dis tēè sa
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ C'ẽem cáń Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhàrà xu xg'aeku koe qõò, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúúan tcuù.

²⁴ Xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Bòò, dùuska xu ko Sabata dim cáń ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?” témé.

²⁵ Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxárá ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrús ka? Eẽ xu kò gabá hěé naka gam ka c'ẽea xu hěéthěé xàbà hãa a kòò c'ẽe gúúan tcào ka xu kò kúrú sa.

²⁶ Nqarim dim nquum koem kò ma tcàa sa, Abitarem kò kaiam peresiti ba ii x'aè ka, a ba a gam ka c'ẽea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncèe peresiti xu ka cúí ko tc'õòè e, ncèe gabá hěé naka ãe hãa cgoa mea xu hěéthěé kò tc'õóan gaan di kgoara máàè tama a,” témé.

²⁷ A bìrí xu a máá: “Sabata dim cáń ba khòèan kúrúa máàèa, i khòèan Sabata dim cáń ba kúrú máàè tama.

²⁸ Khamam Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cáń koe ga igaba X'aiga Me e,” témé.

3

Khòèm nqoara tshàua ba
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Me kò gaicara còrè-nquum koe síí tcàa. Me kò nqoara tshàua hãam khòè ba gaa koe hãa.

² Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bóò Sabata dim cáń kam gha gaam khòèm ãe nqoara tshàua hãa ba qãèkagu sa, nxãasega xu gha chìbi-chìbi Me ka.

³ Me kò ãe nqoara tshàua hãam khòè ba bìrí a máá: “Tẽe naka tsia síí khòè ne cookg'ai koe téé,” témé.

⁴ Me kò bìrí xu a máá: “Sabata dim cáń ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'õo me saa?” témé. Igaba xu kò kg'ama nqoo.

⁵ Me kò xgòàse bóò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka thòò-tcaoa hãase khòè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me kò khòè ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba kãbise a qãè.

⁶ Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a x'aigam Herotem di xu tséé-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áiku, nta xu gha ma Jeso ba cg'õo sa.

Jeso ba ko tshàam qàe koe kái ne khòè ne kg'òèkagu

⁷⁻⁸ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tshàam koe síí, ne kò kái ne khòè ne Galilea koe guu a xùri Me. Eẽ ne ko wèè zi ãem kòò kúrú zi kóm, ka ne ko kái ne khòè ne Jutea koe hěé, naka Jerusalema koe hěé, naka Itumea koe hěé, naka Jorotane ka ncií za hěé, naka Ture koe hěé naka Sitone koe hěéthěé guu a hàà cgae Me.

⁹ Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí xu dxòro ba kg'ónòa máá Me, khòè ne dis xg'aes domka, táá ne gha nxãasega qãea cg'õo Me ka.

¹⁰ Kái ne khòè nem kò kg'òèkagua hãa, khama ne kòò ãe kò tcìia hãa ne dqùria síí, síí ne gha qg'óó Me ka.

¹¹ Eẽ ne kòò cg'ãè tc'ẽean ka tcàa cgaeèa ne bóò Me ne ne ko cg'áé a q'au a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi i,” témé.

12 Me kaisase dxãwa tc'ëean dqàè, táá i gha c'ëe ne bìrí dìím ii sa ka.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгааse-kg'ao xu nxará tcg'òó
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

13 Me Jeso ba xàbì ba q'ábà qaò, a ba a Gam ko tc'ëe xu tcii, xu Gam koe hàà.

14 Me 12 xu nxará tcg'òó a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tséèè a Nqarim di kg'uian qõòkagu,

15 a dxãwa tc'ëean xu gha xhàiaгу di qarìan máàè.

16 Ncëe xua kò: Simonem ncëem kò Peterè ta ma tcii ba hëé,

17 Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé, naka Jakobom ka qõesem Johane ba hëé (ncëem kò Boaneregese dis cg'òè sa máà tsara; ncëes cg'òè sa kòo máá: 'Túú tebean di tsara cóá tsara a,' témé),

18 Anterea ba hëé, naka Filipi ba hëé, naka Baretolomaio ba hëé, naka Mataio ba hëé, naka Tomase ba hëé, naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hëé, naka Tadaio ba hëé, naka Simonem (ncëe kò tòókuan x'áà máá ba) hëé,

19 naka Jutase Isekariotem (ncëe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) hëéthëé xu u.

Jeso ba ko Belesebulem ka xгаа-xгаа
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

20 Me nxãaska Jeso ba òòò a síí nquum q'oo koe tcãà. Ne gaicara kái ne khòè ne xg'ae, xu Gabá hëé naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hëéthëé pérean tc'òó ka tààè.

21 Eë ne ko Gam x'áé di ne ncëe sa kóm, ka ne ko síí tceea tcg'òó Me, tc'ëea ba nxana hãa, ta ne kò tc'ëea hãa khama.

22 Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu Jerusalema koe kò guua hãa xu hàà máá: "Belesebulem kam hãa cgaeèa, a ko dxãwa tc'ëean dim x'aigam cgoa dxãwa tc'ëean xhàiaгу," témé.

23 Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá: "Ntama ba ga ma satana ba c'ëem satana ba xhàiaгу?"

24 X'aian kò q'aa-q'aasea hãa ne i cuiskaga ãe x'aian hãa tite.

25 X'áém kò gataga q'aara hãa nem cuiskaga ãem x'áé ba hãa tite.

26 A ncëe satanam kò cúía ntcoeku cgoase a q'aara hãa nem cuiskaga tééa hãa tite, igabam ko chõò-q'oos koe síí.

27 Igabam c'ëem khòè ba cuiskaga qarim khòèm dim nquum koe tcãà, naka gam di zi gúù zi ts'áà hãa tite, kg'aia méém ãem khòèm qari ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúígam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi gúù zi ts'áà.

28 Tseegukar ko bìrí tu u: Khòè ne gha wèè chìbia ne koe hëé naka wèè cg'ãè kg'uian kg'ám q'ooa ne koe ko tcg'oa koe hëéthëé qgóóa mááè.

29 Igaba ãe ko Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãèse kg'ui nea chõò tamase qgóóa-máákuan hòò tite, igaba ne chõò tamase chìbiga ne e," tam méé.

30 "Cg'ãè tc'ëea nem úúa," ta ne mééa domkam Jeso ba ncëeta mééa.

Jesom di ne qhàò ne
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

31 Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëéa kò hàà, a hàà tchàa koe téé, a c'ëem khòè ba tséé, me síí Jeso ba tcii.

32 Ne kò kái ne khòè ne ntcóóa nxama-nxama Mea hãa khama ne máá: "Bòò, saò sa hëé naka Tsáá qõe ga xu hëéthëéa tchàa za tãe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa," témé.

33 Me xõa ne a máá: "Tiris xòò sa dìi saa, xu Tíí qõe ga xu dìi ga xua?" témé.

34 Me ãe kò ntcóóa nxama-nxama Mea ne ntcáà, a ba a máá: "Ncëea Tiris xòòs ga si i, a Tíí qõe ga xu xu u.

35 Wèém khòèm ãe ko Tirim Nqarim nqarìkg'ai koe hànám ko tc'ëe sa kúru ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xòòs ga si i," tam méé.

* 3:14: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

4

*Khàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Me gaicara tshoa-tshoa a tshàam qàe koe xгаа-xгаа. Si kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hãa, Me dxòrom q'oo koe tcãa a tshàam qàe koe síí ntcõó, si kò wèes xg'ae sa tshàam-kg'árí koe gómankg'ai koe téé-tëe.

² Me kái zi gúù zi xгаа-xгаа ne sere-sere zi cgoa, a ba a Gam di xгаа-xgaan koe máá:

³ “Komsana méé tu. Xhàrà-kg'ao ba kò qõò a síí xhàrà.

⁴ Eëm ko xhàrà ka i kò c'ëe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'õó o.

⁵ I c'ëe cgùrian nxõá-kg'ai di qgálan koe tcheè, ncëe kái góman kò káà a koe. I kò kúúga qháése tsom, góma ne kò kaisa tama khama.

⁶ Eës ko cáím sa qàò ka i ko gaa tsoman dào, a i a kò tobe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ëe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táá tc'õoan kúrú.

⁸ I c'ëe cgùrian qàè góman koe tcheè, a i a tc'õoan kúrú, ëe i ko qhúí a ko kai ka i c'ëean 30 khama noo, i c'ëean 60 khama noo, i c'ëean 100 khama noo tc'õoan kúrú.

⁹ Me Jeso ba máá: “Eë tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Eëm cúúa hãa ka xu kò 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëé naka c'ëe ne ëe kò gaa koe hãa ne hëéthëé sere-sere zi ka tèè Me.

¹¹ Me kò bìrí ne a máá: “Gatua máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ëe tchàa za hãa ne koe i ko wèé gúúan ga sere-sere zi cgoa nxárá xg'aeè.

¹² Nxãasega

'ne gha wèé x'aèan kaga bóò

igaba ne bóò q'ãa tite ka.

A ne a gha wèé x'aèan kaga kóm

igaba ne kóma q'ãa tite,

Nqarim koe ne ko kabise

a qgóóa máàè ne cúí ga a gha ii.' ”

¹³ Me bìrí ne a máá: “Ncëes sere-sere sa tu gáé kóma q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ëe zi sere-sere zi ntama kóma q'ãa?

¹⁴ Xhàrà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhàrà.

¹⁵ C'èè ne khóè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncëe kg'uim xhàràèa koe. Eë ne ko kóm me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ëe gane koe xhàràèa hãa ba séèa tcg'òò.

¹⁶ Ne c'ëe ne khóè ne nxõán hàna qgái koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncëe kg'ui ba ne ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e,

¹⁷ igaba ne káà tobe ne e *khama* ne ko xòm x'aè séè a hãa, a ne a ëe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháésega cg'áé.

¹⁸ “C'ëe ne khóè nea ëe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ëe kg'ui ba kóma ne ne e,

¹⁹ igaba kg'òès di zi xháé zi hëé, naka qguù sa ncàman hëé, naka c'ëe zi gúù zi ncóoan hëéthëéa kò tcãa cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áróan kúrú.

²⁰ “C'ëe ne qàè góman koe kò xhàràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóm a ne a ko dtcòma mááse me, a ne a ko tc'áróan kúrú, i c'ëean 30, i c'ëean 60, i c'ëean 100 ne ne e.”

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús dis sere-sere sa
(Lk 8:16-18)*

²¹ Me bìrí ne a máá: “Dìína ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa gàbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dòm q'oo koe tòò? Tseeguan kagas gha téé-q'ooa sa koe tòòè!

²² Wèés gùùs ãe chòmsea hãa sa gha x'áise, si gha ãe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-kg'aiè khama.

²³ Khòem ãe tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

²⁴ Me bìrí ne a máá: “Qãèse tu komsana! Eã tsi tcg'òóa hãas tc'ãò-tc'ãò sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càua máàè si.

²⁵ Wèém khòem ãe úúa hãa ba gha káian máàè. Me gha ãe gùù úú tama ba, ãem úúa hãa gùù-coan ga sèè cgaèè khama,” tam méé.

Tsòmkom cgùrim dis sere-sere sa

²⁶ A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncèeta ii: ‘Khòem góman koe cgùri ba xhàrà hãam khama i ii,

²⁷ ncèe ko ntcùú ka x'óm a ko koaba ka tãe, me cgùri ba ko cúíaga kai, gam c'úúa hãase.

²⁸ Góm ba kò cúíga kg'ama tc'òoan kùrú: kg'aian ko tsòm a qhúí, a ba a kai, a x'òàn kùrú, i x'òàn tc'áróan kùrú.

²⁹ Eã i ko tc'òoan x'ãé kaga i ko tçuèè, tçuù di x'aè ne hààraa khama,’ ” tam méé.

Mosetara dis hùis di cgùrian dis sere-sere sa

(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)

³⁰ A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxárá xg'aeè, kana dùútsa sere-seres cgoa ia gha nxárá xg'aeè?

³¹ Mosetara *dis hùis* dim cgùrim khama i ii. Ncèè cgùrian kò ko góman koe xhàràè nem wèè cgùrian nqòómkg'ai di kaga cg'aré me e.

³² Igaba ãem kò xhàràè nem ko tsòm, a kaidas hùis xhàrà di sa kùrú, a kaia nxãan kùrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di sóman koe nquuan kùrú,” tam méé.

³³ Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséékagu, a kg'ui ba bìrí ne tc'ãò-tc'ãòs ãe gane ko kóma q'ãas cgoa.

³⁴ Táám kò cúí gùù ga gane cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase, igabam ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoam kò cúía hãa ka wèés gùù sa qãèse bìrí xu.

Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Me gaam cáim ãem dim dqòam ka bìrí xu a máá: “Hàà naka xae c'ãem xòem tshàam dim za tchoaba,” témé.

³⁶ Xu kò khòè ne gaa koe qaù, a xu a ãem kò hãam dxòrom q'oo koe tcãà, zi kò gataga thèè c'ãe zi dxòro zi gaa koe hàna.

³⁷ Me kò kaidam tc'ãá ba tãe, i tshàam di qhonèan qùbise a dxòrom q'oo koe tcãà, me dxòro ba cg'oè ka hèè.

³⁸ Igabam kò Jeso ba dxòrom kháo koe hàna, a tcgábí ba dcãa a x'ómã xõe. Xu ghùí Me, a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tom xae ko igaba i gáé Tsáá koe gùù méé tama?” témé.

³⁹ Me tãe a ba a tc'ãá ba dqàè a tshàa ba bìrí a máá: “Nqoo naka kgàe!” témé. Me tc'ãá ba téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

⁴⁰ Me tèè xu a máá: “Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòman xao gáé úú tama?” témé.

⁴¹ Xu kaisase q'áo, a xu a tèèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncèe ba? Tc'ãán ga hèè naka tshàan ga hèèthèè ka ko komsanaè ba?” témé.

5

Jeso ba ko dxãwa tc'èean úúam khòè ba qãèkagu

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Xu tshàa-dxoom ka c'ãe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne dim nqòóm xòè koe.

² ãem ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'ãè tc'èean kò úúa hãam khòem cgoa xg'ae, tc'ám zi xòè koe kò guua hãa ba.

³ Tc'ám zi koe kò x'ãèa hãa ba, ncêe khòè ne kò qáéa ba ka tààèa hãa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba.

⁴ Kái-kg'aisem kò ko tshàua ba koe hěé naka nqàrèa ba koe hěéthěé qano cgoa qáéa ntcòè, igabam kò ko qhòm m, a ba a nqàrè di qanoan khòè q'aa. Cúí khòè ga kò káà a ncèè me i ga di qarian kò úúa hãa a.

⁵ Ntcùú ba hěé naka koaba ba hěéthěém kò ko tc'ám zi hěé naka xàbì xu koe hěéthěé q'aua te, a ko nxõán cgoa thõò-thõose.

⁶ Eëm ko Jeso ba nqúú ga ii a ko bóò, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qomè,

⁷ a kaisase q'au a máá: “Jesoè, kaisase tc'amáka hànám Nqarim di Tsi Cóa Tseè, dùú sa Tsi ko tíí cgoa tc'èe? Nqarim cgoa ra ko gaise Tsi a ko máá, táá xgàra te guu,” témé.

⁸ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncêem khòèm koe tcg'oa, tsáá cg'ãè tc'èe tseè!” témé.

⁹ Me nxãaska Jeso ba tēè me a máá: “Cg'õèa tsi díí?” témé. Me máá: “Cg'õèa te Milione e, kái xae e khama,” témé.

¹⁰ Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ãem qgám koe xhàiaagu xu ka.

¹¹ Kái zi xgùu zia kò xàbìm dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó.

¹² Ka i ko dxãwa tc'èean Jeso ba dtcàrà a máá: “Xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcãà,” témé.

¹³ Me cg'ãè tc'èean kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcãà, i ãe xgùuan ncêe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xõa a síí tshàam koe tcãà a tomè.

¹⁴ Eë kòo xgùuan kòre xu khòè xua kò bèe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé xàà a. Ne kò khòè ne ãe kúrúsea hãa sa hàà bóò.

¹⁵ Eë ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ãe kò dxãwa tc'èean úúa hãam khòè ba bóò, me gaa koe ntcóò-a-ntcòe, a qgáían hana, i tc'èea ba qãè e, ka ne kò q'ào.

¹⁶ Gane ãe kò ãe kúrúsea hãa sa bóò ne kò dxãwa tc'èean kò úúam khòèm koe hěé naka xgùuan koe hěéthěé kúrúsea hãa sa khòè ne bìrí.

¹⁷ Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

¹⁸ Eëm ko Jeso ba dxòrom koe tcãà kam kò ãe kò dxãwa tc'èean ka tcãèa hãam khòè ba Gam cgoam gha qõò sa dtcàrà Me.

¹⁹ Igabam kò Jeso ba táá kgoara máá me Gam cgoa qõòa ne, a bìrí me a máá: “Dìbì x'áéa tsi koe, tsari ne khòè ne koe, naka tsia síí X'aigam nta noose kúrú máá tsia hãa sa hěé naka nta noosem thõò-xama máá tsia hãa sa hěéthěé ka bìrí ne,” témé.

²⁰ Me kò khòè ba wèé xu x'áé-dxoo xu ãe kò Dekapolise koe hãa xu koe qõòa te a Jesom gam koe kúrú hãa zi gúú zi kaisa zi ka tshoa-tshoa a khòè ne bìrí, ne wèé ne khòè ne are.

*Jairom ka cóase sa hěé naka khòès Jesom dim qgái ba kò qgóó sa hěéthěé e
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

²¹ Eëm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàam ka ncíí za ka xòèa ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khòè ne Gam koe xg'ae, Me kò tshàam dxùukg'ai koe téé-tēe.

²² Me kò c'èem khòèm, còrè-nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu ka c'èe ba hàà, Jairo ta kò ko ma tcièè ba, a ba a ãem ko Jeso ba bóò ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.

²³ A kaisase dtcàrà Me a máá: “Tiris cóás cg'aré sa x'oos qàe koe hãa, ke cgómna hàà naka Tsia tshàua Tsi tòò cgae si nakas gha nxãasega qãè naka kg'òè,” témé.

²⁴ Me tēe a qõò cgoa me, ne kái ne khòè ne xùri Me, a ne a ncorú Me.

²⁵ Si kò thěé c'èes khòès 12 kurian kò úúa hãa a ko xòm x'aèse nxoean hòò sa hãa,

²⁶ ncêe kò kái kurian sée a ko naakan koe tsoðse sa, a kò wèé gùuan ães úúa hãa ga tséekagu, qãèkaguses gha ka, igabagas kò táá qãè, i kò gaas di tcìlan càùse.

²⁷ Eës ko Jesom ka kóm, kas kò kái ne khòè ne xg'aeku koe guu a hàà Jesom kháo koe tcãà, a sa a ãem kò hànám qgám di xgám-kg'aman qgóó.

²⁸ Gas kas kò bìríse a máá: “Ncèè Gam dim qgái bar kòo qgóó ne cúígar gha qãè,” témé.

²⁹ Si Gam dim qgái ba qgóó, i kò gaa x'aè kaga gas di tcìlan kaà, si cgáé-q'ooa sa koe xám ncãas gas di tcìlan koe tsoðè sa.

³⁰ Me Jeso ba qarian ncãa tcg'oa cgae Me sa qháésega xamà q'ãa. A ba a kabise khòè ne koe a máá: “Dìí na ncãa qgáíá Te qgóó?” témé.

³¹ Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xоа Me a máá: “Khòè ne ma xg'ae cgae Tsia hãa sa Tsi ko bóò, igaba Tsi ko tēè dīn qgóó Tsia hãa sa!” témé.

³² Me Jeso ba ntcãà, dīn ēes gúù sa kúrúá hãa sam gha bóò ka.

³³ Si nxãaska khòè sa ēe kúrúse cgae sia hãa sa bóòà q'ãa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé q'áðan cgoa, a wèè tseeguan bìrí Me.

³⁴ Me bìrí si a máá: “Tiri si cóá seè, sari dtcòmà nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò naka sia sari xháéan koe tcg'oa,” témé.

³⁵ Eēm qanega hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka ne kò c'ēe ne *Jairom ncēe* kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe kò guua hãa ne hàà, a ne a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ka tsia ko dùús domka xгаа-xгаа-kg'ao ba qanega xhōe-xhōea máá?” témé.

³⁶ Igabam kò Jeso ba táá nqábé kg'uian ēe kòò kg'uiè e, a ba a còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm,” témé.

³⁷ A ba a kò táá c'ēe khòè ga kgoara máá i xùri Me, Petere ba hēé naka Jakobo ba hēé naka Johanem Jakobom ka qõese ba hēéthēé xu ka oose.

³⁸ Eē xu ko còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe síí tcãà, kam ko Jeso ba bóò zi gúù zi qãè tama, ne ko khòè ne q'aua kg'aeku a ko xòò.

³⁹ Me tcãà a síí bìrí ne a máá: “Dùús domka zia gúù zi qãè tama, tu ko kg'aeku, a ko xòò? Cóá sa x'óó tama a x'ómà hãa ka,” témé.

⁴⁰ Igaba ne kò kg'ãè Me. Me wèèa ne ga tcg'òó, a ba a cóás ka xòò ba hēé, naka xòò sa hēé naka ēe kò Gam cgoa hãa xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nqoana xu hēéthēé sèè a cóás kò hãa koe tcãà cgoa ne.

⁴¹ Me tshàua sa koe qgóó si, a bìrí si a máá: “Talita kumi!” témé. Ncēe sa ko máá: ‘Cóá seè, tēe tar ko sáá ka méé,’ témé.

⁴² Si gaa x'aè kaga cóá sa tēe a sa a qõòà te (12 kuri si i kò ii). Eēs ko ncēe sa kúrúse ka ne kò kaisase are.

⁴³ Me Jeso ba qarika q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha cúí khòè ga ncēes gúùs ka q'ãakagu sa. A ba a bìrí ne a máá: “C'ēe gúù máà si nakas tc'õó,” témé.

6

Jeso ba ko Nasareta koe xguè

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Jeso ba kò ēem qgáí ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe síí, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

² Me kò Sabata dim cáím ka tshoa-tshoa a còrè-nquum koe xгаа-xгаа. Ne kò kái ne ēe kò kóm Me ne kaisase are a máá: “Ncēm khòè ba wèé zi ncēe zi nda hòòà? Dùútsa tc'ēe saa ncēe Gam máàèa sa, ncēm ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa?”

³ Kháé ncēe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hēé, Josefa ba hēé, Jutase ba hēé, naka Simone ba hēéthēé xu ka káímkhoe ba. Gam ka qõesea zi gáé gatá cgoa ncēe koe hãa tama?” ta ne méé. A ne a bóòà xguè Me.

⁴ Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèè za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hēé naka gam di x'áéan koe hēéthēé cúí oose,” témé.

⁵ A ba a kò gaa koe táá are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khòè ne tsàà ko ne koe cúíga tshàua ba tòò, a kg'òèkagu ne.

⁶ Kaisasem kò area hãa, gane di dtcòmàn úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qõòà te a xгаа-xгаа.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó

(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Me kò Jeso ba 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia óá, a ba a tshoa-tshoa a cam-cam tséa tcg'óo xu, a cg'àè tc'ëean xhàiaгу di qarian máa xu.

⁸ A ba a x'àè xu a máá: “Táá méé xao cúí guù dàò q'oo di ga sèèa mááse guu, igaba méé xao dqàbi hìim cúim gabá sèè, naka táá péré kana drcòbè ga sèè guu, naka táá cúí mari ga qòè guu.

⁹ Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táá c'ëe qgái ga sèèa mááse guu,” témé.

¹⁰ Gatagam kò thèè birí xu a máá: “Eè xao ko tcàam x'áém koe xao kò qãèse hàakaguè, ne méé xao gaa koe x'àè, naka xaoa nxãakg'aiga síi ãem qgái ba tcg'oara guu.

¹¹ A ncèè c'ëe qgái gaa kò qãèse hàakagu xao o tama, ne khòè ne komsana xao o tama, ne méé xao ãem qgáim koe nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe, naka xaoa tcg'oaragu me, nxãasegas gha ãe sa ãe ne khòè ne koe x'ái sa ii ka,” témé.

¹² Xu tcg'oa a xu a síi Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа, khòè ne méé ne gane di chìbian koe tcóose di ba.

¹³ A xu a kái dxãwa tc'ëean khòè ne koe xhàiaгу, a kái ne khòè ne tsàako ne nxúian cgoa tcgáu, a xu a qãèkagu ne.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)*

¹⁴ Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóm, cg'òèa ba kò q'ãasea hãa khama. C'ëe ne khòè nea kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem tãea! Gaa domka i ko ncèe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

¹⁵ Igaba ne kò c'ëe ne máá: “Elija Me e,” témé, ne ko c'ëe ne máá: “Porofiti Me e, c'ëe xu porofiti xu ncií x'aè di xu khamaga ma,” témé.

¹⁶ Igaba ãem ko Herote ncèe sa kóm kam kò máá: “Johanem, ncèer kò q'ãe tcúúa hãa ba, x'ooan koe tãea hãa,” témé.

¹⁷⁻¹⁸ Herote ba kò gam ka káikhoem Filipim dis khòès Herotiasa sa sèèa hãa. Me kò Johane ba Herote ba biría hãa a máá: “X'àèan koe tsi kgoara máàè tama, tsáá kíim dis khòè sa tsi ga kò sèèa hãa sa,” témé. Khamam kò Herote ba c'ëe khòèan tsééa úú, síi i gha Johane ba qgóó, a qáé, a qáé-nquus koe tcãa ka.

¹⁹ Herotiasa sa kò Johane ba hòrea hãa, a kò cg'òo me kg'oana, igabagas kò tààè.

²⁰ Herote ba kò Johane ba q'áòa hãa, a kò nqáó-nqao mea hãa, tchàno a tcom-tcomsam khòè me e sam kò q'ana hãa khama. Eëm kò Johane ba kóm nem kò qãèse hãa tama, igabam kò komsana ba ncàma hãa.

²¹ Igabas kò qãèm x'aè ba hòè, me kò Herote ba ábà cáma ba ka gam di xu tc'ãà-cookg'ai xu kaia xu hëé, naka ncõo-kg'ao xu di xu kaia xu hëé, naka Galilea koe kò tc'ãà-cookg'aia xu khòè xu hëéthëé kòè sa kúrúa máá.

²² Eès ko Herotiasas ka cóase sa tcãa a ko Herote ba hëé naka kòès di xu cg'áè-khoe xu hëéthëé xu ko ntcãa máá kas ko Herote ba kaisase qãè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóa sa birí a máá: “Wèès guùs ãe si ga drcàrà te sa drcàrà te, máá si sir gha ke,” témé.

²³ A ba a gaisas cgoa nqòòkagu si a máá: “Dùús wèès ãe si gha drcàrà te sar gha máà si, tiri x'aian di xòèan c'ëea ga ii igaba,” témé.

²⁴ Si xòòs koe síi a máá: “Dùú sa ra gha drcàrà?” témé. Si xòò sa máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa drcàrà,” témé.

²⁵ Si kò x'aigam koe kúúga kabise a máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gàbas q'oo koes tòòèa hãase drcàrà,” témé.

²⁶ Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisean ãem kò kúrúa hãa hëé naka cg'áè-khoe ne hëéthëé domkam kò gam dim kg'ui ba ntcoean tc'ëe tama.

²⁷ A ba a kò cg'òo-kg'ao ba qháèse x'àèan cgoa tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa óága ka. Me kò qòò a síi Johanem dis tcúú sa q'ãe, qáé-nquus koe.

²⁸ A ba a gaas tcúú sa gàbas koe tòò a óá, a hàà gaas dxàè-coa sa máà si, si kò cóa sa sèè a xòò sa máà si.

²⁹ Eẽ xu ko gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ẽe sa kóm, ka xu kò hàà tc'áróa ba sée, a sí tc'áms koe kg'ónò o.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'óókagu
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

³⁰ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kabise, a hàà wèé zi gúù zi ẽe xu kò kúrú zi hěé naka ẽe xu xгаа-xгаа hãa zi ka hěéthěé bìrì Me.

³¹ Igaba i kòo nxãaska kái khóèan hààku a ko qđòku, xu kò Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hěéthěé táá tc'óó di x'aèan ga úú khamam kò bìrì xu a máá: “Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáim koe qđò naka xaea sí cúia hãa naka xao gha nxãasega sãa,” témé.

³² Xu dxòrom cgoa qđò a xu a cúia ga nqoo-nqoosam qgáim koe sí hãa.

³³ Ne kái ne khóè ne bóò xu, xu ko tcg'oa, ne díi ga xu u sa bóò q'ãa. Ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a tshàam dxùukg'ai sée, a tc'ãa a nqàrèa ne ka gaa za qgóéa sí, a sí còoka hãa a qãà xu.

³⁴ Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa kam ko kaias xg'ae sa bóò, a ba a thòò-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxãaska tshoa-tshoa a kái zi gúù zi ka xгаа-xгаа ne.

³⁵ Eẽs ko cáim sa dqòara qđò ka xu ko Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: “Ncẽem qgái ba cúia hãam qgái me e, i ncãa gataga dqòa,

³⁶ ke khóè ne qđòa q'aakagu naka ne nxãasega cúuse nxama-nxama hãa xu x'áé xu koe hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé sí c'ẽe gúùan x'ámá mááse naka tc'óó,” témé.

³⁷ Igabam kò xoa xu a máá: “Gaxao c'ẽe gúùan màa ne naka ne tc'óó,” témé. Xu bìrì Me a máá: “Kháé méé xae sí kái marian 200 xu qano mari xu tséekagu naka pérén x'ámá máá ne naka ne tc'óó?” témé.

³⁸ Me máá: “Nta noo pérén xao úúa? Qđò naka sí bóò,” témé. Xu sí bóò a máá: “5 xu péré xu hěé naka cáim x'aù tsara hěéthěé e,” témé.

³⁹ Me Jeso ba bìrì xu xu wèé ne khóè ne xg'ae-coa zi cgoa ntcóókagu, tsãa dcãan kg'ai koe.

⁴⁰ Ne xg'ae-coa zi 100 ne khóè ne di zi hěé, naka 50 ne khóè ne di zi hěéthěé cgoa ntcóó.

⁴¹ Me ẽe xu 5 xu péré xu hěé naka x'aù tsara hěéthěé sée, a nqarikg'ai koe ghùu-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khóá q'aa. A ba a xгаа-xгааse-kg'ao xu máá a, nxãasega xu gha khóè ne sama a ka. Me gataga x'aù tsara wèé ne khóè ne q'aa-q'aaa máá.

⁴² Ne kò wèéa ne ga tc'óó a ne a xg'ãa,

⁴³ xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ẽe ncãa tc'óóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu péré-qàmàn hěé naka x'aù-qàmàn hěéthěé di xu tcãa, xu cg'òe.

⁴⁴ Eẽ kò péréan tc'óó xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khóè xu u.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qđò
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)*

⁴⁵ Me Jeso ba qháése Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu chùu, xu dxòrom q'oo koe tcãa, Gam ka xu gha tc'ãa a Betesda koe qđò ka, Gam qanega qaù a ko khóè ne qđòa q'aakagu ka.

⁴⁶ Eẽm ko x'áè nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qaò a sí còrè.

⁴⁷ Eẽs ko cáim sa dqòa kam kò dxòro ba tshàam nqàè koe hàna, Me kò Gabá gómankg'ai koe cúise hàna.

⁴⁸ Dxòro ba xu kò ko xháé-xháésase qđòkagu sam kò bóò, tc'ãá ba xu kò q'óá-kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qđò a, qàea xu koem kò hãa a ko nqáé xu,

⁴⁹ igaba ẽe xu kò bóò Me, Me tshàam tc'amkg'ai koe xóé a ko náà qđò, ka xu kò tc'èea máá dcausoma Me e, ta tc'èea hãa, a xu a kaisase q'au.

⁵⁰ Wèéa xu ga kò bóò Me khama, a xu a kaisase q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a, ke xao tòón tcáó! Táá q'ádò guu,” témé.

⁵¹ Eēm ko dxòrom koe gaxu cgoa q'ábà kam kò tc'áá ba téé. Xu kò kaisase area.

⁵² Pérén kaga xu kò q'áa tama, i tcáóa xu ga qari-qarièa khama.

Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khòè ne qǎèkagu
(Mt 14:34-36)

⁵³ Eē xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqǎóm koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tòó.

⁵⁴ Eē xu ko gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khòè ne kúúga Jeso ba bóò q'áa.

⁵⁵ A ne a wèé x'áéan koe qgóéa te, a tshoa-tshoa a tcìi-khoean gaan di tcoàn koe xòòà hãase séèa úú, èe ne ko kóm i ko máá hànám hãa téméè qgáì koe.

⁵⁶ Me èem ko nqǎó-coa zi koe hēé, naka x'áé xu koe hēé naka nqǎóm di c'èe xòèan koe hēéthēé tcāa ka tsàako khòèan Gam koe séè a úúè, a síí gúù zi ko x'amáguè qgáì koe xòòè, a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáím xgám-kg'am qgóó sa, ne kò wèéa ne èe ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

7

Nqarim di x'áè-kg'áma ne kana khòèan di caua ne
(Mt 15:1-9)

¹ Xu Farasai xu hēé naka Jerusalema koe kò guua hãa xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu c'èe xu hēéthēé Jesom koe hààra xg'ae.

² Ka xu ko c'èe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'óó, xg'àà tshàu tamase.

³ (Farasai xu hēé naka wèé ne Juta ne hēéthēéa kò ncìi cauan tsgǎosea ne di koe ga guu a xg'àà tshàu tama ne hãas cookg'ai koe tc'óó tama.

⁴ Eē ne kò x'amágu dis qgáìs koe guua hãa ne ne tshàua ne xg'àà tamas cookg'ai koe tc'óó tama. Gataga ne kò kái cauan c'èe úúa hãa, kubian hēé naka suuan hēé naka tc'óó cgoa di zi gàba zi [hēé naka tcoà xu] hēéthēé xg'àà di i.)

⁵ Xu nxãaska Farasai xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé Jeso ba tēè a máá: “Dùús domka xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gatá ka tsgǎosea ne di cauan khama ma kg'òè tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'óó?” témé.

⁶ Me Jeso ba xǎa xu a máá: “Eēm kò ko Isaia ba porofita kam kò tseegukaga gaxao qǎè khòèan khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncēe i ma góásea hãa khama a ko máá: ‘Ncēe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa dqǎm Te, igaba i tcáóa ne Tíí koe nqúù u.

⁷ Káà hùise ne ko dqǎm Te, a ko khòè ne di x'áèan xгаа-xгаа,’ témé khama.

⁸ Nqarim di x'áè-kg'áman xao kúrú tama a xao a khòèan di cauan qgóóa qaria hãa,” tam méé.

⁹ A ba a bìrì xu a máá: “Nqarim di x'áè-kg'áman xao gha máaa xguì sa xao q'ana hãa, nxãasega xao gha gaxao di cauan di x'áèan qgóóa qari ka.

¹⁰ Moshe ba kò ncēeta mééa a máá: ‘Saò ba hēé naka saò sa hēéthēé tcom,’ a ba a kò gaia máá: ‘Díím wèém èe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'ǎese kg'ui ba méém cg'òòè,’ témé,

¹¹ igaba ncēè khòèm kò ko xòòm ka kana xòòs ka máá: ‘Eēr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa Nqari bar nqòòkagua hãas máàku* si i khamar ko hùia tsi ka tààè,’ témé ne xao ko ncēe sa dtcòm.

* **7:11:** Gerika sa ko “korebane” dim kg'ui ba tséékagu, a sa a kháóka nxàe, dùú sam ko ncēm kg'ui ba méé sa: “‘korebane’ (ncēe sa ko máá ‘Nqarim tcg'óóa máàèa hãas máàku sa,’ témé)”

¹² Gaa koe guus ka xao guu me nakam xõò ba hěé naka xõò sa hěéthěé c'ěe gùu ga kúrúa máá tama.

¹³ Gaxao di cauan ncěe xao kúrúa máásea hãa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa. A xao a kò ěeta iim dàòm ka kái zi gùu zi kúrú," tam *Jeso ba méé*.

Gùu zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi

(Mt 15:10-20)

¹⁴ A ba a khòè ne Gam koe gaicara tciia óá, a bìrí ne a máá: "Komsana Te tu wèéa tu ga, naka tua kóma q'ãa.

¹⁵ Khòèm ka tchàa koe hãa, a ko gam koe tcãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ěe ko khòèm koe guu a tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i.

¹⁶ [Dìim wèém ěe tceean úúa hãa ba méém kóm,]" tam méé.

¹⁷ Eëm ko Jeso ba khòè ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcãa, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ěes sere-seres ka tềè Me.

¹⁸ Me bìrí xu a máá: "Qanega xao gáé kóma q'ãa tama? Bòò tama xao gáé hãa? Dùús wèés ěe ko khòèm koe tchàa za guu a tcãa sa cg'uri-cg'uri me tite,

¹⁹ tcáóa ba koes tcãa tama, a ko ncãaa ba koe tcãa, a gatà ma nqáé khama," témé. (Ncěeta mééan kam kòò Jeso ba wèè tc'òoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

²⁰ Me máá: "Eě khòèm tcáó koe ko guu a tcg'oa sa, gaas khòè ba ko cg'uri-cg'uris ga si i.

²¹ Igaba i ko q'oo koe, tcáós koe guu a cg'ãè tc'èean hěé, xóé cgoakuan hěé, ts'àn hěé, cg'òokuan hěé,

²² cg'áràn hěé, cg'ãè zi cau zi hěé, kàa sa hěé, cèèan hěé, qgóóse tama sa hěé, cg'ãè tcgái cgoa bóòku sa hěé, zàróku sa hěé, tc'amaka bóòse sa hěé, naka cg'ãè tcáó sa hěéthěé tcg'oa khama.

²³ Wèè zi cg'ãè zi ncěe zia kò q'oo koe guu a tcg'oa a zi a ko khòè ba cg'uri-cg'uri," tam méé.

Khòès di dtcòma ne

(Mt 15:21-28)

²⁴ Me Jeso ba gaa koem kò guu a tcg'oa ne Ture dim nqõóm koe síí. A gaa koem ko síí ka c'ěem nquum koe tcãa, a ba a kò tc'ěe tama c'ěe khòè gha *gaa koem hãa sa q'ãa sa*, igabam gha ma xài sa kò káà si i.

²⁵ Kas ko kúúga khòès gas dis cóás kò cg'ãè tc'èean ka tcãàèa hãa sa Jesom ka kóm, a sa a hàà a nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.

²⁶ Khòès ěe sa kò Gerika si i, a sa a kò Sirofonike dim nqõóm koe ábàèa hãa. A sa a kò Jeso ba dtcàrà, dxãwa tc'èea nem gha cóás koe tcg'óó sa.

²⁷ Me Jeso ba xọa si a máá: "Hààn ta kg'aia cóán tc'òókagu, qãè tama i hãa cóán di péréan gha sèè a haghuan xaoa máàè sa ke," témé.

²⁸ Igabas kò khòè sa xọa Me a máá: "Eè, X'aigaè, ěe tafolean ka nqãaka hàna hãa haghuan ga ko cóán di péré qàmàn tc'òó," témé.

²⁹ Me Jeso ba bìrí si a máá: "Eëm xọam domka si gha qòò, saris cóás koe i dxãwa tc'èean tcg'oara hãa khama," témé.

³⁰ Si x'áéa sa koe dìbi a sa a síí sao-xg'ae, si cóáse sa tcoàm koe xõe i dxãwa tc'èean tcg'oa cgae sia.

Jeso ba ko q'omase tcee dòmam khòè ba qãèkagu

³¹ Me Jeso ba Ture dim nqõóm koe gaicara guu a xgoaba a ba a síí Sitone dim nqõó ba gãá a tshàam Galilea dim koe síí, Dekapolise dim xg'aekum koe.

³² Ne kò khòèm ncěe kò q'omase tcee dòma a kg'ui tama ba Gam koe úú, a ne a dtcàrà Me, síim gha tshàua ba gaam khòèm koe tòó sa.

³³ Me Jeso ba khòè ne xg'aeku koe cúía tciia tcg'òó me, a ba a síí gaam khòèm di tcee dòman koe tshàua ba tcãa a ba a tcg'ae a gaam khòèm di tàmàn qgóó.

³⁴ Me Jeso ba nqarikg'ai koe ghùì-k'g'ai a ba a kaisase sònò, a bìrí me a máá: “Efata!”† témé (ncēeta i kò méèè ne i ko máá: “Xgobekg'amse,” téméè).

³⁵ I khòèm di tcee dòmàn xgobekg'amse, i tama ba ga gataga kgoarase, me qãèse kg'ui.

³⁶ Me Jeso ba khòè ne x'áè, táá ne gha cúí khòè ga bìrí i ka. Igabaga ne kò ãem ko ma kúrú u khama noose Gam ka kg'ui.

³⁷ Ne kò khòè ne kaisase are a máá: “Wèé zi gúù zim qãèse kúrúá hãa, kg'ui taman gam kg'uikagua hãa, a ãe kóm taman ga kómkagua hãa,” témé.

8

Jeso ba ko 4,000 ne khòè ne tc'õókagu

(Mt 15:32-39)

¹ Eẽ xu cáím xu koes kò gaicara kaias xg'ae khòè ne di sa xg'aea, ka ne kò tc'õó ne gha gúù úú tama, Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-k'g'ao xu tciia óá, a bìrí xu a máá:

² “Ncēe ne khòè ner ko thõò-xama máá, ncēeska ne nqoana cáíman Tíí cgoa hãa khama, a tc'õó ne gha gúù ga úú tama.

³ Ncēè x'áéa ne koer kòo xàbà ne hãase dibikagu ne, ne ne gha dàòan q'oo koe qgaè-k'g'ai a cg'áé; c'ēe-k'g'áía nea nquúu ka guua hãa khama,” tam méé.

⁴ Xu Gam di xu xгаа-xgaase-k'g'ao xu xoa Me a máá: “Ncēm tchàa-xgóóm koe nea gha ncēe ne khòè ne ntama ma péréan xg'ãà?” témé.

⁵ Me tèè xu a máá: “Nta noo péréan xao úúa?” témé. Xu máá: “7 xu péré xu u,” témé.

⁶ Me *Jeso ba* xg'ae sa bìrí si góman-k'g'ai koe ntcõó, Me gaxu péré xu 7 xu sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá xg'ara a khõá q'aa xu, a Gam di xu xгаа-xgaase-k'g'ao xu máà xu, nxãasega xu gha khòè ne máà a ka.

⁷ Xu kò gataga thèè cg'orò x'aù-coan úúa, Me kò gataga Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu xгаа-xgaase-k'g'ao xu máà xu, xu khòè ne máà xu.

⁸ Ne kò tc'õó a ne a xg'ãà, xu kò xгаа-xgaase-k'g'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe.

⁹ Gane ãe kò tc'õóa hãa nea kò 4,000 khama noo. Me kò qõòa q'aakagu ne,

¹⁰ a ba a gaa x'aè kaga dxòrom q'oo koe tcàa, Gam di xu xгаа-xgaase-k'g'ao xu cgoa, a Dalamenuta dim xg'aekum koe qõò.

Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa

(Mt 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Farasai xu kò *Jeso ba* hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku cgoa Me, a xu a qgóó Me xu gha qgáìan qaa ka *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sa qaa cgae Me.

¹² Me nxãaska kaisase sònò a kg'ui a máá: “Dùús domka sa ko ncēs qhàò sa *are-aresas* x'ái sa qaa? Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Cuiskagas ncēs qhàò sa cúís x'áis ga sa x'áíèa hãa tite!” témé.

¹³ Me guu xu a dxòrom q'oo koe tcàa, a xgoaba a *tshàa ba* b̄ara, a tshàam di c'ēe xòèan za qõò.

Farasai xu hēè naka Herote ba hēéthēé xu dis péré gãé-gãe sa

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Xu kò xгаа-xgaase-k'g'ao xu péréan sèè c'urùà hãa, a cúím péré ba dxòrom q'oo koe úúa hãa.

¹⁵ Me Jeso ba q'ãa-q'ãa xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka kòreseha hãa Farasai xu hēè naka Herotem di péré gãé-gãean hēéthēé koe,” témé.

¹⁶ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Péré cgoa xae hàà tama,” témé.

† 7:34: *Efata* - Ncēm kg'ui ba Hebera dis kg'uis di me e.

17 Me Jeso ba tc'ëea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko péréan xao úú tamás ka kg'ui cgoakua máá? Qanega xao gáé bóda q'ãa tama kana kómá q'ãa tama? Tcáóá xao gáé tsóágase x'óó-x'ooèa?”

18 Tcgáíán xao úúa hãa ka xao gáé bóò tama, a tceean úúa hãa ka xao gáé kómí tama? Tc'ëe-tc'ëese tama xaoa?

19 Eër kò ko 5 xu péré xu 5,000 ne khòè ne khõá q'aa máá, ka xaoa kò èe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xòà Me a máá: “12 zi q'ore zi i,” témé.

20 *Me gaia máá:* “7 xu péré xu 4,000 ne khòè ner ko khõá q'aa máá xu, ka xaoa kò èe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xòà Me a máá: “7 zi q'ore zi i,” témé.

21 Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa qanega kómá q'ãa tama?” témé.

Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáím khòè ba bóòkagu

22 Ka xu kò Betesaida koe síí. Ne c'ëe ne khòè ne káà tcgáím khòè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòò cgae me ka.

23 Me kò Jeso ba káà tcgáím khòè ba x'òàa ba koe séè, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a ìem ko tcg'ae tcgáí meá xg'ara, ka tshàua ba tòó cgae me, a tèè me a máá: “C'ëe gúù ga tsi ko bóò?” témé.

24 Me ghùì-kg'ai a ba a máá: “Eè, khòèa ner ko bóò, igaba i hìi zi khama ii a ko qòòà te,” témé.

25 Me Jeso ba gaicara gaam tcgáí koe tshàua ba tòó, me qãèse bóò, i tcgáí ba qãè, me wèès gúù sa qãèse bóò.

26 Me x'áéa ba koe tsééa úú me a máá: “Táá x'áém q'oo koe tcàà guu,” témé.

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

27 Jeso ba kò Gam dì xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa Kaesaream Filipim dim qgáím qàè koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe tcg'oa a síí.

Eè xu dàò q'oo koe hãa kam ko Gam dì xu xgaa-xgaa-kg'ao xu tèè a máá: “Khòè nea ko máá, dìi Raa témé?” témé.

28 Xu xòà Me a máá: “Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, ta ne ko méé, ne ko c'ëe ne máá: ‘Elija Tsi i,’ témé, ne ko c'ëe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'ëe Tsi i,’ témé,” ta xu méé.

29 Me gaicara tèè xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, dìi Raa?” témé. Me Petere xòà Me a máá: “Tsáá Tsia Krete Tsi i,” témé.

30 Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha cúí khòè ga Gam ka bìrí sa.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

31 Me nxãaska tshoa-tshoa a xgaa-xgaa, Khòèm dim Cóa ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase sa, a gha khòè ne di xu kaia xu hëé, kaia xu peresiti xu hëé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hëéthëé bóda xguè, a gha cg'òè, a ba a gha nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tèè sa, tam méé.

32 Ncèe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séèa tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me.

33 Igabam kò Jeso ba ìem ko ntcèè a ko Gam dì xu xgaa-xgaa-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'ëea tsi tcàà tama, igaba tsi khòèan di zi gúù zi koe tcàà tc'ëea ke,” témé.

34 Kam ko kias xg'ae khòè ne di sa hëé naka Gam dì xu xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncèè c'ëem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóda xguise naka baa gam dim xgàu ba dcèè naka xùri Te.

35 Dìím wèém èe gam dis kg'òè sa qgóóà qari kg'oana hãa bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém èe ko Tíí hëé naka qãè tchòàn hëéthëé domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaèè, ba gha hòò si khama.

³⁶ Dùúska ba gha khòè ba kháé k̄abisea mááè, nc̄èè wèém nq̄óó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaèè ne?

³⁷ Kana ba gha khòè ba gam dis kg'òès téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máá?

³⁸ Dìím wèém èe ko Tíí h̄éè naka Tiri kg'uian h̄ééth̄éé sau-cgaese ba, nc̄èes qhàòs cg'áràn h̄éè naka cg'ãèan h̄ééth̄éé dis koe, ba gha th̄éé Khòèm dim Cóám ka sau-cgaeseè, èem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xòòm di x'áàn koe h̄ãase hàà ne,” tam méé.

9

¹ Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Nc̄èe koe téé-t̄èe ne ka c'èea nea x'ooan xàma h̄ãa tite, Nq̄arim di x'aia ne ne bóò, i q̄arian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko k̄abise a t̄ãá
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Jeso ba kò 6 cáman q̄ãá q'oo koe Petere ba h̄éè naka Jakobo ba h̄éè naka Johane ba h̄ééth̄éé xu s̄éè a gaxu cúí xu cgoa kaim xàbi ba q'ábà qaò; i kò gaa koe ga cookg'aia xu koe bóòse-q'ooa ba k̄abise a t̄ãá.

³ Gam di qgáíá ne kò k̄abise a tc̄àakose q'úú, nc̄èe cúí khòè ga nq̄óómkg'ai koe qgáían xg'aa naka i q'úúá h̄ãa titem q'úú ba.

⁴ Ka tsara kò kúúga Elija ba h̄éè naka Moshe ba h̄ééth̄éé tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui.

⁵ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, q̄ãès gúù si i nc̄èe xae nc̄èe koe h̄ãa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu nc̄èe koe kúrú, nakam c'èe ba Tsari, nakam c'èe ba Moshem di, nakam c'èe ba Elijam di,” témé.

⁶ C'úúam kò h̄ãa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea h̄ãa khama.

⁷ Si kò túú-c'òò sa q̄àbia tc̄ãà xu, me kò kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: “Nc̄èe ba Tirim Cóá Me e, nc̄àmà Raa ba, komsana Me,” témé.

⁸ Eè xu ko qh̄áése ntc̄èè ka xu kò cúí khòè ga táá bóò, a Jesom cúím Gabá bóò.

⁹ Eè xu ko xàbim koe x̄ãa kam kò x'áè xu, táá xu gha nc̄ãa xu ko bóòs gúù sa cúí khòè ga bìrí sa, qaneam Khòèm dim Cóá ba síí x'ooan koe t̄èe tamas còokg'ai koe.

¹⁰ Xu gaam kg'ui ba tc̄áóa xu koe tòóa mááse, a gaxu ka t̄èèku: x'ooan koe t̄èes ko dùú sa nx̄àe sa.

¹¹ Xu nx̄ãaska t̄èè Me a máá: “Dùús domka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá: ‘Elija ba méém kg'aia hàà?’” témé.

¹² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Elija ba ko kg'aia hàà wèè zi gúù zi kg'ónò; ka i dùús domka goáèa h̄ãa, Khòèm dim Cóá ba méém xḡarase, naka baà khòè ne ka xguèè, ta ma ma?”

¹³ Igabagar ko Elijam hààraa h̄ãa sa bìrí xao o, ne kò wèès gúùs èe ne kò tc'èea h̄ãa sa kúrú cgae me, èe i kò ma gaam ka ma goásea h̄ãa khamaga ma,” tam méé.

Jeso ba ko dx̄ãwa tc'èean úúam cóá ba q̄ãèkagu
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eè xu ko xgaa-xgaa-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kias xg'ae sa bóò si nx̄ama-nx̄ama xua h̄ãa, xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu h̄ãa a ko ntcoeku cgoa xu.

¹⁵ Si kò kúúga wèès xg'ae sa Jeso ba bóò, a sa a kaisase are, a q̄àrà síí cgae Me a síí tsgám Me.

¹⁶ Me kò t̄èè xu a máá: “Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?” témé.

¹⁷ Me xg'aes koe kò h̄ãam khòèm c'èe ba x̄ãa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tirim cóá bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dx̄ãwa tc'èe bam úúá h̄ãa khama.

¹⁸ Wèè x'áèan èe i ko qaru cgae me ka i ko qáú me, me kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òó, a x̄óóa ba ḡàò, a xḡaruku. Ra nc̄ãa Tsari xu xgaa-xgaa-kg'ao xu dtcàrà, xh̄àia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè,” témé.

19 Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncěe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa? Nta noose Ra gha qád-tcoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.

20 Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ěean Jeso ba bóò kaga i kò cóá ba qarika ntcãa-ntcãa, me gómankg'ai koe cg'áé a dìbi-dibise, i kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'oa.

21 Me Jeso ba cóám ka xõò ba tèè a máá: “Nta noo x'aèan ba úúa a ko ncěeta hěé?” témé. Me cóám ka xõò ba máá: “Cg'áré-q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa.

22 Kái-kg'aise ẽe i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'eean q'oo koe xaoa tcãà me naka tshàn q'oo koe hěéthěé e, cg'õo me i gha ka, igaba ncěè c'ěe gúù tsi ga kòò kúrú ne méé tsi thòò-xama máá ta a naka hùì ta a!” témé.

23 Me Jeso ba bìrí me a máá: “A ncěè dtcòmà tsi kò hãa ne i wèé gúùan ga thamka a,” témé.

24 Kúúgam ko cóám ka xõò ba q'au a máá: “Dtcòm ra ko, ke tiris káà dtcòm̄s koe hùì te!” témé.

25 Eẽm ko Jeso ba xg'ae sa bóò si ko qàròà síí cgae Me, kam ko cg'ãè tc'ěean dqàè a máá: “Tsáá tc'ěe tsi nqóbó a q'omasen tcee dòm̄a tsee, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá gaia gam koe tcãà guu!” témé.

26 Ka i ko dxãwa tc'ěean q'au, a ẽe i ko kaisase qgaè-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me. Me kò cóá ba x'óóam khòem khama ii, ne kái ne khòè ne tc'ěea máá, x'óóam hãa, ta tc'ěea.

27 Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùì me, me tèè a nqàrè ka téé.

28 Eẽm ko nquum q'oo koe tcãà, ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tèè Me a máá: “Dùús domka xaea kò tààè, a xhàiaгу u tama?” témé.

29 Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Ncěeta iia nea c'ěe gúù kaga tcg'òóèa hãa tite, igaba còrèan ka cúíga a,” témé.

Jeso ba ko gaicara Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

30 Eẽm qgáim koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqõó ba tchoaba. Jeso ba kò c'ěe khòèan ga gha hàna xu hãa qgálan q'ãa sa tc'ěe tama,

31 Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xum kòò xгаа-xгаа khama, a ko bìrí xu a máá: “Khòem dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, ne gha cg'õo Me, Me gha ẽem cg'õoèa ka nqoana cáman qãá q'oo koe tèè,” témé.

32 Igaba xu kò ẽem ko méé sa táá kóm̄a q'ãa, a xu a kòò gataga thěé tèèa ba q'àò.

Dùì ba kaia?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

33 Xu kò Kaperenaume dim nqõóm koe síí. Me ẽe xu nquum q'oo koe hãa ka tèè xu a máá: “Dùú sa xao ncãa ko dàòm q'oo koe ntcoekua máá?” témé.

34 Igaba xu kò nqoo, ncãa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku díina kaia hãas ka khama.

35 Me ntcõó a ba a 12 xu tciia xg'ae a bìrí xu a máá: “Ncěè c'ěem khòem kò tc'ãà di ba ii kg'oana hãa, ne méém wèé ne ka kháóka ka dis téé-q'ooos di ba ii, naka qãà ba ii,” témé.

36 A ba a cg'árém cóá ba séè a xg'aekua xu koe tòó, a séè a tchàma me, a bìrí xu a máá:

37 “Díim wèém ẽe ko ncěeta iim cóá ba Tiri cg'õèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu; me díim wèém ẽe ko Tíia qãèse hààkagu Te ba, Tíia qãèse hààkagu Te tama, igabam ko Gam ẽe tséé Tea hãa ba qãèse hààkagu,” témé.

Eẽ gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ěe me e

(Lk 9:49-50)

38 Me Johane ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, c'ěem khòè ba xae kò bóò, me ko Tsari cg'õèan cgoa dxãwa tc'ěean xhàiaгу, xae kò sixae ka c'ěem tama me e domka gatà hěéan cara me,” témé.

³⁹ Igabam kò Jeso ba máá: “Táá cara me guu. C'ëem khòem ãe ko Tíi cg'òè cgoa kaias tsée sa kúrú ba qháese kabise naka Tíi ka cg'ãese kg'uia hãa tite ke,

⁴⁰ ãe gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae xòe koe hàna khama.

⁴¹ Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: Dìim wèém ãe ko Tiri cg'òèan domka qgàisa tshàn dis kubi sa máa xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòò,” témé.

Chìbi kúrúaguku sa

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² “Dìim wèém ãe ko ncëe ne cg'aré ne ncëe ko Tíi koe dtcòm ne ka c'ëe ba chìbian kúrúagum ka i gha qãe ii, gáí cgoa dis nxõás kaias kòo qg'áóa ba koe qáea tòòe, me kaíam tshàm q'oo koe xaoa tcãàe ne.

⁴³ “A ncëe tsarim tshàum kòo chìbi kúrúagu tsi ne, q'ãea tcg'òó me. Qãea i máá tsia, nqõara tshàu tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam x'òà tsi gha a chòò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke.

⁴⁴ *

⁴⁵ “A ncëe nqàrèa tsi kò ko chìbian kúrúagu tsi ne, q'ãea tcg'òó o. Qãea i gha máá tsia, cúí c'óá tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam c'óá a chòò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke.

⁴⁶ †

⁴⁷ “A ncëe tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrúagu tsi ne, hõbèa tcg'òó me. Cúí tcgáí a Nqarim di x'aian koe tcãà sa qãe si i, cam tcgáí a chòò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke,

⁴⁸ ncëe gaa koe hàna ne di nxàian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe.

⁴⁹ “Wèém khòe ba gha c'eean cgoa tsaubereè, si gha wèés dàò-a-mááku sa tãbean cgoa tsaubereè.

⁵⁰ Tãbea ne qãe e, igaba gaan di tsau-q'ooan kòo káà, ne i gha gaicara ntama ma kúrúe a tsau? Gatu xg'aeku koe méé tu tãbean khama ii, naka tua tòókuan úúa hãase c'ëe ne cgoa x'ãe,” tam méé.

Jeso ba Jutea koe (10)

10

Aagukus khòe khara di sa

(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg'aekum koe síí, a Jorotane dim tshàa ba tchòaba, zi kò khòe ne di zi xg'ae zi gaicara xg'ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xgaa-xgaa ne.

² Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúu xu kòo bóò Me khama tèè Me a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa khòem gha gam dis khòe sa aagu sa?” témé.

³ Me Jeso ba tèem cgoa xõa xu a máá: “Moshe ba kò ntama ma x'áè xao o?” témé.

⁴ Xu máá: “Moshe ba xg'ao khòe ba kgoara máá aagukuan dis tcgãya sam gha góá, a gam dis khòe sa aagu sa,” témé.

⁵ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncëem x'áè ba góá máá xao o.

⁶ Igabam xg'ao Nqari ba nqõóm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khòe ba hëé naka khòe sa hëéthëé kúrúu.

⁷ Gaa domkagam gha khòe ba xõò ba hëé naka xõò sa hëéthëé khara guu, a ba a gha gam dis khòes koe tc'àmàse,

* **9:44:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: “ncëe gaa koe hàna ne di nxàian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe” (48 dim xg'aeku ba bóò thëé). † **9:46:** 44 dim xg'aeku ba bóò

⁸ khara gha nxãaska ãe khara cam khara cúim tc'áro ba kúru, a gaicara cam ii tite, igaba khara gha cúim tc'áro ba ii.

⁹ Gaa domka méés ãem Nqari ba xg'ae-xg'aeà hãa sa táá cúí khòè kaga q'aa-q'aaè guu," tam méé.

¹⁰ Eë xu Gam cgoa nquum q'oo koe hãa ka xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu gaicara ncëes gúus ka Jeso ba tãè.

¹¹ Me kò bìrí xu a máá: "Dìim wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, a ko c'ëes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúru,

¹² a ncèè gaas igabas kòo gas dim khòè ba aagu, a ko c'ëem khòè ba sèè nes ko cg'áràn kúru," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Ne kò khòè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae e ka, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dqàè ne.

¹⁴ Igaba ãem ko Jeso ba ãe sa bóò kam kò kaisase xgòà, a bìrí xu a máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgàè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

¹⁵ Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dìim wèém ãe Nqarim di x'aian, cóán ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite," témé.

¹⁶ A ba a nxãaska gaa cóán sèè a tchàma, a tshàua ba tòò cgae e, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i.

Qguàm khòè ba
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Eë ko Jeso ba xgoaba a ko dàò ba koe qòò, kam kò khòè ba qàròà síí cgae Me, a síí cookg'aia ba koe qhòm tsi qúrua ntcòò, a tãè Me a máá: "Qãè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, nta ra gha hëè a nxãasega chòò tamas kg'òè sa hòò?" témé.

¹⁸ Me Jeso ba bìrí me a máá: "Dùúska tsi ko qãè tsi khòè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè qãè ga káà a, igaba Nqarim cúí Me e.

¹⁹ X'àèan tsi q'ana hãa: Táá cg'òo guu, táá cg'áràn kúru guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcòan nxàe guu, táá kàan cgoa gúuan sèèa máàse guu, saò ba hëè naka saò sa hëéthëé tcom, ta ko méé e," tam méé.

²⁰ Me bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ncëe zi gúù zir ncíisega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúru," témé.

²¹ Me kò Jeso ba ãem ko bóò me ka ncàm me, a bìrí me a máá: "Cúís gúù sa tsi ko tcào. Qòò naka tsia síí wèes gúus ãe tsi úúa hãa sa x'ámágu, naka tsia ãe dxàua hãa ne khòè ne máà, naka tsia gha nxãasega nqarikg'ai koe qguù sa úúa hãa, naka hàà xùri Te," témé.

²² Me kò ncëes gúus ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcaoa hãase qòò, kái zi gúù zim kò q'òò hãa khama.

²³ Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ntcàà a ba a máá: "Tsóágase i gáé gha qaria, gane ãe qguù hãa ne khòè ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa," témé.

²⁴ Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di kg'uian ka kaisase area.

Igabam kò Jeso ba gaia bìrí xu a máá: "Cóá xaoè, tsóágase i gáé qaria Nqarim di x'aian koe tcãà sa.

²⁵ Kameles ga dqààm tcgái di kòman koe tcãà sa thamka si i, qguàm khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka," tam méé.

²⁶ Xgaa-xgaase-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tãè Me a máá: "Kháé ba gha nxãaska díi ba kgoaraè?" témé.

²⁷ Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúua ne Nqarim koe subu u khama," témé.

²⁸ Me nxãaska Petere ba tshoa-tshoa a bìrí Me a máá: "Bóò, wèè gúuan ga xae guua hãa a ko xùri Tsi," témé.

²⁹ Me Jeso ba máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: Wèém khòèm ãe gha Tíí hěe naka Tiri q̄àe tchòàn hěéthěe domka x'áéa ba guu, kana káíkhoea ba, kana q̄oéa ba, kana xòò sa, kana xòò ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba,

³⁰ nxãa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áéan ga hěe, naka káíkhoea ba ga hěe, naka q̄oéa ba ga hěe, naka dxàe xòò ba ga hěe, naka cóáa ba ga hěe, naka xháràn ga hěe, naka xgàrakuan ga hěéthěe e, ncēeta hãa x'aèan kaga, a gataga hààko x'aèan ka chòò tamas kg'òè sa hòò.

³¹ Igaba ãe kái ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka hãa ne còoka di ne ii,” tam méé.

Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Xu kò dàòm q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe q̄òò, Me Jeso ba tc'ãà-cookg'ai xua, xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu kaisase area hãa, ne kò ãe ko xùri Me ne q'aea hãa. Me kò gaicara 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu séèa tcg'òó, a tshoa-tshoa a dùútsa gúùs gha hàà kúrúse cgae Me sa bìrí xu

³³ a máá: “Bòò, Jerusalema koe xae ko q̄òò, Me gha Khòèm dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hěe naka x'áe xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěe tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'oos koe chibi-chibi Me, a gha tãá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà Me,

³⁴ a ncòi Me, a kg'am tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'õo Me. Igabam gha nqoana dim cáám ka x'ooan koe tēe,” tam méé.

Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa
(Mt 20:20-28)

³⁵ Tsara kò nxãaska Jakobo ba hěe naka Johane ba hěéthěe tsara síí cgae Me, ncēe kò Sebetem ka cóáse ii tsara, a bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, wèès gúùs ãe tsam ko Tsáá koe tc'òà sa méé Tsi kúrúa máá tsam m sa tsam ko tc'ēe,” témé.

³⁶ Me bìrí tsara a a máá: “Dùú sa ra gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'ēe?” témé.

³⁷ Tsara máá: “Kúrúa Tsi gha máá tsam sa ncēe si i: Tsari x'ààn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'ēe ba Tsarim x'òàm kg'òm xòè za ntcòó nakam c'ēe ba dxàes x'òàs xòè za ntcòó,” témé.

³⁸ Igabam kò Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'úua hãa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíí ko kg'áà q'oos koe kg'áà kana tsaoa gha ncēer tcguù-tcguuèa hãas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?” témé.

³⁹ Tsara máá: “Kgoana tsam gha a gatá hěe,” témé. Me Jeso ba bìrí tsara a, a máá: “Kubis ãer ko kg'áà q'oos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguukus ãer gha ko tcguù-tcguuès cgoa tcguù-tcguuè,

⁴⁰ igabaga ncēe kg'áò x'òàa Te xòè za ntcòó sa hěe, naka dxàe x'òàa Te xòè za ntcòó sa hěéthěer Tíí kgoara máá tama, igaba i nxãan ãe i kg'ónòa máàèa hãa ne di i,” tam méé.

⁴¹ Eè xu ko c'ēe xu 10 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboa tsara Johanea tsara xgòà cgae.

⁴² Me Jeso ba Gam koe tciia óá xu a bìrí xu a máá: “Q'ana xao hãa, ãe tãá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséékagu sa, xu ko gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'ái sa.

⁴³ Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ãe ga gaxao ka kaia hãa ba méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii,

⁴⁴ nakam diím wèém ãe gha gaxao ka tc'ãà-tc'ãase ba wèém khòèm dim q̄àa ba ii.

⁴⁵ Khòèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha tsééa máàè ka tamase, igabam hààraa, hààm gha khòè ne tsééa máá ka khama, a ba a hààraa, kg'òèa bam gha hàà khòè ne máà ka, kái ne khòè ne di chibia nem gha x'amá tcg'òó di iise,” tam méé.

Jeso ba ko kàà tcgáim Baretimaio ba qâèkagu
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Xu kò Jeriko koe hàà. Eẽm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa hěe naka kái ne khòe ne cgoa hěethěe e, kam ko kàà tcgáim dtcàrà-kg'aom Baretimaio, Timaiom ka cóase ba dàòm qàe koe ntcòóa-ntcòe.

⁴⁷ Eẽm ko kóm Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá te,” témé.

⁴⁸ Ne kái ne dqàe me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: “Dafitem ka cóase Tseè, thòò-xama máá te,” témé.

⁴⁹ Me Jeso ba téé a ba a máá: “Tcii me,” témé. Ne ẽe kàà tcgáim khòe ba tcii, a bìrí me a máá: “Tòón tcáo naka tsia tẽe, tcii tsim ko ke,” témé.

⁵⁰ Me gaam khòe ba gam dim kòà ba ncemeagu, a ba a nxàia tẽe a Jesom koe síí.

⁵¹ Me Jeso ba tẽe me a máá: “Dùú sar gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ẽe?” témé. Me kàà tcgáim khòe ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ẽe,” témé.

⁵² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Qòò, tsari dtcòma nea qâèkagu tsia hãa ke,” témé. Me kò kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (11–13)

11

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eẽ ne ko Jerusalema koe hěe naka Betefage koe hěe naka Betania koe hěethěe cúù, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu ka cãm tsara tséea tcg'òó,

² a bìrí tsara a, a máá: “Gatsao cgoa q'óá-kg'amkua hãam x'áém koe tsao qòò. Eẽ tsao ko tcãà ne tsao gha qanega cúí khòe kaga qábìe ta ga hãam donghi-coa ba hòò me qáése tẽe; kgoara naka Tíí koe óaga me.

³ A ncèe c'ẽe khòe kòò tẽe tsao o, dùúska tsao ko ncèeta hěe sa ne méé tsao bìrí i naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúúga kabì me,’ témé.”

⁴ Tsara qòò a síí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'ám ka tchàa koe qáea tòóea, tsara kgoara me.

⁵ Ne kò c'ẽe ne khòe ne gaa koe kò téé-tẽe ne tẽe tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko kúrú, a ko donghi-coa ba kgoara máá?” témé.

⁶ Tsara kò ẽem ko ma Jeso ba ma bìrí tsara a khamaga ma bìrí ne, ne guu tsara a, tsara qòò.

⁷ A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óá, a tsara a kò gatsara di qgáian gam koe tcee, Me qábì me.

⁸ Ne kò kái ne khòe ne gane di qgáian dàòm q'oo koe khàrà, ne c'ẽe ne hìian di nxãán khõá a khàrà.

⁹ Eẽ kòò cookg'aia ba koe qòò ne hěe naka kháóa ba koe kòò xùri Me ne hěethěea kò q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'ee'g'aiè méém

ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òèan cgoa hàà ba.

¹⁰ Ts'ee-ts'ee'g'aiè méé i x'aian

gatá ka xòòm Dafitem di i, ncèe kò hàà a,

Hosana, ẽe kaisase tc'amaka hàna ba!”

témé.

¹¹ Me kò Jerusalema koe tcãà, a tempelem koe síí, a ẽem kò caate a wèé zi gúù zi bóò ka, nxãakamaga i kò dqòara hãa khamam *Gam di xu* 12 xu cgoa xgoaba a Betania koe qòò.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí
(Mt 21:18-19)

¹² Q'uu dim cárn ka, ãe xu Betania koe guua hãa kam kò xàbàa hãa.

¹³ Khamam kò nqúú ka hãa a faia dis hìi sa bóò, si toàràn úúa, kam ko síi cgae si, síim gha c'ãe gúú ga hòò cgae si ka. Eẽm ko hàà cgae si kam kò cúí gúú ga táá hòò, igaba toaran cúí ga a, faia di zi hìi zi gha tc'õoan kúrúm x'aèm tama me e kò ii khama.

¹⁴ Kam kò gaas ka máá: “Táá méé i cúí khòè ga gaicara chòò tamase, sáá koe tc'õoan tc'õó guu,” témé. Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kóm Me.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Xu ko Jerusalema koe hàà tcãà, Me kò Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà a tshoa-tshoa a khòè ne ãe hãa a ko x'ámágu ne hẽé naka ãe ko hàà x'ámá ne hẽéthẽé xhàigu, a ba a marin ko xg'áma q'aa ne di tafolean hẽé naka ntcõó-q'ooan ãe ko tcíbían x'ámágu ne di hẽéthẽé xùbuku cgoa.

¹⁶ A kò cúí khòè ga táá kgoara máá i c'ãe gúú cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé.

¹⁷ Me kò khòè ne xгаа-xгаа, a bìrì ne a máá: “Góáse tama i gáé hãa naka máá: ‘Tirim nquu ba gha wèé zi qhàò zi dim còrè-nquu ba ta ma tciìè' téméè tama? Igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú mea!’ tam méé.

¹⁸ Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽéthẽé gaas gúú sa kóm, ka xu kò cg'õo Me xu gham dàò ba qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèés xg'aes khòè ne di sa kò Gam di xгаа-xgaan ka area hãa khama.

¹⁹ Eẽ i ko dqòa ka xu kò *Jeso ba hẽé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé x'áé-dxoom* koe tcg'oa.

Faia dis hìis nqai sa
(Mt 21:20-22)

²⁰ Eẽ xu ko ntcùúkg'ai cgoa nqáé ka xu ko faia dis hìis qàe koe nqáé, a bóò si si tobea sa cgoa ga c'òò hãa.

²¹ Petere ba kò tc'ãe-tc'ãese a bìrì Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóò! Faia dis hìis ncẽe Tsi ncãa ko cgúí sa ncãa nqai,” témé.

²² Me Jeso ba xqo xu a máá: “Nqarim koe méé xao dtcòmàn úú.

²³ Tseegukagar ko bìrì xao o: Diim wèém ãe ko ncẽem nxõá xàbì ba bìrì a máá: ‘Tẽe naka tshàam q'oo koe xaoa tcãàè,' témé, a tcáóa ba q'oo koe káise tc'ãe-tc'ãese tama, igaba ko dtcòm, ãem nxàea hãas gha kúrúse sa, nxãam ka i gha hàà kúrúse.

²⁴ Gaa domkar ko bìrì xao o a ko máá: Dùús wèés ãe xao ko còrèan cgoa dtcàràs ka méé xao nxãakamaga xao mááè sia hãa sa dtcòm, nxãaskas gha gaxao koe kúrúse.

²⁵ Gataga méé xao wèé x'aèan ãe xao téé ko còrè ka qgóóa mááku, c'ãe gúú xao kò gaxao ka c'ãean cgoa úúa hãa ne, nakam gha nxãasega gaxao ka Xòòm ncẽe nqarikg'ai koe hãa ba chibia xao qgóóa máá xao o.

²⁶ [Igaba ncèè qgóóa mááku tama xao kò hãa nem cuiskaga gaxao ka Xòòm nqarikg'ai koe hãa ba chibia xao qgóóa máá xaoa hãa tite,] tam méé.

Jesom di qarian dis tèè sa
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Xu gaicara Jerusalema koe hàà. Eẽm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽé, naka *khòè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé hàà cgae Me.

²⁸ A tềe Me a máá: “Ndaka qari cgoa Tsi ko ncêe zi gùu zi kúru kana ia diín qarian máa Tsia hãa Tsi ko ncêe zi gùu zi kúru?” témé.

²⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Cúis gùu sar gha tềe xao o. Xoa Te méé xao, nakar gha nxãasega birí xao o, ndaka qarian cgoar ko ncêe zi gùu zi kúru sa.

³⁰ Johanem dis tcguù-tcguukus ka birí Te: nqarikg'ai koe sa kò guua hãa, kana sa kò khòean koe guua hãa? Xoa Te,” témé.

³¹ Xu kò gaxu ka c'êea xu cgoa xóe a tềeku a máá: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé, nem gha nxãaska tềe xae e a máá: ‘Kháe xao nxãaska dùús domka dtcòm me tama?’ témé.

³² Igaba xae gha máá: ‘Khòean koe e,’ témé - Khòe ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu dim porofiti me e sa ne kò wèe ne khòe ne q'ana hãa khama.”

³³ Xu kò nxãaska Jeso ba xoa a máá: “C'ùua xae hãa,” témé.

Me kò Jeso ba xoa xu a máá: “Tíi igabar birí xao o tite, ndaka qarian cgoar ko ncêe zi gùu zi kúru sa,” témé.

12

Chõó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa (Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

¹ Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá: “C'êem khòe ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrua nxama-nxama, a ba a gõean ko kúruem haé ba hêe naka tc'amaka qáòm nquu ba hêéthêe gaa koe tshào. A ba a c'êe xu xhàrà-kg'ao xu cgóbè me, a c'êem nqõóm koe qõò.

² “Eêm ko tcuúan dim x'aè ba hàà kam ko qãa ba xhàrà-kg'ao xu koe tsééa úú, nxãasegam gha síi kg'om xhàrà di tc'õoan c'êe sèe cgae xu ka.

³ Xu kò sèe a xg'ám me, a kàà gùuse tsééa kabi me.

⁴ “Me gaia c'êem qãa ba tsééa úú cgae xu, xu síi tcúua ba koe thõò-thõo me, a sau-saugase qgóo me.

⁵ “Me kò c'êe ba tsééa úú, xu nxãa ba cg'õo. A xu a c'êe xu kái xu kaga gataga hêe, c'êe xu xu kò xg'ám, a c'êe xu cg'õo.

⁶ “Cúim cóam kaisasem kò ncàma hãa bam kò úua, a ba a kò gaam gabá tsééa úú cgae xu, a biríse a máá: ‘Tirim cóa ba xu gha tcom a qgóose,’ témé.

⁷ Igaba xu kò êe xu xhàrà-kg'ao xu biríku a máá: ‘Ncêe ba gùu zi ka q'õòsem ga me e, ke hààn xae cg'õo me, naka zi gha gùu zi gaxae di ii,’ témé.

⁸ Xu kò sèe a cg'õo me, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òó me,” tam méé.

⁹ Me nxãaska Jeso ba tềe xu a máá: “Kháe ba gha nxãaska kg'om xhàrà ka q'õòse ba hàà dùú sa kúru?” témé, a ba a máá: “Eẽ xu xhàrà-kg'ao xum gha hàà cg'õo, a ba a gha xhàrà ba c'êe xu xhàrà-kg'ao xu máa.

¹⁰ Qanega xao gáe ncêes Tcgãyas Nqarim di sa nxará tama, ncêe ko máá: ‘Nxõás êe kò tshào-kg'ao xu ka bóòà xguèa hãa sa, kaisase cgáés nxõá sa kúrua hãa.

¹¹ Ncêea X'aigam Nqarim ma kúrua hãa ga a, si ncêe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,' ”

témé.

¹² Ka xu ko qáe Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèe, êes sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, xu kò guu Me a qõò.

Kaesaram koe suruta ne (Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Ka xu ko nxãaska kháóka c'êe xu Farasai xu hêe naka c'êe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hêéthêe Gam koe tsééa úú, nxãasega xu gha síi kg'uim ko zi gùu zi cgoa qgóo Me ka.

¹⁴ Xu hàà a birí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòe Tsi i sa, a c'êe khòe cgoa ga tchòà úú tama, khòean di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba

Tsi ko Nqarim dim kg'ui ba tseeguse xгаа-xгаа. Ka i gáé kgoara mááèa hãa *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa, kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?" témé.

¹⁵ Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hãase bìrí xu a máá: "Dùús domka xao ko kúrúa bóò Tea máá? C'èem qano mari ba xao máá Te nakar bóò," témé.

¹⁶ Xu mari ba máà Me, Me bìrí xu a máá: "Dìin dis tcúú sa ncêe sa, naka gatàa dìin cg'òèa ncêe e?" témé. Xu máá: "Kaesaram di si i," témé.

¹⁷ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Eë Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka èe Nqarim di ii sa Nqari ba máà," témé. Xu kò kaisase are Me.

*X'ooan koe tées qãá q'oo koe séèku sa
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)*

¹⁸ Xu kò Saduke xu, ncêe kò ko máá, x'ooan koe tée sa kàa si i, témé xu hàà cgae Me, a hàà tée Me, a máá:

¹⁹ "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'àèan koe góá a máá, ncêè khóèm kò káà cóáse khóè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qõese ba èes dxàe-ntcõa sa séè, naka baà gam ka káimkhoe ba cóán ábà máá.

²⁰ Xu kò 7 xu khóè qõeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khóè sa séè a cóán úú tamase x'óó.

²¹ Me kò cím di ba gaas dxàe-ntcõa sa séè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò nqoana dim ka gataga cú ga thée ii.

²² Xu kò wèéa xu èe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khóès ga sa thée kháóka x'óó.

²³ Eë i ko x'ooan koe téeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncêe wèéa xu 7 xu xg'ao séè sia hãa ka?" ta xu ma tée Me.

²⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Dùús domka xao tsãa hãa? *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé sa hée naka Nqarim di qarian héeéthée xao c'úua hãa domkaa?"

²⁵ Eë ne ko khóè ne x'ooan koe tée ka ne séèa hãa tite, a ne a séèkuan kgoara mááèa hãa tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

²⁶ A èe x'óóa hãa ne ko x'ooan koe ghùies ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgãyas koe nxará ta ga hãa, hìis di tchõàn dim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka méé sa a máá: 'Tíí Ra Abrahamam dir Nqari Ra a, a Isakam dir Nqari Ra a, a Jakobem dir Nqari Ra a,' tam mééa koe?

²⁷ Eë x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam èe kg'òèa hãa ne di Me e; khama xao kaisase tsãa hãa," tam méé.

*Kaiam x'àè-kg'ám ba
(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)*

²⁸ Me kò c'èem x'àè xгаа-xгаа-kg'ao ba hàà, a kóm xu xu hãa a ko ntcoeku. Me èem ko Jeso ba qãèm xõa ba máà xua hãa sa bóòa q'ãa ka tée Me a máá: "Ndakam x'àè-kg'ám ba wèé xu ka tc'ãà di baa?" témé.

²⁹ Me Jeso ba xõa me a máá: "Wèé xu x'àè-kg'ám xu ka tc'ãà di ba ncêe me e:

'Oo, Iseraeleè, komsana,
gatá dim X'aigam Nqari ba,
X'aigam Nqari ba cú Me e,

³⁰ naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba
wèé tcáóa tsi cgoa hée,
wèé kg'òèa tsi cgoa hée,
wèé tc'èea tsi cgoa hée,
naka wèé qaria tsi cgoa héeéthée ncàm,'
témé,

³¹ Me ko cím di ba máá:
'Eë tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma
méé tsi tsáá ka c'èe ba ncàm,'

témé. C'èe x'áè-kg'ám ga káà a ncēm x'áè-kg'ám ka kaia a,” tam méé.

³² Me kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tseegu Tsi ko, c'èean ga káà a, igaba gaam cúí Me e,

³³ gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèè tcáóa tsi cgoa hēé, naka wèè kóma q'áa tsi cgoa hēé, naka wèè qaria tsi cgoa hēéthēé ncàm sa, naka èe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma tsáá ka c'èe ba ncàmman hēéthēé e. A wèè zi dàòà-mááku zi hēé naka qhàea-mááku zi ka hēéthēé cgáé e,” témé.

³⁴ Eēm ko Jeso ba bóò, tc'èegasem ncãa xoa sa kam kò bìrí me a máá: “Nqarim di x'aian ka tsi nquù tama,” témé. I kò gaa koe guus ka khóèan bèe, c'èe tèè ga i gha tèè Me sa.

Dafitem ka Tsgõose-coam dis tèè sa
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Eēm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа kam kò tèè ne a máá: “Nta hēés ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Krete ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé?

³⁶ Dafitem tc'áró-tc'aróa kò Tcom-tcomsam Tc'ēm ka kg'uikaguè, a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áo x'òàa Te xòè za ntcõó

nakar nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan

nqàrè-kg'ama Tsi koe tòó,

témé.

³⁷ Dafitem ga ba ko 'X'aiga' ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?” témé.

Si kò kaias xg'ae sa qãè-tcaoan cgoa komsana Me.

Jeso ba ko Farasai xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé dqàè
(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Eēm ko xгаа-xгаа kam kò Jeso ba máá: “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé tu q'õése hãa, ncèe ko qáò qgáí-dxooan hãa, a x'ámágu di zi qgáì zi koe tsgámkagukuan qaa xu,

³⁹ a ko kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcõó-q'oo zi hēéthēé e kòèan di zi qgáì zi koe.

⁴⁰ Ncèe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan tc'õóa xgáá, a ko x'áise xu gha ka qáòse còrè xu. Eèta ii khóèa ne gha kaisase thõokase xgàràè,” tam méé.

Dxàe-ntcõas dis tcg'òóa mááku sa
(Lk 21:1-4)

⁴¹ Me kò Jeso ba aban ko tòòèm qgáì ba q'óá-kg'ama hãase ntcõó, a ntcõó a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean di ma tcãa sa bóò. Ne kòò kái ne khóè ne qguúa hãa ne kái marian tcãa.

⁴² Si kò dxàua hãas dxàe-ntcõa sa hàà cím qano mari tsara ncemea tcãa, xg'ae-q'ooa tsara kòò thebe dim mari ba kúru tsara.

⁴³ Me kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam koe tciaa óá, a bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncèes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa ncãa wèè ne khóè ne nqáéa hãase aban ko tòòèm qgáìm koe marian tcana.

⁴⁴ Wèè ne khóè nea kò gane di qguúan koe guu a tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ès kò úúa hãa ga tcg'òó khama,” témé.

13

Jeso ba ko tempelem dis kòbes ka kg'ui
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Eēm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'èe ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tsóágase t'òè xu nxõá xu hēé naka nquu xu hēéthéa gáé ncèe e,” témé.

² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēe xu nquu xu kaia xu tsi ko bóò? Cuiskagas ncēe koe cúis nxōás ga sa c'ēes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèèa zi ga gha xòóa qàriè,” témé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ne gha xgáèè
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Me ãem kò qanega Olife dim xàbìim tc'amkg'ai koe q'ábà ntcōe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hēé, Jakobo ba hēé, Johane ba hēé naka Anterea ba hēéthēé xu dxùukg'ai koe tēè Me a máá:

⁴ “Bìrí xae e, n-cáma i gha ncēe gúuan kúrúse sa, naka gataga ncēe gúuan wèé ga gha hàà kúrúse dis x'áís gha dùú sa ii sa thēé?” témé.

⁵ Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: “Q'ãa xao, naka i táá cúí khòè ga hoàkagu xao o guu.

⁶ Kái ne gha Tíí cg'õè ka hàà a gha máá, ganea Tíí ga Ra a, témé, a ne a gha kái khòèan hoàkagu.

⁷ Naka ãe tu kòo ncōoan hēé naka gaan di nxàean hēéthēé kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncēe gúua ne gha kúrúse, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà tama ke.

⁸ *Nqõóm di zi qhàò zi gha c'ēe zi qhàò zi cgoa x'ãàku*, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãàku. Me gha nqõó ba gataga cguru tãáka zi qgái zi koe, xàbà ne gha nqõómkg'ai koe tcãà. Zi gha ncēe zi gúu zi ábàn di thõòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹ “Igabaga méé tu gatu q'õése, sèèè tu gha a qhàis cookg'ai koe úúè, a tu a gha síí còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíí domka tc'ãà còo-kg'ao xu hēé naka x'aiga xu hēéthēé cookg'ai koe tòòè. Gatà hēéan ka tu gha Tíí ka nxàea tseegukagu.

¹⁰ Kg'aia méé i qãè tchõàn *nqõóm di zi qhàò zi wèè zi koe xgaa-xgaaè*.

¹¹ Naka ãe xu kòo sèè a ko qhàis cookg'ai koe úú tu u ne, táá ãe tu ga kg'ui kg'oana hãas gúús ka q'ádò guu, igaba tu wèés gúús ãe tu gha ãem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u ãe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'ēe Me e gha ii.

¹² “Khòè ba gha qõese ba x'oos koe tcãà, me gha xõò ba gam dim cóám ka gataga hēé, i gha cóán gaan di xõòan ntcoe, a gha cg'õo o.

¹³ Tu gha Tiri cg'õèan domka wèè khòèan ka hòrèè. Igaba gaam ãe gha qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè.

Q'ádò-q'aosas gúu sa
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ “Igaba ãe tu ko q'ádò-q'aosas gúu sa bóò si ães ga kò téé tama qgái koe tēe (ãe ko nxará ba méém kómá q'ãa!), ne méé ne nxãaska ãe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí,

¹⁵ nakam ãe nquuan tcoèbe koe hãa ba táá xõa, naka gam dim nquum q'oo koe tcãà guu, naka síí gaa koe hãa sa sèè,

¹⁶ nakam ãe xhàran koe hãa ba táá kabise naka síí gam di qgáían sèè guu.

¹⁷ Haò, cg'ãè i gha ii, ãe zi cáím zi ka ãe ncãàa zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hēé naka ãe gha ko comkagu zi ka hēéthēé e.

¹⁸ Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu.

¹⁹ Eẽ xu cáím xu ka i gha gatà ii xgàrakuan hãa, ncēe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncēem kò Nqari ba kúrú ba, ncēes noose ga, a i a gaicara hãa tite.

²⁰ A ncēè X'aigam *Nqarim* kò ãe xu cáím xu xòm-xom ta ga hãa, ne i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite. Igaba ãe nxará tcg'òóèa hãa ne domkam kò ãe xu cáím xu xòm-xom.

²¹ “A ncēè ãem x'aèm kam kò c'ãem khòè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bòò, ncēe ga Me e Krete ba,’ kana ko máá: ‘Bòò, ãe gam síí hãa,’ témé ne méé tu táá dtcòm m guu.

²² Tshúù-ntcōan di xu Krete xu hēé naka tshúù-ntcōan di xu porofiti xu hēéthēéa gha x'áise, a gha x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúu zi hēéthēé kúrú, ãe nxará tcg'òóèa ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòo ne.

²³ Ke méé tu gatu q'õése hãa, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua hãa ke.

Khòem dim Cóá ba gha hàà
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴ “Igabagas gha ãe xu cáim xu di xgàrakuan qãá q'oo koe
'cáim sa ntcùú-ntcuuè,
me nxoe ba x'áà tite,

²⁵ tconò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè,
i gha nqarikg'aian di qarian ntcãa-ntcãaè.’

²⁶ Ne gha ãe x'aè ka Khòem dim Cóá ba bóò, Me túú-c'òòan q'oo koe guu a ko hàà, kaia
qarian hãe naka x'áàn hãéthhãe cgoa.

²⁷ Me gha nxãaska moengele xu tsééa tcg'òó, a ba a gha Gam di ne ãe nxará tcg'òóèa hãa
ne wèè xòèan ãe tc'áàn ko guu za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqõóm di chõò-q'ooan koe guu
a síi nqarikg'ai di chõò-q'ooan ko chõò koe guu a Nqarim di ne ãe nxará tcg'òóèa hãa ne
xg'ae-xg'ae.

Faia dis hiis dis sere-sere sa
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ke tu faia dis hiis koe xgaa-xgaase: Eè i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsom, i ko
toara sa tsom, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa.

²⁹ Gataga ãe tu kòò ncëe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse, ne tu q'ana hãa cúù me e sa, a nquu-
kg'áman koe hãa sa.

³⁰ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncëes qhàò sa kaà tite, ncëe gúùan wèè ga kúrúse
tamas cookg'ai koe.

³¹ Nqarikg'aian hãe naka nqõók'g'aian hãéthhãe gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

Cúí khòè ga cáim ba kana x'aè ba c'úúa
(Mt 24:36-44)

³² “Igabaga i cúí khòè ga ãem cáim ba, kana ãem x'aèm gabá q'ãa tama, moengele xu
nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba, kana Cóásem ga igaba, Xòòm cúím ka oose.

³³ Q'õése méé tu hãa, naka kókòda hãa, c'úúa tu hãa n-cámám gha ãem x'aè ba hàà sa ke.

³⁴ Khòem x'áéa ba koe ko guu a tãám nqõóm koe dàram khama i gha ii: gam dim nquu
ba ko guu a qãá xu qarian màà ba, a wèém khòè ba gam di tsééan màà, a ba a nquu-kg'ám
ba ko kòre ba x'áè, q'õé mem gha sa.

³⁵ “Gaa domka méé tu kòrese hãa, n-cámám ko nquum ka q'òòse ba hàà sa tu c'úúa
hãa ke, dqòà kaa, kana ntcùú nqáé kaa, kana ghòòan ko kg'ae x'aè kaa, kana ntcùúkg'ai
cgoaa.

³⁶ A ncèè qhãésem kòò hàà ne méém táá hàà sao-xg'ae tu u, naka tu x'òma hãa guu.

³⁷ Ncëer ko birí xao o sar ko wèéa tu ga birí a ko máá: ‘Q'õése méé tu!’ témé.”

**Jesom di xgàrasean hãe naka Gam dis x'oo sa hãe naka Gam
dis x'ooan koe tãe sa hãéthhãe e (14-16)**

14

Tc'ãà-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'õo sa dtcòmku
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ I kò ncëeska cáim cáman qaúa hãa Pasekan hãe naka péré gãé-gãe úú tamas pérés dis
kõè sa hãéthhãe gha kúrúes cookg'ai koe, xu kò kaia xu peresiti xu hãe naka x'áè xgaa-
xgaa-kg'ao xu hãéthhãe kàan qaa, Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di i,

² a xu a kò máá: “Kõès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khòè ne xg'aeku
koe hãa khama,” ta xu méé.

Khòè sa ko Jeso ba Betania koe tshãán cgoa ntcãá
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Jeso ba kò Betania koe hãa, Simonem ncêe kò lepero dis tcì sa úúa hãam dim nquum koe. Eẽm gaa koe hãa a ntcõó a ko tc'õó koes kò khòès alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe kò qãè hm̄m xg'ãòm tshãám, kaisa marian di ba qgóóa hãa sa hàà, a hàà alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õá ba òè, a *Jesom* tcúú koe ntcãá.

⁴ Ne kò c'èe ne khòè ne ãe kò gaa koe hãa ne xgòà a máá: “Dùús domka ba koáé ncẽem tshãá ba ncẽeta ma kõè cgoaèa máá?

⁵ Ncêe tshãá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa,” ta ne méé. A ne a kaisase mée si.

⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dùús ka tu ko xgàè sia máá? T'õès tséé sas Tíí koe kúrúá hãa.

⁷ Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, a tu a gha ãe tu ko tc'èe x'aè ka qãè zi gúù zi kúrúá máá a, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite.

⁸ Eẽs ga kò kúrúá sas kúrúá hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcãá hãa khama.

⁹ Tseegukar ko bìrí tu a ko máá: Wèém nqõóm ãe i ko ncêe qãè tchòàn xгаа-xгааèm koe, i gha ães kúrúá hãa gúúan nxàèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko tc'ãà-cookg'ai xu cgoa dtcòmku
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'èe ba, kaia xu peresiti xu koe síí, nxãasegam gha síí *Jeso ba* tshàu q'ooa xu koe tcãà ka.

¹¹ Eẽ xu ko ãe sa kóm ka xu ko kaisase qãè-tcao, a bìrí me mari xu gha máà me sa. Me nxãaska qãèm x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa Pasekan tc'õó
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Tc'ãà dim cam̄ péré gãé-gãe úú tam̄ pérés di kõèan dim ka, ãe xu ko ghùu-coam Paseka di ba cg'õo, ka xu ko Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'èe?” témé.

¹³ Me Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe cam̄ tsara tsééa tcg'òò a bìrí tsara a, a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síí, c'ẽem khòèm tshàa gàba ba qgóóa hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me,

¹⁴ naka ãem kòo nquum ka q'òòse ba tcãà ne bìrí me naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa sa?’ témé.

¹⁵ Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèè zi gúù zi tc'èeseeko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e,” témé.

¹⁶ Tsara kò xгаа-xгааase-kg'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qõò, a síí ãem kò ma bìrí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

Jeso ba ko c'ẽem xгаа-xгааase-kg'aom gha x'ámágu Me sa nxàè

¹⁷ Eẽ i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà.

¹⁸ Eẽ xu hãa a ko tc'õó kam ko Jeso ba máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, ncêe *koe hãa a* ko Tíí cgoa tc'õó ba,” témé.

¹⁹ Xu tshoa-tshoa a tshùù-tcaoa, a wèéa xu cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíí tama raa?” témé.

²⁰ Me xoa xu a máá: “Eẽ gaxao 12 xao ka c'èe me e, ncêe ko Tíí cgoa gàbas koe péréan tcguù-tcguu ba.

²¹ Eẽ i ma Khòèm dim Cóm̄ ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba haò, cg'áè i gha ii, ãe ko Khòèm dim Cóm̄ ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” tam méé.

*Dqòà dis tc'òo sa**(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²² Eẽ xu hãa a ko tc'òo, kam ko Jeso ba péré sa sée, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a màá xu si, a ba a máá: “Sée, ncëea Tirim cgàa me e,” témé.

²³ A ba a kubi sa sée, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a màá xu si, xu wèé xu ga gaas q'oo koe kg'áa.

²⁴ Me bìrí xu a máá: “Ncëe nea Tiri c'àò o, qáé-xg'aes di i, ncëe ko kái ne khòè ne di iise ntcãáguè e.

²⁵ Tseegua ner ko bìrí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hìis di gõéan kg'áa hãa tite, me gha nxãakg'aiga síi ãem cárm Nqarim di x'aian di ba tcãà, gaicara Ra gha kabase kg'áa a di ba,” tam méé.

²⁶ Eẽ xu ko cii ba nxàèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbim koe qõò.

*Jeso ba ko Peterem gha xõase Me sa nxàe**(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)*

²⁷ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Wèéa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá: ‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám, si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’ témèè khama.

²⁸ Igaba ãer ko x'ooan koe ghùèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o, a Galilea koe qõò,” témé.

²⁹ Me Petere ba bìrí Me a máá: “Eẽta xu ga ko ma wèéa xu ga khuùagu Tsi, igabar tíi cuiskaga gatà hëé tite,” témé.

³⁰ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tseegukar ko bìrí tsi: Ncëem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba cárm q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xõase Te,” témé.

³¹ Igabam kò Petere tcana hãa tcáo cgoa kg'ui a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xõase Tsia hãa tite,” témé. Xu kò wèé xu gatà méé.

*Jeso ba ko Getesemane koe còrè**(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)*

³² Xu Getesemane ta ko ma tciièm qgáim koe qõò. *Eẽ xu ko gaa koe síi kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncëe koe xao ntcõó, nakar nxãakg'aiga síi xg'ara còrèan cgoa,” témé.*

³³ Kam ko Petere ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka Johane ba hëéthëé xu sée, si kò tshoa-tshoa a kaisas tshúù-tcao sa hëé nakas nxùrù-tcao sa hëéthëé tcãà Me.

³⁴ Me bìrí xu a máá: “Tc'ëea Tea kaisase thòòan xàma hãa, x'óór ga khama noose. Ncëe koe xao qaù naka q'òé,” témé.

³⁵ Me cg'árése còoka síi a gómankg'ai koe cg'áé, a ba a còrè, ncèè kgoanase i kò nem ga ãem x'àè ba nqáé Me sa,

³⁶ a ba a máá: “Aboè, Tiri Tsi Xõò Tseè, wèé zi gúù zia Tsáá koe tàà tama, ncëes kubis xgàrasean di sa Tíi koe séea tcg'òó. Igaba Tsari tc'ëean ka, Tíi ko tc'ëes ka tamase,” tam méé.

³⁷ A ba a kabise a síi cgae xu, a síi sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, Me Petere ba bìrí a máá: “Simoneè, x'òma tsi gáé hãa? Táá tsi gáé ga kò kg'ama cúim aoaram ga ba kókòà ntcõó a q'òé?

³⁸ Q'òésea méé xao hãa naka còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'ëe ba kúrú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke,” tam méé.

³⁹ Me gaicara kabise a qõò, a síi ãem ncãa ko ma còrè khamaga ma còrè.

⁴⁰ Eẽm ko gaicara kabise a ko hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, tcg'áa xu kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'ãa nta xu gha ma xõa Me sa.

⁴¹ Me gaicara nqoana dis ka hàà, a máá: “Qanega xao gáé x'òma hãa, a ko sãa? Ncãa i tc'ãò ncëeska, x'àè ba ncãa hàà. Bóò, Khòèm dim Cóa ba ko hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè.

⁴² Těe xao, naka xae qǒò. Eě khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Team khòè ba cúuse hàna ke,” tam méé.

Jeso ba ko qgóòè

(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Eēm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka c'ěe ba, a kái xu khòè xu cgoa hãa, ntcàuan hěe naka dxòman hěéthěé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe hěe, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe hěe naka *khòè ne di xu* kaia xu koe hěéthěe guua hãa xu.

⁴⁴ Me kò nxãaska ěe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba x'ái sa máa xua hãa a ko máa: “Eěr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa q'òé Mea hãase úúa tcg'òó Me,” témé.

⁴⁵ Me Jutase ěem ko hàà ka gaa x'aè kaga Jesom koe síi a máa: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tsee,” témé. A x'obè Me.

⁴⁶ Xu khòè xu Jeso ba sèè a qgóó Me.

⁴⁷ Igabam kò ěe kò cúuse těe xu ka c'ěe ba gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaim peresitim dim qãm dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁴⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máa: “Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hěe naka dxòman hěéthěe cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka?”

⁴⁹ Wèé cárm kar kò tempelem koe gaxao cgoa hãa a ko xгаа-xгаа, igaba xao kò gaa koe síi táa qgóó Te. Igaba méés *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góásea hãa sa nxàea tseegukaguès gúu si i,” tam méé.

⁵⁰ Xu kò nxãaska wèé xu *xгаа-xгаа-kg'ao xu* tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

⁵¹ Me c'ěem qárí-kg'ao-coa ba xùri Me, guù ga kò hãa tama, a kò q'úúm qgáím cgoa tcámsea hãa ba, xu ntcàu me ka hěe, igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa,

⁵² a qgáí ba tshàu q'ooa xu koe qaù, a ba a hãa tamase qgóé.

Jeso ba ko kias xg'aes cookg'ai koe tēèè

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ka xu kò Jeso ba kaim peresitim koe úú. Xu kò nxãaska wèé xu kaia xu peresiti xu hěe, naka *khòè ne di xu* kaia xu hěe, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěe xu hààra xg'ae.

⁵⁴ Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síi nxãakg'aiga kaim peresitim dim xhàrom q'oo koe tcãa, a ba a síi kòre-kg'ao xu cgoa c'ees-kg'ám koe ntcõó a kùru-kuruse.

⁵⁵ Xu kò kaia xu peresiti xu hěe naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěe Jeso ba xu gha chibi-chibi a cg'òom dàò ba qaa, igaba xu kò táa hòò kòm Me.

⁵⁶ Kái xu khòè xu kò ko Gam ka tshùù-ntcõan nxàea tseegukagu khama, igaba zi kò ěe xu ko nxàe zi gúu zi táa qǒòa mááku.

⁵⁷ Tsara c'ěe tsara těea-téé a tshùù-ntcõan Gam ka nxàe a máa:

⁵⁸ “Sitsama kò kóm Mea Me ko máa: ‘Tíí Ra gha ncēm tempelem *khòèan* tshàu ka tshàoèa ba kòbea q'aa, a ra a gha nqoana cáman qãá q'oo koe táa ba tshào, *khòèan* tshàu ka tshàoèa tama ba,’ témé,” ta tsara méé.

⁵⁹ Igabagas kò ěe tsara ko nxàea tcg'òó sa táa qǒòa mááku.

⁶⁰ Me kaim peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso ba tēè a máa: “C'ěe gúu ga Tsi gáé xoa tama? Ncēe tsara khòè tsara ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.

⁶¹ Igabam kò nqoo a táa cúím tēm ga ba xoa.

Me gaicara kaim peresiti ba tēè Me a máa: “Kreste Tsi Tsia, Gam ncēe ts'ee-ts'eekg'aièa hãam di Tsí Cóa Tsi?” témé.

⁶² Me Jeso ba máa: “Tíí ga Ra a. Khòem dim Cóa ba tu gha bóò, Me Gaam ěe wèé qarian úúa hãam dim kg'ám x'òàm xòè za ntcõóa-ntcõe, a ko nqarikg'ai di túú-c'òòan cgoa xõa,” témé.

⁶³ Me kaim peresiti ba qgáí ba tòàra q'aa a máa: “Dúú di nxàea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa?”

⁶⁴ Ncãa xao kóm kaisas cóèkũs ncêe sa! Gaxaoa ko ntama ma tc'êe?" témé.
Xu wèéa xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.

⁶⁵ Xu c'êea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgái Me, a xu a xg'ámku cgoa Me, a bìrí Me a máá: "Porofita *naka bìrí xae e ndaka kg'áia xae ncãa xg'ám Tsi sa,*" témé. Xu kòre-kg'ao xu sèè a xg'ámku cgoa Me.

Petere ba ko Jeso ba xõase

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Eëm kò Petere ba nqãaka qanega xhàrom koe hãa kas kò kaim peresitim di zi qãà zi ka c'êe sa hàà cgae me,

⁶⁷ a èes ko Petere ba bóò me hãa a ko kùru-kuruse, kas kò qãèse bóò me a máá: "Tsáá igaba tsi kò thêé Nasareta òim Jesom cgoa hãa!" témé.

⁶⁸ Igabam kò xõase e a máá: "C'úùar hãa, a ra a kóma q'ãa tama, dùús ka si ko kg'ui sa," témé. A ba a xhàros-kg'ám koe síi tcg'oa, [me ghòrò ba kg'ae].

⁶⁹ Si kò qãà sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara èe kò gaa koe téé-têe ne khòè ne bìrí a máá: "Ncêem khòè ba gaxu ka c'êem ga me e!" témé.

⁷⁰ Igabam kò gaicara xõase e.

X'aè-coam qãà q'oo koe ne ko èe kò téé-têe ne Petere ba bìrí a máá: "Tseeguan kaga tsi gaxu ka c'êe tsi i, Galilea di tsi khòè tsi i thêé khama," témé.

⁷¹ Me kò tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: "Khòèm ncêe bar c'úùà hãa, ncêe tu ko Gam ka kg'ui ba," témé.

⁷² Me kò kúúga ghòrò ba cààm di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uiian tc'êe-tc'êese, ncêem kò máá: "Ghòròm qanega cààm q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xõase Te," témé e. Kagam ko qhuìa óè a kg'ae.

15

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Kaisa ntcúúkg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hêé, naka *khòè ne di xu* kaia xu hêé, naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hêé, naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu hêéthêé kg'uia xg'ae. A xu a Jeso ba qáé, a chùia tcg'òò a Pilatom koe úú Me.

² Me Pilato ba tèè Me a máá: "A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi?" témé. Me xõa me a máá: "Eè tsi ko méé khamaga i ii," témé.

³ Xu kò kaia xu peresiti xu kái zi gúù zi koe chìbi-chibi Me.

⁴ Me Pilato ba gaicara tèè Me a máá: "Kháé Tsi c'êe xõa ga úú tama? Bóò, nta noo zi chìbi zi ka xu ko chìbi-chibi Tsi sa," témé.

⁵ Igabam kò Jeso ba táá cúí xõa ga kúru, me Pilato ba are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Me kò Pilato ba wèés kòès koe c'êem khòèm qáé-nquum koe tcãàèa ba kgoara, ncêe khòè ne kò ko dtcàrà mááse ba.

⁷ Eè x'aè kam kò Barabase ta ko ma tciièm khòè ba qáé-nquum koe hãa, ncêe kò xg'ae sa kúrua hãa a ko khòè ne cg'õo xu khòè xu cgoa kò xg'ae a qáèèa hãa ba.

⁸ Ne khòè ne hààraa xg'aeku a ne a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà èem ko kg'aiga ma kúrua máá ne khama méém ma kúrua máá ne sa.

⁹ Me Pilato ba xõa ne a máá: "Juta ne òim X'aiga bar gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'êe?" témé.

¹⁰ Kaia xu peresiti xu kò tauan xu úú cgoa Mea hãa domka gam koe óága Mea hãa sam kò q'ana hãa khama.

¹¹ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse naka nea nxãa ba kgoara mááè sa.

12 Me kò Pilato ba gaicara tềe ne a máá: “Kháe ra gha Juta ne dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'ěe?” témé.

13 Ne q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

14 Me Pilato ba tềe ne a máá: “Dùútsa gúús cg'ǎe sa ba kúrúa hãa?” témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

15 Me kò Pilato ba khòe ne qǎe-tcaokagu kg'oana hãa khamam kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a tcg'òó Me, síim gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncoi
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

16 Xu kò ncõo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nquum q'oo koe tcǎa (Peretoriume ta ko ma tciiè ba), a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa tciaa xg'ae.

17 A xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me, a dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábakagu Me,

18 a xu a tshoa-tshoa a tsgám Me a máá: “Tcgáio, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé.

19 A xu a kò tcúúa ba koe tc'áà dim hiim cgoa xg'ám Me, a tcg'ae Me, a xu a qhòm tsi qurù a ncoia ba ka dqòm Me.

20 Eẽ xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò ncoàm qgái ba nxõo cgae Me, a nxãaska sèe a úú Me, sí xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

21 Eẽ xu xóe a ko qõo ka xu kò c'ěem khòem Simone ta ko ma tciièm, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka xõòm cgoa xg'ae, me xhàràim koe guu a ko x'áe-dxoom koe qõo, ka xu kò chùi mem Gam dis xgàu sa dcéé.

22 Xu kò Jeso ba Gologota ta ko ma tciièm qgáim koe úú (ncěe sa ko máá: ‘Tcúú c'õás dim qgái ba,’ témé),

23 a xu a mira ta ko ma tciièm tsóòm cgoa tcg'ome-xg'aeèa gõéan máà Me kg'áam gha ka, igabam kò táá sèe e.

24 Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáian cgúúan ntcòó a q'aa-q'aaku.

25 Eẽ xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'aè e, ntcùúkg'ai cgoa di i.

26 Eẽm kò chibi-chibi cgoaèa hãas tcgãya sa kò ‘JUTA NE DIM X'AIGA BA’ ta ma góásea hãa.

27 Xu kò cam tsara ts'ǎa-kg'ao tsara Gam cgoa xgàu, c'ěe ba xu kò kg'áò xòèa ba za xgàua hãa, a c'ěe ba dxàe xòèa ba za xgàua hãa.

28 *

29 Ne eẽ kò ko dàòm cgoa nqáe ne khòe ne cóe Me, a ne a nxaa-nxana tcúú a máá: “Eheè, Tsáá koma ko tempele ba kòbe, a nqoana cáman q'oo koe tshào me Tsi Tsia,

30 kgoarase naka Tsia xgàu hìis koe xõa,” témé.

31 Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hěé, naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xu ma ncoi Me thěé, a máá: “C'ěe ne khòe nem kgoara hãa, igabam ko kgoarasean ka tààe.

32 Ncěem Krete ba, ncěe Iseraele dim x'aiga ba méém xgàu hìis koe xõa, naka ta gha nxãasega bóò naka dtcòm,” ta xu méé.

Tsara eẽ kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thěé ncoi Me.

Jesom dis x'oo sa
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

33 Koaba di x'aèan 12 di ko tcǎa kas kò ntcúú sa wèém nqõóm koe xóe, a sí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé.

* 15:28: C'ěe zi tcgãya zi Gerika di zi ncěe xùri ko kg'uian úú: “Si eẽ Nqarim di zi Tcgãya zi koe góáea hãas gúús ncěe ko máá, “cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxárá xg'aeè” ta méé sa tseegukagùèa.”

³⁴ Me kò Jeso ba nqoana dim x'aèm ka kiam dòm cgoa q'au a máá: “Eloi, Eloi, lama sabakatani?” témé. Ncēe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé.

³⁵ Ne ēe kò gaa koe téé-tēe ne ka c'ēe ne kóm Me a máá: “Kóm, ncēe ba ko Elija ba tcii,” témé.

³⁶ Me kò c'ēe ba qgóé, a síí x'úrúan koe tsau tshàan ntcãá, a tc'ám koe qhàea tòó, a hàà màà Me, kg'àam gha ka, a máá: “Qãà naka ta bóò Elija ba gha hàà xòó Me sa,” témé.

³⁷ Me kò Jeso ba kiam dòm cgoa q'au, a ba a còò di sa sònàa tcg'òó.

³⁸ Me kò tempelem dim qgáí ba càm xòè tsara cgoa tòàra q'aase, a tc'amaka guu a síí nqãaka téé.

³⁹ Eēm ko ncõo-kg'ao xu dim kiam ncēe kò *Jesom* cookg'ai koe téé-tēe ba, Jesom ma còò di sa sònàa tcg'òó hãa sa bóò, kam kò máá: “Tseegukagam kò ncēm khòè ba Nqarim dim Cóa Me e,” témé.

⁴⁰ Gataga zi kò c'ēe zi khòè zi nqúù ka téé a ko bóò. Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakobom cg'aré ba hēe naka Josefa ba hēéthēe tsara ka xòòs Maria sa hēe, naka Salome sa hēéthēe zi.

⁴¹ Eēm kò Jeso ba qanega Galilea koe hàna ka kòò còò Me, a ko hùì Me zi khòè zi i kò ii. Kái zi khòè zi ēe kò Jerusalema koe síí cgoa Mea hãa zi kò thēe hàna.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁴² Eē i ko dqòà, kg'ónòsean dim càm me e kò ii khama, Sabata cookg'ai di ba,

⁴³ kam kò Josefam Arimatea di ba hàà, tcommèa kò hãam khòè me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba, ncēe gam tc'áro ga kò thēe Nqarim di x'aian qãà hãa ba. A ba a kò kgoarasea hãase Pilatom koe síí, a síí Jesom dim tc'áro ba drcàrà.

⁴⁴ Jesom nxãakamaga x'óóa hãa sam ko Pilato kóm kam kò are. A ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tēe me Jesom ncãa ncìise x'óó sa.

⁴⁵ Eēm ko ncõo-kg'ao xu dim kiam koe kóm gatà i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áro ba máá.

⁴⁶ Me Josefa ba q'úúm qgáí ba x'ámá, a tc'áro ba xòó a gaam qgáím cgoa tcám, a ba a síí qarim nxõám koe tshàoèa hãas tc'àms koe xòó Me. A nxõá-dxoo sa gaas tc'àms kg'ám koe ghànèa tcēekg'am cgoa.

⁴⁷ Sara kò Maria Magatalena sa hēe naka Marias Josefam ka xòò sa hēéthēe sara Jesom dim tc'árom xòòèa hãa qgáian bóò.

16

Jeso ba ko x'oos koe tēe

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Eēm ko Sabata dim càm ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena sa hēe, naka Marias Jakobom ka xòò sa hēe, naka Salome sa hēéthēe zi tshãán x'ámá, síí zi gha tcgáù Me ka.

² Tc'ãà dim càm bekem dim di kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò cáms tcg'oara hãa ka xgoaba a tc'àms koe qðò.

³ A ko tēeku a ko máá: “Dìí na gha nxõá sa tc'àms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóa máá se e?” témé.

⁴ Igaba ēe zi ko ghùì-kg'ai ka zi kò nxõá sa bóò si téé-q'ooa sa koe ghànèa tcg'òóèa hãa, kaisases ko kaia khama.

⁵ Zi kò nxãaska ēe zi ko tc'àms koe tcãà ka q'úúm qgáí ba hanam qáí-kg'ao ba bóò me kg'ádò xòè koe ntcóóa-ntcõe, ka zi kò area.

⁶ Me bìrí zi a máá: “Táá sao q'àò guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncēe kò xgàuèa hãa ba. Ghùìèam hãa, a ncēe koe káà Me e; bóò, ncēe xòòèam kò hãa qgáian ga a.

⁷ Igabaga méé sao qõò, naka síí Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí - naka Petere ba hěéthěé e - naka máá, gaxao kam gha tc'ãà a Galilea koe qõò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, ěem ma bìrí xaoa hãa khamaga ma, témé," tam méé.

⁸ Zi kò *Jesom dis* tc'áms koe tcg'oa a zi a qgóé, cgùruan hěé naka q'áòan hěéthěéa kò tcãà cgae zia khama, zi kò c'ěe khòè ga táá cúí gúù ga bìrí, q'áò zi kò khama.*

*[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise
(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)]*

⁹ Eẽm ko tc'ãà dim cáń bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe ntcúúkg'ai cgoa tẽe kam kò Maria Magatalenas koe tc'ãà a x'áise, ncẽem kò gaas koe 7 dxãwa tc'ěean xhàiagua hãa sa.

¹⁰ Si kò qõò a sa a síí ěem kò ko hěé cgoa ne bìrí, ěe ne hãa a tshúù-tcaoa hãa, a ko kg'ae ka.

¹¹ Igaba ěe ne ko kg'õèam hãa, a ba a Maria Magatalenas ka bóòèa hãa sa kóm, ka ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko cáń tsara xгаа-xгааse-kg'ao tsara koe x'áise
(Lk 24:13-35)]*

¹² Ncẽes gúús qãá q'oo koem kò Jeso ba tãám dàòm ka gane ka c'ěe tsara koe x'áise, ěe tsara xóé a ko c'ẽem qgáim koe qõò ka.

¹³ Tsara kãbise a tsara a síí c'ěe ne koe xàà a, igabaga ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko 11 xu koe x'áise
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)]*

¹⁴ Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áise, ěe xu hãa a ko tc'õó ka, a ba a gaxu di dtcòm taman ka hěé, naka gaxu di qari tcáòan ka hěéthěé dqàè xu, ěem x'ooan koe tẽea hãa ka bóò Mea hãa ne xu kò táá dtcòm khama.

¹⁵ A ba a bìrí xu a máá: "Wěém nqõóm ncẽe ba xao qõò, naka xaoa wèé ne khòè ne Nqarim di qãè tchòan ka xгаа-xгаа.

¹⁶ Dìim wěém ěe ko dtcòm a ko tcguù-tcguuè ba gha kgoaraè, igaba dìim wěém ěe dtcòm tama ba gha xgàràè.

¹⁷ Zi gha ncẽe zi x'ái zi gane ěe dtcòmã hãa ne koe tséé: dxãwa tc'ěean ne ne gha Tiri cg'õèan cgoa xhàiagu, a ne a gha kãba xu tam xu cgoa kg'ui.

¹⁸ Tshàua ne cgoa ne gha cg'aoan qgóóa ghùì, a ne a gha ěe ne dqãèan kg'áà hãa igabaga i cuiskaga thòò-thòo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khòè ne koe gane di tshàuan tòó, ne gha qãè," tam méé.

*Jeso ba ko nqarikg'ai koe qaòkaguè
(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)]*

¹⁹ Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ěem ko kg'ui cgoa xua xg'ara, ka séèa ghùì a nqarikg'ai koe qaòkaguè, a ba a síí Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõó.

²⁰ Xu nxãaska xгаа-xгааse-kg'ao xu tcg'oa a síí Nqarim dim kg'ui ba wèém nqõóm koe xгаа-xгаа. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tsééa xg'ae, a kò Gam dim kg'ui ba x'ái zi cgoa tseegukagu. Amen.]

* 16:8: C'ěe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíi zi koes ko Marekom dis tcgãya sa ncẽe koe chòò.

LUKA Lukam ka góàèa qǎè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncées tçgāya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tçgāyas ncées Lukam di sa ko Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Iseraele di Me e sa hěé, naka wèém nqòóm di ta khòè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa hěéthěé ka nxàè. Tǎá zi qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'èem ka ma ntcǎá tcúúèas ka nxàè, qǎè tchõà nem gha èe dxàua hãa ne koe xгаа-xгаа ka (4:18), a ba a ko káise ncèe zi gúù zi tcàoa hãa ne khòè ne ka tc'èe-tc'èese.

Luka ba ko kái q'oro qǎè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò cam dis tçgāya sa góá - si ncées tçgāya sa “Tséé zi” dis tçgāya si i. Lukam dis tçgāyas tc'ǎà di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qaòa cgoa chõò, a sa a ko “Tséé zi” dis tçgāyas koe còoka qòòkaguè. C'èe khòèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tçgāya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, témé, si ko “Tséé zi” dis tçgāya sa Jesom xg'ao ko nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, èem xg'ao nqarikg'ai koe hãa ka.

Cám tsara xg'aeku tsara hàna (tcee tsara 1-2 di tsara koe hěé naka tcee xu 9-19 di xu koe hěéthěé e) ncées tçgāyas q'oo koe cúí ga ko nxàèè zi gúù zi úúa hãa tsara; ncèe zi x'ái zi khama: moengelean kò ko nxàè ciian hěé naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncèe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hěé, naka Jesom kò tempelem koe cóá ba ii kam kò hãa koe hěé, naka qǎèm khòèm Samaria dim dis sere-sere sa hěé, naka cóám aagusea kò hãa ba hěéthěé di zi.

Ncées tçgāyas wèés koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúù sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'èem ka hěé, naka khòè zi kò Jeso ba kúrúan ka hěé naka Nqarim kò ko khòè ne chibia ne qgòóa máás ka hěéthěé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- “i kúrúse”, “x'aèan”, “èe xu cam xu ka”

- Tcom-tcomsam Tc'èe ba

- dxàua ne, khòè zi

Tçgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

- Jeso ba Galilea koe (4:14-9:50)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51-19:44)

- Jeso ba Jerusalema koe (19:45-21:38)

- Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hěéthěé e (22-24)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

Tshoa-tshoa sa

¹ Kái ne khòè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúrúse zi gúù zi bóò a góá.

² Khòè ne ncèe tshoa-tshoas ka kò gane tçgái ka ncèe zi gúù zi bóòa ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xгаа-xгаа-kg'ao ne ii nea ncèe zi gúù zi máà taa hãa.

³ Tíí igabar kò wèè zi gúù zi tshoa-tshoas koe qǎèse tēèa xám, i ncéeska qǎèa máá tea, èe zi ma kúrúsea xùrikua hãas kar ga góá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi,

⁴ nxãasega tsi gha wèè tseeguan ncèe tsi xгаа-xгааèa ka q'ãa ka.

Moengele ba ko Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba gha ábàès ka kg'ui

⁵ I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tciièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khòès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i.

⁶ Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khòè khara a, a wèé x'áè-kg'áman X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chìbi úú tama.

⁷ Elisabete sa kò ábà tamas khòè si i khama khara kò kàà cóá khara a. A kò gataga wèéa khara ga gàeasa hãa.

⁸ I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síí tséé di ba, me kò Sakaria ba síí peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú.

⁹ Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúim khòè ba nxará tcg'òó, tempelem q'oo koe gha tcãa a qãè hm̀m xg'ãò gúuan Nqari ba dàòà máá ba. Gaam cáim kam kò Sakaria ba nxará tcg'òòè.

¹⁰ Eẽm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hm̀m xg'ãò gúuan Nqari ba dàòà máá ka ne kò wèé ne khòè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

¹¹ Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'ám x'òàm xòè za téé, eẽm gabá hãa a ko eẽs qãè hm̀m xg'ãòs gúu sa altaram koe Nqari ba dàòà máá koe.

¹² Eẽm ko Sakaria ba moengele ba bóò kam kò q'ae a q'áòs ka tcãè.

¹³ Me moengele ba bìrí me a máá: “Táá q'áò guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khòès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tcii me ke.

¹⁴ A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga kái khòèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao.

¹⁵ X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khòè ba ii, ke méém táá qgari kana dùútsa tshàam xg'òàm ga ba kg'áà guu. Eẽ ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oèa,

¹⁶ a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele di ne X'aigam gane dim Nqarim koe kabi.

¹⁷ Elijam di tc'ẽean hẽé naka qarian hẽéthẽé cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'òè, a xòòga xu di tcáóan cóán koe kabi, a eẽ komsana tama ne di tcáóan kabi tchàno ne khòè ne di tc'ẽean koe, a khòè ne X'aigam *Nqari* ba kg'ónòà máá,” tam méé.

¹⁸ Me Sakaria ba moengele ba tèè a máá: “Nta ra gha ma q'ãa ncẽe zi gúu zi gha kúrúse sa? Gàeasa raa, si tiris khòès igaba gàeasa hãa ka,” témé.

¹⁹ Me moengele ba xòà me a máá: “Tíí ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tèe. Gaam ga ba tséé tea, hààr gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchõà zi ncẽe zi óágara máá tsi ka.

²⁰ Bóò, dtcòm tama tsia domka tsi gha ncẽe koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà ncẽe zi gúu zi gha hàà kúrúse ba,” tam méé.

²¹ Nxãaska i ko kái khòèan tchàa koe téé-tèe a ko Sakaria ba qãà, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncẽeta noose ãoa hãa sa.

²² Eẽm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uian ka tààè, ne kò bóò q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóò hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái ne.

²³ A ba a kò eẽ xu cáim xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara ka x'áéa ba koe kabise.

²⁴ Ncẽe zi gúu zi qãá q'oo koes kò gam dis khòès Elisabete sa ncãan úú, a sa a 5 nxoean sèè a nquum q'oo koe cúia hãa, khòè ne gha táá bóò si ka. Si bìríse a máá:

²⁵ “X'aigam *Nqari* ba ncẽes gúu sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncẽem x'aèm ka Gam di thõò-xama-máákuan tíí koe x'áía, a ba a khòè ne koe tiri sau-cgaean cóá ner úú tama di koe tcg'òó tea hãa,” témé.

Moengele ba ko Jeso ba gha ábàès ka kg'ui

²⁶ Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè,

²⁷ dxàe-coas koe, ncẽe kò Josefa ta ko ma tciièm qáí-kg'aom ka séèkuan tòóa mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis qhàòs dim khòè me e, i gaas dxàe-coas di cg'òèan kò Maria a.

²⁸ Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgámkagu si a máá: “X'aigam *Nqari* ba cgóm sia a sáá cgoa hàna,” témé.

²⁹ Si Maria sa ìem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcãàè, a sa a kò tèèse dùús domkam ko gatà ma tsgámkagu si sa.

³⁰ Me moengele ba bìrí si a máá:

“Táá q'áò guu, Mariaè,
Nqarim koe si cgómkuan hòda hãa ke.

³¹ Bóò, ncãà si gha úú, a kg'ám cóa ba ábà,
a si a gha Jeso ta ma tcii Me.

³² Tcom-tcomsam khòè Me e gha ii,
a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóa ba iise tciiè,
Me gha X'aigam Nqari ba x'aian dis ntcõó-q'oo sa máa Me,
Gam ka xõò-dxoom Dafitem khamaga ma.

³³ Jakobem dis qhàòs koem gha chõò tamase x'aiga ii,
si Gam dis x'ai sa cuiskaga chõò tite,”
tam moengele ba méé.

³⁴ Si Maria sa moengele ba bìrí a máá: “Nta i gha ii, qane cgoar kg'áò-khoe cgoa xóé tama ka?” témé.

³⁵ Me moengele ba xõa si a máá:
“Tcom-tcomsam Tc'èe ba gha sáá koe hàà,
kaisase Tc'amaka hànam di qaria nea gha qàbi si,
Me gha gaa domka

Gaam èe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii,
a ba a gha Nqarim dim Cóa ba ta ma tciiè.

³⁶ Bóò kg'ama, ncèe Elisabete koe kúrúsea sa.
Wèé khóèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,
a sa a ábà tamas khòè si i sa,
igaba ncèes gaeasea hãa kas kg'ám cóa ba qóma hãa,
i nxoea sa ncèeska 6 i.

³⁷ Cúí gúù ga káà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,”
tam méé.

³⁸ Si Maria sa xõa me a máá: “Ncãa ga ra a, X'aigam *Nqarim* dir qãà ra. Eè tsi ko méé khamaga méé i tíí koe ii,” tas méé. Me moengele ba guu si a qõò.

Maria sa ko Elisabete sa dàra

³⁹ Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'èem x'áé-dxoom xàbìan dim koe síí, Juta ne di ba.

⁴⁰ A sa a Sakariam x'áé koe tcãà a Elisabete sa tsgámkagu.

⁴¹ Eès ko Elisabete sa kóm's ko Maria tsgám sia ts'oo kam ko cóa ba ncãàa sa q'oo koe kori, si Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè cgaeè,

⁴² a sa a tc'amaka kg'ui a máá:

“Wèé zi khòè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'ee'g'aièa. Me gataga sarim cóa ba thèé ts'ee-ts'ee'g'aièa.

⁴³ Dùútsa gúús kaia sa ko ncèe cá'ím ka tíí koe kúrúse, ncèe tirim X'aigam *Nqarim* ka xõòs ko tíí koe hàà ka?

⁴⁴ Eèr ko kóm si ko ma tsgám tea ts'oo sa kam ko gaa x'aè kaga cóa ba ncãàa te q'oo koe qãè-tcaoan ka kori khama.

⁴⁵ Ncèem X'aigam *Nqari* ba sáá cgoa kg'uia hãa zi gúù zi wèé zi gha kúrúse sa si dtcòma hãa, khama si ts'ee-ts'ee'g'aièa,” tas méé.

⁴⁶ Si Maria sa máá:

“X'aigam *Nqari* bar ko wèé tcáóa te cgoa kaikagu,

⁴⁷ i tc'èea te Nqarim Kgoara-kg'aom Tirim koe

qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa,

⁴⁸ Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóòà hãa khama.

Bóò, ncëe koe guus ka zi gha wèé zi qhàò zi nxàe
ts'ee-ts'eekg'aièar hãa sa.

⁴⁹ Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúù zi kúrúá máá tea hãa khama,
i cg'òèa ba tcom-tcomsa a.

⁵⁰ Gam di thòò-xama-máákua nem ko
ëe ko q'áò Me ne koe x'ái
ëe zi ko ma qhàò zi hàà khama.

⁵¹ Nqari ba tshàua ba cgoa cgáé zi gúù zi kúrúá,
a ba a ëe tc'ëega ne e,
ta tcáóá ne q'oo koe tc'ëea hãa ne khóè ne
tsai-tsaia q'ara hãa.

⁵² Kaia x'aiga nem
gaan di ntcóó-q'ooan x'aian di koe guu a xòoa hãa,
a ëe nqãaka hàna khóèan ghùia hãa.

⁵³ Xàbàa khóèa nem xg'ãàkagua hãa
qãè zi gúù zi cgoa,
a ba a ëe qguua hãa khóèan
káà gúù tshàu-q'oose tcg'òóá hãa.

⁵⁴ Gam dim qãàm Iseraele bam hùia,
thòò-xama-máákuan Gam dim ko tc'ëe-tc'ëese khama.

⁵⁵ Ncëem ma gatá ka xòòga ne nqòòkagua hãa khama,
Abrahamam ka hëé
naka qhàòà ba ka hëéthëé e,
chòò tamase,"
tas Maria méé.

⁵⁶ Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoean Elisabetes cgoa síí hãa, a sa a nxãwa kabise
a x'áéa sa koe dìbi.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'aèa ne

⁵⁷ Me kò Elisabetes gha ábàm x'aè ba hàà, si kò kg'áòm cóá ba ábà.

⁵⁸ Ne kò cúuse x'ãèa ne khóè ne hëé naka gas di qhàòan hëéthëé kóm X'aigam Nqarim
ma kaisase thòò-xama máá sia hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãè-tcao.

⁵⁹ A ne a 8 cáma nem cóá ba úúa ka hàà, hàà ne gha q'ãe nqãa-qgai khòo me ka, a ne a
Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xòòm cg'òè cgoa.

⁶⁰ Si gam ka xòò sa xòá a máá: "Eë ëe, Johane tam gha ma tciiè," témé.

⁶¹ Ne khóè ne bìrí si a máá: "Eëta xamès cg'òès kò qhàòà si di ne koe káà si i ná," témé.

⁶² Ne tshàua ne cgoa sere-sere a xòò ba tèè, ntam ko cóám di cg'òèan ka méé sa.

⁶³ Me góám gha gúùan tcàba dtcàrà, a góá a máá: "Cg'òèa ba Johane e," témé. Ne wèéa
ne are.

⁶⁴ Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui, a Nqari ba dqòm.

⁶⁵ Ne kò èem qgáim di ne khóè ne wèé ne q'áòs ka tcãè, ne kò Jutea di xu xàbì xu wèé
xu di ne khóè ne ncëe ko kúrúse zi gúù zi wèé zi ka kg'ui.

⁶⁶ Ne kò wèé ne ëe kò kóm ne are a tèèse a máá: "Dùútsa cóá ba gáé ncëe ba?" témé.
X'aigam Nqarim dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

Sakaria ba ko Nqari ba dqòm

⁶⁷ Me kò cóám ka xòòm Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaèè, a ba a porofita
a máá:

⁶⁸ "Dqòmè méém X'aigam Nqarim Iseraele di ba,
Gam di ne khóè ne koem hààraa
a ba a ko hàà kgoara ne ke.

⁶⁹ Kgoarakuan dim nxãà bam tc'amaka ghùia máá ta a hãa.
Gam dim qãàm Dafitem di ne qhàò ne koe.

⁷⁰ Ncẽem ko ma ncìisega

Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uia hãa khama,

⁷¹ a ba a ko máá,

hààm gha gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koe hěé

naka wèé ne ěe hòre taa ne

di tshàu-q'ooan koe hěéthěé kgoara ta a.

⁷² Ncẽem dàòm kam ko *Nqari ba*

gatá di xõòan koe thõò-xama-máákuan x'ái,

ncẽem kò nqòòkagu nea hãa a,

naka Gam dis qáé-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ẽe-tc'ẽesean hěéthěé e,

⁷³ gaises ncẽem gatá ka xõòm Abrahamam koe gaisea sa,

⁷⁴⁻⁷⁵ gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koem gha tcg'òó ta a ka,

ta gha nxãasega q'áò tamase hěé,

tcom-tcomsase hěé

naka tchànose hěéthěé

cookg'aia ba koe tsééa máá Me,

wèé kg'õèa ta q'oo koe.

⁷⁶ Tsáá tiri tsi cóá tsi,

X'aigam Nqarim ncẽem tc'amaka hánam

di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciìè,

Nqarim cookg'ai koe tsi gha qõò,

a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòa máá Me.

⁷⁷ Gam di ne khòè ne tsi gha bìrí

nta ne gha ma q'ãan di tc'ẽean di kgoarasean hòò sa,

gane di chìbian di qgóóa-máákuan koe guu a.

⁷⁸ Gatá dim *Nqari ba* ko tcáóa ba q'oo koe thõòan xám,

gaa domkam gha cáms ko tcg'oa xòè koe guuam x'áàm

ncẽe tc'amaka guuam cgoa x'áà-x'aa ta a.

⁷⁹ Wèém khóèm ěe

ntcùús q'oo koe hěé

naka x'ooan di sóman koe hěéthěé hánam

koem gha x'áà ba óága,

a ba a gha dàò ta tchàno-tchano

tòókuan dim dàòm koe,"

tam méé.

⁸⁰ Me kò cóá ba kai a tc'ẽean koe qari, a ba a kò tchàa-xgóós koe hàna, me síi hààm gha Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe x'áísem x'aè ba hàà.

2

Jeso ba ko ábàè

(Mt 1:18-25)

¹ Eẽm x'aèm kam xg'ao *Roma dim* x'aigam Agusetosi ba x'áèan tcg'òó, wèém nqõóm *di ne khòè ne* gha nxáráè di i.

² Ncẽes nxárákus kg'áíka di sa xg'ao Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'aè ka kúrúse.

³ Me kò wèém khòè ba nxãaska gam dim x'áé-dxoom koe síi góáse.

⁴ Me Josefa thěé Nasareta dim x'áé-dxoom Galilea dim koe guu a síi Jutea dim x'áé-dxoom koe tcàà, Betelehema ta ko ma tciìè ba, *x'aigam* Dafitem *ábàèa* koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama.

⁵ Gaa koem kò sí Marias cgoa góáse, ncēm kò séèkuan tòóa máána hãa sa, si kò gataga qóm ii.

⁶ *Qanega* khara Betelehem koe hãa kam kò cóa bas gha ábà dim x'aè ba hàà.

⁷ Si kò qgáé-kg'ai dim cóám gas di ba ábà, a sa a qgáían cgoa tcám Me, a dxòrom q'oo koe xòó Me, cg'áè-nquum koe i kò x'óm-q'ooan káà a khama.

Ghùu kòre-kg'ao xu hěé naka moengele xu hěéthěe

⁸ Xu kò c'ēe xu ghùu kòre-kg'ao xu qãáka hãa a tééa q'uu a ko ghùu zi kòre.

⁹ Me kúúga moengelem X'aigam di ba hàà qàea xu koe téé, me X'aigam dim x'áà ba x'áà-x'aa xu, xu kò kaisase q'ád.

¹⁰ Me kò moengele ba bìrí xu a máá: “Táá q'ád guu! Bòò, qãè tchòà ner ko óága máá xao o, ncēe gha hàà wèé khòèan kaisa qãè-tcaoan máà a ke.

¹¹ Ncēm cáam ka tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-kg'ao ba ábà máàèa - X'aigam Krete ba!

¹² Si gha ncēs gúù sa gaxao koe x'ái sa ii: cóa-coam qgáían ka tcám a dxòrom q'oo koe xòóèa ba xao gha hòò,” tam méé.

¹³ Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes nqarikg'ai di sa qhúí a gaam moengelem cgoa hàna hãase Nqari ba dqòm, a máá:

¹⁴ “Dqòm kuan méé i kaisase tc'amaka hànam Nqarim koe hãa, naka tòókuan hěéthěe e nqòómkg'ai koe, khòè ne ãem ncàma hãa ne koe,” témé.

¹⁵ Eẽ xu ko moengele xu guu xu a ko nqarikg'ai koe kabise, ka xu kò kòre-kg'ao xu bìríku a máá: “Hààn xae Betelehem koe qòò naka sí ncēs gúùs kúrúsea sa bóò, ncēe X'aigam Nqarim bìrí xaea hãa sa,” témé.

¹⁶ A xu a qháése xgoaba a qòò, a sí Maria khara Josefa khara hěé naka Cóa-coa ba hěéthěe hòò, Me dxòrom q'oo koe xõe.

¹⁷ Eẽ xu ko kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncãa i Cóám ka méèè sa bìrí khara a.

¹⁸ Ne kò wèé ne ãe kòre-kg'ao xu ko bìrí ne sa ko kóm ne are.

¹⁹ Si Maria sa wèé zi gúù zi ncēe zi tcáóa sa koe tòó, a sa a gazi ka kaisase tc'ēe.

²⁰ Xu ghùu kòre-kg'ao xu kabise, a xu a Nqari ba dqòm a koa Me, wèé zi gúù zi ãe xu kò kóma zi ka hěé naka ãe xu kò bóò zi ka hěéthěe e; ãe xu kò ma bìríèa khama i kò ii.

²¹ 8 cáman qãá q'oo koem kò Cóa ba q'ãe nqãa-qgai khòè, a ba a Jeso ta ma tciie, qórmè tamam hãa cookg'ai koem kò moengelem ka máàèa hãas cg'òè sa.

Jeso ba tempelem koe hàna

²² Eẽm ko x'aè ba hàà Josefa khara Maria khara méé khara peresitim ka q'ano-q'anoè di ba, ncēe Moshem di x'áèan kòò méé khama, ka khara kò Cóa ba Jerusalema koe úú, a sí X'aigam Nqarim cookg'ai koe tòó Me.

²³ Eẽ i kò ma X'aigam Nqarim di x'áèan koe ma góásea khama, a ko máá: “Wèém cóám kg'ám tc'ãà a ábàèa ba méém X'aigam Nqarim di tséèan tòóa máàè,” témèè khama.

²⁴ Gataga khara kò dàòà-mááku sa X'aigam Nqari ba kúrúa máá, ãem kò ma X'aigam Nqari ba x'áèa khama a ko máá: “Cám tcíbí sara kana cím tcíbí-coa sara ga igaba,” témé.

²⁵ Gaa x'aè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma tciiem khòè ba x'ãèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hãam khòè me e kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáo dim x'aè ba kò tééa máána hãa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba gam koe hãa,

²⁶ me kò Tcom-tcomsam Tc'ēem ka x'áèa hãa, X'aigam Nqarim dim Krete bam bóò tamam cookg'ai koem x'óóa hãa tite sa.

²⁷ Tcom-tcomsam Tc'ēem kam kò tempelem koe óágaè. Khara kò Jesom ka xòò ga khara thěé gakhara dim Cóám Jeso ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'áèan ko méé sa kúrúa máá Me ka,

28 me kò Simone ba gaam Cóám Jeso ba sée a x'òàa ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqom̄, a máá:

29 “Tíí Q'òòè, ãe Tsi ma bìrí tea khama

Tsi gha ncēeska Tsarir qãà ra

tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.

30 Tiri tcgáía nea Tsari kgoarakuan bóòà hãa khama,

31 ncēe Tsi wèè zi qhàò zi tcgáí q'oo koe kg'ónòà a,

32 tãá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'ēem x'áà Me e gha ii,

a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áàkagu,”

tam méé.

33 Khara kò Cóám ka xòòga khara Simonem ko Cóám ka méé gúàn are.

34 Me kò Simone ba ts'ee-ts'eekg'ai ne, a ba a Marias Cóám ka xòò sa bìrí a máá: “Bóò, Nqari ba ncēm Cóá ba qaara máásea, kái ne khòè nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele koe tēekagu ka. X'ái Me e gha ii ntcoeku cgoaè gha ba,

35 nxãasega zi gha kái ne khòè ne di zi tc'ēe zi tcg'oa a x'áise ka, me gha ntcàu ba qhàè tcáo si,” témé.

36 Si kò gataga Anna ta ko ma tciiès porofiti sa hànaa, Fanulem ka cóáse sa, Asere dis qhàòs di ba. Kaisases kò gàeasa hãa, ncēe ko ēes ko séèèa xg'ara ka 7 kurian gas dim khòèm cgoa x'ãèa hãa sa.

37 A sa a kò dxàe-ntcõa sa kúrú, a nxãakg'aiga síí 84 kuri, a kò wèè x'aè ka tempelem koe hàna, a ko ntcúú ba hēè naka koaba ba hēéthēè Nqari ba dqom̄, tc'òoan carasean hēè naka còrèan hēéthēè cgoa.

38 Gaam x'aèm ēem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qãè-tcaoa máá, a sa a wèéa ne ēe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qãà hãa ne Cóám ka kg'ui cgoa.

39 Eē khara ko wèè zi gúú zi X'aigam Nqarim kò x'áèa hãa zi kúrúa xg'ara ka khara ko Galilea koe kabise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe.

40 Eēm ko Cóá ba kai kam kò qari, a tc'ēega, i Nqarim di cgómkuan Gam cgoa hãa.

12 kuri qãá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kabise

41 Wèém kurim q'oo koe khara kò ko Jesom ka xòò ga khara Jerusalema koe qõò, Paseka dis kòès koe.

42 Eēm Jeso ba 12 kurian úúa ka ne kò gaicara qõò a gaas kòès koe síí, khòè ne kò ko wèè x'aè ka hēè khama.

43 Eēs ko kòè sa xg'ara ka khara kò x'áéa khara koe kabise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qaù, khara kò Gam ka xòò ga khara ncēs gúú sa c'úúa.

44 Khòè ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'ēea, khama khara kò tc'ãà dim cáám ba qõò, a khara a gakhara di qhàòan hēè naka khòè ne ēe khara kò q'ana ne hēéthēé koe qaa Me.

45 Táá khara kò hòò Me khama khara kò Jerusalema koe kabise a síí qaa Me.

46 Nqoana cáman qãá q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hòò Me, Me xgaa-xgaa-k'ao xu xg'aeku koe ntcõe, a ntcõò a ko komsana xu, a ko tēè-k'ám zi tēè xu.

47 Xu kò wèè xu ēe kò kóm Me xu Gam di kómá q'ãan hēè naka xqa-k'ámá ba ka hēéthēé arekaguè.

48 Gam ka xòòga khara ko bóò Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka xòò sa máá: “Tiri Tsi Cóá Tseè, dùús domka Tsi kò ncēeta hēéa máá? Bóò, saò ba hēè naka tíí hēéthēé khama ncãa ko thòò-tcaoise qaa Tsi,” témé.

49 Me xqa khara a, a máá: “Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úúa khaoa kò hãa, Abom Tirim Xòòm di zi gúú zi koe méér ga hãa sa?” témé.

50 Khara kò dùú sam ko méé sa táá koma q'ãa.

51 Me Nasareta koe kabise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka xòò sa ncēs gúú sa tcáoá sa q'oo koe tòò.

⁵² I ko Jesom di tc'ëean hëe naka qaria ba hëéthëe kai a càuse, i kò Nqari ba hëe naka khòe ne hëéthëe di tòókuan càuse cgae Me.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uiian xгаа-xгаа
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

¹ 15 dim kuri me e kò ii *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram Tiberiam kò wèem nqõo ba tc'ää-cookg'aia hãa ka, me kò Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea dim nqõo ba tc'ää-cookg'aia, me káíkhoem Filipi ba Iturea ba hëe naka Terakoniti ba hëéthëe di tsara nqõo tsara tc'ää-cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nqõo ba tc'ää-cookg'aia.

² Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hëe naka Kaifase ba hëéthëe tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui ba Sakariam dim cóám Johanem koe hàà, tchàa-xgóóm koem hãase.

³ Me Jorotane dim tshàa ba nxàma-nxàma xu nqõo xu wèe xu koe qõòate, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóose a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóoa máàe ka,

⁴ Ëe i ma porofitim Isaiam dis Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

“C'ëem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:

'X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me.

⁵ Wèe qgáian Ëe qàm gha cg'oè-cg'oeè,

i gha wèe xàbian hëe naka nxõá xàbian hëéthëe

nqãaka qámme,

i gha kàma dàòan tchàno-tchanoè,

i gha xgárá dàòan tcgàriè.

⁶ Ne gha wèe ne khòe ne

Nqarim di kgoarakuan hòò a bóò, ”

témé ba.

⁷ Me kò Johane ba tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa zi xg'ae zi bìrí a máá: “Gatu cg'aoan di tu cóa tuè, dìin ka tua q'ää-q'ääèa hãa a ko hààko xgóàn *Nqarim di bèe*?

⁸ Nxãaska méé tu chìbian koe tu tcóosea hãa sa gha x'ái tc'ároan kúru, naka tua táá tshoa-tshoa naka bìrise naka máá: ‘Abrahama ba ta úúa hãa, sita ka tsgõose ba,’ témé guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: Nqari ba tààe tama ncëe zi nxõá zi sèe a Abrahama ba tsgõo-coan kúrua máán ka ke.

⁹ Sì gataga bòò sa nxãakamaga hii zi di tobean kg'ónòa tòóa máàe, si gha wèes hìis Ëe qãè tc'ároan kúru tama sa xg'aoa tcg'òo a c'eean q'oo koe xaoa tcãàe,” témé.

¹⁰ Ne xg'ae zi di ne khòe ne tèè me a máá: “Kháé nxãata i kò ii ne ta gha dùú sa kúru?” témé.

¹¹ Me xoa ne a máá: “Dìim wèem Ëe cààm qgáian úúa hãa ba méém Ëe cúis ga sa úú tama ba c'ëe sa máà, nakam dìim wèem Ëe tc'õoan úúa hãa ba gataga thëe hëe,” témé.

¹² Xu c'ëe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu gha ka. A tèè me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao tseè, dùú sa xae gha *sixae* kúru?” témé.

¹³ Me xoa xu a máá: “Táá méé xao qaaseko marian nqáéa hãan sèe cgae ne guu,” témé.

¹⁴ Xu gataga ncõo-kg'ao xu hàà a tèè me a máá: “Kháé nxãaska *sixae* ka, dùú sa méé xae kúru?” témé. Me Johane xoa xu a máá: “Táá cúí khòe koe ga qari cgoa marian sèe guu, naka táá khòean gaan di tama chìbian hãakagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qãè-tcaoa máá,” témé.

¹⁵ Khòe ne kò nqòòà hãase qãà a ne a ko wèea ne ga tcáoa ne q'oo koe tèèse a ko máá, Johane ba gha c'ëedaoka Krestem ga me e, ta tc'ëea.

¹⁶ Me Johane wèéa ne ga xɔa a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam ãe tíí ka qari ba hàà, ncãe Gam di nxàbo tcãian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hãe naka c'eam cgoa hãéthãe tcguù-tcguu tu u.

¹⁷ Mabere tsoroan ko dqòrò cgoaem hii ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòròès qgáìs koe wèe maberean ga dqòrò, a gha Gam di maberean Gam dis nxàès koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'irì tamam c'eam koe dàò,” témé.

¹⁸ Johane ba kò kái zi dàò zi tãáka zi cgoa khòe ne koe qãe tchõan óá.

¹⁹⁻²⁰ Igabam kò Herotem tc'ãa-cookg'ai ba tãás guù sa kúru a gam di chibian càù, Johane ba qáe-nquus koe tcãan ka. Johane ba kò chibi-chibi mea, Herotias es gam ka káikhoem dis khòes cgoam kò xóea hãa, a ba a kò gataga kái zi guù zi cg'ãe zi kúrua hãa khama.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Khòe ne wèe ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thãe tcguù-tcguuè. Eẽm hãa a ko còrè ka i kò nqarikg'aian xgobekg'amse,

²² Me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tcíbís khama ii a xõa cgae Me. Me kg'ui ba nqarikg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: “Tiri Tsi Cóá Tsi ncàma Ra hãa Tsi i. Tsáá koe Ra ko qãe-tcao,” témé.

Jesom dis qhàò sa
(Mt 1:1-17)

²³ Eẽm ko Jeso ba Gam dis tséé sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncãe khòe ne kò ko máá,

Josefam ka cóáse Me e, témé ba,

Josefam Elim ka cóáse ba,

²⁴ Elim Matatem ka cóáse ba,

Matatem Lefim ka cóáse ba,

Lefim Melekim ka cóáse ba,

Melekim Janaim ka cóáse ba,

Janaim Josefam ka cóáse ba.

²⁵ Josefam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Amosem ka cóáse ba,

Amosem Naumem ka cóáse ba,

Naumem Eselim ka cóáse ba,

Eselim Nagaim ka cóáse ba,

²⁶ Nagaim Matam ka cóáse ba,

Matam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Seminem ka cóáse ba,

Seminem Josekim ka cóáse ba,

Josekim Jodam ka cóáse ba,

²⁷ Jodam Joanam ka cóáse ba,

Joanam Resam ka cóáse ba,

Resam Serobabelem ka cóáse ba,

Serobabelem Salatielem ka cóáse ba,

Salatielem Nerim ka cóáse ba,

²⁸ Nerim Melekim ka cóáse ba,

Melekim Adim ka cóáse ba,

Adim Kosam ka cóáse ba,

Kosam Elemadam ka cóáse ba,

Elemadam Erem ka cóáse ba,

²⁹ Erem Joshuam ka cóáse ba,

Joshuam Elieserem ka cóáse ba,

Elieserem Jorim ka cóáse ba,

Jorim Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Lefim ka cóáse ba,
³⁰ Lefim Simonem ka cóáse ba,
 Simonem Jutam ka cóáse ba,
 Jutam Josefam ka cóáse ba,
 Josefam Jonam ka cóáse ba,
 Jonam Eliakim ka cóáse ba,
³¹ Eliakim Meleam ka cóáse ba,
 Meleam Menam ka cóáse ba,
 Menam Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Natanem ka cóáse ba,
 Natanem Dafitem ka cóáse ba,
³² Dafitem Jesem ka cóáse ba,
 Jesem Obetem ka cóáse ba,
 Obetem Boasem ka cóáse ba,
 Boasem Salemonem ka cóáse ba,
 Salemonem Nasonem ka cóáse ba,
³³ Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,
 Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,
 Ademinem Arenim ka cóáse ba,
 Arenim Hesonem ka cóáse ba,
 Hesonem Peresem ka cóáse ba,
 Peresem Jutam ka cóáse ba,
³⁴ Jutam Jakobem ka cóáse ba,
 Jakobem Isakam ka cóáse ba,
 Isakam Abrahamam ka cóáse ba,
 Abrahamam Teram ka cóáse ba,
 Teram Nahorem ka cóáse ba,
³⁵ Nahorem Serugem ka cóáse ba,
 Serugem Regum ka cóáse ba,
 Regum Pelegem ka cóáse ba,
 Pelegem Eberem ka cóáse ba,
 Eberem Selam ka cóáse ba,
³⁶ Selam Kainanem ka cóáse ba,
 Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,
 Arefekesatem Shem ka cóáse ba,
 Shem Nowam ka cóáse ba,
 Nowam Lamekem ka cóáse ba,
³⁷ Lamekem Methuselah ka cóáse ba,
 Methuselah Enokem ka cóáse ba,
 Enokem Jaretem ka cóáse ba,
 Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,
 Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,
³⁸ Kainanem Enosem ka cóáse ba,
 Enosem Setem ka cóáse ba,
 Setem Adam ka cóáse ba,
 Adam Nqarim ka cóáse ba.

4

Jeso ba ko kúrúá bóòè
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeèa, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe guu a kabise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka sèè a qãaka úùè.

² Gaa koem kò dxãwa ba 40 cáman Jeso ba kúrúá bóò. Jeso ba kò ãe xu cáman xu ka táá cúí gúù ga tc'òó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hãa.

³ Me dxãwa ba bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nxõás ncëe sa bìrí nakas péréan kúrúse,” témé.

⁴ Me Jeso ba xòa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khóèa nea péréan ka cúí kg'õè tama,’ témé,” tam méé.

⁵ Me kò dxãwa ba sèè a kaisase tc'amaka hãam qgáim koe úú Me, a ba a kò ãem x'aèm ka wèè x'aian nqóomkg'ai di hëé naka gaan di karean hëéthëé x'ái Me.

⁶ A ba a bìrí Me a máá: “Ncëe gúúan di qarian wèè hëé naka x'aian di x'ààn hëéthëé ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'ëer kom khòè ba máà a khama.

⁷ A ncëè cookg'aia te koe Tsi ko dqom ne i gha wèéan ncëe ga Tsari ii,” témé.

⁸ Me Jeso ba xòa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqom, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ témé,” tam méé.

⁹ Me kò dxãwa ba Jerusalema koe sèè a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tcobe di koe síí tòó Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncëe koe guu naka nqãaka xaoa xòóse.

¹⁰ Góásea i hãa ke a ko máá:
‘Gam di xu moengele xum gha x'àèan máà,
xu gha kòre Tsi,’
téméè khama.

¹¹ Gataga i góásea a ko máá:
‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóa ghùì tsi,
táá tsi gha nxãasega nqàrèa tsi nxõán koe xg'áma tòó ka,’
téméè,” tam méé.

¹² Me Jeso ba xòa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúá bóò guu,’ téméè,” tam méé.

¹³ Eëm ko dxãwa ba gam di kúrúá bóòkuan wèè cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qãèm x'aè ba qãà.

Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

*Jeso ba ko Nasareta koe xguèè
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

¹⁴ Me kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian ka Galilea koe kabise, i nxàea ba wèém xg'aekum koe tsai-tsaise.

¹⁵ Me kò gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, i wèè khòèan dqom Me.

¹⁶ Me kò Nasareta koe qõò, ncëem xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hëé khama Sabata dim cáman ka còrè-nquum koe síí. *Nqarim dis Tcgãya sam* gha nxará kam kò tãe,

¹⁷ a ba a porofitim Isaiam dis Tcgãya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncëeta i ma góáèa qgáian koe síí:

¹⁸ “X'AIGAM *Nqarim* dim Tcom-tcomsam Tc'ëe ba Tíí koe hàna,
nxáram tcg'òó a nxúian ntcãá tcúú Tea hãa khama,
ëè dxàua ne koer gha qãè tchõàn óága ka.

Tsééam óá Tea,
ëè qáèèa ner gha hàà bìrí, kgoaraè ne gha sa,
a ãe bóò tama ne, xgobekg'am tcgáìè ne gha sa,
a Ra a gha ãe nqãaka hàna ne hàà kgoara sa ka,

¹⁹ a Ra a gha khòè ne bìrí, x'aè ba hààra sa,
X'aigam *Nqarim* gha *Gam di ne khòè ne*
Gam di cgòmkuuan x'ái di ba,”

tam ma nxará.

²⁰ Jeso ba kò tçgãya sa tcēekg'am, a ba a qãàm koe úúa kabi si, a ntcõó. I kò còrè-nquum koe ko hãa ne khòè ne wèé ne di tçgáian Gam koe qãesea tēe.

²¹ Me tshoa-tshoa a bìrí ne a máá: “Ncēe cáim kas ncãa ncēes qgáis *Nqarim dis* Tçgãyas di sa tseegukaguè, ncēe tu ncãa ma kóm i ko ma nxaráè khamaga ma,” tam méé.

²² Ne kò wèé ne khòè ne Gam ka qãèse kg'ui, a ne a kò kare kg'uian ncēe kg'áma ba koe ko tçg'oa ka arekaguè, a ne a máá: “A ncēe ba gáé Josefam dim Cóám tama baa?” témé.

²³ Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kaga tu gha ncēes sere-sere sa nxàea máá Te a máá: ‘Naaka Tseè, Tsáá ka qãèkaguse! Ncēe ta ko kóm Tsi Kaperenaume koe kúrúa zi gúú zi ncēe nqõóa Tsi koe kúrú,’” témé.

²⁴ A ba a bìrí ne a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Porofiti ba x'áea ba koe dtcòmè tamam khòè me e.

²⁵ “Tseeguan kar ko bìrí tu u: Elijam di x'aèan ka, ēe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hēe naka 6 nxoean hēéthēe tcēekg'amsea kas kò thõòs xàbà sa nqõómkg'ai koe hãa, zi kò kái zi dxàe-ntcõa zi Iseraele koe hàna,

²⁶ igabam kò Elija ba c'ēe zi koe ga tsééa úúè tama, a kò Sarefata dim qgái-coam koe hànas dxàe-ntcõas koe tsééa úúèa, Sitone dim nqõóm koe.

²⁷ Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka kái ne lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa ne Iseraele koe hàna, igaba ne kò táá cúia ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncēe Siria dim cúim ga me e kò ii,” tam méé.

²⁸ Ncēes gúú sa ne ko kóm ka ne kò wèé ne khòè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgòà.

²⁹ Nxàia ne kò tēe a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbùa tçg'òó Me, a xàbim gane dim x'áé-dxoom tshàòèam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha síi guu a xaoa xòó Me ka.

³⁰ Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáé a qõò.

Jeso ba ko dxãwa tc'ēean xhàiaqu

(Mk 1:21-28)

³¹ A ba a nxãaska Kaperenaume koe síi, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kòo Sabata dim cáim ka khòè ne xgaa-xgaa.

³² Ne kò Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hãa, Gam dim kg'ui ba kò qarían úúa hãa khama.

³³ Me kò còrè-nquum koe dxãwa tc'ēean úúam khòè ba hãa, a kò kaisam dòm cgoa q'au a máá:

³⁴ “Hãa! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ēe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díi Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

³⁵ Igabam kò Jeso ba dxãwa tc'ēean dqàè a máá: “Nqoo, naka tçg'oa cgae me!” témé. I kò dxãwa tc'ēean khòè ba qarika ntcãa-ntcãa a khòè ne xg'aeku koe xaoa xòó me, a i a thõò-thõo me tamase tçg'oa cgae me.

³⁶ Ne kò wèé ne khòè ne area hãa, a ne a c'ēe ne bìrí a máá: “Dùútsa gúú saa ncēe sa? Qarían úúa hãasem ko dxãwa tc'ēean ga dqàè i tçg'oa ka!” témé.

³⁷ I kò kúúga nxàea ba ēem xg'aekum koe hàna xu qgái xu wèé xu koe qháése qõò.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qãèkagu

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tçg'oa, a síi Simonem dim nquum koe tcãà. Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìis kaias ka qgóóèa, ne Jeso ba gas ka bìrí.

³⁹ Me Jeso ba gas koe qámse, a ba a ēes tcìi sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tēe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

⁴⁰ Eēs ko cáim sa tcãà ka ne kò wèé ne khòè ne gane di tcìi-khoean tãáka zi tcìi zi ko tsàaraa hãa a Jesom koe óá. Me kò wèém khòèm koe tshàua ba tòó, a kg'õèkagu me.

⁴¹ I kò gataga dxãwa tc'ëean kái ne khòe ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: “Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóá Tsi i!” témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hãa Kreste Me e sa khama.

Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа
(Mk 1:35-39)

⁴² Eë i ko q'uu kam kò Jeso ba c'ëem qgàim nqooako hãam koe qõò. Ne kò kái ne khòe ne qaa Me. Eë ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgàèa tòó Me, táám gha qõòa guu ne ka.

⁴³ Igabam kò bìrí ne a máá: “Qãè tchõàn Nqarim di x'aian di méér c'ëe xu x'áé-dxoo xu koe thëé xгаа-xгаа, gaan domkagar tsééa óáèa hãa ke,” témé.

⁴⁴ A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа.

5

Jeso ba ko tc'ãà di xu xгаа-xгаа-se-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ C'ëem cáim ka ne kò khòe ne Jeso ba Genesarete dim tshàam-kg'ám koe nxama-nxamaa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tëe

² kam kò cáim dxòro tsara bóò, tsara tshàam dxùukg'ai koe téé-tëe, x'àu qgóó-kg'ao xu ka xoana guuèa hãa tsara, ncëe kò síi hãa a ko gaxu di c'uisían xg'aà xu.

³ Me Jeso ba c'ëem dxòrom Simonem di kò iim koe tcãà, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'arése tshàan q'oo koe ghànèa tcãà sa. Me kò gaam q'oo koe ntcõó a khòe ne xгаа-xгаа.

⁴ Eëm ko kg'uía xg'ara kam kò Simone ba bìrí a máá: “Tshàam nqàè koe ncëem dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisían tcãà naka x'àuan qgóó,” témé.

⁵ Me Simone xoa a máá: “X'aigaè, ncãa xae wèem ntcùú ba qarika tséé, a xae a táá cúí gúú ga qgóó. Igabaga ncãaga Tsi ko ncëeta méé khamar gha c'uisían tcãà,” témé.

⁶ Gatà xu kò hëé a xu a kái x'àuan qgóó, i gaxu di c'uisían tòà gha khama ii.

⁷ Ka xu ko c'ëem dxòrom koe kò hàna xu x'àu qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùì xu ka. Xu hàà a èe tsara dxòro tsara wèéa tsara ga cg'oè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tom gha khama ma kúrúse.

⁸ Eëm ko Simone Petere ncëe sa bóò kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigaè, tcg'oara guu te, chìbi-kg'aor khòe ra a ke,” témé.

⁹ Gabá hëé naka wèé xu èe kò gam cgoa hàna xu hëéthëéa kò kaisas ares ka tcãàèa khama, x'àuan èe xu kò qgóóa hãa ka.

¹⁰ Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hãa thëé, ncëe kò Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba bìrí a máá: “Táá q'áò guu; ncëem cáim koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khòe ne di tsi qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé.

¹¹ Xu kò èe xu ko gaxu di dxòroan tshàam-kg'ám koe tòó, kaga wèé zi gúú zi guu, a xùri Me.

Jeso ba ko lepero dis tcii sa úúam khòe ba qãèkagu
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Eëm Jeso ba c'ëem x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis tcii sa tsàaraa hãam khòe ba hàà. Eëm ko Jeso ba bóò kam kò kg'áia ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: “X'aigaè, tc'ëe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

¹³ Me Jeso ba tchoanà tshàu, a ba a khòe ba qgóó, a máá: “Gatà Ra ko ma tc'ëe, ke q'ano!” témé. Kas ko lepero dis tcii sa kúúga kaà cgae me.

¹⁴ Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: “Táá méé tsi cúí khòe ga síi chóà máá guu, igaba méé tsi qõò naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síi peresitim koe x'áise, naka dàà-mááku sa x'áís iise tcg'òó, èem ma Moshe x'áèa hãa khamaga ma,” témé.

¹⁵ Igabas kò Jesom dis tchõà sa kaisase tsàì-tsàise, zi khòe ne di zi xg'ae zi kái zi hààku, hàà zi gha komsana Me a zi a thëé gazi di tciiàn koe qãèkaguè ka.

¹⁶ Me Jeso ba tcg'oara guu ne, a nqooa hãa xu qgàì xu koe qõò, a síi gaa koe còrè.

Jeso ba ko nq̄ara hãam khòè ba q̄àèkagu
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ C'èe cárn kam hãa a ko xгаа-xгаа ka xu kò Farasai xu hěé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xu gaa koe ntcõe, ncëe kò wèé xu x'áé xu Galilea di xu koe hěé naka Jutea di xu koe hěé naka Jerusalema di xu koe hěéthěé guua hãa xu. I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hãa, gaan cgoam gha khòè ne q̄àèkagu ka.

¹⁸ Bóò, ka xu kò c'èe xu khòè xu kúúga khòèm nq̄ara hãa ba óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hãase, a xu a kò dàò ba qaa, tcãa me xu gha a síi cookg'aia ba koe xòó me ba.

¹⁹ Igaba èe xu ko bóò, khòè ne di kái-q'ooan ka xu ko xháé, nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcãa me sa, ka xu kò nquum tcōbe koe chùrù a tcãa, a xu a nquum nq̄àè koe gam dim tcoàm cgoa xòó me, Jesom cookg'ai koe.

²⁰ Eëm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò máá: “Khòè tseè, tsari chìbian tsi qgóóa mááèa hãa,” témé.

²¹ Ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěé naka Farasai xu hěéthěé tshoa-tshoa a tēese a máá: “Díi ba gáé ncëe ba, ncëe Nqari ba ko cóè khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúí ba khòèan gaan di chìbian qgóóa máá di qarín úúa hãa ka, c'èe khòè ka oose!” ta xu méé.

²² Jeso ba ko tc'èea xu hãa sa q'ana hãa khamam kò tēè xu a máá: “Dùús domka xao ko ma tcáóa xao q'oo koe ma tc'èea èe e?”

²³ Ndaka nea thamkaà? ‘Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,’ témé nea kana máá: ‘Tēè naka qdò,’ témé nea?’ *tam ma tēè xu.*

²⁴ A ba a máá: “Igaba méé xao q'ãa, Khòèm dim Cóá ba nq̄ómkg'ai koe qarian úúa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé, kam kò èe nq̄ara kò hãa ba bìrì a máá: “Bìrì tsir ko a ko máá, tēè naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áéa tsi koe dibi,” témé.

²⁵ Gaa x'aè kagam kò gane cookg'ai koe tēè, a ba a èem kò gam tc'amkg'ai koe xõem tcoà ba sèè, a x'áéa ba koe Nqari ba dqom̄a máásea dibi.

²⁶ Si are sa wèéa ne ga tcãa, ne Nqari ba dqom̄, a ne a q'áòs ka tcãàè, a máá: “Are-aresa zi gúù zi ta ncēm cárn ka bóòa hãa!” témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ncëe zi gúù zi q̄ãa q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'èem Lefi ta ko ma tciiè ba bóò, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrì me a máá: “Xùri Te,” témé.

²⁸ Me kò Lefi ba wèè gúùan guu a xùri Me.

²⁹ A ba a x'áéa ba koe síi Jeso ba kaias kōè sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'ae mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hěé, naka c'èe xu hěéthěé di sa gam cgoa tc'óó.

³⁰ Xu kò Farasai xu hěé naka gaxu di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa mēéku a máá: “Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aon hěé naka chibi-kg'aon hěéthěé cgoa tc'óó a kg'áà máá?” témé.

³¹ Me Jeso ba xq̄a xu a máá: “Eè tsàa tama khòèa ne naakan qaa tama, igaba èe ko tsàa ne ko qaa a.

³² Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ne tcóóse ka,” témé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tēèè
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Xu kò bìrì Me a máá: “Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ko káise tc'õoan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hěé; igaba xu ko Tsari xu wèè x'aè ka tc'óó a ko kg'áà,” témé.

³⁴ Me Jeso ba xq̄a xu a máá: “A sèè-kg'aom di cg'áè-kg'aon xao ga tc'õoan cara, qanegam gane cgoa hãa koe? Cuiskaga a!”

³⁵ Igabam gha x'aè ba hàà, sèè-kg'aom gha gane koe guu a sèèa tcg'òòè ba; ne gha ãe xu cáám xu ka tc'òoan carase,” tam méé.

³⁶ A ba a gataga ncées sere-sere sa bìrí ne a máá: “Cúí khòè ga káà a, kàbam qgáí ba gha tòà, a nciím qgáím koe qgãéa ntcòo me e. Gatà i kò hěé nem gha kàbam qgáí ba tòà, me gataga kàbam qgáí ba nciím cgoa qòòà mááku tite.

³⁷ Gataga i khòèan káà a, kàba gòéan gha ncií zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncèè gatà i kò hěé ne i gha kàba gòéan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcãa, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase.

³⁸ Igaba méé i kàba gòéan kàba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè.

³⁹ Me gataga cuiskaga c'èem khòè ba ncií gòéan kg'áà xg'ara naka kàban tc'èea hãa tite; ‘Nciía nea qãè e,’ tam gha méé khama,” tam Jeso ba méé.

6

X'aigam Sabata di ba

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ C'èem Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xháràm koe xóé a ko qòò, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gaan di tc'áróan khòá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'òó.

² Igaba xu kò c'èe xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Dùús domka xao ko Sabata dim cáám ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?” témé.

³ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa x'aigam Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hěé naka gam ka c'èea xu hěéthěé kò xàbà hãa ka?”

⁴ Nqarim dim nquum koem kò tcãà, a ba a ts'ee-ts'eekg'aièa péréan sèè, ncèe peresiti xu ka cúí ko tc'òòè e, a tc'òó a ba a gam ka c'èea xu au,” témé.

⁵ A ba a bìrí xu a máá: “Khòèm dim Cóa ba Sabata dim X'aiga Me e,” témé.

Khòèm nqoara tshàua ba

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ I kúrúse Me c'èem cáám Sabata dim ka còrè-nquum koe síí tcãà, a xgaa-xgaa. Me kò kg'áò xòè di tshàua ba nqoara hãam khòè ba gaa koe hãa.

⁷ Xu kò Farasai xu hěé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěé xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáám kam gha qãèkagu sa xu kò bóò kg'oana khama, nxãasega xu gha chìbi-chibi Me ka.

⁸ Igabam ko Jeso ba ãe xu tc'èea hãa zi wèè zi q'ana khamam kò nqoara tshàua hãam khòè ba bìrí a máá: “Tèe naka tsia wèè ne khòè ne ncèe koe hãa ne cookg'ai koe téé,” témé. Me tèe a síí gaa koe téé.

⁹ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tèè xao or ko a ko máá: Sabata dim cáám ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?” témé.

¹⁰ A ba a wèèa ne ga bóò a gaam khòè ba bìrí a máá: “Tshàua tsi tchoanà,” témé. Me gatà hěé, i tshàua ba kàbise a qãè.

¹¹ Igaba xu kò kaisase xgòà a xu a tshoa-tshoa a nxàe cgoaku, dùú sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

12 xu x'áè úú-kg'ao xu

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Gaa xu cáám xu kam kò Jeso ba xàbìm koe síí, a ko síí còrè, a wèém ntcúú ba hãa a Nqari ba còrè.

¹³ Eè i ko q'uu kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia xg'ae, a ba a 12 xu nxará tcg'òò, a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu:

¹⁴ Simonem ncèe kò Petere ta ma tciie ba hěé, naka gam ka qòesem Anterea ba hěé, naka Jakobo ba hěé, naka Johane ba hěé, naka Filipi ba hěé, naka Baretolomaio ba hěé,

* 6:13: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

¹⁵ naka Mataio ba hěé, naka Tomase ba hěé naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hěé, naka Simonem ncěe kò tòókuan x'ãà máá ta ko ma tcièe ba hěé,

¹⁶ naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hěé, naka Jutasem Isekariotem ncěe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcàa Mea ba hěéthěé e.

Jeso ba ko xgaa-xgaa a ba a ko tsoò

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Me kò xàbim koe xõa cgoa xu a síi nqáman koe téé. Si ko gaa koe kaias xg'aes Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di sa hěé, naka khòe ne di sa hěéthěé hàna, wèem nqõóm Jutea di ba hěé, naka Jerusalema di ba hěé naka tshàam qàe di tsara x'áé-dxoo tsara Ture ba hěé naka Sitone ba hěéthěé tsara koe guua ne khòe ne di sa.

¹⁸ Hàà ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a gataga thěé tcìia ne koe kg'òèkaguè ka. Ne kò èe cg'ãè tc'èean ka kòo xgàèè ne thěé qãèkaguè.

¹⁹ Wèé ne khòe nea kò qgóó Me ne gha sa tc'èe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèea ne èe kòo qgóó Me ne qãèkaguè khama.

Ts'ee-ts'eekg'aikuan hěé naka dqàèkuan hěéthěé e

(Mt 5:1-12)

²⁰ Xgaa-xgaase-kg'aoa nem téé a ko ntcáa koem kò máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe dxàua hãa tu,

Nqarim di x'aia nea gatu di i khama.

²¹ Ts'ee-ts'eekg'aièa tua

gatu èe ncěeska ko xàbàn ka cg'õòe tu,

xg'ãàkaguè tu gha khama.

Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe ko kg'ae tu,

kg'ãè tu gha khama.

²² Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncěe khòean kò hòre tua hãa ne,

a ko gaan xg'aeku koe xhàiagu tu u ne,

a ko cóe tu u ne,

i ko Khòem dim Cóám domka cg'õèa tu cg'ãès gúus khama ma aaguè ne.

²³ “Èem cáim ka qãè-tcao, naka tua nxài-nxaise qãè-tcaoan ka, gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xõò ga xu xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa hãa ga a ke.

²⁴ Igaba haò, cg'ãè i gha ii gatu ncěe qguua hãa tu ka,

nxãakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáókuan hòò hãa khama.

²⁵ Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncěeska qãèse xg'ãà tu ka,

xàbàn ka tu gha cg'õòe khama.

Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncěeska ko kg'ãè tu ka,

tshúu-tcao tu gha a kg'ae khama.

²⁶ Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncěe wèé khòean ga ko qãèse kg'ui gatu ka tu,

èea gane ka xõò ga xu xg'ao ma

tshúu-ntcõa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

Cg'õo-kg'aoa tu ncàm

(Mt 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Igabar ko birí tu u gatu kóm Te ko tu a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm, naka qãèan kúrúa máá èe hòre tua ne.

²⁸ Ts'ee-ts'eekg'ai èe ko cgúi tu u ne, naka èe ko xgàra tu u ne còrèa máá.

²⁹ Ncèe c'èem khòem kò kg'àò xòè di góóa tsi x'ábú ne, nxãa ba c'èem góó ba máà thěé nakam x'ábú. A ncèe c'èem khòem kòo tc'amaka tsi hàna qgáian nxõo cgae tsi, ne táá c'èean nxõo cgaea tsi cara me guu.

³⁰ Máà díim wèem èe ko dtcàrà tsi ba, naka khòem kò q'õò tsi hãas gúu sa sèè cgae tsia hãa ne táá sèea kabi si guu.

³¹ Eẽ tu ko tc'ẽe, khòe ne mée ne gatu koe kúrú, nxãa zi mée tu thée gane koe kúrú.

³² “Eẽ ncàm tua hãa ne tu kò ncàm hãa ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncẽe chibi-kg'ao ne ne ko thée gatà hée a ko ẽe ncàm nea hãa ne thée ncàm ka.

³³ A ncẽe ẽe ko qãean kúrúa máá tu u ne tu kò qãean kúrúa máá, ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncẽe chibi-kg'ao ne ne ko thée gataga hée ka.

³⁴ A ncẽe nxãakamaga tu q'ana hãa suruta tu u gha ne tu kò cgóbè, ne ba gha Nqari ba gaan domka qãe-tcaoa máá tu u? Ncẽe chibi-kg'ao ne ne ko thée gane ka c'ẽe ne chibi-kg'ao ne cgóbè, nxãasega ne gha surutaè domka ka.

³⁵ Igaba mée tu gatu di cg'õo-kg'aoan ncàm, naka tua qãean kúrú máá a, naka cgóbè e, surutakuan qaa tamase. Nxãaska i gha gatu di surutan kaisa ii, tu gha gataga Kaisase Tc'amaka hãam di tu cóá tu ii, ẽe qãe-tcaoa máákuan úú tama ne hée naka ẽe cg'ãe cau ne hée thée koem qãe Me e khama.

³⁶ Thõò-xama-mááku di mée tu ii, ncẽem ma gatu ka Xõò ba ma thõò-xama-mááku di ii khamaga ma.

*Xgàrakua ne
(Mt 7:1-5)*

³⁷ “Táá xgàra guu naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Gataga táá chibi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá chibi-chibi naka xgàràè. Qgóóa máá, naka tua gha nxãasega chibia tu qgóóa mááè.

³⁸ Máà naka tua gha nxãasega *Nqarim ka* máàè. Qães tc'ãò-tc'ãos, qãea ntcòoèa, a khõò-khõoèa sa, a cg'oè a ko ntcãa sa gha cookg'aia tsi koe tòoè. Eẽ tsi ko tcg'òós tc'ãò-tc'ão sa gha ẽe tsi gha hòos tc'ãò-tc'ãos ga si i ke,” tam mée.

³⁹ Gatagam kò thée sere-sere sa bìrí xu a máá: “A káà tcgáim khòe ba ga c'ẽem khòem káà tcgái ba tcèe tcuì? A wèea tsara ga hãem q'oo koe cg'áea tcãà tite?”

⁴⁰ Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, igaba wèem ẽe qãese xgaa-xgaasea xg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii.

⁴¹ “Dùús domka tsi ko tsáa ka c'ẽem tcgái q'oo koe hãam tcg'óbè ba hòò máá, igaba tsi tsáa tcgái q'oo koe hãam hì-dxoo ba hòò tama?”

⁴² Nta tsi gha ma tsáa ka c'ẽe ba bìrí a máá: “Tíí tcáràè, hàà nakar tcgái q'ooa tsi koe tcg'óbè ba tcg'òò,' témé, ncẽe tsáa tcgái q'oo koe hãam hì-dxoo ba tsi hòò tama koe. Tsáa qãe khòean khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áika tcgái q'ooa tsi koe hànám hì-dxoo ba tcg'òò, naka tsia qãese bóò naka nxãwa tsáa ka c'ẽem tcgái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òò,” tam mée.

*Hì sa hée naka gas di tc'ároan hée thée e
(Mt 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ A ba a máá: “Qães hì sa cuiskaga tshúú tc'ároan kúrúa hãa tite, si gataga tshúús hì sa qãe tc'ároan kúrúa hãa tite khama.

⁴⁴ Wèes hì sa tc'ároa sa ka q'ãaèa khama. Dxàman úúa zi hì-coa zi koe i faia di tc'ároan tcuèè tama, kana i xg'òà di zi hì zi koe kg'oman tcuèè tama khama.

⁴⁵ Qãem khòe ba ko gam di tcáóan di qãean koe guu a qãe zi gúú zi tcg'òó, me ko cg'ãe caum khòe ba gam di cg'ãe cauan koe guu a cg'ãe zi gúú zi tcg'òó. Kg'ám sa ko tcáós koe cg'oèa a ko ntcãa zi gúú zi nxàe khama,” tam mée.

*Tc'ẽegam tshào-kg'ao ba hée naka káà tc'ẽe ba hée thée e
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ A ba a máá: “Dùús domka tu ko 'X'aigaè, X'aigaè,' ta ma tcii Te, igaba tu bìrí tu ur ko sa kúrú tama?”

⁴⁷ “Dìim wèem ẽe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uián kóm, a i ko mée sa kúrú bar gha x'ái tu u ntam ii sa.

⁴⁸ Khòem ncêe gam dim nquu ba ko tshoa-tshoa a tshàom khamam ii, ncêe ko kaisase nqãaka tshào, a tshoa-tshoa sa nxõán koe tshào ba. A ãe i ko tòeko tshàan hàà, a ko hàà ãem nquu ba tcãò igabam kori tite ba, qãèsem tshàoèa hãa khama.

⁴⁹ “Igaba dìim wèem ãe ko Tiri kg'uiian kóm, igaba kúrú u tama baà khòem ncêe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úu tamase gómankg'ai koe tshàom khama ii; tòeko tshàan kò gaam nquu ba tcãò ne kò gaa x'aè kaga cg'áé ba - si kò ãem nquum dis cg'áé sa cg'ãè ii,” tam méé.

7

Jeso ba ko ncõo-kg'ao xu dim kaiam dim qãa ba qãèkagu (Mt 8:5-13)

¹ Eẽm ko Jeso ba wèe zi gúu zi ncêe zi khòe ne cgoa kg'uia xg'ara kam kò Kaperenaume koe síi tcãà.

² Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaiam dim qãam kaisasem kò ncàma hãa ba hàna, a ba a kòo x'oos qãe koe tsàa.

³ Eẽm ko Jesom ka kóm kam kò kaia xu Juta di xu Gam koe tsééa úu, xu síi dtcàrà Me hàam gha gam dim qãa ba kg'õèkagu ka.

⁴ Xu kò Jesom koe síi a síi qarika còrè Me a máá: “Ncêem khòe ba tsari hùikuan ka kg'anoèa.

⁵ Gaxae di ne khòe nem ncàma, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama,” témé.

⁶ Me Jeso ba qõò cgoa xu.

Eẽ xu qanega gaam khòem dim nquum koe cúu tama kam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcàràsea xu tsééa tcg'òóa máá Me, síi xu gha bìrì Me a máá: “X'aigaè, táa xhõe-xhõese guu, díi cgáér tama ra a ke, nquua te tcobe dòm q'oo koe Tsi ga tcãà ra.

⁷ Cgáèser bóòse tama, gaa domkaga ra kò táa tíia hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òò nakam gha tirim qãa ba qãe.

⁸ Tíi igabar kaia xu dòm-q'oo koe hànar khòe ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíi dòm-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncêe ba bìrì a máá: ‘Qõò,’ témé, me qõò, ra c'èe ba bìrì a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãa ba bìrì a máá: ‘Ncêe sa kúrú,’ témé, me kúrú si ke,” tam méé.

⁹ Eẽm ko Jeso ba ncêe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a kabise cgae ãe kò xùri Mes xg'ae sa a máá: “Bìrì tu ur ko a ko máá: Qanegar cúi khòe ga Iseraele koe hòò ta ga hãa, ncèeta ma kaias dtcòm sa úúa hãa a,” témé.

¹⁰ Xu tchõà xàà-kg'ao xu gaxu dim kaiam dim nquum koe kabise, a síi qãa ba sao-xg'ae me qãe me e.

Jeso ba ko dxàe-ntcõas dim cóa ba ghùì

¹¹ Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tcièm koe síi, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽe naka khòe ne dis xg'aes kaia sa hẽéthèe xùri Me.

¹² Eẽm ko heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe cúu kam kò kúúga x'óóam cóa ba tchàa koe tcg'oa cgoaè, síim gha kg'ónòè ka. C'èes khòes dim cóam cúi me e kò ii, ncêe kò dxàe-ntcõa ii sa. Si kò kaias xg'aes x'áé-dxoom di ne khòe ne di sa gas cgoa hãa.

¹³ Eẽm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thõò-xama máá si, a ba a bìrì si a máá: “Táa kg'ae guu,” témé.

¹⁴ Me còoka nqáe a síi káa ba qgóó, xu kò khòe xu ãe kò káa ba qgóóa xu téé. Me kg'ui a máá: “Cóa tseè, tẽe, tar ko tsáa ka méé,” témé.

¹⁵ Me kò x'óóam cóa ba tẽe a ntcõó, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síi xõò sa máa me.

¹⁶ Si kò q'áo sa wèea ne ga tcãà, ne Nqari ba dqom a máá: “Kaiam porofiti ba hàà cgae taa,” témé, a ne a máá: “Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khòe ne kabi!” témé.

¹⁷ Si ncêes tchõàs Jesom di sa wèém Juteam koe tsai-tsaise naka wèé xu qgài xu nxama-nxama mea hãa xu koe hêéthêé e.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xu tchõà xàà-kg'ao xu
(Mt 11:2-19)*

¹⁸ Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò ncêe zi gùù zi wèé zi ka bìrí me. Me gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka càm tsara tcii,

¹⁹ a X'aigam Jesom koe tsééa úú tsara a, a máá: “A Tsáá ga Tsia ncêe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'êem khòè ba nqòò?” témé.

²⁰ Eê tsara ko ncêe tsara khòè tsara Jesom koe sí ka tsara kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba a ko máá, hàà méé tsam tèè Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncêe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'êem khòè ba nqòò?” témé.

²¹ Gaa x'aè èe kam kò Jeso ba kái ne khòè ne gane di tcìan koe hêé naka cg'âè tc'ëean koe hêéthêé qâèkagu, a ba a khòè ne èe káà tcgái ne kúru ne bóò.

²² Me kò xoa tsara a, a máá: “Qòò naka sí Johane ba bìrí èe tsao ko kóm a ko bóò sa:

'Ncêe káà tcgái ne ko bóò,
ne ko èe kò qòò tama ne qòò,
ne kò lepero dis tcìis di ne qâèkaguè,
ne èe kóm tama ne ko kóm,
ne èe kò x'óóa hãa ne ghùèè,
i kò qâè tchõàn èe dxàua hãa ne xгаа-xгааè.

²³ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm èe gam di dtcòmàn Tíi koe tcgàba hãa tite ba,' ” tam méé.

²⁴ Eê tsara ko Johanem di tsara tchõà xàà-kg'ao tsara qòò kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi bìrí Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qòò ka tu kò sí dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii?

²⁵ Nxãas tamás kò ii ne tua kò sí dùú sa bóò? Khòèm xam qgái ba hana baa? Eê-èe, khòè ne èe kái mari qgáian ko hãa, a karese x'ãèa hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa.

²⁶ Kháé dùú sa tu kò nxãaska sí ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e.

²⁷ Ncêe ba gam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:

'Bóò, Tirim tséé-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncêe gha Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,
ta mééèa ba.

²⁸ Bìrí tu ur ko a ko máá: Eê khòè zi ka ábàèa ne ka Johanem ka kaia hãa ba káà me e, igaba gaam èe Nqarim di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e.”

²⁹ (Ne kò wèé ne khòè ne komsana me, xu kò gataga mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Nqarim di tchànoan dqòm, ne kò Johanem ka tcguù-tcguuè.)

³⁰ Igabaga xu kò Farasai xu hêé naka x'áè q'ãa-kg'ao xu hêéthêé xu Nqarim tc'ëea máá xua hãa sa xguì, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)

³¹ “Kháé Ra gha nxãaska ncêem x'aèm di ne khòè ne dùús cgoa nxará xg'ae? Dùús khama ne ii?

³² Cg'aré cóán khama ne ii, ncêe gúùan ko x'ámáguè qgái koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcãà;
ta kò gataga x'ooan di ciian nxàè,
tu kò táá kg'ae,'

témé e.

³³ Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba kò hàà, a péré tc'óó tama, a góé kg'áà tama, igabaga tu kò máá: 'Dxãwa tc'ëea nem úúa hãa,' témé.

³⁴ Igabam kò Khòem dim Cóa ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, tu kò máá: 'Bòò, tc'óó-kg'aom ncēe ba, a kg'áà-kg'aom gōéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chibi-kg'aoan hēéthēé dim tcàrà ba,' ta méé.

³⁵ Igaba i ko q'āan di tc'ēan gaan di cóán wèè koe guu a tchàno o sa x'áise," tam méé.

Jeso ba Farasaim Simonem x'áé koe hàna

³⁶ C'ēm Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà, síim gha tc'óó cgoa me ka. Me kò Jeso ba nquum q'oo koe síi tcāà, a ba a ntcōó a tc'óó.

³⁷ Si kò gaam x'áé-dxoom koe c'ēs khòès chibi-kg'ao sa hàna. Eēs ko kóm, Jeso ba Farasaim x'áé koe hāa a ko tc'óó sa, kas kò alabasetere di nxōán cgoa kúrúèam ts'óó-c'ōám koe hāa qāè hm̀m̀ xg'āò tshāán cgoa síi,

³⁸ a sa a Jesom nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a tshoa-tshoa a tcgái-tshàra sa cgoa nqàrèa ba cg'āà-cg'āa, a sa a c'ōò sa cgoa tchùu u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshāán cgoa ntcāá nqàrè Me.

³⁹ Eēm ko Farasaim ncēe kò tcii Mea ba ncēes gùù sa bóò kam ko bìrìse a máá: "Ncēm khòem kò tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana hāa ncēe ko qgóó Me sa dùútsa khòè si i sa, chibi-kg'ao si i," témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba bìrì me a máá: "Simoneè, c'ēs gùù sar chòà cgoa tsi kg'oana," témé. Me máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, bìrì te si," témé.

⁴¹ Me máá: "C'ēe x'aè ka tsara kò càmm khòè tsara hàna, marian kò c'ēm khòem koe cgòbèa tsara. C'ēe ba kò 500 khama noo marian qano di cgòbèa, me c'ēe ba 50 khama nooan cgòbèa.

⁴² Cúí gùù ga tsara kò úú tama, suruta kabì cgoa me tsara gha a, khamam kò wèèa tsara ga qgóóa máá. Ke ncēeska bìrì Te, ndaka ba gha kaisase gatsara ka ncàmm me sa?" tam ma tèè me.

⁴³ Me Simone xoa a máá: "Bòòr ko ka ēe kaisa marian cgòbèa me e," témé. Me Jeso ba máá: "Qāèse tsi bóòa," témé.

⁴⁴ A ba a nxāaska khòès koe kabise a Simone ba bìrì a máá: "Ncēes khòè sa tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncāa hàà, igabaga tsi ncāa xg'aà nqàrèr ko tshāan táá máa Te, igabagas ncāa tcgái-tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'āà-cg'āa, a c'ōò sa cgoa tchùu u.

⁴⁵ Ncāa tsi táá x'obè Te, igabas ncāar hààm x'aèm koe guu a nqàrèa Te x'obèan chòòkagu tama.

⁴⁶ Ncāa tsi táá tcúúa Te ga nxúian cgoa tcgáù, igabagas ncāa qāè hm̀m̀ xg'āò tshāán ka nqàrèa Te tcgáù.

⁴⁷ Gaa domkar ko bìrì tsi, gas di kái chìbian kas qgóóa máàèa. Kaisa ncàmkua nes x'áía hāa khama. Igabaga ēe cg'aré chìbian ka qgóóa máàèa ba ko cg'aré ncàmkuan x'áí," tam méé.

⁴⁸ Me kò nxāaska Jeso ba bìrì si a máá: "Sari chìbian koe si qgóóa máàèa," témé.

⁴⁹ Xu kò cg'áè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tèèse a máá: "Dìí ba gáé ncēe ba, ncēe ko khòèan chìbian gaan di qgóóa máá ba?" témé.

⁵⁰ Igabagam ko Jeso ba khòè sa bìrì a máá: "Sari dtcòma nea kgoara sia, ke tòókuan cgoa qòò," témé.

8

Jesom cgoa kò hāa zi khòè zi

¹ Ncēe zi gùù zi qāá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe hēé naka x'áé-coa xu koe hēéthēé qōòa te, a ko Nqarim di x'aian di qāè tchòàn khòè ne xgaa-xgaa. Xu kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di xu hāa cgoa Mea,

² naka gataga c'ēe zi khòè zi hēéthēé e, ncēe kò cg'áè tc'ēan koe hēé naka tcìian koe hēéthēé kg'òèkaguè zi. Ncēe zia kò Marias Magatalena ta ko ma tciiè sa hēé, ncēe i kò 7 dxāwa tc'ēan gas koe tcg'òòèa sa,

³ naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khòès Joana sa hěé, naka Susana sa hěé, naka c'ěe zi khòè zi kái zi, ncěe kò ko gazi di gúàn cgoa hùì xu zi hěéthěé e.

*Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Ne kò khòè ne tãáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe hàà. Eēs ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka kg'ui a máá:

⁵ “C'ěe x'aè kam xg'ao xhàrà-kg'ao ba qđò a sí xhàrà. A ěem ko xhàrà ka i c'ěe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, a i a nqàrèan cgoa náà tcãàè, zi tsarà zi hàà tc'đó o.

⁶ I c'ěean tcheè nxđá-kg'ai di qgáian koe. Eē i ko qhúí ka i ko dào, tchàua ne ko káà a khama.

⁷ I c'ěe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'ěe cgùrian qãè góman koe tcheè, a kái tc'đoan 100 kúru,” tam méé.

Ěem ko ncěe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò máá: “Eē tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tēè Me, dùú sas ko ncěes sere-sere sa nxàe sa.

¹⁰ Me máá: “Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igabar ko c'ěe ne khòè ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui: 'nxãasega ne gha bóò, a táá bóòà q'ãa ka, a nxãasega kóm a táá kóma q'ãa ka.’

*Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

¹¹ “Si ncěe sa xhàrà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga si i: Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

¹² Dàòm q'oo di nea ěe kg'ui ba ko kóm ne ne e, igabam ko dxãwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òò, nxãasega ne gha táá dtcòm a kgoaraè ka.

¹³ Eē nxđán koe kò xhàràè nea gane ěe kg'ui ba ne ko kóm, ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne ne e, igaba ne káà tōbe ne e, a ko cg'orò x'aè-coan q'oo koe dtcòm. A ko kúrua bóòkuan di x'aèan ka qháésega cg'áé.

¹⁴ Eē dxàman za tcheèa nea, gane ěe kóma ne ne e, igaba gane di kg'òèan q'oo koe ne ko tc'ěe-tc'ěese zi hěé, qguàn hěé naka kg'òèan di kãrean hěéthěé ka chúú-chuuè, a ne a kai tama.

¹⁵ Eē qãè góman koe tcheèa nea, gane ěe kg'ui ba kóma, a qãè zi tcáó zi cgoa qgóóa qari me ne ne e, a ne a ko qáò tcáó cgoa me, a nxãakg'aiga sí tc'áróan kúru,” tam méé.

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús dis sere-sere sa
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ A ba a máá: “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dào a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si, kana kgàrom dóm q'oo koe tcãà si ba káà me e, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ěe ko tcãà ne gha nxãasega x'áàn hòò ka.

¹⁷ Dùús wèés ěe chómsea sa gha tchàa koe tcg'òòè, si gha dùús wèés qàbi-kg'aièa hãa sa q'ãaè, a sa a gha x'áàn koe óagaè khama.

¹⁸ Ke méé tu nxãaska q'ãa, nta tu ko ma komsana sa. Wèém khòèm ěe gúù úúa hãa ba gha káian máàè, igaba wèém ěe gúù úú tama ba gha ěem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaè khama,” tam méé.

*Jesom ka xđò sa hěé naka qđese ga xu hěéthěé e
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Jesom ka xđò sa hěé naka qđese ga xu hěéthěéa kò hàà cgaè Me, igaba ne kò khòèan di kái-q'ooan ka tààè, a táá Gam koe cúù.

²⁰ Me kò bìriè a máá: “Saò sa hěé naka Tsáá qõe ga xu hěéthěéa tchàa za těe, a bóò Tsi kg'oana,” téméè.

²¹ Igabam kò xõa a máá: “Tiris xõò sa hěé naka Tíí qõe ga xu hěéthěéa Nqarim di kg'uian ko kóm a ko kúrú u ne khòè ne e,” témé.

*Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)*

²² C'ěem cáń kam kò Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu cgoa dxòrom q'oo koe tcãa a bìrí xu a máá: “Hààn xae c'ěem xòèm tshàam dim koe qõò,” témé, xu xgoaba.

²³ Eě xu xóé a ko qõò kam kò x'óm.

Me kúúga kaim tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg'oè, xu kias cg'ães koe hãa.

²⁴ Xu xgaaxgaase-kg'ao xu sí ghùì Me a máá: “X'aigaè, X'aigaè, tomè xae ko!” témé.

Me těe a tc'ãá ba hěé naka tshàam di tcěe-tcěean hěéthěé dqàè, i tée, si kò kaisas nqoo sa xóé.

²⁵ Me těe xu a máá: “Gaxao di dtcòmà nea ndaa?” témé.

Igaba xu kò q'áò, a area khama xu kò těeku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncěe ba? Tc'ãán ga hěé naka tshàan ga hěéthěé ko kg'ui cgoa i komsana Me ba,” témé.

*Jeso ba ko dxãwa tc'ěean úúam khòè ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)*

²⁶ Xu tshàam tc'amkg'ai koe qõò a sí Gerase ne dim nqõóm koe tcãa, Galilea dim cgoa q'óá-kg'amkua hãa ba.

²⁷ Eěm ko Jeso ba dxòrom koe xõa a ko gaam nqõóm koe tcãa kam kò c'ěem khòèm x'áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg'ae. Gaam khòè ba kò dxãwa tc'ěean úúa, a kò qgái hãa tamase qád x'aèan hãa, a nquuan koe ga x'ãè tama, a tc'áman koe cúí ga ko x'ãèa te.

²⁸ Eěm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q'au a ba a cookg'aia ba koe cg'áé, a kaim dòm cgoa máá: “Dùú sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc'amaka hãam di Tsi Cóa Tseè? Dtcàrà Tsi ko, táá xgàra te guu,” témé.

²⁹ Jeso ba kò dxãwa tc'ěean bìrí i ěem khòèm koe tcg'oa, gaa domkam kò khòè ba gatà méé. Kái q'oro i kò qgóó mea, me kò q'óma ba koe hěé naka nqàrèa ba koe hěéthěé táuan cgoa qáèèa, a kòrèa, igabam xg'ao gaa táuan qhòma tcg'òó, a kò dxãwa tc'ěean ka séèa tcg'òó a qãáka úúèa hãa.

³⁰ Me Jeso ba těe me a máá: “Cg'òèa tsi diía?” témé. Me xõa Me a máá: “Milone ra a,” témé. Kái dxãwa tc'ěe nea kò tcãa mea hãa khama.

³¹ I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x'áèan tcg'òó, i chòò-q'oo úú tamam hãém koe tcãa sa.

³² Zi kò kái zi xgùu zi xàbim dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. Ka i kò dxãwa tc'ěean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcãa sa, Me kgoara máá a.

³³ I khòèm koe dxãwa tc'ěean tcg'oa a i a sí xgùuan koe tcãa, zi xgùu zi xàbim tc'amkg'ai koe guu a kari-karisea xõa a zi a tshàam koe cg'áéa tcãa, a tomè.

³⁴ Eě xu ko xgùuan ko kòre xu khòè xu ě kúrúsea hãa sa bóò ka xu kò bèe a qgóé, a sí x'áé-dxoom koe hěé naka xhàran koe hěéthěé xàa a.

³⁵ Ne kò khòè ne tcg'oa a sí ě kúrúsea hãa sa bóò. Eě ne ko Jesom koe hàà ka ne kò dxãwa tc'ěean kò úúa hãam khòè ba sao-xg'ae, me Jesom nqàrè-kg'am koe ntcõe, a qgáian hãa, i tc'ěea ba qãè e, ne kò q'áò.

³⁶ Gane ě kò ě kúrúsea hãa sa bóò nea kò chóa a, ntam kò ma ě dxãwa tc'ěean ka tcãèam khòè ba ma qãèkaguè sa.

³⁷ Ne wèè ne khòè ne Gerase dim xg'aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg'oa sa, kaisa q'áòa nea kò tcãa nea hãa khama.

Me kò dxòrom koe tcãa a ba a kabise,

³⁸ kam ko ãe kò dxãwa tc'ëean ka tcg'oa cgaeëam khòe ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qõò sa. Igabam kò Jeso ba tsééa kabì me a máá:

³⁹ “Kabìse x'áéa tsi koe naka sí nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúa máá tsia hãa sa,” témé.

Me khòe ba kabìse a sí wèém x'áé-dxoom koe qõò te a khòe ne birí, Jesom nta noose kúrúa máá mea hãa sa.

Jairom dis cóa sa hëe naka Jesom dim qgáí ba ko qgóós khòe sa hëéthëe e
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Eëm ko Jeso ba *Galilea dim nqõóm koe* kabìse kas ko khòe ne dis xg'ae sa qãèse hàakagu Me, wèe ne ne kò qãà Mea hãa khama.

⁴¹ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòem Jairo ta ko ma tciièm ncëe kò còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'ai ii ba gaa koe hàà, a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a còrè Me, gam dim x'áém koem gha sí cgoa me sa.

⁴² Cúis cóa sam kò úúa hãa, ncëe kò 12 kuri ii sa, si kò x'oos qàe koe hãa khama.

Eëm ko Jeso ba gaa koe qõò ka i kò kái khòèan ncorú Me.

⁴³ Gane xg'aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm x'aèse nxoean hòos khòe sa hàna, [a sa a kò wèe gúàn ães kòo kg'õè cgoa, naakan koe xgãá hãa] *qãèkaguès gha ka*, igabas kò táá cúian kaga qãèkaguèa.

⁴⁴ Si Jesom qãá koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím c'am qgóó, i ko c'áðan kúúga téé.

⁴⁵ Me Jeso ba tèe a máá: “Díina qgóó tea?” témé. Eë ne ko wèe ne xõase kam ko Petere ba máá: “Aboè, khòe nea kái ne e, a nxama-nxama Tsia, a ko tcãò Tsi,” témé.

⁴⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “C'ëe khòèa nea qgóó Tea, xám Ra ko i kò qaria Te tcg'oa cgae Te khama,” témé.

⁴⁷ Eës ko khòe sa bóò, xài tamas kò hãa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a wèe ne khòe ne cookg'ai koe birí Me, dùús domkas qgóó Mea hãa sa, naka si kò ma kúúga qãèkaguè sa hëéthëe e.

⁴⁸ Me birí si a máá: “Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò,” témé.

⁴⁹ Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ëem khòe ba hàà, còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'aim dim nquum koe guua ba, a birí me a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ke táá xgaa-xgaa-kg'ao ba xhõe-xhõe guu,” témé.

⁵⁰ Igabam kò Jeso ba ãe sam ko kóm ka Jairo ba birí a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm, qãès gha ke,” témé.

⁵¹ Eëm ko Jairom dim x'áém koe tcãa kam kò táá c'ëe khòe ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcãa, Petere ba hëe naka Johane ba hëe naka Jakobo ba hëe, naka cóas ka xõò ba hëe naka xõò sa hëéthëe cúí ga a kò ii.

⁵² Ne kò wèe ne khòe ne kg'ae, a ko cóa sa kg'ae cgae, Me Jeso ba máá: “Táá tu kg'ae guu, x'óó tamas hãa a sa a x'òma hãa ke,” témé.

⁵³ Ne kò wèea ne kg'ãè Me, x'óóas hãa sa ne kò q'ana hãa khama.

⁵⁴ Igabam ko Jeso ba x'õàa sa koe qgóó si, a máá: “Tiri si cóa seè, tãe,” témé.

⁵⁵ I kg'õèa sa kabìse, si kúúga tãe, Me Jeso ba máá, c'ëe gúù méés máàè naka tc'õó, témé.

⁵⁶ Khara kò gas ka xõò ga khara kaisase are. Me birí khara a, táá méé khara cúí khòe ga dùús kúrúsea sa birí guu sa.

9

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Me kò Jeso ba 12 xu tciiã xg'ae a ba a qarian máà xu, wèe dxãwa tc'ëean xu gha xhàiaagu, a wèe tciiã thëe tsoò di i.

² A ba a tsééa tcg'òó xu, sí xu gha Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a xu a tsàako ne khòe ne kg'õèkagu ka.

³ A ba a bìrí xu a máá: “Táá méé xao qǒò xao ko ka cúí gùú ga sée guu, dqàbi hìim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cím di qgáian ga igabaga.

⁴ Eē xao ko tcāàm nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hāa naka nxāakg'aiga síí ēem x'áé-dxoom koe tcg'oa.

⁵ A ncēè khóèan kò qāèse hààkagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qāè-qāe, ēe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxāasega gane koe x'ái sa ii,” témé.

⁶ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgoaba a wèé xu x'áé xu koe qǒò te, a xu a ko qāè tchōàn xgaa-xgaa a ko wèé za ga khóèan kg'òèkagu.

Herotem dis xháé tc'ēe sa
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Eēm ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèé zi gùú zi kúrúse ko zi ka kóm kam kò táá q'āa. C'ēe ne khóè nea kò máá, Johanem *tcguù-tcguu-kg'ao* ba x'ooan koe tēea, témé khama,

⁸ ne ko c'ēe ne máá, Elija ba hòòsea, témé, ne ko c'ēe ne máá, c'ēe xu porofiti xu ncíi x'aè di xu ka c'ēe ba x'ooan koe tēea, témé.

⁹ Me Herote máá: “Johane bar kò q'āe tcúúa hāa, ka ncēe zi gùú zi gam kar ko kóm ba díi baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'ēe.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'òókagu
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

¹⁰ X'áé úú-kg'ao xu kò kabise a hàà wèé zi gùú zi ēe xu kò kúrú zi ka bìrí Me. Me sée xu, xu Gam cgoa cúia síí hāa Betesaida ta ko ma tciièm x'áé-dxoom koe.

¹¹ Ncēes gùú sa ne ko kóm kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qāèse hààkagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a ēe kò ko kg'òèkagukuan qaa ne qāèkagu.

¹² Nxāaskas cím sa tshoa-tshoa a ko dqòara qǒò ka xu kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khóè ne qǒò q'aakagu, naka ne nxāasega nxāma-nxāma hāa xu x'áé xu koe hēé naka xhàrà xu koe hēéthéé síí, naka nea síí x'óm-q'ooan hēé naka tc'òoan hēéthéé qaara mááse, cúia hāam qgáim koe ta hāa ke” témé.

¹³ Igabam kò bìrí xu a máá: “Gaxao c'ēe gúúan máà ne naka ne tc'òó,” témé. Xu máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cím x'aù tsara hēéthéé e, kana méé xae síí khóè ne wèé ne tc'òoan x'ámá máá?” témé.

¹⁴ 5,000 khama noo xu khóè xu kò ēe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Khóè ne bìrí naka ne wèes xg'aes koe 50 khama noose ntcóó,” témé.

¹⁵ Xu gataga hēé, i wèé khóèan ntcóó.

¹⁶ Me Jeso ba 5 xu péré xu hēé naka cím x'aù tsara hēéthéé sée, a ba a nqarikg'ai koe ghù-i-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a péréan khóá q'aa, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu khóè ne q'aa-q'aa máá a.

¹⁷ Ne kò wèéa ne ga tc'òó, a ne a xg'āà, xu ēe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcāà, xu cg'òè.

Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Eēm cúise hāa a ko còrè ka xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me. Me tēe xu a máá: “Díi Raà, ta zi ko xg'ae zi méé?” témé.

¹⁹ Xu xoa Me a máá: “C'ēe ne ko máá, Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne qanega máá, ncíi kuri di Tsi porofiti Tsi i x'ooan koe tēea Tsi, témé,” ta xu méé.

²⁰ Me tēe xu a máá: “Kháé xaoa ko gaxao máá, díi Raà, témé?” Me Petere xoa a máá: “Ncēe kò nqòòkaguèa hāa Tsi Krete Tsi Nqarim di Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hěé naka x'oos ka hěéthěé kg'ui
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha ncěes gúù sa cúí khòè ga bìrí sa.

²² A ba a máá: “Khòèm dim Cóa ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase, a gha *khòè ne di xu* kaia xu hěé, kaia xu peresiti xu hěé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hěéthěé bóòà xguìè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana dim cáím ka x'ooan koe těe,” tam méé.

²³ Nxãaskam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncěè c'ěem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòà xguìse naka baa gam dim xgàu hìi ba dcěé, naka xùri Te.

²⁴ Dìím wèém ěe gam dis kg'òè sa qgóóa qaria hãa bas gha aaguse cgae, igaba wèém ěe ko Tíi domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si khama.

²⁵ Dùús ka ba gha khòè ba k̄abisea mááè, ncěè wèém nqóó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba dùútsa gúù sa gam di kg'òèan tée-q'oo koe tcg'òó a máá?

²⁶ Dìím wèém ěe ko Tíi hěé naka Tiri kg'uiian hěéthěé sau-cgaese ba gha thěé Khòèm dim Cóm ka sau-cgaeseè, ěem gha ko Gam di x'áàn koe hěé naka Xòòm di x'áàn koe hěé naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áàn koe hěéthěé hãase ko hàà ne.

²⁷ Igabar ko tseeguan bìrí tu u: Ncěe koe tée-těe ne ka c'ěea ne x'ooan xáàma hãa tite, Nqarim di x'áia ne ne ko bóò i hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

Jesom di bóòse-q'ooa nea ko k̄abise a tãá
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Eëm ko Jeso ba ncěe zi gúù zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cáman qãá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu sèè, a ba a xàbim koe qõò cgoa xu a síi còrè.

²⁹ Eëm hãa a ko còrè ka i kò kg'áíá ba k̄abise a tãá, i Gam di qgáían k̄abise a tcãakose q'úú.

³⁰ Ka tsara ko kúúga cáím tsara khòè tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hěé naka Elija ba hěéthěé tsara,

³¹ ncěe kò nqarikg'ai di x'áàn koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hààko ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e.

³² Xu kò Petere ba hěé naka gam ka c'ěea tsara hěéthěé xu qarika x'ómà cg'áé. Eë xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áà ba bóò, naka gaa tsara khòè tsara hěéthěé e, ěe ko Gam cgoa těe tsara.

³³ Eë tsara ko khòè tsara Jeso ba guu a ko qõò kam kò Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, tsóágase i gáé qãèa, ncěe koe xae ga hãa sa! Nqoana xu nquu-coa xu xae gha tshào, me c'ěe ba Tsari, me c'ěe ba Moshem di, me c'ěe ba Elijam di,” tam méé. (C'úúam ko hãa dùú sam ko kg'ui sa.)

³⁴ Qanegam hãa a kò kg'ui kas kò túú-c'òò sa qàbia tcãà xu, a sa a gas di sóman cgoa qàbi xu. Eë xu ko xгаа-xгаа-kg'ao xu túú-c'òòs koe tcãà ka xu kò q'áò.

³⁵ Me kò kg'ui ba túú-c'òòs koe guu a máá: “Ncěe ba Tirim Cóa Me e, nxárár tcg'òóa ba, ke komsana Me,” témé.

³⁶ Eëm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúíse hãa. Xu kò xгаа-xгаа-kg'ao xu ncěes gúùs cgoa nqoo, a xu a gaa xu cáím xu ka táá cúí khòè ga bìrí dùú sa xu bóòà hãa sa.

Jeso ba ko cóá ba qãèkagu
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Xùrikom cáím kam ko Jeso ba hěé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xàbim koe guu a k̄abise, si kaidas xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae.

³⁸ Kam kò gaa x'áè kaga c'ěem khòè ba ěes xg'aes q'oo koe q'au a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsiir ko Tsi tirim cóá ba bóò, nooam cóám ga me e khama.

³⁹ Dxãwa tc'ěean kòò tcãà cgae me ne i ko kúúga q'aikagu me, a qgaè-kg'aikagu me, a kg'áíá ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khõá tòòm-tom me, a qháése guu me tama.

⁴⁰ Ra kò Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè,” témé.

⁴¹ Me Jeso ba xᵛa a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncēe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qáò-tcaoa máá tu u? Tsarim cóa ba ncēe koe óá!” témé.

⁴² Cóám ko hàà koe ga i ko dxāwa tc'ēan gómankg'ai koe xàbùa qáú me, a i a qgae-qgae-kg'ai me. Kam ko nxāaska Jeso ba dxāwa tc'ēan dqàè, a cóa ba qāèkagu, a ba a xõò ba máá me.

⁴³ Ne kò wèé ne khòè ne Nqarim di kaian ka area.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Eè ne wèéa ne qanega ãem Jeso ba kúrúa zi gúù zi wèé zi ka area kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:

⁴⁴ “Qāèse dxāà tcee ncēer ko bìrí xao o kg'uia ne: Khòèm dim Cóa ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāàè,” témé.

⁴⁵ Igaba xu kò ãem ko méé sa táá kóma q'ãa, gaxu koe i kò chómsea, táá xu gha kóma q'ãa a ka khama. A xu a kò ãe kg'uia ne ko dùú sa méé sa tèean bèe.

Dìí ba kaia?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tēe, dìina gaxu xg'aeku koe kaia hãa di sa.

⁴⁷ Igabam kò Jeso ba tcáóa xu q'oo koe xu tc'ēea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'árém cóa ba sée, a Gam qàe koe tòó,

⁴⁸ a ba a bìrí xu a máá: “Dìim wèém ãe ko ncēem cóa ba Tiri cg'òèan koe qāèse hààkagu ba ko Tíí tc'áró ga qāèse hààkagu. Me ko dìim wèém ãe ko Tíía qāèse hààkagu Te ba ãe tséé Tea ba qāèse hààkagu. Eè gaxao koe kaisase cg'aré ba gaxao ka kaian ga me e khama,” témé.

Eè gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Me Johane xᵛa a máá: “Kaia Tseè, c'ãem khòè ba xae kò bóò me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ēan xhàiaagu, xae kò sixae ka c'ãem tama me e domka gatà hēean cara me,” témé.

⁵⁰ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ãe gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (9:51–19:44)

Samaria dim x'áé ba ko Jeso ba qāèse hààkaguan xgui

⁵¹ Eè ko Jeso ba nqarikg'ai koe sée a úuèm x'aèm ko cúù kam kò bìríse a Jerusalema koe qõò.

⁵² A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãà a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne dim x'áé-coam koe síí tcāà, gúù zi xu gha kg'ónòa máá Me ka.

⁵³ Igaba ne kò gaa koe hãa ne khòè ne táá qāèse hààkagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia khama.

⁵⁴ Eè tsara ko xгаа-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara Johanea tsara ncēes gúù sa bóò ka tsara ko máá: “X'aigaè, nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'õo ne sa Tsi ko tc'ēe?” témé.

⁵⁵ Me Jeso ba ntcèè a dqàè tsara a.*

⁵⁶ Xu kò Jeso ba hēé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēé xu c'ãem x'áém koe qõò.

* 9:55: C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uiian úúa: “a máá: “C'úusea tsao hãa, dùútsa tc'ēem di tsao ii sa. 56 Khòèm dim Cóa ba hàà tama, hààm gha khòèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka,” tam méé.”

*Nqoana khòèan Jeso ba ko xùri kg'oana a
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Eë xu dàòm q'oo koe hãa a ko qõò kam ko c'ëem khòè ba bìrí Me a máá: “Eë Tsi ko síí qgài wèè koer gha xùri Tsi,” témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xòe me a máá: “Círí nea gaan di hãéan úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóá ba tòò tcúúm gha qgài úú tama,” témé.

⁵⁹ Me kò Jeso ba c'ëem khòè ba bìrí a máá: “Xùri te,” témé. Igabam ko gaam khòè ba máá: “X'aigaè, kg'aia qãà te nakar síí tirim xõò ba kg'ónò,” témé.

⁶⁰ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Eë x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ãe x'óóa hãa kg'ónò, igaba tsáá qõò naka tsia síí Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа,” témé.

⁶¹ Me kò c'ëem khòè ba gataga máá: “Xùri Tsi gha, X'aigaè, igaba qãà te nakar kg'aia síí x'áéa te di ne khòè ne x'áè,” témé.

⁶² Me Jeso ba xòe me a máá: “Eëm tshoa-tshoa a ko xhàrà koe gha kàbise a kháóka bóòm khòè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama,” témé.

10

Jeso ba ko 72 xu khòè xu tsééa tcg'òó

¹ Ncëe zi gùù zi qãá q'oo koem kò X'aigam Nqari ba 72 xu khòè xu nxará tcg'òó, a ba a cààm-càmse tsééa tcg'òó xu, tc'ãà xu gha a ãem ko hàà Gabá qõò xu x'áé-dxoo xu koe hëè naka qgài zi koe hëéthëé qõò ka.

² A ba a bìrí xu a máá: “Tcuùè gha gúúa ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao Nqarim ncëe tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù.

³ Qõò xao. Igaba bóò, Tíí Ra ko ghùu-coan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o sa.

⁴ Táá méé xao qgóa ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba sèè guu, naka táá cúí khòè ga dàòan q'oo koe tsgám guu.

⁵ “Nquum ãe xao ga ko gaam q'oo koe tcãà ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: ‘Tòókuan méé i ncëem nquum cgoa hãa,’ témé.

⁶ Tòókuan dim khòèm kò gaam nquum q'oo koe x'ãèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hãa. Eëta i kò ii tama ne i gha gaxao di tòókuan kàbise cgae xao o.

⁷ Eëm nquum koe méé xao hãa, naka xaoa wèés tc'òos ãe ne ko máà xao o sa tc'òó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hãa ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qõòa te guu.

⁸ “X'áé-dxoom ãe xao ga ko tcãàm koe, ndakam ga igaba, ne ko qãèse sèè xao o ne méé xao ãe ko cookg'aia xao koe tòòès wèé sa kg'ama tc'òó.

⁹ Tsàako ne méé xao kg'òèkagu, naka xaoa khòè ne bìrí naka máá: ‘Nqarim di x'aia nea cùù cgae tua,’ témé.

¹⁰ Igaba x'áé-dxoom wèém ãe xao ko tcãàm koe ne kò khòè ne qãèse sèè xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe tcãà naka máá:

¹¹ ‘Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncëe nqàrèa xae koe hãa a, xae ko qãè-qãe cgae tu u, igaba méé tu q'ana, Nqarim di x'aia nea cùù cgae tua sa,’ témé.

¹² Bìrí xao or ko, xgàrakuan dim càám kam gha ncëem x'áé-dxoo ba Sodomam ka kaisa xgàrakuan hòò.

*X'áé-dxoo xu komsana tama xu
(Mt 11:20-24)*

¹³ “Cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncëe ko gatu koe kúrúèa zi kò Ture hëè naka Sitone hëéthëé koe kúrúèa hãa ne ne ga kò ncíise gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháúan tcgáúsea hãa.

¹⁴ Igabar ko bìrí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim càám ka i gha Ture hëé naka Sitone hëéthëé gatu ka subuse xgàràè, témé.

¹⁵ “A ncêe tsáá ka, Kaperenaume tsee, nqarikg'ai koe tsi gha ghùì a úúè, *ta tsi gáé tc'èea?* Nqãaka tsi gha xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe.

¹⁶ *Me Jeso ba nxãaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá:* “Wèém ãe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíía komsana Te, me ko gataga ãe ko xguì xao o ba Tíí ga Ra xguì. Me ko ãe ko Tíía xguì Te ba ãe tsééa óága Tea ba xguì,” témé.

¹⁷ Xu gaxu khòè xu 72 xu qãè-tcaoase kabise a máá: “X'aigaè, dxãwa tc'èean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'òèan cgoa xae kò ko dqàè e ne,” témé.

¹⁸ Me xoa xu a máá: “Satana bar kò bóða me kò túú-tebem khama ma nqarikg'ai koe guu a ko tcheè.

¹⁹ Bóò, qaria ner máà xaoa, cg'aon hêé naka xg'árian hêéthêé xao gha náà cgoa di i. A Ra a gataga qarian máà xaoa hãa, *dxãwam* gaxao dim cg'òo-kg'aom di qarian wèé xao gha tàà cgoa a. I cuiskaga cúí gúú ga thòò-thòo xaoa hãa tite.

²⁰ Cg'ãè tc'èean ko komsana xao o domka méé xao táá qãè-tcao guu, igaba méé xao gaxao di cg'òèa nea nqarikg'ai koe góáèa domka qãè-tcao,” témé.

Jeso ba ko Xòò ba qãè-tcao máá
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'èem di qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeèa, a máá: “Dqom Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi nqarikg'ai hêé naka nqòómkg'ai hêéthêé di Tsi, ncêe zi gúú zi Tsi kò tc'èega ne hêé naka xгаа-xgaasea hãa ne hêéthêé chóm-kg'aia hãa, a Tsi a kò cg'aré ne cóá ne x'ái zia hãa khama. Eè, Aboè, ncêea Tsi kò ma ncàmà hãa ga a khama.

²² “Wèé zi gúú zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóám dìí ii sa c'úùà hãa, Xòòm oose, kana i cúí khòè ga Xòòm dìí ii sa c'úùà hãa, Cóásem oose, naka wèém ãe Cóám ka nxará tcg'òòèa ba hêéthêé e,” témé.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise a dxùukg'ai za birí xu a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa ia tcgáian ãe ko gaxao ko bóò zi gúú zi bóò o,

²⁴ birí xao or ko khama, kái porofitian hêé naka x'aiga xu hêéthêéa kò bóò kg'oana ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóm kg'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si,” témé.

Qãèm khòèm Samaria di ba

²⁵ Me kò gaa x'aè kaga c'èem x'áè q'ãa-kg'ao ba tãe a Jeso bam kúrúá bóò kg'oana khama máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tsee, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamas kg'òè sa hòò?” témé.

²⁶ Me Jeso ba tãe me a máá: “Dùú sa *Moshem di* x'áèan koe góáèa? Nta tsi ko ma kóma q'ãa a?” témé.

²⁷ Me gaam khòè ba xoa Me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèé tcáóa tsi cgoa hêé,

naka wèé kg'òèa tsi cgoa hêé,

naka wèé qaria tsi cgoa hêé,

naka wèé tc'èea tsi cgoa hêéthêé

ncàm,

naka tsia gataga thêé

ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma

tsáá ka c'èe ba

ncàm,”

témé.

²⁸ Me birí me a máá: “Qãèse tsi xqara hãa. Kúrú ncêe gúùà ne naka tsia gha kg'òèan hòò,”

témé.

²⁹ Igabam kò gabá tchànóm iise bóòè kg'oana khamam kò Jeso ba tãe a máá: “Kháé tíí ka

c'èe ba dìí ba?” témé.

³⁰ Me Jeso ba xɔa me a máá: “C'ěem khòè ba kò Jerusalema koe guu a ko Jeriko koe q̄òò, a ba a kò ts'ãà-kg'ao xu cgoa q̄òò xg'ae, xu qgáíá ba xhùu me, a xg'áma cg'òos q'oo koe xg'ám me, a xu a guu me a q̄òò.

³¹ “I kò kúrúse me c'ěem peresiti ba c'úúase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eěm ko gaam khòè ba bóò kam kò nxãa a c'ěe xòèan dàòm di sèè a nqáé.

³² “Me kò gatà thěé tempelem koe ko hùim khòè ba* gaam qgám koe hàà, a ěem ko gaam khòè ba bóò ka gaam caum cúim cgoaga nxãa a c'ěem xòèan dàòm di ba sèè a nqáé.

³³ “Igabam kò Samaria dim khòèan c'ěe ba gaam dàòm ga ba sèè a ko q̄òò, a gaam khòè ba hàà sao-xg'ae. A ěem ko bóò me ka thòò-xama máá me,

³⁴ a ba a sí cgae me a gaa zi chìbi zi nxúian hěé naka gõéan hěéthěé ka ntcãá cgae a tcám zi, a ba a gam dim donghim koe qábikagu me, a cg'áè-nquum koe úú me, a ba a sí gaa koe q'óé me.

³⁵ “Eě i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'òó a cg'áè-nquu-kg'ao ba máà, a máá: ‘Q'òé me, kháóar ko sí kabise ner gha wèè gúúan ěe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

³⁶ Me Jeso ba tēè me a máá: “Ts'ãà-kg'ao xu ka xg'ámmèam khòè ba kò hàà cgae xu khòè xu nqoana xu ka tsi ko ntama ma tc'ěe? Gam ka c'ěem iise sèè mea ba ndaka baa?” témé.

³⁷ Me máá: “Eě thòò-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba bìrí me a máá: “Q̄òò naka tsia sí gatà hěé thěé,” témé.

Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra

³⁸ Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěéa ko dàòm koe hàà a ko q̄òò kam kò c'ěem x'áé-coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tciiès khòè sa gas dim nquum koe qãèse hààkagu Me.

³⁹ Mareta sa kò q̄e sa úúa Maria ta ko ma tciiè sa. Si kò Maria X'aigam Jesom nqàrè-kg'am koe ntcõóa-ntcõe, a ko Gam di zi xгаа-xгаа zi komsana.

⁴⁰ Igabagas kò Mareta sa kái tsééan ka xáèèa, khamas kò Jesom koe hàà a máá: “X'aigaè, tíí q̄es ka Tsi gáé c'ěe gúù méé ta ga hãa? Guu tes ko ra ko cúisega tsééa máá tu u ka. Bìrí si nakas hàà hùì te,” témé.

⁴¹ Me X'aigam *Nqari* ba xɔa si a máá: “Maretaè, Maretaè, kái zi gúù zi ka si ko tc'ěe-tc'ěese a ko xhõe-xhõese,

⁴² igabas ko cúis gúù sa qaase, si Maria sa qãès gúù sa nxárá tcg'òóa máásea hãa, si ncēs gúù sa gas koe sèèa kabìè tite,” témé.

11

Jeso ba ko còrèan ka xгаа-xгаа

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ C'ěem cáim kam kò Jeso ba c'ěem qgám koe hãa a ko còrè. Eěm ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ěe ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, xгаа-xгаа xae e còrèa ne, ěem ko ma gataga Johane gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ma xгаа-xгаа a khamaga ma,” témé.

² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Còrè xao kò ne méé xao máá:

‘Sita ka Xòò Tseè,
Tsari cg'òèan méé i dqom̀mè.

Tsari x'aian méé i hàà.

³ Sita dis tc'òos wèè cáim di sa
wèè cáim ka máà ta a.

⁴ Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,
sita igaba ta ko wèém

ěe sita koe chìbian kúrúá hãa ba qgóóa máá ke.

* **10:32:** *Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khòè ba” témé.*

Naka Tsia táá kúrúá bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé," tam méé.

⁵ Me gaa koe guus ka Jeso ba bìrí xu a máá: "C'ěem-kg'ám kam gaxao ka c'ěe ba tcára ba úúa, a ba a ntcúú nqáè ka síí cgae me, a bìrí me a máá: 'Tíí tcáraè, nqoana xu péré xu cgóbè te,

⁶ tíí tcáràm dàò koe hàna ba ncãa hàà cgae te, ra cúí gúù ga úú tama máà mer gham tc'óó o ke,' témé.

⁷ Me nxãaska ěe nquum q'oo koe hàna ba x̄oa a máá: "Táá xhōekagu te guu, nquu-kg'ám ba tcēekg'amsea, ra x'óma cóáa te cgoa, khama ra cuiskaga tēe naka máà tsi xua hãa tite ke,' témé.

⁸ Bìrí xao or ko, tēem gha a tcg'òó xu, gam dim tcára me e domka. Nxãa tama ko ii nem gha tēe a ěem dtcàràèa hãa sa kúrú, *gam dim tcára ba* kò saucgae tamase téé-kg'am me a dtcàrà me si khama.

⁹ "Ra ko bìrí tu u a ko máá: Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, *nquu-kg'ám ba* tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke.

¹⁰ Dìím wèém ěe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ěe ko qaa ba hòò, me gha wèém ěe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

¹¹ "Ndakam xòò ba gha gam dim cóám kòò x'aù ba dtcàrà me ne, x'aùm téé-q'oo koe cg'ao ba máà me?

¹² Kana xg'arì ba máà me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? *Káà me e.*

¹³ A ncèè gatu ncēe cg'ãè tc'ěe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa ne ba gha nxãaska *gatá ka* Xòòm nqarikg'ai di ba ěe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máà?" tam ma tèè.

Jeso ba ko dxãwa tc'ěean ka kg'ui
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Jeso ba kò nqóbóm khòèm koe dxãwa tc'ěean xhàiaгу. Eě i ko dxãwa tc'ěean tcg'oa kam kò gaam khòèm ěe kò kg'ui tama ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hàna zi kaisase are.

¹⁵ Igaba ne kò c'ěe ne máá: "Dxãwa tc'ěean dim x'aigam Belesebulem di qarian cgoam ko dxãwa tc'ěean xhàiaгу," témé.

¹⁶ Ne c'ěe ne qgóó Me ne gha qgáian qaa ka dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa.

¹⁷ Jeso ba kò gane di tc'ěean q'ana khamam kò bìrí ne a máá: "Eě q'aara hãas x'ais wèè sa gha kaà, me ěe q'aa-q'aasea hãam x'áé ba gaicara hãa tite.

¹⁸ A ncèè satanam kò gaam ka q'aara hãa ne i gha kháé nxãaska ntama x'aian hãa? Ncèè gatu ko máá, Belesebule ba qarian máà Tea ra ko dxãwa tc'ěean gaan cgoa xhàiaгу, témé ne.

¹⁹ A ncèè Tíí kòò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'ěean xhàiaгу, ne ia ko gatu di khòèan dìím cgoa xhàiaгу u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòè ne x'ái, ěe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa.

²⁰ Igaba ncèè Tíí kò ko dxãwa tc'ěean Nqarim dim tshàum cgoa xhàiaгу, nes ko nxãa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

²¹ "Ncèè qarim khòèm ncõo gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúùan qãè qgài koe hãa.

²² Igaba qarian ka tàà meam kái zi ncõo gàba zi dim kò ko hàà a ko x'ãà me nem ko tàà me, a gam di zi ncõo gàba zi ěem kò dtcãàsea hãa zi xhùu me, a ba a ěem ko sèè cgae mea zi gúù zi q'aa-q'aa.

²³ Eě Tíí cgoa hãa tama ba, Tíí cgoa tééa q'aumanakua, me gataga ěem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsaj-tsajia q'aa.

Dxãwa tc'ěean di kabisea ne
(Mt 12:43-45)

24 “Eẽ i ko dxãwa tc'ëean khòem koe tcg'oa ne i ko c'òòà qgàian koe qdò, a sãa i gha qgàian qaa, a ncèè hòò o tama i kò hãa ne i ko nxãaska bìrìse a máá: “Tirim nquum ãer guua hãam koer gha kabise,” témé,

25 a ãe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa,

26 ne i ko nxãaska qdò a síí 7 tc'ëean séè a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'ãè e, i hàà tcãà a i a gaa koe x'ãè. Si ãem khòem dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka,” tam méé.

Tseegu di ts'ee-ts'eeq'aukua ne

27 Eẽm ko Jeso ba ncèeta mééa xg'ara kas ko khòè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba bìrì a máá: “Ts'ee-ts'eeq'auèa saa khòès ãe ábà Tsia sa, naka bìlan ãe Tsi coma hãa hẽéthhẽé e,” témé.

28 Me Jeso ba xqã si a máá: “Tseegukaga, igaba ãe Nqarim di kg'uiian ko kóm a ko ãe i ko méé khama hẽé nea kaisase ts'ee-ts'eeq'auèa ne ne e,” témé.

Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa (Mt 12:38-42)

29 Eẽ zi ko khòè ne di zi xg'ae zi càuse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: “Ncèes qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko are-aresas x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose.

30 Eẽm xg'ao ma Jona ma Ninfefe di ne khòè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khòem dim Cóá ba ma ncèes qhàòs koe x'ái sa ii khama.

31 X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cáám ka ncèes qhàòs di khòèan cgoa tãe a téé, a gha chibi-chibi a xgàra si, nqóóm chòò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ëegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncèeska ncèe koe hàna.

32 Xgàrakuan dim cáám ka xu gha khòè xu Ninfefe di xu tãe a téé, a gha ncèes qhàò sa chibi-chibi a xgàra. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóóse khama. Me ncèeska Jonam ka kaia hãa ba ncèe koe hàna,” tam méé.

Cgáé-q'oom dis x'áà sa (Mt 5:15; 6:22-23)

33 A ba a máá: “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dàò a gãbas cgoa xoaba-kg'ai si ba káà me e, kana gãbas ka nqãaka tòó si ba, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ne gha nxãasega ãe ko nquum q'oo koe tcãà ne x'áàn hòò.

34 Tsarim tcgáí ba tsarim tc'áróm dim x'áà me e. Tsarim tcgáím kò qãè e, nem wèém tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'oèa.

35 Gaa domka méé tsi bóò naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcùú sa ii guu.

36 Khama nxãaska ncèè wèè cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'oè cgaea, i cúí xòèa tsi ga ntcùús q'oo koe hãa tama, nem wèém cgáé-q'oo ba x'áàn úúa, ncèes ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ma tsáá koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma,” tam méé.

Jeso ba ko Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthhẽé dqàè (Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

37 Eẽm ko Jeso ba kg'uiia xg'ara kam ko c'ëem Farasai ba dtcàrà Me, síím gha tc'óò cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcãà a síí tafolem koe ntcóó cgoa me, tc'óò cgoa mem gha ka.

38 Igaba ãem ko Farasai ba bóòa q'ãa, Jesom ko xg'aà tshàu tamase tc'óó sa kam kò are.

39 Me X'aigam Jeso ba bìrì me a máá: “Gaxao Farasai xao ko kubi zi hẽé naka gaba zi hẽéthhẽé zi ka qãá zi xg'aà, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hẽé naka cg'ãè cauan hẽéthhẽé ka cg'oè cgaea.

40 Gaxao káà tc'ëe xaoè, ãe qãá sa kúrúa ba gáé gam q'ooa sa thẽé kúrúa hãam tama baà?

41 Igaba dùús wèés gãbas q'oo koe hàna sa ãe dxàua ne khòè ne máà, naka xaoa gha nxãasega tchàa za hẽé naka q'oo za hẽéthhẽé q'ano ii.

42 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko tc'õoan ko xg'ǎò-xg'ǎo zi gúù zi* koe cúís tshàu-q'ooos dian tcg'òó a máà khama, wèé zi tc'õo-kg'ám zi xháràn di zi koe hēéthēé e. Igabaga xao ko Gam di qǎèse qgóókuan hēé naka ncàmkuuan hēéthēé nxorè. Qaase i ko, ncēe sara gúù sara *cgáé sara* xao ga kò kúrúa hãa sa, igaba méé xao táá c'ēe zi nxorè guu.

43 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan koe xao kaia zi ntcõó-q'oo zi ncàma hãa, naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámku sa hēéthēé e.

44 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao koe, x'áíse tama zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe khóèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóòà q'ǎa zi tamase gǎá zi,” tam méé.

45 Me kò x'áè q'ǎa-kg'aom c'ēe ba xoa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ēeta Tsi kòò méé ne Tsi ko sixae igaba còe xae e thēé,” témé.

46 Me Jeso ba xoa me a máá: “Gaxao x'áè q'ǎa-kg'ao xao igaba: Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao koe, qómse xao kò khóèan qóm gúùan dcēékagu, igaba xao gaxao cúím tshàum gaxao òm kaga qgóó o tama.

47 Haò, cg'ǎè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'ám zi koe tu kò dqom cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, ncēe gatu ka tsgõose ga xu ka cg'õoèa xu.

48 Ncēes gúù sa xao ko nxàea tseegukagu, gaxao ka tsgõose ga xu kúrúa hãa tsééa ne. Porofiti xu xu kò cg'õo khama, xao kò gaxu di tc'ámàn tshào.

49 Ncēes gúùs domkam kò Nqari ba Gam di tc'ēegan koe máá: “Porofiti xu hēé naka x'áè úú-kg'ao xu hēéthēér gha gane koe tsééa úú, ne gha c'ēe-kg'áíá xu cg'õo, a c'ēea xu xgàra.

50 Gaa domkas gha ncēes qhàò sa nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a ntcǎàguèa c'áòan wèé xu porofiti xu di xqara máá,

51 Abelem di c'áòan koe guu a sí Sakariam dian koe tcǎà. Sakariam ncēe kò altara ba hēé naka còrè-nquu ba hēéthēé xg'aeku koe cg'õoè ba. Eè, bìrí tu ur ko, qhàòs ncēe sa gha wèéan ncēe ga xqara máá.

52 “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao x'áè q'ǎa-kg'ao xao koe, q'ǎan di tc'ēean òm xgobekg'am ba xao sèea máásea. Gaxaoa kò gaxao ka táá tcǎà, a xao a kò ēe ko tcǎà ne xgáè-kg'am,” tam méé.

53 Eēm ko Jeso ba ēem qgáim koe tcg'oa a ko qõò ka xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xu tshoa-tshoa a xgáèa tòó Me, a kái zi tēè-kg'ám zi qaa tcáo Me ko zi tēè Me,

54 Nxãasegam gha tshúù gúùan kg'ui xu chibi-chibi Me ka.

12

Jeso ba ko khóè ne q'ǎa-q'ǎa Farasai xu ka

(Mt 10:26-27)

1 Gaa koes kò kaias xg'aes tcám-tcáms khóè ne di sa xg'aea hãa, ne kò xáèkua hãa i kòm ga káa a, kam kò *Jeso ba* Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tc'ǎà a tshoa-tshoa a máá: “Farasai xu di péré gǎé-gǎean koe méé xao q'õésea hãa, ncēe qǎè khóèan khama ko ma kúrúse igaba cg'ǎè cau xu.

2 Wèés gúùs ēe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs ēe chómsea hãa sa q'ǎase.

3 Eē xao ko ntcúúan q'oo koe kg'ui sa gha x'áàn q'oo koe kómse, si gha gataga ēe xao kòò nquuan q'oo koe c'am sa thēé nquuan tcobe koe nxàese.

Q'áòè gha ba

(Mt 10:28-31)

4 “Tíí ka c'ēea tuè, bìrí tu ur ko, a ko máá: Táá *khóè ne* ēe ko tc'áró ba cg'õo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha gúù úú tama ne q'áò guu.

* 11:42: tc'õoan ko xg'ǎò-xg'ǎo zi gúù zi - Gerika sa ko cam hii-coa sara ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama sara.

⁵ Igabar gha bìrí tu u dìí ba méé tu q'áò sa: *Nqarim* ãem kòo cg'õoa xg'ara ne ko chõò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa úú dì qarian úúa hãa ba méé tu q'áò. Èè, bìrí tu ur ko, q'áò Me méé tu!

⁶ A 5 tsará zia gáé mari-coa tsara cgoa x'ámáguè tama? Igabas cúís ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite.

⁷ I gataga wèé c'òòan tcúúa tu di ga nxaráèa. Ke táá q'áò guu, kái zi tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàea tcg'òòose sa hěé naka Krete ba xqase sa hěéthěé e
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Bìrí tu ur ko a ko máá: Dìím wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bam gha Khòèm dim Cóa ba thěé Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe nxàea tcg'òó.

⁹ Igaba dìím wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe xqase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xqaseè.

¹⁰ Me gha wèém khòèm ãe ko Khòèm dim Cóm ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè, igaba ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãè kg'uian kg'ui ba cuiskaga qgóóa mááèa hãa tite.

¹¹ “Igaba ãe ne kòo còrè-nquu xu koe hěé naka x'àèan di xu kaia xu koe hěé naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hěéthěé xqara máásean ka tcãà tu u, ne méé tu táá káise tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncẽem x'aèm kòo hàà ne tu gha nxàe tu gha sa mááè ke,

¹² Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gha ãem x'aèm ka xгаа-xгаа tu u, dùú sa méé tu nxàe sa ke,” tam méé.

Qguàm khòèm káà tc'ẽem dis sere-sere sa

¹³ C'ẽem khòè ba kò èes xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba bìrí a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tíí kíím cgoa kg'ui nakam sitsam ka xòòm x'óóa guua zi gúú zi tíí cgoa q'aa-q'aaku,” témé.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba xqo me a máá: “Khòè tseè, dìí na qarian máà Tea, gúúa ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?” témé.

¹⁵ Me *Jeso ba* bìrí ne a máá: “Bòò naka tua chìikuan koe q'õése, khòèm dis kg'òè sa gúú zi kái zi ãem kàoa hãa zi koe hãa tama ke,” témé.

¹⁶ A ba a ncẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: “C'ẽem khòèm qguúa kò hãa ba xg'ao hàna, gam dim xháràm kòo kái tc'òòan kúrú ba.

¹⁷ Me tcáóa ba koe tèese a máá: ‘Dùú ra gha kúrú? C'ẽe qgái gar úú tama ka, tiri tc'òoa ner gha tòóa mááse e,’ témé.

¹⁸ Kam ko máá: ‘Ncẽea ra gha hěé ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha kòbe a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cãan hěé naka tiri zi gúú zi c'ẽe zi hěéthěé gaa koe tòò.

¹⁹ Ra gha *nxãaska* bìríse a máá: ‘Qãè zi gúú zi wèé zi ãer ko qaa zir úúa hãa, kái kurian gha kg'òèkagu te zi. A ra a gha kg'òè sa thamkase sèè, a gha tc'òó a kg'áà, a ra a qãè-tcaoa mááse,’ témé.

²⁰ Igabagam ko Nqari ba bìrí me a máá: ‘Tsáá khòè tsi káà tc'ẽe tseè, ncẽem ntcúúm ka tsi gha kg'òèa tsi sèè cgaèè, ka zia gha nxãaska ãe tsi kúrúa máásea hãa zi gúú zi dìín di ii?’ témé.

²¹ Ncẽea i gha ii ga a, dìím wèém ãe ko x'aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg'ai koe qguú tama,” tam *Jeso ba* méé.

Káise tc'ẽe-tc'ẽese sa
(Mt 6:25-34)

²² Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bìrí a máá: “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg'òèan ka káise tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú xao gha tc'òó kana dùú xao gha cgáé-q'ooa xao koe hãa sa. Kg'òè sa tc'òòan ka cgáé si i, me tc'áró ba qgáían ka cgáé me e ke.

²³ Kg'òè sa tc'òòan ka kaisase cgáé si i, me cgáé-q'oo ba qgáían ka kaisase cgáé me e.

²⁴ Hoaran bóò, xhàrà tama i hãa, a tçuù tama, a tc'õoan i gha tòóa mááse nquuan úú tama, gabàm ko Nqari ba xàrà o. Tu gatu tsaràn ka kaisase cgáé tu u.

²⁵ A gatu ka c'ëem dii ba gha kg'õèa ba di cáman koe káise tc'ëe-tc'ëesean ka cámi ba càù?

²⁶ Ncëes gúús cg'árés kúrú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxãaska dùúska c'ëe zi ka káise tc'ëe-tc'ëesea máá?

²⁷ Bóò, nta zi qãáka di zi x'aa zi ii sa, zi ko ma tsom sa; tséé tama zi hãa, a zi a gataga qgáian qgãéa mááse tama. Igabar ko birí tu u, x'aigam Solomonem ga ba kò gam di x'aian wèé koe ga ncëe zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma hãa tama.

²⁸ A ncëè Nqarim kòo qãáka di dcãan ncëe ko ncëe cámi ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncëeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncëe cg'aré dtcòman úúa tuè?

²⁹ “Ke tu táá dùú sa tu gha tc'õó kana kg'áa sa qaa guu, naka káise tc'ëe-tc'ëese guu.

³⁰ Tãá zi qhàò zi di nea ko wèé gúúan ncëe ga qaa, Me gatu ka Xòòm ga ba ncëe gúúan tu ko qaa sa q'ana hãa.

³¹ Igabaga méé tu kg'aika X'aigam Nqarim di x'aian qaa, naka tua gha ncëe zi gúú zi wèé zi thëe máàè.

Nqarikg'ai di qguàa ne

(Mt 6:19-21)

³² “Ghùu-coa tuè, táá tu q'áò guu, qãè-tcaokagu i ko gatu ka Xòò ba, Me gha ntcõó-q'ooan máà tu u ke.

³³ Eë tu úúa hãa zi tu x'amágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khòè ne máà. Cg'ãa-cg'anase tama qgóán tu kúrúa mááse, naka nqarikg'ai di qguúan ncëe kaà tite cgoa, cúí ts'ãà-kg'ao kaga cúù-cuuse cgaeè tite e kana tcg'ãàn kaga tc'õòè tite e.

³⁴ Eë tsari qguúan hãa koe i gha gataga thëe tsari tcáóan hãa khama.

Kókòà hãa xu qãà xu

³⁵ “Tséé sa méé tu kg'ónòsea máána hãa, naka i gatu di x'áà-x'aa-kg'ai cgoa di gúúan ko karu.

³⁶ Gane ka q'õòse ba qãà hãa ne tséé-kg'ao ne khama ma, séèkuan dis kòès koe kò qõòà hãa ba. Eëm ko hàà a ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, ne gha kúúga xgobekg'ama máá me ne.

³⁷ Eë xu qãà xu, ncëe gaxu ka q'õòsem ko hàà a hàà sao-xg'ae xu kókòà hãa xu ka i gha kaisase cgáé ii. Tseegukar ko birí tu u: Tsééam gha máá xu sam kg'ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntcòo xu, a tsééa máá xu.

³⁸ Eë gaxu ka q'õòsem kòo ntcúú ka hàà kana ntcúú nqáè ka igaba gha kókòà hãa xu qãà xua ts'ee-ts'ee'kg'aièa.

³⁹ Igaba méé xao ncëe sa q'ana hãa: Ncëè nquu ba kàoa hãam khòèm kò q'ana hãa ts'ãà-kg'aom ko dùútsa x'aè ka tcãà sa, nem ga kò táá gam dim nquu ba guu me khòèa hãa.

⁴⁰ Ke méé tu gatu igaba kg'ónòsea hãa, Khòèm dim Cóá ba gha tcom tama tu hãam cámi ka hàà cgae tu u ke,” tam méé.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Petere ba kò máá: “X'aigaè, ncëes sere-seres ncëe Tsi ko nxàè sa koáé sixae cgoa kg'ui, kana saa ko wèém khòèm cgoa kg'ui?” témé.

⁴² Me X'aigam Jeso ba xoa me a máá: “Kháé dii ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ëegam qãà baa? Ncëe gam ka q'õòsem gha nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'õoan máà xu ba.

⁴³ Ts'ee-ts'ee'kg'aièa baa ãem qãà ba, ncëe gam ka q'õòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hëé ba.

⁴⁴ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: wèé zi gúú zi ãem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòò.

⁴⁵ Igabaga ncèè ãem qãàm ko tcáóa ba q'oo koe bìrìse a máá: 'Tíí q'òò ba ãoa hãa a qháése hàà tite,' témé, a ba a tshoa-tshoa a c'èe ne qãà ne xg'ámku cgoa, a tc'òó a kg'àà a tshoa-tshoa a nqàre,

⁴⁶ nem gha ãem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáím ka hàà, c'úuam hãa x'aè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a ãe tcom-tcomsa tama ne cgoa xg'ae-xg'ae me.

⁴⁷ "Qãàm ãe gam ka q'òòsem ko qaa sa q'ana hãa, igaba kg'ónòse naka kúru si tama ba gha kái *tsaman* xg'ámme.

⁴⁸ Igaba ãem kúrua hãas domkam ko xgàraè sa c'úua hãam qãà ba gha cg'orò *tsaman* xg'ámme. Wèem ãe káían máàèam koe i gha káían qaaè, ãe kaisase káían máàèam koe i gha gataga kaisase káían qaaè.

Jeso ba ko q'aa-q'aase sa óá
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ "Nqòómkg'ai koer gha hàà c'eean óá kar hààra, a kò gataga káise ncàmaa, nxãakamaga i ga kò karukaguèa sa!

⁵⁰ Tcguù-tcguuku sa hàna tcguù-tcguuèr gha ko sa, gaas kar qg'óóèa si gha nxãakg'aiga síí xg'ara.

⁵¹ Nqòómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tu gáé tc'èea? Bìrí tu ur ko: nxãas tama si i, igabar ko q'aa-q'aase sa óága.

⁵² Ncèe koe guus ka ne gha 5 ne khòè ne cúím x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cáman cgoa táá kómku, i cáman táá nqoanan cgoa kómku.

⁵³ Q'aa-q'aaè ne gha, me xòò ba cóám cgoa táá kómku, me cóá ba xòòm cgoa táá kómku, si xòò sa cóás cgoa táá kómku, si cóá sa gaas ka xòòs cgoa táá kómku, si c'ui sa c'uise-coas cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku," tam méé.

X'aèm di zi x'ái zi
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ A ba a xg'ae zi bìrí a máá: "Túú-c'òò sa tu kò bóò si ko cáms ko tcãa xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: 'Tuu i ko sene,' témé, i gataga ii.

⁵⁵ Dtcèè xòè za guuam tc'ãá ba tu kò bóò ne, tu ko máá: 'Sene i gha kaisase kùrusa a,' témé, i gataga ii.

⁵⁶ Gatu khòè tu qãè khòèan khama ko ma kúruúse tuè! Nqòómkg'ai hëé naka nqarikg'ai hëéthëé koe gha kúruúse zi gúù zi nxàe tu q'ana hãa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàean c'úua hãa?

Tsarim chibi-chibi-kg'aom cgoa qhàis koe dtcòmku ne
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ "Dùús domka tu cúíaga bóòà tcg'òóa mááse tama qãè gúuan kúruúe gha a?

⁵⁸ Eè ko chibi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèé qaria tsi kúruú naka tsao xg'aen ntcóò naka èes chibi sa nxàe nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hãa a xgàrakuan dis qhàis koe síí ta ga hãase chòò. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè.

⁵⁹ Bìrí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síí ãe qaùà hãam mari-coa ba suruta," tam méé.

13

Chibian koe tcóósea ne

¹ Gaa x'aè ka ne kò c'èe ne khòè ne gaa koe hàna, ncèe kò Jeso ba Galilea di ne khòè ne ka bìrí ne, ncèem kò Pilato cg'òoa hãa ne, ãe ne kò ko dàòà-mááku zi kúruú x'aè ka.

² Me Jeso ba xòà ne a máá: "Gatu ko bóò ka nea kò ncèe ne Galilea ne, wèé ne Galilea ne c'èe ne ka tshúù ne chibi-kg'ao nea, ncèeta ne kò ma xgàrase ka?"

³ Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè.

⁴ Kana tua ko ntama ma tc'èe 18 ne khòè ne ncèe kò Siloame koe qáòm nxõá nquum ka cg'áé cgaeè ne ka, a cg'òòè ne, gatu ko bóò ka nea kò wèé khòèan èe Jerusalema koe x'ãèa hãa ka chibiga nea?

⁵ Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè," tam méé.

Hìis tc'áróan kúrú tama sa

⁶ Jeso ba kò nxãaska ncèes sere-seres ka bìrí ne a máá: "Khòè ba kò hàna a ba a faia dis hìi sa úúa, gam dim kg'om xháràm q'oo koe kò xhàràèa sa. Gaa koem kò síí ko tc'áróa sa qaa, igabam ko táá cúían ga hòò.

⁷ Me nxãaska khòèm gam dim xhàrà ba ko kòre ba bìrí a máá: 'Bóò, nqoana xu kuri xu ra úúa a ko ncèe koe hàà a ko hàà ncèes hìis faia dis di tc'áróan qaa, igabagar cúían ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òò si! Kg'amagas téé a ko gómán tséékagu ke!' témé.

⁸ Igabam kò khòè ba xòa a máá: 'Tíí q'òòè, guu si gaicara cúím kuri ba nakar tshào qào si naka c'aruan máà si.

⁹ Ncèeko hààm kurim kas kò tc'áró kúrú ne i gha qãè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxãaska xg'aoa tcg'òò si,' témé."

Jeso ba ko Sabata dim cáím ka khòè sa qãèkagu

¹⁰ Sabata dim cáím kam kò Jeso ba hãa a ko c'èem còrè-nquum koe xgaa-xgaa.

¹¹ Igabagas ko gaa koe khòè sa hàna, 18 kurian ko dxãwa tc'èean ka nqoarakaguèa hãa sa, a sa a kò qhúúsea, a cg'arés kaga tchoanàse tama.

¹² Eèem ko Jeso ba bóò si kam kò Gam koe tciia óá si a máá: "Khòè seè, tcìia si koe si kgoaraèa," témé.

¹³ A ba tshàua ba tòò cgae si, si gaa x'aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqòm.

¹⁴ Jesom ko Sabata di cáím ka kg'òèkagus gúús domkam kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ba xgòá, a ba a khòè ne bìrí a máá: "6 cáíma ne hàna khòèan ga tséé e, ke méé ne gaa cáíman ka hàà naka nea hàà kg'òèkaguse, Sabata dim cáím ka tamase," témé.

¹⁵ Me kò X'aigam Jeso ba xòa me a máá: "Gatu qãè khòèan khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c'èem ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cáím ka gam dis ghòè sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hãa naka chùia úú me naka síí kg'áàkagu mea hãa tite?

¹⁶ Ka sa gáé ga ncèes khòès Abrahamam ka cóáses, ncèe kò ncèeta noo kurian 18 sèè a satanam ka qáéèa hãa sa, Sabata dim cáím ka táá kgoaraè èe kò qáé sia hãas gúús koe?" tam méé.

¹⁷ Eèem ko ncèes gúù sa nxàe ka i kò Gam di ntcoe-kg'aoan saucgae, igabas kò wèés xg'aes èe sa wèé zi gúù zi cgáé zi èem kúrú hãa zi qãè-tcaoa máá.

Mosetara dis hìis di cgùrian dis sere-sere sa

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Me Jeso ba tèè ne a máá: "Nqarim di x'aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxará xg'ae e?

¹⁹ Mosetara dis hìis dim cgùrim khama i ii, ncèem kò khòè ba sèè a gam dim xháràm koe xhàrà ba. Me tsòm a ba a hìi sa kúrú, i kò nqarikg'ai di tsaràn hàà gaas hìis di nxãan koe nquuan kúrú," témé.

Péré gãè-gãean dis sere-sere sa

(Mt 13:33)

²⁰ Me gaicara tèè a máá: "Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x'aian nxará xg'ae?

²¹ Péré gãè-gãean khama i ii, ncèes ko dxàes khòè sa sèè a káí péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si gãe e," tam méé.

*Cg'árém nquu-kg'ám ba
(Mt 7:13-14, 21-23)*

²² Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò x'áé-dxoo xu hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé tcãà, a ba a ěem ko ma qõò khama ma xгаа-xгаа.

²³ C'ěem khòè ba kò tèè Me a máá: “X'aigaè, a cg'orò ne khòè ne cúí ne ko hàà kgoaraè?” témé.

Me bìrí ne a máá:

²⁴ “Wèé qaria tsi ga tséekagu naka tsia xgam-xgam nquu-kg'ám koe tcãà. Bìrí tu ur ko a ko máá: kái nea gha tcãà ne gha sa tc'ěe igaba ne gha tààè.

²⁵ Eëm ko nquu-kg'ao ba těe a ko nquu-kg'ám ba tcěekg'am x'aè ka tu gha tchàa za hãa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, a kg'aea mááse a máá: ‘X'aigaè, nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá ta a,’ témé, igabam gha xọa tu u a máá: ‘C'úù tua raa ke tu tí koe tcg'oa, gatu cg'ǎè kúrú-kg'ao tuè!’ témé.

²⁶ Tu gha tshoa-tshoa a máá: ‘Tsáá cgoa ta kò ko tc'õó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá di x'áéan koe ga thěe xгаа-xгаа,’ témé.

²⁷ Igabagam gha xọa a máá: ‘C'úù tua ra hãa, a guua tu hãa qgái ga c'úù, ke tu tí koe tcg'oa, gatu wèè tu cg'ǎè kúrú-kg'ao tuè,’ témé.

²⁸ Abrahama ba hěé, Isaka ba hěé, naka Jakobe ba hěé, naka wèé porofitian Nqarim di x'aian koe hàna hěéthěé tu kò ko bóò nes gha kg'ae sa hěé nakas gǎò xõó sa hěéthěé hãa, igabaga tu gha gatu tchàa za xaoa tcg'òóèa hãa.

²⁹ Igaba ne gha khòè ne cáms ko tcg'oa xòè koe guu, ne c'ěe ne cáms ko tcheè xòè koe guu, ne c'ěe ne c'ěe xòèan nqõóm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcõó.

³⁰ Igabaga méé tu q'ǎa, c'ěe ne ěe kháóka kò hãa nea gha tc'ǎà di ne ii, ne gha c'ěe ne ěe tc'ǎà di kò ii ne kháóka di ne ii,” tam méé.

*Jeso ba ko Jerusalema ba thõð-xama máá
(Mt 23:37-39)*

³¹ Eëm x'aèm ka xu kò c'ěe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a bìrí Me a máá: “Ncěem qgái ba tcg'oara guu naka Tsia c'ěe za qõò, Herote ba cg'õo Tsi kg'oana ke,” témé.

³² Me Jeso ba xọa xu a máá: “Qõò naka síí ěem círí ba bìrí naka máá: ‘Dxãwa tc'ěea ner ko xhàigu, a Ra a ko khòè ne ncěem cáim ka hěé naka q'uu dim cáim ka hěéthěé qǎèkagu, a Ra a gha Tiri tsééan nqoana dim cáim ka xg'ara-xg'ara,’ témé.

³³ Gatà i ii igaba méér dàò te koe hãa ncěem cáim ka hěé, q'uu dim cáim ka hěé, naka q'uu dim cáim qǎà q'oo dim cáim ka hěéthěé e. Porofitim ga Jerusalema ka tchàa za cg'õòè sa qǎè tama khama.

³⁴ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian kò cg'õo tsi, a ěe tsáá koe i kò tsééa óáèa hãa ne ko nxõán cgoa xao o tsi. Nta noose ra kò tc'ěea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-xg'aea hãa sa, ěes ko ma ghòrò sa tcgàmà sa dòm q'oo koe ma gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'ěe e tama.

³⁵ Q'ǎa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua máá tu u sa. Bìrí tu ur ko, gaicara tu bóò Tea hãa tite a tu a gha nxãakg'aiga máá: ‘Eě ko X'aigam dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa hãa,’ témé,” tam méé.

14

Jeso ba Farasaim x'áé koe

¹ C'ěem cáim Sabata dim kam kò Jeso ba Farasai xu dim tc'ǎà-cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'õó, ka ne kò khòè ne qǎèse bóò Me.

² Me kò kúúga x'õàa ba hěé naka c'õáa ba hěéthěé kò gǎéa hãam khòè ba Jesom koe hàà.

³ Me kò Jeso ba x'áé q'ǎa-kg'ao xu hěé naka Farasai xu hěéthěé tèè a máá: “Sabata dim cáim ka khòèan qǎèkagua nea x'áéan ka kgoaraèa kana ia kgoaraè tama?” témé.

⁴ Igaba xu kò táá cúí gúù ga nxàe. Me kò Jeso ba khòe ba sèe, a qãèkagu, a guu mem qõò.

⁵ Kam ko bìrí xu a máá: “Ncèe gaxao ka c'ëem kò cóá ba úúa kana ghòe ba, me Sabata dim cámi ka tsàùm q'oo koe cg'áéa tcãà, ne ba síí tcg'òó mea hãa tite?” témé.

⁶ Igaba xu kò ncèes gúùs ka táá kgoana a xõa Me.

⁷ Eëm ko Jeso ba bóda q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ma ntcõó sa, kam kò ncèes sere-sere sa bìrí ne a máá:

⁸ “Eë tsi kò c'ëem khòem ka séèkuan dis kòes koe tciiea hãa ne táá kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ntcõó guu, c'èedaokam gha c'ëem khòem tsáá ka kaisase tcom-tcomsa ba thèe tciiea hãa ke.

⁹ Gatà i kò ii nem gha èe tcií tsoa hãa ba hàà, a bìrí tsi a máá: ‘Ncèem khòe ba tsaris ntcõó-q'oo sa máá,’ témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcõó-q'oo koe síí ntcõó.

¹⁰ Igaba èe tsi kò tciiea hãa ne, cg'árés ntcõó-q'oo koe ntcõó, nakam gha nxãasega èe tcií tsia hãam kò ko hàà ne bìrí tsi naka máá: ‘Tíí tcáràè, còoka hãnas ntcõó-q'oo koe ntcõó,’ témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'èe ne cookg'ai koe tcom-tcomsakaguè.

¹¹ Wèém èe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha èe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè khama,” tam méé.

¹² Me Jeso ba nxãaska èe kò tcií mea hãam khòe ba bìrí a máá: “Eë tsi kò dòas koaba, kana dqòà di tc'òoan di sa ko kúrú, ne méé tsi táá tsáá tcárà ne, kana tsáá qõe ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'èea ne èe qguua ne igaba tcií guu. Gatà tsi kò ko hèe ne, ne gha gane igaba thèe dòan kúrú a gha tciia úú tsi, a síí èe tsi kúrú máá nea hãa sa suruta kabí tsi ke.

¹³ Igaba ncèe dòà sa tsi kò kúrú hãa ne méé tsi dxàua ne khòe ne hèe, nqõara ne hèe, ts'ìlko ne hèe naka kàà tcgáí ne hèéthèe tciia óá,

¹⁴ naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'èe gúù gaan cgoa ne gha suruta kabí tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khòe ne ko x'ooan koe ghùie x'aè ka suruta kabie,” tam méé.

*Dòas dis sere-sere sa
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Eë kò Gam cgoa ntcõe xu ka c'ëem ko ncèes gúù sa kóm kam kò Jeso ba bìrí a máá: “Ts'eekg'ai me e gha ii, èe gha ko dòas Nqarim di x'aian dis koe tc'òó ba!” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xõa me a máá: “C'ëem khòe ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúrú, a kái ne khòe ne tciia óá ba.

¹⁷ “Eës dòas di x'aè kam ko gam dim qãa ba tsééa úú, síím gha èe kò tciiea hãa ne bìrí a máá: ‘Wèe zi gúù zia kg'ónòèa hãa ke tu hàà,’ témé ka.

¹⁸ Igabaga ne ko wèea ne ga cúíta méé a tshoa-tshoa a c'èe zi tséé zi ka ne ma qgóóa tòóèa sa nxàe. Tc'ãà di ba kò máá: ‘Ncãar xhàrà ba x'ámá, qõò méér naka síí bóò mes gúù si i, ke cgómna kg'aika qãa te,’ témé.

¹⁹ Me c'èe ba máá: ‘Ncãar 5 xu ghòe xu jokoan di xu x'ámá, a ncèer ii ka ko síí kúrú bóò xu, ke cgómna kg'aika qãa te,’ témé.

²⁰ C'ëem igabam kò máá: ‘Khòe sar kabasega séèa hãa, khamar síí tite,’ témé.

²¹ “Me qãa ba kabise a hàà ncèe zi gúù zi gam ka q'òõsem koe xàà. Me kò x'áé-kg'ao ba xgòà, a gam dim qãa ba bìrí a máá: ‘Qhàé naka tsia x'áé xu koe hèe, naka x'áé tcúú xu koe hèéthèe síí, naka tsia síí èe dxàua ne hèe, èe nqõara ne hèe, èe kàà tcgáí ne hèe, naka ts'ìlko ne hèéthèe, séè naka ncèe koe óá,’ témé.

²² Me gaa koe guus ka qãa ba máá: ‘Tíí q'òòè, èe tsi nxàea hãa sa kúrúsea, igabaga i qanega ntcõó-q'ooan hàna,’ témé.

²³ “Me nxãaska qãam ka q'òõse ba bìrí me a máá: ‘Dàò xu koe hèe naka x'áéan xg'aeku di xu dàò-coa xu koe hèéthèe qõò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'òè.

²⁴ Bìrì tu ur ko, ãe kò tciìèa hãa xu khòè xu ka cúím ga ba tiris dòàs di tc'õoan xáma hãa tite!' témé," tam Jeso ba méé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú ne
(Mt 10:37-38)

²⁵ Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qõò. Me kabise a bìrì ne a máá:

²⁶ "Ncèè c'èem khòèm kò Tíí koe hàà kg'oana, igabam kò xõò ba, kana xõò sa, kana gam dis khòè sa, kana gam di cóá ne, kana káíkhoa ba, kana qõea ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'òèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

²⁷ Díím wèém ãe gam òim xgàu hii ba dcéè naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

²⁸ "C'èedaokam gaxao ka c'èe ba qáòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcõó naka tc'èe-tc'èsea hãa tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tséé sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a?

²⁹ Eëm ko tshoa-tshoa sa kúrú, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèém khòèm ãe ko bóò me ba kg'ãè me khama,

³⁰ a kg'ui a máá: 'Ncèem khòè ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààèa hãa,' témé.

³¹ "A ncèè c'èem x'aigam kò 10,000 xu ncõo-kg'ao xu úúa hãa, a ko síí c'èem x'aigam 20,000 xu ncõo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'ãàku, ne ba gáé kg'aika ntcõó naka tc'èe naka bóò tama, tc'ãòa hãa qaria nem úúa hãa sa, síím ga c'èem x'aiga ba x'ãà cgoa a?

³² A ncèè gatàm kò hëé tama, nem gha tchõà xàà-kg'ao xu tsééa úú, c'èem qanega nquúu ii koe, xu síí tòókuan dtcàrà.

³³ Gatà iim dàòm kam, díím wèém ãe gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam di zi gúú zi wèè zi ãem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

Tabean hëé naka x'áà ba hëéthëé e
(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ "Tabea ne qãè e, igaba i kò tabean gaan di tsau-q'ooan ka kaà cgaeè, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsau?

³⁵ Góman koe ga hëé naka cg'urian ãe tcheèguèa koe ga hëéthëé i kàà tséé e, a ko khòèan ka tchàa za aaguè. Eë tceean úúa hãa ba méém kóm," tam méé.

15

Hoàra ko hãas ghùu sa
(Mt 18:12-14)

¹ C'èem cáím ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chibi-kg'aoan hëéthëé Jesom koe cúù-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka.

² Xu Farasai xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé tshoa-tshoa a kg'uia mááse a máá: "Ncèem khòè ba ko chibi-kg'ao ne qãèse hààkagu, a ko gane cgoa tc'õó," témé.

³ Me nxãaska Jeso ba ncèes sere-sere sa bìrì xu a máá:

⁴ "C'èem-kg'ám kam gatu ka c'èe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga ãe zi 99 zi qãáka guu, naka ãe hòàra hãa sa síí qaa, naka ba nxãakg'aiga síí hòò si tite?

⁵ A ãem kòò hòò si, nem gha kaisase qãè-tcao a ba a gha nxàra ba koe dcéé si.

⁶ Eëm ko x'áé koe hàà nem gha gam ka tcàràse ga xu xg'ae-xg'ae gam di qhàòan cgoa, a bìrì ne a máá: 'Tiris ghùus ncèe ko hòàra hãa sar hòò ke tu tíí cgoa qãè-tcao,' témé.

⁷ Bìrì tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha nqarikg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chibi-kg'aom ãe ko chibian koe tcóósem domka, 99 ne khòè ne ãe tchàno ne e *ta ko mééè ne ka*, ncèe chibian koe tcóóse qaa tama ne.

Aagusea ko hãam qano mari ba

8 “Kanas kò c'ëem-kg'ám ka khòès 10 qano mari xu úúa hãa sa, c'ëem ka aaguse cgaeè, ne sa gáé ga táá x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dàò, naka nquu ba xgài q'oo, naka qãèse ãem mari ba qaa, naka nxãakg'aiga síi hòò me tite?”

9 Eës kò hòò me nes gha gas di tcáràn hëé naka gas di qhàòan hëéthëé tciia xg'ae, a máá: ‘Marim ãe kò aagusea hãa bar hòò hãa ke tu tíi cgoa qãè-tcao,’ témé.

10 Bìrí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chìbi-kg'aom ãe gha gam di chìbian koe tcóósem domka,” tam méé.

Hqàra ko hãam cóá ba

11 Me Jeso ba nxãaska máá: “Khòèm cáàm cóá tsara kò úúa hãa ba kò hãa.

12 Me cg'aré ba xòò ba bìrí a máá: ‘Aboè, tsari zi gúù zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi máá te,’ témé. Me kò gam di gúúan gam di tsara cóá tsara q'aa-q'aa máá.

13 “Me cg'aré ba cg'orò xu cáàm xu qãá q'oo koe gam di zi gúù zi wèé zi x'ámágu, a ba a marian séé, a x'áéa ba guu, a nqúùm nqóòm koe qòò, a síi gaa koe gam di marian x'ãè a cg'ãè zi gúù zi koe xgãá.

14 Eëm ko gam di zi gúù zi wèé zi tséékagua xg'ara kas kò gaam nqóòm koe qhóó sa tcãà, me tshoa-tshoa a *ãem cóá ba* qóm cgoa qgóóku.

15 Kam ko c'ëem khòèm gaam nqóòm dim koe síi a síi tsééan dtcàrà, me nxãa ba gam dim xháràm koe tsééa úú me, síím gha xgùuan kòre ka.

16 Me kò káise tc'ëea hãa, xgùuan di tc'òoan cgoam ga kg'òèkaguse sa, i kò táá cúí khòè ga c'ëe gúù tc'óó di ga máà me.

17 “Me ãem ko ãe sa bóò q'ãa ka bìríse a máá: ‘Nta noo tséé-kg'aoan àbom dia kái tc'òoan úúa, ra ko tíi ncëe koe xàbàn ka cg'òòè.

18 Xgoabar gha a àbom koe síi, a ra a gha síi bìrí me a máá: ‘Aboè, nqarikg'aian hëé naka tsáá cookg'ai koe hëéthëé ra chìbian kúrú hãa.

19 Tsarir cóá ra a tar ga ma tciie sar kg'ano tama; ke tsari xu tséé-kg'ao xu khama ma qgóó te,’ tam méé.

20 A ba a xgoaba, a xòòm koe qòò.

“Eëm qanega nqúù ii kam kò xòò ba bóò me, a thòò-xama máá me, a qàrà síi cgae me, a síi xgábé me, a x'obè me.

21 Me cóáse ba bìrí me a máá: ‘Aboè, nqarikg'aian hëé naka tsáá cookg'ai koe hëéthëé ra chìbian kúrú hãa. Tsarim cóá ba tar gha ma tciie sar kg'ano tama,’ témé.

22 Me xòò ba gam di xu qãà xu bìrí a máá: ‘Qháése xao t'òèm qgái ba óá, na hàà hãakagu me, naka xaoa tcãà tshàu sa tcãà tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me.

23 Naka xaoa síi tsauam ghòè-coa ba séè na cg'òò, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú.

24 Ncëem cóám tiri ba kò x'óóa hãa, igabam ncëeska kg'òèa hãa; hqàram kò hãa igabam hòòsea hãa ke,’ tam méé. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

25 “Gaa x'áè kam kò gam ka cóásem kaia ba xhàrà-kg'ai za hãa. Síím kabise a x'áéan qàè koe hãa kam ko khòè ne kóm ne ko nxàè a ko ntcãà.

26 Kam kò c'ëem qãà ba tciie a tèè, dùús ko kúrúse sa.

27 Me nxãa ba xqà me a máá: ‘Tsáá qòè ba kabisea hãa, me saò ba qãèsem kabisea hãas gúús domka tsauam ghòè-coa ba qhàea hãa,’ témé.

28 Me káimkhoe ba kaisase xgòá a ba a nquum q'oo koe tcãàn xguì.

“Me kò xòò ba tcg'oa a hàà dàna me.

29 Me xqà me a máá: ‘Bóò, kái kurian ncëeta noor qãàm khama ma tsééa máá tsia hãa, a qanega tsari x'áè-kg'áman ntcoé ta ga hãa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa máà te, nakar gha nxãasega tíi tcàrà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hãa.

30 Igaba ãem ko ncëem cóám tsari ba kabise, ncëe kò tsari zi gúù zi cg'áràn koe kòè cgoa ba, ka tsi kò tsauam ghòè-coa ba cg'òoa máá me,’ témé.

³¹ Me xòò ba bìrí me a máá: ‘Tiri cóàè, tsáá tsi wèè x'aè ka tí cgoa hãa, i tiri gúùan wèè ga tsari i.

³² Gaa domka méé ta kōè naka qāè-tcao, tsáá qōem ncēe ba kò x'óóa hãa, igabam ncēeska kg'ōèa hãa; hoàram kò hãa, igabam hòdsea hãa domka,' témé.”

16

Tc'ēegam nquu kòre-kg'ao ba

¹ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí a máá: “C'ēem khòè ba kò hãa qguùà ba, a ba a kò nquu kòre-kg'ao ba úúa hãa, ncēe gam di zi gúù zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hãa, gaam nquu kòre-kg'ao ba ko gam di zi gúù zim ko ma tc'ēe khama ma tséékagu sa.

² Me nxãaska gam ka q'òòse ba tciaa tcãà me a máá: ‘Dùú sa ncēer ko tsáá ka kóm sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgãya sa màà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-kg'ao ba kúrúa hãa tite ke,' témé.

³ “Me nquu kòre-kg'ao ba bìríse a máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú, ncēe tí q'òòm ko tsééa te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarían tc'ãà hãar úú tama, a ra a ko gataga dtcàràn ka cgómgase sau-cgaekaguè.

⁴ Ncēeskar q'ana hãa dùú sar gha kúrú sa, nxãasega ne gha khòè ne x'áéa ne koe qāèse hààkagu te ka, ncēe koer ko tsééan koe tcg'òòè ne,' tam méé.

⁵ “Kam ko wèè ne khòè ne ēe kò gam ka q'òòse ba chìbian kúrú cgaea ne cúí cúí tcii, a tc'ãà di ba bìrí a máá: ‘Tí q'òòm koe tsi nta noo chìbian úúa?’ témé.

⁶ Me xọa me a máá: ‘100 xu gàba xu *olife dis hùis di* nxúùan di xu u,' témé. Me máá: ‘Tsaris tcgãya sa sèè naka qháése ntcōó naka 50 xu góá tòó,' témé.

⁷ Me nxãaska cààm di ba bìrí a máá: ‘Kháé tsáá ka, nta noo chìbian tsi úúa?’ témé. Me máá: ‘100 xu cãa xu maberean di xu u,' témé. Me bìrí me a máá: ‘Tsaris tcgãya sa sèè naka 80 xu góá tòó,' témé.

⁸ “Me kò gam ka q'òòse ba gam dim nquu kòre-kg'aom tcom-tcomsa tama ba dqom, tc'ēegasem tsééa hãa khama. Ncēm kámám di ne khòè nea gane ka c'ēea ne cgoa *tsééan koe* x'áàn di ne cóá ne ka kaisase tc'ēega ne e khama.

⁹ Tí ra ko bìrí tu u a ko máá: Nqóómkg'ai di x'aian cgoa tcàràn kúrú, naka tua gha nxãasega ēe i kò x'aian kaà ne, chōò tamam x'áém koe qāèse hààkaguè.

¹⁰ Dìím wèém ēe cg'aré gúùan koe tcommèa hãa ba gha thée kaian koe ga tcommè. Dìím wèém ēe cg'aréan koe tcommè tama ba gha thée ēe kaian koe ga táá tcommè.

¹¹ Kháé nxãaska ncēè nqóóm di zi qguù zi qgóó koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguùan qgóó koe tcommè?

¹² Khama ncēè c'ēm khòèm di zi gúù zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi dìín ka máàè?

¹³ “Cám x'aigan gha tsééa máám qàà ba káà me e. C'ēe bam gha hòre, a c'ēe ba ncàm khama, kanam gha c'ēm koe dtcãàse, a c'ēe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hēè naka x'aian dim nqàrì ba hēéthée tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite,” tam méé.

Jeso ba ko porofiti xu ka hēè naka Johanem ka hēéthée kg'ui

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴ Eè xu ko Farasai xu, ncēe marian ncàma hãa xu wèè gúùan ncēe kóm, ka xu kò kg'ãèa ncoi Me.

¹⁵ Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóòse, igabagam Nqari ba tcáóa xao q'ana hãa. Eè ko khòèm ka cgáé iise bóòè sam ko Nqari ba tcgái-q'ooa ba koe cg'ãa-cg'ana iise bóò khama.

¹⁶ “X'áèan hēè naka porofiti xu hēéthéea kò hãa i nxãakg'aiga sí Johanem di x'aèan tcãà, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qāè tchōàn xгаа-xгааè, i kò wèè khòèan ghùì tcáo a tcana máá a.

17 Nqarikg'aian hěé naka nqõómkg'ai hěéthěéa gha kaà sa thamka si i, igaba cg'aré xòè-coan x'áèan di ga kaà sa thamka tama.

18 “Wèem khòem ěe ko gam dis khòè sa aagu, a c'ěes khòè sa sée ba ko cg'arán kúru, me gataga ěe aaguèa hãas khòè sa ko sém khòè ba thěé ko cg'arán kúru,” tam méé.

Lasaro ba hěé naka qguàm khòè ba hěéthěé e

19 A ba a máá: “C'ěem khòem qguàa hãam, kái marian ko tc'òam qgáim ncoà ba hana hãa ba kò hana, a kò wèé x'aè ka dòàs q'oo koe kg'òè.

20 Me kò gataga c'ěem khòem Lasaro ta ko ma tcièm dxàua hãa ba hãa, ncěe kò gam dis xhàros-kg'ám koe káise xóé ba, a kò cgáé-q'ooa ba koe kái chibian úúa hãa.

21 A kò káise ncóóa hãa ěem khòem qguàa hãam dim tafolem koe ko guu a tcheè tc'õoan cgoam gha kg'òèkaguse sa. Gataga i kòo haghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chibi zi tshãa.

22 “Me x'aè ba hàà me ěem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu moengele xu sée a sí Abrahamam qàe koe ntcòò me, me ěe kò qguàa hãa ba thěé x'óó, a sí kg'òndè.

23 Igabam kò x'óóa ne khòè ne dim qgáim xgàrakuan dim koe kaisas thòòs koe hãase, ghù-i-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nqúú ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcòe,

24 kam ko q'au a máá: ‘Abrahama, àboè, thòò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tsééa óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàn q'oo koe tcãà naka tama te qgài-qgai, kaisas thòòs koer hãa ke,’ témé.

25 “Me kò Abrahama ba xòe me a máá: ‘Tiri cóàè, tc'ěe-tc'ěese, kg'òèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qãè gúúan máàèa, me kò Lasaro ba tshúú zi gúú zi máàè, igabam ko ncěeska qgài-qgai tcáòè, tsi ko tsáá thòòan xámkaguè.

26 Me gataga, wèé zi gúú zi ncěe zi oose, sitsam hěé naka tsáá hěéthěé xae xg'aeku koe kaiam qàm ba kúruèa hãa, q'òè tite ba, nxãasega ne gha ncěe koe guu a ěe koe sí kg'oana ne hěé naka ěe koe guu a q'oase hàà kg'oana ne hěéthěé tàè ka,’ tam méé.

27 Me máá: ‘Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xòòm dim nquum koe tsi gha Lasaro ba tsééa úú sa,

28 nakam sí tí qõe ga xu 5 xu gaa koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thěé ncěer hànám qgáim xgàrakuan dim koe hàà guu,’ témé.

29 “Me kò Abrahama ba xòe me a máá: ‘Tsáá qõe ga xua Moshe ba hěé naka porofiti xu hěéthěé di zi Tcgãya zi úúa, ke méé xu komsana zi,’ témé.

30 Me máá: ‘Nxãan tama a, àbo tsi Abrahama tseè, igaba ncěe c'ěem khòem kò x'ooan koe guu a sí cgae xu, ne xu gha gaxu di chibian koe tcóóse,’ tam méé.

31 “Me Abrahama ba bìri me a máá: ‘Moshe ba hěé naka porofiti xu hěéthěé xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga khòem ěe x'ooan koe těeam ko méés ga sa dtcòma hãa tite,’ témé.”

17

Chìbia ne

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

1 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìri a máá: “Eě ko khòèan chibian kúrukagu gúúan méé i hãas gúú si i, igaba i gáé tsóágase ěe ko gaa cg'ãè-kg'ooan kúru ba cg'ãèa máána hãa!

2 Gam ka i gha qãè e, gáí cgoa dis nxõás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kaiam tshàm q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè naka ncěe ne cg'aré ne ka c'ěe ba chibian kúrukagu tamase.

3 Ke méé tu kòresea hãa.

“Tsáá qõem kò chibian kúru, ne méé tsi dqàè me, naka ěem kò chibi bóòse ne qgóóa máá me.

4 Eěm kòo cáím q'oo koe 7 q'oro chibian kúru cgae tsi, a ba a 7 q'oro kabise a hàà cgae tsi, a hàà chibi bóòse ne méé tsi qgóóa máá me,” tam méé.

Dtcòma ne

⁵ Xu x'áè úú-kg'ao xu X'aigam *Jeso* ba bìrí a máá: “Sixae di dtcòman kaikagu,” témé.

⁶ Me X'aiga ba xɔa xu a máá: “Dtcòman xao kò úúa hã, mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao ga ncêes hìis kaias faia di sa bìrí a máá: ‘Tɔbea si cgoa q'òè naka sí tshàam q'oo koe xháràse,’ témé, nes ga komsana xao o.

Qǎàm di tsééa ne

⁷ “C'èedaokam gaxao ka c'èe ba xháràko máá me kana ghùuan ko kòrea máá mem qǎa ba úúa, ne ba gha ãem qǎaka guua hã ne bìrí a máá: ‘Qhàé naka hàà ntcòón tsam tc'óó?’ témé.

⁸ Kana ba cuiskaga bìrí me naka máá: ‘Dqòa di tc'òoan tsǎàgua máá te, naka tsia ãer hã a ko tc'óó a ko kg'áà x'aè ka kg'ónòse naka qǎa te, ãer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thée tc'óó a kg'áà ke,’ téméa hã tite?

⁹ Gam dim qǎa ba ba gha qǎè-tcaoa máá, ãem kò bìrí me sam kúrúa hã domka? *Cuiskaga a!*

¹⁰ Gaxao ka igaba i gha thée gatà ii: wèés gúús ãe xao kúrú si xao gha ka máàèa hã sa xao kò kúrúa xg'ara ne xao gha máá: ‘Cg'ǎa-cg'ana di xae qǎa xae e, sixae ga kò kúrúa hã tsééan cúí ga xae kúrúa hã khama,’ témé,” tam *Jeso* ba méé.

10 xu khòè xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hã xu

¹¹ Ëm dàòm koe hã a ko Jerusalema koe qòò, kam kò *Jeso* ba Samaria hée naka Galilea hée thée xg'aeku koe ko nqáé.

¹² Ëm ko c'èem x'áè-coam koe tcǎa, ka xu kò 10 xu khòè xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hã xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò nqúú ka tée

¹³ a q'au a máá: “Jesoè, X'aigaè, thòò-xama máá xae e!” témé.

¹⁴ Ëm ko bóò xu kam kò bìrí xu a máá: “Qòò xao peresiti xu koe naka xu sí bóò xao o,” témé.

Èè xu ko qòò ka xu kò q'ano-q'anoè.

¹⁵ Ëm ko gaxu ka c'èe ba bóòse a qǎèkaguèa kam kò kabise a q'aua Nqari ba dqom.

¹⁶ Gómankg'ai koem kò qámse Jesom nqàrè-kg'am koe, a ba a qǎè-tcaoa máá Me. Ncèem khòè ba kò Samaria dim khòè me e.

¹⁷ Me kò *Jeso* ba tèem cgoa xɔa a máá: “10 xu khòè xu gáé kò qǎèkaguè tama, xu c'èe xu 9 xu ndaa?”

¹⁸ Dùús domka ba ncèem khòèm tǎá za guuam cúí ba hàà ko Nqari ba dqom?” témé.

¹⁹ A ba a bìrí me a máá: “Tèe naka tsia qòò, tsari dtcòma nea kg'òèkagu tsia hã ke,” témé.

Nqarim di x'aian di hàà-q'ooa ne

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Èè xu ko Farasai xu tèe Me, n-cárma i ko Nqarim di x'aian hàà sa, kam ko xɔa xu a máá: “Nqarim di x'aia nea qǎèse ko bóòèkose hààs gúús tama si i,

²¹ kana i cuiskaga khòèan máá: ‘Bóò, ncǎa ga ia,’ kana: ‘Èè ga ia,’ téméa hã tite, Nqarim di x'aia nea gatu xg'aeku koe hã khama,” tam méé.

²² A ba a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “X'aè ba ko hàà, hàà xao gha Khòèm dim Cóám di xu cáím xu ka c'èe ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bóò mea hã tite.

²³ Bìrí xao o ne gha a máá: ‘Èè sí hã koe bóò!’ kana ‘Ncèe koe bóò!’ témé, igaba tǎá qòò kana xùri ne guu.

²⁴ Ëm ko ma túú-tebe ba x'áà, a ko c'èem xòèm koe guu a sí c'èem xòèm koe nqarìkg'aian x'áà-x'aa khama i gha ma Khòèm dim Cóám ka ii, Gam dim cáím ka.

²⁵ Igaba méém kg'aia kái zi gúù zi koe xgàrase, naka baa ncèes qhàòs ka bóòa xguèè.

²⁶ “Ncèe i kò Nowam di cáíman ka ii khamaga i gha Khòèm dim Cóám di cáíman ka ii.

²⁷ Khòè ne kòo tc'òó, a kòo kg'áà, a kòo séèku, a kòo séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga Nowam ko arakam koe tcãam cáim ba sí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèé ne ne kaàkagu.

²⁸ “Lotem di cáman cgoa i ko cúí ii, khòè ne kòo tc'òó, a kòo kg'áà, a kòo x'ámá, a kòo x'ámágu, a kòo xhàrà, a kòo tshàò.

²⁹ Igabaga ãem ko Lote ba Sodoma koe guu a qõòm cáim kam kòo c'ee ba hěé naka dàokom nxùì ba hěéthěé nqarìkg'ai koe guu a hàà wèéa ne ga kaàkagu.

³⁰ “Ncēeta cgáéga i gha ii, Khòèm dim Cóám ko hàà x'áísem cáim ka.

³¹ Gaam ãe nquuan tcòbe koe hãa, i gam di gúuan nquuan q'oo koe hãa ba méém táá xõa naka sí sèè e guu; gataga méém xhàrà koe hãa ba táá kãbise guu.

³² Lotem dis khòè sa tc'ěe-tc'ěese.

³³ Dìim wèém ãe ko gam dis kg'òè sa qgóóa qari bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèém ãe ko *Tíi domka* gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha qgóóa qari si.

³⁴ Bìrí tu ur ko a ko máá: Eẽm ntcùum ka i gha cáim khòèan cúim tcoàm koe x'òma hãa, me gha cúí ba sèèè, me cúí ba guuè.

³⁵ Cáim khòè sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'ěe sa sèèè, si c'ěe sa guuè,” tam méé.

³⁶ *

³⁷ Xu kò *xgaa-xgaase-kg'ao* xu tēè Me a máá: “Nda koe, X'aigàè?” témé. Me xõa xu a máá: “Eẽ x'óóa hãam tc'áróm hãa qgáì koe i gha kg'ãéan xg'ae,” témé.

18

Dxàe-ntcõa sa hěé naka bóòà-tcg'òó-kg'ao ba hěéthěé khara dis sere-sere sa

¹ Jeso ba kò *Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao* xu c'ees sere-seres ka bìrí, wèé x'aè ka méé xu còrè, naka táá xhòen-tcáó di sa,

² a ba a máá: “C'ẽem x'áé-dxoom koem kò bóòà-tcg'òó-kg'ao ba hãa, Nqari ba kò q'ào tama ba, a khòè ga tchõà úú cgoa tama.

³ Si kò gataga dxàe-ntcõa sa ãem x'áé-dxoom koe hãa, wèé x'aè ka kò ko hàà cgae me, a ko máá: ‘Tchànose bóòà tcg'òó naka tiri cg'õo-kg'aoan x'áí tchàno ra ii sa,’ témé sa.

⁴ Me kò *gaam bóòà-tcg'òó-kg'ao* ba x'aè ba xguì, igabam kò kháóka bìríse a máá: ‘Nqari bar q'ào tama, a ra a khòèan cgoa ga tchõà úú tama,

⁵ igabas ko ncēs dxàe-ntcõa sa xhõé-xhõé te domkar gha kg'uia máá si. Gatàr kò hěé tama nes gha wèé x'aè ka qõòà máá te ka xhõé-xhõé te khama,’ témé,” *tam Jeso ba méé.*

⁶ Kam kò X'aiga ba máá: “Tchàno úú tamam xgàra-kg'aom ko méé sa kóm.

⁷ Kháé ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne khòè ne ãem nxará tcg'òóa hãa ne tchànoan máàna hãa tite, ncēe ko ntcùú ba hěé naka koaba ba hěéthěé Gam koe kg'ae ne? Kana ba gha hùia ne ka nqùú tcáó ii?

⁸ Bìrí tu ur ko a ko máá: qháèsem gha tchànoan máà ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba gha Khòèm dim Cóá ba ãem kòo nqõómkg'ai koe hàà ne hàà ãe dtcòma hãa ne hòò?” témé.

Farasai ba hěé naka mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hěéthěé tsara dis sere-sere sa

⁹ Jeso ba kò gataga thěé ncēs sere-sere sa khòè ne ncēe gane cúí ne tcomsea hãa, a c'ěe khòèan ntcoea hãa ne bìrí,

¹⁰ a ba a máá: “Cáim khòè tsara kò còrè-nquum koe qõò a ko sí còrè, c'ěe ba kò Farasai me e, me c'ěe ba mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e.

¹¹ “Farasai ba kò tēè a còrèa máàse a máá: ‘Nqariè, qãè-tcaoar ko máá Tsi, c'ěe ne khòè ne khamar ii tama khama, ts'ãà-kg'ao ne, cg'ãè cau ne, cg'árà-kg'ao ne, kana ncēem mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khamaga igaba,

* **17:36:** C'ěe zi tcgãya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uiian úúa: ³⁶ “Cáim khòèa nea gha xhàrà koe hãa, me gha c'ěe ba sèèè, me gha c'ěe b

12 a ra a ko càm q'oro bekem ka tc'õoan carase, a ko wèéan ãer ko hòò koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òò a máá, témé.

13 “Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba nqúù ka téé, a ba a táá nqarikg'ai koe ga ghùì-kg'ai, a dxùua ba xg'ám a máá: ‘Nqariè, tí chìbi-kg'ao ra thõò-xama máá, témé.”

14 *Me Jeso ba bìrì ne a máá:* “Bìrì tu ur ko, ncēm khòè ba kò Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòèa hãase x'áéa ba koe dìbi, c'ēm oose; wèém khòèm ãe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè khama, igaba gaam ãe ko cg'aré-cg'arese ba gha kaikaguè,” tam méé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

15 C'èe ne khòè nea kò cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà tshàua ba tòó cgae e ka. Eè xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncēe sa bóò, ka xu kò dqàè ne.

16 Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciaa óá a máá: “Cóán guu naka i Tíi koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

17 Tseegua ner ko bìrì tu u: Dìim wèém ãe Nqarim di x'aian cóám ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

Qgùuam tc'ãà-cookg'ai ba
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

18 Me kò c'ēm tc'ãà-cookg'ai ba Jeso ba tèè a máá: “Qãè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamas kg'òè sa hòò?” témé.

19 Me Jeso ba máá: “Dùúska tsi ko ‘Qãè Tseè’ ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè ga qãè tama igaba Nqarim cúí Me e ka.

20 X'áèan tsi q'ana: “Táá cg'áràn kúrú guu, táá cg'õo guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu. Saò ba hēè naka saò sa hēéthēè tcom,’ ta ko méé e,” témé.

21 Me xõa a máá: “Cg'aré-q'ooa te koe gar guu a ko ncēe x'áèan wèè ga komsana,” témé.

22 Eēm ko Jeso ba ncēs gúù sa kóm kam kò bìrì me a máá: “Cúis gúùs qanega tsi tcàoa sa ncēe si i: X'ámágu wèès gúùs ãe tsi úúa hãa sa naka tsia ãe dxàua hãa ne khòè ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te,” témé.

23 Igaba ãem ko ncēe sa kóm kam kò kaisase tshúù-tcao, kaisase qguuam khòè me e kò ii khama.

24 Me kò Jeso ba bóò me, a máá: “Tsóágase i gáé qaria, ãe kái mari a qguua hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa.

25 Thamka a kameles gha dqààm tcgáí dim kòm koe tcg'oa sa, qguuam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàn ka,” témé.

26 Ne kò ãe ko kóm m ne tèè a máá: “Kháé ba gha nxãaska dìi ba kgoaraè?” témé.

27 Me Jeso ba xõa a máá: “Gúù zi ncēe khòè ne ko tàà zia Nqari ba tàà tama,” témé.

28 Me Petere ba máá: “Bóò, sixaea x'áéa xae guu a ko xùri Tsi,” témé.

29 Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Tseegua ner ko bìrì xao o: Khòèm ãe Nqarim di x'aian domka x'áéa ba, kana gam dis khòè sa, kana qõea ba, kana gam ka xõòga ne, kana cóáa ba guua hãa ba káà me e,

30 ncēe gha ncēm x'aèm ka káían máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hààkos kg'òès chòò tamas koe hēéthēè e,” témé.

Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

31 Jeso ba kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cúia sèèa tcg'òò a bìrì xu a máá: “Bóò! Jerusalema koe xae ko qõò, si gha wèès gúùs ãe porofiti xu ka Khòèm dim Cóám ka góàèa hãa sa tseegukaguè.

32 Táá zi qhàò zi tshàu q'oo koem gha tcãàè, ne gha ncoi Me, a cóè Me, a tcg'ae cgae Me,

33 a qoa Me, a cg'õo Me, Me gha nqoana dim càm ka x'oan koe tèe,” témé.

³⁴ Igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu táá cúí gúù ga kómá q'ãa, ncêe zi kg'ui zi ko nxàe sa kò gaxu koe chómsea hãa khama, xu kò c'ùua hãa dùútsa gúùs kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko káà tcgáim dtcàrà-kg'ao ba qãèkagu
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Eëm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò káà tcgáim khòe ba dàòm dxùukg'ai koe ntcõóa-ntcõe a ko dtcàrà.

³⁶ Eëm ko xg'ae sa kóm si ko nqáé kam ko tēè, dùús ko kúrúse sa.

³⁷ Ne bìrí me a máá: “Jesom Nasareta di ba ko nqáé,” témé.

³⁸ Me q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

³⁹ Ne kò khòe ne èe ko còoka hãa ne dqàè me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba téé, a ba a x'áèan tcg'òó, káà tcgáim khòem gha Gam koe óágaè sa. Eëm ko Gam koe cúù kam ko Jeso ba tēè me a máá:

⁴¹ “Dùú sar gha kúrúá máá tsi sa tsi ko tc'èe?” témé, me máá: “X'aigaè, bóòr gha sar ko tc'èe,” ta ma xqa.

⁴² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Xgobekg'amsen tcgáí, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé.

⁴³ Me kò kúúga bóò, a ba a xùri Me, a Nqari ba dqom. Ne kò wèè ne khòe ne ncêes gúù sa ne ko bóò ka Nqari ba dqom.

19

Jeso ba hēé naka Sakaio ba hēéthēé e

¹ Me kò Jeso ba Jeriko koe tcãà, a ba a ko nqáé.

² Gaa x'aè kagam kò c'èem khòem Sakaio ta kò ma tciie ba hãa; kaiam mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguua hãa.

³ Bòò kg'oanam kò hãa Jeso ba dii Me e sa, igabam kò kaisase xòm me e khama táá bóò Me, khòe nea kò kái ne e khama.

⁴ Kam ko còoka qaròa síí, a ba a síí faia dis hìi sa q'ábà, nxãasegam gha Jeso ba bóò ka, gaa xòè koe méém hàà nqáé khama.

⁵ Eëm ko Jeso ba gaam qgáim koe hàà kam ko ghùì-kg'ai a bìrí me a máá: “Sakaioè, qháése xõa, tsarim nquum koe méér ncêem cáím ka hãas gúù si i ke,” témé.

⁶ Me kò qháése xõa, a qãè-tcaoase Jeso ba qãése hààkagu.

⁷ Wèè ne khòe ne ko ncêes gúù sa bóò ka ne ko kg'ui a máá: “Kaiam chibi-kg'aom dim dàra-kg'ao bam kúrúá hãa,” témé.

⁸ Igabam kò Sakaio ba tēè a X'aiga ba bìrí a máá: “Bòò, X'aigaè; tiri zi gúù zi di c'èe xòèa ner ko dxàua ne khòe ne máà, a ncèè c'èe khòèa ner kò kàaraa hãa ner gha gaan di zi gúù zi 4 q'oro suruta kabì,” témé.

⁹ Me kò Jeso ba bìrí me a máá: “Ncêem cáím ka i kgoarasean ncêem nquum koe hãa, ncêem khòem igabam thēé Abrahamam ka cóáse me e khama.

¹⁰ Khòem dim Cóá ba hààraa, hààm gha èe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka,” témé.

10 xu tséé-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 25:14-30)

¹¹ Khòe ne hãa a ko ncêe zi gúù zi komsana kam kò Jeso ba sere-seres ncêe sa bìrí ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama ne kò khòe ne tc'èea máá, Nqarim di x'aia nea gha kúúga x'áise, ta tc'èea.

¹² Gaa domkam kò máá: “C'èem khòem x'aigan x'áé di ba kò nqúùm nqõóm koe qõò, síím gha x'aiga ba kúrúè, a x'aiga iise kabise ka.

13 Qõòm ko cookg'ai koem kò 10 qãà xu gam di xu tcii, a wèém khòè ba qano dim marim gautan di ba máà, a bìrí xu a máá: "Tseekagu ncêe maria ne naka i kái nakar nxãakg'aiga síi kabise na hàà," témé.

14 "Igabaga ne kò gam nqõóm di ne khòè ne hòre mea hãa, khama ne kò khòèan tsééa tcg'òó i còò me a síi máá: 'Ncêem khòèm gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'êe tama,' témé.

15 Me kò gaam khòè ba síi x'aiga ba kúrúè a ba a x'áéan koe kabise. Kam kò x'áèan tsééa tcg'òó, qãà xu ãem kò marian máàna hãa xum gha tcii máàè di i, nxãasegam gha q'ãa, marian cgoa xu ma tsééa i ma càusea hãa sa ka.

16 "Me kò kg'aika di ba tc'ãà a hàà, a hàà máá: 'X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu mari xu cgoa càusea hãa,' témé.

17 Me bìrí me a máá: 'Qãèse tsi kúrúá, qãè tsi qãà tseè, cg'aré gúúan koe tsi tcom-tcomsa tsi qãà tsi i domkar gha 10 xu x'áé-dxoo xu máá tsi tsi tc'ãà-cookg'ai,' témé.

18 "Me kò cãm di ba hàà a ba a máá: 'X'aigaè, cúim marim ãe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càusea hãa,' témé.

19 Me bìrí me a máá: 'Tsáá tsia gha 5 xu x'áé-dxoo xu tc'ãà-cookg'ai,' témé.

20 "Me kò c'èem qãà ba hàà a máá: 'X'aigaè, bóò, ncãa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koer kò tcám a chómà tòó mea,

21 xgòà tsi khòè tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eẽ tsi tòó tama sa tsi ko sèè, a tsi a ko xhàrà tama tsia koe ga tcuù,' témé.

22 Me kò bìrí me a máá: 'Tsari kg'uian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'ãè cau tsi qãà tsi. Q'ana tsi kò hãa xgòà khòè ra a, a ko ãer tòó tama sa sèè, a ra a ko ãer xhàrà tama koe ga tcuù sa,

23 ka tsi kò kháé nxãaska dùús domka tiri marian síi marian ko tòòè qgài koe tcãà tama? Nakar gha ãer ko kabise ka hàà càusea i hãa koe sèè e?' témé.

24 Me kò nxãaska ãe cùuse tãe ne bìrí a máá: 'Mari ba sèè cgae me, naka ãe 10 xu mari xu úúa hãa ba máà me,' témé.

25 Ka ne ko bìrí me a máá: 'X'aigaè, 10 xu mari xum nxãakamaga úúa!' témé.

26 "Me kò xõa ne a máá: 'Bìrí tu ur ko, wèém khòèm ãe úúa hãa ba gha káían máàè, igaba gaam ãe cúí gúú ga úú tamam ka i gha ãem úúa hãa gúú-coan ga sèèè.

27 Igaba ncêeska tiri ne cg'õo-kg'ao ne ãe kò tc'êe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncêe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'õo ne,' tam méé."

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

28 Jesom ko ncêe zi gúú zi kg'uia xg'ara kam ko tc'ãà-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qõò.

29 Eẽm ko Betefage hãe naka Betania hãéthhée koe cùú, Olife ta ko ma tciièm xàbim koe, kam kò Jeso ba cãm tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó a máá:

30 "Qõò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe. Eẽ tsao ko gaa koe tcãà ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáése tãe, ncêe cúí khòè ga qanega qábì tama ba. Kgoara naka Tíí koe óá me.

31 A ncêe c'êe khòè kòò tãe tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao bìrí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me,' témé," tam méé.

32 Eẽ kò tséèèa hãa tsara kò qõò a síi ãem kò ma bìrí tsara hãa khamaga ma sao-xg'ae me.

33 Eẽ tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'õòse ga ne tãe tsara a, a máá: "Dùús domka tsao ko ãem donghi-coa ba kgoara máá?" témé.

34 Tsara xõa a máá: "X'aiga ba ko qaa me," témé.

35 A tsara a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáían donghi-coam koe tcee, Me Jeso ba qábì.

36 Eẽm ko qábì a ko qõò ka ne kò khòè ne qgáía ne dàòm q'oo koe khàrà.

³⁷ Eẽm ko dàòm ko nqãaka xõam qgáim koe cúu, Olife dim xàbim koe kas ko wèés xg'aes xgaa-xgaase-kg'ao ne di sa qãè-tcaoase tshoa-tshoa a kiam dòm cgoa Nqari ba dqòm, are-aresa zi x'ái zi wèé zi ãe ne bóò hãa zi domka.

³⁸ A ne a máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, X'aigam ãe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba. Tòókuan méé i nqarikg'ai koe hãa naka i x'ààn kaisase tc'amaka hãa,” témé.

³⁹ Xu kò c'èe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba bìrí a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne dqàè,” témé.

⁴⁰ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Bìrí xao or ko: ncèè nqoo ne kòo, ne zi gha nxõá zi tshoa-tshoa a q'au,” témé.

⁴¹ Eẽm ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cúu a ko bóò me, kam kò kg'ae-kg'ai me

⁴² a máá: “Tsóágaser gáé ko tc'èe, tòókuan ko óá zi gúu zi tsi gha ncèe cáim ka q'ana hãa sa! Igaba zi ncèeska tcgái-q'ooa tsi koe chómsea hãa.

⁴³ Cáim ba gha hàà cgae tsi, tsari ne cg'õo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrua nxama-nxama tsi ba, a xg'aekua ne koe tcãà tsi, wèé xòèa tsi koe guu a.

⁴⁴ Gómankg'ai koe ne gha xàbua qáú tsi, tsáá hëé naka cóáa tsi hëéthëé e. A ne a tsáá koe cúis nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'aè ba bóò tcg'òó khama,” tam méé.

Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

Jeso ba tempelem koe

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Kam ko tempelem q'oo koe tcãà, a ba a ãe ko x'amágu ne tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òó.

⁴⁶ A ba a bìrí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu ba ii,’ téméè, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúru mea,” tam méé.

⁴⁷ Wèé cáim kam kòo Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa. Xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé, naka tc'ãà-cookg'ai-kg'ao xu khòè ne di xu hëéthëé cg'õo Me kg'oana.

⁴⁸ Igaba xu kò cúim dàòm cg'õo cgoa Me xu gham ga ba hòò tama, wèé ne khòè nea kò Gam di kg'uian qarika komsana khama.

20

Jesom di qarian ka i ko tèè

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ C'èe cáim kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xgaa-xgaa, a ko qãè tchõàn chòà máá ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka *khòè ne di xu kaia xu hëéthëé* hàà cgae Me.

² A xu a bìrí Me a máá: “Bìrí xae e, dùútsa qari cgoa Tsi ko ncèe zi gúu zi kúru sa, kana dii na ncèe qarian máà Tsia hãa ncèe zi gúu zi kúru di i sa?” témé.

³ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tíi igabar gha tèè xao o. Ke bìrí Te,

⁴ Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khòèan koea?” témé.

⁵ Ka xu ko tshoa-tshoa a chòà mááku a máá: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kòo méé nem gha máá: ‘Dùúska xao kháé nxãaska dtcòm me tama?’ témé.

⁶ Igaba xae kò ko máá: ‘Khòèan koe e,’ témé ne ne gha wèé ne khòè ne nxõán cgoa xg'áma cg'õo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama,” ta xu méé.

⁷ Ka xu ko xõa a máá: “C'úua xae hãa nda koe i guua sa,” témé.

⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tíí igabar nxãaska bìrí xao o tite, dùútsa qarís cgoar ko ncêe zi gúù zi kúrú sa,” témé.

Xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Me kò tshoa-tshoa a ncêes sere-sere sa khòè ne bìrí a máá: “C'êem khòè ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a c'êe xu xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'êem nqôóm koe qôò.

¹⁰ “Eêm ko x'aè ba hàà kam kò xhàrà-kg'ao xu koe qãà ba tsééa úú, nxãasega xu gha kg'om xhàrà di tc'òoan c'êe máà me ka. Igaba xu kò xhàrà-kg'ao xu xg'ám me, a kàà gúùse tsééa kabi me.

¹¹ “Me gaia c'êem qãà ba tsééa úú cgae xu, xu síí xg'ám me, a sau-saugase qgóó me, a xu a kàà gúùse tsééa kabi me.

¹² “Kam ko nqoana dim qãà ba tsééa úú. Xu nxãa ba thòò-thòò, a xu a tchàa za xaoa tcg'òó me.

¹³ “Kam kò kg'om xhàrà ka q'òòse ba máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú? Tirim cóám ncàma ra hãa bar gha tsééa úú, c'êedaoka xu gha tcom me khama,’ témé.

¹⁴ Igaba êe xu ko xhàrà-kg'ao xu bóò me ka xu ko bìríku a máá: ‘Ncêe ba xhàrà ka q'òòsem ka cóáse me e! Ke hààn xae cg'òo me, naka zi gha nxãasega gúù zi sixae di ii,’ témé.

¹⁵ Xu kò kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'òo me.

“Kháé ba gha nxãaska xhàrà ka q'òòse ba dùú sa kúrú xu?”

¹⁶ Hààm gha a ba a êe xu khòè xu cg'òo, a ba a kg'om xhàrà ba c'êe xu xhàrà-kg'ao xu máà,” tam Jeso ba méé.

Khòè ne ko ncêes gúù sa kóm, ka ne kò máá: “Táá méés ncêes gúù sa kúrúse guu!” témé.

¹⁷ Igabam kò Jeso ba bóò ne a máá: “Kháé nxãaska ncêe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góásea hãa sa ko dùú sa nxàe, ncêe ko máá:

‘Nxõás ncêe tshàò-kg'ao xu ka bóò xguìèa hãa sa ncêeska kábise a cgáés nxõá sa kúrú hãa,’

témé sa?”

¹⁸ Wèém khòèm êe gha gaas nxõás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba êes kòò c'êe khòèan koe cg'áé nes gha tòòm-tom m,” tam Jeso ba méé.

Marian surutan dis tèè sa
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Xu kò x'aè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêé naka kaia xu peresiti xu hêéthêé xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, êes sere-seres kam kòò gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khòè ne bèe.

²⁰ A kòò dàòan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khòè xu dtcòm-kg'aoan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, síí xu gha Jeso ba êem kg'uia hãa kg'uian cgoa qgóó ka, nxãasega xu gha x'áé-dxoom dim kaia koe sée a úú Me ka.

²¹ Xu Jeso ba tèè a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xгаа-xгаа a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khòèan tãákase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse *Nqarim* dim dàò ba xгаа-xгаа.

²² Bìrí xae e, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méé xae suruta saa, kana méé xae táá suruta me?” ta xu ma tèè Me.

²³ Me Jeso ba gaxu dis kàa sa bóò q'ana hãase bìrí xu a máá:

²⁴ “X'aigam ko suruta cgoaèm qano mari ba x'ái Te. Díín dis tcúú sa ncêe sa, naka gatàa díín di cg'òèa ncêe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

²⁵ Me bìrí xu a máá: “Nxãaska xao êe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka êe *Nqarim* di ii sa *Nqari* ba máà,” témé.

²⁶ Xu kò khòè ne cookg'ai koe xu gha ma êem ko méé gúùan ka qgóóa ba ka tààè, igaba xu kò Gam di xòan ka arekaguè a nqoo.

*X'ooan koe tēēan dis tēē sa
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

²⁷ C'ēe ne Saduke ne, khòèan x'ooan koe tēē tamas koe dtcòma hãa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tēē Me a máá:

²⁸ “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'àèan ncēe góá máá ta a a ko máá: ēem ko khòè ba káà cóáse dxàese sa guu a x'óó, ne méém ēem khòèem ka qōese ba gaas dxàe-ntcōa sa sèè naka káímkhoem ēe x'óóa hãa ba cóán ábà máá.

²⁹ Nxiaska xu kò 7 xu khòè qōeku xu hãa. Kaia ba kò sèèa hãa a ba a cóá úú tamase x'óó.

³⁰ Me cáàm di ba gaas khòè sa sèè, a x'óó thēé,

³¹ me nqoana di ba sèè si, xu kò wèéa xu ga cúí ta ga ma táá cóán ábà, a xu a x'óó.

³² Si ko thēé khòès ga sa x'óó.

³³ Ka sa gha nxiaska x'ooan koe ne ko tēē ne ndakam di sa ii? Wèéa xu 7 xu kò sèè sia hãa ka.

³⁴ Me Jeso ba x̄ōa xu a máá: “Khòè xu ncēm x'aèm di xua ko sèè, a sèèkuan máàèa.

³⁵ Igaba khòè ne ncēe hààkom x'aèm koe gha kg'òè ne hēé, naka x'ooan koe gha tēē ne hēéthēéa séèku tite, a séèkuan koe tcāà tite.

³⁶ Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tēēa ne cóá ne e khama.

³⁷ Igaba x'óóan koe i ko khòèan ghùè sam kò Moshem ga ba x'áía hãa, ēem kò c'eean dis xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim Abrahamam di ba hēé, naka Isakam di ba hēé, naka Jakobem di ba hēéthēé tcii me koe.

³⁸ Eē x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ēe kg'òèa hãa ne di Me e, wèéa ne ga ko Gam koe kg'òè khama,” tam méé.

³⁹ Xu kò c'ēe xu x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu x̄ōa a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, qāèse Tsi x̄ōara hãa,” témé.

⁴⁰ Khòè nea kò bèe, c'ēe tēē ga ne gha tēē Me sa khama.

*Krestem diín dim Tsgõo-coam ii dis tēē sa
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Me Jeso ba tēē ne a máá: “Dùúska ne ko khòè ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgõose-coa Me e, témé?

⁴² Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgãyas koe bìrí me a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áò xòèa Te za ntcõó,

⁴³ nakar nxiakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú

naka i nqàrè-kg'ama Tsi koe ntcõó,

témé.

⁴⁴ Dafite ba ko X'aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxiaska ntama ma Gam dim tsgõose-coa ba ii?” tam ma tēē ne.

*Jeso ba ko khòè ne x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

⁴⁵ Wèé ne khòè ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:

⁴⁶ “X'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe méé xao q'òése hãa, ncēe ko qáò qgáí-dxooan hãa a caatean ncàmaa hãa xu, a x'amágu di zi qgáí zi koe tsgámkuan hēé naka kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàma hãa xu, naka cgáé zi ntcõó-q'oo zi hēéthēé e kōèan di qgálan koe.

⁴⁷ Ncēe ko dxàe-ntcōa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qáòse còrèan ka x'áise tu u xu. Gaxu di xgàràè-q'ooa ne gha kaisase cg'ãè ii,” tam méé.

21

Dxàe-ntcõas ko tcg'òó aba ne (Mk 12:41-44)

¹ Jeso ba kò ghùì-kg'ai a tempelem koe qguùà ne khòè ne bóò ne ko aban dis gàbas koe aban tòó.

² Kam kò kaisase dxàua hãas dxàe-ntcõa sa bóò si hàà càmm qano mari tsara tòó.

³ Kam ko máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncëes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa wèé ne khòè ne nqáéa hãase marian tcana.

⁴ Wèé ne khòè nea kò gane di qguùan koe guu a gane di aban tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan èes úúa hãa ga tcg'òó khama,” tam méé.

Jeso ba ko tempele ba gha kòbeès gúùs ka kg'ui (Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Eë xu c'èe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hãa a ko tempelem ka kg'ui, a ko me ma t'òè nxõán ka hëé naka khòè ne koe guua hãa zi aba zi, Nqari ba ne tcg'òóa máána hãa zi ka hëéthëé ma t'òè-t'òèèa hãa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá:

⁶ “Gúù zi ncëe tu ko ncëe koe bóò zi ka: x'aè ba gha hàà, cúís nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite ba, wèéa zi ga gha xòóa qàrìè,” témé.

Are-aresa zi gúù zi (Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, n-cáma zia gha ncëe zi gúù zi kúrúse? Si gha thëé x'áís gúù zi ncëe zi ko hàà kúrúse di sa nta ii?” témé.

⁸ Me xọa a máá: “Q'òésea méé tu hãa, naka tua táá hoàkaguè guu, kái ne gha Tíí cg'òè cgoa hàà ke, a gha khòè ne bìrí a máá: ‘Tíí ra Krester ga ra a,’ témé, a ne a gha máá: ‘X'aèa nea cúù u,’ témé, igaba méé tu táá komsana ne guu.

⁹ Igaba èe tu kò ko ncõoan hëé naka kómku taman hëéthëé ko kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncëe zi gúù zi méé zi kg'aika kúrúses gúù si i ke, igaba i chòò-q'ooan kúúga hàà tite,” tam méé.

¹⁰ Me gaicara bìrí xu a máá: “Nqõóm di zi qhàò zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãàku.

¹¹ Kaisasem gha nqõó ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hëé naka tcìlan hëéthëé kái xu nqõó xu koe hãa, q'ádò-q'áòsa zi gúù zi hëé naka kaia zi x'ái zi are-aresa zi hëéthëéa gha nqarìkg'ai koe guu a kúrúse.

¹² “Igaba ncëe zi gúù zi wèé zi cookg'ai koe, ne gha tshàua ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe úú tu u qhàlan koe, a ne a gha qáé-nquuan koe tcãà tu u, tu gha x'aigan hëé, naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hëéthëé úúè, i gha wèéan ncëe ga Tiri cg'òèan domka kúrúse.

¹³ Ncëe ba gha x'aè ba ii ncëe gatu gha Nqarim di kg'uian nxàea tseegukagu di ba.

¹⁴ Igaba méé tu x'aèan cookg'ai koe ga tc'èea kabi naka gha nxãasega táá káise tc'èe-tc'èese guu nta tu gha ma xọara mááse sa.

¹⁵ Kg'uian hëé naka tc'èean hëéthëér gha máà tu u khama, i gha wèé cg'òo-kg'aoan gatu di táá qarìan hòò a xguì kana ntcoe tu u.

¹⁶ Gatu di ne khòè ne, ncëe gatu di qõe ii ne hëé, naka gatu di ne qhàò ne hëé, naka gatu di ne tcàrà ne hëéthëéa gha qáé tu u, a gha gatu ka c'èea tu x'ooan koe tcãà.

¹⁷ Tu gha Tiri cg'òèan domka wèé khòèan ka hòrèè.

¹⁸ Igabam cúím c'òòm tcúúa tu òòm ga ba kaà tite.

¹⁹ Gatu di qarika tééan ka tu gha kg'òèan hòò.

Jerusalema ba gha kaàkaguè (Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Eẽ tu kòo Jerusalema ba bóò, me ncõo-kg'aoan ka nxama-nxamaèa, ne méé tu q'ãa, gam di x'aèan kaàkaguèm koa cùu u sa.

²¹ Ke méé ne ãe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí, naka ne ãe Jerusalema koe hàna ne tcg'oa naka nea táá hēé naka ne ãe x'áé-coa xu koe hàna ne Jerusalemam koe tcãa guu.

²² Ncēe ba gha xgàrakus dim x'aè me e, wèés gúùs ãe *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góásea hãas gha tseegukaguè ba.

²³ Haò, cg'ãè i gha ii, ãe zi cárm zi ka ãe ncãà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hēé naka ãe gha ko comkagu zi ka hēéthēé e. Kaias thõò-tcao sa hēé naka *Nqarim di xgòàn hēéthēéa* gha ncēe ne khòè ne koe nqõómkg'ai koe hãa.

²⁴ Ntcàum cgoa ne gha cg'õòè, a ne a gha qáé-nquuan di ne khòè ne iise sèèè, a wèè zi qhàò zi koe úúè, Jerusalema ba gha táá zi qhàò zi ka náà c'ãa-c'anaè, i gha nxãakg'aiga síí x'aèan táá zi qhàò zi di xg'ara.

*Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ “X'ái zi táá zia gha cáms koe hēé naka nxoem koe hēé, naka tçonòan koe hēéthēé kúrúse. Zi gha kaiam tshãam di ts'oo-q'ooan hēé naka qhonèan hēéthēé ka nqõómkg'ai di zi qhàò zi qóm ba hēé naka arean hēéthēé ka tcãa cgaèè.

²⁶ Khòè nea gha q'aean hēé naka tc'èea ne ko máá zi gúù zi ka hēéthēé x'óóa qae, nqõómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúù zi domka, nqarikg'aian di qaria ne gha ko hàà ntcãa-ntcãaè khama.

²⁷ Eẽm x'aèm ka ne gha Khòèm dim Cóá ba bóò Me túú-c'õòs q'oo koe guu a ko qarian hēé naka kaia x'áàn hēéthēé cgoa hàà.

²⁸ Ncēe zi gúù zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, tēea-téé naka ghùi-kg'ai, gatu di kgoarasea nea cùu u ke,” tam méé.

*Faia dis hìs di xgaa-xgaakua ne
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Me kòo Jeso ba ncēes sere-sere sa bìrí xu a máá: “Faia dis hìs sa hēé naka c'èe zi hìs zi wèé zi hēéthēé bóò.

³⁰ Eẽ i ko gazi di toaran tsòm, ne tu ko bóò mááse a q'ãa qhóóa ne tcana hãa sa.

³¹ Gataga ãe xao kòo ncēe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ne xao q'ana hãa, *Nqarim di x'aia* ne cùu u sa.

³² “Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncēes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí ncēe gúùan wèè ga kúrúse.

³³ *Nqarikg'aian hēé naka nqõók'g'aian hēéthēéa* gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

Q'õése sa ko qaase

³⁴ “Q'õése méé tu, naka i tcáóa tu táá karean nqõóm di ka tààè guu, kana qgarian nqàre ka igaba, kana kg'õèan di zi tc'èe-tc'èese-kg'ám zi ka igaba, tcom tama tu hãa koem gha ãem cárm ba hàà cgae tu u ke,

³⁵ a gha wèè ne khòè ne, ncēe wèém nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe ntcómmea ne hãa khama ma hàà cgae.

³⁶ Wèè x'aè ka méé tu kókòà hãa, naka tua còrèa mááse, naka tua gha nxãasega qarian úúa hãa wèè gúùan ãe gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha nxãasega Khòèm dim Cóám cookg'ai koe hàà téé,” tam méé.

³⁷ Wèém koaba bam kòo Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa, a kòo wèè dqòà ka Olife dim xàbìm koe síí hãa.

³⁸ I kòo wèè khòèan ntcùúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà komsana Me.

Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthēé e (22-24)

22

Jeso ba ko cg'õoem gha dis kàa sa kúrúá mááè
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Paseka ta ko ma tciièm x'aèm, péré gǎé-gǎe úú tamas pérés dis kǒès di ba kò cúù me e,
² xu kò kaia xu peresiti xu hǎe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hǎéthǎe xu kàan qaa, xu ga ma cg'õo Me di i, khòè ne xu kò q'áò khama.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha khòè ne tshàu q'oo koe tcǎa sa
(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³ Kam ko nxǎaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma tciièm, 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'ǎem koe tcǎa.

⁴ Me Jutase ba tǎe a ba a sí kaia xu peresiti xu hǎe naka, tempele ba ko kòre xu x'aiga xu hǎéthǎe cgoa chóà xg'ae, Jeso bam ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcǎas ka.

⁵ Xu kò qǎè-tcao a xu a marin xu gha máà me sa dtcòmku.

⁶ Me kò Jutase gaxu cgoa dtcòmku, a ba a tshoa-tshoa a qǎèm x'aè ba qaa, khòè ne c'úuasem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcǎa di ba.

Jeso ba ko Pasekan kg'ónòsea máá
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Me kò péré gǎé-gǎe úú tamas pérés di kǒèan dim cárm ba hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'õoem x'aè ba.

⁸ Me nxǎaska Jeso ba Petere ba hǎe naka Johane ba hǎéthǎe tsara tséèa úú ncǎe x'áè-kg'áman cgoa a máá: “Qǒò naka sí Paseka di tc'õoan kg'ónòa máá xae e naka xae nxǎasega tc'õó,” témé.

⁹ Tsara tǎe Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'ǎe?” témé.

¹⁰ Me xǒa tsara a, a máá: “Bòò, ǎe tsao ko x'áè-dxoom koe tcǎa ne tsao gha c'ǎem khòèm tshàa gàba ba qgóóa hǎam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka ǎem ko tcǎàm nquum koe sí tcǎa.

¹¹ Naka nquum ka q'õòse ba bìrí naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hǎa?’ témé.

¹² Nakam gha tc'amaka hǎam nquum kaia, a wǎe zi gúù zi tc'ǎese ko zi úúa hǎam, nxǎakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, tsao gha gaa koe hǎas wǎe sa kg'ónò,” tam méé.

¹³ Tsara kò qǒò, a sí ǎem kò ma bìrí tsara a hǎa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ónòa máá Me.

X'aigam dis tc'õos dqòà di sa
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴ ǎem ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'áè úú-kg'ao xu cgoa qǎòa.

¹⁵ A ba a bìrí xu a máá: “Kaisaser kò tc'ǎea hǎa, ncǎes Pasekas di tc'õoan ner gha gaxao cgoa tc'õó sa, qanega Ra xgàràè tamas cookg'ai koe.

¹⁶ Bìrí xao or ko, cuiskaga Ra tc'õó si tite, si gha nxǎakg'aiga sí ǎes tc'õos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè,” tam méé.

¹⁷ A ba a kubi ba séè a Nqari ba qǎè-tcao máá, a ba a máá: “Séè xao naka xaoa kg'áà.

¹⁸ Bìrí xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamas cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hìis di gǒèan ncǎe kg'áà hǎa tite,” témé.

¹⁹ Kam ko péré qàmà sa séè, a ba a Nqari ba qǎè-tcao máá, a khǒa q'aa si, a máà xu si, a ba a máá: “Ncǎea cgàaa Te ga a, gatu ko máàè e. Ncǎes gúù sa tu kúrú naka tc'ǎe-tc'ǎese Te,” témé.

²⁰ Gaam dàòm cúim kam kò tc'õoan qǎá q'oo koe kubi sa máà xu, a máá: “Ncǎes kubi sa Nqarim dis qǎé-xg'aes kàba si i, c'áòa Te koe, ncǎe gatu ntcǎáguá máàèa hǎa a.

²¹ “Igaba méé xao q'ǎa, gaam ǎe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcǎa Te ba ncǎe koe Tíi cgoa ntcǒóa-ntcǒe sa.

²² Eẽ i ma Khóèm dim Cóám ka mééèa hãa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii ãe ko khòe ne tshàu q'oo koe tcãà Mem ka," tam méé.

²³ Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tèeku, díi ba gha ãeta iis gúù sa kúrú sa.

Díi ba kaia?

²⁴ Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe tãe, dìim kaia hãa di sa.

²⁵ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "X'aiga xu tãá zi qhàò zi di xu ko tc'ãà-cookg'ai ne, xu ko ãe qarian úúa hãa xu khòe xu qãe xu ta ma tciìe.

²⁶ Igaba méé i gaxao ka táá gatà ii guu. Eẽ gaxao wèé xao ka kaia hãa ba méém cg'aré ba ii, nakam ãe ko tc'ãà-cookg'ai xao o ba qãà ba ii.

²⁷ Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ãe ntcõó a ko tc'õó baa, kana qãà baa? Tseguan kaga, ãe ntcõó a ko tc'õo me e. Igabar Tíia gaxao xg'aeku koe qãàm khama ma hãa.

²⁸ Igaba xao kò gaxao wèé zi kúrúá bóòku zi Tiri zi koe Tíi cgoa hãa.

²⁹ Ncẽem ma Abo ba ma qarian tc'ãà-cookg'ai di máà Tea hãa, khamagar gha ma qarian máà xao o.

³⁰ Tiri x'aian koer ko Tíi ntcõó a tc'õóm qgáim koe xao gha nxãasega Tíi cgoa ntcõó a tc'õó, a kg'áà, a xao a gha x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra ka," tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xõase Me sa nxàe

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ A ba a máá: "Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba dtcàrà mááse xaoa hãa, séèam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa xaom gha ka, ãe i ko maberean ma dqòròè i gaan di tsoroan gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma.

³² Igabar còrèa máá tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòmàn kaà ka. Nxãasega tsi gha, ãe tsi kòo *Tíi koe* kabisem x'aèm ka tsáá ka c'ãe ne qari-qari ka," tam Jeso ba méé.

³³ Me Petere ba xõa Me a máá: "X'aigaè, Tsáá cgoa qáé-nquus koe síán ga hãe, naka x'óóan ga hãéthãeèr kg'ónòsea máána hãa!" témé.

³⁴ Me Jeso ba bìrí me a máá: "Petereè, bìrí tsir ko, ncẽem cáim kam ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nxãakg'aiga síi nqoana q'oro xõase Te, c'úù Tea tsi hãa sa," témé.

Qgóá sa hãe, dtcòbè sa hãe, naka ntcàu ba hãéthãe e

³⁵ Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tãe a máá: "Eẽr xg'ao káà qgóáse hãe, naka káà dtcòbèse hãe, naka káà nxàbose hãéthãeè, tsééa úú xaoa hãa ka xaoa xg'ao dùú cúí ga tcào?" témé. Xu máá: "C'ãe gúù tama a," témé.

³⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Igaba Ra ko ncẽeska bìrí xao o a ko máá: Dìim wèém ãe qgóá sa hãe naka dtcòbè sa hãéthãeè úúa hãa ba méém séè sara a, nakam ãe ntcàu ba úú tama ba gam di qgáian x'ámágu, naka c'ãe ba x'ámá.

³⁷ Bìrí xao or ko khama a ko máá: Ncẽe Tíi ka *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góáèa a ko máá: 'Ts'ãà-kg'ao ne ka c'ãem khama ne kò ma qgóó Mea,' témé sa méés tseegukaguè. Si gha ncẽes gúù sa hàà Tíi koe tseegu, i gha ncẽe gúúan qháése kúrúse," tam méé.

³⁸ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máá: "Bóò, cáim ntcàuan xae úúa, X'aigaè!" témé. Me xõa xu a máá: "Qãe e," témé.

Jeso ba ko Olife dim xàbim koe còrè

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Me Jeso ba ãem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife dim xàbim koe qõò ãem ko kg'aiga hãe khama, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

⁴⁰ Eẽm ko gaam qgáim koe tcãà kam ko bìrí xu a máá: "Còrè xao naka xao nxãasega táá kúrúá bóòkuan koe tcãà guu," témé.

⁴¹ Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'árése nqúù ka síi hãa, nxõás ga xaoè a síi tcheè khama noo di nqúù-q'ooa koe, a ba a síi gaa koe qhòm tsi quri a còrè,

⁴² a máá: “Aboè, tc'ëe Tsi kò ko ne, ncëes kubis *xg'àrakuan di* sa Tíí koe séèa tcg'òó. Igaba Tsari tc'ëean ka, Tíí ko tc'ëes ka tamase,” tam méé.

⁴³ [Me moengelem nqarikg'ai koe guua ba Gam koe x'áise, a qari-qari Me.

⁴⁴ Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma gómankg'ai koe ntcāa.]

⁴⁵ Eëm Gam di còrèan koe guu a ko tēe kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise, a ba a sao-xg'ae xu xu tshúù-tcaoa hãase x'òma.

⁴⁶ Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao x'òma hãa? Tēe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúá bóòkuan koe tcāa guu,” témé.

Jeso ba ko qgóòè

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

⁴⁷ Eëm *Jeso ba* qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa hàà, me kò Jutase ta ko ma tcièm khòem 12 xu ka c'ëe ba tc'ää-cookg'ai sia, a ko Jeso ba q'óá, x'obè Mem gha ka.

⁴⁸ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Jutaseè, a Khòem dim Cóa ba tsi gáé ko khòe ne tshàu q'oo koe tcāa x'obèkus cgoa?” témé.

⁴⁹ Eë xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóòa q'āa, ka xu kò máá: “X'aigaè, sixae di ntcāuan xae gha tséékagu?” témé.

⁵⁰ Me kò gaxu ka c'ëe ba kaim peresitim dim qãam dim tceem kg'áo xòè di ba xg'aoa qhòm.

⁵¹ Me Jeso ba máá: “*Eë tsi kúrúá hãa sa tc'āòa*,” témé, a khòem dim tcee ba qgóó, a qãèkagu me.

⁵² Me kò nxãaska Jeso ba kaia xu peresiti xu hēé, naka tc'ää-cookg'ai xu tempelem di xu hēé, naka *khòe ne di xu* kaia xu hēéthēé, ēe kò Gam koe hààraa hãa xu bìrí a máá: “Ts'ää-kg'ao ba tsáá hààraa khama xao gáé ntcāuan hēé naka dxòman hēéthēé cgoa hààraa?”

⁵³ Wèé cáám kar kò tempelem q'oo koe gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá síí qgóó Te. Igabam ncēe ba gaxao dim x'aè me e, naka ntcùús di qarian di ba hēéthēé e,” tam méé.

Petere ba ko Jeso ba xqase

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jeso ba xu kò qgóó, a xu a séè a kaim peresitim dim nquum koe úú Me. Me kò Petere kháóka téé a còò xu.

⁵⁵ Eë xu xhàrom nqàè koe c'ee sa dxùu a ntcóò-a-ntcòe, kam kò Petere gaxu xg'aeku koe ntcòe.

⁵⁶ Si kò c'ëes qãà sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcòe, si qãèse bóò me, a sa a máá: “Ncēm khòe ba kò thēé Gam cgoa hãa,” témé.

⁵⁷ Igabam kò Petere xqase a máá: “Khòe seè, c'ùù Mea raa,” témé.

⁵⁸ X'aè-coam qãá q'oo koem kò c'ēm khòe ba thēé bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi thēé gaxu ka c'ëe tsi i,” témé. Igabam kò Petere máá: “Khòe tseè, tíí tama ra a,” témé.

⁵⁹ Qàòm x'aè-coam qãá q'oo koem kò gaicara c'ēm khòe ba kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: “Tseeguan kagam kò thēé ncēm khòe ba Gam cgoa hãa, Galilea dim khòe me e khama,” témé.

⁶⁰ Me Petere xqà a máá: “Khòe tseè, c'ùù ra hãa dùús ka tsi ko kg'ui sa!” témé. Me kò kúúga ēem qanega hãa a ko kg'ui ka ghòrò ba kg'ae.

⁶¹ Me kò X'aiga ba kabise a Petere ba bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uian tc'ëe-tc'ëese, ncēm kò máá: “Ncēe cáám kam ghòrò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha sene nqoana q'oro xqase Te,” témé e.

⁶² Me kò Petere tchàa koe tcg'oa, a síí thòòkase kg'ae.

Jeso ba ko ncoiè, a ko xg'ármè

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Xu kò ēe kò Jeso ba qgóóa xu khòe xu ncoi Me, a xu a xg'ám Me,

⁶⁴ a xu a qáé tcgái Me, a tēè Me a máá: “Porofita naka bìrí xae e, dìina ko xg'ám Tsi sa?” témé.

⁶⁵ A kái zi gúù zi c'ēe zi cóèkuan di zi Gam ka nxàe.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Eē i ko q'uu ka xu kò khòè ne di xu kaia xu hēé, naka kaia xu peresiti xu hēé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé xg'ae, a Jeso ba sée a cookg'aia xu koe úú.

⁶⁷ Xu síí máá: “Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi bìrí xae e,” témé. Me xǒa a máá: “Ncēè bìrí xaor kò ko ne xao dtcòm tite.

⁶⁸ A gataga ncēè tēè xaor kò ko ne xao xǒa Te tite.

⁶⁹ Igabagam gha ncēe koe guus ka Khòèm dim Cóa ba Nqarim dim x'òàm kg'áòm xòè za síí ntcòó, ncēe qariga ba,” tam méé.

⁷⁰ Xu wèéa xu ga máá: “Kháé Tsi gáé nxãaska Nqarim di Tsi Cóa Tsia?” témé. Me xǒa xu a máá: “Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé,” tam méé.

⁷¹ Xu máá: “Dúútsa gúùs tseeguan gha x'ái sa xae ko qanega qaa? Gam kg'ám koe ga xae guu a kóm ana ka!” témé.

23

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Si nxãaska wèés xg'ae sa tēe, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai koe úú.

² Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chìbi-chibi Me, a xu a máá: “Ncēm khòè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khòè ne tãám dàòm koe tceea úú, a ko khòè ne xgàè-kg'am, táá ne gha Roma dim x'aigam Kaesaram di marian suruta ka, a ba a ko máá, gabá Kreste Me e, a X'aiga Me e, témé,” ta xu méé.

³ Me Pilato ba tēè Me a máá: “A tsáá ga tsia Juta ne di tsi x'aiga tsi?” témé. Me xǒa me a máá: “Eē tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

⁴ Me Pilato kaia xu peresiti xu hēé naka kaias xg'aes khòè ne dis gaa koe kò hàna hãa sa hēéthēé bìrí a máá: “Khòèm ncēm koer cúí chibi ga hòè tama,” témé.

⁵ Igaba xu kò Gam ka qarika nxàe a máá: “Wèém Juteam koem ko khòè ne xgaa-xgaa, a ko khòè ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoaa, a ba a ncēe koe hàà tcana hãa,” ta xu méé.

Jeso ba ko Herotem koe tsééa úúè

⁶ Eēm ko Pilato ncēe sa kóm, kam kò tēè gaam Khòè ba Galilea dis qhàòs di Me e sa.

⁷ A ba a ēem ko bóda q'ãa, Herotem dim nqòóm di x'áèan dòm q'oo koem hãa sa, kam ko Herotem koe úú Me, ncēe kò ēe x'aè ka Jerusalema koe hãa ba.

⁸ Eēm ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase qãè-tcao, ncísem kò bóda ba tc'ēea hãa khama, a ba a kò Gam ka kómá hãa, a kò nqòòan úúa hãa, are-aresa zi x'ái zim gha kúru me bóò di i.

⁹ Me Herote kái zi tēè-kg'ám zi tēè Me, igabam kò Jeso ba táá xǒa me.

¹⁰ Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé xu qarika chibi-chibi Me.

¹¹ Herote ba hēé naka gam di xu ncòo-kg'ao xu hēéthēéa kò ntcoe Me, a ncqi Me, a t'òèm qgái ba hãakagu Me, a Pilatom koe gaia tsééa kabí Me.

¹² Gaam cám ēem ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara kg'aiga tsara kò hòrekua hãa igaba tcáràku.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

13 Pilato ba kò kaia xu peresiti xu hěé, naka tc'ãà-cookg'ai xu hěé, naka khòè ne hěéthěé tciia xg'ae,

14 a bìrí ne a máá: “Ncěem Khòè ba tu kò tíí koe óá, tãám dàòm koe ko xg'ae sa tceea úúm khòèm khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer ncãa tēèa xamè Me, a ra a ncãa ncěem Khòèm koe cúí chibi ga táá hòò, ēe tu kò chibi-chibi Mea hãa zi gúù zi koe.

15 Herotem igabam cúí chibi ga hòò cgae Me ta ga hãa, gaa domkam kò gatá koe tsééa kabi Me, ncěe tu ko ma bóò khamaga ma, cúí gúù tshúù kúrúam hãa ga káà a, gaan domka ta ga cg'õo Me e.

16 Gaa domkar gha kg'ama tsaman cgoa xg'ám Me, a ra a gha kgoara Me, Me qõò,” témé.

17 [Kõès domka méém ga kòò c'ěem khòè ba kgoara máá nes gúù si i.]

18 Si kò wèés xg'ae sa q'au a máá: “Cg'õo Me, naka Barabase ba kgoara máá ta a,” témé.

19 Barabase ba kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hěé, naka khòè ne cg'õoan domka hěéthěé qáé-nquus koe tcãàèa.

20 Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hãa, khamam kò gaia kg'ui cgoa ne.

21 Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé.

22 Me nqoana dis ka gaia máá: “Kháé ba gáé dùùtsa cg'ãè sa kúrúá hãa? Cúí gúù gar hòò tama x'oo sam gha xgàra máàè di i ka. Ra gha xg'ám Me, a kgoara Mem qõò,” témé.

23 Igaba ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xgàuès ka, i kò gane di q'au-q'ooan tàà.

24 Me kò Pilato ba nxàè, ēe ne tc'ēea hãa sa gha kúrúè sa:

25 gaam khòèm ēe gane kò tc'ēea hãa kgoaraèm gha sa bam kò kgoara, ncěe kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hěé, naka khòè ne cg'õoan domka hěéthěé qáé-nquus koe tcãàèa hãa ba, a ba a Jeso ba *ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcàà, nxãasega xu gha* ēe ne kò khòè ne ma tc'ēea hãa khama ma *kúrú Me* ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

26 Eẽ xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba úú ka xu kò Kurene dim khòèm cgoa xg'ae, Simone ta ko ma tciie ba, me qãáka guua hãa, xu kò xgàu sa dcěékagu me, me Jesom qãá koe téé a xùri Me.

27 Si kò kias xg'aes khòè ne di sa còò Me, zi kò gaas xg'aes q'oo koe c'ēe zi khòè zi hàna, tshúù-tcaoase kò ko kg'ae cgae Me zi.

28 Me kò Jeso ba gazi koe kabise a máá: “Jerusalema di sao khòè saoè! Táá sao Tííá kg'ae cgae Te guu, igaba sao gasao hěé naka cóáa sao hěéthěé kg'ae cgae.

29 X'èè ba gha hàà khama, khòè ne gha máá: ‘Tsoágase zi gáé khòè zi ncěe cóán úú tama zi ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, naka tchòoan ncěe cóán úú tama hěé, naka búian ncěe qanega comkagu tama hěéthěé e,’ témé ba.

30 Nxãaska ne gha tshoa-tshoa a xàbian ka máá: ‘Cg'áé cgae ta a,’ témé, a nxõán ka máá: ‘Qàbia tcàà ta a,’ témé.

31 Ncěè hìian tsãá ii koe ne kòò ncěe zi gúù zi kúrú ne, ne gha ēe i xgòòà hãa koe dùú sa kúrú?” tam méé.

32 Tsara kò cãm tsara khòè tsara c'ēe tsara chibi-kg'ao tsara a, tsara kò gatsara igaba úúè, síí tsara gha Jesom cgoa cg'õòè ka.

33 ‘Tcúú-c'õá’ ta ko ma tciiem qgáim koe xu ko hàà ka xu kò gaa koe Jeso ba xgàu, gaa tsara chibi-kg'ao tsara cgoa, c'ēe ba kò kg'áò xòèa ba za xgàuè, me c'ēe ba dxàè xòèa ba za xgàuè.

34 [Me kò Jeso ba máá: “Aboè, qgóóa máá ne, c'úùà ne hãa dùú sa ne ko kúrú sa ke,” témé.] Gam di qgáia ne xu kò cgúúan ntcòò ka q'aa-q'aaku.

35 Ne kò khòè ne téé a ko xaè, ēe xu kòò tc'ãà-cookg'ai xu zàro Me ka, a ko máá: “C'ēe nem kò kgoara hãa, ke méém kgoarase, ncěe nxárá tcg'òòèa hãam Krestem Nqarim dim Cóám kò ii ne,” témé.

36 Xu kò ncõo-kg'ao xu thěé ncoi Me, a kò tsau tshàan cgoa hàà a hàà kg'áàkagu Me,

³⁷ a máá: “Juta ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii ne, Tsáá ka kgoarase,” témé.

³⁸ Gam tc'amkg'ai koe i ko ncēeta ma góásea hãa: ‘NCĒEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,’ ta ma ma.

³⁹ Khòe tsara ãe kò Gam cgoa xgàuèa hãa tsara ka c'ẽe ba kò dcàro Me a máá: “Kreste Tsi tama Tsia gáé? Tsáá ka kgoaraseò, naka kgoara tsam m thěé!” témé.

⁴⁰ Me c'ẽe ba xoa me a dqàe me a máá: “Nqarim igaba tsi gáé q'áò Me tama? Tsáá igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna!

⁴¹ Gatsama ko tchànose xgàraè, gatsam kúrúa hãas tsées di surutan tsam hòda khama, igabagam Gabá cúí gúù kàma ga kúrú ta ga hãa,” témé.

⁴² A ba a máá: “Jesoè, tc'ẽe-tc'ẽese te, Tsari x'aian koe Tsi kò tcãa ne,” témé.

⁴³ Me Jeso ba birí me a máá: “Tseegua ner ko birí tsi: Ncēe cáím ka tsi gha sene Tíí cgoa paradaisi koe hãa!” témé.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Koaba di x'aèan 12 di i kò ii, si kò wèém nqõóm koe ntcúú sa xóé, a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé.

⁴⁵ Eẽ i ko cáím di x'áàn kaà kam kò tempelem koe tceèam qgáí ba tòàra q'aase cáím qàmà tsara cgoa.

⁴⁶ Me kò Jeso ba kaim dòm cgoa q'au a máá: “Aboè! Tiri tc'ẽea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcãa,” témé. A ba a ncēe sam ko kg'uia xg'ara ka cò di sa sònà tcg'òó.

⁴⁷ Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba ãe kúrúsea sa bóò, kam kò Nqari ba dqom a máá: “Tseegukagam kò ncēm khòe ba tchànóm khòe Me e,” témé.

⁴⁸ Wèe ne khòe ne ãe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò ãe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ka ne kò tshúù-tcaoa hãase dìbi.

⁴⁹ Wèe ne ãe kò q'ãa Mea ne hěé, naka Galilea koe guu a cò Mea hãa zi khòe zi hěéthěé kò nqúù ka téé a ko bóò Me.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khòem Josefa ta ko ma tcièe ba hàna, Juta ne dim x'áé-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãem khòem, tchàno me e kò ii, Nqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãa hãa ba, tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ẽe me e kò ii, igabam kò táá c'ẽe xu di tc'ẽean cgoa dtcòmku.

⁵² Pilatom koem kò síí, a Jesom dim tc'áró ba dtcàrà.

⁵³ Me gaam tc'áró ba xòó, a q'úúm qgáím cgoa tcám, a ba a tshàoèa hãam nxõám dis tc'ám koe síí tcãa Me, ncēe c'ẽe khòe ga kò qanega gas koe kg'ónòè tama sa.

⁵⁴ Me kò ãem cáím ba kg'ónòsean dim cáím me e, Sabata dim cáím ba kò ko tshoa-tshoase khama.

⁵⁵ Zi kò khòe zi ãe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qõò, a zi a síí Jesom dis tc'ám sa bóò, a síí Jesom dim tc'áróm ma xòóèa hãa sa bóò thěé.

⁵⁶ Ka zi ko x'áéa zi koe kabise, a zi a síí Jesom dim tc'áró ba qãè-hm̀m̀ xg'ãò tshãán kg'ónòa máá. Sabata dim cáím ka zi kò sãa, ãe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

24

Jeso ba ko x'ooan koe tãe

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Tc'ãà dim cáím bekem dim di ntcúúkg'ai cgoa zi kò ãe zi kúrúa hãa tshãán sèe a tc'ám koe qõò.

² A zi a kò nxõá sa bóò si tc'ám-kg'ám koe ghànèa tcg'òóèa.

³ Igaba ãe zi ko tcãa ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'áró ba táá hòò.

⁴ Eẽ zi qanega ncẽes gúùs ka area hãa, ka tsara kò càm khòè tsara qáo qgáian x'áako hana tsara qàea zi koe téé.

⁵ Zi kò q'áòan ka gòrò a gómankg'ai koe qám-k'gai. Tsara kò khòè tsara gazi ka máá: “Dùús domka sao ko kg'òèa hãam khòè ba x'óóa hãa ne *di qgáian* koe qaa?”

⁶ Ncẽe koem káa Me e, igabagam tẽea hãa. Eẽm kò qanega Galilea koe hãa kam kò bìrí tu u sa tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò máá,

⁷ Khòèm dim Cóa ba méém cg'ãè ne khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xgàuè, naka nqoana dim càm ka x'ooan koe tẽe, ta mééa hãa ka,” ta tsara méé.

⁸ Ka zi kò Gam di kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese,

⁹ a zi a tc'ám̄s koe zi guu a ko kabise ka sí wèé gúùan ncẽe ga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 11 xu hẽé, naka wèé ne c'ẽe ne hẽéthẽé bìrí.

¹⁰ Maria Magatalena sa hẽé, naka Joana sa hẽé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hẽé, naka c'ẽe zi khòè zi hẽéthẽéa kò x'áè úú-kg'ao xu ncẽe gúùan bìrí,

¹¹ igaba xu kò ncẽe zi khòè zi táá dtcòm̄, gazi di kg'uia ne kò gaxu koe huwan khama xam̄ khama.

¹² Igabam kò Petere ba tẽe a tc'ám̄s koe qgóéa sí, qám̄sem ko a ko bóò kam kò q'úú qgáian cgoa kúrúèa koàn *ẽem kò tcám̄ cgoaèa* cúí ga bóò i cúía hãa, me kò ncẽe kúrúsea hãas gúùs ka area hãase x'áé koe kabise.

Emause dis qòò sa
(Mk 16:12-13)

¹³ Gaam càm cúím̄ kaga tsara kò càm xгаа-xgaase-kg'ao tsara xóé ko Emause ta ko ma tcièm̄ x'áém̄ koe qòò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe sí, ne 11 kilomitara khama noo qáo-q'ooan úúa hãa ba.

¹⁴ Eẽ tsara xóé ko qòò ka tsara kòò wèé zi gúù zi ẽe kúrúsea hãa zi ka chóà.

¹⁵ Eẽ tsara xóé ko chóàa qòò, kam kò Jeso ba cúù-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qòò,

¹⁶ igaba tsara kò qgóó tçgáíèa hãa, khama tsara kò táá bóò q'ãa Me.

¹⁷ Me tẽe tsara a, a máá: “Dùú sa tsao xóé ko chóàa qòò?” témé. Ka tsara ko ncóó a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

¹⁸ Me kò gatsara ka c'ẽem Kelopase ba xoa Me a máá: “A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncẽe zi càm zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úua hãa ka?” témé.

¹⁹ Me tẽe tsara a, a máá: “Dùútsa gúù zi?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Jesom Nasareta dim ka, ncẽe kò porofiti ii ba, a kò tsééan koe hẽé, naka kg'uian koe hẽéthẽé kaisa qarian úúa hãa, Nqari ba hẽé naka wèé khòèan hẽéthẽé cookg'ai koe.

²⁰ Kaia xu peresiti xu hẽé, naka gatá di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽéa kò qgóó Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàu Me.

²¹ Igaba ta kò tc'èea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta tc'èea hãa! Ncẽe zi gúù zi wèé zi oose, ncẽea nqoana dim càm ga me e, zi ncẽe zi gúù zi kúrúsea hãa.

²² Zi kò c'ẽe zi khòè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò tc'ám̄s koe sí,

²³ igaba zi kò tc'áróa ba sí táá hòò, a kò hàà bìrí ta a, moengele tsara zi bóò hãa sa, ncẽe kò bìrí zi a máá, Jeso ba kg'òèa hãa, témé tsara.

²⁴ Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ẽe ne tc'ám̄s koe sí, a sí bóò si ẽe zi kò khòè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me,” ta tsara méé.

²⁵ Me kò gatsara ka máá: “Tsóágase káa tc'ẽe tsao khòè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxàèa gúùan dtcòm̄ ka qóm̄ tcáo tsao o!

²⁶ Krestem gha ncẽe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'áàn koe tcãà sa gáé kò qaase tama?” tam méé.

²⁷ A ba a Moshem dis Tcgãyas koe hëé naka wèé xu porofiti xu di zi Tcgãya zi koe hëéthhëé guu a tshoa-tshoa, a qãèse bìrí tsara a, wèé zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* koe ko Gam ka kúrúse sa.

²⁸ Eë xu ko ncãa xu ko síím x'áém koe cúù, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúse,

²⁹ igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: “Hãa cgoa tsam m, ncëeska i dqòà kg'oana, me cáím ba nqáéa hãa ke,” témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

³⁰ Eë xu tafolem koe ntcõe, kam kò péréan séè, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a ba a khõá a máà tsara a.

³¹ I kò tcgáía tsara xgobekg'amse, tsara bóòà q'ãa Me. Me nxãaska tcgái-q'ooa tsara koe kaà.

³² Tsara kò tèèku a máá: “Tcáóa tsam gáé kò nxùrù tama, ãem kòo dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòo *Nqarim di zi* Tcgãya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?” témé.

³³ A tsara a kò gaa x'aè kaga tãe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síí ka tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hëé, naka ãe kò hãa cgoa xua ne hëéthhëé sao-xg'ae, ne xg'aea hãa,

³⁴ a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tãea, a ba a Simonem ka bóòèa hãa!” témé.

³⁵ Tsara kò dùú sa kò dàòm q'oo koe kúrúse cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ãem kò péréan khõá máá tsara a qãá q'oo koe ma bóòà q'ãa sa hëéthhëé e.

*Jeso ba ko Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne koe x'áise
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

³⁶ Eë ne qanega hãa a ko ncëes gúús ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a bìrí ne a máá: “Tòókuan méé i gatu cgoa hãa,” témé.

³⁷ Ne kò kaisase q'aea hãa, a ne a area hãa, a tc'ëea máá, dcau-soma ba ne bóòà hãa, ta tc'ëea.

³⁸ Igabam kò bìrí ne a máá: “Dùús domka tu q'aea hãa? Dùús domka tu ko ncëeta ma ma tèèsea máá?”

³⁹ Tshàua Te hëé, naka nqàrèa Te hëéthhëé bóò, naka tua Tíí ga Ra ii sa bóò: Qgóóa xám Te, naka bóò, dcau-soma nea cgàa kana c'õá ga úú tama, ncëe tu kò bóò Ra Tíí úúa hãa a,” tam méé.

⁴⁰ Eëm ko ncëe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hëé naka nqàrèa ba hëéthhëé x'ái ne.

⁴¹ Eë ne qanega dtcòm tama, qãè-tcaoan hëé naka arean hëéthhëé domka, kam ko tèè ne a máá: “C'ëe gúú tc'õòè gha tu úúa hãa?” témé.

⁴² Ka ne ko x'ãèa kò hãam x'àù qàmà ba máà Me.

⁴³ Me bóò Me ne ko koe ga séè a tc'õó me.

⁴⁴ A ba a nxãaska bìrí ne a máá: “Ncëea bìrí tuar kò hãa kg'uiian Tiri ga a, ãer kò gatu cgoa qanega hãa ka. Wèé gúúan ãe Moshem di x'áè-kg'áñan koe hëé, naka Porofiti xu di góán koe hëé, naka Pesalema zi koe hëéthhëé Tíí ka góásea hãa méé i tseegukaguè,” témé.

⁴⁵ A ba a kò gane di tc'ëean xgobekg'am, *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko dùú sa méé sa ne gha kóma q'ãa ka.

⁴⁶ A ba a bìrí xu a máá: “Ncëeta i ma góásea hãa: Krete ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cáím ka x'ooan koe tãe,

⁴⁷ ke méé zi *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi, Jerusalema koe guu naka tshoa-tshoa naka zia *Nqarim* dim cg'õèm koe xgaa-xgaaè, chìbian koe méé ne tcóóse, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa máàè ka.

⁴⁸ Gatua ncëe zi gúú zi di tu nxàea tseegukagu-kg'ao tu u.

⁴⁹ Ra gha Tíí, Tirim Abom nqòòkagu tua hãa sa tsééa máá tu u, igabaga méé tu ncëem x'áè-dxoom *Jerusalemam* koe hãa, naka tua gha nxãakg'aiga síí tc'amaka guua hãa qarían hãakaguè,” tam méé.

*Jeso ba ko qaò**(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)*

⁵⁰ Kam kò tchàa za úúa tcg'òó ne, Betania khama noose nqúù ka. A ba a x'òàa ba ghùì a ts'ee-ts'eekg'ai ne.

⁵¹ Eēm hãa a ko ts'ee-ts'eekg'ai ne, kam kò gane koe séèa tcg'òóè, a ba a nqarikg'ai koe qaòkaguè.

⁵² Ka ne ko dqomè Me, a kaisa qãè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kabise.

⁵³ A ne a wèé x'àè ka tempelem koe hãa, a ko Nqari ba dqomè.

JOHANE

Johanem ka góáèa qãè tchõa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãya sa Johanem ka góáèa, xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hãa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncêes tcgãya sa kò góáèa hãa, “nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòmman ka Gam dim cg'òem koe kg'òèan úú ka” (20:31).

Johanem dis tcgãya sa ko Jesom ncêe Nqarim dim Kg'uim chõò tamase hãam ka kg'ui, Gaam ncêe kò khòè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'ãèa hãa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàò xu cgoa kaikaguè sa (ncêe ko xùri zi x'ái zi bóò: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'ãà di xòèan tcgãyas dia ko tãáka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóam ncêe nqòòèa hãam di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gúù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùú sa nxàe sa nxàea tcg'òó.

7 zi x'ái zia ko nxàèè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gúù zi ka góá, igabagam ko gazi gúù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hãa sa. Ncêes tcgãyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'èe ne khòè ne Jesom koe dtcòm a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'èe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòmna ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa cúuse tsééa xg'aes ka nxàe, èem kò qgóòèam ntcùúm ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxãakamaga kg'ónò tòóa hãa sa, a ghùì-ghui tcáo xua hãa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hãa.

Còò di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóòès ka hëé naka Gam di xgaùèan ka hëé naka x'ooan koe tées ka hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tées qãá q'oo koe hòðsean ka hëéthhëé kg'ui.

Johane ba ko kaisase chõò tama kg'òèan dis abas Krestem koe hànas ka góá. Gane èe ko Krestem koe dtcòm nea gha chõò tamas kg'òè sa úú, gaas ncêe ko tshoa-tshoase a ncêeskaga hàna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncêeska ta ko kg'òèa ta q'oo koe tséékagu zi gúù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hëé, naka péréan hëé, naka x'áàn hëé, naka kòre-kg'aoan hëé, naka ghùuan hëé, naka Chõó-kg'oman hëé, naka gaan di cgùrian hëéthhëé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qòòà mááku tama kg'uia ne:

- x'áà ne – ntcùú sa

- kg'òè sa – x'oo sa

- tc'amaka – nqãaka

- tseegu – tshúù-ntcõa

- “Tíí Ra a” di kg'uia ne:

- Kg'òèan dir péré Ra a (6:35)

- Nqòóm dir x'áà Ra a (8:12)

- Qãèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a (10:11)

- X'ooan koe tée sa hëé naka kg'òè sa hëéthhëé Ra a (11:25)

- Dàò Ra, Tseegu Ra, Kg'òè Ra a (14:6)

- Tseegu dir Kg'om Ra a (15:1)

- Nqarim dim Cóa ba, Khòèm dim Cóa ba

- dtcòm (1:11-13; 3:16; 20:30, 31)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai tcgãyas di sa (1:1-18)

- Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

- Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúru, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)

- Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13-17)

- Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam di x'ooan koe tēan hěéthěé e (18-21)

Tcgãyas dis Téé-cookg'ai sa (1:1-18)

Kreste ba kg'òèa hãam Kg'ui Me e

¹ Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e.

² Nqarim cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna.

³ Wěés guù sa kò Gam koe guu a kúruè, i Gam oose cúí guù ga kúruè tama, ěe kúruèsea a.

⁴ Gam koe i kò kg'òèan hãa, i kò kg'òèan khòè ne di x'áa a.

⁵ I ko x'áàn ntcúúan q'oo koe x'áa, i ntcúúan tàa a hãa tama.

⁶ Nqarim ka kò tsééa tcg'òóèa hãam khòè ba kò hàna, cg'òèa ba kò Johane ii.

⁷ X'áàn kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò hààraa, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne gam koe guu a dtcòm ka.

⁸ X'áàm tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxãasegam gha hàà x'áàn ka nxàea tseegukagu ka.

⁹ Tseegu dim X'áàm, ncěe ko wèém khòè ba x'áa-x'aa ba kò nqõómkg'ai koe hàà.

¹⁰ Nqõómkg'ai koem kò hãa, me kò nqõó ba Gam koe guu a kúruè, igabam nqõó ba c'úù Mea.

¹¹ Gam x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qãèse hàakagu Me.

¹² Igabam kò wèè ne ěe kò qãèse hàakagu Me ne, gane ncěe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ne, nxãa nem kò qarian máà, Nqarim di ne cóá ne ne gha ii ka.

¹³ Ncěe ta ma q'ana hãa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama*, cgàam ma ncàma hãa khama tamase, kana khòèm ma ncàma hãa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàè.

¹⁴ Me kò Kg'ui ba cgàa ba kúru, a ba a gatá koe x'ãè, cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé ka cg'òèa hãase. Ta kaia x'áàn Gam di bóòà hãa, kaia x'áàn ncěe Xòòm koe guu a cúise ábàèam Cóám di i.

¹⁵ Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: "Ncěe ba kò Gam ga Me e, ncěer kò máá: 'Gaam ěe qãáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tíí qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna khama,' témé ba."

¹⁶ Gam di cg'òèa hãase hãan koe ta wèéa ta ga guu a chòò tama cgómkuan hòòà.

¹⁷ X'áè ba kò Moshem koe guu a tcg'òóèa hãa khama, i cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé Jeso Krestem koe guua.

¹⁸ Cúí khòè ga Nqari ba qanega bóòà tama. Igabagam cúise ábàèam Cóám ncěe Nqari ii ba, a Xòòm dxùu koe ntcõóa-ntcõe ba, nxãa ba Nqari ba q'ãakagu ta a hãa.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

* **1:13:** Ncěe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: "ncěe c'áàn koe guu a ábàè tama ne," témé.

19-20 Jerusalema di xu Juta xu kò peresiti xu hěé naka tempelem koe ko hùì xu khòè xu† hěéthěé Johanem koe tsééa úú, síí xu gha dím ii sa tēè me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá x̄oase e, igabam tseeguan nxàe a máá: “Tíí ra Krester tama ra a,” témé.

21 Xu tēè me a máá: “Kháé tsi gáé nxāaska díí tsia? Elija tsia?” témé. Me máá: “Gaar tama ra a,” témé.

Xu máá: “Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, *Nqarim kò nxàea tsi?*” témé. Me x̄o a máá: “Eě ēe,” témé.

22 Ka xu ko nxāaska tēè me a máá: “Kháé tsia nxāaska díí tsia? Bírí xae e naka xae ēe tsééa óá xaea hāa ne koe x̄oan úú. Díí tsia, ta tsi ga mée?” témé.

23 Me máá: “Tíí ra tchàa-xgóós q'oo koe ko q'aur dòm ra a, a ko máá: ‘X'aigam *Nqarim* dim dàò ba tchàno-tchanoa máá Me,’ ēem porofitim Isaiam ma méea hāa khama,” témé ra.

24 (Xu kò ncēe xu khòè xu Farasai xu ka tsééa tcg'òòèa hāa.)

25 Ka xu ko tēè me a máá: “Ncēe Krete tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi *Nqarim kò nxàea tsi* tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxāaska *khòè ne* tcguù-tcguua máá?” témé.

26 Me Johane ba x̄o xu a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao ēe xg'aekua xao koe téé-tēe ba c'úùà hāa.

27 Gaam ēe tíí q̄áá koe ko hàà ba, ncēe Gam di nxàò tc̄aian kgoara gar tc'ãò tama ba,” témé.

28 Ncēe zi gúù zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncìi za, ncēe Johanem kòò tcguù-tcguu koe.

Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e

29 Me Johane ba xùrikom cárn ka Jeso ba bóò Me ko hàà, me máá: “Ghùu-coam Nqarim di ba tu bóò, ncēe ko hàà nq̄óm di chibian xgàm a q̄ò cgoa ba!

30 Gaam ga Me e ncēer kòò Gam ka kg'ui a ko máá: ‘Q̄áá te koem ko Khòè ba hàà, ncēe téé-q'ooan ka nq̄áé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna hāa khama,’ témé ba.

31 Tíí igabar kò dím ii sa c'úùà hāa. Igabar kòò tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxāasegam gha Iseraele ne koe x'áíè ka,” tam mée.

32 Me kò Johane ba ncēes gúù sa nxàea tseegukagu a máá: “Tc'ēe bar kò bóò Me nqarikg'ai koe guu a tcíbís khama ii a ko x̄o a cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe x'āè.

33 Tíí igabar kò dím ii sa c'úùà hāa. Igabam kò ēe kò tséé tea hāa, hààr gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, bírí te a máá: ‘Eě tsi gha Tc'ēe ba bóò Me ko Gam koe x̄o, a Gam koe hāa ba, nxāa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,’ témé.

34 Ra bóòà hāa, a ra a ko nxàea tseegukagu Nqarim dim Cóám ga Me e sa,” tam mée.

Tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu

35 Xùrikom cárn kam kò Johane gaicara gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara cgoa téé-tēe.

36 Eēm ko *Johane ba* Jeso ba bóò Me ko q̄ò kam kò máá: “Ghùu-coam Nqarim di ba bóò!” témé.

37 Eě tsara ko xgaa-xgaase-kg'ao tsara ncēe sa kóm, ka tsara kò Jeso ba xùri.

38 Me Jeso ba kabise a ntcēe a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tēè tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko qaa?” témé. Tsara x̄o Me a máá: “Nda Tsi x'āèa, Rabiè?” témé. (Ncēm kg'ui ba ko 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè' témé, kg'uam kò kabìè ne).

39 Me bírí tsara a, a máá: “Hàà naka tsaoa bóò,” témé. Ka tsara ko q̄ò cgoa Me a síí ēem kò x'āèa hāa qgálan bóò, a tsara a wèém cárn ēe ba Gam cgoa dxāà. 4 di x'aè e kò ii dqòà di i.

† 1:19-20: *tempelem koe ko hùì xu khòè xu* - Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs di xu khòè xu” témé.

⁴⁰ Eẽ tsara khòe tsara ncẽe kò Johane ba kóm a *Jeso ba* xùri tsara ka c'ẽe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qõese ba.

⁴¹ Tc'ãà dis gúús Anteream kò kúrús kam kò káíkhoem Simone ba qaa, a bìrí me a máá: “Mesia ba tsam hòòà,” témé (ncẽem kg'ui ba ko ‘Kreste ba’ témé, kg'uiam kò kabiè ne).

⁴² Kam kò *Anterea ba qõesem* Simone ba Jesom koe óága, Me Jeso ba bóò me a máá: “Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncẽeska Kefase ta ma tciie,” témé (ncẽes cg'òè sa Petere si i *Gerika dis kg'uis ka* a ko ‘Nxõá sa’ nxàe).

⁴³ Xùrikom cárn kam kò Jeso ba Galilea koe qõò sa bìrise. A ba a kò Filipim cgoa xg'ae, a bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé.

⁴⁴ Filipi ba kò Betesaida koe guua, Anterea ba hẽe naka Petere ba hẽéthẽe tsara guua hãam x'áé ba.

⁴⁵ Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a bìrí a máá: “Gaam Khòem ẽe xu kò ko Moshe ba hẽe naka porofiti xu hẽéthẽe Gam ka goáa hãa ba tsam hòòà hãa! Jesom Nasareta di ba, Josefam ka Cóáse ba,” témé.

⁴⁶ Me Nataniele ba tẽe me a máá: “Nasareta koe i ga qãe gúúan guu a tcg'oa?” témé, kam kò Filipi xõa me a máá: “Hàà naka tsam síi tsi bóò,” témé.

⁴⁷ Eẽm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàà kam kò gam ka nxàe a máá: “Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a ncẽe e, cúi tshúù-ntcõa ga úú tama ba,” témé.

⁴⁸ Me Nataniele ba bìrí Me a máá: “Nta Tsi ma q'ãa tea hãa?” témé. Me Jeso ba xõa me a máá: “Qanega tsi kò faia dis hìis dòm q'oo koe ntcõóa-ntcõe, me Filipi tciie tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi,” témé.

⁴⁹ Me Nataniele xõa a máá: “Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi,” témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncãar bìrí tsi a máá: ‘Faia dis hìis dòm q'oo koe tsi ntcõóa-ntcõe koer hòò tsia,’ témé domka tsi ko dtcòm, igabaga tsi gha ncẽe zi gúù zi nqáéa hãa zi bóò,” témé.

⁵¹ A ba a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea hãa, i ko Nqarim di moengelean Khòem dim Cóám koe q'ábà xõa,” témé.

Jeso ba ko khòe ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa (2-12)

2

Jeso ba ko séekuan dis kòès koe tshàan kabi i gõéan kúrú

¹ Nqoana dim cárn kas kò séekuan dis kòè sa Kana *dim x'áém* koe kúrúse, ncẽe kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom ka xõò sa gaa koe hàna.

² Me kò Jeso ba hẽe naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽe gaas kòès séekuan di sa tciia mááèa.

³ Eẽ i ko gõéan tcào kas kò Jesom ka xõò sa bìrí Me a máá: “Gõéan ne úú tama,” témé.

⁴ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòe seè, kháé méer dùú sa kúrú? Tirim x'aè ba qanega hàà ta ga hãa ka,” témé.

⁵ Si Jesom ka xõò sa tsée-kg'ao xu bìrí a máá: “Eẽm ko bìrí xao os gúús wèe sa méé xao kúrú,” témé.

⁶ Gaa koe xu kò nxõán cgoa kúrúèa xu káná xu 6 xu tshàan di xu téé-tẽe, a xu a kò gaa koe tòòèa hãa Juta ne dis cau si i kò ii khama, xg'aàse di tshàan tòòà mááse sa. Me kò wèém káná ba 100 litara khama noo tshàan úúa.

⁷ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Káná xu tshàan cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu cg'oè a síi kg'áma xu koe téé.

⁸ Me bìrí xu a máá: “Ncẽeska xao xõbe naka xaoa kòès dim tc'ãà-cookg'aim koe úú,” témé. Xu xõbe e a xu a síi máà me e.

⁹ Eẽm ko kōès dim tc'ãà-cookg'ai ba tshàan ncēe gōéan koe kabìèa xám, ncēem kò nda i guua hãa sa c'ùua a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu ncēe kò tshàan xàia hãa xu q'ana hãa nda i guua sa), kam kò sèè-kg'ao ba tcii,

¹⁰ a birí me a máá: “Wèé ne khòè ne ko kuri k̄are gōéan kg'aia tcg'òó a khòè ne máà. Eẽ ne ko khòè ne kg'áà xg'ara, ne i ko nxãaska nxãwa ãe k̄are taman tcg'òóè. Igaba tsi tsáá k̄are gōéan ncēem x'aè ba tòóa máána hãa,” témé.

¹¹ Ncēe sa kò kg'aikas x'áís ga si i, Jesom ko Kana *dim x'áém* koe kúrú sa, ncēe Galilea di ba. Gam di x'áà nem kò x'ái, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe dtcòm.

¹² Ncēe zi guù zi qãá q'oo koem kò *Jeso ba* Kaperenaume koe síí, Gabá hēé naka xõò sa hēé, naka qõese ga xu hēé, naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēéthēé e, ne kò gaa koe cg'orò cáman hãa.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Si kò Paseka dis kōès Juta ne di sa cúu si i, Me kò Jeso ba Jerusalema koe qõò.

¹⁴ Eẽm ko tempelem koe tcãà kam kò khòè ne bóò ne ko ghòèan hēé, naka ghùuan hēé naka tcíbían hēéthēé x'ámágu, ne c'èe ne tafolean koe ntcõóa-ntcõe a ko tãá nqõó di marian xg'áma q'aa.

¹⁵ Me kò dqùian cgoa tsam ba kúrú, a ba a wèéa ne ga tempelem koe xhàiaagu, ghùuan ga hēé naka ghòèan ga hēéthēé cgoa, a ba a ghànèa qáú marian ko xg'áma q'aa ne di ntcõó-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian tsai-tsáia q'aa.

¹⁶ A ba a ãe kò tcíbían x'ámágu ne birí a máá: “Eẽ zi guù zi tu ncēe koe tcg'òó. Abom dim nquu ba tu táá x'ámágu-nquu ba kúrú guu!” témé.

¹⁷ Ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'èe-tc'èese ãe ko góáèa hãa sa, ncēe kò máá: “Tsarim nquum di ncóóa ne ko cg'õo te,” témé sa.

¹⁸ Xu kò Juta xu xõa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái ta a, ncēe zi guù zi di qarian Tsi úúa hãa di sa?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Ncēem tempele ba tu kòbè, nakar nqoana cáman q'oo koe tshàoa ghùì me,” témé.

²⁰ Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncēe kò 46 kurian sèè a tshàòè ba Tsi gha Tsáá nqoana cáman q'oo koe ghùì dèè?” témé.

²¹ Igabam kò Jeso ba tc'áróa ba dim tempele ba nxàe.

²² Eẽm ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ãem xg'ao mééa hãa sa tc'èe-tc'èese. A xu a *Nqarim di zi* Tcgãya zi hēé naka Jesom kò kg'uia hãa kg'uian hēéthēé dtcòm.

Jeso ba khòèm ko qaa sa q'ana hãa

²³ Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe hàna, Paseka dis kōès dim x'aèm ka, ka ne kò kái ne khòè ne x'ái zi ãem kò kúrú zi bóò, a ne a Gam dim cg'õèm koe dtcòm.

²⁴ Igabam ko Jeso ba táá tcom ne, wèé ne khòè nem q'ana hãa khama.

²⁵ Gataga i kò Gam koe qaase tama, c'èem khòèm gha c'èe khòèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q'ana hãa khòèm koe hàna sa khama.

3

Jeso ba ko Nikodemase ba xgaa-xgaa

¹ Me kò c'èem khòèm Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tciiè ba hàna, Juta ne dim tc'ãà-cookg'ai ba.

² Jesom koem kò ntcùú ka hàà, a hàà birí Me a máá: “Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tsi i sa ta q'ana hãa; cúí khòè ga Tsáá ko kúrú zi x'ái zi kúrú hãa tite, Nqarim kò gaan cgoa hãa tama ne khama,” témé.

³ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòèm kò kàbase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x'aian bóda hãa tite,” témé.

⁴ Me Nikodemase ba bìrí Me a máá: “Khòè ba ga kháé ntama ma gàeseam hãa koe ábàè? Xòòs di ncãàn koe ba ko kháé gaicara tcãà, a nxãwa ábàè?” témé.

⁵ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòèm kò tshàan hēè naka Tc'èe ba hēéthēè ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x'aian koe tcana hãa tite.

⁶ Eẽ cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si ãe Tc'èem ka ábàèa sa Tc'èe si i.

⁷ Táá méé tsi bìrí tsir kòò a ko máá: ‘Kàbase méé tu ábàè,’ témé ne are guu.

⁸ Tc'ãá ba ko gam ko tc'èe xòè za tc'ãá, tsi ko gam di ts'oo-q'ooan kóm, igaba tsi cuiskaga ãem guua hãa kana ãem ko qòò qgàian q'ãa tite. Me wèém khòèm ãe Tc'èem ka ábàè ba gatà ii,” témé.

⁹ Me Nikodemase ba xɔa Me a máá: “Ntama zi gha ma ncēe zi gúù zi kúrúse?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tsáá tsia Iseraele di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi i, igaba tsia ncēe zi gúù zi ka q'ãa tama?

¹¹ Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Sita q'ana hãa zi gúù zi ka ta ko kg'ui, a ta a ko ãe ta bóda hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatu ãe ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

¹² Nqòóm di zi gúù zi kar ko kg'ui cgoa tu u igaba tu dtcòm tama, ka tua gha ntama ma dtcòm, ncēe nqarikg'ai di zi gúù zi kar kòò kg'ui cgoa tu u ne?

¹³ Cúí khòè ga qanega nqarikg'ai koe qaò ta ga hãa, ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam oose, Khòèm dim Cóá ba, ncēe nqarikg'ai koe hãa ba.

¹⁴ “Eẽm kò ma Moshe tchàa-xgóós koe cg'ao ba ma ghùì khamaga ma méém Khòèm dim Cóá ba ma ghùìè,

¹⁵ nakam gha nxãasega wèém khòèm ãe ko Gam koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úú.

¹⁶ Nqari ba nqòó ba ncēeta noose ncàma hãa domkam kò Gam dim Cóám cúise ábàèa hãa ba tcg'òóa hãa khama, nxãasegam gha diim wèém ãe ko Gam koe dtcòm ba táá kaàkaguè, igabam gha chòò tamas kg'òè sa úú ka.

¹⁷ Nqari ba kò Gam dim Cóám gha hàà nqòó ba xgàra ka tsééa óá Me tama, igabam kò hààm gha nqòó ba kgoara ka tsééa óá Mea hãa.

¹⁸ Eẽ ko Gam koe dtcòm ba xgàraè tite, igaba gaam ãe Gam koe dtcòm tama ba nxãakamaga xgàraèa hãa, Nqarim dim Cóám, ncēe cúise ábàèa hãam koem kò táá dtcòm khama.

¹⁹ Ncēea xgàrakus ko ma tséé ga a: X'áà ba kò nqòómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khòèan ntcùúan ncàma hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka.

²⁰ Wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba x'áàn hòrea, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di cg'ãè tsééan táá x'áise ka.

²¹ Igaba diim wèém ãe ko tseeguan kúrú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bóòse ka, Nqarim ko ma tc'èe khamam ma kúrú hãa sa,” tam méé.

Jeso ba hēè naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hēéthēè e

²² Ncēe zi gúù zi qãá q'oo koe xu kò Jeso ba hēè naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēè xu Jutea dim nqòóm koe qòò. Gaa koem kò sí gaxu cgoa ão, a ba a khòè ne tcguù-tcguu.

²³ Me kò thēè Johane ba Ainone koe khòè ne tcguù-tcguu, ncēe kò Salime dim x'áém ka cúuse hãam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan kái i khama, ne kòò khòè ne gaa koe qòòa tcguù-tcguuè.

²⁴ Johane ba kò qanega qáé-nquus koe tcãàè ta ga hãa khama.

²⁵ Xu kò Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu c'èem Jutam cgoa q'ano-q'anosean dis ntcoeku sa ghùì.

²⁶ Ka xu kò Johanem koe síí, a bìrí me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, ãe kò tsáá cgoa Jorotane ka ncíí za hànám Khòè ba, ãe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa ba ko ncêeska *khòè ne* tcguù-tcguu, i ko wèè khòèan Gam koe síí,” témé.

²⁷ Me Johane ba xòá xu a máá: “Khòè ba cuiskaga cúí gùú ga q'òòà hãa tite, nqaríkg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne.

²⁸ Gaxao igaba xao ga tíí ka nxàea tseegukagu ãer kòò máá: ‘Tíí ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òóea hãa,’ témé ka.

²⁹ Eẽ sèè-kg'aos cgoa hàna ba sèè-kg'ao me e, me sèè-kg'aom dim tcáràm ãe téé a ko komsana me ba ko kaisase sèè-kg'aom dim dòm ba qãè-tcaoa máá. Gaa domka i ncêeska tiri qãè-tcaoan cg'òea hãa.

³⁰ Gam di cgáéan méé i kaisase càuse, naka i tiri cg'áré-cg'árésean kaisase nqãaka síí,” tam méé.

³¹ Eẽ tc'amaka guua ba wèé ne ka tc'amaka hàna. Eẽ nqõómkg'ai koe guua ba nqõómkg'ai di me e a ko nqõómkg'ai di zi gùú zi ka kg'ui. Eẽ nqaríkg'ai koe guua hãa ba wèé ne tc'amkg'ai koe hàna.

³² Eẽm bóòà hãa, a kómá hãa gúua nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khòè ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

³³ Khòèm ãe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òó.

³⁴ Eẽm Nqari ba tsééa tcg'òóea hãa ba ko Nqarim di kg'uian kg'ui khama, tc'ãò-tc'ão sa nqáéa hãasem ko Nqari ba Tc'èe ba máà *Me* khama.

³⁵ Xòò ba Gam dim Cóa ba ncàma hãa, a wèé zi gùú zi Gam tshàu q'oo koe tcana hãa.

³⁶ Dìím wèém ãe ko Cóm koe dtcòm ba chòò tamás kg'òè sa úúa hãa, igaba ãe ko Cóa ba xguì ba cuiskaga kg'òèan hòò tite, i gha Nqarim di xgòàn gaam koe hãa.

4

Jeso ba ko Samaria dis khòès cgoa kg'ui

¹⁻³ Jeso ba kò kái xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, a ba a Johane ba nqáéa hãase kái ne khòè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncêe sa kóm. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eẽm ko Jeso ba ãe kò nxàèè sa kóm, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

⁴ Samaria dim nqõóm koe méém tcana tcg'oas gùú si i kò ii.

⁵ Me Samaria koe hànám x'áé-coam Sikare ta ko ma tciièm koe síí tcãà, c'èem xháràm Jakobem kò cóásem Josefa ba máà hãam koe.

⁶ Me kò Jakobem dim tsàu ba gaa koe hãa. Me kò Jeso ba qáòs qõòs koem guua hãa khama xhòea hãa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe síí ntcõóa-ntcõe, koaba nqáè e kò ii.

⁷ Si ko Samaria dis khòè sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrí si a máá: “Tshàan au Ter kg'áà,” témé.

⁸ (Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu x'áém koe tcana hãa, síí xu gha tc'òoan x'ámá ka.)

⁹ Si Samaria dis khòè sa bìrí Me a máá: “Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khòè ra a. Ka Tsia ga nxãaska ntama ma tshàan dtcàrà te?” témé. Juta ne hêé naka Samaria ne hêéthêéa ko xg'ae qgàia kàà a khama.

¹⁰ Me Jeso ba xòá si a máá: “Nqarim dis máàku sa si kò q'ana hãa ne, a Dìím ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'òèan di tshàan máà sia hãa,” témé.

¹¹ Si khòè sa bìrí Me a máá: “X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gàba Tsi úú tama, me tsàu ba nqúú q'ane me e. Ka Tsia ko nxãaska gaa kg'òèan di tshàan nda hòò?”

12 A Tsáá Tsia gatá ka xõm Jakobem ka kaia hãa, ncêe kò tsàù ba máà ta ba, i kò gabá hêé, naka gam ka cóáse ga xu hêé, naka gam di kg'oo-coan hêéthêé gam koe kg'áà ba?" témé.

13 Me Jeso ba xõa si a máá: "Wèém khòèm ncêe tshàan ko kg'áà ba gha gaicara cárn.

14 Igaba dìim wèém ãe gha tshàan ãer gha máà me kg'áà ba gaicara chõò tamase cárna hãa tite. Igaba wèém ãer gha ko ncêe tshàan máàm koe i gha chõò tamas kg'õès di tshàan di tsgórèan kúrúse," tam méé.

15 Si khòè sa bìrì Me a máá: "X'aigaè, ncêe tshàan máà te, nakar gha nxãasega táá gaicara cárn guu, naka ra nxãasega ncêe koe hàà xàian ka táá ncêeta noom dàò ba qõò guu," témé.

16 Me Jeso ba bìrì si a máá: "Qõò naka sia sí sarim khòè ba tcii na kabise na hàà," témé.

17 Si khòè sa xõa Me a máá: "Khòè bar úú tama," témé.

Me Jeso ba bìrì si a máá: "Tseegu si ko, ãe si ko máá, khòè ba si úú tama, témé ka.

18 5 xu khòè xu si kò úúa hãa, igaba si ncêeska úúam khòè ba sarim tama me e. Eë si ko nxàe gúua nea tseegu u," témé.

19 Si khòè sa bìrì Me a máá: "X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bóò.

20 Gatá ka xõò ga xua kò ncêem xàbim koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam qgàim gaa koe méé ta còrèm ga me e, témé," tas méé.

21 Me Jeso ba bìrì si a máá: "Khòè seè, dtcòm ãer ko méés gúù sa: X'aè ba ko hàà ncêem xàbim koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke.

22 Gatú Samaria tua kò c'úua tu hãa gúùan còrè, ta ko sita *Juta ta* q'ana ta hãa sa còrè, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama.

23 Igabam ko x'aè ba hàà, a nxãakamaga hààraa, ncêe tseeguan di dqòm-kg'aoan gha Tc'èem koe hêé naka tseeguan koe hêéthêé Abo ba dqòm ba. Abo ba ko gatá ii ne dqòm-kg'ao ne qaa khama.

24 Nqari ba Tc'èe Me e, ke méé ne Gam di ne dqòm-kg'ao ne Tc'èe ba hêé naka tseeguan koe hêéthêé dqòm Me," tam méé.

25 Si khòè sa bìrì Me a máá: "Mesiam Krete ta ko ma tciiè ba ko hàà sar q'ana hãa. Eëm ko hàà nem gha hàà wèé zi gúù zi ka bìrì ta a," témé.

26 Me Jeso ba xõa si a máá: "Tíí ncêe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a," témé.

27 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kabise. Eë xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khòès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúia xu ga tèe a máá: "Dùù sa Tsi ko qaa?" kana "Dùús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?" témé.

28 Kas ko gas òim gàbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe kabise a sí khòè ne bìrì a máá:

29 "Hàà naka sí wèé zi gúù zi ãer kúrúa hãa zi ka bìrì tea hãam Khòè ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?" témé.

30 Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe sí.

31 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, tc'õó," témé.

32 Me bìrì xu a máá: "Tc'õó Ra gha tc'õoa ner Tíí úúa hãa, gaxao ka c'úuèa hãa a," témé.

33 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xóe a bìrìku a máá: "Ncãa i gáé c'èe khòèan tc'õoan óága máá Me?" témé.

34 Me Jeso ba bìrì xu a máá: "Tiri tc'õoa nea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'èe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hêéthêé e.

35 Ncêeta tu gáé gatu méé tama: '4 nxoea nea qaua hãa, me ko nxãawa x'aèm tc'õoan méé i khòè di ba hàà,' témé tama? Bóò, bìrì xao or ko, ghùì-kg'ai xao naka bóò xhàràn ma x'áéa hãa, a i a khòáè i gha sa tééa máána hãa.

36 Eë ko tc'õoan khòá ba ko surutaè, a ba a ko chõò tamas kg'õès di tc'áróan sáà-xg'ae, tsara gha nxãasega ãe ko xhàrà ba hêé naka ãe kò khòá ba hêéthêé tsara xg'ae a qãè-tcao.

³⁷ Ncëem kg'ui ba tseegu me e khama, ncëe ko máá: 'C'ëe ba ko xhàrà, me ko c'ëe ba khõá! témé ba.

³⁸ Tséé xaoa Ra hãa, sí xao gha ãe xao tséé tama koe khõá ka. C'ëe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tçuù," tam méé.

³⁹ Ne kò kái ne Samaria ne ãem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm, kg'uim khóès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncëe kò máá: "Wèè zi gùù zi ãer kúrúa hãa zi kam bìrí tea hãa," témé ba.

⁴⁰ Eë ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me cáàm cáàm hãa cgoa ne.

⁴¹ Ne kò Gam di kg'uiian domka kaisase kái ne dtcòm.

⁴² A ne a khóè sa bìrí a máá: "Ncëeska ta ãe si nxàea hãa gùuan domka cúí dtcòm tama, igaba ta ncãa kómá mááse Me, a ta a ncëem khóè ba nqõóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncëeska q'ana hãa," ta ne méé.

⁴³ Eë tsara cáàm tsara qãá q'oo koem kò gaa koe tçg'oa a Galilea koe qõò.

⁴⁴ (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'áém koe dtcòmme tamam khóè me e sa khama.)

⁴⁵ Eëm ko Galilea koe tcãà, ka ne kò Galilea di ne khóè ne qãèse hààkagu Me. Wèè zi gùù zi ãem kò Jerusalema koe kõès dim cáàm ka kúrúa hãa zi ne kò bóòà hãa khama, gane igaba ne ko gaas kõès koe hààraa khama.

Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóá ba qãèkagu

⁴⁶ Gaiam kò Kana dim x'áém koe sí Galilea di i, ncëe gaa koem kò tshàan kúrú i gõé ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ëem tc'ãà-cookg'ai ba hãa, ncëe gam dim cóám kò tsàa ba.

⁴⁷ Eëm ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe hààraa hãa sa kóm, kam kò Gam koe sí a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóá ba kg'õèkagu ka, ncëe ko x'oos qàe koe hãa ba.

⁴⁸ Me Jeso ba bìrí me a máá: "X'ái zi hëé naka are-aresa zi gùù zi hëéthëé tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm tite," témé.

⁴⁹ Me x'aiga-coa ba bìrí Me a máá: "X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà," témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xõa me a máá: "Tsarim cóá ba gha kg'õè ke qõò," témé. Me khóè ba ãem Jeso ba bìrí mea kg'uiian dtcòm, a ba a qõò.

⁵¹ Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qõò, ka xu kò gam di xu qãà xu qãè tchõàn gam dim cóá ba kg'õèa hãa di cgoa hàà xg'ae cgoa me.

⁵² Me dùútsa x'aèm kam kò cóá ba qãè sa tèè xu, xu bìrí me a máá: "Ncëe ncãa nqáém cáàm ka i ncãa tcìlan guu me, koaba di x'aè ka," témé.

⁵³ Me kò cóám ka xõò ba nxãaska q'ana hãa gaam x'aèm ãem ka gam kò Jeso ba bìrí mea hãa a máá: "Tsarim cóá ba gha kg'õè," témé sa. Ka ne kò gabá hëé naka gam dim nquum di ne wèè ne hëéthëé dtcòm.

⁵⁴ Ncëea kò cáàm dis x'áís ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a Galilea koe hàà kam kò kúrúa hãa sa.

5

Jeso ba ko khóè ba tèbem koe qãèkagu

¹ Ncëe zi gùù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe qõò, c'ëes kõès Jutea ne di sa kò gaa koe hàà khama.

² Nxãaskas kò Jerusalema koe heke-kg'ám sa hàà, ncëe kò 'Ghùuan dis Heke-kg'ám sa' ta ma tciè sa. Me kò ncëes heke-kg'ám qàe koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko 'Betesata' ta ma tciè ba, 5 zi xàò-xao zi kò úúa hãa ba.

³ Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò kái ne khóè ne tsàako ne hãa, káà tçgái ne hëé naka qõò tama ne hëé naka nqõara ne hëéthëé e.

4 *

5 Nxãaskam kò c'ëem khòè ba gaa koe hàna, 38 kurian kòò úú a kò tsàa ba.

6 Eëm ko Jeso ba bóò me, me gaa koe xóé-xõe, kam kò ncísem tsàara hãa sa bóò q'ãa, a tèè me a máá: “A qãè kg'oana tsia?” témé.

7 Me ãem tcìi-khoe ba xò me a máá: “X'aigaè, cúí khòè gar úú tama ãem kòò tshàa ba kòbi-kòbise ne gha gaam koe tcãà te e. Eër kò tcãà kg'oana ne i ko c'ëe khòèan tíi ka tc'ãà a tcãà,” tam méé.

8 Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tëe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qõò,” témé.

9 Me gaam khòè ba kúúga qãè. A ba a gam dim tcoà ba sèè, a qõò.

Eëm cáím ba kò Sabata dim cáím me e.

10 Ka xu kò Juta xu ãe ko qãèkaguèam khòè ba bìrí a máá: “Sabata dim cáím me e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga sèè sa kgoara máàè tama,” témé.

11 Me xò xu a máá: “Khòè ãe qãèkagu tea ba ncãa bìrí te a máá: “Tsarim tcoà ba sèè naka tsia qõò,” témé,” tam méé.

12 Ka xu kò tèè me a máá: “Díi ba ãem khòè ba ncëe ko máá, tcoà ba méé tsi sèè naka qõò, témé ba?” ta xu méé.

13 Igabam kò ãe qãèkaguèam khòè ba c'úú hãa díi Me e kò ii sa, Jeso ba kò qõò hãa, ne kò gataga gaam qgáim koe kò hãa ne khòè ne kái ne e thëé khama.

14 Eë zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a bìrí me a máá: “Bóò, ncëeska tsi qãè tsi i. Táá méé tsi gaicara chìbian kúrú guu, nxãasega i gha kaisase cg'ãè gúúan táá kúrúse cgae tsi ka,” témé.

15 Me gaam khòè ba tcg'oa, a síi Juta xu bìrí, Jeso Me e kò ii, ncëe kò qãèkagu mea hãa ba sa.

16 Ka xu kò gaas kaga Juta xu tshoa-tshoa a Jeso ba xgàra, Sabata dim cáím kam kò ncëe zi tséé zi kúrú hãa khama.

17 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tirim Abo ba ko wèè x'aè ka tséé, ncëeskaga igaba, Ra ko Tíi igaba thëé tséé,” témé.

18 Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'õo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'ai-tcoa hãase qaa, Sabata dim cáím di x'áèan cúím kò khòá tama, igabam kò thëé máá, Nqari ba Gam ka Xòòm tc'áró-tc'aro Me e, ta mééa, a kòò Nqarim cgoa tc'ãò-tc'ãose.

Jesom di qaria ne

19 Me Jeso ba xò ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Cuisagam Cóa ba c'ëe gúú cúí ga kúrú hãa tite, igabam gha ãem ko Xòò ba bóò Me ko kúrú cúí sa kúrú. Wèès ãem ko Xòò ba kúrú sam ko Cóa ba gataga thëé kúrú khama.

20 Xòò ba Cóa ba ncàma hãa, a ko wèè zi ãem ko kúrú zi x'ái Me. A ba a gha ncëe zi tséé zi ka kaia hãa zi tséé zi x'ái Me, nxãasega tu gha are ka.

21 Eëm ko Xòò ba ãe x'óóa hãa ne ghùì a kg'õèkagu khamagam gha ma Cóa ba ãem ncàma hãa ne kg'õèkagu.

22 Abo ba cúí khòè ga xgàra tama, igabam Cóa ba wèè qarian xgàran di máana hãa,

23 nxãasega ne gha wèéa ne ga Cóa ba tcom ka, ãe ne ma Xòò ba tcoma hãa khamaga ma. Eë Cóa ba tcom tama nea Xòòm ãe tséé Mea hãa ba tcom tama.

24 “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Eë ko Tiri kg'uian komsana, a ko Gaam ãe tséé Tea hãam koe dtcòm, ba chòò tamas kg'õè sa úú hãa, a xgàrakuan koe tcãà tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hãa, a kg'õèan koe tcana hãa.

25 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxãakamaga hààra xg'araa, ãe x'óóa hãa ne gha Nqarim dim Cóm dim dòm ba kóm ba, ne gha gane ãe ko kóm Me ne kg'õè.

* 5:4: C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úú: “a ne a ko tshàan di kòbi-kòbisean qãa. 4 Moengele ba ko kuri c'ëe x'aè ka gaam tshàm koe xò, a tshàan kòbi-kòbi khama. Me ãe tc'ãà a tshàm koe hààraam khòè ba tcãà

²⁶ Eẽm ma Xõò ba ma Gam ka kg'õèan úúa hãa khamagam gataga thëé Cóáse ba qarian máana hãa, Gam kam gha kg'õèan úú di i.

²⁷ A ba a *Cóá ba* xgàram gha di qarian máana hãa, Khòèm dim Cóá Me e khama.

²⁸ Táá méé tu ncëes gúùs ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèé ne ãe tc'ám zi koe hàna ne gha Gam dim dòm ba kóm ba ke,

²⁹ a ne a gha *gane di zi tc'ám zi koe* tcg'oa: ãe kò qãèan kúrú hãa ne gha tãe a kg'õè, ne gha ãe kò cg'ãèan kúrú hãa ne tãe a xgàràè.

³⁰ Tíí ra cúí gúù ga cúía kúrú hãa tite. Eẽr ko ma Abom koe ma kóm khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan tchàno o, Tíí ko tc'ãe sar qaa tama, igabar ko ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sa kúrú khama.

Jesom ka nxàea tseegukagua ne

³¹ “Tíí kar kòo nxàea tseegukagua mááse nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuiskaga tseegu di sa ii tite.

³² C'ãe ba hàna ãe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ãem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa.

³³ Johanem koe tu kò khòèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu.

³⁴ Khòèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòm s tama si i, igabar ko ncëe zi gúù zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka.

³⁵ Johane ba kò x'áa-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs karuko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'áàn koe qãè-tcao sa tc'ãe.

³⁶ “Nxàea tseegukagu sar úúa, ncëe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncëe zi tséé zim Abo ba máa Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncëer ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa.

³⁷ Abom ncëe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòma ba kóm ta ga hãa, kana kg'áía ba igabaga tu bóò ta ga hãa.

³⁸ Gam di kg'uian igaba i gatu koe hãa tama, ãem tsééa hãa ba tu dtcòm tama khama.

³⁹ *Nqarim di zi Tcgãya* zi tu ko kaisase bóò q'oo, gatu tc'ãea máá, gazi koe tu gha chõò tamas kg'õè sa hòò, ta tc'ãea khama. Igabaga zi ko *ãe zi Tcgãya* zi Tíí ka nxàea tseegukagu.

⁴⁰ Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'õèan hòò ka.

⁴¹ “Dqomkua ner khòèan koe qaa tama.

⁴² Igabar q'ana hãa nta ii tu khòè tu u sa, Nqarim di ncàm kuan tcáóa tu q'oo koe úú tama tu.

⁴³ Abom dim cg'õèm cgoar hààraa, igaba tu kò táá séèa mááse Te. Igabaga ncëe c'ãem khòèm kòo gam di cg'õèan cgoa hàà ne tu ko séèa mááse me.

⁴⁴ Nta tu gha ma dtcòm, ncëe gatu ka c'ãea ne koe cúíga tu kòo dqomàn qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqomàn qaa tama ne?

⁴⁵ “Igaba méé tu táá tc'ãea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chibi-chibi tu u, ta tc'ãea guu. Gatu gha chibi-chibi tu um khòè ba Moshe me e, gatu di nqòðan tu gam koe tòóa hãa ba.

⁴⁶ Ncëe Moshe ba tu kò dtcòm hãa, ne tu ga kò Tíí thëé dtcòm Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama.

⁴⁷ Igaba ncëe gam góáa hãa zi tu kò dtcòm tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm?” tam Jeso ba méé.

6

Jeso ba ko 5,000 ne khòè ne tc'õókagu

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Ncëe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshàam ka c'ãe xòèa ba za tchoaba, ncëe Tiberia di ta kòo ma tciie e.

² Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa xùri Me, ãe kòo tsàa ne khòè ne koem kò kúrú zi x'ái zi ne kò bóò khama.

³ Me Jeso ba xàbìim di c'ěe xòèa ba za q'ábà qaò, a síí Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcõó.

⁴ Si kò Juta ne dis kōès Paseka di sa cùu si i.

⁵ Eēm ko Jeso ba ghùì-kg'ai a ko kaias xg'aes khòè ne di sa bóò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba bìrì a máá: “Nda xae gha síí péréan x'ámá, ncěe ne khòè ne gha hàà tc'õó o?” témé.

⁶ (Ncěetam ko ma kúrúa bóò ba domka tèè me, tc'ěea ba koem kò nxãakamaga q'ana hãa dùú sam gha kúrú sa khama.)

⁷ Me Filipi ba xoa Me a máá: “Khòèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'ãò tite, ncěeta noo ne khòè ne tc'õókagua ne!” témé.

⁸ Me Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu ka c'ěem Antream ncěe Simonem Peterem ka káimkhoe ba kg'ui a máá:

⁹ “C'ěem cóá ba ncěe koe hãa, 5 xu péré xu hěé naka càm x'aù tsara hěéthěé qgóóa hãa ba, ka sa ncěe sa dùú cgáé saa ncěeta noo ne khòè ne koe?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba máá: “Khòè ne xao bìrì naka ne ntcõó,” témé. Káí dcãa nea kò ěem qgáim koe hãa khama. Ne kò wèé ne khòè ne ntcõó, 5,000 khama noo xu khòè xu u kò ii.

¹¹ Me Jeso ba nxãaska péré xu sée, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khòè ne ěe koe kò ntcõóa-ntcõe ne máà xu, ne kò ěe ne ko ma tc'ěe khama ma tc'õó. A ba a kò x'aùan ka thěé gataga hěé.

¹² Eě ne ko wèé ne tc'õóa xg'ara a ko xg'ãà, kam kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu bìrì a máá: “Sáà xg'ae péré qàmàn ěe qaùà hãa a, naka i gha nxãasega táá cúí gúù ga ncoiè guu,” témé.

¹³ Xu kò ěe khòè ne ka kò tc'õóa qaùè péréan ka 12 xu q'ore xu péré qàmàn di xu tcãà, xu cg'oè, ěe xu péré xu 5 xu koe guu a.

¹⁴ Eě ne ko khòè ne x'áis ěem kò Jeso ba kúrúa hãa sa bóò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: “Tseegukagam Gaam porofitim ga Me e nqõóm koe ga ko hàà ba,” témé.

¹⁵ Me kò Jeso ba, hàà ne ko kgàa ka sée a x'aiga ba kúrú Me sa nxãakamaga q'ana hãa, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbìim koe qõò.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qõò

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Eě i ko dqòa ka xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tshàam koe qõò,

¹⁷ a xu a síí dxòrom koe tcãà a tshàa ba tchoaba a Kaperenaume koe qõò. Ntcùú u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hãa.

¹⁸ Tshàa ne kò kòbi-kòbise, kaim tc'ãá ba kò tc'ãá khama.

¹⁹ Eě xu ko 5 kana 6 dí qáò-q'ooan khama noo kilomitaran qõò, ka xu kò Jeso ba bóò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko náà qõò, a ko dxòrom koe cúù, ka xu kò q'ae.

²⁰ Igabam kò bìrì xu a máá: “Tíí Ra a. Ke xao táá q'áo guu,” témé.

²¹ Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hãa sa qãè-tcaoa máána hãa, igabam kò dxòro ba ěe xu kò qõòm nqõóm koe kúúga síí tcãà, a síí gómankg'ai koe téé.

²² Xùrikom càm kas kò khòè ne dis xg'aes ěe kò tshàam ka ncìi za hãa sa cúim dxòro ba hãa sa bóò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcãà ta ga hãa, igaba xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu cuiaga qõò hãa sa.

²³ Nxãaska xu kò c'ěe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, ěem kò X'aiga ba péréan qãè-tcaoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcõó a ko tc'õó qgái qàe ka cúúse hàà.

²⁴ Eēs ko khòè ne dis xg'ae sa Jesom káà ii, xu Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu thěé káà xu u sa bóò q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcãà a ne a Kaperenaume koe qõò, a síí Jeso ba qaa.

Jeso ba kg'òèan dim Péré Me e

²⁵ Eě ne ko tshàam ka ncìi za síí sao-xg'ae Me ka ne kò tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncěe koe Tsi n-cána hààraa?” témé.

26 Me Jeso ba x̄ōa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: X'ái zi tu bóò hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'óó a xg'ãã hãa domka a.

27 Táá méé tu kaàko tc'óoan tséé-kg'am guu, igaba méé tu chõò tamas kg'õès koe gha hãa tc'óoan tséé-kg'am, Khóèm dim Cóám gha máà tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'ái sa tòó hãa *Gaam dim cóám ii di sa,*” tam méé.

28 Ka ne ko nxãaska tèè Me a máá: “Dùú sa ta gha kúrú, a nxãasega Nqarim ko tc'èe sa kúrú?” ta ne méé.

29 Me Jeso ba x̄ōa ne a máá: “Nqarim ko tc'èe sa ncèe si i: Gaam ãem tsééa hãam koe tu gha dtcòm si i,” témé.

30 Ka ne kò nxãaska x̄ōa Me a máá: “Dùútsa x'ái sa Tsi gha Tsáá kháé kúrú, ta nxãasega bóò a Tsáá koe dtcòm? Dùú sa Tsi gha kúrú?”

31 Gatá ka xõò ga nea ko tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tcièè péréan* tc'óó. Ncèe i ma góásea a ko máá: ‘Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máà ne ne tc'óó,’ témé khamaga ma,” ta ne méé.

32 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, ãe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máà tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, ãe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máà tu ua ba.

33 Nqarim di péréa ne Gaam ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqóó ba kg'òèan máàna hãa ba,” tam méé.

34 Ne bìrí Me a máá: “X'aigaè, ãe péréan wèé cáám ka máà ta a,” témé.

35 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a. Diím wèém ãe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me diím wèém ãe ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga gaicara cáma hãa tite.

36 Igaba ãer ma bìrí tua khama: bóò Tea tu hãa igaba tu qanega dtcòm tama.

37 Wèém *khóèm* ãem Abo ba máà Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra diím wèém ãe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite.

38 Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hààr gha Tíí ko tc'èe sa kúrú ka tamase, igaba ãe tséé Tea hãam ko tc'èe sar gha hàà kúrú ka khama.

39 Ncèea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'èes ga si i: *wèè ne khòè ne* ãem máà Tea hãa ne ka méém táá cúím ga ba aaguse guu, igaba méém còò dim cáám ka ghùè.

40 Ncèea Abom ko ma tc'èe ga a khama: Wèém ãe ko Cóá ba bóò, a ko Gam koe dtcòm ba gha chõò tamas kg'õè sa úú. Ra gha nxãaska Tíí còò dim cáám ka x'ooan koe ghùè me,” tam méé.

41 Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uisse, ncèetam kò méé a máá: “Tíí Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Péré Ra a,” ta mééa hãa khama.

42 A ne a máá: “Ncèe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóáse ba, ncèe xõò ba hãé naka xõò sa hãéthéè khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncèeska máá: ‘Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,’ témé?” ta ne méé.

43 Me Jeso ba x̄ōa ne a máá: “Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uisse guu.

44 Cúí khòè ga cuiskaga Tíí koe hàà tite, Abom ncèe tsééa óá Tea hãam kòò Tíí koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còò dim cáám ka x'ooan koe ghùè ne.

45 Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgãya zi koe, a ko máá: ‘Wèéa nea gha Nqarim ka xgaa-xgaaè,’ témé. Me gha diím wèém ãe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xgaa-xgaae ba Tíí koe hàà.

46 Cúí khòè ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam ãe Nqarim koe guua hãam Cúím oose. Gam Cúí ba Abo ba bóò hãa.

47 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Gaam ãe ko dtcòm ba chõò tamas kg'õè sa úú hãa.

48 Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a.

49 Gatu ka tsgõose ga xua kò tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tcièè péréan* tc'óó, a kò x'óó.

50 Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Péréan ga ncèe e, ncèe khòèan ga tc'óó, a táá x'óó o.

51 Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncèè c'èem khòem kòo ncèe Péréan tc'òó nem gha chòò tamase kg'òè. I ncèe Péréan Tiri cgàa a, ncèer gha nqòóm di kg'òèan di iise tcg'òó o.

52 Ne kò Juta ne xgòase kg'ui cgoaku a máá: “Ntama ba gha ncèem khòè ba cgàaa ba máa ta a ta tc'òó?” ta ne méé.

53 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khòem dim Cóám di cgàan tu kò tc'òó tama, a tu a c'áòa ba kg'áà tama ne tu gatu koe kg'òèan úú tama.

54 Dìím wèém ãe gha Tiri cgàan tc'òó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chòò tamase kg'òè sa úúa hãa, Ra gha còo dim cáam ka x'ooan koe ghù me.

55 Tirim cgàa baa tseegu dim tc'òo me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gùu u khama.

56 Dìím wèém ãe ko Tiri cgàan tc'òó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíí koe hãa, Ra gha Tíí gam koe hãa.

57 Eëm ma kg'òèa hãam Abo ba ma tsééa óa Tea hãa, Ra Abom domka kg'òèa hãa, khamagam gha ma ãe ko Tíía tc'òó Te ba Tíí domka kg'òè.

58 Ncèea nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Péréan ga a. Gatu ka tsgòose ga xua Mana *ta ko ma tciùè péréan* tc'òó, a x'óóa hãa, igabagam gha ãe gha ncèe Péréan tc'òó ba chòò tamase kg'òè,” tam méé.

59 Ncèe zi gùu zim kò ãem kò Kaperenaume dim còrè-nquum koe hãa a ko xgaa-xgaa ka kg'ui.

Chòò tamase kg'òès di kg'uia ne

60 Kái xu xgaa-xgaa-kg'ao xu Jesom di xu kò kóm Me, ka xu ko máá: “Ncèe kg'uia nea qóm m. Dìina gha kóma q'ãa a?” témé.

61 Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uisse sa, khamam kò tèè xu a máá: “Ncèes gùu sa gáé ko tshúù-tshuu tcáo xao o?”

62 Kháé xaoa gha nta méé, ncèè Khòem dim Cóá ba xao kòo bóò Me ko ãem ko kg'aia hãa koe qaò ne?

63 Tc'èe ba ko kg'òèan máàm ga Me e, me cgàa ba cúí hùì ga úú tama. Eër kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'òèan ko máàm tc'èem koe guua hãa.

64 Igaba ne gatu ka c'èe ne hàna ncèe dtcòm tama ne,” tam méé. (Dìina dtcòm tama, i gha dìin khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.)

65 Me gaia kg'ui a máá: “Gaa domkar kò bìrí tua hãa a ko máá: Cúí khòè ga Tíí koe hàà tite, ncèè Abom kò kgoara máá a tama ne, témé,” tam méé.

66 Eëm x'aèm koe guu ka ne kò kái ne xgaa-xgaa-kg'ao ne Gam di ne kháóka tòóa dìbise a táá xùri Me.

67 Me Jeso ba 12 xu tèè a máá: “Gaxao igaba xaoa qòò kg'oana?” témé.

68 Me Simone Petere ba xò Me a máá: “X'aigaè, dìin koe xae gha qòò? Tsáá Tsia chòò tama kg'òèan di kg'uiian úúa hãa ka!”

69 Dtcòm xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáá Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncèe Tcom-tcomsa Tsi,” tam méé.

70 Me Jeso ba xò a máá: “Tíí ga Ra gáé kò gaxao 12 xao nxará tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'èe ba dxãwa me e,” témé.

71 (Jutasem, Simonem Isekariotem ka cóáse bam kòo nxàe, Jutase ba kò xgaa-xgaa-kg'ao xu ka c'èe me e, igabam kò khòè ne tshàu q'oo koe hàà tcãa Me khama.)

7

Jeso ba hée naka qòese ga xu hēéthēe e

1 Eë zi gùu zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qòò te, Juta ne *di xu kaia xu* kò cg'òo Me kg'oana hãa khamam kò Jutea koem gha qòò te sa tc'èe tama.

2 Me kò x'aèm Juta ne di zi xhái zi tshào dis kòès di ba cúu me e,

³ Xu kò Jesom ka qõese ga xu bìrí Me a máá: “Ncêe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qõò, naka ne Tsari ne xгаа-xгааase-kg'ao ne sí nxãasega kúrú Tsi ko zi gúù zi bóò.

⁴ Cúí khòè ga káà a gaan di zi gúù zi gha xàà hãase kúrú u, q'ãàè i gha sa i ko tc'èe ne. Gaa domka méé Tsi nqõóm koe x'áise!” témé.

⁵ Xu kò Gam ka qõese ga xu igaba Gam koe dtcòm tama khama.

⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tirim x'aèm qãè ba qanega hàà ta ga hãa, igaba i gaxao ka wèé x'aèan ga qãèa máá xaoa hãa.

⁷ Nqõó ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tííà hòre Tea, cg'ãè zi tséé zi ãem ko kúrú zir ko nxàea tseegukagu khama.

⁸ Qõò xao kõès koe gaxao ka. Tíí kam x'aè ba qanega hàà ta ga hãa khamar sí tite ke,” témé.

⁹ Ncêetam ko méé kam kò Galilea koe qaù.

Jeso ba ko xhài zi tshào dis kõès koe xгаа-xгаа

¹⁰ Eë xu ko qõese ga xu kõès koe qõò, kam kò Gam igaba thëé xgoaba a qõò, khòè ne ka hòè tamase igaba xàà hãase.

¹¹ Xu kò Juta xu kõès koe qaa Me a tèè a máá: “Gaam Khòè ba nda?” témé.

¹² Eë zi xg'ae zi khòè ne di zi koe i kò Gam ka kái kg'ui-kg'uissean hãa. Ne kò c'èe ne máá: “Qãèm khòè Me e,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Eë ãe, khòè nem ko hoàkagu,” témé.

¹³ Igaba i kò cúí khòè ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòò bèè khama.

¹⁴ Me kò Jeso ba kõès nqáè koe tempelem koe tcãà, a xгаа-xгаа.

¹⁵ Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tèè a máá: “Ncêem khòè ba ncêe xгаа-xgaan ntama ma hòò, ncêe qanegam xгаа-xгааè e tama ka?” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tiri xгаа-xгаа nea Tiri tama. Igaba i Gaam ãe tséé Tea hãam koe guua.

¹⁷ Ncêè c'èem khòèm kòò *Nqarim ko* tc'èe sa kúrú kg'oana hãa, nem gha bóò tcg'òò, Tiri xгаа-xgaan Nqarim koe guua hãa, kana Ra ko Tíí ka kg'ui sa.

¹⁸ Gaam ãe ko cúíaga gam ka kg'ui ba ko dqòmkuuan qaara mááse. Igaba gaam ãe tséé mea hãam di dqòmkuuan ko qaa ba tseegu di me e, i gam koe cúí cg'ãè ga káà a.

¹⁹ Moshe ba gáé x'áè-kg'áman máá tu u ta ga hãa? Gataga i ii, igaba i cúí tu ga x'áè-kg'áman ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'õo Te tu gha sa tc'èe?” tam ma tèè ne.

²⁰ Si xg'ae sa xõa Me a máá: “Dxãwa tc'èean Tsi úúa hãa! Dìí na cg'õo Tsi kg'oana?” témé.

²¹ Me Jeso ba xõa ne a máá: “Cúís tséés are-aresa sar kò kúrú, tu kò wèéa tu ga are.

²² Moshe ba kò x'áè-kg'áman gatu di xu cóá xu tu gha q'ãe nqãa-qgai khòò di máà tua hãa, tu ko Sabata dim cáím ka gatu di cóán q'ãe nqãa-qgai khòò (èe x'áèa nea kò Moshem koe guu tama, a kò khòè xuku xu koe guua hãa igaba),

²³ nxãasega tu gha Moshem di x'áè-kg'áman komsana ka. Kháé nxãaska ncèè cóám kò ko Sabata dim cáím ka q'ãe nqãa-qgai khòè, Moshem di x'áè-kg'áman gha táá ntcoèè ka, ne tu ko dùús domka xgòà cgae Tea máá, ncèè Sabata dim cáím kar kò khòèm dim tc'árom wèé ba qãèkagu ne?

²⁴ Táá tu tcgáían di bóò-q'ooan cgoa bóò tcg'òò guu, igaba méé tu bóò tcg'òò qãè bóò tcg'òòan cgoa,” tam méé.

Jeso ba Krestem ga baa?

²⁵ Gaa domka ne kò c'èe ne khòè ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tèè a máá: “A gaam khòèm tama baa ncêe cg'õoa ba ko qaaè ba?

²⁶ Bóò tu, ncêe gam ko kgoarasease kg'ui, igaba ne cúí gúù ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãà-cookg'ai xu ncêem khòèm Kreste Me ii sa q'ana hãa?

²⁷ Ncêem khòèm guua hãa qgáían ta q'ana hãa. Igaba Krestem ko hààm x'aèm ka i gha cúí khòè ga c'úúa hãa guuam hãa qgái,” ta ne méé.

28 Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ãem tempelem koe hãa a ko xгаа-xгаа ka a máá: “Tíí tu q'ãa Tea hãa, a tu a thée ãer guua hãa qgáian q'ana hãa. Tíí kar óágase tama, igabam ãe tsééa óá Tea hãa ba tseegu di Me e, ncãe tu gatu c'úua hãa ba.

29 Tíí ra q'ãa Mea hãa. Gam koe gar guua hãa, Me tsééa óá Tea hãa khama,” témé.

30 Qgóó Me kg'oana xu kò hãa. Igaba i kò cúí khòè ga táá gaan di tshàuan tòó cgae Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

31 Igaba ne kò ães xg'aes koe kái ne khòè ne Gam koe dtcòm a ne a máá: “Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncãem khòem kúrua hãa zi x'ái zi nqáéa hãa zi kúru? *Ka ncãe ba gáé Gaam Krestem tama baa?*,” ta ne ma tèeku.

32 Farasai xu kò khòè ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uisse sa kóm, ka xu ko kaia xu peresiti xu hãe naka Farasai xu hãéthéé tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

33 Me Jeso ba nxãaska máá: “Gatu cgoar gha qanega xòm x'aè-coa ba hãa, a Ra a gha Gaam ãe tséé Tea hãam koe kabise.

34 Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ãer hãa qgái koe cuiskaga hàà tite,” témé.

35 Xu nxãaska Juta xu tèeku a máá: “Ncãem khòè ba gha nda koe qòò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khòè ne tsai-tsaisea hãa ne Gerika ne koe ba gha qòò, a síí Gerika ne xгаа-xгаа?”

36 Dùú sa ba ko méé ncãem ko máá: ‘Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,’ a ko máá: ‘Hàna Ra gha hãa qgái koe tu cuiskaga hàà tite,’ témé ka?” ta xu méé.

37 Còò dim cárn kòès dim kaia kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghù a máá: “Ncãe c'ãem khòem kò cárn hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áa.

38 Eè ko Tíí koe dtcòm ba, ‘Kg'òèan di tshàan di tsgórèa ne gha ncãaa ba koe guu a ntcãa,’ ãe zi ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi ma nxàea khama,” tam méé.

39 Eãm kòò Jeso ba ncãe gúuan nxàe kam kòò Tc'ãem ka kg'ui, ãe ko Gam koe dtcòm ne gha hòò Me ka. Tc'ãe ba ne ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áakaguè tama khama.

40 Gam di kg'uiian ko kómse ka ne kò c'ãe ne khòè ne máá: “Tseegukagam ncãem khòè ba Porofiti Me e,” témé.

41 Ne kò c'ãe ne máá: “Kreste Me e,” témé. Igaba ne kò c'ãe ne tèè a máá: “Hàò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu?”

42 *Nqarim di zi Tcgãya* zi gáé máá: ‘Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa’ témé tama, Betelehem koe, Dafitem kò x'ãèa hãam x'áé ba?” ta xu ma tèè.

43 Sì kò Jesom domka kaias q'aa-q'aase sa khòè ne xg'aeku koe hãa.

44 C'ãe nea kò qgóó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khòè ga gaan di tshàuan tòó cgae Me.

Juta ne di xu tc'ãà-cookg'ai xu di dtcòm tama ne

45 Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu ncãe ko tsééèa hãa xu kaia xu peresiti xu koe hãe naka Farasai xu koe hãéthéé kabise. Xu nxãa xu tèè xu a máá: “Dùús domka xaoa kò óá Me tama?” témé.

46 Xu kòre-kg'ao xu xoa a máá: “Cúí khòè ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!” témé.

47 Ka xu kò Farasai xu xoa xu a máá: “Gaxao igaba ba gáé qàe-qae xaoa hãa?”

48 Tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ãe baa, kana Farasai xu ka c'ãem ga ba gáé Gam koe dtcòmaa?”

49 Igaba ncãe ne khòè ne, ncãe x'áè-kg'áman c'úua hãa nea cgúíèa!” ta xu méé.

50 Nikodemasem ncãe kò Jesom koe kg'aia síía ba, gaxu ka c'ãe kò ii ba, nxãa ba kò bìrì xu a máá:

51 “Gaxae dim x'áè-kg'ám ba koáé kuri khòèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúru sa kg'aia kóm tamase?” témé.

52 Xu xoa me a máá: “Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? *Tcgãya* zi koe qaara tcg'òò naka bóò, porofitian Galilea koe guu tama sa,” témé.

Khòès cg'àrán kúrú koe qgóóèa sa*

⁵³ [Me kò wèèm khòè ba x'áéa ba koe kabise.

8

¹ Kam ko Jeso ba Olife dim xàbìm koe qõò.

² Me kò ntcùúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khòèan ga síí cgae Me, Me ntcõó a xгаа-xгаа ne.

³ Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěé naka Farasai xu hěéthěé khòès hãa a ko cg'àrán kúrú koe qgóóèa sa óá. A xu a hàà khòè ne cookg'ai koe tòó si.

⁴ A xu a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, khòès ncēe sa cg'àrà nes hãa a ko kúrú koe qgóóèa.

⁵ Igabam kò Moshe x'áèan máà ta a, ncēeta ii zi khòè zi mée zi nxõán cgoa xg'áma cg'õòè di i, ka Tsi ko Tsáá nta mée?” témé.

⁶ Ncēm kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáian xu kò ko qaa khama, a xu a ko chibi-chibi Me xu gha zi dàò-kg'ám zi qaa. Kam ko Jeso ba qámse, a tshàua ba cgoa gómankg'ai koe góá.

⁷ Qanega xu hãa a ko tèè Me kam ko tèe a bìrí xu a máá: “Ncēè c'ēm khòèm káà chibi iim kò gaxao xg'aeku koe hãa, ne méém tc'ãà naka nxõá sa sèè naka xao si,” témé.

⁸ A ba a gaicara qámse a gómankg'ai koe góá.

⁹ Ncēe sa xu ko kóm ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúimana-cúí tcg'oara qõò. Me Jesom cúim ga ba síí qaù, naka gaas khòè sa hěéthěé e, si qanega gaa koe téé-tēe.

¹⁰ Me Jeso tèe a ba a tèè si a máá: “Khòè seè, nda xua? Ncãa i gáé cúí khòè ga táá chibi bóò si?” témé.

¹¹ Si máá: “Ncãa i táá cúí khòè ga chibi bóò te, X'aigaè,” témé. Me Jeso ba máá: “Nxãaskar Tíí igaba cúí guù kaga chibi bóò si tama, ke qõò, naka sia ncēe koe guus ka táá gaicara chibi kúrú guu,” témé.]

Jeso ba nqõóm dim X'áà Me e

¹² Me Jeso ba gaicara khòè ne cgoa kg'ui a máá: “Tíí Ra nqõóm dir X'áà Ra a. Dím wèèm ēe gha xùri Te ba ntcùúan q'oo koe qõòa hãa tite, igabam gha kg'õèan di x'áàn úúa hãa,” témé.

¹³ Xu kò Farasai xu bìrí Me a máá: “Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama,” témé.

¹⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, ēer guua hãa qgáia ner q'ana hãa, a Ra a gataga ēer ko qõò qgáian q'ana hãa. Igabaga xao gaxao ēer guua hãa qgáian hěé, naka Ra ko qõò qgáian hěéthěé c'úua hãa khama.

¹⁵ Gaxaoa ko tc'aró ba xgàra, Tíí Ra cúí khòè ga xgàra tama.

¹⁶ Igaba ncēè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúise xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncēe tsééa óá Tea hãam cgoa hãa.

¹⁷ Gaxao di x'áèan koe i góásea hãa a ko máá: ‘Cám khòèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,’ téméè.

¹⁸ Gaas ēe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíía nxàea tseegukagu. Me ko gataga thěé Abom ncēe tsééa óá Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagu,” tam mée.

¹⁹ Xu nxãaska tèè Me a máá: “Saò ba nda?” témé.

Me Jeso ba xõa xu a máá: “C'úu Te xao hãa, a xao a Abom ga ba c'úua hãa, a ncēè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga ko thěé Abom ga ba q'ana hãa,” tam mée.

²⁰ Jeso ba kò ncēe kg'uian tempelem q'oo koem hãase kg'ui, aban ko tòòèm qgáim qàe koe. Igaba i kò táá cúí khòè ga qgóó Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

* **7:52:** C'ēe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíí zi ncēe xg'aekuan 7:53-8:11 úú tama.

²¹ Me kò Jeso ba gaicara bìrì xu a máá: “Qòò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chibi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite,” témé.

²² Xu nxãaska Juta xu tēeku a máá: “Cg'õose ba gha? Ncēm ko máá: ‘Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite’ témé ka?” témé.

²³ Me bìrì xu a máá: “Gaxaoa nqãaka di xao o, Ra Tíí tc'amaka di Ra a; ncēm nqõóm di xao o, Ra Tíí ncēm nqõóm di tama.

²⁴ Gaa domkar kò bìrì xao o, a ko máá: ‘Gaxao di chìbian koe ga xao gha x'óó,’ témé. Ncèè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko méé sa xao ko dtcòm tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao di chìbian koe x'óó,’ tam méé.

²⁵ Xu bìrì Me a máá: “Kháé Tsi Tsáá dìí Tsia?” témé.

Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Ncēer kò ma tshoa-tshoas koe guu a bìrì xao o khama cúí ga Ra ko méé.

²⁶ Káí zi gúù zi Ra úúa hãa bóò Ra ga tcg'òò a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam ēe tsééa óá Tea ba tseegu di Me e, Ra ko ēer kò Gam koe kóm sa nqõó ba bìrì,” tam méé.

²⁷ Xòòm kam kò ko kg'ui cgoa xu sa xu kò kóma q'ãa tama.

²⁸ Kam ko nxãaska Jeso ba bìrì xu a máá: “Eē xao ko Khòem dim Cóá ba tc'amaka ghùia xg'ara, ne xao gha nxãwa q'ãa Gaar ga Ra a sa, a Tíí ka cúise gúù zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma xгаа-xгаа Tea hãa khama ma kg'ui.

²⁹ Me Gaam ēe tséé Tea hãa ba Tíí cgoa hãa, a cúise guu Te ta ga hãa, wèè x'aè kar ko ēe ko qãè-tcaokagu Me sa kúrú khama,” tam méé.

³⁰ Ncēe gúua nem ko nxàe ka i ko káí khòean Gam koe dtcòm.

Abrahamam di ne cóá ne

³¹ Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòma ne Juta ne bìrì a máá: “Tirim kg'ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne tu gha tseegukaga Tiri tu xгаа-xгаа-kg'ao tu ii.

³² A tu a gha nxãaska tseeguan q'ãa, i gha tseeguan kgoara tu u,” témé.

³³ Ne xọa Me a máá: “Abrahamam di ta cóá ta a, a ta a qanega c'ēe khòe di qãà kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q'ooa, ncēe Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xọa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Dìim wèém ēe ko chìbian kúrú ba chìbian dim qãà me e.

³⁵ Me qãà ba chòò tamase x'áé koe hēé tama, igabam ko cóá ba chòò tamase x'áé koe hēé.

³⁶ Gaa domkaga tu gha, ēem ko Cóá ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa.

³⁷ Abrahamam di tu cóá tu u sar q'ana hãa, igaba tu cg'õo Te kg'oana hãa, Tirim kg'ui ba tcáó tu q'oo koe x'ãè-q'ooan úú tama khama.

³⁸ “Tirim Xòòm koer bóò hãa zi gúù zi kar ko kg'ui, tu ko gatu, gatu ka xòòga xu koe tu kóma hãa zi kúrú,” tam méé.

³⁹ Ne xọa Me a máá: “Gatá ka xòò ba Abrahamama me e,” témé.

Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncēe Abrahamam di tu cóá tu kò ii ne tu ga ko Abrahamam ko kúrú zi kúrú.

⁴⁰ Igaba tu ncēeska cg'õo Te kg'oana, Tíí ncēe Nqarim koer kóma tseeguan kò bìrì tu ur khòe Ra. Abrahamama ba kò ēeta ii gúù kúrú tama.

⁴¹ Gatu ka xòò ga xu kòò kúrú zi gúù zi tu ko kúrú,” tam méé.

Ne bìrì Me a máá: “Sita cg'áràn di ta cóá ta tama ta a; sita dim Xòòm cúim úúa ta hãa ba Nqari Me e,” témé.

⁴² Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncèè Nqarim kò gatu ka Xòò ba ii, ne tu ga kò ncàm Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hààraa khama. Tiri qarian kar ncēe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óá Tea hãa.

⁴³ Dùús domka tua ēer ko kg'ui sa kóma q'ãa tama? Eēr ko kg'uis kóm ka tu ko tàèè domka a.

⁴⁴ Gatua gatu ka xòòm dxãwam di tu cóá tu u, a tu a gatu ka xòòm ko tc'ēe zi gúù zi kúrú kg'oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg'õo-kg'ao me e, a ba a tseeguan cgoa tchòà úú tama,

tseegua nem úú tama khama. Ncëe tshúù-ntcõan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg'ui ii ba. Tshúù-ntcõa-kg'ao me e, a tshúù-ntcõan ka xõò me e khama.

⁴⁵ Igabar ko Tíí tseeguan nxàe, domka tu Tíí koe dtcòm tama.

⁴⁶ Ndaka kg'áíá tu ga chibiga Ra a sa x'áí? Ncèè tseegua ner kò ko nxàe, ne tu kháé nxãaska dùús domka dtcòm Te tama?

⁴⁷ Gaam èe Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama,” tam méé.

Jeso ba hëé naka Abrahamama ba hëéthëé e

⁴⁸ Xu Juta xu xõa Me a máá: “Tseegu tama xae gáé kò hãa ncëe xae kòo máá: ‘Samaria di Tsi i, a Tsi a dxãwa tc'ëean úúa hãa,’ témé ka,” témé.

⁴⁹ Me Jeso ba xõa a máá: “Dxãwa tc'ëea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcoe Te.

⁵⁰ Tíí Ra Tíí ka dqomkuan qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncëe gha xgàra ba.

⁵¹ Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Dìím wèém èe gha Tirim kg'ui ba qgóóa qari ba chõò tamase x'óóa hãa tite, témé,” tam méé.

⁵² Xu kò Juta xu nxãaska bìrí Me a máá: “Dxãwa tc'ëean Tsi úúa hãa sa xae ncëeska q'ana hãa. Abrahamama ba x'óóa, xu porofiti xu thëé x'óóa hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, dìím wèém èe ko Tsari kg'uian qgóóa qari ba chõò tamase x'óóan xàm tite, témé.

⁵³ Gaxae ka xõòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thëé porofiti xu x'óóa hãa. Ka Tsi gáé Tsáá tc'ëea máá, dìí cgáé Tsi ii, ta tc'ëea?” ta xu méé.

⁵⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Ncèè Tíí kòo dqomse, ne i Tiri dqomsean káà hùì i. Tíí ko dqom Te ba Abo Me e, ncëe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba.

⁵⁵ Igabaga xao c'úù Mea, Ra Tíí q'ãa Mea. Ncèè c'úù Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxãaska tshúù-ntcõa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'ãa Mea, a Ra a ko kg'uia ba qgóóa qari.

⁵⁶ Gaxao ka xõòm Abrahamama ba kò Tirim cáím bam ko hàà bóò khama qãè-tcaoa hãa, a kò bóò me a qãè-tcao.

⁵⁷ Xu nxãaska Juta xu bìrí Me a máá: “Qanega Tsi 50 kuri ga úú tama, igaba Tsi Abrahamama ba bóò hãa dèe?” témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna,” témé.

⁵⁹ Ka xu ko nxõán sáà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qõò.

9

Jeso ba ko káà tcgáíse ábàèam khòè ba qãèkagu

¹ Eëm Jeso ba xóé a ko qõò kam kò káà tcgáíse ábàèa hãam khòèm cgoa xg'ae.

² Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dín chìbi domka ba káà tcgáíse ábàèa? Gaam chìbia kana xõò ba dia, ncëe kúrú mem káà tcgáíse ábàèa hãa?” témé.

³ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Ncëem khòèm chìbi tama a, gataga xõò ba di chìbi tama a, igabagas ncëe sa kúrúse cgae mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóòè a ko gam koe tséé ka.

⁴ Qanega i koaba di x'aè e, ka méé xae ncëe tsééa óá Tea hãam di tsééan kúrú, ntcùúa nea ko hàà ke, ncëe cúí khòè ga tséé tite e.

⁵ Eër qanega nqõóm koe hãa x'aè kar nqõóm dir X'áà Ra a,” tam méé.

⁶ Ncëe zi gúù zim ko kg'uia xg'ara kam kò gómankg'ai koe tcg'ae, a kg'ám-tsharà ba cgoa tcoàn kúrú a gaa tcoàn khòèm tcgái koe tcgáu,

⁷ a ba a gaam khòè ba bìrí a máá: “Qõò, naka tsia síí Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai,” témé. (Ncēm kg'uim Siloame di ba ko máá ‘Tsééa úúèa’ témé.) Me ko qõò a síí xg'aà-kg'ai, a ba a kabisem ko ka ko bóò.

⁸ X'áé qàea ba di ne khòè ne hēé, naka kg'áíga kò ko bóò me, me ko dtcàrà ne hēéthééa kò tèèse a máá: “Ncēea gáé gaam khòèm xg'ao ko káíse ntcõóa te a ko dtcàrà tam ba?” témé.

⁹ C'ēe ne kò máá: “Gaam ga me e,” témé, ne ko c'ēe ne máá: “Eē ēe, kg'ama tsara tc'èèkua hãa,” témé. Me kò gaam khòè ba máá: “Tíí ga ra a,” témé.

¹⁰ Ne tèè me a máá: “Kháé i nxãaska tcgáí tsi ntama ma xgobekg'ammèa?” témé.

¹¹ Me xõa ne a máá: “Jeso ta ko ma tciièm Khòè ba kò tcoàn kúrú a tcgáí te tcgáù, a bìrí te a máá, síí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai, témé, ra síí xg'aà-kg'ai, a gaa koe ga bóò,” témé.

¹² Ne tèè me a máá: “Gaam khòè ba nda?” témé. Me xõa ne a máá: “C'úùà ra hãa,” témé.

Farasai xu ko Jesom di kg'õèkaguku-kg'áman di dàòan qaa

¹³ Ka ne ko gaam khòèm ēe kò káà tcgáíse ábàèa hãa ba sèè a Farasai xu koe úú.

¹⁴ Nxãaskam kò, gaam cáím ēem kò Jeso ba tcoàn kúrú, a khòè ba xgobekg'am tcgáí ba Sabata di me e.

¹⁵ Ka xu ko Farasai xu khòè ba tèè, ntama i ma qõòa hãa me ko bóò sa. Me xõa xu a máá: “Tcoà nem kò tcgáí te koe tcgáù, ra síí xg'aà-kg'ai, a kò gaa koe ga guu a bóò,” témé.

¹⁶ Xu kò c'ēe xu Farasai xu máá: “Ncēm Khòè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cáím bam qgóóa qari tama khama,” témé. Xu c'ēe xu máá: “Ntama ba ga ma chibi-kg'ao ba ncēeta ii zì x'ái zì kúrú?” témé. Xu kò tc'ēe-kg'ám zì koe q'aara hãa.

¹⁷ Ka xu ko kabise a gaicara ēe kò káà tcgáí ii ba bìrí a máá: “Xgobekg'am tcgáí tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?” témé. Me xõa xu a máá: “Porofiti Me e,” témé.

¹⁸ Xu kò Juta xu qanega dtcòm tama, káà tcgáí me e kò ii, a ba a kúrúè a ko ncēeska bóò sa, khama xu khòèan tséé i síí xõò ga khara tcii.

¹⁹ A hàà tèè khara a, a máá: “Ncēea gakhao dim cóám ga baa, ncēe kò koma káà tcgáíse ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qõòa hãa me ko ncēeska bóò?” témé.

²⁰ Khara xõò ga khara xõa xu a máá: “Sikham dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, káà tcgáísem ábàèa hãa sa.

²¹ Igaba kham gakhama ntama i ma qõòa hãa me ko ncēeska bóò sa c'úùà hãa, naka diín xgobekg'am tcgáí mea hãas ga sa hēéthéé e. Ke xao gaxao tèèa mááse me, kuria ba tc'ãòà hãa, me gha xõara mááse xao o ke,” témé.

²² Khara kò xõò ga khara ncēeta ma xõa, Juta xu khara kòò bèe khama. Nxãakamaga xu kò kg'uia xg'ara hãa, ncēe c'ēm khòèm kò nxàea tseegukagu Jeso ba Krete Me e sa, ne i gha gaa khòèan còrè-nquum koe xhàiguè sa khama.

²³ Gaa domka khara kò ko xõò ga khara máá: “Kuria ba tc'ãòà hãa, ke méé xu tèè me,” témé.

²⁴ Xu cáím dis ka gaam khòèm ēe kò káà tcgáí ii ba tcii, a xu a bìrí me a máá: “Nqari ba dqom tseeguan kg'ui ka, ncēm Khòè ba chibi-kg'ao Me e sa xae q'ana hãa ke,” témé.

²⁵ Me xõa xu a máá: “Chibi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chibi-kg'ao tama sar tíí c'úùà hãa. Cúís gúús tíí q'ana hãa saà: káà tcgáí ra a kò ii, igaba ra ko ncēeska bóò si i,” témé.

²⁶ Xu tèè me a máá: “Dúú sa ba kò kúrú cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáí tsi xgobekg'am?” témé.

²⁷ Me xõa xu a máá: “Ncãar nxãakamaga bìrí xao o, xao ncãa táá kóm te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóman gaan di qaa? Kana xaoa Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kúrúse kg'oana théé?” témé.

²⁸ Xu xhóré me a máá: “Tsáá tsia Gam di tsi xgaa-xgaase-kg'ao tsi i! Sixaea Moshem di xae xgaa-xgaase-kg'ao xae e.

²⁹ Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hãa, igaba ncẽem Khòem ka xae ndam guua sa c'úua hãa,” témé.

³⁰ Me khòè ba xoa xu a máá: “Cg'ãèse i are-aresa a, Me guua hãa qgàian ga xao c'úua hãa, igabagam xgobekg'am tcgáí tea hãa khama.

³¹ Nqari ba chìbi-kg'ao ne komsana tama sa ta q'ana hãa: igaba ncèè c'ẽem khòem kò Nqari ba dqom, a ko Gam ncàma hãa sa kúrú, nem ko Nqari ba komsana me.

³² Xg'aom kò ntcõó a nqõó ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóm naka i máá, díim ga ba khòem káa tcgáise ábàèa ba xgobekg'am tcgáí hãa téméè ta ga hãa.

³³ Ncẽem Khòem kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúí guú ga kúrú tama!” tam méé.

³⁴ Xu gaa kg'uian ncèè tc'amkg'ai koe xoa me a máá: “Chìbian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùú sa xgaa-xgaa xae e kg'oana?” témé. A xu a tchàa koe xhàigu me.

Jeso ba ko tcgáian úú tamas ka kg'ui

³⁵ Jeso ba kò gaam khòè ba xu xhàigua hãa sa kóm, ãem ko hòò me kam kò tèè me a máá: “Khòem dim Cóám koe tsia ko dtcòm?” témé.

³⁶ Me gaam khòè ba tèè Me a máá: “Kháé dìi baa, X'aigaè? Bìrí te Me nakar gha nxãasega Gam koe dtcòm!” témé.

³⁷ Me Jeso ba máá: “Ncèè tsi ko bóò, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e,” témé.

³⁸ Kam kò khòè ba máá: “Dtcòm r ko, X'aigaè,” témé, a cookg'aia ba koe cg'áé a dqom Me.

³⁹ Me Jeso ba máá: “Xgàrar gha domkar ncẽem nqõóm koe hààraa, nxãasega ne gha ãe káa tcgáí ne bóò, ne ãe ko bóò ne káan tcgáí ka,” témé.

⁴⁰ Xu c'èè xu Farasai xu ãem kò ncèè guúan nxàe ka kò hãa cgoa mea xu kóm, a xu a tèè Me a máá: “Dùú dèè? Sixae igaba xae thèé káa tcgáí xaea dèè?” témé.

⁴¹ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Káa tcgáí xao kò ii ne xao ga ko ncèeska chìbi úú tama. Igaba xao tcgáíga xao o sa bìrísea hãa, khama i gha gaxao di chìbian gataga ma hãa cgoa xao o.

10

Ghùu Kòre-kg'ao ba hèé naka Gam di zi ghùu zi hèéthéé e

¹ “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khòem ãe ghùu zi dis xgàris-kg'ám koe tcãa tama a ko nqurì si, kana c'ẽem dàòm ka q'ooa sa koe tcãa ba ts'ãà-kg'ao me e, a cg'ãè kúrú-kg'ao me e.

² Igaba gaam ãe ko xgàris-kg'ám koe tcãa ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e.

³ Xgàris-kg'ám ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóm, me gam di zi ghùu zi cg'õèa zi ka tcii, a tc'ãà-cookg'ai zi.

⁴ Eẽm kò gam di zi wèèa zi tcg'òòa xg'ara nem ko tc'ãà-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama.

⁵ Igaba zi cuiskaga tãám khòè ba xùri tite, a gha bèè me a qgóé, tãá khòèan di kg'ui-q'ooan zi c'úua hãa khama,” tam méé.

⁶ Jeso ba kò ncèes sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò ãem ko bìrí xu sa táá kóma q'ãa.

⁷ Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'ám Ra a.

⁸ Wèè xu ãe kò Tíí ka tc'ãà a hàà xua ts'ãà-kg'ao xu u, a cg'ãè kúrú-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu.

⁹ Tíí Ra Xgàri-kg'ám Ra a. Díim wèém ãe ko Tíí koe tcãa ba gha kgoaraè, a ba a gha tcãa a tcg'oa a gha dxóó-q'ooan hòò.

¹⁰ Ts'ãà-kg'ao ba kg'amaga hàà tama, a ts'ãà sa hèé naka cg'õo sa hèé naka kòbe sa hèéthéé cúíga hààraa máána. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha kg'õèan úú ka, a gataga kaisase úú u ka.

11 “Tí ra q̄àèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko q̄àèm Kòre-kg'ao ba gam di kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá.

12 Gaam ãe ghùu zi kòre dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu zi ka q'òðsem tama me e, ãem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem ko ghùu zi guu a qgóé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsai-tsai q'aa zi khama.

13 Ghùu zi kòre di tsééan máàèam khòè ba ko guu zi a qgóé. Kg'amagam máàèa hãa tséé e, khamam tchòà úú cgoa zi tama.

14 “Tí ra q̄àèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea,

15 ncẽem ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra gataga Tí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá.

16 C'èe zi ghùu zir úúa hãa, ncẽem xgàrim-q'oo di tama zi. Gataga méér óága zi thēés gúù si i, naka zi hàà kg'ui-q'ooa Te kóm naka zia ncẽe zi ghùu zi cgoa xg'ae naka cúí zi ghùu zi dis xg'ae sa kúrú, cúím kòre-kg'aom di zi.

17 “Ncẽes gúùs kam Abo ba ncàm Tea, Tiri kg'òèa ner ghùu zi tcg'òóa máána hãa khama, nxãasegar gha gaicara séèa k̄abi i ka.

18 Khòèm Tí koe gha kg'òèa Te séèa k̄abi ba káà me e, igaba Ra ko Tí ka tcg'òó o. Qari ner úúa hãa tcg'òó or gha di i, a Ra a qarian úúa hãa gaicara Ra gha séèa k̄abi i di i. Ncẽem x'áè-kg'ám bar Abom koe hòòà,” tam méé.

19 Eẽ xu ko Juta xu ncẽe kg'uian kóm ka xu kò tc'èe-kg'ám zi koe gaicara q'aa.

20 Kái-kg'áa ne kò máá: “Dxãwa tc'èea nem úúa, a teme, ka ba ko dùús domka kórmè?” témé.

21 Igaba ne kò c'èe ne máá: “Ncẽe zi gúù zi ga táá dxãwa tc'èean ka tcãàèam khòèm ka méèè. Dxãwa ba káà tcgám khòè bam ga xgobekg'am tcgái di qarian úúa hãa ii?” témé.

Juta ne di dtcòm tama ne

22 Me x'áè ba tcãà, si tempelem ko k̄aba-k̄abaè dis kòè sa xóé Jerusalema dim x'áém koe. Sao di x'áè e kò ii.

23 Me kò Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao sa ta ko ma tciìès xàò-xaos koe.

24 Ka ne ko Juta ne Gam koe hààraa xg'ae, a nxãama-nxãama Me a máá: “Nta noo x'áèan Tsi ko hàà séé a ghùia tòó ta a? Ncèè Krete Tsi kò ii ncẽem Nqari ba nqòòkagu taa hãa Tsi ne kg'ama kgoarasease bìrí ta a,” ta ne méé.

25 Me Jeso ba xòa ne a máá: “Bìrí tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm. Tséé zi ncẽer ko Abom cg'òè cgoa kúrú zia ko Tí ka nxàea tseegukagu,

26 igaba tu dtcòm tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama.

27 Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóm, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te.

28 Chòò tama kg'òèa ner ko máá zi, zi chòò tamase kaà tite, i cúí khòè ga tshàu q'ooa Te koe séèa tcg'òó zi tite.

29 Abom ncẽe máà Te zia hãa ba wèé gúùan kaga kaia, i cúí khòè ga Abom tshàu q'oo koe séèa tcg'òó zia hãa tite.

30 Tí hēè naka Abo ba hēéthēè Tsama cúí Tsam m,” tam méé.

31 Ka ne ko Juta ne gaicara nxõá zi sáà, xao Me ne gha ka,

32 igabam kò Jeso ba xòa ne a máá: “Kái zi tséé zi q̄àè zi Ra x'ái tua, Abom koe guua hãa zi. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxõán cgoa xao Te?” témé.

33 Ne Juta ne xòa Me a máá: “C'èes tséés q̄àès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba còè domka a, kg'ama Tsi khòè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma séèe domka a,” témé.

34 Me Jeso ba xòa ne a máá: “Gatu di X'áèan koe i gáé ncẽeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqàrí tu u,’ témé tama?”

³⁵ Eë Nqarim di zi Tcgãya zi koe ko méése sa chõò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane ãe Gam dim kg'ui ba kò määèa hãa ne nqàrì ta ma tcii. Ncèè Nqarim kò ko gaa ne khòè ne ãe ne nqàrì ta ma tcii,

³⁶ ne tua nxãaska gatu dii tua ncèe ko máá, Nqari bar ko cóè témé tu, Nqarim dir Cóá Ra a tar ko méé domka, Tíí ncèe Abom nxárá tcg'òó, a nqõómkg'ai koe tsééa óá Ra!

³⁷ Ncèè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxãaska táá Tíí koe dtcòm guu.

³⁸ Igaba ncèè kúrú zir kòò, igaba tu kò Tíí koe dtcòm tama ne méé tu nxãaska ãer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm, naka tua gha nxãasega q'ãa naka kóma q'ãa, Abom Tíí koe hãa, Ra Tíí Gam koe hãa sa," tam méé.

³⁹ Ne gaicara qgóó Me ne gha sa tc'èe, Me tcg'oaragu ne.

⁴⁰ Me nxãaska Jeso ba Jorotanem ka ncii za ka xòèa ba koe kabise, Johanem kò ko kg'aika khòè ne tcguù-tcguum qgáim koe, a ba a síí gaa koe hãa.

⁴¹ Ne kái ne khòè ne Gam koe síí a ne a máá: "Johane ba xg'ao táá c'èes x'áís ga sa kúrú, igabam xg'ao ncèem Khòèm ka bìrì ta a zi guù zi wèè zia tseegu zi i," témé.

⁴² Ne kò ãem qgáim koe kái ne khòè ne Jesom koe dtcòm.

11

Lasarom dis x'oo sa

¹ Nxãaskam kò c'èem khòèm Lasaro ta ko ma tciiè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hëé naka gas ka káikhoes Mareta sa hëéthëé sara dim x'áé-coa ba.

² Ncèes Maria sa gaas ncèe kò X'aigam Nqari ba tshãá di nxúian cgoa tcgáù nqàrèa hãas ga si i, a c'òò sa cgoa tchùu u, ncèe káimkhoem Lasarom kòò tsàa sa.

³ Ka sara kò nxãaska khòè qõeku sara Jesom koe kg'uian tsééa úú, a máá: "X'aigaè, ãe Tsi ncàma hãa ba ko tsàa," témé.

⁴ Eëm ko ncèe sa kóm, kam kò Jeso ba máá: "Ncèes tcii sa cuiskaga cg'õo mea hãa tite, igabas Nqari ba dqom di si i, nxãasegam gha Nqarim dim Cóá ba dqomè ka," témé.

⁵ Me kò Jeso ba Mareta sa hëé naka qõese sa hëé naka Lasaro ba hëéthëé ncàma.

⁶ Khama ãem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóm, kam kò cam cam tsara hãa ãem ko hãam qgáim koe.

⁷ A ba a nxãaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: "Hàa naka xae Jutea koe gaicara kabise," témé.

⁸ Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Juta ne ncãaga nxõán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kabise?" témé.

⁹ Me Jeso ba xoa a máá: "Cám ba gáé 12 aoaran úú tama? Koaba ka ko qõòm khòè ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, ncèem nqõóm di x'áà nem ko bóò khama.

¹⁰ Igaba ncèè khòèm kò ko ntcùúan q'oo koe qõò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama," tam méé.

¹¹ Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò bìrì xu a máá: "Gaxae ka c'èem Lasaro ba x'óma hãa, Ra ko gaa koe síí tc'oman koe ghùì me," témé.

¹² Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: "X'aigaè, x'ómam kò hãa nem gha qãè," témé.

¹³ Me kò Jeso ba x'óoam hãa sa nxàe, igaba xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'èea máá, tc'oman ncèe tseegu di Gam ko nxàe, ta tc'èea.

¹⁴ Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose bìrì xu a máá: "Lasaro ba x'óóa hãa.

¹⁵ Ra gaxao domka qãè-tcaoa, káà ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm ka. Igaba hàa naka xae síí cgae me," tam méé.

¹⁶ Kam kò Tomase ncèe kò Didimo ta ma tciiè ba; ncèes cg'õè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé ba gam ka c'èe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: "Hàan xae thëé qõò, naka xae nxãasega síí x'óó cgoa Me," témé.

Jeso ba ko khòè qõeku sara qgài-qgai tcáo

17 Eëm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxãakamaga 4 cáman tc'áms q'oo koe úúa hãa.

18 (Nxãaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe síian 3 kilomitaru khama noo.

19 Ne kò kái ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hěé naka Maria sa hěéthěé sara qgài-qgai tcáo ka, gasara ka káikhoem di x'ooan koe.)

20 Eës ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóm kas kò tcg'oa a síi xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

21 Si kò Mareta sa Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncěe koe hãa nem ga kò tíi kúi ba x'óóa hãa tama.

22 Ra ncěeskaga igaba q'anaa, wěés gúùs ěe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba máà Tsi sa,” témé.

23 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Sáá kúi ba gha x'ooan koe tĕe,” témé.

24 Si Mareta sa xq̄a Me a máá: “Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tĕe, còo dim cáin x'ooan koe i ko tĕeem ka,” témé.

25 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Tíi Ra x'ooan koe Tĕe Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Gaam ěe ko x'óó igaba ko Tíi koe dtcòm ba gha kg'òè,

26 me díim wěem ěe kg'òèa hãa a ko Tíi koe dtcòm ba cuiskaga x'óó tite. Ncěe sa sia ko dtcòm?” tam méé.

27 Si bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, dtcòm ra ko Krete Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi, ncěe kòo nq̄ómkg'ai koe hàà Tsi,” témé.

28 Ncěe zi gúù zis ko nxàea xg'ara kas kò q̄ò a síi q̄oses Maria sa dxùukg'ai koe tciia tcg'óó a bìrí si a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao ba ncãa hàà, a ko tcii si,” témé.

29 Eës ko ncěe sa kóm kas kò qhãése tĕe a síi cgae Me.

30 Nxãaskam kò Jeso ba qanega x'áé-coam koe tcàa ta ga hãa, igabam kò Maretas ncãa xg'ae cgoa Me koe ga qanega tĕe.

31 Eè kò Marias cgoa nquu q'oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáo si ne Juta ne ko bóò, si ma qhãése tĕe a tcg'oara hãa sa, ka ne kò còo si, tc'áms koes ko síi hãa a kg'ae, ta ne kò tc'ĕea khama.

32 Eës ko Maria sa Jesom hãas qgáis koe síi, a ko bóò Me kas kò nq̄arè-kg'ama ba koe cg'áé a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncěe koe hãa nem ga kò tíi kúi ba x'óóa hãa tama,” témé.

33 Eëm ko Jeso ba bóò sis ko kg'ae, naka ěe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hěéthěé ko kg'ae, kam kò kaisase xg'ai, i tcáo ba nxùrù.

34 Me tĕe ne a máá: “Nda koe tu xòó mea?” témé. Ne bìrí Me a máá: “X'aigaè, hàà naka bóò,” témé.

35 Me Jeso ba kg'ae.

36 Ne kò nxãaska Juta ne máá: “Bóò, nta noosem ncàm mea sa,” témé.

37 Igaba ne kò c'ĕea ne máá: “Ncĕem khóem ncĕe thuu káà tcgáim khóè ba xgobekg'am tcgáia hãa ba gáé kò táá ncĕem khóè ba kúrú me x'óóa hãa tite?” ta ma tĕeku.

Jeso ba ko Lasaro ba x'ooan koe ghùì

38 Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg'aia hãase tc'áms koe síi. Xòam q'oo koes kò hãa, si nxq̄á sa kg'áma ba koe tòòèa.

39 Me Jeso ba máá: “Nxq̄á sa tcg'óó,” témé.

Si ěe kò x'óóa hãam khóem ka q̄oses Mareta sa bìrí Me a máá: “X'aigaè, ncĕem x'aèm kam hm̄msam xg'ãò ba hãa, 4 cáma nem úúa a kg'ónòèa hãa khama,” témé.

40 Kam kò Jeso ba bìrí si a máá: “Bìrí si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm si kòo ne si gha Nqarim di x'áàn hòò sa?” témé.

41 Ka ne ko nxq̄á sa tcg'óó. Me Jeso ba tc'amaka ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, qãè-tcaoa Ra ko máá Tsi, kóm Tea Tsi hãa domka.

42 Q'ana Ra hãa wèè x'aè ka Tsi ko kóm Te sa, igabar ko ncĕe tĕe ne khóè ne domka ncĕe sa nxàe, nxãasega ne gha dtcòm, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka,” témé.

⁴³ Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò tc'amaka hãam dòm cgoa q'au a máá: “Lasaroè, tchàa koe tcg'oa!” témé.

⁴⁴ Me x'óóa kò hãam khòè ba tcg'oa, tshàua ba hěé naka nqàrèa ba hěéthěéa kò lapian cgoa tcáímèa, i kg'áí ba c'ēm qgáím cgoa tcáímèa. Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Kgoara tcg'òó cgae me qgáí ne nakam qđò,” témé.

*Juta ne ko Jesom di cg'ōoan qg'áikua máá
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

⁴⁵ Nxãaska ne kò kái ne Juta ne ncēe kò Maria sa dàra hãa ne, a kò Jesom kò kúrúa hãa zi gúú zi bóò ne, Gam koe dtcòm.

⁴⁶ Igaba ne kò c'ēe ne Farasai xu koe síí a bìrì xu Jesom dùú sa kúrúa hãa sa.

⁴⁷ Ka xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hěé naka Farasai xu hěéthěé xg'ae sa tcii a tēeku a máá: “Dùú sa xae gha kúrú? Ncēm Khòè ba ko kái zi x'ái zi kúrú ka.

⁴⁸ Guu Me xae kò Me ko ncēe zi gúú zi qanega kúrú, ne i gha wèé khòèan Gam koe dtcòm, ne gha Roma ne nxãaska hàà sixae òm nqđò ba hěé naka khòè ne hěéthěé xhùu cgae xae e,” ta xu méé.

⁴⁹ Igaba gaxu ka c'ēm Kaifase ta ko ma tciiè ba, ncēe kò ēem kurim ka kaiam peresiti ii ba kò kg'ui a máá: “Cúí gúú ga xao c'úúa hãa!

⁵⁰ Bóò xao gáé q'ãa tama, cúím khòè ba guu me wèé ne khòè ne x'óóa máá sa qãè si i, wèés qhàò sa guu si kaàkaguèan ka sa?” témé.

⁵¹ Ncēe sam kò gam koe guuase nxàe tama, igabam kò ēem kurim ka kaiam peresiti me e khama porofita, Jeso ba gha ko Juta dis qhàò sa x'óóa máá sa,

⁵² naka ēes qhàòs cúís tama sa, igaba gataga Nqarim di ne cóá ne ncēe tsai-tsaisea xōe ne hěéthěé e, xg'ae-xg'ae nem gha, ne cúís gúú sa ii ka.

⁵³ Xu kò nxãaska ēem cáím koe ga guu a qg'áiku, cg'ōo Me xu gha ka.

⁵⁴ Me kò Jeso ba nxãaska táá kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate. Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóós qàe koe hãam qgáím koe qđò, Eferaimè ta ko ma tciiè ba, a síí gaa koe Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hãa.

⁵⁵ Juta ne dis Pasekas òm x'aè ba kò cúú me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe kái ne nqđóm koe guu a Jerusalema koe qđò, síí ne gha q'ano-q'anoè ka.

⁵⁶ Ne kò Jeso ba qaa, a ne a ko ēe ne tempelem q'oo koe hãa ka tēeku, a ko máá: “Dùú sa tu ko tc'ēe? Cuiskaga ba gáé kōès koe hàà tite?” témé.

⁵⁷ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu hěé naka Farasai xu hěéthěé x'áèan tcg'òóa hãa, ncēe c'ēm khòèm kò ndam hãa sa q'ana hãa ne méém q'ãa-q'ãa xu sa, nxãasega xu gha qg'óó Me ka.

12

*Jeso ba ko Betania koe nxúian cgoa ntcãa nqàrèè
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)*

¹ 6 cáman Paseka òm cáím cookg'ai di kam kò Jeso ba Betania koe qđò, Lasarom kò x'ãèa hãa koe, ncēm kò x'ooan koe ghúia hãa ba.

² Me kò Jeso ba gaa koe dqòa di tc'ōoan máàè. Si kò Mareta sa nxàà máá xu, me kò Lasaro ba ēe ko Jesom cgoa tc'òó xu ka c'ēe me e.

³ Kas kò nxãaska Maria sa nareta cgoa cúí kúrúèa tshãán òm ts'óó-c'ōám kaia ba* sée, ncēe kaisa marian cgoa ko x'ámáèm tshãá ba, a Jesom nqàrè koe ntcãá, a sa a c'òóa sa cgoa tchùu nqàrè Me. Me kò nquu ba ēem tshãám di xg'ãóan ka cg'oè.

⁴ Igabagam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ēm Jutase Isekariote ba, (ncēe gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) máá:

* 12:3: qáó-qaoeam litaram khama noo ba.

⁵ “Dùús domka ba kò ncēm tshãá ba x'ámáguè tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khòè ne máàè?” témé.

⁶ Ncēs gúù sam kò dxàua ne khòè nem ncàma hãa domka nxàe tama, igaba ts'ãà-kg'ao me e domka a. A kò mari dtcòbè sam qg'óóa hãa khama, q'oo koe marian séèa mááse kg'oana.

⁷ Me Jeso ba xɔa a máá: “Guu si tu, Tiri kg'ónò cáma nes tòóa máá mea ke.

⁸ Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite,” tam méé.

Lasaro ba ko qg'áikua máàè

⁹ Eēs ko kaias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa hàà Lasaro ba bóò ka hēéthēé e, ncēm kò x'ooan koe ghùia hãa ba.

¹⁰ Nxãaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áiku, Lasarom ga ba xu gha thēé cg'õo sa.

¹¹ Gaam domka ne kò kò kái ne Juta ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm khama.

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹² Q'uu dim cárn ka ne kò kái ne khòè ne ēe kò kōès koe hààraa ne kóm, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa.

¹³ Ka ne kò mokolane dis hìis di toàràn séè a tcg'oa, a síí xg'ae cgoa Me, a ne a q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gam ēe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba,

ncēe Iseraele dim X'aiga ba!”

ta ne méé.

¹⁴ Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòò a ba a qábì me, ncēe i ko ma góá tòòèa khamaga ma a ko máá:

¹⁵ “Táá q'áò guu, Sione di si cóá seè;

bóò, sarim X'aiga ba ko hàà,

donghi-coam koe qábì ntcõó a ke,”

témèè khama.

¹⁶ Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'ãà dis ka ncēe zi gúù zi kóma q'ãa tama. Igaba ēem ko Jeso ba x'áakaguè ka cúíga xu kò bóòda q'ãa, ncēe zi gúù zi *Nqarim* dis *Tcgãyas* koe góáèa hãa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hãa sa.

¹⁷ Eēm ko Lasaro ba tc'áms koe tciia tcg'óò, a ko x'ooan koe ghùì me ka kò hãa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu.

¹⁸ Ncēs x'ái sam kúrúa hãa sa ne kò kóm, domka ne kò kái ne khòè ne síí xg'ae cgoa Me.

¹⁹ Ka xu kò Farasai xu nxãaska bìríku a máá: “Bóò tama xao gáé hãa, cúí gúù kúrú xae gha ga kàà a sa? Bóò, wèém nqõó ba ko xùri Me!” témé.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

²⁰ Nxãaska xu kò ēe kò qõò a síí ko Jerusalema dis kōès koe còrè ne xg'aeku koe c'ēe xu Gerika xu hàna.

²¹ Ka xu kò Filipim koe hàà, ncēe ko Betesaida dim x'áém Galilea dim koe guua ba, a dtcàrà me a máá: “Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana,” témé.

²² Me kò Filipi ba síí Anterea ba bìrí, tsara kò Anterea ba hēé naka Filipi ba hēéthēé tsara síí Jeso ba bìrí.

²³ Me Jeso ba xɔa tsara a, a máá: “X'aè ba hààraa, Khòèm dim Cóám gha x'áakaguè ba.

²⁴ Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòò gómankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúím cgùri me e. Igaba ēem kòò x'óó nem ko kái cgùrian kúrú.

²⁵ Khòem ãe gam dis kg'òe sa ncàma hãa bas gha aaguse cgae, igaba khòem ãe gam dis kg'òe sa ncẽem nqõóm koe hòrea hãa ba gha chòò tamase hòò si.

²⁶ Díim wèem ãe ko tsééa máá Te ba méém xùri Te, ãer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba thée hãa, Me gha Abo ba ãe ko tsééa máá Te ba dqom.

²⁷ “Ncẽeskas tiris tcáo sa tshúù qgái koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncẽem x'aèm koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eẽ-ẽe, ncẽes gúùs domka ga Ra ncẽem x'aèm koe hààraa.

²⁸ Aboè, cg'òèa Tsi x'áakagu!” tam méé.

Kam kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncãar x'áakagu u, a Ra a gha gaia x'áakagu u,” témé.

²⁹ Gaa koe hànas xg'aes ko kóm kas kò máá, túúm ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'ẽe ne máá: “Moengele ba ncãa kò kg'ui cgoa Me,” témé.

³⁰ Me Jeso ba xõa ne a máá: “Ncẽem dòm ba gatu domka hààraa, Tíi domka tamase.

³¹ Ncẽe ba ncẽeska ncẽem nqõóm gha xgàràè dim x'aè me e, me gha ncẽeska x'aiga-coam ncẽem nqõóm di ba xhàiguè.

³² Ra gha Tíi, nqõómkg'ai koer kòo ghùie ne wèé khòean Tíi koe tcéèa óá,” tam méé.

³³ Ncẽe sam kò ko nxàe, hààm ko x'óós x'oo-kg'ám sam gha x'ái ka.

³⁴ Si xg'ae sa xõa Me a máá: “X'àèan koe ta kómã hãa i ko máá, Krete ba gha chòò tamase hãa, téméè, ka Tsi gáé ko Tsáá nta hées ka máá: ‘Khòem dim Cóá ba gha ghùie,’ témé? Khòem dim Cóám ncẽe ba díi baa?” ta ne méé.

³⁵ Kam kò Jeso ba birí ne a máá: “X'àà ne gha cg'áré x'aè-coan gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qõò te, qanega tu x'ààn úúa hãa x'aè ka, naka i gha nxãasega táá ntcúúan tcãà cgae tu u. Khòem ãe ko ntcúúan q'oo koe qõò ba c'úúa hãa nda koem ko qõò sa ke.

³⁶ Eẽ tu qanega x'ààn úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman x'ààn koe tòò, naka tua gha nxãasega x'ààn di tu cóá tu ii,” tam méé. Eẽm ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kò tcg'oa a qõò a síi xài-kg'ai ne.

Juta nea gane dis dtcòm tamas koe qanega hãa

³⁷ Jeso ba kò kái zi x'ái zi tcgái-q'ooa ne koe kúrú, igaba ne kò qanega Gam koe dtcòm tama.

³⁸ Si kò ncẽe sa kúrúse, nxãasega i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncẽe ko máá:

“X'aigaè, díi na gatá di kg'uian ncẽe ta nxàea hãa koe dtcòmãa?

Me gataga X'aigam dim x'õà ba díin x'áíèa hãa?”

témé e.

³⁹ Ncẽes gúùs domkaga ne kò dtcòmãan ka tààè. Isaia ba kò gaicara máá:

⁴⁰ “Gane di tcgáia nem kaàkagua hãa,
a tcáóa ne x'óó-x'ooa hãa,
nxãasega ne gha táá gane di tcgáian cgoa bóò ka,
a ne a gane di tcáóan cgoa táá kómã q'ãa ka,
a ne a Tíi koe táá kabise,
Ra Tíi qãèkagu ne ka,”
tam Nqari ba mééa khama.

⁴¹ Isaia ba kò ncẽe zi gúù zi kg'ui, Jesom di x'àà nem kò hòò hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.

⁴² Gatà i ii igaba xu kò kái xu tc'ãà-cookg'ai xu Gam koe dtcòm. Igaba xu kò Farasai xu domka gaxu di dtcòmãan táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiguè ka.

⁴³ Khòè ne di dqomkuan xu kaisase ncàma hãa Nqarim dian ka khama.

⁴⁴ Kam kò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: “Khòem kò ko Tíi koe dtcòm nem Tíi koe cúi dtcòm tama, igabam ko thée ãe tsééa óá Team koe dtcòm.

⁴⁵ Eẽm kò bóò Te, nem ko Gaam ãe tséé Tea hãa ba bóò.

⁴⁶ Nqõóm koer X'àà iise hààraa, nxãasega i gha táá cúi khòè ãe ko Tíi koe dtcòm ga ntcúú q'oo koe hãa ka.

⁴⁷ “Ncèè khòèm kòo Tiri kg'uian kóm, igabam kò qgóóa qari i tama, ne Ra Tíí xgàra tama. Nqóó ba hàà xgàra di ser hàà tama, igaba Ra nqóó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama.

⁴⁸ Gam ãe ko xguì Te, a kg'uia Te kóm tama ba xgàra me ko ba úúa: ãer kg'uia hãa kg'uia ne gha còo dim cárn ka xgàra me.

⁴⁹ Tíí ka Ra kg'uia mááse tama, igabam Abom ncèe tséé Tea hãa ba x'áè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa.

⁵⁰ Ra q'ana hãa Gam di x'áè-kg'áma nea chòo tamas kg'òè si i sa. Gaa domkas wèés gúùs ãer ko nxàe sa, Ra ko ãem ma Abo ba ma birí Te sia hãa khama ko ma nxàe si,” tam méé.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13–17)

13

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu xg'aà nqàrè

¹ Paseka dis kòès cookg'ai i kòo ii. Me kòo Jeso ba q'ana hãa, x'aè ba hààraa, ncèem nqóó bam gha tcg'oaragu a Abom koe qòo di ba sa. Gam di ne khòè ne nqóóm koe hãa nem kòo ncàma hãa, khamam kòo cg'oèasem ncàm nea sa x'ái ne.

² Dqòà di tc'òoa ne kòo kúrúè, me dxãwa ba nxãakamaga Jutasem Isekariotem tcáo koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khòèan tshàu q'oo koe tcàa ka.

³ Jeso ba kòo q'ana, Abo ba wèè zi gúù zi Gam di qarian koe tòóa hãa sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kabise sa.

⁴ Kam kòo nxãaska tc'òoan ko tc'òòè qgái koe tãe, a ba a tc'amakam hana qgáian nxòo, a tchùuse cgoa dim qgái ba tcám kháó.

⁵ A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gãbas koe tshàan ntcãa, a Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aà nqàrè, a tcám kháóam kòo hãam qgáim tchùuse cgoa dim cgoa tchùu nqàrè xu.

⁶ A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba birí Me a máá: “X'aigaè, hàà Tsia gáé ko Tsáá nqàrèa te xg'aà?” témé.

⁷ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncèer ko kúrú sa tsi cuiskaga ncèeskaga bóóa q'ãa tite, igaba tsi gha nxãwa kháóka bóóa q'ãa si,” témé.

⁸ Kam kòo Petere máá: “Cuiskaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite,” témé. Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncèè xg'aà nqàrè tsi tamar kòo hãa ne tsi Tíí koe hãa tama,” témé.

⁹ Me Simone Petere ba máá: “Kháé nxãaska, X'aigaè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàua te hëé naka tcúúa te ga hëéthëé xg'aàò,” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xoa a máá: “Khòèm ãe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'èe, wèè tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèéa xaoa q'ano tama igaba,” témé.

¹¹ Q'anam kòo hãa dií ba ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcàa Me sa khama, gaa domkagam kòo máá: “Wèéa xao ga q'ano tama,” témé.

¹² Eëm ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kòo Gam di zi qgái zi hãa a ntcóó-q'ooa ba koe kabise, a ba a tãe xu a máá: “A bóóa xao ko q'ãa, ncèer ncãa kúrú cgae xao o sa?”

¹³ ‘Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè,’ ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: ‘X'aiga Tseè,’ témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka.

¹⁴ Ra Tíí gaxao dir X'aiga, a Xгаа-xгаа-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thëé gaxao ka c'èea xu di nqàrèan xg'aà.

¹⁵ Sere-sere sar kúrúa máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ãer ma kúrúa hãa khamaga ma thëé kúrú.

¹⁶ Tseegua ner ko birí xao o, a ko máá: Gam ka q'òòsem ka kaia hãam qãà ba káà me e, me gataga ãe tsééèa hãa ba ãe tséé meam ka kai tama.

¹⁷ Ncèeska xao ncèe zi gúù zi q'ana hãa, khama xao gha kúrú zi xao kòo ne ts'ee-ts'ee kg'aiè.

Jeso ba ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãàkus ka kg'ui
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

¹⁸ “Wèéa xao gar nxàe tama, ãer nxàrá tcg'òó hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncêe sa Nqarim dis Tcgâyas koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: ‘Gaam ãe ko tíi cgoa péréan tc'òó ba tirim cg'òo-kg'ao ba kúrúá hãa,’ témé sa.

¹⁹ Ra ko kúrúse tama ias cookg'ai koe ncêeska bìrí xao o, nxãasega xao gha ãe i kò kúrúse ne, Tíi ga Ra a sa dtcòm ka.

²⁰ Tseegu ner ko bìrí xao o, a ko máá: Wèém ãe ko ãer tsééa úúa hãa ba qãèse hàakagu ba ko Tíi ga Ra qãèse hàakagu, me ko díim wèém ãe ko Tíia qãèse hàakagu Te ba ãe tsééa óága Tea ba qãèse hàakagu,” tam méé.

²¹ Ncêetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcáóa ba tshúù qgái koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Gaxao ka c'ãe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, témé,” tam méé.

²² Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko téé a bóòku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úúa hãase.

²³ Me kò gaxu ka c'ãem ncêe kò Jesom ka kaisase ncàmmea hãam xгаа-xgaase-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcõe.

²⁴ Me kò Simone Petere ba gaam xгаа-xgaase-kg'ao ba tcgáia ba cgoa qãè a bìrí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tèè Me, témé.

²⁵ Me Jesom koe ntcõóa ghãase, a tèè Me a máá: “X'aigaè, díi baa?” témé.

²⁶ Me Jeso ba xoa me a máá: “Gaam ãer ko ncêes péré qàmà sa máà me e, ãer kò gâbas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne,” témé. Eëm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba máà si, Simonem ka cóáse ba.

²⁷ Eëm ko Jutase ba péré qàmà sa sèè kagam ko satana ba tcãà cgae me. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Kúrú kg'oana tsi hãas gúù sa qháése kúrú,” témé.

²⁸ Igaba tc'òóè ko qgái koe i kò cúí khòè ga táá q'ãa, dùús domkam ko Jeso ba ãeta méé sa.

²⁹ Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'ãe xu tc'ãea máá, Jeso ba ko bìrí me, kòès koe ko tc'ãese zi gúù zim gha x'ámá sa, kana c'ãe gúù-coa nem gha ãe dxàua hãa ne máà sa, ta tc'ãea.

³⁰ Eëm ko Jutase ba péréan séèa xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcúú u.

Kabam x'áè-kg'ám ba

³¹ Eëm ko qõò, kam kò Jeso ba máá: “Ncêeskam ko Khòèm dim Cóá ba x'áàkaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'áàkaguè.

³² Ncêè Nqarim kò ko Gam koe x'áàkaguè, nem gha Nqari ba nxãaska thèé Cóá ba Gam koe x'áàkagu, a ba a gha cúí q'oro x'áàkagu Me.

³³ “Cóá xaoè, xòm x'aèa ner gha hãa cgoa xao o. Qaa Te xao gha. Eër kò ma Juta ne ma bìría khamaga Ra ko ma ncêeska bìrí xao o a ko máá: Eër ko qõò koe xao cuiskaga síia hãa tite.

³⁴ “Ra ko kabam x'áè-kg'ám ba máà xao o, a ko máá: Gaxao ka c'ãe ne ncàm. Ncêer ma ncàm xaoa hãa khama méé xao ma gaxao ka c'ãea ne thèé ncàm.

³⁵ Ncêes gúús ka i gha wèé khòèan q'ãa, Tiri xao xгаа-xgaase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'ãean xao kò ncàmà hãa ne,” tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Me Simonem Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, nda koe Tsi ko qõò?” témé.

Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncêer ko qõò koe tsi cuiskaga kgoana naka xùri Tea hãa tite, igaba tsi gha kháóka nxãawa xùri Te,” témé.

³⁷ Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigaè, dùús domka ra gáé ga ncêeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'òèa te tcg'òó,” témé.

³⁸ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tíí domka tsia gha kg'òèa tsi tcg'òó? Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nqoana q'oro xɔase Te,” témé.

14

Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síí ba

¹ “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgài koe hãa guu. Nqarim koe hëé naka Tíí koe hëéthëé tcoman úú.

² Abom dim nquum q'oo koe i kái x'ãè-q'ooan hàna; ncèè gatà i kò ii tama ner ga kò q'ãa-q'ãa tua hãa, síír ko x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u sa.

³ Ncèè qòòr kòo a ko síí x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u, ner gha kabise a hàà séèa mááse tu u, nxãasega tu gha gatu igaba thëé síí Tíí hàna qgài koe hãa ka.

⁴ Tu gataga qòòr kom qgàim di dàòan q'ana hãa,” tam méé.

⁵ Me Tomase ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, qòò Tsi kom qgài ba xae c'úúa, ka xae ga ntama ma gaa qgài dim dàò ba q'ãa?” témé.

⁶ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tíí Ra Dàò Ra a, a Tseegu Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Tíí ka oose ko Abom koe síím khòèm cúím ga ba káà me e.

⁷ Ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga kò thëé Abo ba q'ana hãa. Igaba xao ncëeska q'ãa Mea, a bóò Mea hãa,” tam méé.

⁸ Me Filipi bìrí Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'ái xae e, nxãaska xae gha qãè xae e,” témé.

⁹ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncëetar ma qáò x'aèan gaxao cgoa hãa igaba Tsi ko c'úú Te, Filipiè? Dìím wèém ãe bóò Tea hãa ba Abo ba bóò hãa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'ái xae e,’ témé?

¹⁰ A dtcòm tama tsia Abom koer hãa, Me Abo ba Tíí koe hãa sa? Kg'uiian ncëer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíí koe guu nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncëe Tíí koe x'ãèa hãa ba ko tséèa ba kúú.

¹¹ Dtcòm méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíí koe hãa sa. Ncèè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm are-aresa zi tséé zi ãer ko kúú zi domka.

¹² Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Dìím wèém ãe ko Tíí koe dtcòm ba gha ãer ko Tíí kúú sa kúú, a ba a gha ncëe tsééan ka kaia hãa tsééan kúú, Tíí Ra ko Abom koe qòò khama.

¹³ A Ra a gha dùús wèés ãe xao ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa kúú, nxãasegam gha Abo ba Cóm koe guu a dqòmèè ka.

¹⁴ Ncèè c'ëes gúú sa xao kòo Tíí cg'òè koe dtcàrà ner gha kúú si.

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba nqòòkagu

¹⁵ “Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áma Te qgóóa qari.

¹⁶ Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'ëem Hùì-kg'ao ba tséèa úúa máá xao o, gaxao cgoa gha chòò tamase hãa ba.

¹⁷ Ncèè ba tseeguan dim Tc'ëe Me e. Nqòò ba cuiskaga hòò Me tite, bóò Meam hãa tite, a ba a c'úú Mea khama. Igaba xao gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa khama.

¹⁸ “Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a gha kabise a hàà cgae xao o.

¹⁹ Xòm x'áè q'oo koem nqòò ba gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'òèa Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'òè khama.

²⁰ Gaam cáím ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa.

²¹ Dìím wèém ãe x'áè-kg'áma Te úúa, a qgóóa qari ana ba gaam ncàm Tea hãam ga me e. Gaam ãe ncàm Tea hãa ba gha Abom ka ncàmèè, Ra gha Tíí igaba thëé ncàm me a gha gaam koe x'áise,” tam méé.

²² Me Jutase (ncëe Isekariote tama ba) bìrí Me a máá: “X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áise xae e, nqòò ba x'áise tamase?” témé.

²³ Me Jeso ba xɔa a máá: “Ncèè khòèm kò ncàm Tea hãa nem gha kg'uia Te qgóóa qari, Me gha Abo ba ncàm me, Tsam gha hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe kúrú.

²⁴ Gaam ãe ncàm Te tama ba kg'uia Te qgóóa qari tama; i gataga kg'uiian ãe xao ko kóm, Tíí koe guu tama, igaba i ncèe tsééa óa Team Abom koe guua.

²⁵ “Ncèe gúua ner birí xaoa hãa, ãer kò qanega gaxao cgoa hãa ka.

²⁶ Igaba Hùì-kg'aom ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ii ba, ncèem gha Abo ba Tiri cg'òèan cgoa tsééa óa ba, nxãa ba gha wèè gúuan ga xгаа-xгаа xao o, a ba a gha wèè gúuan ãer birí xaoa hãa tc'èe-tc'èesekagu xao o.

²⁷ “Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko máà xao o. Nqõóm ko ma máà xao o khamar ma máà xao o tama. Táá méé i tcáóa xao nxùrù qgái koe hãa guu, kana méé xao táá q'ào guu.

²⁸ Kóm tea xao kò hãa Ra ko birí xao o a ko máá: ‘Qõò Ra ko, a Ra a gha kabise a hàà cgae xao o,’ témé. Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko qõò khama qãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama.

²⁹ Ra ncãa ncèeska birí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha ãe i kòò kúrúse ne dtcòm ka.

³⁰ Gaicarar qãòse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncèem nqõóm dim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama,

³¹ igaba méém nqõó ba q'ãa, Abo ba Ra ncàmã hãa, a ko Abom ma x'àè Tea hãa khama ma tséé sa.

“Tèe xao ncèeska, naka hààn xae qõò,” tam méé.

15

Jeso ba tseegu dim Kg'om Me e

¹ A ba a máá: “Tíí Ra tseegu dir Kg'om Ra a, Me Tirim Xòò ba Xhàrà-kg'ao Me e.

² Tíí koe hãam nxãam wèém ãe tc'áróan kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèém nxãam ãe ko tc'áróan kúrú ba dcàò, nxãasegam gha q'ano a kái tc'áróan kúrú ka.

³ Nxãakamaga tu ncèer kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa.

⁴ Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúím nxãam ga ba cúíam kò hãa ne tc'áróan kúrú hãa tite, kg'om dis hìis koem kò hãa ne cúí ga a, gatu igaba tu gatà hëéa tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

⁵ “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxãa tu u. Gaam ãe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'áróan ko kúrúm ga me e, Tíí ka oose tu cúí gúu ga kúrú hãa tite khama.

⁶ Ncèè khòèm kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxãam khama ma xaoaguè, a ba a xgóó; ãeta ii nxãa ne ko sàà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tcàà, a dàdè.

⁷ Ncèè Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uiian gatu koe hãa ne tu gha ãe tu ko tc'èes wèé sa dtcàrà, a tu a gha kúrúa máàè si.

⁸ Si ko ncèe sa Tirim Xòò ba x'áàkagu: kái tc'áróan tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xгаа-xгаа-kg'ao tu ii.

⁹ Ncèem ma Abo ba ncàm Tea hãa khamagar ma ncàm tu ua hãa. Ke méé tu ncèeska Tiri ncàmkuian koe hãa.

¹⁰ Ncèè Tiri x'áèan tu kò qgóóa qaria, ne tu gha Tiri ncàmkuian koe hãa, ncèer ma Tirim Xòòm di x'áèan ma qgóóa qaria, a Gam di ncàmkuian koe ma hãa khamaga ma.

¹¹ “Ncèe gúua ner birí tua hãa, nxãasega i gha Tiri qãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di qãè-tcaoan gha cg'òè ka hëéthéè e.

¹² Tirim x'áè-kg'ám ba ncèe me e: ncàm gatu ka c'èea ne, ãer ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Cúí khòè ga ncèes ncàm ka kaia hãas ncàm sa úúa hãa tama, ncèe khòèm ko ãem ncàmã hãa ne khòè ne gam di kg'òèan tcg'òóa máá sa.

¹⁴ Tu gatu ãer ko x'áè tu u sa tu kòò kúrú ne Tiri tu ncàm-khoe tu u.

¹⁵ Cuiskagar gaicara qãà ta ma tcii tua hãa tite, qãà ba gam ka q'òõsem ko dùú sa kúru sa c'úua hãa khama. Ncêes gúus téé-q'oo koe Ra ko ncàm-khoe tu ta ma tcii tu u, wèes gúus ãer Tirim Xòom koe xгаа-xgaasea hãa sar q'ãakagu tua hãa khama.

¹⁶ Gatua nxará tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíi nxará tcg'òó tua hãa, a Ra a qòò tu gha a síi tc'ároan kúru ka nxará tcg'òó tua, tc'ároan ncêe gha qáo x'aèan hãa a, nxãasegam gha Abo ba wèes gúus ãe tu gha ko Tíi cg'òè koe dtcàrà sa máa tu u ka.

¹⁷ Ncêea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'èe ne ncàm, témé.

Nqõó ba ko Jesom di xгаа-xgaase-kg'aoan hòre

¹⁸ “Ncêe nqõóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatuam hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tíia hòre Tea hãa sa.

¹⁹ Ncêe nqõóm di tu kò ii nem ga kò nqõó ba gam di tu iise ncàm tua hãa; igaba tu nqõóm di tu tama tu u, Ra kò nqõóm koe guu a nxará tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqõó ba hòre tu u.

²⁰ Ncêer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'èe-tc'èese, a ko máá: ‘Qãà ba gam ka q'òõsem ka tc'amaka hãa tama,’ témé sa. Ncêe xgàra Te ne kòo ne, ne gha gataga thêé xgàra tu u. A ncêe Tiri xгаа-xгаа ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thêé gatu dian igabaga qgóóa qari i.

²¹ Igaba ne gha wèe gúuan ncêe ga Tiri cg'òèan domka kúru cgae tu u, Gaam ãe tsééa óa Tea hãa ba ne c'úua hãa domka.

²² Ncêe thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chìbian úú tama. Igaba ne ncêeska gane di chìbian koe ne gha qgóóa máàm *dàò ba* úú tama.

²³ Gaam ãe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea.

²⁴ Ncêe c'èe khòè ga qanega kúru tama sar kò gane koe kúru ta ga hãa, ne ne ga kò chìbi úú tama. Igaba ne *ncêe zi x'ái zi* bóda hãa, a ne a Tíi ga Ra hêé naka Tirim Xòom ga ba hêéthêé Tsam hòrea.

²⁵ Igabas ko ncêe sa x'aèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: ‘Hòrea ne máá tea hãas gúu sa káà si i,’ témé sa.

²⁶ “Igaba ãem kòo Hùi-kg'ao ba hàà, ncêer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úú ba, tseeguan dim Tc'èe ba, ncêe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíi ka nxàea tseegukagu.

²⁷ Gatu igaba tu gha Tíi ka hàà nxàea tseegukagu, Tíi cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

16

¹ “Ncêe gúuan wèer bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha táá gaxao di dtcòman aagu ka.

² Còrè-nquuan koe ne gha xhàiaagu xao o, me gha gataga x'aè ba hàà, wèem khòèm ãe ko cg'òo xao om gha tc'èea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'èea ba.

³ Ncêe zi gúu zi ne gha kúru cgae tu u, Abo ba kana Tíi ga Ra ne c'úua hãa khama.

⁴ Igabar ncêe gúuan bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha ãem kòo gaan dim x'aè ba hàà ne tc'èe-tc'èese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

Tcom-tcomsam Tc'èem di tsééa ne

“A ra a kò ncêe zi gúu zi tshoa-tshoas koe táá bìrí xao o, gaxao cgoar kò hãa khama.

⁵ Igabar ko ncêeska Gam ãe tsééa óa Team koe qòò, igaba i gaxao ka cúia xao ga tèe Te naka máá: ‘Nda koe Tsi ko qòò?’ témé tama.

⁶ Igaba ncêe gúua ner nxàea hãa domka xao tshúu-tcaoan ka cg'oè cgaeèa hãa.

⁷ Gatà i ii igabar ko tseeguan bìrí xao o: Gaxaoa i qãèa máá xaoa hãa qòòr gha sa. Ncêe qòò tamar kò hãa nem Hùi-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba ãe qòòr kòo ner gha gaxao koe tsééa úú Me.

⁸ Eëm kòo hàà nem gha hàà nqõó ba xгаа-xгаа a chìbi-chìbi; chìbian domka hêé, naka tchànoan domka hêé, naka xgàrakuan domka hêéthêé e.

⁹ Chìbian kam *gha xгаа-xгаа*, Tíi koe ne dtcòm tama khama.

¹⁰ Tchànoan kam *gha xгаа-xгаа*, Tirim Xòòm koer ko qòò, xao gaicara hòò Te tite khama.

¹¹ Xgàra-kg'aman kam *gha xгаа-xгаа*, ncēm nqòóm dim x'aiga ba nxãakamaga xgàràèa hãa khama.

¹² “Qanegar kái zi gùù zi úúa, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncēeska kgoana zia hãa tite.

¹³ Igaba ãem kòo tseeguan dim Tc'ěe ba hàà, nem gha wèé tseeguan koe úú xao o. Cuiskagam Gam koe guua zi ka kg'uia hãa tite, igabam gha ãem kò kóm's ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gùù zi ka bìrí xao o.

¹⁴ X'àakagu Tem gha, ãe Tiri ii sam gha sèè, a ba a bìrí xao o si khama.

¹⁵ Wèéan ãe Abom úúa hãa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eë Tiri ii sam gha *Tc'ěe ba sèè*, a ba a bìrí xao o si, témé.

¹⁶ “X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,” tam méé.

Xгаа-xгаа-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kabise a qãè-tcaoan kúru

¹⁷ Xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu c'ěe xu tēèku a máá: “Dùú sa ba ko nxàe, ncēm ko máá: ‘X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,’ témé ka, a ko gataga máá: ‘Tirim Xòòm koer ko qòò domka a,’ témé?” ta xu méé.

¹⁸ Xu hãa a tēèse a ko máá: “Dùú sa ba koáé nxàe: ‘X'aè-coam q'oo koe,’ tam kòo méé ne? Dùú sam ko nxàe sa xae kóma q'ãa tama,” ta xu méé.

¹⁹ Me kò Jeso ba bóò q'ãa, ncēs gúùs ka xu tēè Me kg'oana hãa sa, khamam kò nxãaska bìrí xu a máá: “Ntar ko méé sa xao koáé tēèku, ncēer ko máá: ‘X'aè-coam q'oo koe xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,’ témé ka?”

²⁰ Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thòò-tcaoase kg'ae, igabam gha nqòò ba qãè-tcaoa hãa. Thòò-tcaoa xao gha hãa, igaba i gha gaxao di thòò-tcaoan kabise a qãè-tcao sa ii.

²¹ Eë khòès kòo cóán ábà di thòò koe hãa nes tshúù-tcaoa hãa, gas dim x'aè ba hààraa khama. Igaba ães ko cóán ábà xg'ara nes gaicara thòòan tc'ěe-tc'ěese tama, qãè-tcaoan ãe cóá nea nqòómkg'ai koe ábàèa hãa di domka.

²² Khama xao gaxao ncēeska tshúù-tcaoan úúa hãa, igabar gha gaicara hàà bóò xao o, xao gha qãè-tcao, i cúí khòè ga gaxao di qãè-tcaoan sèè cgae xaoa hãa tite.

²³ Eëm cáím ka xao cuiskaga cúí gùù ga dtcàrà Tea hãa tite. Tseeguar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Wèés gúùs ãe xao ko Tíi cg'òè cgoa Abom koe dtcàrà sam gha máà xao o.

²⁴ Ncēeska igaba xao qanega cúí gùù ga Tíi cg'òè cgoa dtcàrà tama. Dtcàrà, máàè xao gha ke, naka xaoa gha nxãasega qãè-tcaoan ka cg'òè.

²⁵ “Ncēe gúúa ner kò sere-sere zi cgoa bìrí xao o, igabam ko x'aè ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'uia hãa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hãase Tirim Xòòm ka bìrí xao o.

²⁶ Eëm cáím ka xao gha Tíi cg'òè koe dtcàrà. Gaxao tée-q'oo koer gha Abo ba hàà dtcàrà, tar méé tama.

²⁷ Abo ba Gam ka ncàm xaoa hãa, ncàm Tea xao hãa domka, a xao a Nqarim koer guua sa dtcòmna hãa khama.

²⁸ Abom koer guu a nqòóm koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqòó ba guu, a Abom koe kabise,” tam méé.

²⁹ Xu kò nxãaska Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: “Bòò, ncēeska Tsi ko kgoarasea hãase kg'ui, a Tsi a cúís sere-seres ga sa tséékagu tama.

³⁰ Ncēeska xae ko bóò wèé gúúan Tsi q'ana hãa sa, a Tsi a gataga c'ěe khòè ga gha tēè Tsi sa qaa tama. Ncēs gúùs domka xae ko dtcòm Nqarim koe Tsi guua hãa sa,” ta xu méé.

³¹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncēeska xaoa ko dtcòm?”

³² Bòò, x'aè ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ãe xao gha wèéa xao ga x'áéa xao koe guu a tsai-tsaise ba, a xao a gha cúise qau Te. Igabar cúise hãa tama, Tirim Xõò ba Tíí cgoa hãa khama.

³³ “Ncêe gúua ner birí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncêem nqõóm koe xao gha qóman cgoa qgóoku. Igaba méé xao tòón tcáo! Nqõó bar tàaa hãa ke,” tam méé.

17

Jeso ba ko còrèa mááse

¹ Eẽm ko Jeso ba ncêe sa kg'uia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai a máá: “Aboè, x'aè ba hààraa. Tsarim Cóa ba x'áakagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóa ba x'áakagu Tsi,

² wèé ne khòè ne tc'amkg'ai koe Tsi qarian máà Mea hãa ke, nxãasegam gha chõò tamas kg'õè sa wèé ne ãe Tsi máà Mea hãa ne máà ka.

³ Si chõò tamas kg'õè sa ncêe si i: q'ãa Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúisega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncêe Tsi tsééa óága hãa ba q'ãa sa hěéthéé e.

⁴ Nqõómkg'ai koer x'áakagu Tsia hãa, ãe Tsi kò máà Tea hãa tsééan kúrúa xg'ara-xg'ara ka.

⁵ Ke ncêeska, Aboè, hàna Tsia koe x'ààn máà Te, ncêe nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu còrèa máá

⁶ “Eẽ Tsi kò nqõómkg'ai koe guu a máà Te xu khòè xu koer kò Tsari cg'õèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu kò Tsarim kg'ui ba qgóoa qaria.

⁷ Ncêeska xu q'ana, ãe Tsi máà Tea hãa gúuan wèéa Tsáá koe guua hãa sa.

⁸ Eẽ Tsi kò máà Tea kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cam tshàua máá a. A xu a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia tséé Tea hãa sa dtcòm.

⁹ Nqõó bar còrèa máá tama, a ko gaxu ãe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama.

¹⁰ Wèés ãer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés ãe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu koe guu a x'áakaguèa.

¹¹ Nqõómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba xu gaxu qanega nqõómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíí sencgaga Tsáá koe síí. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'õèm di qarian cgoa xgàèa máá xu - cg'õèm ncêe Tsi máà Tea ba, naka xu gha nxãasega cúí ii, ncêe Tsam ma cúí ii khamaga ma.

¹² Eẽr kò gaxu cgoa hãa kar kò xgàèa máá xu, a ãe Tsi kò máà Tea hãam cg'õèm cgoa kòre xu. Cúía xu ga kò táa aaguse, gaam ãe kò kaàkaguèm gha sa tééa máána hãam cúím oose, Nqarim dis Tcgãyas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

¹³ “Igabar ko ncêeska Tsáá koe síí, a Ra a ko ncêe zi gúú zi kg'ui, nqõómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri qãè-tcaoan ka cg'òèa hãa ka.

¹⁴ Tsarim kg'ui bar máà xua, me nqõó ba hòre xua, nqõóm di xu tama xu u khama, ncêer Tíí ma nqõóm di tama khamaga ma.

¹⁵ Tiri còrèa ne máá, nqõóm koe méé Tsi séèa tcg'òó xu, témé tama, igaba méé Tsi ãe cg'ãè iim koe xgàèa máá xu si i.

¹⁶ Nqõóm di xu tama xu u, ncêer Tíí ma nqõóm di tama khamaga ma.

¹⁷ Tcom-tcomsakagu xu tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke.

¹⁸ Eẽ Tsi ma nqõómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma nqõómkg'ai koe tsééa úú xua hãa.

¹⁹ Gaxu domkar ko tcom-tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba thěe tseeguan koe tcom-tcomsakaguè ka.

Jeso ba ko wèé ne dtcòm-kg'ao ne còrèa máá

²⁰ “Gaxu cúí xur còrèa máá tama. Eẽ gha gaxu di kg'uiian koe guu a Tíí koe dtcòm ner ko gataga thêe còrèa máá,

²¹ wèéa ne ga gha cúí ii sa, ãe Tsi ma Tsáá Aboè Tíí koe hãa, Ra ma Tíí Tsáá koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne thêe Gatsam koe hãa, nakam gha nxãasega nqõó ba Tsáá Tsia tséé óa Tea hãa sa dtcòm.

²² Eẽ Tsi máa Tea hãa x'áà ner máa nea, nxãasega ne gha cúí ii ka, ncêe Tsam ma Gatsam ma cúí ii khamaga ma.

²³ Tíí Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíí koe hãa, nxãasega ne gha cg'oèase cúí ii ka, me gha nxãasega nqõó ba q'ãa, Tsáá Tsia tsééa óa Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm nea, ãe Tsi ma ncàm Tea hãa khamaga ma ka.

²⁴ “Aboè, ãe Tsi máa Tea hãa ne gha Tíí cgoa ncêe hãa koe hãa sar ko tc'êe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóò, ncêe Tsi máa Tea hãa a, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm Tea hãa khama.

²⁵ Abo Tsi tchànò Tseè, ãetam ga ma nqõó ba c'úù Tsia igaba Ra Tíí q'ãa Tsia, ne q'ana hãa Tsáá Tsia tsééa óa Tea sa.

²⁶ Cg'òèa Tsiir q'ãakagu nea, a Ra a gha kúru i q'ãaè, nxãasega i gha ncàm kuan ncêe Tsi kò ncàm Tea hãa gane koe hãa ka, Ra gha gataga thêe Tíí ga Ra gane koe hãa ka,” tam ma còrè.

Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam di x'ooan koe tẽean hêéthêé e (18–21)

18

Jeso ba ko qáéè

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Eẽm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm ba tchoaba. C'ẽem xòèm koem kò Olife di zi hùì zi dim xhàrà ba hãa. Xu kò Gabá hêé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hêéthêé xu gaa koe tcãa.

² Nxãaskam kò Jutasem, ncêe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba gaam qgái ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama.

³ Me kò nxãaska Jutase ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hêé naka kaia xu peresiti xu ka c'èea xu hêé naka Farasai xu hêéthêé cgoa gaa koe síí. X'áà zi xu kò qgóóa, lampian hêé naka ncõo gàban hêéthêé e.

⁴ Me kò Jeso ba wèéan ãe gha hàà kúru se cgae Me sa q'ana hãase tcg'oa a tẽe xu a máá: “Dìí ba xao ko qaa?” témé.

⁵ Xu xoa Me a máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé. (Me kò Jutasem, khòè ne tshàu q'oo koe tcãaku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-têe.)

⁶ Eẽm ko Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé, ka xu kò tééa dìbi, a xu a gómankg'ai koe cg'áé.

⁷ Me kò gaicara tẽe xu a máá: “Dìí ba xao ko qaa?” témé. Xu máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

⁸ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncãar bìrí xao o, ncêe ga Ra a sa. A ncêe Tíí xao kòo qaa Te ne méé xao nxãaska ncêe xu khòè xu guu naka xu qõò,” témé.

⁹ Ncêe sa kò kúru se, kg'uiian ãem kg'uia hãa gha nxãasega tseegukaguè ka, ncêe kòo máá: “Eẽ Tsi kò máa Te xu kar c'ẽem ga ba qanega aagu tama,” témé sa.

¹⁰ Me kò nxãaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hãa khama tsgúua tcg'òó me, a kaia peresitim dim qãa ba gáò, a kg'áo xòè dim tcee ba xg'aoa tcg'òó. (Qãàm di cg'òèa ne kò Malekose e.)

¹¹ Kam kò nxãaska Jeso ba Petere ba bìrí a máá: “Kabi tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom máa Tea hãas kubis xgàrasean dis koe kg'áà hãa tite?” témé.

Jeso ba ko Anasem koe úúé

¹² Si kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hěé, naka gaas dim tc'ãà-cookg'ai ba hěé, naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé Jeso ba qg'óó, a q'áé,

¹³ a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, ncěe kò Kaifasem ka c'uìse ii ba, ncěe kò ěem kurim ka kaim peresiti ba ii ba.

¹⁴ Kaifase ba gaam khòem Juta xu kò tc'ěe sa máàm ga me e, a máá: “Qãè e gha ii, ncěè c'ěem khòem kò khòe ne x'óóa máá ne,” témé ba.

*Peterem dis xqases tc'ãà di sa
(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)*

¹⁵ Simonem Petere ba hěé naka c'ěem xгаа-xgaase-kg'ao ba hěéthěéa kò Jeso ba xùri. Ncěem xгаа-xgaase-kg'ao ba kò kaim peresitim ka q'ãaèa, khamam kò Jesom cgoa kaim peresitim x'áé koe tcãà.

¹⁶ Igabam kò Petere ba tchàa koe téé, xhàrom-kg'ám koe. Kam ko c'ěem xгаа-xgaase-kg'aom ncěe kò kaim peresitim ka q'ãaèa ba kabise a tcg'oa, a dxàe-coas ěe kò xhàrom-kg'ám koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcãà.

¹⁷ Si kò qãàs ěe kò xhàrom-kg'ám koe tēe sa Petere ba birí a máá: “A tsáá tsia gáé ncěem khòem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ěe tsi tama tsia?” témé. Me xq'a a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

¹⁸ Qgàisa a kò ii, xu kò qãà xu hěé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hěéthěé xu ěe xu kò dxùua hãas c'ees koe téé-tēe, a ko x'òò-x'oose. Petere ba kò gataga thēe gaxu cgoa téé-tēe, a ko x'òò-x'oose.

*Kaim peresiti ba ko Jeso ba tēè
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)*

¹⁹ Me kò nxãaska kaim peresiti ba Jeso ba tēè, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka hěé naka Gam di xгаа-xgaan ka hěéthěé e.

²⁰ Me Jeso ba xq'a me a máá: “Xgobekg'amseaser kò wěem nqđóm cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wèè x'aè ka còrè-nquuan koe hěé, naka tempelem koe hěéthěé xгаа-xгаа, ncěe wèè Jutan ko xg'ae koe. Cúí gúù gar kò táá xàlase nxàe.

²¹ Kháé tsia ko dùús domka tēè Te? Tēè ěe kò kóm Tea hãa ne, tseeguan kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa,” tam méé.

²² ěem ko Jeso ba ncěe gúùan kg'uia xg'ara kam kò c'ěem kòre-kg'aom, cúuse kò tēe ba Jeso ba x'ábú, a máá: “Ncěea Tsi ga ko ma kaim peresiti ba ma xq'a gaa?” témé.

²³ Me Jeso ba xq'a me a máá: “Ncěè c'ěe gúùan cg'ãè Ra kò kg'uia hãa ne méé tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'ãè si i sa. Igaba ncěè tchànoser kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góó Tea máá?” témé.

²⁴ Me nxãaska Anase ba kaim peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáéèa hãase.

*Peterem dis xqases cam di sa hěé naka nqoana di sa hěéthěé e
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)*

²⁵ ěem Simonem Petere ba hãa a ko kùru-kuruse kam kò tēèè a máá: “Tsáá tsia gáé Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ěe tsi tama tsia?” témé. Me xq'ase a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

²⁶ Me kò c'ěem qãàm kaim peresitim di ba, ncěe Peterem kò xg'aoa tcg'óó tceeam khòem dim qhàò ba tēè me a máá: “Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xhàrà m q'oo koe bóò tsi tama?” témé.

²⁷ Me gaicara Petere xq'ase e, me kò kúúga ghòò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

*Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)*

²⁸ Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'ää-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan ãe ka i kò kaisa ntcùúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcãà, nxãasega xu gha Paseka di tc'õoan tc'õó ka.

²⁹ Khamam kò Pilato ba tcg'oa a sí cgae xu, a tẽe xu a máá: “Dùútsa chibi sa xao ko ncẽem Khòe ba tcee?” témé.

³⁰ Xu xõa me a máá: “Chibi kúrú-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama,” témé.

³¹ Me Pilato nxãaska bìrí xu a máá: “Séèa xao mááse Me, naka xaoa sí gaxao di x'aèan cgoa xgàra Me,” témé. Xu Juta xu xguì a bìrí me a máá: “Igaba xae c'ẽem khòe ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama,” témé.

³² Ncẽe sa kò kúrúse, ãem kò Jeso ba kg'uia hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uian gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.

³³ Me kò nxãaska Pilato ba kabise a nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tcii, a tẽe Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xõa a máá: “Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tẽe Tea, kana c'ẽe khòeà Tíí ka tsáá cgoa kg'uia hãa?” témé.

³⁵ Me Pilato xõa a máá: “Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khòe ne hẽe naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hẽéthẽéa tíí tshàu q'oo koe tcãà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrú hãa?” témé.

³⁶ Me Jeso ba xõa a máá: “Tiri x'aia nea ncẽem nqõóm di tama. Ncèe gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncõo sa x'ää hãa, nxãasegar gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcãà di sa. Igaba i ncẽeska Tiri x'aian ncẽem nqõóm di tama a,” tam méé.

³⁷ Me Pilato nxãaska tẽe Me a máá: “Kháé Tsia x'aiga Tsia?” témé. Me Jeso ba xõa a máá: “X'aiga Ra a, ta tsi ko méé. Gaas gúús domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncẽes gúús domkaga nqõómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxãasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèé khòeàn ãe tseeguan dia ko kg'uia Te komsana,” tam méé.

³⁸ Me Pilato ba bìrí Me a máá: “Tseegua nea dùúá?” témé.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè (Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncẽes gúú sam ko mééa xg'ara kam kòo tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a bìrí xu a máá: “Cúí chibi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chibi-chibiè e.

³⁹ Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'aè ka méér c'ẽem chibi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'ẽe, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?” témé.

⁴⁰ Xu q'au a xõa me a máá: “Eẽ-ẽe, Gam ka tamase, Barabase ba máà ta a,” témé. Barabase ba kò ts'ää-kg'ao me e.

19

¹ Nxãaskam kò Pilato ba Jeso ba séè a úú, Me síí qoaè.

² Xu kò ncõo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me,

³ a tée a qõòà máá Me a ko máá: “Tcgáìò, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

⁴ Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu bìrí a máá: “Bòò, tcg'òó ra ko a gaxao koe óá Me, nxãasega xao gha q'ãa, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama sa ka,” témé.

⁵ Eẽm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cába sa cába hãase, a ncoàm qgái ba hana, kam ko Pilato bìrí xu a máá: “Bòò! Ncẽe ga Me e khòe ba!” témé.

⁶ Eẽ xu ko kaia xu peresiti xu hẽe naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hẽéthẽé ko bòò Me, ka xu kò q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé. Igabam kò Pilato xõa xu a máá: “Gaxao séè naka síí xgàu Me, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama ke,” témé.

⁷ Xu Juta xu xɔa a máá: “X'áèan ta úúá; gaa x'áèan ãe ka méém x'óós gúù si i, Nqarim dim Cóa Me e tam ko méé khama,” ta xu méé.

⁸ Eẽm ko Pilato ncẽes gúù sa kóm kam kò kaisase q'áò,

⁹ a ba a kárise a gaicara nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tẽe a máá: “Nda koe Tsi guua?” témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xɔa ga kúú.

¹⁰ Me Pilato ba tẽe Me a máá: “Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'ẽe tama? C'úúá Tsia, qaria ner úúá, kgoara Tsir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?” témé.

¹¹ Me Jeso ba xɔa a máá: “Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncẽe nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam ãe tshàu q'ooa tsi koe tcãà Tea ba chibiga me e, kaias chibi sa,” tam méé.

¹² Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: “Eẽ tsi kòo ncẽem khòè ba kgoara ne tsi *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram ka tcàràse tsi tama tsi i. Wèém khòèm ãe ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku,” témé.

¹³ Eẽm ko Pilato ncẽe kg'uian kóm kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òó, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcòó-q'oos koe síí ntcòó, 'Nxòán dim nqám ba' ta ko ma tcièm qgáim koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tciè ba).

¹⁴ Paseka dim cárm ba kg'ónòsea máá dim cárm me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne bìrí a máá: “Bòò, ncẽe ga Me e gatu dim X'aiga ba,” témé.

¹⁵ Igaba xu kò q'au a máá: “Tcg'òó Me! Tcg'òó Me! Xgàu Me!” témé. Me Pilato tẽe xu a máá: “Kháé méér gaxao dim X'aiga ba xgàu dèe?” témé. Xu *kaia xu peresiti xu xɔa* a máá: “X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose,” témé.

¹⁶ Me kò nxãaska Pilato máà xu Me, nxãasegam gha xgàuè ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu Jeso ba sèè,

¹⁷ Me Gam dis xgàu sa dcèé a tcg'oa, a 'Tcúú c'òá' ta ko ma tciès qgàis koe síí (ncèè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gologota' ta ma tciè sa).

¹⁸ Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'ẽe tsara khòè tsara hẽéthẽé e Gam cgoa, cúí ba c'ẽe xòèa ba za, me c'ẽe ba c'ẽe xòèa ba za, Me Jeso ba nqàè koe téé.

¹⁹ Me kò Pilato x'ái sa góá hãa, a xgàus koe qáéa tòó sia; ncẽetas kòo ma nxáráse: “NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA,” ta ma ma.

²⁰ Ne kò kái ne Juta ne ncẽes x'ái sa nxárá, ãem kò Jeso ba xgàuèam qgái ba kò x'áé-dxoom ka cúú me e khama. Si kò x'ái sa Hebera dis kg'uis ka hẽé, Latini dis ka hẽé naka Gerika dis ka hẽéthẽé góàèa.

²¹ Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba bìrí a máá: “Táá góá naka máá: 'Juta ne dim X'aiga ba,' témé guu, igaba máá: 'Ncẽem khòè ba kòo máá, Juta ne dim X'aiga Me e,' témé,” ta xu méé.

²² Me Pilato xɔa a máá: “Eẽr góá hãa sar góá hãa,” témé.

²³ Eẽ xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáia ba sèè, a 4 zi dtcòò zi cgoa q'aa-q'aa a, si dtcòò sa khòèm di sa ii, me q'oo koe ko hãaèm qgáim cúí ba qau. Ncẽem qgái ba kò qgáè-dàò úú tama, a cúí xòè koe tc'amaka guu a nqãaka xõas koe qgãèèa.

²⁴ Xu kò bìríku a máá: “Hààn xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòo naka bòò dìina gha sèè me sa,” témé. Ncẽe sa kò kúúuse, ãe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá:

“Qgáia Te xu kò q'aa-q'aaku,
a Tiri qgáian domka cgúúan ntcòo,”
témé sa. Ncèea ncõo-kg'ao xu kò hẽé ga a.

²⁵ Jesom dis xgàus qàe koes kò xòò sa tẽe, naka Gam ka xòòs ka qõese sa hẽé, Marias ncẽe Kelopasem dis khòè sa, naka Maria Magatalena sa hẽéthẽé e.

²⁶ Eëm ko Jeso ba xòò sa ãe koe bóò, naka xгаа-xгааase-kg'aom ãem kò ncàma hãa ba hãéthãe e me qàea sa koe tãe, kam kò xòò sa birí a máá: “Khòe seè, sarim cóam ga me e ncãe ba!” témé.

²⁷ A ba a xгаа-xгааase-kg'ao ba birí a máá: “Bóò, saòs ga si i ncãe sa,” témé. Me kò xгаа-xгааase-kg'ao ba ãem x'aèm koe guu a sèe a x'áea ba koe úú si.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Wèe gúua nea xg'ara hãa sa q'ana hãasem kò Jeso ba ncães gúus qãá q'oo koe máá: “Cáma raa!” témé. Ncães gúu sa kò kúrúse, *Nqarim di zi Tcgãya zi gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.*

²⁹ Si kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas gàba sa hãa, khama xu kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas x'úrú sa tcìika-tcamkuan dim hìim koe tòó, a ghùì a kg'áma ba koe úú.

³⁰ Eëm ko Jeso ba tsau tshàan kg'áa xg'ara kam kò máá: “Xg'ara-xg'araèa ia!” témé. A ba a tcúúa ba qám, a sònàa tcg'òó.

³¹ Kg'ónòsean dim cáim me e kò ii, me kò q'uu dim cáim ba cgáém cáim Sabata di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cáim ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'ãe tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'óán gha khòáè, i tc'áróan xòòe sa.

³² Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'ãà dim khòem di c'óán khòá, ncãe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'ãem dian hãéthãe e.

³³ Igaba ãe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxãakamaga x'óóa hãa, xu kò táá c'óáa ba khòá.

³⁴ Igabam kò ncõo-kg'ao xu ka c'ãe ba Jeso ba kg'áo-xgàom cgoa gáò dxàbè, i kúúga qháése c'áòan hãe naka tshàan hãéthãe gaa koe guu a ntcãa.

³⁵ (Khòem ãe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, *a ba a ko nxàea tcg'òó o*, gatu igaba tu gha thãe nxãasega dtcòm ka.)

³⁶ Ncãe zi gúu zia kò kúrúse, ãe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncãe kò máá: “C'óáa ba ka cúian ga khòáè tite,” ta mée sa.

³⁷ Si ko c'ães *Tcgãyas Nqarim di* sa gataga máá: “Bóò xu gha gaam ãe xu gáòà hãa ba,” témé.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Ncãe zi gúu zi qãá q'oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncãe kò Jesom di xгаа-xгааase-kg'ao ii ba, Jesom dim tc'áró ba xàia hãase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kò q'áò khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc'áró ba sèe.

³⁹ Nikodemasem ncãe kò kg'aia Jeso ba ntcúú ka dàraa hãa ba kò hãa cgoa mea. Nikodemase ba kò tshãán hãe, naka tcgáúse di nxúian hãéthãe óá, 30 qóm-q'ooan khama noo o.

⁴⁰ Jesom dim tc'áró ba tsara kò sèe, a tsara a tshãán cgoa xg'ae-xg'ae a q'úú qgái cgoa kúrúèa kòan cgoa tcám me. Ncãe sa kò caus Juta ne ko ma kg'aiga kg'ónòkus ga si i.

⁴¹ Eëm kò Jeso ba xgàuèa hãam qgáim koem kò xhàrà ba hãa, me kò kabam hãem tc'ám di ba xhàrà q'oo koe hãa, ncãe cúí khòe ga qanega gam koe kg'ónòè tama ba.

⁴² Juta ne dim cáim kg'ónòsean di me e kò ii, si kò tc'ám sa cúú si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg'ónò.

20

Kàa gúus tc'ám sa

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Tc'ãà dim cáim bekem dim di ntcúúkg'ai cgoa, qanega i ntcúú u koes kò Maria Magatalena sa tc'ám koe hàà, a hàà nxòá sa bóò si tc'ám-kg'ám koe ghànèa tcg'òòea.

² Si ko Simonem Peterem koe hěé naka c'ěem xгаа-xгааase-kg'aom koe hěéthěé qgóéa síí, ncěe kò Jesom ka ncàmmèa ba, a síí bìrí tsara a a máá: “X'aiga ba xu tc'áms koe séèa tcg'òóa hãa, ta c'úua hãa nda koe xu úú Mea hãa sa!” tas méé.

³ Me kò nxãaska Petere gaam xгаа-xгааase-kg'aom cgoa xgoaba, tsara tc'áms koe qđò.

⁴ Wěéa tsara ga kòo qàrò, igabam kò gaam xгаа-xгааase-kg'ao ba Petere ba qgóéa guu, a tc'áms koe tc'ãa a síí.

⁵ Téem ko a qámse a xhõo a bóò kam kò q'úú qgái cgoa kúrúèa koàn cúí ga bóò i gaa koe hãa, igabam kò táá q'oo koe tcãa.

⁶ Me kò nxãaska Simonem Petere ba kháoka xùri me a hàà, a hàà tc'áms koe tcãa; a q'úú qgáian cgoa kúrúèa koàn bóò i gaa koe xõe,

⁷ naka kg'ónò cgoa dim qgáim ncěe kò Jesom tcúú koe hãa ba hěéthěé e. Qgái ba kò koàn cgoa hãa tama a kò cúíaga qabesea ntcõe.

⁸ Me kò nxãaska gaam xгаа-xгааase-kg'aom, ěe kò tc'áms koe tc'ãa a síí ba, q'oo koe tcãa thěé, a bóò, a dtcòm.

⁹ Qanega tsara kò *Nqarim dis* Tcgãya sa kómá q'ãa tama, Jeso ba méém x'ooan koe těès gúù si i ta kòo méé sa.

¹⁰ Tsara kò nxãaska xгаа-xгааase-kg'ao tsara x'áé koe kabise a dìbi.

Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Igabas kò Maria sa tc'áms ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eěs hãa a ko qanega kg'ae kas kò qámse a tc'áms q'oo koe xhõo a bóò,

¹² a sa a càm moengele tsara q'úúse hana tsara bóò, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcõóa-ntcõe, c'ěe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'ěe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcõóa-ntcõe.

¹³ Tsara těè si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae?” témé. Si máá: “Tirim X'aiga ba xu tcg'òóa hãa, ra c'úua hãa nda xu úú Mea sa!” témé.

¹⁴ Ncěetas ko méé kas kò kabise a Jeso ba bóò Me tééa-těe, igabas kò Jeso Me e sa táá bóò q'ãa.

¹⁵ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae? Dìí ba si ko qaa?” témé. Xhàrà-kg'ao Me e, tas kò tc'ěea hãa khamas kò bìrí Me a máá: “Aboè, ncěe tsáá ga tsi kò séè Mea hãa ne bìrí te nda koe tsi xòò Mea hãa sa, nakar séè Me,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa kabise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncěe sa ko máá: 'Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè,' témé.)

¹⁷ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe kabise ta ga hãa ke. Igaba méé si Tíí qđe ga xu koe qđò naka síí bìrí xu naka máá: ‘Kabiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,’ ” témé.

¹⁸ Si kò Maria Magatalena sa xгаа-xгааase-kg'ao xu koe qđò a síí bìrí xu a máá: “X'aiga bar bóò hãa!” témé. A sa a bìrí xu ncěe zi gúù zim bìrí sia sa.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Tc'ãa dim càm bekem dim di dqòan ka xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu xg'aea hãa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'áman qarika tcěekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hàà xg'aekua xu koe téé a ba a bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé.

²⁰ Eěm ko ncěe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hěé naka xòèa ba hěéthěé x'ái xu. Eě xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu X'aiga ba bóò ka xu kò qãè-tcao.

²¹ Me gaicara Jeso ba bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa! Ncěem ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé.

²² Eětam ko mééa xg'ara kam kò dqòma tcãa cgae xu u, a máá: “Tcom-tcomsam Tc'ěe bar ko màà xao o.

²³ Ncèè c'èe khòean xao kòo gaan di chìbian qgóóa máá ne i qgóóa mááèa, a ncèè qgóóa máá a tama xao kò hãa, ne i qgóóa mááè tite,” tam méé.

Jeso ba ko Tomasem koe x'áise

²⁴ Nxãaskam kò Tomasem (ncèe Didimo ta kòo ma tcièm) 12 xu ka c'èe ba gaxu cgoa hãa tama, ãem kò Jeso hààraa ka.

²⁵ Khama xu kò c'èe xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí me a máá: “Ncãa xae X'aiga ba bóò!” témé.

Igabam kò bìrí xu a máá: “Cgabian di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bóò tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcãa tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcãa tama ner cuiskaga dtcòmà hãa tite,” tam méé.

²⁶ Bekem qãá q'oo koe xu kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea hãa, me kò Tomase ba hãa cgoa xua. Nquu-kg'ám ne kò tcèekg'amsea hãa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé.

²⁷ A nxãaska Tomase ba bìrí a máá: “Tshàua tsi ncèe koe tcãa, naka tsia tshàua Te bóò. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcãa a. Káise tc'èe-tc'èesean cgoa q'aa naka dtcòm,” témé.

²⁸ Me Tomase xoa Me a máá: “Tiri Tsi X'aiga Tseè, a tiri Tsi Nqari Tseè!” témé.

²⁹ Me nxãaska Jeso ba bìrí me a máá: “Ncèe tsi ncãa bóò Te ka tsia ko dtcòm? Eè bóò tama igaba ko dtcòm nea ts'ee-ts'ee'g'aièa!” témé.

Dúú domkas ncèes tcgãya sa góáèa sa

³⁰ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu cookg'ai koe kái zi x'ái zi c'èe zi kúrí, ncèes tcgãyas koe góáse tama zi,

³¹ igaba i ncèean góáèa hãa, nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòmà ka Gam dim cg'òèm koe kg'òèan úú ka.

21

Jeso ba ko 7 xu xгаа-xгааse-kg'ao xu koe x'áise

¹ Ncèe zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu koe x'áise, Tiberia dim tshàam koe. Ncèetam ma x'áisea.

² Simonem Petere ba hëé, naka Tomase ba hëé (ncèe kò Didimo ta ma tcièe ba), naka Nataniele ba hëé, ncèe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóá tsara hëé, naka xгаа-xгааse-kg'ao tsara c'èe tsara hëéthëé xua kò xg'aea hãa.

³ Simonem Petere ba kò c'èe xu bìrí a máá: “Qòòr ko a síi x'aùan qgóó,” témé. Xu máá: “Qòò cgoa tsi xae gha,” témé. Xu tcg'oa a xu a síi dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò ãem ntcùúm ka táá cúí gúú ga qgóó.

⁴ Kaisa ntcùúkg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'ám koe téé-tëe, igaba xu kò xгаа-xгааse-kg'ao xu táá Jeso Me e sa bóò q'ãa.

⁵ Me Jeso ba tcii xu a máá: “Cóá xaoè, cúí x'aù ga xao gáé hòò tama?” témé. Xu xoa Me a máá: “Eè-èe!” témé.

⁶ Me bìrí xu a máá: “Gaxao dis c'uisí sa kg'áo xòèan dxòrom di koe xaoa tcãa, c'èe gúú xao gha hòò ke,” témé. Xu xaoa tcãa si, a xu a dxòrom q'oo koe tcèea tcãa sa ka tààè, x'aùan di kái-q'ooan ka.

⁷ Me kò nxãaska xгаа-xгааse-kg'aom ãe Jesom kò ncàma hãa ba Petere ba bìrí a máá: “X'aiga Me e!” témé. Eëm ko Simonem Petere ba kóm X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáian hãa (tséé sam kò nxòòà máá ana hãa khama), a ba a tshàan q'oo koe nxàa tcãa.

⁸ Igaba xu kò c'èe xu xгаа-xгааse-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsam-tsáó koe síi, x'aùan ka cg'òèa hãas c'uisí sa tcèe a. Nqòómkg'ai ka xu kò nquú tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúí zi kò qaùà hãa.

⁹ Eè xu ko nqòómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxùúsea hãa, a x'aùan úúa hãa naka péréan hëéthëé e.

¹⁰ Me kò Jeso ba bìrí xu a máá: “C'ěe x'aùan ẽe xao ncãa qgóó xao óá,” témé.

¹¹ Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'aùan ka kò cg'oèa sa tcèa tcg'òò, 153 i kò ii. Káí i kò ii igabas kò c'uisí sa táá tòà.

¹² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Hàà xao naka hàà tc'óó,” témé. Nxãaska i kò xгаа-xgaase-kg'aoman kgoarase tama, tèè Me i gha a máá: “Dìí Tsia?” témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hãa khama.

¹³ Me Jeso ba hàà, a hàà péréan sèè, a máà xu. A ba a gataga hěe x'aùan ka.

¹⁴ Ncèea kò nqoana dim x'aèm ga me e, ncēm kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise ba, ãem kò x'ooan koe ghùiea ka.

Jeso ba hěe naka Petere ba hěéthěe tsara

¹⁵ Eẽ xu ko tc'óóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba bìrí a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncēe xu khòè xu ka tsia ncàm Tea?” témé. Me bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tiri ghùu-coan dxòókagu,” témé.

¹⁶ Me kò gaicara Jeso ba bìrí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Me bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan kòre,” témé.

¹⁷ Nqoana dis kam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Petere ba kò tshúu-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tèè me a máá: “Ncàm Tea tsia?” témé khama, kam kò máá: “X'aigaè, wèé zi gùú zi Tsi q'ana; ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana!” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan dxòókagu.

¹⁸ Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Eẽ tsi xg'ao cg'aré ii ka tsi xg'ao ko hãakaguse, a ko kg'ama tẽe a qđò ẽe tsi ko tc'ěe koe. Igaba ncēe tsi kaia hãa ka tsi gha tshàua tsi tchoanà, me gha c'ẽem khòè ba hãakagu tsi, a ba a ẽe tsi tc'ěe tama koe úú tsi,” tam méé.

¹⁹ (Ncēeta mééan kam kò Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba x'áakagu.) Kam kò nxãaska bìrí me a máá: “Xùri Te!” témé.

²⁰ Petere ba kò ntcēè, a c'ẽem xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàmna hãa ba qãaa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncēe ba gam ẽe kò dqòa di tc'óoan koe, Jesom koe ghãase ntcēm ga me e, ncēe kò tèè Me a ko máá: “X'aigaè, dìina ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcàa Tsi?” témé ba.)

²¹ Eẽm ko Petere bóò me, kam kò Jeso ba tèè a máá: “X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?” témé.

²² Me Jeso ba xoa me a máá: “Kg'òèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga síi k̄abise sar kòò tc'ěe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe? Tsáá méé tsi xùri Te,” tam méé.

²³ Si kò ncēes tchõà sa khòè qđeku xu koe qòàrase, ncēm xгаа-xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá, x'óóm tite, témé tama, kg'amam kòò máá: “Kg'òèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga síi k̄abise sar kòò tc'ěe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe?” témé.

²⁴ Ncēm xгаа-xgaase-kg'ao ba gam ncēe zi gùú zi kò nxàea tseegukaguam ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hãa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

Tcgãyas dis chõò-q'oo sa

²⁵ Jeso ba kò gataga thěe c'ẽe zi gùú zi káí zi kúrú. Ncēè wèéa zi ga kò cúí-cúí góáèa hãa nem ga kò, bóòr ko ka, nqóóm ga ba kgoana naka wèé zi tcgãya zi ncēe zi qgóó tama, ẽe ga kò góáèa hãa zi.

TSÉÉ ZI

x'áè úú-kg'ao xu di zi

Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'áè úú-kg'ao xu di zi” dis tcgāya sa ko Lukam dis tcgāya sa còoka qǒ̀̀kagu. Luka ba ko ncēes tcgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'āà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ēem ka tc'āà-cookg'aiès ka, a qāè tchṑ̀an Gam ka tsai-tsai: “Jerusalem koe hḗe naka Jutea koe hḗe naka Samaria koe hḗe naka nqǒ̀̀m chṑ̀-q'oo koe hḗethḗe e” (1:8). Kaisases ko ncēes tcgāya sa bìrì ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqǒ̀̀m koe ma tsai-tsais ka hḗethḗe e.

“Tséé zi” dis tcgāya sa nqoana xò̀̀an cgoa q'aa-q'aasea hāa, a ko x'ái, Jesom di qāè tchṑ̀an kò ma xgaa-xgaaè sa hḗe, naka si kò ma kereke sa tshàò̀èa sa hḗethḗe e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusalem koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ēe xò̀̀an khama noose ne kò qǒ̀̀
3. Càùsea ne kò qǒ̀̀, a wèém nqǒ̀̀m koe sí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tcgāyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xǎa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusalem koe hàna ne koe Pentekoste ò̀̀m cá̀m ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'ā̀̀a-cookg'ai a qari-qari.

X'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan hḗe naka Nqarim ò̀̀m kg'uim di qarian hḗethḗe ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe qā̀̀ese x'áise.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba
- nxàea tseegukagu-kg'ao
- kereke sa
- kgoarasea ne
- tǎá zi qhà̀̀o zi di ne khò̀̀e ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qà̀a ne (1)
- Petere ba hḗe naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hḗethḗe di tsééa ne Jerusalem koe (2-7)
- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hḗe naka Samaria hḗethḗe koe (8-12)
- Paulom di tsééa ne wèém nqǒ̀̀m koe: (13-28)
  - Paulom di xgaa-xgaan dis qǒ̀̀s tc'ā̀̀a di sa (13:1-14:28)
  - Jerusalem di xg'ae sa (15:1-35)
  - Paulom di xgaa-xgaan dis qǒ̀̀s cá̀m di sa (15:36-18:22)
  - Paulom di xgaa-xgaan dis qǒ̀̀s nqoana di sa (18:23-21:16)
  - Paulo ba ko qáè-nquuan koe tcā̀̀è, a Roma koe sí (21:17-28:31)

Jesom di nqarikg'ai koe qà̀a ne (1)

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ēem gha hàà sa nqò̀̀kagu

¹ Teofilaè, tc'ā̀̀a dis tcgāyas tiris q'oo koer kò wèé zi gù̀̀o zi ncēm kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kù̀̀rú a xgaa-xgaa zi ka góáa hāa.

² Me nxāk'g'aiga nqarikg'ai koem ko sée a úú̀̀em cá̀m ba sí tcā̀̀a, ēem kò Tcom-tcomsam Tc'ēem di qarian ka ēem nxará tcg'ò̀̀a hāa xu x'áè úú-kg'ao* xu x'áèan máa ka.

³ A ba a kò ēem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dà̀̀o zi cgoa x'áise, kg'ò̀̀èam hāa sa. 40 cá̀ma nem kò x'áise xu, a ko Nqarim di x'aian di zi gù̀̀o zi ka kg'ui cgoa xu.

* 1:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

⁴ A kò ěem hãa a ko tc'õó cgoa xu ka ncĕe x'áean máa xu a máá: “Táá méé xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba méé xao *kg'aia* Abom nqòðkagua hãa sa qãa, ncĕe xao Tíí koe kóma hãa sa.

⁵ Johane ba kò tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qãá q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'ĕem cgoa tcguù-tcguuè,” tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe séè a úúè
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Khama ěe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tĕè Me a máá: “X'aigae, ncĕem x'aem ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di x'aian kabia máá?” témé.

⁷ Me *Jeso ba* birí xu a máá: “Ncĕem Abo ba Gam di qarian ka tòóá x'aean hĕé naka cáman hĕéthĕé xao gha q'ãa sa gaxao di tama.

⁸ Igaba ěem ko Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hĕé, naka wĕém xg'aekum Jutea dim koe hĕé, naka Samaria dim xg'aekum koe hĕé, naka nqòóm chòò-q'oo koe ga hĕéthĕé e,” tam méé.

⁹ Ncĕetam ko mééa xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò Me koe ga séè a *nqarikg'ai koe* qaðkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcãà Me.

¹⁰ Eĕ xu nqarikg'ai koe tcgáíá xu qãea tòóá, ěem ko ma qòò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse hana tsara khòè tsara hàà qàea xu koe téé,

¹¹ a tsara a máá: “Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncĕe koe téé-tĕe a téé a ko nqarikg'ai koe bóò? Jesom ncĕe gaxao koe séè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncĕe xao bóò Mem ko qòòm cgoa ga kabise a hàà,” ta tsara méé.

Matias ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa séè
(Mt 27:3-10)

¹² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu Olife ta ko ma tciièm xàbim koe guu a Jerusalema koe kabise. Xàbim ncĕe ba kò Jerusalema ka cúu me e, Sabata dim cáim ka tsi ko kgoara máàè a síí cgae me khama noo qáò-q'ooa ne.

¹³ Eĕ xu ko *Jerusalema koe* tcãà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí, ncĕe xu kò gaa koe cg'orò cáman hãa ba: Petere ba hĕé, naka Johane ba hĕé, naka Jakobo ba hĕé, naka Anterea ba hĕé, naka Filipi ba hĕé, naka Tomase ba hĕé, naka Baretolomaio ba hĕé, naka Mataio ba hĕé, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse ba hĕé, naka Simonem ncĕe kò tòókuan x'ãà máá ba hĕé, naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hĕéthĕé xu u kò ii.

¹⁴ Wèéa xu ncĕe xua kò khòè zi hĕé, naka Marias Jesom ka xòò sa hĕé, naka Gam ka qòese ga xu hĕéthĕé cgoa xg'ae a tcãà tcáo a cúim tc'ĕem cgoa còrè.

¹⁵ Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò ěe xu cáim xu ka Petere ba tĕe a qòese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá:

¹⁶ “Tíí qòe ga xaoè, ncĕes gúús *Nqarim dis* Tcgāyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncĕem kò Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba Dafitem kg'ám koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncĕe Jeso ba kò hàà qgòó xu khòè xu dim tc'ãà-cookg'ai kò ii ba.

¹⁷ Jutase ba kò sixae ka c'ĕe me e, a kò sixae cgoam gha cúis tséé sa kúru ka nxará tcg'òóèa hãa.

¹⁸ Eĕm ko Jutase cg'ãè cauan kúru kam kò ěem kò suruta cgoaè marian cgoa xhára ba x'ámá. Ncĕem kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqàè, i wèè q'oo gúua ba tcg'oa ba.

¹⁹ Ne kò wèè ne khòè ne ěe kò Jerusalema koe x'ãèa hãa ne gaas gúú sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhára ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciè. Ncĕe sa ko máá, 'Xháràm c'áòan di ba,' témé.

²⁰ Pesalema zi dis Tcgāyas koe i góásea hãa khama a ko máá: 'Gam di x'áean méé i nqoo-nqoosam qgái ba ii, naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'ãè guu,' téméè, a i a ko gaicara máá:

'C'ëem khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'
téméè.

²¹ Gaa domkagam kò c'ëem khòè ba qaase, ncëe kò sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ãem kò ko X'aigam Jeso ba qđòa te cgoa xae e ka ba,

²² Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a *séè a nqarikg'ai koe úúèm* x'aèm koe tcãàn koe. Ncëe xu khòè xu ka c'ëe ba méém sixae cgoa hàà nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom *x'ooan koe* tãea hãa di ba," tam *Petere* méé.

²³ Xu kò cam khòè tsara nxará tcg'òó, Josefam ncëe kòo Barenabase ta ma tciie ba, ncëe kò Jusetò dis cg'òès ka q'ãaè hãa ba hëé, naka Matiase ba hëéthëé tsara.

²⁴ Ne kò nxãaska còrè a máá: "X'aigaè, ncëe wèé khòèan di tcáóan q'ana hãa Tseè, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxará tcg'òóa máásea hãa sa,

²⁵ nakam ncëe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncëem kò Jutase aagua a, a ba a ãem ko qaam qgám koe† qđò," témé.

²⁶ A ne a kò cgúúan xg'ám, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãàè.

Petere ba hëé naka c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)

2

Tcom-tcomsam Tc'ëem di hàà-q'ooa ne

¹ Eëm ko Pentekoste dim cam ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúím qgám koe xg'aea hãa.

² Me kò kúúga tcéé-tcëe ba nqarikg'ai koe guu a tc'irìa ne hãa koe hàà, kiam tc'ãám di ts'oo-q'ooan khama xam ba, a hàà ãe ne ko hãam nquum koe cg'oè.

³ I kò c'eean di taman khama ii gúúan hòòse, a tsai-tsai q'aase, a gane koe ntcóó.

⁴ Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaèè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tam zi kg'ui, ãem kò Tc'ëe ba ma máà nea khama.

⁵ Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne.

⁶ Eë ne ko ncëes tcéé-tcëe sa kóm, ka ne kò kái ne khòè ne hààra xg'ae, wèém khòè ba ne kò kóm me ko gam di taman kg'ui.

⁷ Ne kò are, a xháé, a ne a máá: "Kháé ncëe ko kg'ui ne khòè ne wèé ne gáé Galilea di ne tama nea?"

⁸ Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncëe ta ába cgoaèa hãa sa?

⁹ Paretia ta hëé, naka Mede ta hëé, naka Elame ta hëé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hëé, naka Jutea di ta hëé, naka Kapatokia di ta hëé, naka Ponto di ta hëé, naka Asia di ta hëé,

¹⁰ naka Ferugia di ta hëé, naka Pamfilia di ta hëé, naka Egepeto di ta hëé, naka Libia di c'ëe xòè di ta hëé, Kurene *ta ko ma tciiem x'áém* qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hëé,

¹¹ Juta ta hëé, naka Juta khama kúrúsea ta hëé, naka Kereta ta hëé, naka Arabia ta hëéthëé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di taman cgoa kg'ui," ta ne méé.

¹² Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tãèku a máá: "Dúú sa ko nxàès gúú sa gáé ncëe sa?" témé.

¹³ Igaba ne kò c'ëe ne ncòì ne a máá: "Kái gõéa ne ne kg'áà hãa," témé.

Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui

† 1:25: ãem ko qaam qgám koe - Gerika sa ko máá: "qgáia ba koe" témé.

¹⁴ Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-těe, a ba a khòe ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: “Gaxao khòe xao Jutea di xao hěe, naka gatu wèe tu ncēe Jerusalema koe x'àe tu hěéthěe mée tu komsana te, nakar birí tu u, ncēes gúus ko dùú sa nxàe sa.

¹⁵ Ncēe ne khòe nea nqàre tama, ēe tu ma tc'ēea khama, qanega i 9 di x'aè e ntcùúkg'ai cgoa di i khama.

¹⁶ Igabas ko ncēes gúu sa porofitim Joelem ka nxàeèas ga si i, ncēm kò *Nqari ba* máá:

¹⁷ ‘Còo di xu cáń xu kar gha Tíi Nqari Ra

wèem khòem koe Tirim Tc'ēe ba ntcāa.

Xu gha gatu di xu cóá xu hěe naka cóá zi hěéthěe porofita,

xu gha gatu di xu qáń-kg'ao xu x'ái zi bóò,

xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sòokuri zi sòokuri.

¹⁸ Tiri qāan koe ga igaba,

kg'áòan hěe naka dxàean hěéthěe

koer gha ēe xu cáń xu ka

Tirim Tc'ēe ba ntcāa,

ne gha porofita.

¹⁹ Are-aresa zi gúu zir gha tc'amaka x'ái,

nqarikg'ai koe,

a Ra a gha *are-aresa zi x'ái zi nqāaka x'ái*,

nqōómkg'ai koe,

c'áòan hěe naka c'eean hěe naka ts'énèan hěéthěe di zi.

²⁰ Cáń sa gha ntcùú sa kúru,

me gha nxoe ba c'áòan khama ii,

Nqarim dim cáń hàà tamas cookg'ai koe,

ncēe kaia hāa a ko x'ám cáń ba.

²¹ Me gha wèem

ēe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'òe ba tcii ba kgoaraè,'

tam Joele méea.

²² “Gaxao khòe xao Iseraele di xaoè, ncēe kg'uiian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò Khòem Nqarim ka xao nxára tcg'òóa mááea hāa Me e; qarian di zi tséé zi hěe, naka are-aresa zi x'ái zi hěéthěem kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao xg'aeku koe kúru, ncēe xao ma q'ana khamaga ma.

²³ Nqari ba kò nxāakamaga kàa sa úúa hāa, a ba a bóòa tcg'òóa hāase kò Jeso ba tshàu q'ooa xao koe tcāa, xao kò cg'òo Me, cg'āe cau xu khòe xu máa xu xgàus koe tceea ba ka.

²⁴ Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùu Me, a ba a x'ooan di thòòan koe kgoara Me, x'ooa nea qgóó Me i gha di qarian úú tama khama.

²⁵ “Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:

'X'aigam *Nqari* bar kò wèe x'aè ka cookg'aia te koe bóò.

Tirim x'òam kg'áòm xòe zam hàna

khamar cuiskaga ntcāa-ntcāaèa hāa tite.

²⁶ Gaa domka i tcáóa te qāe-tcaoa;

i tama te thěe qāe-tcaoa,

me gha tirim tc'aróm ga ba thěe gataga nqòòan koe kg'òe.

²⁷ Cuiskaga Tsi tc'ēea te

x'óóa ne khòe ne dim qgáim koe aagua hāa tite,

kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba

guu nakam ts'óóa hāa tite khama.

²⁸ Kg'òèan koe ko úú te dàòan Tsi x'ái tea hāa;

a Tsi a gha hàna Tsi ko hāa ne

qāe-tcaoan ka cg'òe-cg'oe te,' tam Dafite ba méea.

²⁹ “Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgõosem Dafitem ka bìrí xao o, x'óóam hãa a kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'ám sa ncëe cáím ka igaba qanega gatá xg'aeku koe hãa.

³⁰ Porofiti me e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa sa, a máá, gam di x'aian dis ntcõó-q'oos koem gha gam dim qhàò ba ntcòó, téméa sa.

³¹ Còokam kò bóòà hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe tēean ka kg'ui, a máá, *Kreste ba* kò x'óóa ne khòè ne dim qgàim koe táá aaguè, i kò gataga cgàaa ba táá ts'óó, témé.

³² Ncēm Jeso bam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan di ta nxàea tseegukagu-kg'ao ta a.

³³ Eēm ko *Jeso ba* tc'amaka dis ntcõó-q'oos Nqarim dim x'òàm kg'áò xòè dim dis koe ghùì a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-tcomsam Tc'ēe ba Xòòm koe hòò, a ba a kò wèès gúús ncëe tu ko bóò a ko kóm sa ntcāa xòó.

³⁴ Dafite ba kò nqarikg'ai koe qàò tama khama, igabam kò máá:

'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áò x'òàa Te xòè koe ntcõó,

³⁵ nakar gha nxāakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú

naka i nqàrèa Tsi ka nqāaka hãa, '

témé.

³⁶ “Gaa domka méé ne wèé ne Iseraele ne ncëe sa qāèse q'āa: ncëe tu kò xgàum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hēé naka Kreste ba hēéthēé kúrúa,” tam Petere méé.

³⁷ Eē ne ko khòè ne ncëe sa kóm ka i kò tcáóa ne qhòmse, ne Petere ba hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthēé bìrí a máá: “Sita ka qōese ga xaoè, nta ta gha hēé?” témé.

³⁸ Me Petere xoa a máá: “Tcóóse gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso Krestem dim cg'òèm koe tcguù-tcguuè, nxāasega i gha gatu di chìbian qgóóa máàè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'ēe ba abas khama hòò.

³⁹ Nqòòkaguku sa gatu hēé, naka gatu di cóán hēé, naka wèéan ēe nqúù ka hàna hēéthēé di si i khama, wèé ne ēem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii ne,” tam méé.

⁴⁰ A ba a kái kg'uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase ncëes qhàòs cg'āè caus koe,” témé.

⁴¹ Ne kò gane ēe kò gam di kg'uian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne ēem cáím ka càuse.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma kg'òèa xg'ae sa

⁴² Wèé x'áè ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe máàse, a kò xg'ae a cúís gúù sa kúrú, a ne e péréan tc'òó, a còrè.

⁴³ Ne kò wèé ne khòè ne q'áòs ka tcāàè, zi kò kái zi gúù zi are-aresa zi hēé naka x'ái zi hēéthēé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrúè.

⁴⁴ Ne kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne xg'aea hãa, a cúís gúù sa xg'aea máána hãa.

⁴⁵ A ne a wèé zi gúù zi ēe ne q'òòà hãa zi x'amágu, a ne a q'aa-q'aaku, ēem ma wèém khòè ba ma tcàoa hãa khama ma.

⁴⁶ A ne a kò wèé cáím ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu ma xùrikua khama péréan tc'òó; qāè-tcaoa hãa a auku di tcáóan úúa hãase ne kò tc'òó.

⁴⁷ Nqari ba ne kòo dqom, a ne a kò wèé khòèan ka ncàmmèa hãa. Me kò Nqari ba wèé cáím ka gane di nxáráse-q'ooan càù ēe kò kgoaraèa hãa ne cgoa.

3

Nqara hãam dtcàrà-kg'ao ba ko qāèkaguè

¹ C'ēm cáím ka tsara kò Petere ba hēé naka Johane ba hēéthēé tsara còrè di x'áè ka tempelem koe qòò, nqoana di x'áè ka.

² Me kò ábà nqais koe ga guu a nq̄ara hãam khòè ba ‘T’òè’ ta ko ma tcièm tempelem-kg’ám koe hàna. Wèé cáim kam kò gaa koe sèè a úúè a sí tòòè a ko ãe ko tcãà ne khòè ne máàku zi dtcàrà ba.

³ Eëm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg’ám koe tcãà kam kò máàku sa dtcàrà tsara a.

⁴ Tsara téé a tcgái-q’ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara bìrí me a máá: “Bóò tsam m,” témé.

⁵ Me khòè ba qãèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hãase.

⁶ Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga hëé naka gauta ga hëéthëér úú tama, igabar gha ãer úúa hãa sa máà tsi: Jeso Krestem Nasareta ñim cg’òè ka tãe naka tsia qõò te!” témé.

⁷ A ba a kg’ám x’òàm gam ñim cgoa qg’óó ghùì me, i khòèm di nq̄àrèan hëé naka nqõáa ba hëéthëé kúúga q’am.

⁸ Me nxàia tãe a nq̄àrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qõò te, a ba a gatsara cgoa tempelem q’oo koe tcãà; qõòam ko téé a nxàia a Nqari ba dqòm.

⁹ Eë ne ko wèé ne khòè ne bóò me, me ko qõò a ko Nqari ba dqòm,

¹⁰ ka ne ko bóò q’ãa me, me gaam khòèm ncëe kò káise tempelem ‘T’òè kg’ám’ ta ko ma tcièm koe ko ntcõó a ko dtcàrà ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcãàè, dùús kúrúse cgae mea hãa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg’ui

¹¹ Gaam khòèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc’àmà-tc’amasea hãa ka ne kò khòè ne qàrà sí cgae xu, xàò-xaos Solomonem di sa ta ko ma tciès qg’ais koe, kaisas ares ka tcãàèase.

¹² Eëm ko Petere ncëe sa bóò, kam ko bìrí ne a máá: “Khòè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncëe sa arekagu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam mà? Sitsam di qarian hëé kana sitsam di Nqari-tcáóan hëéthëé domka tsam kúrú mem ko qõò, ta xao tc’èea?”

¹³ Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xõò ga xu di ba, nxãa ba Gam ñim Qãàm Jeso ba x’áakagua. Tcg’óó Me xao kò, síim gha cg’òè ka, a xao a kò Pilatom cookg’ai koe c’úúse Me, ncëe kò qõòm gha ka kgoara Mea hãa ba.

¹⁴ A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c’úúse, a dtcàrà máase cg’õo-kg’aom gha kgoaraè sa.

¹⁵ X’aigam kg’òèan di ba xao kò cg’õo, igabam kò Nqari ba x’ooan koe ghùì Me. Ncëes gúús di xae nxàea tseegukagu-kg’ao xae e.

¹⁶ Dtcòm ka i kò Jesom di cg’òèan ncëem khòèm, ncëe tu ko bóò a q’ana ba, qarian máana hãa. I Jesom koe guua dtcòmàn ncëem khòè ba gatu wèé tu cookg’ai koe kg’òèkagua.

¹⁷ “Ncëeska, tíí kíí gatuè, q’ana ra hãa, c’úúa tu kò hãa domka tu ncëes gúú sa kúrú hãa sa, gatu di xu tc’ãà-cookg’ai xu kò hëéa khama.

¹⁸ Nqari ba wèé xu porofiti xu kg’ám koe guu a kg’aiga nxàea hãa a ko máá, Gam ñim Kreste ba gha xgàràè, témé. A ba a kò ncëe kg’uiàn ncëem dàòm ka tseegukagua.

¹⁹ Gaa domka méé tu gatu di chibian koe tcóóse, naka *Nqarim koe kabise*, naka i gha nxãasega chibia tu tchúua tcg’òèè,

²⁰ nxãasega i gha kaba-kaban tc’èe di x’aèan X’aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Kreste ii ba, ncëem nxãakamaga nxará tcg’òóa máá tua hãa ba.

²¹ Nqarikg’ai koe méém hãa, me gha nxãakg’aiga sí x’aè ba hàà, Nqarim gha wèé zi gúú zi kúrúa kabi di ba, ãem ko ncísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg’ám koe guu a kg’uia hãa sa ba.

²² Moshe ba kò kg'ui a máá: 'X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíi khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèés gúùs ìem gha ko bìrì tu u sa komsana.

²³ Dìim wèém ìe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khòè ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òòè, témé.

²⁴ Xu kò nciísega wèé xu porofiti xu ncēe xu cáim xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hēé naka ìe kháóka hààraa xu hēéthēé e.

²⁵ Gatua porofiti xu hēé naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrúá hãas qáé-xg'ae sa hēéthēé di tu cóá tu u. Ncēm kò Abrahamam cgoa kúrúá hãa sa, a bìrì me a máá: 'Wèé zi qhàò zi nqǒmkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,' témé.

²⁶ Eēm ko Nqari ba Gam dim Qãàm *Jeso* ba ghùì, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síim gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wééa tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òò ka," tam Petere méé.

4

Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe

¹ Eē tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hēé, naka Saduke xu hēéthēé xu hàà cgae tsara a,

² xg'aia xu kò hãa, ìe tsara x'áè úú-kg'ao tsara kòò khòè ne xgaa-xgaa, a kòò Jesom x'ooan koe tēeas ka khòè ne xgaa-xgaa khama.

³ Dqòà a kò ii khama xu kò qgóó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síi xùrikom cáim ba hàà.

⁴ Igaba ìe kò *Nqarim dim* kg'ui ba kóm ne koe ne kò kái ne dtcòm, i kò khòè xu di nxárase-q'ooan 5,000 khama noo.

⁵ Xùrikom cáim ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka *khòè ne di xu* kaia xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé Jerusalema koe xg'ae.

⁶ Me kò Anase kaim peresiti ba hàna, Kaifase ba hēé, naka Johane ba hēé, naka Aleksantere ba hēé, naka wèé xu khòè xu kaim peresitim x'áé di xu hēéthēé e.

⁷ Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòò, a tshoa-tshoa a tēè tsara a, a máá: "Dùútsa qarim ka kana cg'òè m cgoa tsaoa kò ncēeta hēéa?" témé.

⁸ Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè cgaea hãase bìrì xu a máá: "Gaxao khòè ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hēé naka kaia xao hēéthēé xaoè!"

⁹ Ncēm cáim ka tsam kò ko nq̄ara hãam khòè ba kúrúse cgaeas gúùs ncēs qãès ka ko tēè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne

¹⁰ méés nxãaska ncēs gúù sa gaxao hēé naka wèé ne khòè ne Iseraele di ne hēéthēé koe q'ãase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncēe xao kò xgàua hãa ba, ncēm kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncēm khòè ba cookg'aia xao koe qãè a tēé-tēé.

¹¹ Ncēea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguèa hãam nxõám ga Me e, ncēe cgáés nxõá sa kúrúá hãa ba.

¹² I kgoarakuan c'ēe khòè koe ga káà a, me gataga c'ēm khóèm* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka káà me e, ncēe *Nqarim ka* khóèan xg'aeku koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè," tam méé.

¹³ Eē xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xgaa-xgaase tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khòè tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóò q'ãa, Jesom cgoa tsara kò hãa sa.

¹⁴ Eē xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khóèm ìe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa tēe, ka xu kò kg'ui xu gha gúù ga úú tama.

* **4:12:** *khóèm* Gerika sa ko máá, "cg'òè," témé.

¹⁵ A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae,

¹⁶ a máá: “Nta xae gha ma ncēe tsara khòè tsara kúrú? Wèem khòem *Jerusalema* koe x'ãèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'ái sa tsara kúrú hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hãa tite sa ka.

¹⁷ Igaba ncēes gúús gha khòè ne koe táá còoka tsai-tsaisea qõò domka méé xae ncēe tsara khòè tsara dqàè naka tsara táá cúí khòè cgoa ncēes cg'õès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

¹⁸ Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tciia tcãa tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia *Jesom* di cg'õèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xгаа-xгаа sa.

¹⁹ Igabaga tsara kò *Peterea* tsara *Johanea* tsara xoa xu a máá: “Gaxao ka bóòa mááse, *Nqarim* tcgái q'oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, *Nqarim* ka oose?

²⁰ *Sitsama* ko tààè, ncēe tsam bóòa a kóma hãa zi gúù zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé.

²¹ Eè xu ko dqàè tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qõò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò kàà si i khama, wèè ne khòè nea kò èe kò kúrúsea hãas gúús ka *Nqari* ba dqomè khama.

²² *Are-aresam* dàòm ka qãèkaguèam khòem di kuria ne kò 40 sa nqáèa hãa khama.

Dtcòm-kg'ao ne dim còrè ba

²³ Eè tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'èe ne koe kabise a síi xààa máá ne, kaia xu peresiti xu hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu hëéthhëé ko gatsara ka nta mééa sa.

²⁴ Eè ne ko ncēe gúúan kóm kaga ne kò wèèa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm, a *Nqari* ba còrè a máá: “X'aiga *Tsi Nqari Tseè*, *nqarikg'ai* hëé, naka *nqõókg'ai* hëé, naka tshàa ba hëé, naka wèè zi gúù zi gaa koe hàna zi hëéthhëé kúrú hãa *Tseè*.

²⁵ Ncēe ko gatá ka xòòm *Dafitem Tsarim* qãàm kg'ám koe guu a, *Tcom-tcomsam Tc'èem* koe guu a kg'ui a máá:

‘Táá zi qhàò zia dùús domka xgòà hãa,
ne ko khòè ne kàà hùì zi kàa zi kúrú?

²⁶ *Nqõómkg'ai* di xu x'aiga xu
téé-q'ooa xu séèa hãa, x'ãà xu gha ka,
xu tc'ãà-cookg'ai xu xg'aea hãa,
X'aigam Nqari ba hëé

naka *Gam* ka ntcãa tcúúèa ba hëéthhëé cgoa
xu gha x'ãàku ka,

tam *Dafite* méé.

²⁷ *Tseeguan* kaga xu kò ncēem x'áé-dxoom koe *Herote* ba hëé naka *Pontiose Pilato* ba hëé, táá zi qhàò zi di ne hëé naka *Iseraele* di ne hëéthhëé nea xg'aea hãa a ko *Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom* cgoa x'ãàku, ncēe *Tsi ntcãá tcúúa* hãa ba.

²⁸ A ne a èe *Tsi* kò *Tsari qarian* koe hëé naka *Tsari tc'èean* koe hëéthhëé bóòa tcg'òóa hãa sa kúrú, ncēe gha hàà kúrúse sa.

²⁹ Ke ncēeska *X'aiga Tsi Nqari Tseè*, gane di q'aekagukuan koe tòón tcgái, naka *Tsia Tsari* ta qãa ta di tcáóan ghùì-ghui, naka ta *Tsarim kg'ui* ba kgoarasea hãase xóé naka kg'ui,

³⁰ naka *Tsi Tsari* x'òàn tchoanà xòó naka i qãèkagu, naka zi gataga x'ái zi hëé naka *are-aresa* zi gúù zi hëéthhëé kúrúè, *Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom* cg'õè koe,” ta ne ma còrè.

³¹ Eè ne ko còrèa xg'ara kagam ko èe ne kò hãam qgài ba cgùru, ne wèèa ne ga *Tcom-tcomsam Tc'èem* ka cg'òè cgaèè, a *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé a kg'ui.

Dtcòm-kg'ao ne ko gane di gúúan q'aa-q'aaku

³² Wèè ne dtcòm-kg'ao nea kò tcáóa ne hëé naka tc'èea ne hëéthhëé koe cúí ne e. Cúím ga ba kò gam q'òóa hãa gúúan cúía kàoa mááse tama, igaba ne kò èe ne q'òóa hãa gúúan wèèa ne ga q'aa-q'aaku.

³³ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba x'ooan koe tēa hãa di tchõan kaisa qarika nxàea tseegukagu; i kò kaisa cgòmkuan gane wèea ne koe ga hãa,

³⁴ c'ēe gúù ko tcào khóèa kò gane xg'aeku koe káa a khama. Wèém khóèm ēe xhàràn úúa kana nquuan úúa hãa ba kò x'ámágu u, a ēe ne ko x'ámágu u ka ne hòòà hãa marian ko úú,

³⁵ a ne a kò x'áè úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòò o khama, me kò wèém khóè ba ēem ma tcàoa hãa khamaga ma samaè e.

³⁶⁻³⁷ Me kò Josefa ba gataga q'òòam kò hãam xhàrà ba x'ámágu, a kò marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòò o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kuperò koe guua hãa, a ba a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tciè, ncēe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan dim cóá ba,' témèè ba.

5

Ananiasea khara Safira khara

¹ Igabam kò c'ēm khóè ba hàna a kòo Ananiase ta ma tciè. A ba a kò dxàeses Safiras cgoa hàna, a c'ēe gúùan gakhara di x'ámágu hãa.

² A ba a kò c'ēe marian sèe a tòóa mááse, gam dis khóès q'ana hãase, a c'ēe xòèan síí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòò.

³ Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús domka tsi ko satana ba *guu me* tcáóa tsi cg'oè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tshúù-ntcōaa máá, a tsi a kò c'ēe marian xhàrà di sèe a tòóa mááse?"

⁴ X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari tama? Eēm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama? Dùús domka tsi ko nxãaska kháé ncēes gúù sa tcáóa tsi koe tcãà? Tíia tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea hãa!" témé.

⁵ Eēm ko Ananiase ncēe zi kg'ui zi kóm kam kò cg'áé a x'óó. Ne kò wèe ne gaas gúù sa kóma hãa ne kaias q'áòs ka tcãè.

⁶ Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba sèe a tcám a tcg'òó, a síí kg'ónò o.

⁷ Si kò nqoana khama noo aoaran qãá q'oo koe gam ka dxàe sa tcãà, dùú sa kúrúsea hãa sa c'úúa hãase.

⁸ Me Petere ba tēe si a máá: "Bìrí te, gaam marim xhàrà ba khao x'ámágu cgoam ga me e sa?" témé, si máá: "Eè, gaam marim ga me e," témé.

⁹ Me Petere ba tēe si a máá: "Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam *Nqarim* dim Tc'ēe ba kúrúá bóò? Q'ãa méé si: khóè xu sarim khóè ba kò síí kg'ónò xu di dàòà nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáá sèe a tcg'òó si *thēé*," témé.

¹⁰ Kas ko gaa x'áè kaga qháésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu sèe a tcg'òó a síí dxàesem qàe koe kg'ónò si.

¹¹ Si kò wèes xg'aes dtcòm-kg'ao ne dis koe hēé naka ēe kò ncēe gúùan kóm ne koe hēéthēé kaisas q'àò sa xóé.

X'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù zi hēéthēé e

¹² Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù zi hēéthēé khóè ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèe ne *dtcòm-kg'ao* ne wèe x'áè ka Solomonem dis xàò-xaos koe xg'aea hãa.

¹³ Ne kò c'ēe ne khóè ne ēes xg'aes koe tcãàn bèe, igaba ne kò khóè ne tcom nea hãase qgóó ne.

¹⁴ Eēta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càùse, kái xu khóè xu hēé naka kái zi khóè zi hēéthēé e.

¹⁵ Ka ne kò tciì-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàòan qàe koe xòòè, nxãasega ne gha ēem kò Petere gaa koe nqáé ne sòma ba ga sòm-som ne ka.

¹⁶ Jerusalema ba nxama-nxamaa hãa zi nqõó zi koe ne kò khòè ne guu a xg'aeku, a ãe tcìia hãa ne óága, naka dxãwa tc'ëean ka ko xgàèè ne hëéthëé e, ne wèèa ne ga hàà kg'õèkaguè.

X'áè úú-kg'ao xu ko xgàèè

¹⁷ Igabam kò kaim peresiti ba hëé naka wèè xu gam cgoa kò hãa xu hëé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hëéthëé tauan ka tcãèè,

¹⁸ a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áè-dxoom dis qáé-nquus koe tcãà xu.

¹⁹ Me ntcùú ka X'aigam *Nqarim* òm moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tcg'òó xu, a bìrí xu a máá:

²⁰ “Qõò xao naka síí tempelem koe téé, naka khòè ne cgoa kg'ui wèè kg'uian ncëe *kaba* kg'õèan di i,” témé.

²¹ Eë xu ko kóm ka xu kò qõò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcãà, a xгаа-xгаа.

Me kò kaim peresiti ba hëé naka ãem kò hãa cgoa xu hëéthëé ko hàà, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hëéthëé tciaa xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ëe xu tséèa úú, síí xu gha x'áè úú-kg'ao xu tciaa óá ka.

²² Eë ko tséèa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táá sao-xg'ae xu, ka xu ko kabise a síí xàà a, a máá:

²³ “Ncãa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcëekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèè xu heke-kg'ám zi koe téé-tëe, igaba ãe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòè ga q'oo koe káà a,” ta xu méé.

²⁴ Eë xu ko tc'ãà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hëé naka kaia xu peresiti xu hëéthëé xu ncëe gúùan kóm, ka xu kò are, dùútsa gúùs ko kúrúse sa.

²⁵ Me kò c'ëem khòè ba hàà bìrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khòè xua tempelem koe téé-tëe a ko khòè ne xгаа-xгаа,” témé.

²⁶ Me nxãaska tc'ãà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qõò, a síí sèè a óága xu, chùí xu tamase, nxõán cgoa xu gha khòè ne ka xaoè sa xu kòò bèe khama.

²⁷ Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaim peresiti ba tãè xu,

²⁸ a máá: “Qarika xae kò x'áè xaoa a máá, táá xao ães cg'õès ka xгаа-xгаа guu témé, igaba bóò, Jerusalema ba xao gaxao di xгаа-xgaan ka cg'oè-cg'oea hãa, ncëem khòè di chìbian xao gaxae koe óá kg'oana,” témé.

²⁹ Igabam kò Petere hëé naka c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé xoa a máá: “Nqari ba méé ta khòèan ka kaisase qámsea máá.

³⁰ Gaxae ka xõòa xu òm Nqari ba Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa, ncëe xao kò xgàus* koe tceea ba ka cg'õo ba.

³¹ Nqari ba Gam òm x'õàm kaim xòè koe ghùí Mea, Tc'ãa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chìbian koe tcóóse, a chìbia ne qgóóa máàè ka.

³² Sixaea ãe zi gúù zi di xae nxàea tsegukagu-kg'ao xae e, sixae hëé nakam Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëéthëé e, ncëem kò Nqari ba ãe qámsea hãa ne máàa ba,” ta xu méé.

³³ Eë xu ko ncëe sa kóm ka xu kò kaisase xgòà a cg'õo xu kg'oana.

³⁴ Igabam kò c'ëem Farasaim Gamaliele ta ko ma tciiè ba xg'aes koe tãea téé, ncëe kò wèè khòèan ka tcommèam x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'òó, x'áè úú-kg'ao xu méé xu xòòm x'áè tchàa koe tcg'òóè di i,

³⁵ a ãe q'oo koe hàna xu bìrí a máá: “Gaxao Iseraele di xao khòè xaoè, ãe xao ko hàà ncëe xu khòè xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ëea hãase kúrú.

³⁶ Ncëe xu cáám xu cookg'ai koem kò Tutase ba tãe, a ba a máá khòè cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khòè xu xùri me. Igabam kò cg'õèè, i kò wèèan ãe ko xùri me tsai-tsaise, a kaà.

* 5:30: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

³⁷ Eẽm khòem q̄áá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba t̄e, khòe ne ko nxáráe x'aèan ka, a kò kái ne khòe ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wèéan ãe kòo xùri me ga tsaj-tsajia q'aase.

³⁸ Khamar ko nc̄eska birí xao o a ko máá: nc̄e xu khòe xu koe méé xao tcg'òóse, guu xu méé xao. Nc̄e gaxu dis tséés kana gaxu dis kàas kò khòe ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke.

³⁹ Igaba nc̄e Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hãa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãàku," témé.

⁴⁰ Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'áè úú-kg'ao xu tcii, a hàà xg'ám q̄áá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'òèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu q̄ò.

⁴¹ Xu kò q̄àe-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'òèan domka xgàràe ne kò kg'ano xua hãa khama.

⁴² A xu a kò wèe cáman ãe ka tempelem q'oo koe h̄e naka khòe ne x'áè koe h̄éth̄eé xgaa-xgaan cgoa ch̄ò tama, a ko xgaa-xgaa Jeso ba nqòòkaguèa hãam Krete Me e sa.

6

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxárá tcg'òóè

¹ Eẽ xu cáman xu ka ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne càuse a kái, ka ne ko Gerika di ne Juta ne m̄éku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèe cáman tc'òoan ko gabaè x'aè ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcõa zi q̄àese máàe tama khama.

² Xu 12 xu x'áè úú-kg'ao xu wèe ne xgaa-xgaase-kg'ao ne tcia xg'ae a máá: "Q̄àe i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tsééan guu a sí tc'òoan gàbakagu ne.

³ Gaxae ka q̄ose ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khòe xu nxárá tcg'òó, q'ana tu hãa xu Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'oèa a tc'èega xu, naka xae nc̄e tsééan máà xu.

⁴ Igaba xae gha sixae còrèan h̄e naka Nqarim dim kg'ui ba h̄éth̄eé dis tséé sa tcàa tcáoa máá," ta xu méé.

⁵ Me kg'uim nc̄e ba wèés xg'ae sa q̄àe-tcaokagu. Ne Stefane ba nxárá tcg'òó, khòem nc̄e kò dtcòmman ka h̄e naka Tcom-tcomsam Tc'èem ka h̄éth̄eé cg'oèa ba; naka Filipi ba h̄e, naka Perokoro ba h̄e, naka Nikanore ba h̄e, naka Timone ba h̄e, naka Paremenase ba h̄e, naka Nikolao ba h̄éth̄eé xu, nc̄e kò Antioke koe kò guua hãa a Juta dis dtcòmms koe máàsea hãa ba.

⁶ Ne kò nc̄e xu khòe xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó, nc̄e kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

⁷ Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsaj-tsajise. Ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Jerusalema di ne qhàese càuse a kaisase kái, si gataga th̄e peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòmman koe máàse.

Stefane ba ko qáèè

⁸ Stefane ba ko Nqarim di cgòmku h̄e naka qarian h̄éth̄eé ka cg'oè cgaeèam khòe me e, a kò are-aresa zi gùu zi h̄e naka kaia zi x'ái zi h̄éth̄eé khòe ne xg'aeku koe kúrú.

⁹ Igaba xu kò c'èe xu khòe xu nc̄e kò còrè-nquum q̄àn di tsééan koe guu a kgoaraèa xu khòe xu di ba ta ko ma tciiem di xu, nc̄e kò Juta xu Kurene h̄e naka Alekesantheria h̄éth̄eé di ii xu h̄e, naka c'èe xu Kilikia h̄e naka Asia h̄éth̄eé di xu Stefanem cgoa ntcoeku.

¹⁰ Igaba xu kò gam di tc'èean h̄e naka Tcom-tcomsam Tc'èem ãem kò ko Gam di h̄ian ka kg'uim cgoa h̄éth̄eé tc'ãòku tama.

¹¹ Nxãaska xu ko c'èe xu khòe xu qg'ái, xu Stefanem ka máá: "Nc̄em khòe ba xae kóma hãa me ko Moshem di x'áèan h̄e naka Nqarim ka h̄éth̄eé cg'ãese kg'ui," témé.

¹² Xu kò nxãaska khòe ne h̄e naka kaia xu h̄e naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu h̄éth̄eé kobi-kobi. Ne qgòó me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú me.

¹³ A xu a tshúù-ntcōan di tééa-máa-kg'aoan qg'ài i máá: “Ncēem khòe ba ncēem tcom-tcomsam tempelem* ka hēe naka x'áèan ka hēéthēe tshúùse kg'uian cgoa chōò tama.

¹⁴ Kóm me xae hãa me ko máá: ‘Ncēem Jesom Nasareta di ba gha ncēes qg'ài sa kōbe, a ba a gha Moshem máa xaea hãa cauan qg'urì,’ témé khama,” ta xu méé.

¹⁵ Xu kò kaia xu wèé xu ēe kò xg'aes q'oo koe ntcōe xu tcg'áa xu Stefanem koe qãea tòò, a kg'áa ba bóò i moengelem dian khama ii.

7

Stefane ba ko xqara máase

¹ Me nxãaska kaim peresiti ba tēe me a máá: “Kháé zi ncēe zi *chìbi-chibiku* zi tseegu zia?” témé.

² Me *Stefane* xq̄a a máá: “Tí kíi ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áàn dim Nq̄ari ba kò gatá ka xōòm Abrahamam koe hòòse, qanegam kò Mesopotamia koe hãa ka, qanegam Harane koe x'ãè tamas cookg'ai koe,

³ a bìrì me a máá: ‘Tcg'oa tsarim nq̄óm koe hēe naka tsari ne qhàò ne koe hēéthēe, naka tsia x'ái tsir gham nq̄óm koe q̄òò,’ témé.

⁴ Me nxãaska Kaletea ne dim nq̄óm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áé-dxoom* koe síi x'ãè. Me Nq̄ari ba xōòm dis x'oos qãá q'oo koe gaa koe tcg'òò me, a ncēe tu ncēeska x'ãè hãam nq̄óm koe tsééa óa me.

⁵ Me kò nq̄óm di c'ēe xòèan ga táá máa me, a cúim nq̄arèm ga bam gha tòó qg'ài ga táá máa me, igabam kò nq̄òkagu me, gabá hēe naka qãáa ba dis qhàòs ga sa hēéthēem gha ēem nq̄ó ba máa ne q'òò sa, *Abrahama* ba kò cóá úú tama igaba.

⁶ Me kò Nq̄ari ba gam ka ncēeta méé a máá: ‘Tsarìs qhàò sa gha gane di tamam nq̄óm koe c'úusea hãa, a gha qãà kúrúe, a gha 400 khama noo kurian táá qãèse qg'óòe.

⁷ Igabar gha ēe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ēe zi gúú zi qãá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncēes qg'ài koe dq̄m Te,' tam Nq̄ari ba méé.

⁸ A ba a kò q'ãe nq̄ãa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa máa me. Me kò *Abrahama* ba Isaka ba ábà, a ba a kò 8 òòm cáám ka q'ãe nq̄ãa-qgai khòò me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncēe tc'ãà di xu tsg'ōo xu gatá di xu.

⁹ “Xu kò gatá ka tsg'ōose ga xu, gaxu ka q̄oese Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qãàse x'amágu me. Igabam kò Nq̄ari ba hãa cgoa mea,

¹⁰ a kò gam di zi xháé zi wèé zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgómkuan hēe naka q'ãan di tc'ēan hēéthēe máa me, me kò *Faro* ba Egepeto koe hēe naka wèem x'áém gam dim koe hēéthēe tc'ãà-cookg'ai ba kúrú me.

¹¹ Si kò nxãaska wèem *nq̄óm* Egepeto dim koe hēe naka Kanana dim koe hēéthēe xàbà sa tcãà, a kaisa thòòan óága, xu kò gatá ka xòò ga xu táá tc'ōoan hòò.

¹² Eēm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean hãa, témèè kam kò gatá ka xòò ga xu tc'ãà dis dàras gaxu dis koe tsééa úú.

¹³ Me kò Josefa ba cáám dis dàras gaxu dis ka káíkhoe ga xu q'ãàkaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase.

¹⁴ Ncēes gúús qãá q'oo koem kò Josefa ba khòèan tsééa hãa, i síi gam ka xōòm Jakobe ba hēe naka gam di qhàòan wèé ga hēéthēe tcii. Wèea ne ga kò 75 ne e.

¹⁵ Me kò nxãaska Jakobe ba Egepeto koe síi, ncēe xu kò gabá hēe naka gatá ka xòò ga xu hēéthēe síi x'óò koe.

¹⁶ Gaxu di tc'áróa ne kò kabì a Shekeme koe úúè, a síi ncēem xg'ao Abrahama ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãà cgoa x'amás tc'ám koe xòòe.

¹⁷ “Eēm ko Nq̄arim xg'ao Abrahama ba nq̄òkagua hãam x'aè ba cúù, ka ne kò khòe ne Egepeto koe kái a càusea.

* 6:13: *tempele* - Gerika sa ko máá: “qg'ài” témé.

18 Me kò c'ëem x'aiga ba nxãakg'aiga sí Egepeto koe tc'ãà-cookg'ai, ncëe kò Josefa ba c'ùua hãa ba.

19 A ba a kòo gatá di ne khòè ne cgoa cg'ãem dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùì, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òó, nxãasega i gha cg'òòè ka.

20 “Me kò ãem x'aem ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm dim nquum koe nqoana nxoean kòrèè.

21 Eëm sí tchàa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa sèè a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me.

22 Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'ãan di tc'ëean wèé ga xгаа-xгааè, a ba a kò kg'uian hëé naka tsééan hëéthëé koe qari me e.

23 “Eëm Moshe 40 kuri ii kam kò bìrìse, gam ka c'ëe ne Iseraele nem gha dàra sa.

24 Me kò gam ka c'ëe ba bóò me ko *Egepetom* ka ghãaè a ko xg'ármè, kam ko ãe ko ghãaè ba hùì, a ncèea máá me, a Egepeto ba xg'ám.

25 Me Moshe tc'ëea máá, gam di ne khòè ne gha bóòa q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ëea, igaba ne kò táá bóòa q'ãa.

26 Me q'uu dim cáám ka Moshe x'ãaku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khòè tsaoè, qòekua tsaoa! Dùús domka tsao ko thòò-thòoku?’ témé.

27 Igabam kò khòèm ãe kò c'ëe ba ghãa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùà tcg'òó a máá: ‘Dìina sitsam koe tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’

28 A cg'òo te kg'oana tsia, ncëe tsi ncãa ma ncãaka cáám ka Egepeto ba ma cg'òo khama ma?’ témé.

29 Eëm ko Moshe ba ncëe sa kóm kam kò Midiane dim nqòóm koe qgóéa sí, ncëem kò gaa koe sí x'ãè koe, gaam nqòóm dim khòèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cáám cóá tsara ábà.

30 “Eë i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbìm koe moengele ba qãáka hãas hìs karukos koe hòòse cgae me.

31 Eëm ko Moshe ba ães gúù sa bóò kam kò ares ka tcãàè, a cùù-cuuse, qãèsem gha sí bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòòm ba kómse a ko máá:

32 ‘Tí Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hëé naka Isaka ba hëé naka Jakobe ba hëéthëé di Ra,’ témé. Me Moshe q'áòan ka cg'òè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèe.

33 Me X'aigam *Nqari* ba bìrì me a máá: ‘Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òó, ãe tsi téé-tëem qgái ba tcom-tcomsam nqám me e ke.

34 Tseeguan kagar Tiri ne khòè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóò, gane di sònò ntcòòse-q'ooa ner kóma hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncëeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,’ témé.

35 “Ncëe ba gaam Moshem ga me e, ncëe ne kò xguà hãa a máá: ‘Dìina tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’ témé ba. Nqari ba kò ncëe ba tsééa hãa, tc'ãà-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncëe kò *karukos* hìs koe x'áíse mea hãam di hùian ka.

36 Me kò Egepeto koe guu a sèea tcg'òó ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúù zi hëé naka x'ái zi hëéthëé kúrú, naka Ncòàm Tshàam koe hëé, naka tchàa-xgóós koe hëéthëé e, 40 kuria ne.

37 “Ncèea gaam Moshem ga me e, ncëe kò Iseraele di ne khòè ne bìrì a máá: ‘Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,’ témé ba.

38 Gaam ga me e ncëe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khòè ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncëe kò Sinai dim xàbìm koe gam cgoa hëé naka gatá ka xòò ga xu hëéthëé cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òèa hãa kg'uian *Nqarim* di hòò, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

³⁹ “Igaba ne kò gatá ka xòò ga ne komsanaa ba xguì. A ne a dxùukg'ai za xàbùà tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai,

⁴⁰ a ne a Arone ba bìrí a máá: ‘Nqárian kúrúá máá ta a, cookg'aia ta koe gha qõò o. Moshem ncêe kò Egepeto dim nqõóm koe séèa tcg'òó ta am koes dùú sa kúrúsea sa ta c'úúa hãa ke,' témé.

⁴¹ Gaa x'aèan ãe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqári ba kúrúá mááse, a ne a dàòà-mááku zi óáгаа máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúús dis kõè sa kúrú.

⁴² Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tconò zi qámsea máá, ncêe i ma porofiti xu dis Tcgāyas koe ma goáèa hãa a ko máá:

‘Iseraele di tu khòè tuè,

40 kurian ncêe tu kò tchàa-xgóós koe hãa

ka tua gáé kò dàòà-mááku zi hëé

naka qhàea-mááku zi hëéthëé Tíí kúrúá máá Tea?

⁴³ Igaba tu kò wèé zi qgái zi ãe tu ko qõò zi koe

Molokem dim còrè-nquu ba hëé,

naka gatu dim nqárim Rafanem

dim tconò ba hëéthëé tsara dqom,

xommèa nqárian tu gatu kúrúá máásea,

dqom m tu gha ka.

Gaa domkar gha tòèkagu tu u,

a Babilonem ka ncii za úú tu u,'

témé khamaga ma.

⁴⁴ “Gatá ka xòò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúa, ncêe Nqarim kò khòè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áía, a x'áè mea hãa khama kò ma kúrúèa ba.

⁴⁵ Xu gatá ka xòò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a séè a *ncêem nqõóm koe* óá me, Joshuaam kò tc'ãà-cookg'ai xua ka. Xu kò nqõó ba séè, Me Nqari ba gaam nqõóm koe kò x'ãèa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiaгу. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i síí nxãakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcàà,

⁴⁶ ncêe kò Nqarim tcgái-q'oo koe cgòmkuhan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba* dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa,

⁴⁷ me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

⁴⁸ “Igabam kò kaisase tc'amaka hànám *Nqari* ba khòè tshàu ka kúrúèa hãa nquuan koe x'ãè tama, porofitim ko ma kg'ui khama,

⁴⁹ a ko máá:

‘Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcõó-q'oo si i,

me nqõó ba nqàrèa Ter ko tòó qgái i.

Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?

Kana sãa-q'ooa Te di qgàla nea ndakaa?

⁵⁰ Wèé zi gúú zi ncêe zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúèa tama?’

tam X'aigam *Nqari* ba méé.

⁵¹ “Gaxao khòè xao qari-tcúú xaoè, ncêe tcáóa xao hëé, naka tceea xao hëéthëé koe q'ãe nqãa-qgai khòèe ta ga hãa xaoè! Gaxao ka xòò ga xu khamaga xao ii: wèé x'áè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa x'ãàku!

⁵² Gaxao ka xòò ga xu kò wèé xu porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncêe xu *porofiti xu*, ncêe kò x'áè cookg'ai koe tchànóm Khòèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'õo, *Jesom* ncêe xao gaxao ncèeska x'amágua, a Gam di xao cg'õo-kg'ao xao ii ba.

⁵³ Gaxao ncêe kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'áèan kò cãm tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao,” tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'õòè

⁵⁴ Ncēe zi gùù zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'aìn tcáó a xu a dqùrì cgae me.

⁵⁵ Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè cgaeèa hāase nqarìkg'ai koe ghù-i-kg'ai, a ba a Nqarim dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hēéthēe e, Me Nqarim dim kg'ám x'òàm xòè za téé-tēe.

⁵⁶ Kam ko máá: “Bóò, nqarìkg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khóèm dim Cóá ba Nqarim dim kg'ám x'òàm xòè za téé-tēe,” témé.

⁵⁷ Xu kò khòè xu ncēes gùùs ka tceea xu tcēekg'am, a xu a kaisase q'au a qàròà sí cgae me,

⁵⁸ a xu a x'áé-dxoom qāá koe tceea tcg'òó a úú me, a gaa koe sí nxōán ka xgàrùbe me. Nxàea tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáían Saulo ta ko ma tciièm qárí-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

⁵⁹ Eē xu hāa a ko Stefane ba nxōá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: “X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ēe ba séè,” témé.

⁶⁰ Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kaiam dòm cgoa q'au a máá: “X'aigaè, ncēe ne ko tíi koe kúrús gùùs koe táá chibi bóò ne guu,” témé. Eēm ko gatà méea xg'ara kam kò x'óó*.

8

¹ Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'òokuan dtcòmà máána hāa.

Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hēe naka Samaria hēéthēe koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eēm cáím kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèea ne ga Jutea hēe naka Samaria hēéthēe di tsara nqòó tsara koe tsai-tsaise, xu x'áé úú-kg'ao xu cúí xu qaù.

² Ne kò Nqari-tcáóa ne khòè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

³ Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàùà q'aa, a khòè xu hēe naka khòè zi hēéthēe tcéa tcg'òó a sí qáé-nquuan koe tcāà.

Qāè tchōà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè

⁴ Ne kò gane ēe kò tsai-tsaisea hāa ne, wèè qgáían ēe ne ko sí koe qāè tchōàn xgaa-xgaa.

⁵ Me kò Filipi Samaria òm x'áé-dxoom koe sí, a gaa koe sí *nqòòkaguèa hāam* Krestem ka xgaa-xgaa ne.

⁶ Eē zi ko xg'ae zi khòè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa* zi bóò, ka zi ko wèea zi ga cúù-cuuse a qāèse kóm me.

⁷ Dxāwa tc'ēea ne kò kái ne khòè ne koe kaiam q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khòè ne x'óó xòèa kò hāa ne hēe naka nqàra kò hāa ne hēéthēe qāèkaguè.

⁸ Si kò ēem x'áé-dxoom koe kaias qāè-tcao sa xóé.

Simonem tsóò-kg'ao ba

⁹ Igabam kò c'ēm khóèm Simone ta ko ma tciiè ba gaam x'áé-dxoom koe hàna, tsóò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khòè ne arekagu. A ba a kò gabá cgáém khòè me e sa koase.

¹⁰ Ne kò wèè ne khòè ne, ēe nqāaka hāas téé-q'oos di ne hēe naka tc'amaka hāas téé-q'oos di ne hēéthēe qāèse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncēem khòè ba Nqarim di qarian úúa, ncēe kaia qari ka q'āasea a,” témé.

¹¹ Gam koe ne ko qāèse komsana, tc'āòà kuri nem ko séè a ko gam di tsoò-kg'áman kàn di cgoa arekagu ne khama.

¹² Igaba ēe ne ko Filipi ba dtcòm, ēem kò Nqarim di x'aian hēe, naka Jeso Krestem di cg'òèan hēéthēe di qāè tchōàn xgaa-xgaa ka, ka ne kò wèea ne ga tcguù-tcguuè, kg'áò-khoean ga hēe naka dxàè-khoean ga hēéthēe e.

* **7:60: x'óó** - Gerika sa ko máá: “x'óm,” témé.

¹³ Simonem igabam ko thée dtcòm, a ba a kò ãem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèe qgálan ãem ko qõò koe xùri. A ba a kò ãem ko *are-aresa zi x'ái zi hée* naka kaia qarian kúrise ko hēéthēé bòò ka kaisase are.

¹⁴ Eẽ xu ko x'áè úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóm, Samaria di ne khòe nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hãa sa, ka xu kò Petere ba hēe naka Johane ba hēéthēé tsara tsééa úú cgae ne.

¹⁵ Ncēe kò ãe tsara ko síi ka còrèa máá ne tsara, nxãasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò ka.

¹⁶ *Tcom-tcomsam Tc'ēe* ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcãà ta ga hãa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'õè koe tcguù-tcguuèa.

¹⁷ Ka tsara kò nxãaska tshàua tsara tòó cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò.

¹⁸ Eẽm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ēem ko x'áè úú-kg'ao tsara di tshàuan tòó cgaekus ka máakuè sa bòò, kam kò marian tcg'óó a máà tsara a, *ēe qaria nem gha x'ámá ka*,

¹⁹ a máá: “Eẽ qarian tsao thée máà te naka i gha nxãasega wèe khòèan ãe ra ko tshàua te tòó cgae e Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò,” témé.

²⁰ Me Petere xõa me a máá: “Maria tsi méé i tsáa cgoa kaà, Nqarim dis máakus ka tsi tc'ēea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ēea ke!”

²¹ C'ēe xòè-coa ga tsi ncēs tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama.

²² Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóóse naka tsia tsari tsééan cg'ãè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ãeta ii tc'ēean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi.

²³ Cg'ãèan ka tsi cg'oè cgaeèa, a chìbian ka qgóóèa sar ko bóò khama,” tam méé.

²⁴ Me Simone xõa a máá: “Nxãaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxãasega táá ncēe tsao ko méé cgae te gúuan kúrise cgae te,” témé.

²⁵ Eẽ tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xgaa-xgaaa xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a *dàòm q'oo koe tsara hãase* qãè tchòàn kái xu x'áé-coa xu Samaria di xu koe xgaa-xgaa.

Filipi ba hēe naka Etiopia dim khòe ba hēéthēe e

²⁶ Me nxãaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba bìrí a máá: “Tēe naka koaba nqàè ka qõò, dàòm ncēe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qõòm cgoa, ncēe tchàa-xgóós di ba,” témé.

²⁷ Me xgoaba a qõò, a gaa x'áè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòem cgoa xg'ae, ábà tama kò hãa ba, kaia mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncēm khòe ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè.

²⁸ Me kò ãem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hãase dìbia qõò ka porofitim Isaiam dis Tcgāya sa ko nxará qõò.

²⁹ Me *Tcom-tcomsam Tc'ēe* ba Filipi ba bìrí a máá: “Qõò ãe síi hãas karas koe naka síi qàea sa koe xóén qõò,” témé.

³⁰ Me nxãaska Filipi qàrà síi karas koe, a ba a kóm me ko khòe ba porofitim Isaiam koe ko nxará. Me *Filipi* tēe me a máá: “Kóma tsi ko q'ãa dùú sa tsi ko nxará sa?” témé.

³¹ Me xõa me a máá: “Nta ra gha ma q'ãa, c'ēe khòe kò qãèse bìrí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qàea ba koe ntcóó sa.

³² Eẽm khòe ba kò ncēm tceem *Nqarim dis Tcgāyas* dim koe nxará, *ncēe kò ncēeta ma góáèa a ko máá:*

“Ghùu-coam khamam kò ma
cg'òoku dis qgáls koe chùia úuè,
a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqómmèm ghùu-coam khama ma
táá xgobekg'am kg'ám.

³³ Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qãèse qgóóè.

Díi na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?
Ncēe nqōómkg'ai koem kg'ōèa ba sèè cgaeèa ka,"
ta i ma góáèa koe.

³⁴ Me ábà tama kò hāam khòè ba Filipi ba tèè a máá: “Bìrí te, cgómna, dìin ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'ēe khòè ka kg'ui?” témé.

³⁵ Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ēem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qāè tchōàn Jesom di ka.

³⁶ Eē tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qōò, ka tsara ko tshàan kò hāam qgáim koe hàà, kam ko ábà tamam khòè ba máá: “Bòò, tshàan ga ncēe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?” témé.

³⁷ [Me bìrí me a máá: “Ncēè wèè tcáóa tsi cgoa tsi kòo dtcòm ne i kgoarasea,” témé. Me xọa me a máá: “Dtcòm ra ko Jeso Krete ba Nqarim dim Cóa Me e sa,” témé.]

³⁸ Me x'áèan tcg'òò me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèèa tsara ga tshàan q'oo koe tcāà, Filipi ba hēé naka ábà tamam khòè ba hēéthēé e, me Filipi tcguù-tcguu me.

³⁹ Eē tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ēe ba Filipi ba sèèa tcg'òò, me ábà tamam khòè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qōò qāè-tcaoase.

⁴⁰ Igabam kò Filipi Asetote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèè xu x'áé xu koe qāè tchōàn xгаа-xгаа, a ba a nxāakg'aiga Kaesarea koe síí tcāà.

9

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae (Tsee 22:6-16; 26:12-18)

¹ Eē x'aè kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam Nqarim di ne xгаа-xгааase-kg'ao ne cg'ōò kg'oana, khamam kò kaim peresitim koe síí,

² a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgāya zi góá máá sa, ncēe gha qarian máà me zi, me ēem kòo Nqarim dim dàòm di ne khòè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'ào khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

³ Eēm gam dis qōòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cùù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà.

⁴ Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: ‘Saulòè, Saulòè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?’ témé.

⁵ Me Saulo máá: “Díi Tsia, X'aigaè?” témé. Me xọa me a máá: “Tíí Ra a Jeso Ra, ncēe tsi ko xgàra Ra.

⁶ Ke ncēeska tēe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcāà, gaa koe tsi gha síí bìrìè dùú sa tsi gha kúrú sa ke,” tam ma xọa me.

⁷ Xu kò khòè xu ēe kò Saulom cgoa hāa xu kg'ama téé káà kg'uisse, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táá cúí khòè ga hòò khama.

⁸ Me Saulo ba gómankg'ai koe tēe, igaba ēem ko xgobekg'am tcgáí kam kò cúí gùù ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me.

⁹ Me kò nqoana cáman sèè, a táá bóò, a ba a táá c'ēe gùù ga tc'ōó kana kg'áà.

¹⁰ Me kò Damaseko koe xгаа-xгааase-kg'aom Ananiase ta ko ma tcièè ba hàna. Me kò X'aigam Nqari ba gam koe x'áíse, a tciè me a máá: “Ananiaseè!” témé. Me xọa Me a máá: “Èè, X'aigaè, ncāa ga ra a,” témé.

¹¹ Me X'aiga ba bìrí me a máá: “Jutasem x'áé koe ncēm tchànóm cgoa qōò, naka khòèm Tareso koe guua hāam Saulo ta ko ma tcièè ba tèè me, hāa a ba a ko còrè ke.

¹² X'áís koem khòèm Ananiase ta ko ma tcièè ba x'áíèa hāa, me tcāà a ko tshàua ba tòò cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke,” tam méé.

¹³ Me kò Ananiase xɔa Me a máá: “X'aigàè, kái ne khòè ne koer kóma hãa ãem khòem ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'ãèan kúrú sa.

¹⁴ Me ncēeska ncēe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hààm gha qgóó ãe ko Tsari cg'õèan tcii ne ka,” témé.

¹⁵ Igabagam kò X'aigam *Nqari* ba Ananiase ba bìrí a máá: “Ncēm khòè bar nxará tçg'òóa máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hēé, naka x'aiga xu hēé, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe hēéthēé cg'õèa Te úúa te.

¹⁶ Ra gha x'ái me, Tiri cg'õèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qõò!” tam méé.

¹⁷ Nxãaskam ko Ananiase qõò a síí nquum q'oo koe tcãà. A ba a Saulom koe tshàua ba tòó a máá: “Sauloè, tíí qõèè, X'aigam Jesom ncēe kò dàòm q'oo koe tsi hãase ko tsáá koe x'áise ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oèè-cg'oèè ka,” témé.

¹⁸ I kò kúúga tsoro khama ii gúúan tçg'áia ba koe q'õàse, me Saulo gaicara bóò, a ba a tẽe a tçguù-tçguuè.

¹⁹ Eẽm ko tc'õóa xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hēé naka Jerusalema koe hēéthēé xgaa-xgaa

Saulo ba kò cg'orò cáman sèè a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna.

²⁰ A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa, Jesom Nqarim òm Cóm ii sa.

²¹ Ne kò wèè ne ãe ko kóm me ne are, a ne a tẽe a máá: “Gaam khòem tama ba gáé ncēe ba, ncēe kò Jerusalema koe tshúù sa óágara hãa ba, gane ãe kò ncēm cg'õè ba tcii ne koe? Ncēe kò ncēe koe hààra ba, hààm gha khòè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?” ta ne ma tẽeku.

²² Igabagam kò Saulo càuse qarian koe, a Damaseko koe x'ãèa ne Juta ne arekagu, qãèssem kò x'ái ne, Jeso ba *nqòðkaguèam* Krestem ga Me e sa khama.

²³ Kái cáman qãá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'õo me kg'oana.

²⁴ Igabagam kò Saulo ãe ne kò kúrú kg'oana hãa sa q'ãakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áman ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé q'õé, cg'õo me ne gha ka.

²⁵ Igabaga ne kò gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne ntcúú ka *ts'ãakagu me* gãbas koe *tcãà me a x'áé-dxoom òm xhàrom* tc'amkg'ai koe guu a *xhoròkagua ba ka*.

²⁶ Eẽm ko Jerusalema koe síí kam ko xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèè xu ga bèe me, a xu a kò xgaa-xgaase-kg'ao me e sa tcom tama.

²⁷ Igabagam kò Barenabase sèè a x'áè úú-kg'ao xu koe úú me, a *Saulom* ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóò hãas ka bìrí xu, naka *X'aigam* kò ma kg'ui cgoa me sa hēéthēé e. Gatagam kò Damaseko koem kò *Saulo* ma kgoarasease Jesom cg'õè ka ma xgaa-xgaa sa bìrí xu.

²⁸ Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qõòa te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'õè ka kg'ui.

²⁹ Juta ne Gerika *sa ko kg'ui* ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'õo me kg'oana.

³⁰ Eẽ ne ko gam di ne khòè ne ncēs gúù sa bóò q'ãa ka ne ko sèè a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

³¹ Si ko wèès kerekes Jutea di sa hēé, naka Galilea di sa hēé, naka Samaria di sa hēéthēé tòókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'áò hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càuse.

Enease ba hēé naka Dorekase sa hēéthēé e

³² Eẽm kò Petere wèè xu xòè xu nqõóm di xu koe qõòa te kam kò Lita òm nqõóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne dàra.

³³ Gaa koem kò khòem Enease ta ko ma tciè ba xg'ae cgoa, nq̄ara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xòe ba.

³⁴ Me Petere ba bìrí me a máá: “Eneaseè, Jeso Krete ba ko q̄èkagu tsi, ke t̄e naka tsarim kgàro ba kg'ónò,” t̄émé. Me kúúga t̄e.

³⁵ Ne kò wèé ne khòé ne ãe kò Lita h̄é naka Sarone h̄éth̄é koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam *Nqarim* koe kabise.

³⁶ Si kò Jopa koe c'èes xгаа-xgaase-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tciè sa. *Gerika di* cg'òèa sa kò Dorekase ii sa, nc̄e kg'uia tsi kòo kabì i ne tsi ga ‘Tcaí’ ta ma tci sa. Nc̄e kò wèé x'aè ka q̄è tséean kúrú a ko dxàua ne khòé ne hùì sa.

³⁷ Gaam x'aèm ãem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànám nquum-q'oo koe tòòè.

³⁸ Lita dim nq̄ó ba kò Jopa dim ka cúu me e, khama ne kò ãe ne ko xгаа-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóm, ka ne ko cam khòé tsara gam koe tsééa úú, tsara sí dtcàrà me a máá: “Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà,” t̄émé.

³⁹ Me kò Petere xgoaba a q̄ò cgoa tsara a, a ba a ãem ko gaa koe sí ka tc'amaka hànám nquum-q'oo koe úúè. Wèé zi dxàe-ntcõa zia kò *Peterem* q̄è koe hàà t̄é a kg'ae, a zi a hãaeko xu qgáí xu h̄é naka c'èe qgáíán h̄éth̄é x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'aè kas kò qgãea hãa a.

⁴⁰ Me Petere wèea ne ga tchàa koe xhàiaagu, a ba a qúrúa ba ka ntcõó a còrè. Ēm ko x'óóas khòès dim tc'áróm koe kabise kam ko máá: “Tabitaè, t̄e!” t̄émé, si tcgáía sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a t̄e a ntcõó.

⁴¹ Me kò tshàua sa ka sèè si a ba a nq̄àrèa sa ka téékagu si. A ba a dtcòm-kg'ao ne h̄é naka dxàe-ntcõa zi h̄éth̄é tciia xg'ae, a kg'òèas hãase x'ái ne si.

⁴² Si kò nc̄es gúù sa wèém Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe dtcòm.

⁴³ Me kò Petere ba Jopa koe, khòo tséé-kg'aom Simone ta ko ma tcièm cgoa tc'ãòa cáman sèè.

10

Petere ba h̄é naka Koniliase ba h̄éth̄é e

¹ Kaesarea koem kò khòé ba hàna Koniliase ta kò ma tciè ba, tc'ãà-cookg'ai me e kò ii, ntcõo-kg'ao xu nc̄e kòo Italea ta ko ma tciè xu di ba.

² Gabá h̄é naka wèé ne khòé ne x'áéa ba di ne h̄éth̄éa kò Nqari-tcáóa ne khòé ne e, a kò Nqari ba q'áo. Khòé nem kò kái aban máà, a ba a kòo wèé x'aè ka Nqari ba còrè.

³ Me kò c'èem koabam ka, nqoana di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò nc̄e gaas koem kò q̄èse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcãà, a ko bìrí me a máá: “Koniliaseè,” t̄émé.

⁴ Me gam koe q̄èa tòón tcgáí a bóò me, a q'áòs ka tcãàè a máá: “Dúú saà, X'aiga Tseè?” t̄émé. Me xoa a máá: “Tsari còrèan h̄é naka tsari aban h̄éth̄éa tc'èe-tc'èses iise Nqarim koe tc'amaka qàòa hãa,

⁵ ke nc̄eska khòé xu Jopa koe tsééa úú, naka xu sí Simonem nc̄e ko Petere ta ma tciè ba óá;

⁶ c'èem Simonem x'áé koem dàra hãa, khòo tséé-kg'ao ba, nc̄e gam dim nquum tshàa-dxoom q̄è koe hàna ba ke,” t̄émé.

⁷ Ēm ko moengelem ãe kò kg'ui cgoa me ba q̄ò kam kò gam di xu q̄à xu ãe kò tsééa máá me xu koe guu a cam q̄à tsara tci, naka Nqari-tcáóam ntcõo-kg'ao ba h̄éth̄é e,

⁸ a ba a wèes gúùs ãe kúrúsea hãa sa bìrí xu, a Jopa koe tsééa úú xu.

⁹ Xùrikom cam di koaba ka, ãe xu gaxu dis q̄òs koe hãa, a x'áé-dxoom koe cúu xu u, kam ko Petere nquum tcòbe koe q'ábà a sí gaa koe còrè. ¹⁰ Si kò xàbà sa tcãà me, me c'èe gúù tc'óóm gha tc'èe. Ē i hãa a ko tsãaguè kam ko sòokuris khama xam̀s gúùs ka tcãàè,

¹¹ kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgobekg'amse, me c'èem gúùm qádòm qgáím khama ii ba, gaa koe guu a ko nqãaka xõa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòèè.

12 Gam koe i kò wèé kg'oo-coa-qhàòan hěé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hěé, naka tsaràn hěéthěé hàna.

13 Me nxãaska dòm ba kóm me ko máá: “Těe Petereè; cg'õo naka kg'oo,” témé.

14 Igabam kò Petere ba máá: “Eě-ěe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúùan tc'õó ta ga hãa kana tc'õokuan kg'ano tama gúùan gar tc'õó ta ga hãa thěé,” témé.

15 Me kò dòm ba cãm dis ka gaicara bìrí me a máá: “Eě Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu,” témé.

16 Ncěe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qháésega séèa kabìè.

17 Eěm Petere qanega hãa a ko are, ěem ncãa ko bóòs x'ái sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tsééèa xu khòè xu hàà heke-kg'áms koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tèèa hãa khama.

18 Q'au xu kò a tèè, Simonem ncěe Petere ta ko ma tciiè ba ěe koe x'ãèa hãa sa.

19 Eěm Petere hãa a ko ěes x'áis ka tc'ěe, kam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ěe ba bìrí me a máá: “Bóò, nqoana xu khòè xu hãa a ko qaa tsi.

20 Ke tēe naka xõa, naka tsia qõò cgoa xu, c'ěe gúù tc'ěe-tc'ěese tamase, Tíí ra tséé xua hãa ke,” témé.

21 Me Petere xõa a khòè xu koe síí a ba a máá: “Bóò, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?” témé.

22 Xu xõa me a máá: “Koniliasem ka xae tsééa óàèa, ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'ào ba, ncěe gam ka i ko qãèse kg'uiè ba, wèes qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'ãakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi síí tciiè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko méé sa ka,” témé.

23 Me Petere tciià tcãà xu, a x'óm-q'ooan máà xu.

Q'uu dim cãm kam kò tèè a gaxu cgoa qõò, xu kò c'ěe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa di xu qõò cgoa me thěé.

24 Xùrikom cãm ka xu ko Kaesarea koe tcãà, Koniliasem ba kò qãà nea, a gam di qhàòan tciià xg'aea, naka ncàmam hãa a tòóku cgoa khòèan hěéthěé e.

25 Eěm ko Petere tcãà kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dqomè me.

26 Me Petere ghùì me a máá: “Táá ěeta hěé guu, khòè ra a, a tsáá khamaga ii ke,” témé.

27 Eěm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcãà a kái ne khòè ne bóò ne hààra xg'aea.

28 Me bìrí ne a máá: “Gatu igaba tu gatu ka qãèse q'ana hãa, x'ãèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ěe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'ái tea, táá méér cúí khòè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcii guu sa,

29 khama ěer ko khòèan tsééa máàèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncěeska tèè, dùú sar tciià máàèa sa,” témé.

30 Me Koniliasem ba xõa a máá: “4 cãmán ncěe nqáéa koe, ncěe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hãa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcãà qgáíkom khòè ba cookg'iaia te koe hàà téé,

31 a máá: ‘Koniliasem, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ěe-tc'ěeseèa.

32 Ke nxãaska Jopa koe c'ěe khòèan tsééa úú naka i Simone ba síí dtcàrà, ncěe ko Petere ta ma tciiè ba. Simonem khòò tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncěe tshàa-dxoom qàe koe x'ãèa ba,' tam méé.

33 Ra kò nxãaskaga kúúga khòèan tsáá koe tsééa úú, tsi qãèse hěé a hààraa. Ta ncěeska wèèa ta ga ncěe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèèan ěe X'aigam *Nqarim* x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i,” tam méé.

34 Me kò nxãaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: “Tseeguan kagar ko ncěeska bóòa q'ãa, Nqari ba khòèan tãákase qgóó tama sa,

35 igaba wèes qhàòs koe, wèém ěe ko q'ào Me, a ko ěe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qãèse hààkagu.

³⁶ Q'ana tu hãa, Iseraele di ne khòè ne koem kò kg'uian tsééa úúa hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qãè tchõà nem kòo xгаа-xгаа, ncêe X'aigam Nqari ba wèéa ne di Me e di i.

³⁷ Eẽ tchõà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síí Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncêe Johanem kò nxàes koe guu a,

³⁸ ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'èe ba hëé naka qarian hëéthëé cgoa ntcãá tcúú sa, ntam ko ma qõòà te a qãèan kúrú sa, naka ãe wèéa ne ãe kò dxãwam ka qgóòèa hãa ne khòè ne wèé nem ko ma kg'õèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama.

³⁹ Ta wèéa ta ga ãem kúrúa hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne dim nqõóm koe hëé naka Jerusalema koe hëéthëé e. Cg'õo Me ne kò, xgàus* koe tceea ba ka,

⁴⁰ igabam kò Nqari ba nqoana dim cáím ka ghùì Me, a kúrú Mem x'áíse,

⁴¹ wèé khòèan koe tamase, igaba sixae koe ncêe Nqarim ka ko nxará tcg'òòèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncêe ko tc'õó, a kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tãeas qãá q'oo koe.

⁴² Me kò x'áè xae e, khòè ne xae gha xгаа-xгаа ka, a Gam ga Me e sa x'áí, Nqarim ka nxará tcg'òòèa ba, a ba a gha ãe kg'õèa ne hëé naka x'óóa ne hëéthëé dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka.

⁴³ Wèé xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém ãe ko Gam di cg'õèan koe dtcòm ba gha qgóóa-máákuan chìbian di hòò sa," tam Peterè ba méé.

⁴⁴ Eẽm Peterè qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba wèéa ne ãe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãà.

⁴⁵ Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncêe ko Peterem cgoa hààraa ne kaisas ares ka tcãàè, Tcom-tcomsam Tc'èe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thëé tcãà khama.

⁴⁶ Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Peterè máá:

⁴⁷ "A c'èe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncêe ne khòè ne gha táá tcguù-tcguuè ka, ncêe Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòòà ne, sita khama?" témé.

⁴⁸ Me x'áè, khòè ne gha Jeso Krestem dim cg'õèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cáím-coa nem gha x'ãè cgoa ne sa.

11

Peterè ba ko xqara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe

¹ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hëé naka c'èe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu hëéthëé kóm, tãá zi qhàò zia gataga thëé Nqarim di kg'uian dtcòma hãa sa.

² Xu kò nxãaska ãem ko Peterè Jerusalema koe síí ka q'ãe nqãa-qgai khòèa xu dtcòm-kg'ao xu chìbi-chibi me,

³ a xu a máá: "Q'ãe nqãa-qgai khòèè tama xu khòè xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa síí tc'õóa," témé.

⁴ Me Peterè ba tshoa-tshoa a wèé gúùan ma qõòà sa chóà máá xu, a máá:

⁵ "Jopa dim x'áè-dxoom koer kò hàna a ko còrè, kar ko sòokuris q'oo koe bóòkaguè, kaim qgáím khama iim gúù ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa ãer hàna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòòè ba.

⁶ Ra kò qãèse ntcãà me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hëé naka qãáka dian hëé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hëé, naka tsaràn hëéthëé e.

⁷ Ra kò dòm ba kóm Me ko bìrì te a ko máá: 'Peterè, tãe naka cg'õo naka kg'oo,' témé.

⁸ Ra kò xqà a máá: 'Eẽ ãe X'aigaè, q'ano tama zi hëé kana tc'õókuan kg'ano tama zi hëéthëéa qanega tíí kg'ám-q'oo koe tcãà ta ga hãa,' témé.

* 10:39: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

⁹ Me kò dòm ba gaia cà m di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eẽ Nqarim q'anos iise kúrúas ka táá máá q'ano tama sa témé guu,' témé.

¹⁰ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés guù sa gaia séèa ghùìe a nqarikg'ai koe kabìe.

¹¹ Eẽ x'aè kaga xu kò nqoana xu khòe xu hànar kò hãam nquum koe hàà téé, Kaesarea koe guu a tí koe tséèa xu.

¹² Me kò *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba bìrí te a máá, táá méér tãákase khòèan qgóo guu naka qđò cgoa xu, témé. Xu kò ncēe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tí cgoa qđò, xae sí khòem dim nquum koe tcãa.

¹³ Me kò *Koniliase* ba bìrí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóò sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khòèan Jopa koe tséèa úú naka i Simone ba tciì, Petere ta ko ma tciìe ba.

¹⁴ Kg'uia nem gha óágara máá tsi, ncēe gha tsáá hēe naka wèés x'áés tsari sa hēéthēe kgoara a ke,' tam méé.

¹⁵ Eēr ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba tcãa cgae ne, ncēm kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma.

¹⁶ Ra nxãaskaga X'aigam *Jeso* ba nta méèa sa tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: 'Johane ba tshàan cgoa tcguù-tcguua, igaba tu gha gatú *Tcom-tcomsam* Tc'ēm cgoa tcguù-tcguuèa,' témé sa.

¹⁷ Ncēe Nqarim kò gatáa cúis aba sa máá ta a, ncēm kò máà ta as khama ii sa, gatá ncēe X'aigam *Jeso* Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tí nxãaska díi raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?" tam méé.

¹⁸ Xu ēe xu ko ncēe guùan kóm ka táá cúí guù ga kg'ui, a Nqari ba dɔm a máá: "Cèè, Nqari ba gáé gatá thēe tãa zi qhàò zi gha gane di chìbian koe tcoóse a zi a kg'òèan hò sa kgoara máána hãa!" témé.

Kerekes Antioke koe hàna sa

¹⁹ Stefanem kò cg'òès qãá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaise, xgàràè ne kò khama, ka ne kò nquù ka qđò, Finikia koe hēe, Kupro koe hēe naka Antioke koe hēéthēe e, a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian bìrí.

²⁰ Igaba i ko c'ēa xu hàna, khòe xu Kupro di xu hēe naka Kurene di xu hēéthēe e, ēe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thēe Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam *Jesom* di qãè tchòan xgaa-xgaa ne.

²¹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba gaxu cgoa hãa, ne kò kái ne khòe ne dtcòm, a X'aigam *Nqarim* koe kabise.

²² I kò tchòan ncēe *Jerusalem* koe hànas kerekes koe sí kómse, xu *Barenabase* ba Antioke koe tséèa úú.

²³ Eēm ko hàà a ko hàà cgómkuan Nqarim di bóò, kam ko qãè-tcao, a ba a wèèa ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tseeguse hãa sa, tòón-tcaoase.

²⁴ *Barenabase* ba kò qãem khòe me e khama, *Tcom-tcomsam* Tc'ēm ka kò cg'òè cgaeèa ba, kaisa dtcòmàn kò úú ba, ne kò kái ne khòe ne X'aigam *Nqarim* koe óágàè.

²⁵ Me *Barenabase* ba Tareso koe qđò, a sí Saulo ba qaa.

²⁶ A ba a ēem ko hò me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò *Barenabase* tsara Saulo tsara nxãaska wèem kuri ba hēe a kerekes di ne khòe ne cgoa xg'ae, a kái ne xgaa-xgaa. Ne kò Nqarim di ne xgaa-xgaa-kg'ao ne Antioke koe tc'ãa a dtcòm-kg'ao ne ta ma tciìe.

²⁷ Eẽ x'aè ka xu kò c'ēe xu porofiti xu *Jerusalem* koe guu, a xu a ko Antioke koe sí.

²⁸ Me gaxu ka c'ēm porofitim Agabose ta ko ma tciìe ba tēe, a ba a *Tcom-tcomsam* Tc'ēm ka cg'òè cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wèem nqóò ba xõa cgae sa. Si kò ncēe sa kúrúse *Kelaodiam* ko *Roma* koe tc'ãa-cookg'aia x'aè ka.

²⁹ Ne xgaa-xgaa-kg'ao ne wèe ne dtcòmku, gane di kg'òè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qđesea ne hù sa, ncēe *Jutea* koe hàna ne.

³⁰ Ncēe sa ne kò kúrú, a Barenabasea tsara Sauloa tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

12

Herote ba ko kereke sa xgàra

¹ Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'ēe xu xgàra.

² A ba a x'àèan tcg'òó, me kò Jakobom, Johanem ka káimkhoe ba, ntcàum cgoa cg'òòè.

³ Eēm ko bóò, si ncēe sa Juta ne tcgái q'oo koe qāè si i, kam kò còoka qōò, a x'àèan tcg'òó, me Petere ba thēe qáéè. Cám xu ēe xua kò péré gāè-gāe úú tamas pérés ko tc'òòè xu cám xu u.

⁴ Eēm ko qg'óó mea xg'ara kam ko qáé-nquum koe tcāà me, me 4 zi xg'ae zi ncōo-kg'ao xu di zi ka kòrèè. Me kò *Herote* bìrìse, Paseka dis kōès qāá q'oo koem gha khòè ne cookg'ai koe óá me sa.

⁵ Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè

⁶ Eēm gha Herote khòè ne koe tcg'òó a úú mem cám dim ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cam tsara ncōo-kg'ao tsara xg'aeku koe x'óma, a ba a cam tsara táù tsara cgoa qáéèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hāa, a xu a kò qáé-nquu ba kòrè.

⁷ Igabam kò kúúga moengelem X'aigam *Nqarim* di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'àà ba x'àà. Me Petere ba nxàraa ba koe ntcāa-ntcāa, a ghù me, a máá: “Tēe qháése,” témé. I táùan q'óma ba koe guu a kgoarase.

⁸ Me moengele ba bìrì me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hēé. Me bìrì me a máá: “Hāa tsarim qgái ba naka tsia xùri te,” témé.

⁹ Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncēe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'úua hāa, sòokuris q'oo koem kòo x'ái sa bóò, tam ko tc'ēea khama.

¹⁰ Eē tsara ko tc'āà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cam dian nqáé ka tsara ko síi qano dis heke-kg'ám koe tcāà, heke-kg'ám x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a síie sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchàa koe tcg'oa, a tsara a c'ēm dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

¹¹ Eēm ko Petere síi cuiaga bóò q'āa kam ko máá: “Ncēeskar tseegukaga q'ana hāa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa óágara hāa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wèes gúùs Juta ne kò nqòò cgae teas koe hēéthēé e,” témé.

¹² Eēm ko ēes gúù sa tc'ēea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síi, Johanem ka xōò sa, Mareko ta ko ma tciie ba. Kái ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè.

¹³ Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas ko c'ēs qāàs, Roda ta ko ma tciie sa síi komsana.

¹⁴ Eēs ko Peterem dim dòm ba kóma q'āa kagas ko táá síi xgobekg'ama máá me, a qāè-tcaoan domka qàròà tcāà q'oo koe, a sa a síi Peterem nquu-kg'ám koe tēe sa nxàe.

¹⁵ Ne bìrì si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúíga ma bìrì ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

¹⁶ Me Petere hāa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are.

¹⁷ Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chóà máá ne X'aigam *Nqarim* ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òó mea sa. Me bìrì ne a máá: “Ncēes gúù sa méé tu Jakobo ba bìrì, tíi qōe ga ne hēéthēé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a tãá qgái koe síi.

¹⁸ Eē i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncōo-kg'ao xu koe tcāà, Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa.

¹⁹ Me Herote qaa a táá hòò me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tēè, a cg'òòè xu gha di x'àèan tcg'òó. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síi, a síi gaa koe ão.

Herotem dis x'oo sa

²⁰ Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòè ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqõó tsara kò Herotem kò tc'ãa-cookg'aïam qgáim koe guu a gane di tc'õoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qãàm x'aïgam Herotem di ba, a síí tòókuan dtcàrà.

²¹ Eē kò nxárá tòòèam cáim kam ko Herote x'aïan di qgáian hãa, a síí x'aïan dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a khòè ne cgoa kg'ui.

²² Ne kò khòè ne qãè-tcaoan ka q'au a máá: “Ncēea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé.

²³ Herote ba kò Nqari ba táá dqomà máá, khamam kò Nqarim dim moengele ba qháése xg'ám me, me nxáian ka kg'ooé, a x'óó.

²⁴ Me kò Nqarim dim kg'ui ba càuse a kái.

²⁵ Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúa xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko sée, Mareko ta ko ma tciie ba.

Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe (13-28) **Paulom di xгаа-xgaan dis qõòs tc'ãa di sa (13:1-14:28)**

13

Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òóè

¹ Antioke koe hànas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hēé, naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé xu hàna: Barenabase ba hēé, naka Simonem ncēe ko Nigere ta kò ma tciie ba hēé (*ncēe kg'uia i ko kabie ne i ko máá, ntcùúm khòè ba téméè ba*), naka Lukiom Kurene di ba hēé, naka Manaenem ncēe kò tc'ãa-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hēé, naka Saulo ba hēéthēé xu u kò ii.

² Hãa a xu a kò X'aïga ba dqomà a ko tc'õoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba bìrì xu a máá: “Nxárá tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka tsara tsééan tciia Ra máá tsara síí kúrú,” témé.

³ Eē xu ko tc'õoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòó a tsééa tcg'òó tsara a.

Barenabasea tsara Sauloa tsara Kuperò koe

⁴ Gatsara ēe kò Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tsééa tcg'òóèa tsara ko Selukia koe qõò, a tsara a gaa koe síí skepe sa q'ábà a tshàm ka nxàma-nxàmaèam nqõó-coam Kuperò dim koe qõò.

⁵ Tsara Salamise koe síí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùì-kg'aom iise.

⁶ Tshàm ka nxàma-nxàmaèam nqõóm wèém ēe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aïga Pafose *dim x'áém* koe síí tcãà, a gaa koe Juta dim tsóò-kg'aom cgoa xg'ae, ncēe kò gataga thēé tshùù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciie ba.

⁷ Me kò tc'ãa-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ēega kò iim khòè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tci, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama.

⁸ Igabam ko tsóò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciie ba ntcoe tsara a, a ba a gataga *tc'ãa-cookg'ai* bam gha dtcòmàn koe tcg'òó sa tc'ēe.

⁹ Me nxãaska Saulom, ncēe kò gataga Paulo ta ma tciie ba, Tcom-tcomsam Tc'ēm ka ko cg'òè cgaeèa ba qãea tòón tcgáí *Elemasem koe* a máá:

¹⁰ “Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèè zi gùù zi tchàno zi di tsi cg'õo-kg'ao tseè! Wèè kàan x'ooan hēé naka xhùukuan hēéthēé di ka cg'òè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aïgam *Nqarim* di dàòan ncēe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

¹¹ “Ncēeska bóò, X'aïgam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Kàà tcgáí tsi gha, a gha gataga qàòm x'aè ba sée a táá cáms di x'ààn hòò a bóò,” tam méé. Me kúúga qháésega

nq̄ara-nq̄au sa hēé naka ntcùú sa hēéthēé ka cg'áé-kg'aiè, me q̄òòà nx̄ama-nx̄ama a q̄ḡóó-hì me gha khòèan q̄aa.

¹² Eēm tc'āà-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xgaa-xgaan ēe X'aigam Nq̄arim dia ko kaisas are sa tcāà mea khama.

Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke Pisidia di koe

¹³ Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ēea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síí, Pamfilia di i. Me kò Johane síí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise.

¹⁴ Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe síí. Ka tsara ko Sabata dim cárn ka còrè-nquum q'oo koe tcāà, a tsara a ntcōó.

¹⁵ X'àèan hēé naka porofiti xu hēéthēé di zi tcgāya zi ko nxáràèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'āà-cookg'ai xu khòèan tsééa úú, i síí dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káíkhoea tsaoè, ghùì-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncēe khòè ne tsao gaam cgoa x'àè kg'oana ba, ne tsao khòè ne bìrí me,” témé.

¹⁶ Me Paulo ba tēem ko ka, x'òàa ba cgoa nqookagu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu c'ēe zi qhàò zi di tu hēéthēé e, gatu ncēe Nq̄ari ba ko q'áò tu, komsana te méé tu!

¹⁷ Nq̄arim, Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xòò ga xu nxárà tcg'òòá máásea, a ko khòè ne di kg'òèan q̄āèse q̄òòkagu, Egepeto koe ne ko x'àèa ka, a ba a ko kaisa q̄arian cgoa gaam nq̄óm koe séèa tcg'òó ne,

¹⁸ a ba a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di kg'òòan q̄áò-tcaoa máá.

¹⁹ A ba a kò Kanana koe ēem ko 7 zi qhàò zi cg'òoa xgāá kam ko khòè ne nq̄óòan gane di máá, q'òò o ne gha ka.

²⁰ “Wèé zi gúù zi ncēe zia ko 450 khama noo kurian séè. Me kò ncēe zi gúù zi q̄áá q'oo koe Nq̄ari ba x'aigan máà ne, i kò nxāakg'aiga porofitim Samuelem di x'aèan síí tcāà.

²¹ Ne kò khòè ne nxāaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nq̄ari ba Saulo ba máà ne, Kishem ncēe Benjamenem dis qhàòs di ko iim ka cóáse ba, me 40 kurian tc'āà-cookg'ai ne.

²² Saulo bam ko x'aigan koe tcg'òós q̄áá q'oo koem kò Nq̄ari ba Dafite ba x'aiga ba tòó. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: ‘Dafitem Jesem ka cóáse bar hòòà, tcáó-c'òáa te dim khòè me e, tíí ko tc'ēes gúùs wèé sam gha kúrú,’ témé.

²³ Ncēm khòèm dis qhàòs koem kò Nq̄ari ba guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncēm kò ma nq̄òòkagua khama.

²⁴ Jesom hàà tamás cookg'ai koem kò Johane ba chìbian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wèé ne khòè ne Iseraele di ne xgaa-xgaa.

²⁵ Eēm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara q̄òò kam kò tèè a máá: ‘Tíí ra dìí ra, ta tu tc'ēea? Eē tu nq̄òòkaguèar tama ra a, igaba bóò, C'ēe ba ko q̄ááa te koe hàà, ncēe nxàbo tc̄aia ba kgoara gar kg'ano tama ba,’ tam méé.

²⁶ “Tíí kíí ga xaoè, a Abrahamam ka cóáse ga xaoè, naka gatu ncēe ko Nq̄ari ba q'áò tu, qhàò zi di tuè, kg'uiian ncēe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa.

²⁷ Jerusalema koe x'àèa hāa ne khòè ne hēé naka gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēéa kò Jeso ba bóò q'āa tama kana kórná q'āa tama. Igaba ne kò chìbi-chìbi a xgàra Me, a ne a ko ncēm dàòm ka porofiti xu di kg'uiian tseegukagu, ncēe wèé cárn Sabata di ka ko nxáràè e.

²⁸ Táá xu kò q'āa, dùútsa dàòm ka xu gha chìbi-chìbi a cg'òo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'òo Mem gha sa.

²⁹ Eē xu ko Gam ka ko góásea gúùan wèé tseegukagua xg'ara ka xu ko xgàus* tc'amkg'ai koe xòò Me, a tc'ám̄s koe tcāà Me.

³⁰ Igabam kò Nq̄ari ba x'oan koe ghùì Me.

* 13:29: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìí' témé.

³¹ Me kò gataga kái cáman ga bóòè ãe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe q̄ò ne ka. Nc̄es noose ga ne gatá di ne khòè ne koe Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e.

³² Tsam nc̄e koe hààraa, hàà tsam gha q̄è tchõàn xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim gatá ka xòò ga xu máàna hãa

³³ sam nc̄eska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Nc̄e i gataga ma cámm dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

'Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;

Ra nc̄em cámm koe guu a Tsarir Xòò Ra a,'
téméè khama.

³⁴ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uiian ga nc̄e e *Baebes koe nc̄e ko máá:*

'Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua
ner gha máà tu u,

nc̄e Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,'
témé e.

³⁵ I gataga c'ãe koe nc̄eta ma góásea a ko máá:

'Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qãàm* tsari ba guu,
nakam ts'óóa hãa tite,' témé.

³⁶ Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'ëea sa kúrú, a ba a kò x'óó, a ba a gam ka xòò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó.

³⁷ Igaba Gaam ãe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìèam di tc'áróa ne kò táá ts'óó.

³⁸ Gaa domka méé xao q'ãa, tí kíí ga xaoè, qg'óóa-máákuan chibian dia nc̄em Khòèm Jesom koe hàna sa. Nc̄e tchõà nea gaan xгаа-xгаа xao o tsam ko ga a. Moshem di x'aèan *qg'óóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè,

³⁹ igabam ko wèem ãe ko *Jesom koe* dtcòm ba Gaam domka tchànom iise bóòè.

⁴⁰ Ke méé tu q'õése, nakas táá porofiti xu nxàeas gùù sa kúrúse cgae tu u guu, nc̄e ko máá:

⁴¹ 'Bòò, gatu ntcoe-kg'ao tu,

are méé tu naka tua x'óóa xgãáse,

hààr gha gatu di xu cámm xu ka c'ëes gùù sa kúrú,

c'ãe ne khòè ne kò gaas ka bìrí tu u

ne tu dtcòm tite sa,' "

tam Paulo ba méé.

⁴² Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* còrè-nquum koe guu a ko q̄ò, ka ne kò khòè ne dtcàrà tsara a, kabise tsara gha a hààkom Sabatam ka gaicara xгаа-xгаа ne sa.

⁴³ Eës ko xg'ae sa q̄òò q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hãé, naka Nqari-tcáóa ne khòè ne nc̄e Juta di cauan koe dtcòmà ne hãéthhãé, Pauloa tsara Barenabasea tsara xùri, nc̄e ko síí kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgòmkuuan koe méé ne kg'ama gataga cúí ma hãa sa tsara.

⁴⁴ Xùrikom cámm Sabata dim ka ne ko wèé ne khòè ne x'áé-dxoom ãem di ne hàà ne gha X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka q̄òò xg'ae *ne kò cg'orò ne táá síí.*

⁴⁵ Eã ne ko Juta ne xg'ae zi khòè ne di zi bóò, ka ne ko chìi di tc'ëean ka cg'oè cgaeè, a ne a Paulo ba nc̄oi, a ãem ko kg'ui zi gùù zi ka ntcoeku cgoa me.

⁴⁶ Tsara nxãaska Pauloa tsara Barenabasea tsara kgoarasease xoa xu a máá: "Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatua bìrí tu us gùù si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga x'áía hãa, chõò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa, khama tsam gha nc̄eska tãá zi qhàò zi di ne koe síí.

⁴⁷ Nc̄ea X'aigam *Nqarim* ma x'áè tsama hãa ga a khama a máá:

'Tãá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hãa,

nxãasega tu gha Tiri kgoarasean nqòóm chõò-q'oo koe úú ka,'

témé," ta tsara méé.

⁴⁸ Tãá zi qhàò zi di ne ko ncēe gúàn kóm ka ne ko qãe-tcao, a ne a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba dqòm. Ne kò wèe ne ãe kò nxará tcg'òòea ne chõò tama kg'õean ne gha hòò ka dtcòm.

⁴⁹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèem nqõóm ãem koe tsai-tsaise.

⁵⁰ Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòe zi dtcòma hãa zi hēe, naka x'áe-dxoom di xu tc'ãa-cookg'ai xu hēéthēe ntcàma ghùì, a khòe ne kúrú, ne Pauloa tsara Barenabasea tsara cgáe-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqõóm koe xhàìagu tsara a.

⁵¹ Tsara nxãaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qãe-qãe, a tsara a Ikonio dim nqõóm koe qõò.

⁵² Gatà i ko ii igaba ne kò xгаа-xgaase-kg'ao ne qãe-tcaoan ka cg'oè cgaee, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka hēéthēe e.

14

Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio koe

¹ Kg'aiga tsara ko hēe khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio* koe síi còrè-nquum Juta ne dim koe tcãà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòe ne Juta di ne hēe naka Gerika di ne hēéthēe dtcòm.

² Igaba ne kò Juta ne ãe kò dtcòmàn xguì ne tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãe tc'ẽean ka tcãàe, a ne a kò táá dtcòm-kg'ao ne cgoa kómku.

³ Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* gaa koe tc'ãda x'aèan séè a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóe a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgómkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarian máà tsara ka, x'ái zi hēe naka are-aresa zi gúu zi hēéthēe tsara gha kúrú di i.

⁴ Ne kò khòe ne x'áe-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ẽe nea kò Juta ne cgoa kómku, ne c'ẽe ne x'áe úú-kg'ao tsara cgoa kómku.

⁵ Qhàò zi di ne hēe, naka Juta ne hēe, naka gane di xu tc'ãa-cookg'ai xu hēéthēe ne kò qg'áikua máá tsara a, xgáe tsara ne gha, a nxõàn cgoa xao tsara a ka.

⁶ Igaba tsara kò gaas kàa sa bóò q'ãa, a Lukonia di tsara x'áe-dxoo tsara koe bèe a qgóea síi, Lusetera hēe naka Derebe hēéthēe di tsara *x'áe-dxoo tsara* koe, naka gatsara x'áe tsara nxama-nxamaa hãa xu x'áe xu koe hēéthēe e.

⁷ A tsara a kò gaa koe qãe tchõàn xгаа-xгаа.

Pauloa tsara Barenabasea tsara Lusetera koe hēe naka Derebe koe hēéthēe e

⁸ Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqõara hãam khòe ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcõó a ábàè ne qõò tama ba.

⁹ Paulo bam kò komsana ãem ko ma xгаа-xгаа khama. Me kò Paulo ba qãea tòón tcgái gam koe, a bóò me me dtcòmàn úúa hãa kg'õekagu me gha a.

¹⁰ Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Tẽe naka nqàrè ka téé tchànose!” témé. Me kò gaa x'aè kaga khòe ba tc'ãò ta ma tẽe a tshoa-tshoa a qõò.

¹¹ Eẽ ne ko khòe ne Paulom ncãa kúrús gúu sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqària ne ncãa xõa-kg'ai ta a, khòean dis iis koe,” témé.

¹² A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii *nqàrim tc'amaka ka ba*, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama.

¹³ Me kò peresitim Zesem di ba, ncēe gam dim tempelem kò x'áe-dxoom cookg'ai koe hãa ba, ghòean hēe naka x'aa zi hēéthēe óá, heke-kg'áms x'áe-dxoom dis koe, gabá hēe naka khòe ne hēéthēe ko dàòà-mááku zi x'áe úú-kg'ao tsara kúrú máá kg'oana khama.

¹⁴ Igaba ãe tsara x'áe úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara kò ncēes gúus ka kóm ka tsara ko qgáia tsara tòà q'aa, a khòe ne koe qgóea síi, a tsara a q'au a máá:

¹⁵ “Khòe tuè, dùska tu ko hēea? Gatsam igaba tsam khòe tsam m gatu khamaga ma ka, qãe tchõàn tsam ko óágara máá tu u, cg'ãa-cg'ana zi gúu zi ncēe zi méé tu guu, naka

kg'òèa hãam Nqarim koe kabise, ncêe nqarikg'ai hêé naka nqôók'g'ai hêé naka tshàa ba hêé naka wèé zi gaan koe hàna zi hêéthêé kúrúa ba.

¹⁶ Ncêe nqáéa x'aè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàòà zi ãe zi ko ma tc'êe khama ma qôò.

¹⁷ Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qãè zi gúù zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan máà tu u, naka tc'òoan ko tçuùè x'aèan hêéthêé e, a ba a kò tcáóa tu tc'òoan cgoa xg'ãàkagu, a qãè-tcaokagu tu u," tam méé.

¹⁸ Ncêeta xám kg'uiian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgáè-kg'am ne tsara ga sa, dàòà-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

¹⁹ Nxãaska ne ko c'êe ne Juta ne Antioke koe hêé naka Ikonio koe hêéthêé guua ne xg'ae sa kg'uia tàà a máá, *Pauloa tsara tshúù tsara a, témé*. Ne kò Paulo ba nxòán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéèa tcg'òò me, x'óóa baa, ta ne kò tc'êea khama.

²⁰ Igaba ãe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ko qàea ba koe nxama-nxama me kagam ko tãe, a ba a x'áé-dxoom koe kabise. Xùrikom cáín kam ko gabá hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara Derebe koe qôò.

Pauloa tsara Barenabasea tsara ko Antioke koe kabise

²¹ A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qãè tchòàn xgaa-xgaa, a kái xgaa-xgaase-kg'aoan hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hêé naka Ikonio koe hêé naka Antioke koe hêéthêé kabise.

²² A tsara a síí xgaa-xgaase-kg'aoan qari-qari, a ntcàm ne, dtcòmàn koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara bìrí ne a máá: "Kái xgàrakuan koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãà," témé.

²³ Ne kò kaia xu wèés kerekes koe nxará tcg'òóa mááse. A ne a còrè a tc'òoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòó xu, ncêe Gam koe xu dtcòmà hãa ba.

²⁴ Eè tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà,

²⁵ a ko Perega koe *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xõa.

²⁶ A tsara a kò gaa koe guu a skepes cgoa Antioke koe síí, ncêe khòè ne kò gaa koe còrèa máá tsara a koe a ne a kò Nqarim di cgómkuan di qarian dòm q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés ãe tsara kò ncêeska xg'ara-xg'ara hãas koe.

²⁷ Gaa koe tsara ko tcãà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèé gúù ãem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'áms dtcòmàn di sa kgoara máána hãa sa.

²⁸ Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba sèè a hãa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15

¹ Xu kò c'êe xu khòè xu Jutea koe guu a *Antioke koe* dtcòm-kg'ao ne síí xgaa-xgaa, a kò máá: "Moshem di x'áè-kg'áman ka xao ko q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite," témé.

² Ncêe sa kò Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tãèku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara, c'êe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxará tcg'òòè, Jerusalema koe xu gha qôò ka, a x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu koe hêéthêé síí ncêes tães ka kg'ui ka.

³ Si kò kereke sa tsééa tcg'òò xu, xu ko Finikia koe hêé naka Samaria koe hêéthêé tcãà, a xu a nxàe, nta ne ma tãá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kabisea hãa sa. Ncêe tchòà nea kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qãè-tcao.

⁴ Eè xu ko Jerusalema koe tcãà ka xu kò kereke sa hêé naka x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu ka hêéthêé qãèse hààkaguè. A tsara a kò ãem Nqari ba gatsara koe kúrú hãa zi gúù zi wèé zi nxàe.

⁵ Igaba ne kò c'ěe ne dtcòm-k'ao ne ncěe kò Farasai xu dis xg'aes koe hãa ne tẽea-tée a máá: “*Nqõóm di zi qhàò zi di* ne méé ne q'ãe nqãa-qgai khòoè, naka nea bìrìè Moshem di x'áè-k'áman méé ne qgóóa qari sa,” témé.

⁶ Xu kò x'áè úú-k'ao xu hěe naka kaia xu hěéthěe xu ncěes tchõa sa xg'aea máá a nxàe.

⁷ Me kò Petere kaidas nxàes qãá q'oo koe tẽea-tée a bìrì xu a máá: “Tíí ka c'ěe xaoè, q'ana xao hãa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxará tcg'òó sa kúrúa hãa, tíí kg'ám koe ne gha tãá zi qhàò zi di ne guu a qãè tchõàn kóm sa, a ne a dtcòm ka.

⁸ Nqarim ncěe khòem dis tcáo sa q'ana ba ko x'ái ne, qãesem ko hàakagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máa ne ka, ncěem kò sixae ka hěe khama.

⁹ Sita hěe naka gane hěéthěe xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga táá kúrú, gane di tcáoá nem kò dtcòmàn cgoa q'ano-q'ano khama.

¹⁰ Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúa bóda máá? Dùús domka xao ko xгаа-xgaase-k'ao ne qg'áo koe jokoan xóó, ncěe gaxae kana gaxae ka xòò ga xu xu kò gaan dcěe ka tààè e?

¹¹ Igaba xae ko tseeguan kaga dtcòm, cgómkuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa,” tam méé.

¹² Xu wèe xu khòe xu nqoo, a Barenabasea tsara Paulo a tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hěe naka are-aresa zi gúú zi hěéthěe ma nxàe sa, ěem kò Nqari ba tãá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúa zi.

¹³ Eẽ tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xoa a máá: “Tíí ka c'ěe xaoè, komsana te xao:

¹⁴ Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma tãá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hãa sa, gaa zi koem gha cg'õèa ba domka khòe ne nxará tcg'òó máase ka.

¹⁵ Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncěes gúús cgoa dtcòmku, ncěe i ma ncěeta ma góáèa koe, *ncěem ko Nqari ba máá:*

¹⁶ ‘Ncěe zi gúú zi qãá q'oo koer gha kãbise,
a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kãbase tshào, ncěe cg'áèa ba.

Eẽ cg'áèa hãa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùì,
a gha kúrú me me tchànose téé,

¹⁷ nxãasega ne gha ěe qaùà ne khòe ne X'aigam Nqari ba qaa ka,
naka wèe ne tãá zi qhàò zi di ne hěéthěe e,
ncěe cg'õèa Te ka ko tcièe ne.

¹⁸ Nqarim ko ma kg'ui i,
ncěe ko nciìsega ncěe zi gúú zi nxàea tcg'òó zi q'ãàèa ba,' tam méé.

¹⁹ Gaa domkaga ra bóda tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncèè tãá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kãbise ne méé ta táá xgàè ne guu.

²⁰ Igaba méé xae góá máá ne, naka ne táá kúrú máaseèa nqàrian máàèa hãa zi gúú zi tc'õó guu, naka nea gataga táá cg'áràn kúrú guu, naka nea táá chúú-chuuèa kg'oo-coan di kg'òóan kg'oo guu, naka nea táá c'áòan tc'õó guu.

²¹ Nciìsega i ko Moshem di x'áèan x'áè-dxoo xu koe xгаа-xgaaè, ncěe i ko ma còrè-nquuan koe wèe Sabatan ka nxaráè khama,” tam méé.

Tcgãyas dtcòm-k'ao ne ko góá máàè sa

²² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-k'ao xu hěe, naka kaia xu hěe, naka wèes kereke sa hěéthěe bóò i qãè e, càman khòe tsara ne gha xg'aes koe guu a nxará tcg'òó, a Paulo ba hěe naka Barenabase ba hěéthěe tsara cgoa Antioke koe tséèa úú sa. Jutasem ncěe kò Baresabase ta ma tcièe ba hěe naka Silase ba hěéthěe tsara kò nxará tcg'òòè, ncěe kò dtcòm-k'ao ne ka kaisase tcommèa hãa tsara.

²³ Ka xu ko tcgãyas ncěeta ma góáèa hãa sa gatsara cgoa tséèa úú, ncěe ko máá:

“Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hěé naka kaia xae hěéthěéa ko, gataga gatu ka káíkhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu tǎá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hěé, Siria koe hěé, naka Kilikia koe hěéthěé hàna tu, a xae a ko máá:

²⁴ Gaxae ka c'ěea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hãa sa xae kóma hãa, a xu a kg'uian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúú-tshuu tc'ěe tua sa, gaxae x'áèan máà xu tama koe.

²⁵ Gaa domka xae xg'ae a dtcòmku, a cam tsara khòè tsara nxára tcg'òóa, a gatu koe tsééa úúa hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabase tsara Pauloa tsara cgoa tsara gha qǒò ka,

²⁶ khòè tsara ncěe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'òèan cg'òè-cg'oegam qgám koe tcana hãa tsara.

²⁷ Gaa domka xae ko Jutase ba hěé naka Silase ba hěéthěé tsara gatu koe tsééa úú, síi tsara gha ncěe koe xae góáa hãas guú sa kg'áma tsara ka chóà máá tu u ka.

²⁸ Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hěé naka gaxae hěéthěéa kò bóò i qǎèa máá xaea hãa, táá méé xae cúí guú qóm ga xgámkagu tu u guu sa, ncěe zi guú zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncěe ko xùri zi:

²⁹ táá méé tu kúru mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka tua c'áòan tc'òó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'òèè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúru guu. Ncěe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qǎèse hěé. Qǎèse tu hãa.”

³⁰ Eè xu ko tsééa tcg'òèè ka xu kò Antioke koe síi tcǎà, a xu a kò gaa koe khòè ne xg'ae-xg'ae, a tcgāya sa máà ne.

³¹ Eè ne ko nxára si ka ne kò ghùì-ghui-tcáókuan di kg'uian qǎè-tcaoa máá.

³² Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qǎò x'aèan sée a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùì-ghui tcáó ne, a qari-qari ne.

³³ Eè tsara kò gaa koe x'aèan séea hãa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabìè, a tsara a kò gane èe kò tsééa úú tsara hãa ne koe kabise.

³⁴ [Igaba i ko Silase ba qǎèa máá gaa koem gha qaù sa.]

³⁵ Igaba tsara ko Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke koe qaù, ncěe gatsara hěé naka kái ne khòè ne c'ěe ne hěéthěé kò X'aigam *Nqarim* di qǎè tchòàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qǒòs cam di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hěé naka Barenabase ba hěéthěé tsara ko qǒòa q'aa

³⁶ Cg'orò caman qǎá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba bìri a máá: “Hàn tsam kabise naka tsama síi wée xu x'áè-dxoo xu koe gatsam ka c'ěe ne kabi, ncěe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xgaa-xgaa hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa,” témé.

³⁷ Me kò Barenabase tc'ěe, Johanem ncěe Mareko ta kò ma tcièm cgoa tsara ga qǒò sa.

³⁸ Igabam kò Paulo tc'ěe a bóò, i qǎèa máá tsara tama gatsara cgoam gha qǒò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qǒò cgoa tsara a khama.

³⁹ Kas kò kaisas ntcoekus tshúú sa tē, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba sée, a ba a Kuperò koe sapes cgoa qǒò.

⁴⁰ Me Paulo Silase ba nxára tcg'òóa mááse, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di cgómku gha hãa cgoa tsara a ka,

⁴¹ tsara kò Siria hěé naka Kilikia koe hěéthěé tcana nqáé a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

16

Timoteo ba ko Pauloa tsara Silasea tsara cgoa qǒò

¹ Me kò Paulo gataga Derebe koe qǒò, a síi Lusetera koe tcǎà. Gaa koem kò c'ěem xgaa-xgaa-kg'aom Timoteo ta kò ma tciè ba x'áèa, ncěe xòòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xòò ba Gerika dis qhàòs di ii ba.

² Dtcòm-k'ao ne Lusetera hěé naka Ikonio hěéthěé di nea kò ko qãè zi gùu zi gam ka kg'ui.

³ Me kò Paulo ba tc'ěe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò sèè me a q'ãe nqãa-qgai khòo me, Juta ne ěe zi nqòó zi koe hàna ne domka, xòò ba Gerika me e sa ne kò wèéa ne ga q'ana hãa khama.

⁴ Eě xu ko ma x'áé-dxoo xu koe ma qõò te khama xu kò ma x'áè úú-k'ao xu hěé naka kaia xu Jerusalema koe hàna xu hěéthěé xu kúrúa hãa x'áèan bìrí ne, a xu a qarika méé ne qgóó o sa bìrí ne.

⁵ Zi kò kereke zi dtcòmàn koe qari-qariè, a wèé cáń ka càuse.

Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe

⁶ Xu Ferugia hěé naka Galatia hěéthěé di xu xg'aeku xu koe qõò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xгаа-xгаа sam kò Tcom-tcomsam Tc'ěe ba cara xua hãa khama.

⁷ Eě xu ko Misia dim xg'aekum koe cúu, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcãa sa x'ãa máá, igabam kò Jesom dim Tc'ěe ba táá kgoara máá xu.

⁸ Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe síí.

⁹ Eěm ntcùum kam kò Paulo Maketonia dim khòem dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-těe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé.

¹⁰ Eěm ko Paulo ěes x'ái sa bóòa xg'ara ka xae kò qháése Maketonia koe xae gha síí sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qãè tchòàn síí xгаа-xгаа ne sam kò Nqari ba tciaa máá xaea hãa sa xae kò bóòa tcg'òóa khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm

¹¹ Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchànose Samoterake koe qõò, a xùrikom cáń ka Neapolise koe síí.

¹² Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síí tcãa, kiam x'áé-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqòóm di qarian dòm q'oo koe hãa ba. Eěm x'áé-dxoom koe xae kò cg'orò cáń-coan sèè.

¹³ Sabata dim cáń ka xae kò x'áé-dxoom dis heke-k'áms koe tcg'oa, a tshàam koe síí, còrè di qgála ne ko gaa koe hàna, ta xae kò tc'ěea khama. Khòé zi ěe kò gaa koe xg'aea hãa zi cgoa xae kò ntcòó a kg'ui.

¹⁴ Gazi ka c'ěe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kò còrè sa, ncěe kò ko ncoà a tcaàko qgáian t'òè x'ámágu sa. Paulom ko kg'ui zi gùu zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáo sia hãa khama.

¹⁵ Eě ne ko gasá hěé naka gas dim x'áé-q'oom di ne hěéthěé tcguù-tcguuè, kas ko x'áéa sa koe tciaa úú xae e, a máá: “Ncěe X'aigam Nqarim koe dtcòmàr khòèr ii sa xao kò bóòa hãa ne méé xao nxãaska x'áéa te koe hàà, naka tíí cgoa hãa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síí cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe

¹⁶ C'ěem cáń ka, ěe xae xóé a ko còrè dim qgáim koe qõò ka xae kò qãàs cgoa xg'ae, ncěe kò tc'ěean úú sa, hààko zi gùu zi gha nxàe di i sa, ncěe kò ko hààko kúrúse zi gùu zi nxàean ka gas ka q'òòse ga ne kái marian kúrúa máá sa.

¹⁷ Ncěes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncěe xu khòè xua kaisase tc'amaka hãam Nqarim di xu qãa xu u, ncěe ko kgoarase tu gha di dàòan ka bìrí tu u xu,” témé.

¹⁸ Kái cáma nes kò sèè a ncěes gùu sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kabise a dxãwa tc'ěe ba bìrí a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko bìrí tsi, a ko máá, gas koe méé tsi tcg'oa,” témé. Me dxãwa tc'ěe ba gaa x'áè kaga tcg'oa cgae si.

¹⁹ Eě xu ko q'òòsea xu bóòa q'ãa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qgóó a x'ámágu dis qgáis koe úú, tc'ãa-cookg'ai xu koe.

²⁰ Eě xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síí cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncěe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncòoan kúrú,

21 a tsara a ko gataga tãá cauan khòè ne xгаа-xгаа, Roma di ta khòè ta di x'áèan koe tc'ěese tama a, ta dtcòm m tama," témé.

22 Si kò xg'aes khòè ne di sa thěe qarú cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qgáían méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa x'áè.

23 Eě tsara ko thòókase xg'ámmeà xg'ara ka tsara kò qáé-nquum koe tcãàè, me kò kòre-kg'ao ba qãèse méém kòre tsara a sa x'áèè.

24 Eěm kò máàèa hãa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànám qáé-nquu-coam q'oo koe tcãà tsara a, a hii-tcúrian koe nqàrèa tsara qáèa ntcòo.

25 Ntcúú nqáè ka tsara ko Paulo tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba ciian nxáèa máá, xu kò c'ěe xu khòè xu qáèèa kò hãa xu kóm tsara a.

26 Si kò kúúga kaias cgùrus nqòóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàòèa hãas tshoa-tshoase-q'oo sa qori, i kúúga wèè qáé-nquuan di kg'áían xgobekg'amse, i wèém khòèm di táuan kgoarase.

27 Eěm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tēe kam kò bóò i qáé-nquum di kg'áían xgobekg'amsea hãa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'òose ka hěé, khòè xua qgòèa hãa, tam kò tc'ěea hãa khama.

28 Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: "Táá tshúú gúú kúrú cgaese guu, wèèa xae ga ncēe koe hànà ke," témé.

29 Me qáé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa dtcàrà a qháése tcãà, si kò cgùru sa tcãà me, me kò Paulo tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé.

30 A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tēè tsara a, a máá: "Khòè tsaoè, dùú sa ra gha kúrú a nxãasega *Nqarim* di kgoarakuan hòò?" témé.

31 Tsara xoa me a máá: "X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hěé naka x'áèa tsi di ne hěéthěé tu, nxãaska tu gha kgoaraè ke," témé.

32 Ka tsara kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba gabá hěé, naka wèè ne ēe kò gam x'áé koe hànà ne hěéthěé bìrí.

33 Eěm ntcúú kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba sèè tsara a, a síí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěé tcguù-tcguuè.

34 A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'òoan máà tsara a. Gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěéa kò qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, ncēeska ne Nqarim koe dtcòma hãa khama.

35 Xùrikom *cám* ka ntcúúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tséèa úú ncēe kò máá: "Eě tsara khòè tsara kgoara naka tsara qòò," témé e.

36 Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uiian Paulo ba bìrí a máá: "Kaia xu ncãa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncēeska tòókuan cgoa tcg'oa naka qòò," témé.

37 Igabam kò Paulo bìrí xu a máá: "Khòè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qãèse tēèa cgáé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khòè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcãà tsam m, ka xua ko ncēeska ts'ãà ka tcg'òó tsam m sa tc'ěe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m," témé.

38 Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncēe kg'uiian bìrí. Eě xu ko Roma di tsara khòè tsara ii sa kóm ka xu kò q'ádò,

39 a xu a hàà qgòóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa.

40 Tsara ēe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùi-ghui tcáo ne ko kg'uiian máà ne, a xgoaba.

¹ Eẽ tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hěe naka Apolonia hěethěe tchoaba ka tsara kò sí Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hàna hãam koe tcãa.

² Me Paulo caua ba a kò *ii khama* sí còrè-nquum q'oo koe tcãa, a ngoana xu cáim xu Sabata di xu sée a qarika khòe ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe guu a.

³ A ba a kabi, a biría kg'ónò ne, qaase i ko Krestem *ncěe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tēe sa. Birí nem kò a máá: “Jesom ncēer ko birí tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé.

⁴ Ne kò c'ěe ne *Juta ne* ncěe kò ncěe gúuan kóm ne kaisase nxùrù-tcáóa máá Pauloa tsara Silasea tsara xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa hěe, naka kái zi khòe zi tc'amaka hàna tée-q'ooan di zi hěethěe e kò ii.

⁵ Igaba ne kò c'ěe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ěe ne khòe ne dàòan qàe koe x'ãèa hãa ne cg'ãè cau ne xg'ae-xg'ae a tshúuan ghù. Jasonem dim x'áé ba ne kò qaru cgae, sí ne gha Pauloa tsara Silasea tsara qaara tcg'òó a khòe ne cookg'ai koe úú tsara a ka.

⁶ Igaba ěe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò Jasone ba hěe naka c'ěe ne dtcòm-kg'ao ne hěethěe tcéèa tcg'òó, a x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòe tsara ncěe kò ko nqòó ba tshúu-tshuu tsara ncěeska ncěe koe hàna,

⁷ me Jasone ba x'áéa ba koe tciia tcãa tsaraa hãa. Xu ko wèèa xu ga *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram di x'áè-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ēm X'aigam Jeso ta ko ma tciie ba hãa,’” témé.

⁸ Eẽ ne ko khòe ne hěe naka tc'ãà-cookg'ai xu hěethěe ncěes gúu sa kóm ka ne kò kaisase xg'ai.

⁹ Xu *kaia* xu Jasone ba hěe naka c'ěe ne hěethěe surutakagu, a guu ne ne qòò.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

¹⁰ Eẽm ntcùum kaga ne kò kúúga dtcòm-kg'ao ne, Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe tséèa úú. Eẽ tsara ko sí ka tsara kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcãa.

¹¹ Berea di ne khòe ne ko qàe ne khòe ne e Tesalonika di ne khòe ne ka t'òè-tcáó ne, khama ne kò kg'ui ba wèè tcáóa ne ka séèa mááse, a ne a kò *Nqarim di zi* Tcgãya zi wèè cáim ka nxará, Paulom kg'uia hãas tseegu ii sa ne kò bóò kg'oana hãa khama.

¹² Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòe zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hěe naka kái xu khòe xu Gerika di xu hěethěe kò dtcòm.

¹³ Igabaga ěe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko Nqarim dim kg'ui ba Berea koe xgaa-xgaa sa kóm, ka ne kò gaa koe sí, a sí ncõoan ghù.

¹⁴ Ne nxãaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tséèa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù.

¹⁵ Eẽ kò Paulo ba úúa tòó xu khòe xua kò Atene noose qòò cgoa me, a sí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése sí cgae me di x'áè-kg'áman cgoa.

Paulo ba Atene koe

¹⁶ Eẽm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qãa hãa, kam kò ěem ko x'áé-dxoom koe i kúrúa mááseèa hãa nqàrian cg'oèa hãa sa bóò ka kaisase tshúu-tcao.

¹⁷ A ba a kò ko wèè cáim ka còrè-nquum koe Juta ne hěe, qhàò zi di ne ncěe Nqari ba kò ko còrè ne hěe, naka khòe ne ncěe kò ko wèè cáim ka gúu zi ko x'ámáguèm qgáim koe nqáe ne hěethěe cgoa qarika kg'ui.

¹⁸ Xu kò gataga thěe c'ěe xu Epikuria hěe naka Setoike hěethěe *di sara dtcòm sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ěe xua kò ko máá: “Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncěem khòe ba kg'ui?” témé. Xu c'ěe xu xoa a máá: “Kúrúa mááseèa nqàrian kam ko kg'ui khama i xám,” témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hěe naka x'ooan koe tēes ka hěethěe xgaa-xgaa domka xu kò ko ncěeta méé khama.

¹⁹ Ne nxãaska tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciès cookg'ai koe sée a úú me, a máá: “Q'ãa kg'oana ta hãa, dùútsa xgaa-xgaa kabas ka tsi ko kg'ui sa.

²⁰ C'ěe zi gúù zi ěe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ǎa kg'oana," ta ne méé.

²¹ Wèe ne x'ǎe-kg'ao ne Atene di ne hěe naka tǎa xu nqǒo xu koe guua ne khóe ne, ncěe kò gaa koe x'ǎe hǎa ne hěéthěe kò ko tc'ěe, gane di x'aèan ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúù zi koe nqáékagu sa.

²² Me kò nxǎaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáe koe tēe a téé a máá: "Gaxao khóe xao Atene di xao koer ko wèe zi dào-kg'ám zi koe bóò, dtcòmān xao úúa hǎa sa.

²³ Eēr kòo caate gatu dim x'áe-dxoom koe kar kò ěe tu ko còrè zi qgái zi bóò kar kò altaram ncěeta ma góásea hǎa ba bóò: 'NQARIM C'ÚÛSEA HĀAM DI BA,' ta ko méé ba. Tu kò dīm ii sa tu c'úúa hǎa igaba còrè Me, ra ko ncěeska Gam kar ga birí tu u sa tc'ěe.

²⁴ "Nqarim ga Me e, ncěe nqǒómkg'ai hěe naka wèe zi gúù zi gaam koe hǎa zi hěéthěe kúrúa hǎa ba. X'aigam nqarikg'ai hěe naka nqǒómkg'ai hěéthěe di ba, khóean tshàu ka kúrúeam tempelem koe x'ǎe tama ba,

²⁵ kana c'ěe gúù ko qaa khóe khama ma khóean tshàu ka kúrúa mááe tama ba, Gabá ko wèe khóean ga kg'òean hěe naka sònòan hěe naka wées gúù sa hěéthěe máa khama.

²⁶ Cúim khóem koem guu a nqǒóm di zi qhàò zi wèe zi kúrúa hǎa, wèem nqǒóm koe zi gha x'ǎe ka, Me x'aèan hěe naka hàà zi ko x'ǎe qgáian hěéthěe q'aa-q'aa máá zia hǎa.

²⁷ Nqari ba ne gha nqòòan úúa hǎase qaa ka, a gha c'ěedaoka ěe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatām ma gatá wèe ta ka nqúù tama igaba.

²⁸ Ncěe ta ko c'ěea ta méé khama a ko máá:
'Gam koe ta kg'òea, a ko qǒò te, a hàna hǎa.'
Ncěe ne ko gatu di ne dqòm-kg'ao ne méé a ko máá,
'Gatá igaba ta thěe Gam di ta cóá ta a,'
témé khama.

²⁹ "Ncěe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táa tc'ěea máá, Nqari ba khóean tshàu ka kúrúea hǎa, kana t'òe nxǒán tcaàko hěe naka seleferan hěéthěe cgoa kúrúea hǎa, ta tc'ěea guu.

³⁰ Nqari ba xg'ao ko khóe ne di tc'irì-tc'irisean bóò guu, igabagam ko ncěeska wèe zi qgái zi koe khóean birí, kúrúa mááseèa hǎa nqárian méé ne tcg'oaragu, naka gane di chìbian koe tcóòse sa.

³¹ Cám bam tòóa hǎa, Gam kam gha nqǒó ba bóò q'oo a Gam nxará tcg'òóa hǎam Khóem cgoa xgàra me ba khama. Ncěe sa tseegu si i sam wèe ne khóe ne x'áia hǎa, x'ooan koe ghùia ba ka.

³² Eě ne ko Paulo ba kóm me ko x'ooan koe ghùies ka kg'ui, ka ne kò c'ěe-kg'áia ne tsaruan kúrú u, igaba ne kò c'ěe ne máá: "Gaicara tsi gha ncěes gúùs ka kg'ui sa ta ko tc'ěe," témé.

³³ Me nxǎaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa.

³⁴ Igaba xu kò c'ěe xu khóe xu hàà cgae me, a xu a dtcòm. Gaxu cgoam kò Dionisio, Areopagom x'áe di ba, xg'aes dim tc'ǎa-cookg'ai ba hěe naka c'ěes khóes Damarise ta ko ma tciè sa hěe, naka c'ěe ne hěéthěe hàna.

18

Paulo ba Korinta koe

¹ Ncěe zi gúù zi qǎa q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qǒò,

² a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncěe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khóes Perisilas cgoa Italea koe guu a kabasega hààraa, Kelaodiase ba kò wèe ne Juta ne ěe Roma hǎa ne méé ne tcg'oa di x'áèan tcg'òóa hǎa khama. Me kò Paulo gaa koe síi xg'ae cgoa khara a,

³ a ba a kò síi hǎa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan kúrú khama.

⁴ Wèé cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khòè ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hěé naka Gerika ne hěéthěé tchàno dàòan x'ái.

⁵ Eě tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe síí tcāà kam kò Paulo qāè tchòàn xгаа-xгаа koe tcāàn tcáo, a kò Juta ne Jesom ka nxāea tseegukagua máá, *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

⁶ Igaba ěe ne kò Juta ne Paulo ba ntcoe, a ne a ko cg'āèse gam ka kg'ui, kam kò qgáía ba di tsharàn qāè-qāe, a ba a birí ne a máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga c'áòan cg'oèa hāa, tíí ra tchàno ra a. Ncēe koe guus kar ko tǎá zi qhàò zi di ne koe qǒò,” témé.

⁷ Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'ēm khòèm Titio Juseto ta ko ma tciièm dim nquum ncēe kò qāea ba koe hāam koe síí tcāà, ncēe kò ko Nqari ba còrè ba.

⁸ Ne kò còrè-nquum dim tc'āà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hěéthěé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò kái ne c'ēe ne Korinta koe kò x'āea hāa ne ncēe qāè tchòàn kóm, a ne a kò dtcòm, a tcguù-tcguuè.

⁹ C'ēm ntcúúm kam kò Paulo X'aigam ka bóòkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: “Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu,

¹⁰ Tíí ra tsáá cgoa hāa, i cúí khòè ga gaan di tshàuan tòò cgae tsia hāa tite, ncēm x'áé-dxoom koer kái ne khòè ne úúa hāa ke,” tam méé.

¹¹ Me kò nxāaska Paulo gaa koe kuri ba hěé naka 6 nxoean hěéthěé hāa, a khòè ne Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа.

¹² Igabaga ěem ko Galio Akaia dim tc'āà-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qarú cgae, a ne a qhàis koe úú me, síím gha chìbi-chibiè ka,

¹³ a ne a kò máá: “Ncēm khòè ba ko khòè ne qg'ái, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamás gúú sa,” ta ne méé.

¹⁴ Igaba ěem Paulo ba kg'ui kg'oana hāa kam ko Galio ba Juta ne birí a máá: “Ncēè gatu Juta tu kò cg'āè gúúan kúrú dis chibi sa kana xgòàs chibi sa kúrú hāa, ner ga kò komsana tua hāa.

¹⁵ Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hěé, naka cg'òèan hěé naka gatu di x'áè-kg'áman hěéthěé di zi tēè zi i, ke tu gatu bóòa mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuiskagar tíí gaa zi di dàòan bóòa tcg'óóa máá tu u tite ke,” tam méé.

¹⁶ A ba a nxāaska qhàis koe xhàigu ne.

¹⁷ Ne kò wèéa ne còrè-nquum dim tc'āà-cookg'aim Sosenese ba qarú cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'árés kaga nqábé ne.

Paulo ba ko Antioke koe kabise

¹⁸ Paulo ba ko Korinta koe tc'āòa x'aè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'āè, a ba a nxāaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qǒò. Eēm ko Kenkerea koe síís cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hāas gaises domka.

¹⁹ Ne Efeso koe síí tcāà, ncēe gaa koem kò Paulo síí Perisila khara Akila khara qau koe. A ba a gabá síí còrè-nquum koe tcāà, a ba a síí Juta ne cgoa qarika kg'ui.

²⁰ Eě ne ko khòè ne dtcàrà me, cg'áresem gha hāa cgoa ne sa, kam kò xguì.

²¹ Igabaga ěem ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: “Ncēè Nqarim kò ncàma hāa ner gha kabise cgae tu u,” témé. A ba a nxāaska Efeso *dim x'áé-dxoom* koe skepes cgoa qǒò.

²² Eēm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síí skepes cgoa tcāà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalema koe hānas koe* síí tcāà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxāaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe kabise.

Paulom di xгаа-xgaan dis qǒòs nqoana di sa (18:23–21:16)

Apolose ba Efeso hěé naka Korinta hěéthěé koe

²³ Gaa koem kò x'aè-coa sèè a hāa, a ba a nxāaska wèém xg'aekum Galatia dim koe hěé naka Ferugia dim di xu x'áé xu koe hěéthěé tcana te, a ko wèé ne xгаа-xgaase-kg'ao ne qari-qari.

²⁴ Me c'ëem Jutam Apolose ta ko ma tciie ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncëe kò Alekesanteria *dim x'áé-dxoom* koe àbàèa ba. Qãèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgãya zi kò qãèse q'ana ba.

²⁵ Gatagam kò Nqarim dim dàò ba qãèse xгаа-xгааèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xгаа-xгаа, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúim kò q'ana igaba.

²⁶ Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eë khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóm kaga khara ko x'áéa khara koe séè a úú me, a síi Nqarim dim dàòm ka qãèse cg'oèase bìrí me.

²⁷ Me nxãaska Apolose Akaia *dim xg'aekum* koem gha qòò sa bìríse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùì me, a tcgãya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qãèse ne gha hààkagu me sa. Eëm ko síi gaa koe tcãà kam kò gane èè kò Nqarim di cgómkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùì.

²⁸ Wèém khòèm cookg'ai koem kòò Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi Tcgãya* zi cgoa x'ái, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

19

Paulo ba Efeso koe

¹ Eëm kò qanega Apolose Korinta koe hãa, kam kò Paulo nqòóm nqáè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síi tcãà. Gaa koem kò c'èe xu xгаа-xгааèe-kg'ao xu cgoa xg'ae.

² Kam ko tèè xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòò?” témé. Xu xòa me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'èem ka kóm ta ga hãa,” témé.

³ Me tèè xu a máá: “Kháé nxãaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xòa me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé.

⁴ Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chìbian koe tcóóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòè nem kò bìrí, Gaam èè ko gam qãá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncëe Jeso ba,” tam méé.

⁵ Ncëe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'òèan koe tcguù-tcguuè.

⁶ Eëm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcãà cgae xu, xu tãáka taman ka kg'ui, a xu a porofita.

⁷ Wèéa xu kò 12 xu khòè xu u.

⁸ Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcãà, a gaa koe nqoana nxoèan Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tèèku a ko xòaku cgoa ne.

⁹ Igaba ne ko c'èea ne kóman xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòè ne cookg'ai koe *Nqarim dim dàòm* ka cg'ãèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxãaska guu ne, a ba a xгаа-xгааèe-kg'ao xu séè, a wèém cáam ba Turano dim xгаа-xгаа-nquum koe qarika kg'ui.

¹⁰ Ncëe sa kò cáam kurian séè, nxãasega ne gha wèè ne Asia dim nqòóm koe kò x'ãèa hãa ne Juta ne hëé naka Gerika ne hëéthëé X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka.

Sekefam di xu cóá xu

¹¹ Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúru,

¹² i kò èem kò khùbuan tchùu cgoa qgáian hëé naka tc'amakam ko hãa qgáian hëéthëé tsàako ne khòè ne koe séè a úúè, i tcìian guu ne, i dxãwa tc'èean tcg'oaragu ne.

¹³ Xu kò nxãaska c'èe xu Juta xu, ncëe kòò nqòó ba nxama-nxama a ko caate xu, gane èè kò dxãwa tc'èean ka cg'oè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxãwa tc'èean tcg'òó, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tcìian ka, a xu a kò máá: “Jesom cg'òè kar ko x'áé tsi, ncëe Paulom kò Gam ka xгаа-xгаа ba, a ko máá, tcg'oa,” témé.

¹⁴ Juta ne dim kaim peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncëes guù sa kúru.

¹⁵ Igabam kò dxãwa tc'èe ba xòa xu a máá: “Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao dii ga xaoa?” témé.

16 Me kò dxãwa tc'ëean úúam khòè ba nxàì cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thòò-thòo xu, xu kò nquum koe guu a hãa tamase qg'óéa tcg'oa.

17 Ne kò wèé ne Juta ne hëé naka Efeso koe x'ãèa ne Gerika ne hëéthëé ne ncëe gúùan q'ãa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcãàè, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè.

18 Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi ãe ne kò kúrú zi cg'ãè zi nxàe.

19 Kái ne ãe kò tsoòan ka xгаа-xgaase nea kò gane di zi tcgãya zi óága, a ne a síí wèé khòèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgãya zi di mari ne kò nxará xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo.

20 Me kò ncëem dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càùse a kaisa qarian úú.

Ncõo sa Efeso koe

21 Ncëe zi gúù zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo bìríse, Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé koem gha nqáé a Jerusalema koe qõò sa, a máá: “Gaa koer ko síí hëéa xg'ara ne méer Roma koe síí dàra,” témé.

22 Me kò cààm tsara hùì-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hëé naka Eraseto ba hëéthëé tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqõóm koe qaù.

23 Gaam x'aèm ãem kas kò kaias ncõo sa *Nqarim dim* dàòm ka tcãà.

24 Me kò c'ëem khòèm Demeterio ta kò ma tciìe ba hàna, seleferan di gúùan kò kúrú ba, tempelem *c'ëes nqáris* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kò gam di tsééan kái marian óága *gam cgoa kò kúrú xu tséé-kg'ao xu koe*.

25 Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu* hëé naka c'ëe xu gatà iise ko tséé xu hëéthëé tciia xg'ae, a ba a máá: “Khòè xaoè, q'ana xaoa, ncëes tséés koe xae qguù sa úúa hãa sa.

26 Ncëeska xao bóò a kómá hãa, ncëem khòèm Paulo ba kái khòèan qg'áia hãa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wèém nqõóm Asia dim koe ga hëéthëé e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'ãòa hãa khòèan séèa kabia hãa.

27 Cg'ãès gúù sa gha hàà kúrúse, sixae dis tséés qãè sa cg'ãa-cg'ana di iise cúí bóòè tite, igabam gha thëé tempelem kaias nqáris Aretameses di ba kg'amaga káà hùise hãa, i gha gataga thëé gas di dqomèan, nqõò xu Asia di xu koe hëé naka wèém nqõóm koe hëéthëé kaàkaguè!” tam méé.

28 Eè ne ko ncëes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xgòà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: “Kaia saa Aretameses Efeso di sa!” témé.

29 Me kò kúúga wèém x'áé-dxoo ba kaias tcëé-tcëes ka tcãàè. Ne khòè ne kòèan dim qgáim koe xg'ae a qàrà tcãà, a ne a kò Paulom cgoa ko qõò te tsara khòè tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hëé naka Arisetareko ba hëéthëé tsara, kòèan dim qgáim koe tcéèa tcãà.

30 Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu xgàè-kg'am me.

31 C'ëe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqõóm di xu, ncëe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thëé kg'uian tsééa úú, kòèan dim qgáim koe méém táá síí di i.

32 Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'ãa tama. C'ëe nea kò cúís gúùs ka q'au, ne ko c'ëe ne c'ëes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khòè ne dùús domka ne ko ãe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama.

33 Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbùa tcãà, ne c'ëe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa bìrí me. Me kò xqara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa.

34 Igabaga ne kò Juta me e sa bóòa q'ãa, ka ne ko cààm aoaran wèéa ne ga cúí koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: “Aretameses Efeso di sa kaia hãa!” témé.

35 Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: “Efeso di tu khòè tuè, wèém khòè ba q'ana hãa*, Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áéa hãas sere-sere sa hëéthëé e!

* 19:35: *Wèém khòè ba q'ana hãa* - Gerika sa ko máá: “Díí ba gáé c'úua hãa?” témé.

³⁶ Ncēe zi gúù zia ntcoeè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúù si i, naka táá c'ēe gúù ga qháése kúrú guu.

³⁷ Ncēe xu khòè xu ncēe tu ncēe koe óágara xua ts'ãà tama, a xu a gataga gatá dis nqári sa còè tama.

³⁸ Khama ncēè Demeterio ba hēé naka gam di xu tséé-kg'ao xu hēéthēé ko c'ēm khòèm cgoa ncōoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàlan xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe síí chìbi-chibiku.

³⁹ Igabaga ncēè xao kò c'ēe gúù úúa hãa, ncēe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e.

⁴⁰ Ncēe i ma ncēe cáím ka ii khama, ta gha ncēe kúrúseas gúùs ka kaias cg'ãès q'oo koe hãa. Xqara mááse ga kàà a, gaan cgoa ta ga ncēes tcēé-tcēe sa ncēèa mááse e khama," tam méé.

⁴¹ Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qōòà q'aakagu.

20

Maketonia koe hēé naka Akaia koe hēéthēé e

¹ Eēs ko tcēé-tcēe sa chòò kam ko Paulo xgaa-xgaase-kg'aoan tciaa xg'ae, a ba a ghùì-ghui tcáó ne, a x'áè ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qōò.

² Eē xu qgái xum ko tchoaba, a kò khòè ne kái kg'uian cgoa ghùì-ghui tcáó, a ba a síí Akaia koe tcãà,

³ a gaa koe síí nqoana nxoean x'ãè. Siria koem kò qōò kg'oana kam kò bóòà q'ãa, Juta xu qg'áikua máá mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha kabise dis tc'ēe sa kúrú.

⁴ Gam cgoa kò hãa xu khòè xua kò Sopaterem Pirom ka cóásem ncēe Berea koe guua ba hēé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hēé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hēé, naka Timoteo ba hēé, naka Asia dim nqōóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hēéthēé e.

⁵ Ncēe xu khòè xu kò sixae cookg'ai koe qōò, a síí Teroa koe qãà xae e.

⁶ Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a qōò, péré gãé-gãe úú tamas pérés ko tc'óòès kòès qãà q'oo koe. A xae a 5 cáman qãà q'oo koe Teroa koe síí cgae xu, a xae a kò síí gaa koe 7 cáman hãa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

⁷ Tc'ãà dim cáím bekem dim ka xae kò hààra xg'ae a xae a péréan tc'óó. Paulo ba kò khòè ne cgoa qarika kg'ui, i nxãakg'aiga síí ntcúú nqáèan tcãà, xùrikom cáím kam gha qōò sam kò dtcãasea hãa khama.

⁸ Eē ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò kái lampian hàna hãa.

⁹ Me kò qári-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tciiè ba fensteres koe ntcōe, ncēe kò Paulom kò ko qáòse kg'ui ka ko kaisase x'óma cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómankg'ai koe cg'áé, a síím ko ghùìè ka x'óóa.

¹⁰ Me kò Paulo ba xōa, a ba a qári-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xòose, a ba a x'òàa ba ka xgábé me, a máá: "Táá q'ae guu, kg'òèam hãa ke," témé.

¹¹ A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe qaò, a síí péréan tc'óó. Kg'ui cgoa nem ko i nxãakg'aiga síí cáman tcg'oa, me xgoaba.

¹² Ne kò khòè ne qári-kg'ao-coa ba kg'òèam hãase x'áéan koe sèè a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáóè.

Teroa koe guu a Milete koe qōòà ne

¹³ Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcãà a xae a Asose koe qōò, ncēe gaa koe xae kò Paulo ba síí skepes cgoa sèè kg'oana koe. Ncēetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síí khama.

¹⁴ Eēm ko Asose koe síí xg'ae cgoa xae e ka xae ko sèè me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe síí.

15 Q'uu dim cáim ka xae kò skepes cgoa qõò, a Kiose koe síi tcãà. Eẽm cáim qãá q'oo koe xae kò tchoaba a síi Samose koe tcãà, a q'uu dim cáim ka Mileto koe síi.

16 Me Paulo Efeso koem gha nqáé a qõò sa bìrìse, nxãasegam gha táá Asia dim nqõóm koe síi qádò x'aèan hãa ka. Pentekoste òim cáim cookg'ai kam gha síi Jerusalema koe tcãà sam kò qháéa máána hãa khama.

Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa còò di sa kg'ui

17 Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khòèan tsééa úú, síi i gha kerekes di xu kaia xu tciaa máá me ka.

18 Eẽ xu ko gam koe hàà kam ko bìrì xu a máá: “Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'òè sa, wèè x'aèan ncèer kò gaxao cgoa hàna ka, tc'ãà dim cáim Asia dim nqõóm koer ko hààm koe guu a.

19 Juta ne kò kúrúá bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgáè te, igabar X'aigam Nqari ba cg'aré-cg'aresean cgoa hēé naka tcgái tshàran cgoa hēéthēé kúrúá máána hãa.

20 Q'ana xao hãa, c'èe gúù gatu ga hùì cgoa tuar kò táá gatu koe chóm sa, igabar kò wèè ne khòè ne cookg'ai koe hēé naka x'áéa tu koe ga hēéthēé gaan ka xgaa-xgaa tu u.

21 Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēér qarika bìrìá hãa, gane di chibian koe ne gha tcoóse a Nqarim koe kabise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

22 “Igaba bóò, ncèskar ko Jerusalema koe qõò Tcom-tcomsam Tc'èem ka chùèè a, gaa koe gha síi kúrúse cgae te sar c'úua hãase.

23 Wèém x'áé-dxoom èer kò tcãàm koem kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba qarika bìrì te, qáé-nquuan koe hēé naka qóm cgoa qgóókuan hēéthēéa tééa máá tea hãa sa.

24 Gatá i ii igabar kò táá tiris kg'òè sa cgáés iise séèa mááse. Nooase cgáéa máá teas gúù sa X'aigam Jesom máà tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. Wèè qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom kòès koe ko qàròm khama ma. Ncèes tséé sa ko khòè ne qarika qàè tchòàn Nqarim di cgómkuan di ka bìrian di si i.

25 “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóò hãa tite sa, gaxao ncèe wèéa xao xg'aeku koer kòò qõò te a ko x'aian nqarikg'ai di ka xgaa-xgaa xao.

26 Gaa domkar ko ncèem cáim ka bìrìá cgáé-cgae xao o, ncèè c'èe-kg'áía tu kò ko aaguse ne i tíi chibi tama a gha ii sa.

27 Wèés Nqarim ko tc'èe sar bìrì tua, c'èe gúù gar chóm-kg'ai tu u tama.

28 Q'òésea méé xao hãa, naka xaoa wèés xg'aes ghùuan di sa thèé q'òé. Tcom-tcomsam Tc'èe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncèe Gam di c'áòan kam x'ámáa sa.

29 Q'ana ra hãa, qõòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hàà tcãà sa, ncèe cuiskaga ghùuan bóò guua hãa tite e.

30 Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúù zi ko kg'ui xu khòè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaase-kg'ao ne tseeguan òim dàòm koe tcg'òò, xùri xu ne gha ka.

31 Ke méé tu kókòda hãa! Naka tua tc'èe-tc'èese, nqoana kurian ncèe nqáéa hãa kar ko koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé wèéa tu ga tcgái-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

32 “Ncèskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam òim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'èe-tc'èese. Ncèe ba qarian úúa, tshàòam gha ghùì tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'eekg'aikuan máà tu u, wèè ne èe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máà khama.

33 C'èem khòèem di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa.

34 Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncèe ko èer tcàò hãa gúùan máà te sa, naka tíi ka c'èe xu tcàò hãa gúùan hēéthēé e.

35 Wèé zi gúù zi èer kúrúá hãa zi koer x'ái xaoa, ncèeta ma tsééan ka méé ta èe kg'amka ne hùì sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'èe-tc'èese, ncèem kòò máá: ‘C'èem khòè ba c'èes gúù sa tcg'òò a máà nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa, tchoanà tshàu a séèan ka,’ témé sa,” tam Paulo méé.

36 Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò wèéa xu cgoa ga qhòm tsi qurù a còrè.

³⁷ Xu wèéa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me.

³⁸ Me kò ma x'áè xua sa kò kaisase tshúù-tcaokagu xu, ncēe cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóòà hãa tite sa.

21

Paulo ba ko Jerusalema koe qõò

¹ Eẽ xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qõò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cáím ka Rotese koe síí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qõò.

² Xae Finikia koe ko qõòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qõò.

³ Eẽ xae ko *tshàan ka nxama-nxamaèa hãam nqõò-coam* Kuperò *di ba* hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòo me, a Siria koe qõò, a Ture koe síí tcãà, gaa koes kòo skepe sa ães nqàòà hãa zi gúù zi xòo khama.

⁴ Gaa koe xae kò xгаа-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáíman gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrí, táá méém Jerusalema koe nqáé sa.

⁵ Igaba ãe i ko gaxae di cáíman xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòà xae koe qõò. Ne kò wèéa ne ga, khòè zi hēé naka cóán ga hēéthēé, úúa tòó xae e. Ta nxãakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ãe ta ko tshàam-kg'ám koe síí ka ta kò qúrùà ta cgoa qom, a còrè.

⁶ Xae kò nxãaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe kabise a dìbi.

⁷ Eẽ xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'èea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúím cáím ba hãa.

⁸ A xae a q'uu dim cáím ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síí tcãà, qãè tchòàn dim kg'ui-kg'ao ba, 7 xu *hùì-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxará tcg'òòèa xu* ka c'èe ba, a gam cgoa hãa.

⁹ Qanega sèèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúa hãa, ncēe kòo porofita zi.

¹⁰ Eẽ xae gaa koe cáím-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tcièm porofiti ba Jutea koe guu a hàà.

¹¹ Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba sèè a nqàrèa ba hēé naka q'óma ba hēéthēé qáé, a máá: “Ncēea Tcom-tcomsam Tc'ẽem ko méé ga a: Ncēem bànem dim khòèm gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáèè ga a, a ne a táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me,” témé.

¹² Eẽ xae ko sixae hēé naka ãe koe kò hàna ne khòè ne hēéthēé ncēes gúù sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qõò sa.

¹³ Igabam kò Paulo xoa ta a, a máá: “Dùù sa tu ko kúrú ncēe tu ko kg'ae a ko thòò-thòo tcáo te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'òèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thēé kg'ónòsea máána,” témé.

¹⁴ Eẽ ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'èe sa méés kúrúse,” témé.

¹⁵ Eẽ xu cáím xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qõò.

¹⁶ Xu kò c'èe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qõò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tcièm khòèm Kuperò dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xгаа-xgaase-kg'ao ba, ncēe xae gha síí x'áè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

¹⁷ Eẽ xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qãèse-hàakagu xae e.

¹⁸ Xùrikom cáím kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qõò, xu kò wèé xu kaia xu hànaa.

¹⁹ Eẽm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèès gúùs ãem Nqari ba gam di tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúà hãa sa cúí cúí qãèse bìrí xu.

²⁰ Eēs gùu sa xu ko kóma xg'ara ka xu kò Nqari ba dqòm. A xu a nxãaska bìrí me a máá: “Bòò tsi ko, sixae ka qđese tseè, nta noo tcám-tcàma nea Juta ne xg'aeku koe dtcòma hãa sa, a ne a wèèa ne ga Moshem di x'áèan qgóóa qaria hãa.

²¹ Tsáá ka ne bìríèa hãa, wèè ne Juta ne èe táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xgaa-xgaa, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko bìrí ne, táá ne gha gane di cóan q'ãe nqãa-qgai khòò, kana Jutan di cauan xùri sa.

²² Kháé sa gha nxãaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hààraa tsi hãa sa.

²³ Ke ncèe xae ko bìrí tsi gùu sa kúrú. Gaisea hãa xu khòè xu 4 xua ncèe koe hàna.

²⁴ Ke gaxu cgoa tempelem koe qđò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxãasega tcúúa xu dqòm. Nxãaska ne gha wèè ne khòè ne q'ãa, wèè gùuan èe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa.

²⁵ Igaba táá zi qhàò zi di ne ncèe dtcòma hãa ne: xae tcgãya sa góá máána hãa, sixae ma bóò hãa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'óo guu, naka nea c'áòan tc'óo guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'òoè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa,” ta xu méé.

²⁶ Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu sèè, a ba a xùrikom cárn ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcãà, a nxàè, n-cáma i gha gaa q'ano-q'anosean di cáman chòò sa, a gataga nxàè, gaxu di dàò-máákuan gha n-cáma kúrúè sa.

Paulo ba ko qáéè

²⁷ Eē i 7 cáman nqáéa hãa ka xu kò c'èe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèè xu khòè xu qg'ái, xu tshàua xu cgoa qgóó me,

²⁸ a q'au a máá: “Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncãa ga me e khòèm wèè khòèan ko wèè qgáian koe xgaa-xgaa ba, gatá di ne khòè ne hèé, x'áè-kg'áman ga hèé, naka ncèem qgáim kaga hèéthèé ko tshúù gùuan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hãa, a gatà hèés ka ncèem qgáim tcom-tcomsa ba cg'ãè-cg'ãea hãa!” témé.

²⁹ Ncèeta xu kò méé, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóò hãa khama, a xu a kò tc'èea máá, Paulo ba tempelem koe tcãà mea, ta tc'èea hãa.

³⁰ Me kò wèém x'áé-dxoo ba xháés ka tcãàè, ne khòè ne wèè ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òó, i kò tempelem di nquu-kg'áman kúúga tcèekg'ammè.

³¹ Paulo ba ne kò cg'òo kg'oana kam ko Roma di xu ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìríè, Jerusalem wèè ba tshúù qgáì koe hãa sa.

³² Kam ko cúí q'oro ncõo-kg'ao xu hèé naka ncõo-kg'ao di xu tc'ãà-cookg'ai xu hèéthèé sèè, a khòè ne koe qgóéa tcãà. Eē ne ko khòè ne ncõo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

³³ Me kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síí a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áè, cárn tàuan cgoa méém qáéè sa. A ba a tèè, díim ii sa, a gataga dùú sa kúrú hãa sa.

³⁴ Ne kò xg'aes koe c'èe ne cúís gùu sa q'au, ne c'èe ne táá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'ãa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncõo-kg'ao xu x'áè, Paulo ba xu gha sèè a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú sa.

³⁵ Eē xu ko q'ábà qàò dim qgáim koe síí kam kò *Paulo ba* ncõo-kg'ao xu ka qgóóa ghùèè, khòè ne di xgòàn ka.

³⁶ Wèèa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: “Cg'òo me,” témé khama.

Paulo ba ko tééa mááse

³⁷ Eē xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcãà me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tèè a máá: “C'èes gùu sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?” témé. Me máá: “Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui?”

³⁸ Kháé tsi nxãaska Egepeto tsi tama tsia, ncēe kò nqáéa x'aèan ka tshùu sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qãáka úúa tsi?" tam ma tèe me.

³⁹ Me Paulo x̄oa a máá: "Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'ãè-kg'ao ra. Cgómna guu te nakar khòè ne cgoa kg'ui," témé.

⁴⁰ Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qadè qgài koe tèèse tshàua ba cgoa khòè xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eè xu ko qhài ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22

¹ "Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncēeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncēer ko ncēeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa," témé.

² Eè xu ko kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxãaska Paulo ba máá:

³ "Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncēm x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalieleem di nqàrè-kg'aman koe qarika xгаа-xгааè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèé xao ncēe cáím ka ii khama.

⁴ Xùri-kg'ao ne ncēm dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'áò-khoean hēé naka dxàe-khoean hēéthēér kò qáé, a ra a kò qáé-nquuan koe tcàa a,

⁵ ncēm ga ma kiam peresiti ba hēé naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé ma nxàea tseegukagua máá tea hãa khama ma. Tcgāya zi Damaseko di xu Juta xu góá mááèa hãa zir kò sèè, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khòè ne qáé, a sèè a Jerusalema koe óá ne, nxãasega ne gha xgàràè ka.

*Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa
(Tsee 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ "Eèr ko koaba di x'aè ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcààkom x'áà ba nqarikg'ai koe guu a x'áà-x'aa te,

⁷ kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko bìrí te a máá: 'Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?' témé.

⁸ Ra tèè Me a máá: 'Dìí Tsia X'aigaè?' témé. Me x̄oa te a máá: 'Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncēe tsi ko tsáá xgàra Ra,' témé.

⁹ Xu kò tíí cgoa kò hãa xu khòè xu x'áà ba bóò, igaba xu ko táá Gaam èe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm.

¹⁰ Ra tèè Me a máá: 'X'aigaè, dùú ra gha kúrú?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba bìrí te a máá: 'Tèe, naka tsia Damaseko koe qòò, gaa koe tsi gha síí bìriè wèé zi gúú zi Tíí x'áè tsia hãa zi, kúrú tsi gha zi,' témé.

¹¹ Xu tíí cgoa kò hãa xu khòè xu qgóó hìi a Damaseko koe úú te, x'áàm di tcàa-q'ooa nea ko cg'õo tcgái tea hãa khama.

¹² "Me kò Ananiase ta ko ma tciièm khòè ba hàà bóò te. Nqari-tcáóam khòèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèé ne Juta ne gaa koe x'áèa ne ka kaisase tcommèa.

¹³ Me dxùukg'aia te koe téé a ba a máá: 'Tíí qōe tsi Saulo tseè, bóò gaicara!' témé. Ra kò gaam x'aèm èem kaga bóò me.

¹⁴ Kam ko nxãaska máá: 'Nqarim gatá ka xòò ga xu di ba nxará tcg'òó tsia hãa, x'áèa ba tsi gha q'ãa ka, a tsi a tchànóm Khòèm *Jeso* ba bóò ka, a Gam kg'ám koe guuam kg'ui ba kóm ka.

¹⁵ Eè tsi bóò a kóma hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèé khòèan koe.

¹⁶ Ka ncēeska tsi ko dùú sa qãà? Tèe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chìbia tsi xg'àara tcg'òóè, tcii cg'òè Me kose,' témé.

Paulo ba ko tciè a síí qhàò zi di ne xгаа-xгаа

17 “Eër ko Jerusalema koe kaḅise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c'ëes sōokuris ka tcāàè.

18 A ra a X'aigam Nqari ba bóò Me ko tíi cgoa kg'ui a ko máá: ‘Qháé, naka ncēeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíi ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòma hãa tite ke,’ témé.

19 Ra kò xḡa a máá: ‘X'aigaè, ncēe xu khòè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcāa a ko èe ko Tsáá koe dtcòma ne qáé, a ra a ko xg'ám ne sa.

20 Eë i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'áòan ntcāaguè, kar ko tíi ga ra gaa koe tééa-tëe a ra a ko gaxu cgoa dtcòmku, a kò èe ko cg'õo me xu di qgáían kòre,’ témé.

21 Me nxãaska X'aiga ba bìrì te a máá: ‘Qõò, nqùu kar gha tsééa úú tsi, tãá zi qhàò zi di ne koe ke,’ témé,” tam Paulo méé.

Paulo ba ko xg'ámmè, Roma dim khòè me e igaba

22 Xu kò khòè xu Paulo ba komsana, me nxãakg'aiga qõò a síi ncēeta méé. Xu kaisase q'au a máá: “Ncēeta iim khòè ba méém nqõómkg'ai koe tcg'òòè, qãè tama ia, kg'õèm gha sa ke,” témé.

23 Eë xu ko q'au, a ko qgáía xu xaoa q'aa, a ko góman dōea kãé tc'amaka,

24 kam ko tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ncõo-kg'ao xu di ba x'áè, me Paulo síi ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe tcāàè, a ba a xg'ámmèkose tēèè. *Tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba kò q'ãa kg'oana, dùús domka xu ko khòè xu èeta ma q'au cgae me sa khama.*

25 Eë xu ko qáéa xòó me, síi xu gha xg'ám me ka, kam kò Paulo ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'aim èe kò qàea ba koe tēm ncēe nqãaka hãnas téé-q'oos dim ka máá: “A x'áèa ne kgoara hãa, Roma dim khòèm gha xg'ámmè sa, ncēe kg'ui zi cgoa kò táá tēèè a nxãata ma chibi-chibiè ba?” témé.

26 Nqãaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ko ncēs guù sa kóm kam ko tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe síi xàà si, a máá: “Nta tsi gha hēè? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka,” témé.

27 Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba Paulom koe síi, a tēè me a máá: “Bìrì te, Roma di tsi khòè tsi iì sa?” témé. Me máá: “Èè, gaar ga ra a,” tam ma xḡa.

28 Me nxãaska tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba máá: “Tíi ra kaisa surutan surutaa, nxãasegar gha Roma dim x'ãè-kg'ao ba kúrú ka,” témé. Me Paulo ba xḡa a máá: “Igabar tíi nqõóm ñir x'ãè-kg'aor iise ábàèa,” témé.

29 Xu èe kò tēè me kg'oana hãa xu qháése guu me. Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba q'ae, èem ko bóða q'ãa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táuan cgoa qáé mea sa ka.

Paulo ba Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes koe

30 Ncõo-kg'ao xu dim kaia ba kò qãèse q'ãa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chibi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cáím ka kgoara me, a ba a x'áèan tcg'óó, kaia xu peresiti xu hēé naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxãaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23

1 Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qãèse téé a ko tcgáí-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíi kíi ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anós tcáós cgoa tchànos kg'õè sa kg'õèa hãa ncēs koosega,” témé.

2 Kam ko nxãaska kaim peresitim Ananiase ba èe kò Paulom qàe koe téé-tëe xu bìrì a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé.

³ Me nxãaska Paulo bìrí me a máá: “Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá ãe q'úuse xg'aàeam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eẽ koe tsi ntcõe a ko chibia te bóò x'àean ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'àean ntcoe, thõò-thõòè méé ra, ta mééan ka,” témé.

⁴ Eẽ kò Paulom qàe koe téé-tëe xu kò bìrí me a máá: “Kaiam peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé.

⁵ Me Paulo ba xõa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaiam peresiti me e sar kò bóò a q'ãa tama; góásea i hãa a ko máá: ‘Táá tc'ãà-cookg'aim tsari ne khòè ne dim ka cg'ãè gùù kg'ui guu!’ téméè khama,” tam méé.

⁶ Me kò nxãaska Paulo ba, c'ëea xu Saduke e, xu c'ëea xu Farasai e sam kò q'ana hãa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òò a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tëèkus q'oo koer hãa, x'óóa ne gha x'ooan koe tãe di nqòòà ner úúa hãa khama,” témé.

⁷ Eẽm ko ncëeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xg'aeku koe mēéku sa tãe, si xg'ae sa q'aa-q'aase.

⁸ Saduke xu kòò máá, x'ooan koe tãe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ëe ba thëé káà me e, témé khama. Igaba xu kòò Farasai xu ncëe gúúan wèè ga hàna sa dtcòm.

⁹ Si kò kaisas tcëé-tcëe sa tãe, xu c'ëe xu x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu ncëe kòò Farasai di ii xu tãe a kaisase ntcoeku a máá: “Ncëem khòem ka xae cúí gùù tshúù ga hòò tama. Kháé dùú sa gha ii, ncëe c'ëedaokam kò tc'ëe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé.

¹⁰ Si xg'ae sa kaisase mēéku, me tc'amaka hànas téé-q'oos dim ncõo-kg'ao ba q'áò, Paulo ba xu gha sèè a tòà q'aas gúùs ka, khamam ncõo-kg'ao xu bìrí, xõa xu gha a síí qarika sèèa tcg'òò me, a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú me ka.

¹¹ Xùrikom ntcùúm kam ko X'aigam Nqari ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: “Tòón tcáó! Ncëe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thëé Roma koe nxàea tseegukagu,” témé.

Paulom gha cg'õòè dis kàa sa

¹² Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gaisés cgoa gaisè, cuiskaga xu tc'õò kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'õò tamás cookg'ai koe.

¹³ Ncëes gaisè sa kò kúrúa hãa xu khòè xua kò 40 sa nqáéa hãa.

¹⁴ Kaia xu peresiti xu hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu hëéthëé koe xu kò síí a máá: “Gaisèa xae hãa kaias gaisés cgoa, cúí gùù ga xae xàm tite sa, Paulo ba xae cg'õò tamás cookg'ai koe.

¹⁵ Ke méé xao ncëeska gaxao hëé naka kaia xu dis xg'aes di xu hëéthëé ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìrí nakam máà xao o me, gam ka xao qãèse q'ãa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncëe koem hàà tamás cookg'ai koe cg'õò ba kg'ónòsea máána hãa ke,” témé.

¹⁶ Igaba ãem ko Paulom ka qõeses dim cóá ba gaas kàa sa kóm, kagam ko síí Paulo ba bìrí si, ncõo-kg'ao xu dim x'áém q'oo koe.

¹⁷ Me nxãaska Paulo ba c'ëem tc'ãà-cookg'aim nqãaka hànas téé-q'oos di ba tcii, a bìrí me a máá: “Ncëem qáíí-kg'ao ba sèè naka tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú, c'ëes gùù sam úúa hãa bìrí mem gha sa ke,” témé.

¹⁸ Me nxãaska sèè me, a ba a tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: “Paulom qáéèa ba tséé tea, ncëem qáíí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'ëe gùùm úúa, bìrí tsi kg'oanam hãa a khama,” témé.

¹⁹ Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qáíí-kg'ao ba sèè, a dxùukg'aia ba za tcèèa nqáékagu me, a tãe me a máá: “Dùú sa tsi úúa hãa, bìrí te kg'oana tsi hãa sa?” témé.

²⁰ Me máá: “Juta xu kg'uia xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãèse tãea kg'ónò kg'oana khama xu kò hëé.

²¹ Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khòe xu di sa qae mea hãa ke. Gaisea xu hãa, tc'óo a xu a kg'áa tite sa, cg'óo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hãa ncēeska, a qãa hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

²² Me tc'amaka hànas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrí me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: “Táá cúí khòe ga ncēe gùàn ncēe tsi tíí koe xààa hãa bìrí guu,” témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúè

²³ Me nxãaska c'ēe tsara nqãaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'ãà-cookg'ai tsara tcii, a bìrí tsara a, a máá: “Kg'ónòse tsaò naka 200 xu ncõo-kg'ao xu sèè, 70 xu bìi qábì-kg'ao xu hēè naka 200 xu kg'áo xaose xu hēéthēè e, naka xao Kaesarea koe ncēm ntcùúm ka 9 di x'áè ka qõò,

²⁴ Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãà-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè,” témé.

²⁵ A ba a kò tcgãya sa ncēeta ma góá:

²⁶ “Tíí ra Kelodiasse Lisiasse ra a,

“Tc'ãà-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko góá máá:

“Tsgámkua ne!

²⁷ “Khòem ncēer kò tcgãyas cgoa tséé úú ba Juta xu ka qgóóèa, xu kò cg'óo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùì me, Roma dim khòe me e sar kò kómá hãa khama.

²⁸ Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chìbi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kaias koe óá me.

²⁹ Ra kò bóò, chìbi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'óoem gha kana qáèem gha di chìbia ba kg'anoa hãa di chìbian káà a.

³⁰ Eēr ko ēem khòem koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga ēe ko chìbi bóò me xu thēè x'áèan máà, chìbian ēe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

³¹ Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba sèè a ntcùú ka Antipatirise koe úú.

³² Xu q'uu dim cáám ka nqàrè cgoa hàna xu khòe xu, ēe kò bìian qábìa hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe kabise.

³³ Eē xu ko bìian qábìa hãa xu khòe xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'òó a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcãà.

³⁴ Me tc'ãà-cookg'ai-kg'ao ba tcgãya sa nxará, a ba a ndakam nqõóm koem guua hãa sa tèè. Kilikia koem guua hãa sa kò bóò q'ãase

³⁵ kam ko máá: “Ncēè chìbi ko bóò tsi xu khòe xu kò ncēe koe hàà ner gha hàà tsaris tchòà sa kóm,” témé. A ba a nxãaska x'áè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qãèse qgóó, a q'õèè sa.

24

Paulo ba ko Juta xu ka chìbi-chibiè

¹ 5 cáman ko nqáé kam kò kaim peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe síí*, c'ēe xu kaia xu hēè naka x'áè q'ãa-kg'aom Teretalase ba hēéthēè cgoa, a ko síí gaxu ko ma Paulo ba chìbi bóò sa tc'ãà-cookg'aim koe nxàe.

² Eēm ko Paulo ba tcia tcãàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chìbi-chibi me, a máá: “Qãè-tcaoa ta máána hãa, qáòm x'aèm ncēe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'ãèa hãa ba. Tsari tc'ãà-cookg'aia ne kái còoka-kg'òèa-qõòan óágara hãa, sita di ne khòe ne kúrúa kabi di i.

³ Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèè dàòan koe ga hēè naka wèè za ga hēéthēè ta ko ncēs gùu sa dtcòm, wèè qãè-tcaoan cgoa.

⁴ Igaba nxãaska, nqúu ka tchõa sa úu tamaser ko còrè tsi, tsari qãèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

⁵ “Ncëem khòè ba ta ko bóò me ghãaku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqõóm koe wèé ne Juta ne qg'ài. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e.

⁶ A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàòan qaa, ta kò nxãaska qgóó a qáé me.

⁷*

⁸ Tèèa xamà ba ka tsi gha tsáa ga tsi tseeguan hòò, chibi zi ncëe zi wèé zi ncëe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

⁹ Xu kò Juta xu gataga chibi bóò ba koe tcãa, a wèé gúúan ãea tseegu u sa nxàe.

Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse

¹⁰ Eëm ko tc'ãa-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: “Q'ana ra hãa, tsi ncëes qhàò sa tc'ãò kurian tc'ãa-cookg'aia hãa, ra ko qãè-tcaoase cookg'aia tsi koe xqara mááse.

¹¹ Thamkase tsi gha nxàea cgáékagu u, 12 ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe síí ko còrè sa.

¹² Tiri xu chibi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúí khòè cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'èe khòè gar kò còrè-nquuan koe qg'ài tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba.

¹³ Gataga xu cuiskaga qãèse x'ái tsi tite, chibi-chibia xu kò ko máá tes gúú sa.

¹⁴ Gatà i ii igaba, xu ko ncëes gúús cúís ka tseegu, ncëe xu ko máá, Nqarim ncëe sita ka xòò ga xu di bar ko dqom gaam dàòm ncëe xu ko tshúù-ntcõa iise séem ka. Igabagar ko wèés gúús Moshem di x'aèan koe góáèas koe hëé naka ncëe porofiti xu koe góáèas koe hëéthëé dtcòm.

¹⁵ A ra a gataga ncëe xu khòè xu khamaga ma gaas nqòòs cúís ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncëe x'ooan koe tãe sa gha ãe tchàno ne koe ga hëé naka ãe chibiga ne koe ga hëéthëé hãa di sa.

¹⁶ Ra ko gaa domkaga wèé qaria te cgoa kúrú, Nqari ba hëé naka khòè ne cookg'ai koe hëéthëér gha wèé x'aè ka tchàno tcáòan úúa hãa sa.

¹⁷ “Jerusalema koer kò kái kurian nqáéase hàà, tiri ne khòè ne dxàua ner gha máaku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàò-a-máaku zi kúrú ka.

¹⁸ Eë ne ko tempelem koe bóò ter ko ncëeta hëé kar ko x'aèan koe ko qaase sa kúrú hãa. Kaias xg'ae sa kò tíí cgoa hãa tama, i kò tcëé-tcëean káa a.

¹⁹ Igaba i kò c'èe Jutan hàna, Asia dim xg'aekum koe guua a, ncëe tsáa cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne.

²⁰ Kana ncëe koe hàna xu igaba méé xu ãer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tãe ka xu kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe.

²¹ Cúís gúús *chibi-chibi te xu ga ko sa*, ncëer kò q'au si i, ãer ko cookg'aia xu koe tãe ka, a máá: ‘X'ooan koe tãean dis gúú si i, ncëer tíí gaxao cookg'ai koe chibian q'oo koe hãa sa,’ témé sa,” tam méé.

²² Me kò nxãaska Felikisem, ncëe ko dtcòm-kg'aoan di kg'òèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qõòan téékagu, a ba a máá: “Eëm ko Lisiasem ncõo-kg'ao xu dim tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchõa sa hàà bóò,” témé.

²³ A ba a kò ãe nqãaka hànas téé-q'oos dim tc'ãa-cookg'ai ba birí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'èea xu táa cara guu, gam ko tc'èe gúúan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

* **24:7:** C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: “a ta a kò tc'èe, sita di x'aèan cgoa ta ga xgàra me sa. 7 Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kiam Lisias ba hàà a hàà kgãà ka tshàu-q'ooa ta koe séèa tcg'óò me. 8 A ba a ãe ko chibi-chibi me r

²⁴ C'ěe cáman nqáeasem kò Felikise ba gam dis khòès Derusilas cgoa hàà, ncěe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóm me, me ko Jeso Krestem di dtcòman ka kg'ui.

²⁵ Igabaga ěem ko Paulo ba tchàno sa hěe naka qgóóse sa hěe naka hààkos xgàraku sa hěéthěe ko birí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcāàe a ba a máá: “Tc'āòa i hāa, ke qđò ncěeska! Eěr ko x'aèan hòò ner gha síi tcii tsi ke,” témé.

²⁶ Eēm x'aèm kam kò gataga tcoma hāa, Paulom gha ts'āà ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kò káise tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

²⁷ Càm kurian nqáea kam kò Porekio Feseto ba ntcóò-q'ooan Felikisem di sèe, igabam kò Felikise Juta ne hùi kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

25

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

¹ Eēm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qāá q'oo koe Jerusalema koe qđò, Kaesarea koe guu a.

² Xu kò kaia xu peresiti xu hěe naka Juta di xu tc'āà-cookg'ai xu hěéthěe gam cookg'ai koe síi x'áise, a xu a Paulom di chìbian nxàe, a Feseto ba dtcàrà,

³ Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kaa sa xu kò kg'ónòà, dàòm q'oo koe xu gha cg'õo me di sa khama.

⁴ Me kò Feseto ba xọa a máá: “Paulo ba Kaesarea koe qgóóèa, ra ko tíi ga ra thěe gaa za qđò.

⁵ Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'ěe xu tíi cgoa qđò, naka gaa za síi khòe ba chìbi-chibi, ncěe c'ěe gùù tshùùm kò kúrúa ne,” témé.

⁶ Eēm ko 8 kana 10 cáman nqáe tama cáman Jerusalema koe hāa kam kò Kaesarea koe qđò, a q'uu dim cámi ka qhàis koe síi ntcóò-q'ooa ba koe ntcóò, a ba a x'áèan tcg'óò, Paulom gha cookg'aia ba koe tcii óáe sa.

⁷ Eēm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà téea nxama-nxama me, a kái zi chìbi zi qóm zi tcee cgae me, ncěe tseegukagu tama xu hāa zi.

⁸ Me nxāaska Paulo xọara mááse a máá: “Cúi chìbi ga ra kúrúa hāa tama, Juta ne di x'áèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba,” témé.

⁹ Me Fesetom, ncěe Juta ne ko hùi kg'oana ba Paulo ba birí a máá: “Jerusalema koe qđò sa tsia ko tc'ěe, a tsi a síi cookg'aia te koe téé, a chìbian ncěe xọara mááse?” témé.

¹⁰ Me Paulo xọa a máá: “Ncěeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-těe, ncěe gaa koe méér ga ko hàà xọara máásekaguè koe. Cúi gùù tshùù gar Juta ne koe kúrúa hāa tama, ncěe tsáá ga tsi ma thěe t'òese q'ana khama.

¹¹ A ncěe chìbigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chìbi sa, ner x'óó sa xguia hāa tite, igaba ncěe chìbi ne ko bóò te qgái kò káà ii ne i cúi khòe ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcāà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!” témé.

¹² Eēm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chóà xg'ara kam ko nxàe a máá: “Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qđò,” témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

¹³ Cg'orò cámi-coan qāá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hěe naka Berenise sa hěéthěe khara Kaesarea koe hàà, a síi Feseto ba tsgámkagu.

¹⁴ Kái cáman khara ko gaa koe hāa kam kò Feseto ba Paulom dis tchõàs ka x'aiga ba chóà cgoa, a ba a máá: “Ncěe koem c'ěem khòe ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qaùèa ba.

¹⁵ Eěr ko Jerusalema koe síi ka xu ko kaia xu peresiti xu hěe naka kaia xu Juta ne di xu hěéthěe chìbi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chìbiga me e, tar gha méé sa.

¹⁶ Ra ko birí xu, Roma ne dis kg'óòs tama si i sa, khòem gha khòe ne máàè, qanegam chìbi ko bóò mem khòem cgoa q'oaku naka máàèa baa chìbian koe x'aèan hòò naka xọara mááse tamas cookg'ai koe sa.

¹⁷ Eẽ xu ko ncẽe koe xg'ae, kar kò tchõa sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síí ntcõó-q'ooa te koe ntcõó, a ra a khòem gha óágaè di x'áèan tcg'òó.

¹⁸ Eẽ xu ko chibi ko bóò me xu tẽe a ko kg'ui ka xu ko táá cúí gúù kaga chibi-chibi me tíí ko nqòòà hãa a.

¹⁹ Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uian úúa ntcoeku cgoa me xu kòò o, gaxu dis dtcòm̃s ka naka Khòem x'óóam ka hěéthěé e, Jeso ta ko ma tcièè ba, ncẽe Paulom kò máá kg'òèam hãa, témé ba.

²⁰ Agusear kò hãa, ntar ga ma chibian ãe ma xùri dàò sa, khamar kò tẽe me, Jerusalema koe qòòà nem ko tc'èe sa, a gaa koe síí chibian xõara mááse sa.

²¹ Eẽm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'áè, qgóòem gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síí tsééa úú me," tam méé.

²² Me nxãaska Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Tíí kar ncẽem khòè ba kóm kg'oana," témé. Me xõa a máá: "Q'uu ka tsi gha kóm me," témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

²³ Xùrikom cáám ka khara kò Ageripa ba hěé naka Berenise sa hěéthěé khara hàà, x'ai-x'áisean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcãà, tc'amaka hãas téé-q'ooos di xu ncõo-kg'ao xu cgoa, naka q'ãaèa xu khòè xu x'áè-dxoom di xu hěéthěé cgoa. Fesetom di x'áè-kg'áman kam kò Paulo óágaè.

²⁴ Feseto ba ko máá: "X'aigam Ageripa ba hěé, naka wèè ne khòè ne ncẽe koe gatsam cgoa hãa ne hěéthěé tuè, ncẽem khòè ba tu ko bóò! Wèè ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hěé naka ncẽe *Kaesarea* koe hěéthěé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òèas gúùs ka.

²⁵ Ra bóò me cúí gúù ga kúrua hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchõa sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa.

²⁶ Igabar cúí gúù ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncẽe xùri dàòan di xõan koe c'èes gúù sa hòò, a nxãan ka góá ka.

²⁷ Bóòr ko i kàà hùì i khama, qáèèam khòè ba tsééa úúa ne, chibi-chibièam ko mááès gúù sa qãèse nxàe tamase," tam méé.

26

¹ Me kò nxãaska Ageripa Paulo ba bìrí a máá: "Kgoara tsi mááèa kg'uia tsi gha mááse sa," témé. Kam kò nxãaska Paulo x'õaa ba ghùì, a ba a xõara mááse, a máá:

² "X'aiga tsi Ageripa tseè, bóòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncẽer ncẽe cáám ka tsáá cookg'ai koe tẽe ka, a ko wèè chibian tiri ncẽe Juta ne koe guua hãa koe xõara mááse.

³ Qãèse tsi q'ana hãa, Juta ne di kg'òòan hěé naka ntcoeku-kg'áma ne hěéthěé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qãèse tsi gha komsana te sa.

⁴ "Cg'aré ra a koe ga ne guu a wèè ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hãa. *Q'ana ne hãa, ntar kò ko ma* tiri ne khòè ne xg'aeku koe hěé naka Jerusalema koe hěéthěé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa.

⁵ Qáo x'áèa ne ne q'ãa tea, a ne a ga nxàea tcg'òó, tc'èe ne kòò ne, qari dàòan sita dis dtcòm̃s di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise.

⁶ Ra ncẽeska ncẽe koe tẽe, tẽekus koe, nqòòs ncẽer úúa hãas di sa, nqòòkagukus ncẽe Nqarim kò sita ka xõàa xu nqòòkagua hãas koe.

⁷ Sita di zi qhàò zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hěé naka ntcúú ba hěéthěé Nqari ba qarika tsééa máá, ncẽes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úúa hãa khama. Oo, x'aigaè, ncẽes nqòòs domkar ko Juta ne ka chibi-chibiè.

⁸ Dùús domka tu dtcòm̃ úú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

⁹ “Igabar kò tíí, tíí ka bóòà hãa, kái zi gùù zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta òm di cg'òèan ntcoé sa.

¹⁰ Ncèea Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòòà qarían cgoar kò kái dtcòm-k'g'aoan* qáé-nquuan koe tcãà, gatagar kò tíí igaba ãer ko kóm cg'òè ne ko sa ka, ães gùù sa dtcòmà máána hãa.

¹¹ Káiser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm sa ne gha còè ka. Kaisase gane koe xgòàn kar kò gataga tãá nqòòan di x'áé-dxooan koe ga síí xgàra ne.

*Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa
(Tsee 9:1-19; 22:6-16)*

¹² “Ncèes tc'èe sa úúuser kò Damaseko koe qòò, kaia xu peresiti xu koe guua qarían hëé naka x'áèan hëéthëé úúá hãase.

¹³ X'aigaè, koaba di x'aè e kò ii, ãer kò dàò q'oo koe hàna kar kò nqaríkg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cáms ka x'áà ba, me ko tíí koe x'áà, naka ãe kò tíí cgoa hãa xu koe hëéthëé e.

¹⁴ A ãe xae wèéa xae ga gómankg'ai koe cg'áéa hãa kar kò dòm ba kóm, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: ‘Saulòè, Saulòè, dùú sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc'íí tsi kòò kabi ne tsi ko thòò-thòose, ghòèm khama dqàbi hìi ba ko tc'íí ba,’ témé. ¹⁵ Ra tãe a máá: ‘Díí Tsia, X'aigaè?’ témé. Me X'aigam Nqari ba xòà a máá: ‘Jeso Ra a, ncèe tsi ko xgàra Ra.

¹⁶ Igabaga tãe naka nqàrèa tsi cgoa téé, ncèes gùùs domkar tsáá koe x'áísea hãa ke: Tiri tsi qãà tsi gha ii kar nxàrá tcg'òò tsia, a Tíí koe tsi bóòà hãa zi gùù zi hëé naka x'áí tsir gha zi gùù zi hëéthëé di tsi nxàea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hëéthëé e.

¹⁷ Tsari ne khòè ne koe hëé naka tãá zi qhàò zi di ne koe hëéthëér gha kgoara tsi, ncèer gha gane koe tsééa úú tsi ne,

¹⁸ tcg'áía ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kabi a tcg'òò ne a x'áàn q'oo koe tcãà ne ka, a satanam di qarían koe tcg'òò ne a Nqarim koe úú ne ka, nxãasega ne gha chìbian di qgòóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíí koe dtcòmàn ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,' témé.

Paulo ba ko gam di xgaa-xgaan ka nxàe

¹⁹ “Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqaríkg'ai dis x'áí sa ntcoé tama.

²⁰ Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe síí nxàe si, a nxãaska Jerusalema koe hëé naka Jutea òm nqòóm koe hëé, naka gataga tãá zi qhàò zi di ne koe ga hëéthëé síí nxàe si a ko máá, gane di chìbian koe méé ne tcóóse naka Nqarim koe kabise, naka tcóósea ne hãa sa ko x'áí zi tséé zi kúrú.

²¹ Ncèes gùùs domka ne kò Jutea ne tempelem koe qgòó te, a ne a cg'òò te kg'oana.

²² Igaba ra wèé x'aèan ncèe kaga Nqarim koe hùian hòòà, a ncèe koe tãe, a ko wèé ne khòè ne ãe nqãaka hàna ne hëé naka tc'amaka hàna ne hëéthëé koe nxàea tseegukagu. C'èe gùù tíí tc'èe koe tcg'oara hãar nxàe tama, igabar ko porofiti xu hëé naka Moshe ba hëéthëé xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gùù sa nxàe.

²³ Ncèe xu kòò máá, Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha tc'ãà a x'ooan koe tãe, a gha ncèem dàòm ka Iseraele di ne khòè ne koe hëé naka tãá zi qhàò zi di ne koe ga hëéthëé x'áàn ka kg'ui, témé sa,” tam Paulo ba méé.

²⁴ Paulom qanega hãa a ko gam di xòàra máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcãà kg'ám-q'oo me, a q'au a máá: “Temea tsia, Pauloè! Kaisase xgaa-xgaasean tsaria temekagu tsia!” témé.

²⁵ Igabam kò Paulo ba máá: “Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui.

* 26:10: dtcòm-k'g'ao ne - Gerika sa ko máá: “tcom-tcomsa ne,” témé.

²⁶ Ncêe zi gúù zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'êe gúùan ga kò táá nqáé me sa, ncêe zi gúù zia kò xàìase kúrúe tama khama.

²⁷ X'aiga tsi Ageripa tsee, porofiti xu tsia ko dtcòm? Q'ana ra hãa dtcòm xu tsi ko sa," tam méé.

²⁸ Me kò Ageripa Paulo ba bìrí a máá: "Xòm x'aè ka tsi gha kúrú ter dtcòm-kg'ao ba kúrú, sa tsi koáé tc'êe!" témé.

²⁹ Me Paulo xoa a máá: "Xòm x'aè kana qáò x'aè i ko sèè *igabar tchõa úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wèéa ne ncêe ko ncêe cárn ka komsana te ne méé ne tíí khama *dtcòm-kg'ao ba kúrú sa, igaba ra tc'êe tama tíí khama tu gha ii sa*, ncêe zi táú zi úúan ka," tam Paulo ba méé.

³⁰ Me nxãaska x'aiga ba tõe, naka tc'ãà-cookg'ai ba hëé, naka Berenise sa hëé, naka wèè ne ãe ko gane cgoa ntcõe ne hëéthëé e.

³¹ Eë ne ko qõò ka ne ko bìríku a máá: "Ncêem khóè ba cúí chìbi ga kúrú tama, cg'õoem gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcãàè di i!" témé.

³² Me kò Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Ncêem khóè ba ga kò kgoaraèa, ncêè Kaesaram koe tchõa sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne," témé.

27

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qõò

¹ Eë i ko dtcòmkuèa Italea koe xae gha qõò sa, ka xu kò Paulo ba hëé naka c'êe xu ãe kò qáéèa hãa xu hëéthëé, xu ncõo-kg'ao xu dim kaiaam Juliom tshàu q'oo koe tcãàè, ncêe kò Kaesara ta ko mééès xg'aes di ba.

² Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncêe kò Asia di xu nqõó-coa xu tshàam qàe koe hàna xu koe qõò sa tééa máána hãa sa. Xae kò tshàan q'oo koe tcãà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqõóm di ba, ncêe kò Tesalonika koe guua ba.

³ Q'uu dim cárn ka xae kò Sitone koe tcãà, me kò Julio ba Paulo ba qãèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcáràse ga xu koem gha síí ka, xu síí ãem ko tc'êe gúùan koe hùì me ka.

⁴ Eë koe guus ka xae kò Kuperò qàe koe síí nqáé, tc'ãá sa kò q'óá-kg'am xaea khama.

⁵ Eë xae ko Kilikia hëé naka Pamfilia hëéthëé q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe síí, ncêe kò Likia koe hàna a.

⁶ Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qõò sa hòò, a gaas koe nqàò xae e.

⁷ Kái cárn xae kò kgàesase qõò, a qóm cgoa qgóókua hãase Kenito koe síí tcãà. Tc'ãá ba kò guu xae e naka xae còoka qõò tama, khama xae ko nxãaska *tshàam ka nxama-nxamaèam nqõó-coam* Kereta dim qàe koe síí nqáé, Salemonè q'óá-kg'ama hãase.

⁸ Qóm ba qgóóa hãase xae kò qõò a c'èem qgálm koe síí tcãà, 'Qãèm qgálm skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tcièè ba, ncêe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

⁹ Kái x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'õoan carasean di x'aèan qãá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'ãa-q'ãa xu

¹⁰ a máá: "Khóè xaoè! Bòòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe hëé naka gúù zi koe hëéthëé cúí tamase, igaba gaxae di kg'òèan koe ga hëéthëé e," témé.

¹¹ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùì-kg'ao ba hëé naka skepes ka q'òòse ba hëéthëé tsara di bìríkuan komsana.

¹² Skepean ko téés qgáì sa ko sao di x'aè ka qãè tama, khama xu kò kái xu dtcòmku, kg'ama xu gha qõò sa, c'èedaoka xu gha Fenekise koe síí dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncêe sa kò skepean ko téés qgáì si i, Kereta di sa, dtcèèan xòè hëé naka tcg'aoran xòè hëéthëé dim xg'aekum koe.

Kaiam tc'ãá ba

13 Eẽm ko dtcèè xòè dim tc'ãám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'ãá, ka xu ko tc'ẽea máá, ncãa xu ncẽeska tc'ẽe xu ko sa nxãwa hòò, ta tc'ẽea, a xu a nxãaska skepe sa ko qg'óóà tòò gùùan tcg'òó, a xgoaba a Kereta qàè dim tshàam dxùukg'ai sèè a q'òò.

14 Xòm x'aè q'áá q'oo koem kò dxãwa tc'ãám Erakilo ta ko ma tciìè ba Kereta koe guu, a kaisase tc'ãá hàà.

15 Si kò skepe sa tc'ãám ka qg'óóè, a kò g'áá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntc'óó*, i kò tshàan gaan ko tc'ẽe koe xàbùà úú xae e.

16 Eẽ xae ko tshàam ka nxãma-nxãmaèa hãam nq'óó-coam cg'árém Kauda ta ko ma tciìèm qàè koe hàà nq'áé, ka xae ko skepe-coas ncèe skepe-dxoos kháó koe hàna sa q'óm cgoa qg'óókua hãase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka.

17 Eẽ xu ko khòè xu tc'amaka ghùì a ko tc'ãà sia xg'ara ka xu ko skepes d'òm q'oo koe dq'ùian q'áéa ntc'òò, qg'óó xu gha tòó si ka. Siretise di g'óm dtc'òòan koe xu gha síí ncemea tc'ãàsean bèè ka xu ko skepe sa ko qg'óóà tòó qanoan tshàam q'oo di q'áú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè.

18 Dxãwa tc'ãá ba kò tshùù qg'ái koe tòó xaea, xu nxãakg'aiga q'uu dim cáím ka skepes q'oo koe xu nq'òà hãa zi gùù zi xaoa tcg'òó.

19 Nqoana dim cáím ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi gùù zi tshàua xu tc'áró ka xaoa tcg'òó.

20 Cáím sa h'èé naka t'c'òò zi h'èéth'èéa kò kái cáíman hòòse tama, i kò tc'ãán qanega tc'ãá, i h'ùian xae gha hòò di nq'òò ga káa a.

21 Eẽ xu ko q'áòm x'aè ba úú a tc'òó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe t'èe, a máá: “Khòè xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncẽeska xao ga kò ncèe cg'ãèan koe h'èé naka aaguse-cgaesean koe h'èéth'èé tcg'òósea hãa.

22 Igabar ko ncẽeska bìrí xao o a ko máá, tòòn tc'áo méé xao, t'émé! Cúía xao ga kg'òèa xao ka aaguse cgaèèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshùù-tshuuè.

23 Ncèe ncãa nq'áém ntc'ùúm kam ncãa, ncèer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà q'áea te koe t'ée,

24 a ba a máá: “Táá q'áo guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha t'éea mááse. B'òò, Nqari ba w'èè xu èe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cg'ómkuan ka kg'òèa xu kgoara hãa, t'émé.

25 Ke xao khòè xaoè, ghùì tc'áo, Nqarim koer tcoman úúa hãa ke, èer ma bìr'èa khamaga i gha ii sa.

26 Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxãma-nxãmaèam nq'óó-coam c'èem koe xaoa tc'ãàè,” tam méé.

Skepes x'oo-q'oo

27 14 dim ntc'ùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nq'ári-kg'ao xu nq'óó ba xu sao-xg'aea sa ntc'ùú nq'áè ka bóòà q'ãa.

28 Xu kò q'ám-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãóm gùù ba tshàan q'oo koe tc'ãà a bóò i 40 xu mitara xu di q'aman úúa. Xòm x'aè q'áá q'oo koe xu ko gaia tc'ãò-tc'ãò, i 30 xu mitara xu di q'ám-q'ooan qg'óó.

29 Nx'òá xàbian koe xae gha xg'áma ntc'òosean bèè ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qg'óóà tòò kháóa sa koe guu a x'òò, a xu a q'uu i gha sa c'òèè.

30 Skepes di xu nq'ári-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe x'òò, skepe sa ko qg'óóà tòò qanoan xu kò síí skepe sa ko q'òòkagus qanos koe guu a x'òò t'émé a.

31 Nxãaskam kò Paulo ba nc'òo-kg'ao xu dim kaia ba h'èé naka nc'òo-kg'ao xu h'èéth'èé bìrí a máá: “Khòè xu ncèe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'òèa hãa tite,” t'émé.

32 Xu kò nxãaska nc'òo-kg'ao xu skepe-coa sa qg'óóà hãa dq'ùian q'áea qh'òm, a guu sis cg'áéa tc'ãà.

³³ Eē i ko qhòase kam kò Paulo ba wèéa xu q'ãa-q'ãa, tc'óó méé xu sa, a máá: “Ncēea 14 dim cáím me e, xae ko kg'ama bóda mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúù ga tc'óó ta ga hãa.

³⁴ Gaa domkar ko ncēeska dtcàrà xao o, tc'óó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máà xao o, gaxao ka c'ēm cúím ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama,” témé.

³⁵ Gatàm ko mééa xg'ara kam ko péréan sèè, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qāè-tcaoa máá, a khóá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'óó.

³⁶ Xu kò wèéa xu ga ghùì-ghuin tcáoè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'óoan tc'óó.

³⁷ Wèéa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khóè xae e, ēe kò skepes koe q'ábà hãa xae.

³⁸ Eē xu ko tc'óóa tc'ãò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

³⁹ Q'uu i ko ka xu ko nqóó ba táá bóda q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò gómán úúa a, ncēè qāèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòò ka.

⁴⁰ Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòò qanoan qgóóa ghùì, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qđòkagu xu hìi xu koe qáésea hãa xu dquì xu kgoara, a nxãaska còoka hànám sari ba tc'ãám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a gómán hànà qgáian koe síí.

⁴¹ Igabas kò skepe sa góm-dtcòòan koe xg'áma tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqāè, a táá qori, i kháóa sa tshàan di qhonèan ka xg'ámmè a khoana tòòm-tomse.

⁴² Xu kò ncōo-kg'ao xu ēe qáéèa hãa xu khóè xu cg'ōo kg'oana, tshàa ba xu gha b̄ara a síí tcg'oa a ts'ãà khama.

⁴³ Igabam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba, ncēe kò Paulo ba kg'òèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'ēs gúùs koe cara xu. A ba a bìrì xu, ēe b̄ara q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàà tcãà naka xua b̄ara, na gómankg'ai koe síí sa.

⁴⁴ Naka xu ēe qaua hãa xu wèé xu nqaoan hēé naka skepes di qàmàn hēéthēé cgoa síí, témé. Xu kò gataga ma wèéa xu gómankg'ai koe bèea síí.

28

Paulo ba Maleta koe

¹ Eē xae ko tshàam ka nxama-nxamaèam nqóóm koe qāèse síí, ka xae ko Maleta me e sa kóm.

² Ne kò gaam nqóóm di ne qāèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxuúa máá xae e, a wèéa xae ga cg'áè xgàu.

³ Paulo ba kò c'ee-tcaruan sàà a c'eean koe tcãà, kas kò dcàù sa c'eean di kùruan ka tcg'òóè a sa a tshàua ba koe q'ámse.

⁴ Eē ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntcãà-ntcãanasea tēe ka ne ko bìríku a máá: “Tseegukagam ncēm khóè ba khóè cg'ōo-kg'ao me e, tshàam koem qāèse tcg'oara hãa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'òèa hãa tite,” témé.

⁵ Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcãà, a ba a táá c'ēe gúù ga tsàa.

⁶ Khóè ne kò tc'ēea máá, gāem gha kanam gha qháése ga cg'áé a x'óó, ta tc'ēea. Igaba ēe ne qáòm x'aè ba sèè a qāà mea, a ne a bóò i cúí gúù tshuù ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'ēea kabì a ne a máá, nqári me e, témé.

⁷ C'ēm x'áé ba kò gaa koe cúúse hànà, Pubilio ta ko ma tciièm khóèm di ba, gaam tshàam ka nxama-nxamaèam nqóóm dim x'aiga ba. Ncēe kò x'áéa ba koe qāèse hàakagu xae e ba, a kò nqoana cáman qāèse qgóó xae e.

⁸ Pubiliom ka xòò ba kò tsàa a kgàrom koe xōe. Cg'òà ba hēé naka c'áòan úúam q'oo ba hēéthēém kò ko tsàa. Me kò Paulo ba síí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàua ba tòò, a kúrú mem qāè.

⁹ Ncēe gúúan kúrúsea qāá q'oo koe ne kò ēem nqóóm di ne khóè ne tcìia kò hãa ne wèéa ne hàà, a ne a kò gataga thēé hàà kg'òèkaguè.

¹⁰ Kái zi aba zi ne kò máà xae e, a ne a kò ěe xae ko xgoaba ka wèé gúàan ěe ko qaase máà xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

¹¹ Nqoana nxoean qǎá q'oo koe xae ko Alekesanteria dis skepes cgoa xgoaba, ncĕe ko gaam nqǒóm koe saolan nqǎékagua hǎa sa, a ko tcúúa sa koe 'Hò-hore tsara nqǎrì tsara' ta ma góásea sa.

¹² Sirakuse koe xae ko hàà tcǎa a xae a gaa koe nqoana cáman hǎa.

¹³ Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síi tcǎa. Me kò q'uu dim cáim ka tc'ǎá ba tshoa-tshoa a dtcĕè xòè koe guu a tc'ǎá. Xae kò cáim dim cáim ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà.

¹⁴ Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'ĕe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cáman xae gha gaxu cgoa hĕé sa. Xae kò nxǎaska Roma koe síi tcǎa.

¹⁵ Xu kò dtcòm-kg'ao xu ěe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'ĕe xua kò Apiom di x'ámágu qǎá hĕé naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' ta ko ma tcièm qǎá ba hĕéthĕé khama noose nqúú ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qǎè-tcaoa máá, a ba a ghùì-ghui tcáóè.

Paulo ba ko Roma koe xgae-xgae

¹⁶ Eĕ xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúísem gha hĕé sa kgoara mááè, ncǒo-kg'aom q'ǒé me gham cgoa.

¹⁷ Paulo ba ko nqoana cáman qǎá q'oo koe Juta di xu tc'ǎa-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ěe xu hààra xg'aea ka bìrì xu a máá: "Tíi kíi ga xaoè, qanegar cúi gúù ga kúrú tama gaxae di ne khòè ne ka, gaxae ka tsgǒosea ne di kg'óðan igaba gar tsáá hǎa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàù q'oo koe tcǎàè.

¹⁸ Tĕè tea xu ko xg'ara ka xu ko Roma xu kgoara te kg'oana, cúi chìbi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama.

¹⁹ Eĕ xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchǒà sa úúan ka cúi qaùà mááèa. Khòè ne tiri ner gha ma chìbi-chibi sa ko kǎà si i igaba.

²⁰ Gaa gúàan domkagar kò dtcàrà máásea, bóò xao or gha sa, a ra a gataga chóà cgoa xao o. Iseraele ta di nqǒðan domkar táùan ncĕe cgoa qǎéèa," tam méé.

²¹ Xu xǒa me a máá: "Tsáá ka ko kg'ui tcgǎyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ĕea xu, gaa koe ko guu a ncĕe koe hàà xua tsáá ka cg'ǎè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hǎa.

²² Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'ĕe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèé qǎá koe ne khòè ne ncĕes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama," ta xu méé.

²³ Xu kò c'ĕem cáim ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ěem ko Paulo hĕé koe hàà. Me kò ntcùúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i síi dqòà. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseegukagu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hĕé, naka porofiti xu di Tcgǎyan koe hĕéthĕé guu a.

²⁴ Xu kò c'ĕea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'ĕe xu táá dtcòm m.

²⁵ Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qǒða q'aa. Paulom ko ncĕem kg'uim còo di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: "Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba gaxao ka tsgǒose ga xu koe tseeguan kg'uia, ěem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

²⁶ 'Khòè ne ncĕe ne koe qǒð naka síi máá:

'Kóm tu gha igaba tu kóma q'ǎa tite,

a tu a gha bóò,

igaba tu cuiskaga bóò q'ana hǎa tite.

²⁷ Ncĕe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóà khama,

ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóm,

a ne a tcǎáa ne tcĕekg'ama,

táá ne gha tçgáía ne cgoa bóò ka,
 a gataga táá tceea ne cgoa kóm ka,
 a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa ka,
 a ne a gha táá Tíí koe kabise ka,
 Ra gha táá qãè-qãe ne ka,
 ta i ma góáèa.'

²⁸ “Khama ra ko tc'ëe, q'ãa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea tãá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a,” tam méé.

²⁹ [Ncëetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qõò, kái kg'uiian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

³⁰ Me kò Paulo ba cam kurian x'ãè, ãem kò cgóbèa hãam nquum koe, a ba a gataga wèé ne ãe ko dàra me ne qãèse hààkagu.

³¹ A ba a kò Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xгаа-xгаа, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgáè-kg'am me tama.

ROMA NE Paulom dis tcgāya sa Roma ne koe Tée-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncēes tcgāya sa Roma di ne dtcòm-kg'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dára kg'oana khama. Gam dis tc'ēe sa kò dtcòm-kg'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hãa, a nxāwa còoka qòò si i.

Dtcòm-kg'ao nem ko qãese bìrí, dtcòm-kg'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm ko wèé cáman di kg'òèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgāyas ko nxàe gúuan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khòè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxāaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khòè ne (Juta ne hēé naka tãá zi qhàò zi di ne hēéthēéa) cg'āèan di qarian dòm q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm koe cúí ne ko khòè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-kg'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kabas kg'òè sa hēéthēé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ēe ba ko dtcòm-kg'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hēé, cg'āèan koe hēé naka x'oos koe hēéthēé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxāaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēé ma Nqarim ko ma nqòóm di ne khòè ne ma tc'ēea máás koe ma tcãà sa (9-11).

Còò dis kam ko Paulo ba dtcòm-kg'ao ne gha ma kg'òès ka góá, kái-kg'aise c'ēe ne khòè ne cgoa tsééa xg'aean ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgàa ba - Tc'ēe ba (8:5-9)

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Tée-cookg'ai sa hēé naka tc'ēe-kg'ám zi hēéthēé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1-8:39)

- Nqarim dis tc'ēe sa Iseraele koe hēé naka qhàò zi di ne koe hēéthēé e (9:1-11:36)

- Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)

- Chòò-q'oo sa hēé naka tsgámku zi hēéthēé e (15:14-16:27)

Tée-cookg'ai sa (1:1-17)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, ncēe x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka tciièa hãa ra, a ra a Nqarim di qãè tchòàn dise nxará tcg'òó a cúía tòóèa.

² Nqari ba kò nxāakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a ncēe qãè tchòàn nqòòkagu taà hãa, Tcom-tcomsa zi Tcgāya zi Nqarim di zi koe,

³ ncēe ko Gam dim Cóám ka kg'ui i, ncēe kò khòèan dis iis koe Dafitem ka tsgõose-coa ii ba,

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

⁴ a kò ãem kò x'ooan koe tãe ka Tcom-tcomsam Tc'ãem koe guu a qarían cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba.

⁵ Ncãe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hãe naka x'áè úú-kg'ao xae gha ii sa hãéthãe hò ba, nxãasega xae gha wèe ne khòe ne qhàò zi di ne Gam di cg'òean domka tcíia óá, ne gha nxãasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka.

⁶ Tu gatu thãe gane ka c'ãe tu u, Jeso Krestem di iise tcíièa hãa tu.

⁷ Wèèa tu ãe Roma koe hàna tu ncãe Nqarim ka ncàmmèa hãa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tcíièa hãa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hãe naka X'aigam Jeso Kreste ba hãéthãe tsara koe guua hãa cgómkuan hãe naka tòókuan hãéthãe mée i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba Roma koe dàran xgónèa

⁸ Tc'ãà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèe tu domka tirim Nqari ba qãe-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèem nqòóm koe nxàèè khama.

⁹ Nqarim, ncãer ko wèe tcáóa te cgoa Cóásem di qãe tchòàn xгаа-xgaan koe tséèa máá ba tirim téèa-máa-kg'ao Me e, xòm̄ x'aèser ko tc'ãe-tc'ãese tu u di ba.

¹⁰ Tiri còrèan koer ko wèe x'aè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàma hãa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa.

¹¹ Bòò tur xgónèa hãa khama, nxãasegar gha c'ães máàkus Tcom-tcomsam Tc'ãem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka.

¹² Méér ko saa, tíí hãe naka gatu hãéthãe ta ga korèku si i, ncãe ta gatá wèèa ta úúa hãa dtcòm̄an cgoa, gatu hãe naka tíí ga ra hãéthãe e.

¹³ Tíí qòe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'ãe, káí q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrísea hãa, nxãasegar gha hàà gatu koe ga thãe tc'áróan kúrú ka, ncãer ma táá zi qhàò zi di ne c'ãe ne koe hãèa khamaga ma; igabagar ncães noosega xgáèa tòòèa.

¹⁴ Kúrú méér gas tséés kaia sar úúa hãa, Gerika ne koe hãe naka Gerika tama ne koe ga hãéthãe e, ãe tc'ãega ne koe hãe naka ãe káà tc'ãe ne koe ga hãéthãe e.

¹⁵ Gaa domkar ko kaisase tc'ãe, gatu ãe Roma koe hàna tu koer gha gataga thãe qãe tchòàn xгаа-xгаа sa.

Qãe tchòàn di qaria ne

¹⁶ Qãe tchòàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ãe ko dtcòm̄ wèem gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hãéthãe e.

¹⁷ Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̄s koe guu a qãe tchòàn koe x'áíè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe téèan koe, ncãe i ma góásea a ko máá: “Eã tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a kg'òè,” témèè khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèem khòe ba cg'uri-kg'ao me e

¹⁸ Nqarim di xgòà ne ko nqaríkg'ai koe guu a wèes ãe Nqari-tcáó tama sa hãe naka khòèan di cg'ãè tcáóan koe hãéthãe x'áíè khama, ncãe ko gaan di cg'ãè cauan cgoa tseeguan náà ntcòò o.

¹⁹ Ncãe Nqarim ka ga q'ãaè sa ne x'áíèa hãa khama, Nqari ba x'ái ne sia hãa domka.

²⁰ Chòò tama qarían Nqarim di hãe naka Gam di ii-q'ooan hãéthãe ncãe hòòse tama, nea kò nqòóm tshoa-tshoase koe guu a ãem Nqari ba kúrú hãa gúuan koe ga bóò q'ãase a ko x'áíse, nxãasega ne gha khòe ne táá máá, c'úúa ne kò hãa, témé ka.

²¹ Eãta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqom̄ Me tama, kana qãe-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ãe-kg'áman káà hùis gúu sa kúrú, i gane di tcáóan ncãe káà tc'ãe e ntcúú-ntcuuèa hãa.

²² Eãta ne ko máá, tc'ãega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ãe,

²³ a ne a kò chõò tamam Nqari ba ne gha dqom kámá ka, chõòko khóèan di zi sere-sere zi hěé, tsarán di zi hěé, naka kg'oo-coan di zi hěé naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hěéthěé dqom.

²⁴ Gaa domkam kò Nqari ba cg'ãè zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ěe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku.

²⁵ Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcõan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqom a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqom khama ii x'aè ka - ncěe ko chõò tamase dqommè ba! Amen.

²⁶ Ncěes gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máá ne. Zi kò gane di zi khóè zi gazi khama ma dxàe zi khóè zi cgoa séèkuan kúrú.

²⁷ Gatà iim dàòm kaga xu kò khóè xu thěé khóè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'àò-khoe xu cgoa séèku di tc'ěean ka tcãàè. A kò gaxu khama ma kg'àò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ãè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

²⁸ Ncěe ne khóè ne kò Nqarim q'ãa cgoa tchõà úú tama, khamam kò cg'ãè tc'ěean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi gúù zi kúrú.

²⁹ Wèé zi cau zi cg'ãè zi ka ne kò cg'oè cgaèè, cg'ãèan hěé, cěèan hěé naka cg'ãè tc'ěean ka hěéthěé e. Wèès ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hěé, kómku tama sa hěé, kàaku sa hěé naka cg'ãè tcáó sa hěéthěé e. C'amku-kg'ao ne e,

³⁰ ncoiku-kg'aoan hěé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hěé, dxàesere ne hěé, bóðseko ne hěé, dqomseko ne hěé, cg'ãè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hěé, gane di xõðan ntcoea hãa ne hěéthěé e.

³¹ Káà tc'ěe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ěe ne ncàm tama, a ne a thõð-xama máákuan úú tama.

³² Eèta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ãe zi gúù zi ko kúrú khóèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncěe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thěé ãe ko kúrú zi ne cgoa qãè-tcao.

2

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

¹ Gaa domkaga tsi gha méé gúua káà a, tsáá ncěe c'ěe khóèan ko xgàra tsi, dìi tsia ga igaba. Eè tsi ko ma c'ěe khóèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ãe ko c'ěe khóèan xgàra tsia ko gaan ko hěé khamaga hěé khama.

² Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ãe ko ncěe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa.

³ Khama tsáá, ncěe kg'ama khóè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncěe zi gúù zi ko kúrú khóèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thěé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ěea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ěea?

⁴ Kana tsia ko Gam di qãèan hěé, naka Gam di qgóósean hěé naka Gam di qáò tcáóan hěéthěé dis qguù sa tana? A c'úua tsia Nqarim di qãèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa?

⁵ Igaba tsari qari tcúúan hěé naka tcóóse tamas tcáós tsari sa hěéthěé domka tsi ko Nqarim di xgòàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgòàn dim cáím ka, ncěe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hãa x'áise ba.

⁶ Nqari ba gha wèém khóè ba ãem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá:

⁷ Gane ãe qãèan kúrú koe qáò tcáóa hãa ne, a ko gatà hěéan ka *Nqarim koe* dqomkuan hěé, naka tcomkuan hěé, naka ãe kaà tama sa hěéthěé qaa, nem gha Nqari ba chõò tamas kg'òè sa máá.

⁸ Igaba gane ãe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aian hěé naka xgòàn hěéthěé hãa.

⁹ Xgàrase sa hěé naka qóm zi hěéthěéa gha wèém khóèm ãe ko cg'ãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hěéthěé e.

¹⁰ Igaba i gha dɔm̄kuan hěé, naka tcomkuan hěé, naka tòókuan hěéthěé wèém khòèm ěe ko q̄àan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hěéthěé e.

¹¹ Nqari ba tãákase khòèan qgóó tama khama.

¹² Qhàò zi di nea x'àèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chìbian kúrú a x'àèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne Juta ne x'àèan dòm q'oo koe hãa, a ko chìbian kúrú, a ne a gha x'àèan ka xgàràè.

¹³ Eẽ ko x'àèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ěe ko x'àèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè.

¹⁴ Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di x'àèan* úú tama, igaba ncèè ěe ne kòo tcáóa ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa *Moshem di x'àèan* koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'àèan úúa hãa, ěeta ne ma *Moshem di x'àèan* úú tama igabaga.

¹⁵ Gane di qgóóse-kg'ámán koe i ko x'áise, ěe ko x'àèan koe qaase sa tcáóa ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'ěe-kg'ámán úúa hãa ncèe ko ěe q̄àè iis ka hěé naka ěe q̄àè tamasa ka hěéthěé bìrí ne e. Si ko ncèe sa x'àèa nea tcáóa ne q'oo koe hàna sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ěean c'ěe x'aè ka chibi-chibi ne, a c'ěe x'aè ka kúrú ne ne kg'uia mááse.

¹⁶ Ncèe xgàrakua ne gha hàà kúrúse, Nqarim ko hàà khòèan di zi tséé zi chómsea zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáím ka, ěer ko ma q̄àè tchòàn koe ma xгаа-xгаа khamaga ma.

Juta ne hěé naka Moshem di x'àèan hěéthěé e

¹⁷ Igaba tsáá, ncèe Juta ka ko tciise tsi, a x'àèan koe dtcãàsea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dɔm̄se tsi,

¹⁸ tsáá ěem *Nqari ba* tc'ěea hãa sa q'ana tsi, a ko ěe cgáé ii zi bóòà tcg'òó tsi, *Moshem di x'àèan* koe tsi xгаа-xгааase zia hãa khama,

¹⁹ tsáá ěe kàà tcgáí ne khòè ne ko qgóó-hìi tsi, naka ěe ntcùú q'oo koe hàna ne di tsi x'àà tsi di tcoman úúa hãa tsi,

²⁰ tsáá ěe kàà tc'ěe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ěe cg'aré ne di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'ěean hěé, naka tseeguan hěéthěé tsi x'àèan koe úúa hãa domka).

²¹ Kháé nxãaska tsáá ncèe c'ěe ne ko xгаа-xгаа tsi, te tsi koáé tsáá xгаа-xгааase? Tsáá ěe ts'ãàn méé i guuès ka ko xгаа-xгаа tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãà?

²² Tsáá ěe ko máá, khòè ne méé ne táá cg'áràn kúrú témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúrú? Tsáá ěe kúrúa mááseèa hãa nqárian ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãà a ts'ãà?

²³ Tsáá ěe Nqarim di x'àèan tsi úúa hãa sa ko dɔm̄se tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'àèan ko méé sa kúrú taman ka?

²⁴ Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: "Gatu domka i ko Nqarim di cg'òèan tãá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè," téméè khama.

²⁵ Ncèè x'àèan tsi kòo komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa cgáé si i; igaba ncèè x'àèan tsi kòo tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa gaas tama si i.

²⁶ Ncèè ěe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne kòo ko x'àèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé ěe q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne khama ma bóòè tite?

²⁷ Tsáá ěe góá tòòèa x'àèan úúa hãa a q'ãe nqãa-qgai khòèèa hãa tsi, igabaga ko x'àèan khòá tsia gha chibi-chibi a xgàràè, ěe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama igaba ko x'àèan komsana ne ka.

²⁸ Khòè ba tc'áróa ba koem kò q'ãe nqãa-qgai khòèèa hãa ne cúíga tseegu dim Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qgai khòèè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i.

²⁹ Igaba tseegu dim Juta ba ěe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòèè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'ěem ka, góá tòòèa hãa x'àèan ka tamase. Eẽta iim khòè ba khòèan kam gha dɔm̄mè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dɔm̄mè sa kg'anoa.

3

¹ Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hàna, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòèan dùú sa hùì?

² Wèé zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

³ Igaba kháé, ncèè c'èe-kg'áíá ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu?

⁴ Nxãas tama si i! Ncèe sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khòè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncèe i ma góáèa a ko máá:

“Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi*

Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóòè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,

èe Tsi kòo *qhàis koe* xgàra ne,”

téméè khama.

⁵ Igaba ncèè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'áí, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hëé tama, gatá koe xgòan ka? témé. (Khòèan ga méé khamar ko méé.)

⁶ Nxãas tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hëés ka nqõó ba xgàra?

⁷ Igaba i ga *c'èe khòèan máá*: “Tiri tshúù-ntcõan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqòmkuian máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chibi-kg'aom khama ma bóòèa máá?” témé.

⁸ Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúùan kúrú, naka i gha nxãasega qãè gúùan hàà,” témé tama? C'èe ne ncèe ko chibi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eè ne ii khamaga ne gha ma xgàràè, si gha èe sa tchàno si i.

Cúí khòè ga tchàno tama

⁹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Ncúìsegar x'áíá hãa, Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëéa cúíta ga ma chìbian dòm q'oo koe hãa sa.

¹⁰ Ncèe i ma góáèa khama a ko máá:

“Cúí khòè ga káà a, tchàno o.

¹¹ Cúí khòè ga káà a, kóma ko q'ãa a,

i cúí khòè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.

¹² Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,

a ne a wèéa ne ga káà hùì ne e,

wèéa ne ga.

Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”

¹³ “Gane di dòma nea

xgobekg'amsea zi tc'ám zi khama ii,

i ko gane di taman qàe-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoan di dqãèan kg'áíá ne koe hãa.”

¹⁴ “Gane di kg'áíá nea cgúíkuan hëé

naka xgòan hëéthëé ka cg'oèa hãa.”

¹⁵ “Gane di nqàrèa ne c'áòan ntcãagu ka qháé e.

¹⁶ Eè ne nqáéa hãam dàòm koes kòbe sa hëé

nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hëéthëé hàna,

¹⁷ ne tòókuan òm dàò ba c'úùu.”

¹⁸ “Tcgáí q'ooa ne koe i Nqarim q'áò ga káà a.”

¹⁹ Ta q'ana hãa, wèés gúús èe i ko x'áèan nxàe sa, i ko èe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wèém nqõó ba Nqarim koe xoara mááse ka.

²⁰ Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúim khòem ga ba x'àèan komsanan ka, tchànóm iise bóòèa hãa tite; x'àèan koe ta ko guu a chìbian ka q'ãa khama.

Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòman koe guua hãa tchànoa ne

²¹ Igaba i ncēeska x'àèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hãa, gatà i ko ma x'àèan hēé naka porofiti xu hēéthēé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba.

²² Ncēe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòman ka, wéé ne ēe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama,

²³ wééa ne ga chìbian kúrúa hãa, a Nqarim di x'ààn tcàoa hãa domka,

²⁴ a ne a ko Gam di cgómkuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncēe sa kg'amaga dis máàku si i.

²⁵ Ncēm kò Nqari ba qhàea-máàkus iise tcg'òó ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòman ka, Gam di c'áòan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááé ka. Ncēe sa kòo Nqarim di tchànoan x'áí, kg'aia kò kúrúsea hãa chìbian nem kò kg'ama bóòea guu di i.

²⁶ Ncēe sam kò Gam di qád tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncēm x'aèm koe x'áí ka. Gataga i ko thēé x'áí, Gabá tchàno Me e sa, ēe ko Jesom koe dtcòm ba tchànóm iise bóòan ka.

²⁷ Kháé ta gha nxãaska dùús cgoa dqòmse? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'àèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxãan tama a, igaba dtcòman domka a.

²⁸ Khóè ba ko dtcòm s koe guu a tchànóm iise bóòè sa ta q'ana hãa khama, x'àèan ko méé sa kúrús ka tamase.

²⁹ Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thēé? Tãá zi qhàò zi di Me e gataga thēé,

³⁰ Nqari ba cúí Me e khama, a gha ēe q'ãe nqãa-qgai khòòèa hãa ne gane di dtcòman koe guu a tchàno ne iise bóò, a gha gataga thēé ēe q'ãe nqãa-qgai khòòèa tama ne gane di dtcòman koe guu a tchàno ne iise bóò.

³¹ Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòman domka ta ko x'àèan aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'àèan qgóóa qari.

4

Abrahamam dis x'áí sa

¹ Dùú sa ta gha kháé nxãaska Abrahamam ka nxàe, khóèan dis iis koe kg'aika dim xòòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me?

² Ncēe Abrahamam kò ēem kúrúa hãa zi tséé zi domka tchànóm iise bóòèa hãa, nem ga kò dqòmse cgoam ko sa úúa hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase.

³ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm, a ba a kò gam dis dtcòm s koe guu a tchànóm iise bóòè,” témé khama.

⁴ Tséé-kg'aom kò tsééa hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ēem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè.

⁵ Igaba ēe tsééa tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncēe ēe Nqari-tcáóa tama ba ko tchàno iise bóò ba, nxãam di dtcòma nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè.

⁶ Ncēm kò gataga Dafite ma khòem di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòem ncēe kò Nqarim ka tchànóm iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóò ka oose, a ko máá:

⁷ “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea

gane ēe gane di tsééan cg'ãè ko qgóóa máàè ne,
ncēe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa

khòem ēe gam di chìbia nem

Nqari ba tcee cgae me tite ba,”

tam méé.

⁹ Ncēes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'āe nqāa-qgai khòoèa ne dis cúí saà, kana saa thée q'āe nqāa-qgai khòoèa tama ne di saa? Ncēeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis drcòm̄s domka tchànóm̄ iise bóòè,” témé ka.

¹⁰ Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànóm̄ iise bóòè? Eēm kò q'āe nqāa-qgai khòoèa qāá q'oo koea kò ii, kana ēem ko q'āe nqāa-qgai khòoèa cookg'ai koea kò ii? Eēm kò q'āe nqāa-qgai khòoèa qāá q'oo koea tama a kò ii, igaba ēem kò q'āe nqāa-qgai khòoèa cookg'ai koe e.

¹¹ A ba a kò q'āe nqāa-qgai khòoèam hāa dis x'áís drcòm̄an koe guua hāa tchànóan ka ko nxāea tseegukagu sa hòò, drcòm̄an ēem kò qanega q'āe nqāa-qgai khòoèa tama kam kò úúa hāa a. Nxāasegam gha wèé ne ēe ko drcòm̄, igaba qanega q'āe nqāa-qgai khòoèa tama ne dim xòò ba ii, ne nxāasega tchàno ne iise bóòè ka.

¹² A ba a gataga gane ēe q'āe nqāa-qgai khòoèa ne dim xòò me e (ēe q'āe nqāa-qgai khòoèa ne cúí ne ka tamase, igaba thée ēe drcòm̄s dim dàòm̄ koe ko qòò ne, ncēm ko gatá ka xòm̄m Abrahama ba úúa hāa sa, ēem kò qanega q'āe nqāa-qgai khòoèa tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ēe drcòm̄a hāa ne ka hòòè

¹³ Abrahama ba hēé naka gam dis qhàò sa hēéthēéa kò nqòòm̄ di ne q'òò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba drcòm̄s koe guua tchànóan domka a.

¹⁴ Ncēè *Nqarim* kò ēem ko nqòòkaguas gúù sa ēe ko x'áèan *komsana* ne máà, nes nxāaska drcòm̄ sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thée káà hùì si i.

¹⁵ X'áèa ne ko *Nqarim* di xgòàn óá khama. Igaba ēe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsaa káà a.

¹⁶ Gaa domkagas nqòòkaguku sa drcòm̄an koe guua, nxāasegas gha cgòm̄ku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wèés qhàòs *Abrahamam* dis koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ēe Abrahamam dis drcòm̄s koe hàna ne koe hēéthēé e, gatá wèéa ta dim xòò ba.

¹⁷ Ncēe i ma góásea a ko máá: “Káí zi qhàò zi dim xòò bar kúrú tsia hāa,” téméè khama. *Nqarim* ncēm kò Gam koe drcòm̄, Nxāam cookg'ai koem *gatá dim xòò me e*, - *Nqarim* ncēe ēe x'óóa hāa ne ko kg'òèkagu, a kò ēe kg'aiga káà ii zi gúù zi kúrú zi hāa ba.

¹⁸ Nqòòa ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hāa, a drcòm̄, a hàà káí zi qhàò zi dim xòò ba kúrú, ēem kò ma bìrìé a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatá ii,” téméèa khamaga ma.

¹⁹ Eētam kò ma gam dim tc'áró ba cg'āa-cg'anasea hāa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàe koe hāa, si Sarah sa gataga thée cóán ábà tite, tchòoa sa ko x'óóa hāa khama, igabam kò gam dis drcòm̄s koe táá xhōen-tcáó.

²⁰ A ba a kò gam dis drcòm̄ úúu tamasa ka *Nqarim* dis nqòòkagukus ka táá káise tēèse, a táá gam di drcòm̄an cgoa ntcoeku, igabam kò drcòm̄an koe qari-qariè, a kò *Nqari* ba drcòm̄.

²¹ A kò kaisa tcoman úúa hāa, *Nqari* ba qarian úúa, ēem nqòòkagu mea hāa sam gha kúrú di i.

²² Ncēes gúùs domkagam kò “drcòm̄an koe guu a *Nqarim* ka tchànóm̄ iise bóòèa hāa.”

²³ Me ncēm kg'uim “tchànó iisem bóòèa hāa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama,

²⁴ igabam gatá di me e thée, gatá ncēe gha *Nqarim* ka tchànó ta iise bóòè ta, ncēe ko Gam koe drcòm̄ ta, Gaam ncēe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hāa ba.

²⁵ Ncēe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcāàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchànó iise ta gha bóòè ka.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1–8:39)

5

Tòóku sa hēé naka qāè-tcao sa hēéthēé e

¹ Gaas gúùs domkaga a, ncēe ta drcòm̄an koe guu a tchànó ta iise bóòèa hāa a, domka ta *Nqarim* cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a,

² Gam koe ta ko guu a dtcòman koe kgoarasea hãase Gam di cgòmkuan ncêe koe tcãà, ncêe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-têe e, a ko Nqarim dim x'áam dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o.

³ Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thêe xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama;

⁴ Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kòo cgáé ta iise bóò ta a ne, nqòò sa úúa hãa.

⁵ Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'òè-cg'oea hãa khama, ncêem máà ta a hãam Tcom-tcomsam Tc'êem ka.

⁶ Eê ta ko qanega kg'amka ii kam kò Krete ba qãèm x'aèm ka Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama.

⁷ Kái-kg'aise i thamka tama, khòem ga tcg'òóse a ãe tchàno iim khòem domka x'óó sa, khòem ãe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'êem khòem ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa.

⁸ Igabagam Nqari ba gatá koem úúa ncàmkuan x'áía hãa, qanega ta kò chibi-kg'ao ta ii kam Krete ba x'óóa máá ta a hãa di i.

⁹ Khama nxãaska, ncêe ta ncêeska Gam di c'áòan ka tchàno ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di* xgòàn koe kgoaraè?

¹⁰ Nqarim di ta cg'òo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncêe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'òès ka?

¹¹ Ncêes gúús ka cúí tama a, igaba ta ko thêe Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso *Krestem* koe guu a, ncêe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòò ba.

X'oo sa cúím khòem (Adam) koe guua, si kg'òè sa cúím Khòem (Krestem) koe guua

¹² Gaa domka i chìbian cúím khòem *Adam* koe guu a nqòóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncêem dàòm ka wèé khòèan koe hààraa, wèé khòèa nea chìbian kúrúá hãa domka.

¹³ X'áèan kò tcg'òóès cookg'ai koe, i kò nqòómkg'ai koe kg'aiga chìbian hàna khama, igaba ãe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áise tama.

¹⁴ Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a sí Moshem di x'aèan koe chòò koe x'oo sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ãe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncêe kò *Krestem* ãe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

¹⁵ Igabas *Nqarim* dis aba sa *Adam* ka kúrúèa cg'ãèan khama ii tama.

Eêm khòem cúím di cg'ãè tsééan domka

ne kò kái ne khòè ne x'óó,

igabas Nqarim dis cgòmku sa hêé naka Gam dis abas *ncêem kò cúím Khòem Jeso Krestem di cgòmkuan koe guu a máà ta a* sa hêéthêé

kái ne khòè ne koe *kaisase* càùsea.

¹⁶ Nqarim dis aba sa hêé naka cúím khòem dis chibi sa hêéthêé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:

Cúís tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóòa tcg'òóèa hãa,

khòè ba méém xgàràè sa,

igaba ne gha khòè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim* dis máàkus domka

tchàno ne iise bóòè.

¹⁷ Eêm khòem cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò

x'oo sa gaam khòem cúím koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.

Igaba ncêem Khòem cúím Jeso Krete ba

ncêes gúù sa nqáéa hãase kúrúá hãa: ãe ko kaisa cgòmkuan hêé naka abas tchànoan di sa hêéthêé hòò ne gha Gam koe guu a kg'òèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.

¹⁸ Gaa domka, ncêe ne kò ma wèé ne khòè ne cúím khòem dis tséés cg'ãès koe guu a chìbiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khòè ne cúím Khòem di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'òèan úúa hãa.

19 Ncëe ne kò ma kái ne cúim khòem di komsana taman domka chibi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúim Khòem di komsanan domka tchàno ne iise bóòè khama.

20 I kò x'àèan ga thée hàà, nxãasega i gha chìbian càù ka. Igaba èe i kò chìbian càùse, koe i kò cgómkuan kaisase càùse.

21 Nxãasegas gha, èes ma x'oo sa chìbian ma tc'ãà-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgómku sa thée tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chòò tamas kg'òè sa óá ka.

6

Chìbian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'òèa hãa

1 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxãe? Chìbian méé ta x'àèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgómkuan càùse?

2 Nxãas tama si i! Chìbian x'óóa guua hãa ta khòè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'òè?

3 Kana tua c'ùua hãa, wèéa ta èe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa?

4 Gam dis x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãéèa hãa. Igabagam kò Krete ba Xòòm di x'ààn ka gataga thée x'ooan koe ghùè, nxãasega ta gha gatá igaba thée kãbas kg'òè sa kg'òè ka.

5 X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thée x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii.

6 Q'ana ta hãa, si gatá dis ncíis ii-q'oos khòèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i gha gatá di tc'áróan ncëe chìbian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chìbian di ta qãà ta ii ka,

7 dìim wèém èe x'óóa hãa ba chìbian dòm q'oo koe hãa tama khama.

8 Ncèè Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thée Gam cgoa kg'òè sa.

9 Krete ba x'ooan koe ghùèa hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama.

10 X'oos èem kò x'óós koem kò chìbian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès èem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama.

11 Gaam dàòm cúim kaga méé tu Jeso Krestem koe: chìbian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khòè tu khama ma qgóóse.

12 Gaa domka méé tu táá chìbian hée naka i gatu di tc'áróan ncëe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'èe zi gaan di zi komsana guu.

13 Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chìbian tcg'òóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséékaguè gúàn iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khòè ne ncëe x'ooan koe tcg'òóa a kg'òèan koe tcãàèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà Me.

14 X'àèan dòm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgómkuan dòm q'oo koe hãa, ke méé i chìbian gatu koe táá qarian úú guu.

Tchànoan di ne qãà ne

15 Kháé méé ta nxãaska nta hée? Chìbian méé ta kúrú saa, x'àèan dòm qòò koe ta hãa tama, a cgómkuan dòm q'oo koe hãa domka? Nxãas tama a si i!

16 C'ùua tu gáé hãa, c'èem khòem komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam khòem di tsi qãà tsi i sa? Chìbian ncëe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncëe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba.

17 Nqari ba méém qãè-tcaoa máàè, chìbian di tu qãà tu u kò ii, igaba tu kò èe tu kò máàè xgaa-xgaan wèè tcáóa tu cgoa komsana domka.

18 Chìbian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncëeska tchànoan di tu qãà tu u.

¹⁹ Khòèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ãe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrúa hãa, i cg'urian hãe naka chõò tama zi tséé zi cg'ãè zi hãéthhée di qãa ii, khamaga méé tu ma ncéeska kúrú u naka i tchànoan di qãa, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáo ii.

²⁰ Qanega tu kò chìbian di tu qãa tu ii, ka tu kò *tc'èea máá*, kgoarasea tu hãa a ãe tchàno ii sa kúrú tite, *ta tc'èea hãa* khama.

²¹ Dùú sa kò ãem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncéeska zi ko gaa zi gúú zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúú zi dis chõò-q'oo sa x'oo si i!

²² Igaba tu ncéeska chìbian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qãa tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòò, si gha q'ano-tcáo kagu tu u, i gha chõò-q'ooa sa chõò tamasa kg'òè sa ii.

²³ Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chõò tamasa kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

7

Séèkuan dis x'ái sa

¹ Tíí qõe ga tuè, gatu ncée x'áèan q'ana hãa, tu gáé c'úua hãa, x'áèa nea khóèm koe qarian úua hãa sa, kg'òèam hãas noose?

² Gaa domkas séèa hãas khóè sa x'áèan koe guu a gas dim khóèm koe qáése hãa, ãem kg'òèa hãas noose; igaba gas dim khóèm kòo x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea.

³ A ncée gas dim khóèm qanega kg'òèa hãa koes kòo c'ãem khóè ba séè, nes ko cg'árà-kg'ao sa ta ma tciie; igaba ncée gas dim khóèm kòo x'óó nes gha ãe x'áèan koe kgoarasea hãa, a c'ãem khóè bas kòo séè ne cg'árà-kg'ao tama.

⁴ Tíí qõe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxãasega tu gha C'ãem ãe x'ooan koe ghùiea hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka.

⁵ Eè ta kò qanega nqõóm di ta ii, ka zi kò gúú zi ãe chìbian ka ncàmmea hãa zi, x'áèan ka kúrúe a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka.

⁶ Igaba ta ncéeska x'áèan koe kgoarasea hãa, a ãe kò qáé taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá ncíis kg'òès góá tòòèa hãa zi gúú zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'òèan Tc'ãem di koe tséé ka.

Chìbian cgoa x'ãaku sa

⁷ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? X'áèa nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'úua hãa. X'áèan kò méé naka máá, "Táá ncóó guu," témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úua hãa khama.

⁸ Igaba i chìbian *ncëem* x'áè-kg'ám koe guu a kòm ba hòò, a wée zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hãa; x'áèan káa a koe i chìbian x'óóa hãa khama.

⁹ Tíí igabar kò c'ãe x'áè ka x'áèan káa a koe kg'òèa, igaba ãem ko *ncëem* x'áè-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'òè,

¹⁰ ra tíí x'óó. Ra kò bóò q'ãa, gaam x'áè-kg'ám ãe kò ko kg'òè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hãa sa.

¹¹ Chìbia ne kò *ncëem* x'áè-kg'ám koe kòm ba hòò a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'òo te khama.

¹² Khama ra ga nxãaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qãè me e, témé.

¹³ Ka sa kò kháé nxãaska gaas gúús ãe qãè sa kabise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii *ncée kò tíí koe x'oo sa kúrú sa*, nxãasegas gha chìbi sa x'áise chìbi si i sa ka, ncée kò qãès gúús koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncëem dàòm kas kò kaisase x'áise, kias chìbi si i sa, ncëem x'áè-kg'ám koe guu a.

¹⁴ X'áèa nea tc'ãem di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíí cgãam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qãa iise x'ámaguèa,

¹⁵ a ãer ko kúrú sa bóòà q'ãa tama. Eãer kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba ãer kúrú sa tc'ãe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i.

¹⁶ Igaba ncãe ãer kúrú sa tc'ãe tama sar kòo kúrú, ner ko drcòm, x'ãea ne qãe e sa.

¹⁷ Ncãe i ii khama ra tíi tama ra a ncãe ko kúrú u ra, igaba tíi koe x'ãea hãas chibi si i.

¹⁸ Q'ana ra hãa, si cúis gúùs qães ga sa tíi koe x'ãea hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàna ner úúa hãa, qãea ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama.

¹⁹ Eãer kúrú kg'oana hãas gúùs qãe sar kúrú tama, igaba ãer kúrú sa tc'ãe tamas cg'ãe saa, gaas kúrú kos ga si i khama.

²⁰ Nxãaska, ncãe ãer kúrú sa tc'ãe tama sar kòo kúrú ner tíi tama ra a ãe ko kúrú si ra, igaba tíi koe x'ãea hãa chibi ii *ãe ko kúrú si i*.

²¹ Ra ko bóò, i ko ncãe qarian tíi koe tséé: qãea ner kúrú kg'oana, igaba i cg'ãean gaa koe ga tíi cgoa hàna.

²² Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'ãean koe qãe-tcao khama;

²³ igabar ko c'ãe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'ãea te di qarian cgoa x'ãaku, a ko chibian di qarian dim qãa ba kúrú te, ncãe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a.

²⁴ Tsóágase cgómgar khòè ra gáé! Díi na gha ncãem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te?

²⁵ Igaba méém Nqarim ncãe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a *kgoara te* ba qãe-tcao mááè!

Ncãe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ãea te koer Nqarim dim x'ãem dòm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chibian di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

8

Tcom-tcomsam Tc'ãem koe kg'òèa ne

¹ Gaa domka i ncãeska gane ãe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káa a.

² Kg'òèan dim Tc'ãem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chibian hãe naka x'ooan hãéthéé di qarian koe kgoara taa* hãa khama.

³ Moshem di x'ãea ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóám koe guu a kgoara ta a khama. Ncãe kò chibi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òòèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chibian dis tcg'òóa mááku sa ii ba.

⁴ Nxãasega ta gha x'ãean koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ãem ko ma qaa khama ma kg'òè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

⁵ Eã cgàam di nea ko gane di tc'ãean cgàam di zi gúù zi koe tcãà, igaba ne ko gane ãe Tc'ãem di ne gane di tc'ãean Tc'ãem di zi gúù zi koe tcãà khama.

⁶ Si cgàam koe tcãà tc'ãe sa x'oo si i, si Tc'ãem koe tcãà tc'ãe sa kg'òè sa hãe naka tòoku sa hãéthéé e.

⁷ Cgàam koe tcãà tc'ãe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'ãean dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hãa tite.

⁸ Ne gane ãe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãe-tcaokagua hãa tite.

⁹ Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'ãem koe hãa, ncãe tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ãe ba gatu koe x'ãea hãa ne. Igaba ncãe c'ãem khòem kò Krestem dim Tc'ãe ba úú tama nem Krestem di tama.

¹⁰ Igaba ncãe Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'ãe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, ãetam *ga* ma gatu dim tc'áró ba chibian domka x'óóa igaba.

¹¹ Ncãe Gaam ãe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'ãem kò gatu koe x'ãea hãa, nem gha thée Gaam ãe Kreste ba x'ooan koe ghùia hãa ba gatu di tc'áróan ncãe kaàko o gha kg'òèan máà, Gam dim Tc'ãem ncãe gatu koe x'ãea hãam koe guu a.

* **8:2:** *taa* - Gerika sa ko máá: "tsi" témé. Ncães gúù sa ko wèè ne drcòm-kg'ao ne nxãe khamam kò "ta" dim kg'ui ba tséékaguè.

¹² Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tí qõe ga tuè - cgàam ko ma tc'ëe khama ma kg'õè di tama sa,

¹³ cgàam ko ma tc'ëe khama tu kòo ma kg'õè ne tu gha x'óó khama, igaba ncèè Tc'ëem *di qarian* ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'õo ne tu gha kg'õè.

¹⁴ Wèéa ne ãe Nqarim dim Tc'ëem ka tc'ãa-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóa ne e khama.

¹⁵ Qãàn ko kúrú tu um Tc'ëe ba tu máàè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãa tu u ba, igaba tu cóa tu gha ii dim Tc'ëe ba máàèa, ncèe ta ko tcii a ko máá, “Aboè, gatá ka Xõò Tseè!” témé ba.

¹⁶ Tc'ëe ba ko Gaam ka gatá dim tc'ëem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóa ta a sa.

¹⁷ Ncèè *Nqarim di ta* cóa ta kò ii, ne ta nxãaska *x'aian di ta* q'õò-kg'ao ta a, Nqarim *di x'aian* di ta q'õò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian* q'õò hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'áàn koe tcãa.

Hààko x'aè di x'áà ne

¹⁸ Tíi ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncèe x'aè di gúù cgáé tama a, ncèe gha hàà gatá koe x'áíè x'áàn cgoa i kòo tòóa xg'aeè ne.

¹⁹ Wèém nqõó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóa ne gha hàà x'áíèm x'aè ba qãa hãa khama.

²⁰ Nqõó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, ãem gaam nqõóm ga ba ma tc'ëea khama tamase, igaba Gaam ãe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'ëea hãa khama ma; *me nqõó ba* nqòòan úúa hãa,

²¹ ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãa-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim di ne cóa ne di kgoarasean hëé naka x'áàn hëéthëé máàè ka.

²² Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqõó ba ncèeskaga igaba thõò-tcaoase kg'ae, ábàn di thõòan koe hãas khòès khama ma.

²³ Me nqõóm cúim tama me e ncèe ko thõò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thëé thõò-tcaoase kg'ae, ncèe Tc'ëe ba úúa hãa ta. Me Tc'ëe ba tc'ãa a kúrúsea hãam tc'áró me e, *ncèe hààko x'aè di kg'õèan di nqòòan máà ta a hãa ba*, ta hãa a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóa ta ii sa x'áím cáim ba qãa, tc'áróa tam gha kgoarasean máà ba.

²⁴ Ncèe nqòòan úúa hãase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'arés kaga nqòòs tama si i: dùú na ga ãe i hòò hãas koe nqòòs?

²⁵ Igaba ncèè ãeta hòò tamase koe ta kò nqòòan úúa hãa, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qãa si.

²⁶ Gatá iim dàòm kagam ko Tc'ëe ba gatá di kg'amkan koe hùì ta a thëé. C'úúa ta hãa dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ëe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thõò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uiian cgoa nxàèè tite nxãa kg'uiian cgoa kg'aea máá ta a.

²⁷ Me Nqarim ncèe ko tcáóa ta q'oo koe hãa zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'ëe-kg'áman q'ana hãa, Gam di ne khòè ne téé-q'oo koem ko Tc'ëe ba ãem ko ma Nqari ba tc'ëe khama ma còrèa máá ne khama.

²⁸ Ta q'ana hãa, wèé zi gúù zia ko gane ãe Nqari ba ncàma hãa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qãè ka, gane ãem nxãakamaga Gam di tc'ëean koe guu a tcii hãa ne koe.

²⁹ Gane ãem Nqari ba nxãakamaga q'ana hãa nem nxará tcg'òóa hãa khama, Gam dim Cóám dis iis koe ne gha hãa ka. Nxãasegam gha *Gam dim Cóá ba* kái qõea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka.

³⁰ Me Nqari ba nxãaska gane ãem nxará tcg'òóa hãa ne tcii hãa, a ãem tcii hãa ne ko tchàno ne iise bóò, a ãem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'áàn máàna hãa.

Nqarim di ncàmkuu ne

³¹ Kháé ta gha nxãaska ncèe zi gúù zi ka dùú sa nxàè? Ncèè Nqarim kò gatá xòè koe hãa ne i gha dùú gatá cgoa x'ãàku?

³² Gaam ã kò Gam dim Cóám tc'áro-tc'aro ga táá bóda guu, igaba kò gatá wèéa ta domka tcg'óó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúú zi máá ta a hãa tite thëé?

³³ Díí na gha ã Nqarim ka nxará tcg'óóea hãa ne chibi-chibi? Nqari ba ko tchãno ne iise bóó ne.

³⁴ Díí na gha xgàra ne? Jeso Krete ba x'óóa hãa! Si gataga kaisas gúú sa: x'ooan koem ghùiea hãa si i, a gataga Nqarim dim kg'áóm x'òám xòè koe hãa, a ko gataga còrèa máá ta a!

³⁵ Díí na gha Krestem di ncàmkuan cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàu saa, a cg'ãè saa, a ntcàu baa?

³⁶ Ncëe i ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe ma góásea hãa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèém koaba-dàò ba cg'òoè,

a ta a ko cg'òoè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,”

témèè khama.

³⁷ Nxãan tama a, igaba ta wèé zi gúú zi ncëe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam ã ncàm ta am koe guu a.

³⁸ Kaisa tcoma ner úúa hãa, *Nqarim di ncàmkuan cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúú sa káà si i sa* khama: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãà-cookg'aia ga igaba, a ncëem x'aèm di zi gúú zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'ëe qaria ga igaba,

³⁹ a tc'amaka hãam nqóó baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'ëes gúús ncëem nqóómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuan cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncëe Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe hãa a.

Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9–11)

9

Nqari ba Gam di ne khòè ne nxará tcg'óóa

¹ Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ëem koe nxàea tseegukagu,

² kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chòò tamas thòò sa tcáóa te koe úúa hãa.

³ Ncàmãr kò hãa, tí ra ga kò tí ka cgúiea sa, a ga kò Krestem koe guu a q'ãea tcg'óóea hãa, tí qõe ga ne domka, ncëe tiris qhàòs di ii ne.

⁴ Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxará tcg'óóa Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'ààn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúa hãa, a Gam di x'àèan máà nea, *a ba a xгаа-xгаа nea hãa nta ne gha ma dqom* Me sa, ncëem gataga thëé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne,

⁵ ncëe kò *Nqarim ka tséea tcg'óóea xu khòè xuku xu ka tsgõose-coa* ne; khòèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncëem Krete ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncëem wèé zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chòò tamase méém dqomè. Amen.

⁶ Eëm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèéa ne ã Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama.

⁷ Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèé ne *Nqarim di ne cóá ne tama* ne e. Nqari ba kò Abrahama ba bìrí a máá: “Isakam koe tsi gha guu a ãer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú,” témé khama.

⁸ Ncëe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncëe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé.

⁹ Ncëea nqòòkagukus kò ma nxàèèa hãa ga a khama: “Tchãnom x'aèm kar gha kãbise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

¹⁰ Ncëes gúús cúís tama si i, igaba tsara kò thëé Rebekas di tsara cóá tsara cúím xòòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba.

11-12 Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan ko kúru tsééan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'èean koe guu a nxárá tcg'òó - ncées gúu sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncées gúu sa ncée koe x'áise: qanega tsara cóa tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúu kana qàè gúu ga kúru tamasa cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xòòs Rebeka sa bìrí a máá: “Kaia ba gha cg'áré ba tsééa máá,” témé.

13 Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Jakobe bar ncàma hãa, a Esau ba hòrea hãa,” téméè khama.

14 Kháé ta gha dùú sa nxàè? Nqari ba tchàno tama saa? Nxãas tama si i!

15 Moshem kam kò máá:

“Èèr ko thòò-xama máá bar gha thòò-xama máá,
a èer ko cgóm ba cgóm,”
témé khama.

16 Khama i nxãaska khòèm dis ncàm s koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guua.

17 Si ko *Nqarim dis* Tcgãya sa Faro ba bìrí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'ái ka, nxãasega i gha Tiri cg'òèan wèém nqòóm koe nxàèè ka,” témé khama.

18 Gaa domkam ko nxãaska Nqari ba èem thòò-xama máá kg'oana hãa ba thòò-xama máá, a ba a ko èem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgòàn hēé naka Gam di thòò-xama-máákuan hēéthēé e

19 Me gha nxãaska gatu ka c'èe ba bìrí te a máá: “Ncèeta i kò ii ne ba ko nxãaska Nqari ba dùús domka chibi-chibi taa máá? Nqarim tc'èea hãa sa i gha diin ntcoe?” témé.

20 Ka tsi gáé tsáá tc'èea máá dii tsi i ta tc'èea, khòè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga èe xommèa hãa sa èe xom sia hãa ba bìrí naka máá: “Dùús domka tsia ncèer ii khama ma kúru tea hãa?” témé?

21 Gàba zi dim kúru-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúis dtcòos koem ga cam gàba sara kúru di qarian úú tama, si c'èe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'èe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

22 *Igaba tsi ko nta méé ncées gúus ka:* Nqari ba kò èem xgòà cgaea hãa gaban, ncèe kaàkagukuan tééa máána hãa koe Gam di xgòàn x'ái kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qàò tcáóse hãa cgoa ne,

23 Gam di x'ààn kaisam gha nxãasega gataga cgómkuan di gaban koe x'ái ka, ncèem nxãakamaga x'ààn kg'ónòa máána hãa a,

24 gatá ncèem tciia hãa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba tãá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé e.

25 Ncèem ko Hoseam *dis* Tcgãyas koe méé khama a ko máá:

“Gane èe kò *kg'aiga* Tiri ne khòè ne tama
ner gha Tiri ne khòè ne ta ma tcii,
a ra a gha gaas èe kò *kg'aiga* ncàm mèe tama sa
tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

26 “Ne gha gaam qgàlm èe ne kò bìrièa hãa a máá:

‘Tiri tu khòè tu tama tu u,’
téméèam koe ne gha bìriè a máá:
‘Kg'òèa hãam Nqarim di tu cóa tu u,’

téméè.”

27 Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:

“Èèta ne ga ma tshàa-dxoom qàè di góman
khama ma kái ne e igaba
ne gha cg'orò ne kgoaraè,”

témé.

28 X'aigam *Nqari* ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe
chòò tamase nqòó ba xgàra khama.

²⁹ Eẽm xg'ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncẽem kòo máá:
 “Ncèè X'aigam qarim wèém kò xg'ao
 c'èe qhàòan ga qaùà máá ta a tama,
 ne ta ga kò Sodoma khama ii,
 a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,”
 témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

³⁰ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne, ncèe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòòà ka, tchànoan ncèe dtcòm̄s koe guua a.

³¹ Igaba ne kò Iseraele ne, ncèe x'áèan koe guua tchànoan kòo qaa ne táá hòò o.

³² Dùús domkaà? Dtcòm̄an koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòo tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe tcgàba,

³³ ncèe i ma góásea a ko máá:
 “Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòó,
 khòè ne gha kúrú ne tcgàba sa,
 nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;
 me gha diím wèém èe ko Gam koe dtcòm̄ ba
 táá sau-cgaekaguè ka,”
 tam méé.

10

¹ Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'èe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne.

² Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncèe sa nxàea tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'ãan koe guu tama.

³ Nqarim koe guua hãa tchànoan ne bóòà q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama.

⁴ Krete ba ko x'áèan chõòkagu khama, *nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha diím wèém èe ko dtcòm̄ ba tchànokaguè.

Kgoarakuan di qãè tchõà nea wèém khòèm di i

⁵ Moshe ba x'áèan koe guua hãa tchànoan ka ncèe sa góáa hãa a ko máá: “Diím wèém èe ko x'áèan ko qaa sa komsana ba gha gaan ka kg'õè,” témé khama.

⁶ Igaba i ko dtcòm̄s koe guua tchànoan ncèeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Dií na gha nqarikg'ai koe qaò?’ témé guu” (èe sa Krete ba nqãaka úú si i ke),

⁷ “kana máá: ‘Dií na gha nqãaka hãam nqõóm koe síí?’ témé guu” (èe sa Krete ba x'ooan koe ghùì si i ke).

⁸ Kháé i ko nxãaska dùú sa méé? *Ncèe si i*: “Kg'ui ba tsáá ka cúù me e, kg'áma tsi koe hẽé naka tcáóa tsi koe hẽéthẽé e,” ta i ko méé. Ncèe ba dtcòm̄s dim kg'ui me e, ncèe xae ko gaam ka xgaa-xgaa ba,

⁹ ncèe ko máá: “Ncèè tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm̄ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea hãa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba.

¹⁰ Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm̄, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncèem dàòm ka kgoaraè khama.

¹¹ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Diím wèém èe ko Nqarim koe dtcòm̄ ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama.

¹² Juta ne hẽé naka qhàò zi di ne hẽéthẽé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káà a; cúím Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne èe ko tcii Me ne qguúan cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama.

¹³ “Diím wèém èe gha Nqarim dim cg'õè ba tcii ba gha kgoaraè,” ta i ko mééè khama.

14 Kháé ne gha nxãaska ntama ma cg'õèa ba tcii, ncèè Gam koe ne kò dtcòm tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm, ncèè qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncèè xгаа-xгаа ne gha ba ne kò úú tama ne?

15 Me gha ntama ma gaam ãe ko tchõàn xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncèè tsééam kò úúè tama ne? Ncèe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qãè tchõàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'õèa!” témèè khamaga ma.

16 Igaba ne kò kái-kg'aise táá qãè tchõàn komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigaè, dìi ba gaxae di kg'uian komsana hãa?” témé khama.

17 I ko nxãaska dtcòmãan ãe ko kórmès koe guu, si ko ãe ko kórmè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

18 Igabar ko ãe ne kóm ta ga hãas ka tèè. Tseeguan kaga ne kóma hãa! Ncèe *Nqarim di zi Tcgãya zi* ko méé a ko máá:

“Wèém nqõóm koe ga i dòma xu síia hãa,
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síia hãa,”
témé khamaga ma.

19 Ra ko gaicara tèè, Iseraele ne kò kóma q'ãa tama sa? *Kóma ne kò q'ana hãa!* Moshe ba kò tc'ãà dis ka máá:

“Kúru tu ur gha tu gane ãe qhàòs di tama ne koe tau di,
a ra a gha kàà tc'èes qhàòs di ne cgoa xgóàkagu tu u,”
témé khama.

20 Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hãase *Nqarim mééa hãa sa nxàe a máá:*

“Gane ãe qaa Te tama ne kar hòèa hãa,
a Ra a kò gane ãe tc'èe Te tama ne koe x'áísea hãa,”
témé.

21 Igabam kò Iseraele ba bìrí a máá:

“Wèém cáím kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hãa
khòè ne ãe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,”
témé.

11

Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

1 Ra ko nxãaska tèè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khòè ne xguì?” témé. Nxãas tama si i! Tíí ga ra thèé Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjamenem dis qhàòs di ra.

2 Nqari ba kò Gam di ne khòè ne ncèe kg'aigam kò q'ana hãa ne táá xguì. C'úua tu gáé hãa *Nqarim dis* Tcgãyas ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá:

3 “X'aigaè, Tsari xu porofiti xu ne cg'õoa hãa, a Tsari altaran kobeá hãa, ra tíí cúí ga ra qaùá, ne ko cg'õoa te xaù,” témé.

4 Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xoa me? *Nqari ba kò xoa a máá:* “7,000 xu khòè xur tòóa máásea hãa, ncèe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé.

5 Ncèeskaga i gataga ii: qaùá hãa nea hàna, cgómkus koe guu a nxará tcg'òòèa hãa ne.

6 Igaba ncèè cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska *gane di* tsééan koe guu tama; ncèè gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

7 Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò ãe ne kòo qaas guù sa táá hòò. Khòè ne ãe nxará tcg'òòèa hãa ne cúí ne kò hòò si, igaba ne kò ãe qaùá hãa ne qari-qarin tcúuè.

8 Ncèes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáóa ne hèé naka tc'èea ne hèéthèé ntcúú-ntcuu,
a tcgáía ne ga táá bóòkagu
a tceea ne ga táá kómkagu
ncèem cáím kaga igaba,”

témé khama.

⁹ Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu* sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii,
nxãasega ne gha cg'áéa tcãà,
a gha gane di xgàrasean kabia mááè ka.

¹⁰ Gane di tcgáían méé i ntcùú-ntcuuè
naka ne nxãasega táá bóò,
naka i gane di qhùrian chõò tamase najiè,”
tam kò méé.

¹¹ Ra ko nxãaska tēè a máá: Eē ne kòo *Juta ne* tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tēè ka? Nxãas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha táá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxãasega ne gha *Juta ne* chii ka.

¹² Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqõó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne táá zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxãaska táá zi qhàò zi di ne* nta noose *qguùkaguè*, ncèè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos *Juta ne* dis kò hãa ne?

Táá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

¹³ Gatu cgoar ko kg'ui, táá zi qhàò zi di tuè: táá zi qhàò zi di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncèes tséés tiri sa kaikagu,

¹⁴ tiris tséés koer gha c'ēedaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúrú ne chii di ii domka, ra gha nxãasega c'ēe ne kgoara ka.

¹⁵ Ncèè *Nqarim ka* xguìès *Juta ne* dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqõó ba *Nqarim* cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmme sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'òè si i gha ii!

¹⁶ Ncèè tc'ãà dis péré-qàmàs kò Nqari ba tcg'òóa mááèa, nem nxãaska wèém péré ba gataga thée Gam di me e, a ncèè hìis di tòbean kò Gam di ii, ne i nxãan ga thée Gam di i.

¹⁷ A ncèè c'ēe xu nxãa xu olife dis hìis di xu kòo q'áea tcg'òóè, tsi tsáá ncèe qãáka ka dis olifes di tsi *nxãa tsi* gaa koe q'áma tòòè, a ko c'ēe xu cgoa èes hìis tòbe di qguúan q'aa-q'aaku,

¹⁸ ne méé tsi táá gaxu nxãa xu koe bóò-boose guu. Ncèè bóò-boose tsi kòo ne *mée tsi tc'ēe-tc'ēese*, tsáá tsia tòbean qgóó tòò tama, igaba i tòbean qgóó tòò tsia hãa sa.

¹⁹ Igaba tsi gha máá: “Nxãa xua q'áea tcg'òóèa hãa, nxãasegar gha tí q'áma tòòè ka,”
témé.

²⁰ Eē sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmman úú taman domka xu q'áea tcg'òóèa hãa, tsi kò tsáá tsari dtcòmman domka tééa hãa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba méé tsi q'áóa hãa.

²¹ Ncèè *Nqarim* kòo hìis kg'aiga úúa hãa nxãan bóò guu tama, ne tsi tc'ēea máá, tsáám gha bóò guu tsi, ta tc'ēea?

²² Ke méé tsi *Nqarim* di qãèan hée naka Gam di xgòan hée thée q'ana hãa. Xgòa Me e èe *chìbian kúrú ka* cg'áéa hãa ne koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncèè Gam di qãèan koe tsi kòo hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thée q'áea tcg'òóè.

²³ A ncèè *Juta ne* kò gane dis dtcòmman tamas koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'áma tòòè, *Nqari ba* qarian úúa hãa, gaicaram gha q'áma tòó ne di i khama.

²⁴ Ncèè kg'aiga qãáka ka dis hìis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'áea tcg'òóèa hãa, a olife dis hìis xhàràèas koe q'áma tòòèa hãa, ncèe i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha *Nqari* ba nxãaska nta noose kabì a kg'aigaka di nxãan gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

Iseraele ba gha kabì a tòóa kg'ónòè

²⁵ Tíi qõe ga tuè, ncèes gúùs chómsea hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'ēe, nxãasega tu gha táá tc'ēega tu ii sa bìrìse ka. *Ncèes gúùs chómsea hãa sa ncèe si i*: qari tcúúan *Iseraele* di ne khòè

* 11:9: suu - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'òoan ko tòó a tc'òòès qgáì si i.

ne dia xòm x'aè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga síi cg'oèa hãas nxáráse-q'oos tãá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hàà.

²⁶ Ne gha ncēm dàòm ka wèé ne Iseraele ne kgoaraè, ncēe i ma góásea hãa a ko máá: “Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà, a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa ne koe* cg'ãè tcáóan tcg'òó.

²⁷ Si gha ncēe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa, gane di chibia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,” téméèa khama.

²⁸ *Juta nea qãè tchõàn xguìa hãa khama ne Nqarim di ne* cg'õo-kg'ao ne e, *nxãasega i gha qãè tchõàn* gatu qhàò di tu koe hàà ka. Igaba ncēè nxárá tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmèa hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes* domka.

²⁹ Nqari ba aban ãem ko tcg'òó ka hēé naka ãem ko tcii ne ka hēéthēé tc'ēea kabi tama khama.

³⁰ Gatu qhàò zi di tua kò c'ēe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncēeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòòà.

³¹ Gane igabaga ne ncēeska ãeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxãasega ne gha thēé ncēeska Nqarim di cgómkuan hòò ka.

³² Nqari ba kò wèé ne khòè ne kúrú ne komsana taman koe tòóse, nxãasegam gha wèéa ne ga cgómkuan x'ái ka khama.

Nqari ba dqomà ne

³³ Tsóágase i gáé Nqarim di qguùan kaia!
Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'ēean hēé
naka q'ãa-kg'áma ba hēéthēé tchàà-a!
Díi na gha Gam di zi tc'ēe-kg'ám zi bóòà q'ãa?
Díi na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?

³⁴ *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*
“Díi na X'aigam di tc'ēe-kg'áman q'ana?

Díi na ga tchàno-tchano Me?

³⁵ Kana ia xg'ao díin c'ēe gúù máà Me,
Me ga gaa gúùan suruta kabi?”
témé khama.

³⁶ Wèé zi gúù zia Gam ka kúrúèa,
a zi a Gam koe guua,
a Gam domka hàna.
Nqari ba méém chõò tamase dqomèmè! Amen.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

12

Nqari ba tsééa máá

¹ Gaa domkar ko Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíi qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàòà-máákus iise tcg'òó sa, kg'õèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa - ncēea tc'ēem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama.

² Táá méé tu ncēm nqõóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ēe-kg'áma tu koe kaba-kabaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ēe sa q'ãa, gaas ãe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

³ Cgómkuan ncēer máàèa hãa domkar ko wèém khòèm ãe gatu xg'aeku koe hãa ba bìri a ko máá: Táá méém tc'ēe-q'ooa ba koe tc'amakam hãa sa birísea hãa guu, igaba méém

† 11:25: xòm x'aè q'oo - kana “c'ēe xòè za”.

wèém khòè ba tc'ëe-kg'áma ba koe, ãem Nqari ba máà mea hãas tc'ãò-tc'ãos dtcòmàn dis cgoa qgóóse.

⁴ Cúim tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hãa, i wèè xòèan cúis tséé sa kúrú tama khama.

⁵ Ncëem dàòm ka ta ko, ãeta ta ma kái ta a igaba cúim tc'áró ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'ëe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hãa.

⁶ Ke méém wèém khòè ba tãáka zi aba zi ãem Nqari ba Gam di cgòmkuan ka máà taà hãa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém ãem úúa hãa dtcòmàn dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu u.

⁷ Naka ncèè c'ëe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xgaa-xgaas kò ii ne méém xgaa-xgaa,

⁸ naka ncèè c'ëe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'ëe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hãase hùì ne. Ncèè c'ëe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèè tcáóa ba cgoa gatà hée. Ncèè c'ëe ne koe cgòmkuan x'áis kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'ái i.

Dtcòm-kg'ao ne dis kg'òè sa

⁹ Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eë cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari ãe qãè ii sa.

¹⁰ Gatu ka c'ëea ne kaisase ncàm, khòè qõeku ne ga ma ncàmku hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'ëe ne tcom.

¹¹ Táá méé tu xhòen-tcáo guu; gatu dim tc'ëe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá.

¹² Nqòòan koe méé tu qãè-tcao hãa, naka tua xgàrasean koe qáo tcáo ii, naka còrèan koe qgóóa qari.

¹³ C'ëe ne dtcòm-kg'ao ne kòo xháé ne méé tu ãe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áea tu koe c'ëe ne qãèse hàakaguan koe tu tcãàn tcáo.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'ai ãe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá cgúí ne guu.

¹⁵ Eë ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ãe ko kg'ae ne cgoa kg'ae.

¹⁶ Cúíta noose tu qgóóku; táá bóò-boose guu, igabaga ãe nqãaka hãnas téé-q'oos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'ëega tu ii sa bìríse guu.

¹⁷ Táá c'ëem khòèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa kabia máá guu. Eë wèém khòèm koe qãè iis koe méé tu tcãà tc'ëe.

¹⁸ Ncèè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa, ne méé tu wèè khòèan cgoa tòóku.

¹⁹ Ncàm-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòàn guua máá a; ncèe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko X'aigam ka méé a ko máá:

“Kabia mááku sa Tiri si i,

Ra gha Tíia kabia máá,”

témé khama.

²⁰ Igaba

ncèè gatu dim cg'òo-kg'aom kò xàbà hãa ne

tc'òoan máà me nakam tc'òó,

naka cáman kò hãa ne

tshàan máà me nakam kg'áa.

Eëta hëéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chibi bóòse.*

²¹ Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè guúan cgoa cg'ãèan tàà.

13

Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa

¹ Wèém khòè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka *kgoara mááèa hãa* tama tc'ãà-cookg'ai nea káa a ke, igaba ãe hàna ne Nqarim ka tòóèa hãa.

* **12:20:** *kúrú mem saucgae a chibi bóòse* - Gerika sa ko máá: “karuko zi c'ee ntcomì zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

² Dìim wèém ãe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxará tcg'òóa hãa sa ntcoe, me gha dìim wèém gatà ko hëé ba xgàrakuan óága cgaese.

³ Tc'ãà-cookg'ai xua ãe qãèan ko kúrúm ka bèèè tama khama, igaba xu ko ãe cg'ãèan ko kúrúm ka bèèè. Eë tc'ãà-cookg'aia hãam bèe tsi kò tc'ëe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha dqomè tsi.

⁴ Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka ko tséé ba khama. Igaba ncèè cg'ãèan tsi kòo kúrú ne méé tsi bèe, ntcàum ãem qgóóa hãa bam kg'amaga qgóó tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgòàn óá, ãe ko cg'ãèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qòòkagu khama.

⁵ Gaa domka méé tsi ãe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qámsea hãa, *Nqarim di* xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'ëe-tc'ëesean domka hëéthëé e.

⁶ Ncëes gúùs domkaga tu ko nqòóm ko tcg'òóa mááè marian tcg'òó, tc'ãà-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncëe ko tsééa xu kúrú xu.

⁷ Ke méé tsi ãe tsi ga wèém khòè ba úú cgoa hãa sa máà me: nqòóm ko tcg'òóa mááè mari kò ii ne tcg'òó o, ncèè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáá ka c'ëe ba ncàm sa

⁸ Táá méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chibi sa hãa guu, tsáá ka c'ëe ba ncàm sa cúis oose. Eë gam ka c'ëe ba ncàm hãa ba ko x'áèan ko qaa sa kúrú ke.

⁹ X'áèan ncëe ko máá: “Táá méé tsi cg'áràn kúrú guu; táá méé tsi cg'òo guu; táá méé tsi ts'ãà guu; táá méé tsi ncóó guu,” naka c'ëe x'áè-kg'ámán hëéthëéa cúim x'áè-kg'ám koe qgóóa xg'aèèa, ncëe ko máá: “Tsáá ka c'ëe ba ncàm ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé ba.

¹⁰ Ncàmku sa tsáá ka c'ëe ba chibi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'áèan ko méé sa kúrú.

X'ám q'oo koe kg'òè

¹¹ X'àem ncëe ta ko gaam q'oo koe kg'òè ba tu q'ana hãa, ke méé tu ncëe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tãe dim x'áè ba hààraa. X'àem kgoarakus di ba ncëeska kaisase cúú me e ke, ncëe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama.

¹² Ntcúúa ne nqáéa hãa, i koaban cúú u. Ke hàà naka ta ntcúú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòó naka taa x'áàn di zi ncòo gàba zi hãa.

¹³ Hàà naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáms di x'áàn q'oo koe hãa ne khòè ne khama ma, ãe kaisase ko tc'òó, a ko kg'áà ne hëé, naka cg'áràn ko kúrú a kàà qgóóse-q'oo ne hëé, naka mēéku a tau di ii ne hëéthëé ka tamase.

¹⁴ Igaba méé tu X'aigam Jeso Krete ba hãa, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'ëe-kg'ám zi chòòkagu.

14

Kg'amka ne hëé naka qari ne hëéthëé e

¹ Eë dtcòma hãa, igaba gam di dtcòmán koe kg'amka ba, qãèse hààkagu, ãem tc'ëe hãas koe ntcoeku cgoa me tamase.

² C'ëem khòèm dis dtcòm sa ko kgoara máá me, me wèés gúù sa tc'òó, igaba khòèm ãe gam dis dtcòm sa kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'òó.

³ Khòèm ãe ko wèés gúù sa tc'òó ba méém táá ãe wèés gúù sa tc'òó tama ba ntcoea hãase sèè guu, nakam ãe wèés gúù sa tc'òó tama ba táá ãe ko wèés gúù sa tc'òóm qãèse hëé tama sa bòò guu, Nqari ba qãèse hààkagu mea hãa ke.

⁴ Dii tsia tsáá, c'ëem khòèm dim qãàm qãèse hëé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'òòsem koe i guua hãa ãem ko kúrú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hãa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

⁵ C'ëem khòem kam c'ëem cáim ba c'ëe xu cáim xu ka cgáé me e, me ko c'ëem khòe ba wèé cáiman ga cúíta noose séè. Wèém khòe ba méém tc'ëea ba q'oo koe bìrísea hãa, ãem tc'ëea hãa sa gaas ga si i sa.

⁶ Gaam ãe ko c'ëem cáim ba c'ëe xu ka tãákase séè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé. Me ko gaam ãe ko tc'óó ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ãe c'ëe zi tc'óo zi tc'óó tama ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá.

⁷ Gatá ka c'ëem cúía ko gam ka kg'òèa mááse ba káà me e, me gataga c'ëem cúía ko gam ka x'óóa mááse ba káà me e khama.

⁸ Ncèè kg'òè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'òèa máá, a ncèè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'òè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a.

⁹ Krete ba kò ncèes gúús domka x'óó, a kò gaicara kg'òè, nxãasegam gha ãe x'óóa hãa ne hëé naka kg'òèa hãa ne hëéthëé dim X'aiga ba ii ka khama.

¹⁰ Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãese hëé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase séè? Wèéa ta ga gha Nqarim dis ntcóó-q'oos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka.

¹¹ Ncèeta i ma góásea a ko máá:

“Kg'òèar hãas noosem gha
wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qom,
me gha wèém tam ba Nqarir ii sa dqom,”
témèè khama.

¹² Me gha nxãaska wèém khòem gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xõara mááse.

Táá tsáá qõe ba chibi kúrúagu

¹³ Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe bìrísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgàè-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcãà me sa tòóa hãa tite sa.

¹⁴ Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa, cúís gúús gaas ka q'ano tama sa káà si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòem dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxãaska gaam koe q'ano tama.

¹⁵ A ncèè tsáá ko tc'óós kòo tsáá qõe ba tshúù-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàmkuan x'ái tama. Táá méé tsi hëé nakas tc'óó tsi ko sa tsáá qõe ba hõàkagu guu, ncèe Krete kò gaam domka x'óó ba.

¹⁶ Táá hëé nakas ãe gatu ka ko qãè iise bóòè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxàèè guu.

¹⁷ Nqarim di x'aia nea tc'óó sa hëé naka kg'áà sa hëéthëé di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hëé, naka tòókuan hëé naka qãè-tcaoan hëéthëé di i.

¹⁸ Dìim wèém ãe ko ncèem dàòm ka Krete ba kúrúá máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khòèan ka tchànóm iise bóòè.

¹⁹ Gaa domka méé ta wèé qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúù zi hëé naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùì zi gúù zi hëéthëé kúrú.

²⁰ Táá Nqarim kúrúá hãa sa tc'óoan domka kobe guu. Wèés gúù sa q'ano si i, igaba ncèè c'ëem khòem kòo c'ëes gúù sa tc'óó, si nxãa sa c'ëem khòe ba kúrú me chìbiga ii ne i qãè tama.

²¹ Qãès gúù sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana gõéan kg'áà, kana c'ëes gúús tsáá ka c'ëe ba ko chìbian kúrúagu sa kúrú guu.

²² Gaa domka méés dùús wèés ãe tsi c'ëes gúús ka dtcòmà hãa sa tsáá hëé naka Nqari ba hëéthëé tsao ka cúí ga q'ãaèa hãa. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòem ãe gam koe qãè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba.

²³ Igaba khòem ãe tc'óóm kòo ko ne ko káise tèèse ba xgàràèa hãa, dtcòmàn cgoam tc'óó tama khama; si wèés gúús ãe dtcòmàn koe guu tama sa chìbi si i.

15

C'êe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase

¹ Gatá ncêe qari ii ta méé ta gane êe dtcòma ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùi, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse guu.

² Wèém khòè ba méém gam ka c'êe ba qãè-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùèè ka.

³ Krestem igabam kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncêe i ma góásea a ko máá: “Gane êe còè Tsia hãa ne di còèkua nea Tíi koe hààraa,” témèè khamaga ma.

⁴ Wèé zi gúù zi ncêe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xгаа-xгаа ta a zi gha ka, nxãasega ta gha *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe guua hãa qáo tcáóan hêé naka ghùi-ghui-tcáókuan hêéthêé koe guu a nqòòan úú ka.

⁵ Nqarim ncêe qáo tcáóan hêé naka ghùi-ghui-tcáókuan hêéthêé di ba méém kg'òèa xg'ae an dim tc'êe ba máà tu u, êe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka,

⁶ naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba cúim dòm cgoa dqòm.

Qãè tchòà nea Juta ne hêé naka qhàò zi di ne hêéthêé di i

⁷ Gaa domka méé tu gatu ka c'êe ne qãèse hààkagu, êem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka.

⁸ Bìrí tu ur kò khama a ko máá, Kreste ba kò êe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne dim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, nxãasega zi gha Abrahamama xuku xu kò nqòòkaguèa hãa zi gúù zi tseegukaguè ka,

⁹ naka gataga êe tãá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgómkuan domka dqòm ka, ncêe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha tãá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqòm Tsi,

a ra a gha cg'òèa Tsi nxáè,”

témèè khama,

¹⁰ a i a ko gaicara máá:

“Qãè-tcao tu, tãá zi qhàò zi di tuè,

Gam di ne khòè ne cgoa,” témèè.

¹¹ A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqòm, gatu wèé tu tãá zi qhàò zi di tuè,

naka méé ne wèé ne khòè ne dqòm Me,”

témèè.

¹² Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tobe ba gha hàà,

Gaam êe gha tãe a tãá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba,

ne gha tãá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòòan úú,”

témèè.

¹³ Nqarim ncêe nqòòan ko Gam koe guu ba méém wèé qãè-tcaoan hêé naka tòókuan hêéthêé cgoa cg'òè-cg'oe tu u, êe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'êem di qarian ka cg'òèa nqáèse nqòòan koe.

Chòò-q'oo sa hêé naka tsgámku zi hêéthêé e (15:14–16:27)*Paulo ba tãá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e*

¹⁴ Tíi qõe ga tuè, tíi igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatua qãèan ka cg'òèa, a q'ãan di tc'èean wèé ka cg'òè-cg'oeèa hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xгаа-xгаа ku tu gha di i.

¹⁵ Igaba ra kò c'êe zi qgái zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko tc'êe-tc'èese tu u, cgómkuan ncêe Nqarim ka máàèa domka,

¹⁶ nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchòàn xгаа-xгаа, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne

dàòà-mááku sa ii, ncêe gha Tcom-tcomsam Tc'êem ka qáàa tcg'òò a cúia tòòè, a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

¹⁷ Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hãa domka dqomse,

¹⁸⁻¹⁹ a cuiskaga c'êe gúù kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíi koe kúrúa hãas tséés ka cúí oose. *Tiri* kg'uiian hêé naka tsééan hêé, naka x'ái zi hêé naka are-aresa zi gúù zi di qarian hêéthêé cgoa, naka Nqarim dim Tc'êem di qarian cgoa hêéthêém ko Kreste ba tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalema koe guu, a ra a wèém nqòó ba nxàma-nxàma, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchòàn cg'oèa hãase xgaa-xgaa.

²⁰ Wèé x'aèan kar kò ko êem Kreste ba q'ãaè tama koer gha qãè tchòàn xgaa-xgaa sa tc'êe, nxãasegar gha táá c'êem khóèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùì ka.

²¹ Igaba ncêe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane êe qanega Gam ka birìè tama
ne gha bóò,

ne gha gane êe Gam ka kómí tama
ne kórna q'ãa,”

témèè khama.

²² Ncêes gúùs domkar kòò káise xgàè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrí

²³ Igaba ncêeska, ncêe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgàia káà a, ra kò gataga ncìisega hàà cgaea tu xgónèa hãa,

²⁴ khamar bìrísea hãa gatàr gha hêé sa, êer ko Spaine koe qòò ka. Êer ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòà ner úúa hãa khama, ra gataga nqòòàn úúa, êer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qòòs koe hùì te di i.

²⁵ Igabar ncêeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qòò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka.

²⁶ Maketonia hêé naka Akaia hêéthêé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qãèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne êe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òòá máá sa khama.

²⁷ Gatà hêéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hêé sa. Ncèè *Juta ne* kòò tc'êem di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá zi qhàò zi di ne máá, ne i gataga thêé kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqòóm di zi gúù zi êe ne úúa hãa zi thêé *Juta ne* máá sa khama.

²⁸ Ra gha nxãaska êer ko ncêes tséé sa kúrúa xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncêe aban hòò hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko qòò ka tcãà cgae tu u a nqáé.

²⁹ Ra q'ana hãa êer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

³⁰ Tíi qòe ga tuè, gatà dim X'aigam Jeso Krestem ka hêé naka Tc'êem di ncàmkuan ka hêéthêé, ra ko dtcàrà tu u, tíi cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa.

³¹ Nxãasegar gha êe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka,

³² nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàma hãa ne qãè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kàba-kàbaè.

³³ Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèè tu cgoa hãa. Amen.

16

Tsgámkaguku zi

¹ Gatà ka qòeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qãà sa,

² a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qãèse hààkagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua êes ga ko huikuan qaa qgài koe hùi si, kái ne khòe nes hùia hãa domka, tíí ga ra hěéthěé e.

³ Perisila* sa hěé naka Akila ba hěéthěé khara tsgámkagu, ncěe ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tsée khara.

⁴ Tíí domka khara kò kg'õèa khara cg'oè-cg'oegas qgàis koe tcãà. Tíí cúí ra qãè-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tãá zi qhàò zi di zi kereke zi wèé zi thěé qãè-tcaoa máá khara a.

⁵ Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thěé tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thěé tsgámkagu, ncěe Asia dim khòem tc'ãà a Krestem koe máàsea hãa ba.

⁶ Maria sa tsgámkagu, ncěe kaisase tsée tua hãa sa.

⁷ Anteroniko ba hěé naka Juniase ba hěéthěé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncěe xae kò xg'ae a qáèèa hãa tsara. C'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hãa tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

⁸ Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

⁹ Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tsée ba, naka Setakuse ba hěéthěé e, tíí tcáràm ncàm-ncamsa ba.

¹⁰ Apelese ba tsgámkagu, ncěe kò Krestem koe kúrúa bóòè, a tchàno ii ba.

Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.

¹¹ Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.

Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ãe X'aigam koe hàna ne.

¹² Terufena sa hěé naka Terufosa sa hěéthěé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tsée-kg'ao sara.

Tíí tcáràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thěé, ncěe X'aigam koe kaisase tséea hãa sa.

¹³ Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxará tcg'òòèa ba, naka gam ka xòò sa hěéthěé e, ncěe kò gataga tiris xòò sa ii sa.

¹⁴ Tsgámkagu Asunekireto ba hěé, naka Felegone ba hěé, naka Heremese ba hěé, naka Paterobase ba hěé, naka Heremase ba hěé naka tíí qõe ga xu hěéthěé e, ãe gaxu cgoa hàna xu.

¹⁵ Tsgámkagu Filolego ba hěé, naka Julia sa hěéthěé khara, naka Nereo ba hěé, naka gam ka qõese sa hěé, naka Olumpase ba hěé, naka wèé ne dtcòm-kg'ao ne ãe gane cgoa hàna ne hěéthěé e.

¹⁶ Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.

Wèé zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ãe ko q'aa-q'aasean óága ne, a ko ãe tu xgaa-xgaaèa hãa gúàn ko ntcoe zi gúù zi dàòà tu q'oo koe tòò ne koe tu gha q'õése sa; tcg'oaragu ne.

¹⁸ Eèta ii ne khòe nea gatá dim X'aigam Kreste ba tséea máá tama, igaba ne ko gane di ncãàn kúrúa máá. Gane di kg'uiian t'òè-t'òèèa hãa, a qãè khama xam cgoa ne ko ãe kg'amka tc'èe ne di tcáoan qàe-qae.

¹⁹ Wèém khòe ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hãa, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcaoa hãa. Igabagar ko tc'èe, tc'èega tu gha ii sa ãe qãè iis koe, naka tua gha kàà chibi ii ãe cg'ãè iis koe.

²⁰ Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'àm-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

²¹ Timoteom tíí cgoa ko tsée ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thěé tiri xu qhàò xu Lukio ba hěé, naka Jasone ba hěé naka Sosipatere ba hěéthěé xu tsgámkagu tu u.

²² Tíí Teretio ra, ncěes tcgãyas dir góa-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

* **16:3: Perisila** - Gerika sa ko "Perisika" témé.

²³ Gaio ba ko tsgámkagu tu u, nc̄er x'áéa ba koe x'ãèa hãa ba, si ko wèés kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom nc̄e kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka q̄õesem Kareto ba hēéthēé e.

²⁴ †

Còo di dq̄òmkuane

²⁵ Nqari ba méém dq̄òmè! Qãè tchõàn ãer kòo Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úúa ba. Xgòre-kg'aisean nc̄ea kò c'úùsea hãa tseeguan ga a, nc̄e kò nqáéa hãa kurian kái ka kò chómsea hãa a,

²⁶ igabaga nc̄eska xgòre-kg'aièa hãa a, a porofiti xu ka góáèa zi Tcgãya zi koe guu a x'áièa hãa, a chõò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

²⁷ Nc̄em Nqarim cúisega tc'èega ba méém Jeso Krestem koe guu na chõò tamase dq̄òmè! Amen.

---

† 16:24: C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi nc̄e xùri ko kg'uian úúa: ²⁴Cgómkuane gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hã

1 KORINTA NE

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Korinta ne koe

Tée-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa góá, c'êe zi qóm zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'àè êe kam kò Korinta ba kaia hãam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'amágu sa hêé naka x'amá sa hêéthêéa kò Korinta koe hàna. Gaam nqóó ba kò cg'uria ba hêé naka tãáka zi dtcòm zi hêéthêé ka q'ãasea hãa. Paulo ba ko kái zi gúu zi ka góá, ncêe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hêé (1-4), naka kerekes koe ko kúrúè cg'áràn ka hêé (5-6), naka xóé cgoakuan di tēèan ka hêé naka séèkuan ka hêé (7) naka kerekes ko ma tséés ka hêé (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di aban ka hêé (12-14) naka x'oos koe tēèan (15) ka hêéthêé e.

13 dim tcee ba ko ncàmkus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khóè nem máàna hãa sa, témé. Ncēm tcee ba gaas tcgãyas koe kaisase q'ãàèa hãam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãan di tc'ëea ne

- kgoarasea ne

- tcom-tcomsa

- Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

- Séèkuan di x'áè-kg'aman hêé naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'áman hêéthêé e (5-7)

- Dtcòm-kg'ao ne hêé naka dtcòm-kg'ao tama ne hêéthêé e (8-10)

- Kerekes di kg'òèan hêé naka Nqari ba qámsea máan hêéthêé e (11-14)

- X'ooan koe tēe sa (15)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, tcièa ra Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka Nqarim ma tc'ëea khama, a ra a gatá ka qōesem Sosetenesem cgoa hãa.

² Tsam ko ncêes tcgãya sa Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khóè tu kúrúèa, a tu a Nqarim ka tcièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatu hêé naka wèé ne khóè ne wèé qgài za hàna ne hêéthêé tsam ko góá máá, ncêe X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba ko tcièe ne - gane hêé naka gatá hêéthêé dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hêé naka X'aigam Jeso Krete ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-mááku sa

⁴ Wèé x'àè kar ko tirim Nqari ba gatu ka qãè-tcaoa máá, cgómkuan ãem Jeso Krestem koe máà tua hãa domka.

⁵ Gam koe tu wèé zi gúu zi koe qguúkaguèa khama - wèé kg'uian koe hêé naka wèé q'ãan di tc'ëean koe hêéthêé e -

⁶ tchòàs Krestem di sa ncêeska gatu koe nxàea tseegukaguèa khama.

⁷ Gaa domka tu cúis abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; êe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krete ba qãà ka, hààm gha x'áise ka.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁸ Kúrú tu um gha tu chõò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxãasega táá chìbi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cárn ka.

⁹ Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncêe tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúis gúù sa kúrú ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe

¹⁰ Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'õèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèé tu méé tu dtcòmku naka i nxãasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qãèse xg'ae naka cúíta ma tc'èe, naka cúíta ma tc'èe-tc'èese.

¹¹ Tíí qõe ga tuè, c'èe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'ãa-q'ãa tea, xg'aekua tu koe i mēékuan hàna hãa sa.

¹² Méér ko sa ncêe si i: Gatu ka c'èe ne ko máá: “Tíí ra Paulom di ra a,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Tíí ra Apolosem di ra a,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Tíí ra Peterem† di ra a,” témé, ne qanega c'èe ne máá: “Tíí ra Krestem di ra a,” témé.

¹³ Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii ncêe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'õè koe tcguù-tcguuèa ii?

¹⁴ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, gatu ka cúim ga bar tcguù-tcguu ta ga hãa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose.

¹⁵ Nxãasega i gha cúí khòè ga táá hãa, tíí cg'õè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka.

¹⁶ Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguua, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'èe khòè ga tc'èe-tc'èese tama, tcguù-tcguua ra hãa a.

¹⁷ Kreste ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hãa, igabam qãè tchõà ner gha hàà xгаа-xгаа ka tsééa óá tea, khòèm di tc'èegan di kg'uian ka tamase, táás gha nxãasega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòè ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hēé naka q'ãan di tc'èean hēéthēé Me e

¹⁸ Gane èe aagusea hãa ne koe i xgàus di tchõàn cg'ãa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncêe ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i.

¹⁹ Ncêeta i ma góásea:

“Eè tc'èega ne di tc'èea ner gha cg'õo,
a gha èe q'ana ne di q'ãan xguì,”
ta i mééèa khama.

²⁰ Tc'èegam khòè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'ãa-kg'aom ncêem nqõóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'ãan di tc'èean ncêem nqõóm di cg'ãa-cg'anasekagu tama? ²¹ Nqari ba kò Gam di q'ãan di tc'èean ka khòè ne kúrú, ne gane di tc'èegan ka táá bóòa q'ãa Me. Me kò Nqari ba qãè-tcaokaguè, cg'ãa-cg'ana xгаа-xgaan ncêe xae ko tséékagu koe guu a èe ko dtcòm ne kgoaran ka.

²² Juta nea ko are-aresa zi x'ái zi ne gha x'áíè sa qaa, ne ko Gerika ne tc'èean ne gha máàè sa qaa khama.

²³ Igabaga ta ko gatá Krestem ncêe xgàuèa hãam ka xгаа-xгаа. I ko ncêe tchõàn Juta ne tomagu tcgái, a táá zi qhàò zi di ne koe cg'ãa-cg'ana di i,

²⁴ igaba èe Nqarim ka tciièa hãa ne, Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'èem q'ãan di Me e.

²⁵ Eè ko cg'ãa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khòèan dis èe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khòèan di qarian tàà hãa.

²⁶ Tíí qõe ga tuè, tc'èe-tc'èese tu nta tu kò ii sa èem kò Nqari ba tcii tu u ka. Nqõóm di ne cgoa tu kò ko nxará xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'èega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama.

† 1:12: **Peterem** - Gerika sa ko máá: “Kefasem di” témé.

²⁷ Igabagam Nqari ba cg'ãa-cg'ana zi gùù zi nqõómkg'ai di zi nxará tcg'òóá hãa, nxãasegam gha ãe tc'ëega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gùù zi nqõómkg'ai di zi nxará tcg'òóá, nxãasegam gha ãe qari ne sau-cgaekagu ka.

²⁸ Nqari ba nxará tcg'òóá nqãaka hãnas téé-q'oos di zi gùù zi nqõómkg'ai di zi, ncëe ntcoeëa hãa zi hëé naka cgáé tama zi hëéthëé e, nxãasegam gha ãe cgáé ii zi kaàkagu ka,

²⁹ nxãasega i gha táá cúí khòè ga Nqarim cookg'ai koe dqomse ka.

³⁰ Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúá, Me hàà gatà koe q'ãan dim tc'ëe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáóè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òóèa.

³¹ Gaa domkaga i ncëeta ma góásea hãa a ko máá: “Eë c'ëem khòè ba dqom kg'oana ba méém X'aiga ba dqom,” témée.

2

Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchõà ne

¹ Tíí qõe ga tuè, ãer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'òè-t'òeèa kg'uian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ëegan cgoa, ncëer kò ko hàà chómsea zi gùù zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka.

² Birísear kò hãa, Jeso Krestem ncëe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a bìrí tu u sa khama.

³ A ra a kò kg'amkan hëé, q'áòan hëé naka kaisa cgùruan hëéthëé cgoa hàà cgae tu u.

⁴ Tiri kg'uian hëé naka xgaa-xgaan hëéthëéa kò khòè ne di kg'uian tc'ëegan di tama a, ncëe khòè ne ko kúrú ne thamkase tc'ëea kabí i, igaba i kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian x'ái,

⁵ nxãasega i gha gatu di dtcòmàn táá khòèan di tc'ëegan koe hãa, igaba Nqarim di qarian koe hãa ka.

Q'ãa di tc'ëean Nqarim di i

⁶ Gatà i ii, igaba xae ko ãe dtcòmàn koe q'amà hãa ne koe tc'ëean di kg'uian kg'ui, ncëe tc'ëea ne ncëem nqõóm di tama, kana tc'ãà-cookg'ai xu ncëem nqõóm di xu di tama a, ncëe ko hàà kaàkaguè xu.

⁷ Igaba xae ko Nqarim di tc'ëean ncëe c'úúsea, a chómsea hãa ka kg'ui. Nqõóm qanega kúrúè tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóòá tcg'òóá, ncëes tc'ëe sam gha máà ta a sa, Gam di x'áàn koe ta gha nxãasega hãa ka.

⁸ Táá i kò cúí tc'ãà-cookg'aian ncëem nqõóm di ga ncëes gùù sa kóma q'ãa. Kóma i kò q'ana hãa, ne i ga kò x'áàn dim X'aiga ba táá xgàua khama.

⁹ Igaba ncëe i ma góásea, a ko máá:

“Cúím tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,
me cúím tceem ga ba kóm zi ta ga hãa,
zi cúís tcáós koe ga tcãà ta ga hãa,

gazi gùù zi ãem Nqari ba

ãe ncàm Mea hãa ne
kg'ónòà máána hãa zi,”
témée khamaga ma.

¹⁰ Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a ncëe zi gùù zi nxàea tcg'òóá máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ko wèè zi gùù zi qaara tcg'òó khama, ãe chómsea zi gùù zi Nqarim di zi hëéthëé e.

¹¹ Ndakam khòè ba c'ëem khòèm tc'ëe q'oo koe hãa sa q'anaa? Gaam khòèm dim tc'ëem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúím khòèm ga ba Nqarim tc'ëea hãa sa c'úúa, Nqarim dim Tc'ëem oose.

¹² Nqõóm di tc'ëe-kg'áman ta máàè ta ga hãa, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ëe ba máàèa, nxãasega ta gha Nqarim máà taà zi gùù zi bóòá q'ãa ka.

¹³ Ta ko nxãa zi ka kg'ui, khòèan di tc'ëegan ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di tseeguan kg'uia tchàno-tchano, èe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne koe.

¹⁴ Khòèm èe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúu tama ba Nqarim dim Tc'ëem di zi gúùu zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ãa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòà q'ãa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cúí zi ko bóòà tcg'òòè khama.

¹⁵ Khòèm ncëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ba ko wèé zi gúùu zi qãèse bóòà tcg'òò, igabagam gabá khòè ne c'ëe ne ka bóòè naka nxàèè tama.

¹⁶ “Díí ba nxãakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'ëean q'ana hãa, a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ëean úúa.

3

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

¹ Tíí qõè ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqõóm di ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'aré ne cóá ne khama ma.

² Bílan ra kò kg'áakagu tu u, a ra a kò táá qari tc'õoan máà tu u, tc'ãò o tama tu kò hãa khama, ncëe tu qanega ma tc'ãò o tama khamaga ma.

³ Ncëes noosega tu qanega nqõóm di tu u, qanega i tauan hëé naka mēékuan hēéthēé xg'aekua tu koe hãa khama, ka tua nqõóm di tu tama tua? Nqõóm di ne khòè ne ko hëé khama tu gáé hëé tama?

⁴ Ncëe c'ëem khòèm kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'ëe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqõóm di ne khòè ne ko hëé khama hëé tama?

⁵ Kháé ba nxãaska Apolose ba díí baà? Me Paulo ba díí baà? Ncëe kg'ama tsam hùì-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm tsam, ncëem ma X'aiga ba ma wèéa tsam ga ma tsééan máàna hãa khamaga ma.

⁶ Tíí ra kò xhàrà, me kò Apolose *xhàrà*n kg'áakagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u.

⁷ Gaa domkagam èe ko xhàrà ba, kana ko *xhàrà*n kg'áakagu ba gúùu cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncëe ko gúùu zi kaikagu ba.

⁸ Khòèm èe ko xhàrà ba hëé naka èe ko *xhàrà*n kg'áakagu ba hēéthēé tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèéa tsara ga surutaè, èe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrúá hãa khamaga ma.

⁹ Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khòè tsam m khama, gatusa Nqarim di tu xhàrà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

¹⁰ Nqarim máà tea cgómkuan kar kò tc'ëegan tshàò-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshàò, me ko c'ëem khòè ba tc'amkg'aia sa koe tshàò. Igaba méém wèém khòè ba q'õése hãa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshàò sa.

¹¹ Cúím khòèm ga ba káà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshàò ba, ncëe nxãakamaga tshàòèas téé-q'oo koe, ncëe Jeso Kreste ba ii sa.

¹² Dùútsa gúùs wèés èe khòèm ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshàò cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'òè nxõán di saa, a hii di saa, a dcãa di saa, kana tc'áà di saa ga igaba,

¹³ wèém khòèm dis tséé sa gha hàà qãèse bóòse, *Jesom ko hàà kabisem* cáín ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèém khòèm dis tséé sa tcg'òò, a gha kúrúá bóò *dùútsa tséé si i sa*.

¹⁴ Ncëe c'ëem khòèm tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tséés kò ko c'ees koe guu a kg'õèase tcg'oa nem gha surutaè.

¹⁵ Ncëe c'ëem khòèm di tsééan kò dàòà cg'õèè nem gha kaisas xhàés koe tcãà, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gãá a nqáéa hãam khòèm khama ma.

16 C'ùua tu gáé hãa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'ëe ba gatu koe x'ãèa sa?

17 Ncèè c'ëem khòèm kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'õo nem gha Nqari ba cg'õo me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

18 Táá méém cúim khòèm ga ba qàe-qaese guu. Ncèè c'ëem khòèm kò gatu xg'aeku koe tc'ëea máá, nqõómkg'ai koem tc'ëega me e ta tc'ëea ne méém “káà tc'ëe” ba ii naka baa gha nxãasega tc'ëega ba ii.

19 Ncèem nqõóm di tc'ëega nea Nqarim tcgái q'oo koe káà hùì i khama. Góásea i hãa a ko máá: “Nqari ba ko ãe tc'ëega ne gane di káan koe qgóó,” téméè khama.

20 I ko gaia máá: “X'aigam Nqari ba tc'ëega ne di tc'ëe-kg'áman q'ana hãa, káà hùì i sa,” téméè.

21 Gaa domkaga méé i cúí khòè ga táá c'ëe khòèan koe bóòse guu. Wèé zi gúù zia gatu di zi i ke,

22 Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem* ga ii igaba, kana nqõóm ga ii igaba, kana kg'òès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncèeskaga ko kúrúse zi gúù zi ga ii igaba, kana hààko x'aè ka ko hàà kúrúse zi gúù zi ga ii igaba; wéé zi ãe zia gatu di zi i.

23 Tu gatu Krestem di tu u, Me Kreste ba Nqarim di Me e.

4

Krestem di xae tséé-kg'ao xae e, ke xùri xae e

1 Khòèan méé i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qgóó xae e, ncèe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ko q'òé a ko xгаа-xгаа xae.

2 Tséé-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gúù sa tcommè méém si i.

3 Igaba tíi ka kaisase cg'árés gúù si i, gatu ka xgàràè sa, kana khòèan dis qhàis ka igabaga, tíi igabar tíi ka xgàrase tama khama.

4 Cg'ãès gúùs kúrúar hãa sar tc'ëe-tc'ëese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncèe ko xgàra te ba.

5 Gaa domka méé tu táá xgàra guu nxára tòòèam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncèe gha hàà ntcúúan q'oo koe chómsea zi gúù zi x'áàn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'ái. Me gha nxãaska wèém khòè ba Nqarim koe guua dqòmkuan hòò.

6 Tíi qõe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncèe zi gúù zi tséékagua, kg'uim ko méé sa tu gha nxãasega sitsam koe xгаа-xгааe ka, ncèem ko máá: “Táá góásea tãe sa tsãa guu,” témé ka. Nxãaska tu cuiskaga c'ëem khòè ba tcom naka c'ëe ba ntcoea hãa tite.

7 C'ëe ne ka cgáése kúrú tua ba díi baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hãa sa? Ncèè máàè sia tu kò hãa, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqòmsea máá?

8 Nxãakamaga tu wèés gúùs tc'ëe tu ko sa úúa hãa na! A tu a nxãakamaga qguua! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxãasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii!

9 Tíi ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hãa, x'oo sa tòóa máàèa xu khòè xu khama ma, wèém nqõó ba tcgái tòó xaea hãa khama, moengelean ga hëé naka i khòèan ga hëéthéé e.

10 Krestem domka xae káà tc'ëe xae e, tu gatu Krestem koe tc'ëega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama!

11 Ncèes noosega xae ko xàbà a ko cáám, a ncòbèan hanaa, a ko xgàèè, a x'ãè-q'ooan úú tama.

12 Qómse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khòèan kò ko sixae ka cg'ãè gúúan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eè xae ko xgàràè ne xae ko qari-qari-tcaoa máá a.

* 3:22: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

¹³ Ncèè ntcoèè xae kòo ne xae ko qãèse xoa. Ncèem nqõóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncèes noosega ko wèéa ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

¹⁴ Ncèes gúù sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise.

¹⁵ Eèta tu ga ma 10,000 khóèan Krestem koe ko kòre tu u úúá hãa igaba tu kái xu xõò xu úú tama, qãè tchõàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama.

¹⁶ Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa.

¹⁷ Ncèes gúùs domkar tirim cóám Timoteo ba, ncèe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúá. Tiri kg'òè-kg'áman Jeso Krestem di koe gha tc'èe-tc'èe tu u ba, ncèer ko ma wèes kerekes koe ma wèè za xгаа-xгаа a khamaga ma.

¹⁸ Gatu ka c'èe ne tc'èea máá, hàà ra tite, ta tc'èea, khama ne ko bóò-boose.

¹⁹ Igabagar gha qháése hàà cgae tu u, X'aigam *Nqarim* kò tc'èe ne, èe ko bóò-boose ne di kg'uiian hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka.

²⁰ Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama.

²¹ Dùú sa tu ko tc'èe? Tsám cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàmkuian hée naka kgàeam tc'èem cgoa hēéthēéa?

Séèkuan di x'áè-kg'ama ne naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'áma ne (5-7)

5

Cg'ára ne kerekes di ne koe

¹ Gatu xg'aeku koe i cg'arán hãa sa tseegukaga nxàèèa hãa, cg'arán ncèe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncèe khóèm ko gam ka xõòm dis khóès cgoa xóé e.

² Igaba tu ko *qanega* bóò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam èe ncèes gúù sa kúrúá hãa ba méém gatu xg'aeku koe séèa tcg'òóè!

³ Eèta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe káà a, igabagam tirim tc'èe ba gatu cgoa hãa. Ra ncèes gúù sa kúrúá hãa ba nxãakamaga xgàraku sa tcg'òóa máána hãa, hàna kò hãam khóèm khamaga ma,

⁴ gatá dim X'aigam Jesom dim cg'òèm koe tu kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'èe ba gatu cgoa hãase, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua,

⁵ ncèem khóè ba satana ba máà, naka i gam di cg'áè cauan kaàkaguè, nakam gha nxãasega gam dim tc'èe ba X'aigam dim cárn ka kgoaraè.

⁶ Gatu di dqòmse ne qãè tama. C'úúá tu gáé hãa, cg'aré péré gãé-gãe ne ko wèes péré sa gãekagu sa?

⁷ Xg'àara tcg'òó *cg'uria tu ncèe* ncíi péré gãé-gãean di i, naka tua gha nxãasega kaba tu péré tu ii, nxãakamaga tu *péré tu péré* gãé-gãe úú tamas pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghúu-coam Paseka di ba, ncèe Kreste ii ba, dàòà-máákus di iise úúèa hãa khama.

⁸ Ke tu hàà naka ta kòè sa kúrú, cg'urian hée naka cg'áèan hēéthēé di péré gãé-gãean ncíi cgoa tamase, igaba péré gãé-gãe úú tamas pérés cgoa, péréan ncèe tcom-tcomsa, a tseegu di i.

⁹ Tcgãyas tiris góár kò máá tu us koer góáa hãa, táá méé tu cg'arán ko kúrú khóèan cgoa xg'ae-xg'aese sa.

¹⁰ Ncèes gúù sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'arés kaga ncèem nqõóm di ne cg'ará-kg'ao ne, kana hòà-hòànasen-tcáóko ne, kana ts'áà-kg'ao ne, kana kúrúá mááseèa hãa nqárian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, témé tama. Nxãaska méé tu ncèem nqõóm koe tcg'oa si i gha ii khama.

¹¹ Igaba ra ko ncèeska góá máá tu u a ko máá: “Táá méé tu wèém èe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'ára-kg'ao ba, kana hòà-hòànasen-tcáóko ba, kana kúrúá mááseèa hãa

nqàrian ko còrè ba, kana c'amku-kg'ao ba, kana kg'àà-kg'ao ba, kana ts'ãà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eëta iim khòem cgoa táá tc'õó ga hëé guu,” témé.

¹² Dùúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá? Kerekes q'oo di ne tama ne gáé ncëe tu ga ko xgàra ne?

¹³ Nqari ba ko èe tchàa za hàna ne xgàra. “Ke cg'ãè caum khòè ba gatu xg'aeku koe xhàigu.”

6

Dtcòm-kg'ao ne di chibi-chibikuan ne

¹ Ncèè gatu ka c'ëem kò c'ëem cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáó a èe dtcòm tama ne* cookg'ai koe sée a úú me, síí ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khòè ne koem gha úú me khama ii x'aè ka?

² C'úua tua Nqarim di ne khòè ne gha c'ëem cáím ka nqõó ba xgàra sa? Ncèè nqõó ba tu kò ko xgàra ne tu gáé cg'aré chìbian ga kgoana naka xgàra hãa tite?

³ C'úua tu gáé hãa moengelean ta gha xgàra sa? Ncèè gatà i kò ii ne ta ko kgoana a ncëes kg'òès di zi gúù zi xgàra.

⁴ Kháé nxãaska, ncèè ntcoekuan ncëes kg'òès di tu kò úúa ne tu ko dùús domka kerekes ka nqãaka hãa ne khòè ne koe úú ana máá?

⁵ Ncèè gúua ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáé cúí khòè tc'ëega ga káàa, ncèè gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kómku tama zi xgàra a?

⁶ Igaba ncëes gúús téé-q'oo koem ko dtcòm-kg'ao ba gam khama ma dtcòm-kg'ao ba sée a qhàis koe úú, a ncèè sa dtcòm-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúru!

⁷ Ncèeta ii zi chibi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'ái, tààèa tu hãa sa. Qãè i gáé tite, ncèè gatu kò ko c'èe ne khòè ne ka chibi bóòè ne? Qãè i gáé tite gatu kò ko kààè ne?

⁸ Igaba tu ko gatu c'èe ne chibi bóò, a ko khòèan kàa, a ko ncèè zi gúù zi gatu ka qõese ga ne koe kúru!

⁹ C'úua tu gáé hãa èe cg'ãè cau nea Nqarim di x'aian q'òò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane èe cg'aràn ko kúru ne hëé naka kúrua mááseèa hãa nqàrian ko còrè ne hëé naka dxùukg'ai di sèekuan ko kúru ne hëé naka x'ámáguse ko xu khòè xu hëé naka gaxu khama kg'àò xu cgoa ko xóé xu hëé,

¹⁰ naka ts'ãà-kg'ao ne hëé naka hõa-hõanan-tcáóa ne hëé naka kg'àà-kg'ao ne hëé naka ntcoe-kg'ao ne hëé, naka xaù-kg'ao ne hëéthëéa cuiskaga Nqarim di x'aian q'òò hãa tite.

¹¹ Gatu ka c'èe ne kò ncèeta ga ii, igabaga tu kò *chibia tu koe* q'ano-qanoè, a tu a ko sèèa tcg'òó a cúia tòòè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe hëé naka gatá dim Nqarim dim Tc'ëem koe hëéthëé tchàno tu iise bóòè.

Nqari ba tc'aróm koe hëé naka tc'ëem koe hëéthëé dqom

¹² *C'ëem khòè ba ga máá:* “Wèés gúús kúru ra kgoara máàèa,” témé - igabagar ko tíí máá, wèés gúù sa hùian úúa hãa tama. “Wèés gúús kúru ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúù kaga tcéè-tcereèa hãa tite.

¹³ *Gaicaram ga c'ëem khòè ba máá:* “Tc'òoa ne ncàas di i, si ncàa sa tc'òoan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'aró ba cg'aràn domka hãa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'aróm di Me e.

¹⁴ Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thëé ghù ta a.

¹⁵ C'úua tu gáé hãa, tc'aróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi sée a cg'arà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a!

* **6:1: dtcòm tama ne** - Gerika sa ko máá: “tchàno tama ne,” témé.

¹⁶ C'ùua tu gáé hãa, ãe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúim tc'áro me e sa? Ncēeta i ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góáa: “Cãma ne gha cúim tc'áro ba ii,” téméa khama.

¹⁷ Igaba gaam ãe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'ẽem koe cúí ii.

¹⁸ Cg'áràn bèe! Wèé chìbian c'ẽe, ncēe khòean ka ko kúrúe nea tc'árom koe kúrúe tama, igaba gaam ãe ko cg'áràn kúrú ba ko gam dim tc'árom koe kúrú u.

¹⁹ C'ùua tua, gatu di tc'ároa nea Tcom-tcomsam Tc'ẽem dim tempele me e sa, ncēe gatu koe hàna ba, ncēe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'òòse tama sa?

²⁰ Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'ároa tu cgoa Nqari ba dqom.

7

Séeku sa

¹ Ncēeska gúu zi ãe tu góáa hãa zi ka: khòem ka i qãe e, táa méém khòe sa sée sa.

² Igaba cg'áràn ncēe kái domka méém wèém khòe ba gam dis khòe sa úúa, nakas wèes khòe sa gas dim khòe ba úúa.

³ Khòe ba méém gam dis khòes ko tc'ẽe sa máà si, nakas gataga thée khòe sa gas dim khòem ko tc'ẽe sa máà me.

⁴ Khòe sa gas di tc'ároan koe qari úú tama, gas dim khòem oose, me gataga thée khòe ba gam di tc'ároan koe qari úú tama, dxæses oose.

⁵ Táa xóe cgoakuan cēe cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hēe kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'ae-coa q'oo koe gatà hēe, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táa kúrúá bóò khao o guu gakhao di qgóóse úú taman domka.

⁶ Ncēea tí tc'ẽea si i, khamar bìrí tu u tama gatà tu gha hēe sa.

⁷ Tc'ẽe ra kòo, wèém khòem ga kò tí khama ii sa, igabam wèém khòe ba Nqarim koe guu a tãákase máàèa hãa. C'ẽe ba gam di sa úúa, me c'ẽe ba c'ẽe sa úúa.

⁸ Ncēeskar ko sée tama khòean hēe naka dxàe-ntcõan hēéthēe ka máá: Kg'ama hēea ne qãe e, sée tamase, ncēer tí hēea khama, témé.

⁹ Igabaga ncēe qgóóse tama ne kò hãa ne méé ne sée, sée sa cgáé si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

¹⁰ Eē séea hãa ner ko ncēe x'áèan máà, tí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khòe sa méés gas dim khòe ba táa aagu guu.

¹¹ Igabaga ncēe aagu mes kò ko ne méés kg'ama hēe sée tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khòe ba thée gam dis khòe sa táa aagu guu.

¹² Igaba ncēea tí ko c'ẽe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncēe c'ẽem dtcòm-kg'aom kò dtcòm-kg'ao tamas khòe sa úúa, si ko x'ãe cgoa ba tc'ẽe ne méém táa aagu si guu.

¹³ Si kò gataga thée khòe sa dtcòm-kg'ao tamam khòe ba úúa hãa, me ko x'ãe cgoa sa tc'ẽe ne méés táa aagu me.

¹⁴ Khòem ãe dtcòm tama ba nxãakamaga gam dis khòes *di dtcòman* koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khòes ãe dtcòm tama sa nxãakamaga gas dim khòem *di dtcòman* koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncēeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncēeta ii domka i ncēeska cóáa tu q'anokaguèa hãa.

¹⁵ Igabaga i kòo c'ẽe-kg'áía khara ãe dtcòm tama a qòò kg'oana ne méé i guuè naka qòò. Dtcòma hãam khòe ba kana dtcòma hãas khòes igabagas ãeta ii zi qgál zi koe xgáe-kg'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama.

¹⁶ Nta si ma q'ana, khòe seè, sarim khòe ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khòe tseè, tsaris khòe sa tsi gha kgoara sa?

¹⁷ Wèém khòe ba méém ãem ma X'aiga ba máà mea khama ma kg'òè naka ãem ma Nqari ba tcii mea khama hēéthēe e. Ncēea wèé zi kereke zi koe tirim x'áem ga me e.

18 A khòè ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòèa ãem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòèem gha sa qaa guu. A khòè ba kò q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ãem kò tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòòku sa qaa guu.

19 Q'ãe nqãa-qgai khòòku sa gúù cgaés tama si i, si gataga thée q'ãe nqãa-qgai khòèè tama sa gúù cgaés tama si i, igabaga cgaés gúù sa Nqarim di x'áè-kg'áman qgóóa qari si i.

20 Wèém khòè ba méém ãem kò Nqari ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'oos koe hãa.

21 Qãà tsia kò ii ãe tsi kò tciiè ka? Táá hée nakas nxãa sa ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kò hòè ne, tséékagu me.

22 Gaam ãe kò qãà ii, ãem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khòèem kgoarasea hãa me e, me gataga gaam ãe kò kgoarasea hãa ãem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke.

23 Nqari ba kaisase suruta máá tua hãa, ke táá khòèan di qãàn kúru guu.

24 Tíí qõè ga tuè, wèém khòè ba méém ãem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'oos koe Nqarim cgoa hãa.

Khòèan ãe sèè tama a

25 Ncèeska, sèè tama ne khòè ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncèe tíí tc'èea hãa sa bìrí tu u, X'aigam di thòè-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khòè ra iise.

26 Ncèem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'èea máá, qãè e khòèem gha ãem ii khama ma ii sa, ta tc'èea.

27 Khòè sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'èe guu, a ncèè khòè sa tsi kò úú tama ne, táá khòè sa tsi gha sèè sa tc'èe guu.

28 Igabaga sèè tsi kò ko ne tsi chibi kúru tama, gataga ncèè qanega xóè cgoaè tamas khòès kò ko sèè nes chibi kúru tama. Igaba ãe ko sèè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'òès di zi koe tcãà, ra ncèe zi tcabà zi koe tcg'òó tu u kg'oana.

29 Tíí qõè ga tuè, méér ko sa ncèe si i: *X'aigam ko hàà* x'aèa nea cùu u. Ncèe koe guus ka méé xu ãe khòè zi sèèa hãa xu, úú zi tama khama ma hãa;

30 gataga méé ne ãe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hãa; naka ne ãe qãè-tcaoa hãa ne, qãè-tcao tama khama ma hãa; naka ne ãe ko x'ámá ne, gúúan ãea gane di tama khama ma hãa;

31 ãe ko nqõóm di zi gúù zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hãa, ncèem nqõó ba ko ncèem kámám ka chòè ke.

32 Káise tc'èe-tc'èesean koe tu gha kgoarasea hãa sar ko tc'èe. Sèè tamam khòè ba X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'èea, X'aiga bam ga ma qãè-tcaokagus koe.

33 Igaba ãe sèèa hãam khòè ba nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'èea, gam dis khòè sam ga ma qãè-tcaokagus koe -

34 i tc'èe-kg'áma ba q'aa-q'aasea. Khòès ãe sèèè ta ga hãa sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóè tamas khòè sa X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'èea, nxãasegas gha tc'áróa sa hée naka tc'èea sa hée thée koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khòès ãe sèèa hãa sa nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'èea, gas dim khòè bas ga ma qãè-tcaokagus koe.

35 Ncèe gúúa ner ko hùia tu domka nxàe, xgàè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànòom dàòm koe kg'òè ka, a tu a X'aigam koe x'ãè a táá wèè za sèèa tòòè.

36 Ncèè khòèem kò tc'èea máá, ãem sèèkuan nqòòkagua hãas dxàè-coas qanega xóè cgoaè tama sa sèèan kam qãès gúù sa kúru tama, ta tc'èea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ãem tc'èea hãa sa kúru naka baa sèè si, tshúùs gúù sam gha kúru tama ke.

37 Igaba khòèem ãe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'èe gúù kaga chùèè tama ba, igaba ãem tc'èea a kúru kg'oana hãas koe qgóósea hãa ba, qanega xóè cgoaè tamas khòè sam sèè tite sa bìrísea hãa ba, nxãa ba ko qãès gúù sa kúru.

³⁸ Khama nxãaska ãe ko qanega xóe cgoaè tamas khòe sa sèe ba ko qãès guù sa kúrú, igabaga ãe sèe tama ba ko kaisase cgáés guù sa kúrú.

³⁹ Khòe sa x'áèan dòm q'oo koe hãa, gas dim khòem kg'òèa hãas noose. Igabaga ãem ko gas dim khòe ba x'óó nes tc'ees kom khòe ba sèean koe kgoarasea hãa, igabaga méem X'aigam di ba ii.

⁴⁰ Tíi ko bóò kas gha kaisase qãè-tcaoa, sèèe tamases kò hãa ne. Ra gataga tc'èea máá, tíi igabagar thèe Nqarim dim Tc'èe ba úúa hãa, ta tc'èea.

Dtcòm-kg'ao ne hëe naka dtcòm-kg'ao tama ne hëéthëe e (8–10)

8

Kúrúa mááseèa nqárian ko máàè tc'òoa ne

¹ Ncëeska, kúrúa mááseèa hãa nqárian ko máàè tc'òoan dim *kg'uim dim xoa ba*: Q'ana ta hãa, wèéa ta ga q'ãan di tc'èean úúa hãa sa. Q'ãan di tc'èea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùì ta a.

² Khòem ãe tc'èea máá, c'èe gúum q'ana hãa, ta tc'èea ba qanega cúí guù ga q'ãa tama, ãem ga kò ma q'ãa ana hãa khama.

³ Igabaga khòem ãe Nqari ba ncàma ba Nqarim ka q'ãaèa.

⁴ Khama ncëeska, kúrúa mááseèa hãa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òós ka: Q'ana ta hãa, kúrúa mááseèa hãa nqária nea nqòómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'èe nqári kàa a, igabam cúim Nqari ba hàna.

⁵ Nxãata i ma kái nqárian nqarikg'ai koe hëe kana nqòómkg'ai koe hëéthëe hàna igaba - ncëe i tseeguan kaga ma kái “nqárian” hëe naka “x'aigan” hëéthëe ma hàna khamaga ma,

⁶ igabam gatá ka cúim Nqari ba hàna, Xòò ba, ncëe wèe zi guù zi kúrú hãa ba, ta Gam ka kg'òèa ba, naka cúim X'aigam Jeso Krete ba hëéthëe e, ncëe wèe zi guù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncëe Gam ka ta kg'òèa ba.

⁷ Ncëes guù sa wèe khòe koe q'ãase tama. Igabaga ne c'èe ne khòe ne qanega tc'èea máá, kúrúa mááseèa hãa nqári ne kg'òèa, ta tc'èea. Gaa domkaga ne tc'èea máá, kúrúa mááseèa hãa nqárian di tc'òoa ne ko tc'òòe, ta tc'èea. I ncëem dàòm ka gane di tcáóan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama.

⁸ Igaba tc'òoa nea Nqarim koe cúu-cuu ta a tama. Tc'òó ta ga ko kana ta ga tc'òó tama igaba ta cgáé tama.

⁹ Q'ana méé tu hãa naka táá gatu di kgoarasean tséekagu naka ãe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tcàà guu.

¹⁰ Ncëe c'èem khòem tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'èega tsi bóò, tsi ko kúrúa mááseèa hãa nqárian dim còrè-nquum koe tc'òó, ne sa nxãa sa ghùì tcáó me nakam kúrúa mááseèa hãa nqárian di tc'òoan tc'òó tite?

¹¹ Me gha ncëem dàòm ka kg'amkam qõem tsari ba, ncëe Krestem gaam domka x'óóa hãa ba, nxãa ba gha tsari “tc'èegan” ka cg'òèe.

¹² Eè tu kò kg'amka tcáóan gatu ka qõese ga ne di thòò-thòo, a ko gatu ka qõese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncëem dàòm ka Krestem koe chìbian kúrú.

¹³ Khama, ncëe tc'òoan kò ko tíi qõe ba kúrú me ko chìbian koe tcàà ner gaicara chòò tamase kg'òóan kg'ooa hãa tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tcàà me ka.

9

X'áe úú-kg'aom di kgoarasease hãa ne

¹ Kgoarasea tama ra gáé hãa? X'áe úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hãa? Tiri tséean X'aigam koer kúrú hãa koe tu gáé guu tama?

² Eëtar ga ma c'ëe ne koe x'áè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'áè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'ái tu u, x'áè úú-kg'ao ra ii di tu khama.

³ Eë tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncëeta ma xòan ka:

⁴ Tc'óóan hëé naka kg'áàn hëéthëé koe tsam gáé kgoarasea hãa tama?

⁵ Dtcòma hãas khóè sa séè a nxãas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hãa tama, ncëe c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëé naka X'aigam *Jesom* ka qõesea xu hëé naka *Petere** ba hëéthëé xu ko hëé khama ma?

⁶ Kana tíí hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsam cúí tsam méé tsam tséé naka kg'òèkaguses gúù saa?

⁷ Ndakam ncõo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Díí ba ko kg'om xhàrà ba xhàrà a táá tc'áróa ba tc'óó? Díí ba ko piri zi kòre bíia zi kg'áà tamase?

⁸ Ncëe zi gúù zi tíí tc'ëe koe tcg'oa tama, a zi a ko thëé Baebes kaga nxàèè. Tseegu tama raà?

⁹ Moshem di x'áèan koe i góásea khama a ko máá: “Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá dxòóan cara me guu,” témèè. Nqari ba gáé kò ko ghòèm ka *cúí* tc'ëe-tc'ëese?

¹⁰ Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góàèa hãa, xhàrà-kg'ao ba méém nqòòan úúa hãase xhàrà nakam náà gáí-kg'ao ba nqòòan úúa hãase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'òèan hòò di i.

¹¹ *Eë xae ko qãè tchõàn bìrí tu u ka* xae kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di cgùrian gatu koe xhàrà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tcuàan di qarian úú tama?

¹² Ncëe c'ëe xu kò qarian úúa hãa ãeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sítam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatà i ii igaba tsam ncëe qarian tséékagu ta ga hãa. Igaba tsam ko kg'ama wèes gúù sa qáò tcáóan cgoa kúrú, nxãasega tsam gha táá Krestem di qãè tchõàn di xgaa-xgaan xgàè-kg'am ka.

¹³ C'úúa tu gáé hãa ãe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'óóan tempelem koe hòò sa, xu ko ãe ko altaram koe tséé xu ãe dàòà-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa?

¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam ko X'aigam *Nqari* ba x'áèan tcg'òó, ãe ko qãè tchõàn xgaa-xgaa xu méé xu gaxu di kg'òèan gaan koe hòò sa.

¹⁵ Igabagar ncëe qarian ka cúían ga tséékagu ta ga hãa. A ra a gataga kúrú tu gha máá te zi di nqòòan úúa hãase ncëe zi gúù zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'ëem khóè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcoe ka tamase.

¹⁶ Qãè tchõà ner ko xgaa-xgaa domkar koasea hãa tite, kaisase ko tíí koe qaases gúù si i khama. Cg'ãè i gha ii ncëe qãè tchõà ner kò xgaa-xgaa tama ne!

¹⁷ Ncëes gúù sar kò ko tíí tc'ëe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíí tc'ëe koe guua hãa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máà tea tsééan kúrú.

¹⁸ Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Káà si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchõàn xgaa-xgaa. Naka ra táá tiri qarian qãè tchõàn xgaa-xgaa koe tséékagu guu.

¹⁹ Eëtar ma kgoarasea, a c'ëe khóè dir qãàr tama ra a, igaba ra kò wèém khóèm koe qãà ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khóè ne Nqarim koe kabi ka.

²⁰ Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncëe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne koer kò tíí igaba x'áèan dòm q'oo koe hàna khama ma qgóóse, (ëetar ma x'áèan dòm q'oo koe hãa tama igaba), nxãasegar gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne Nqarim koe kabi ka.

²¹ Eë x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxãasegar gha gane ãe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kabi ka (ncëe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama).

* 9:5: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

²² Eẽ kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxãasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèés gúu sar wèé khóèan koe kúrúsea, nxãasegar gha wèé zi qgái zi koe c'èea ne ga kgoara ka.

²³ Wèé zi ncèe zir ko qãè tchòàn domka kúrú, nxãasegar gha qãè tchòàn di ts'ee-ts'ee'kg'aikuan hòò ka.

²⁴ C'ùua tu gáé hãa, qàròs di qgái koe i ko wèé qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thèé naka tua gha nxãasega surutan hòò.

²⁵ Wèém khóèm èe tààku dis kòès koe ko tcãà ba ko thòòkas xgaa-xgaases qariz koe tcãà. Eẽ sa ne ko kúrú, nxãasega ne gha chòòkos cába sa cábakaguè ka; igaba ta ko gatá chòò tamas cábas domka kúrú si.

²⁶ Khamar còoka bóò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'ãám cgoa ko x'ãàkum khóèm khama ma x'ãà tama.

²⁷ Igabar ko tirim tc'árò ba qgóó xgáè, a ra a ko qãà ba kúrú me, khóè ner ko xgaa-xgaa qãà q'oo koer gha nxãasega táá xhàiguè ka.

10

Iseraele koe kúrúsea zi gúu zi di dqàèkua ne

¹ Tíí qõe ga tuè, tc'èe-tc'èese tu gha sar ko tc'èe, gatá ka tsgóose ga ne wèé ne kò túú-c'òòs dòm q'oo koe hãa, a kò wèea ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa.

² A ne a kò wèea ne ga túú-c'òòs koe hèé naka tshàa-dxoom koe hèéthèé Moshem koe hãase tcguù-tcguè.

³ A ne a kò wèea ne ga cúis tc'òos tc'èem di sa tc'òó.

⁴ A ne a kò wèea ne ga cúis gúus kg'áà di sa kg'áà tc'èem di sa, èe ko xùri nem nxõám tc'èem dim koe ne kò kg'áà khama; me kò èem nxõá ba Krete Me e.

⁵ Igabam kò Nqari ba kái-kg'áia ne táá qãè-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàua q'aàè.

⁶ Zi kò ncèe zi gúu zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúu zi táá tcáóa ta koe tcãà ka, èe ne ko gane hèé khama.

⁷ Táá kúrúa mááseèa hãa nqárian dqom guu, ncèe gane ka c'èe ne kò hèé khama. Ncèe i ma góásea a ko máá: “Khóè nea kò ntcóó, a tc'òó a kg'áà a ne a ko tõe a ntcãà,” témé khama.

⁸ Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncèe gane ka c'èe ne kò hèé khama, i ko cúim cárm ka 23,000 khama noo khóèan x'óó.

⁹ Táá méé ta Krete ba kúrúa bóò guu, ncèe gane ka c'èe ne kò hèé khama, a ko cg'aoan ka cg'òè.

¹⁰ Táá méé ta kg'ui-kg'uise guu, ncèe gane ka c'èe ne kò hèé khama, a ne a kò cg'òokom moengelem ka cg'òè.

¹¹ Ncèe zi gúu zi kò gane koe kúrúse, gatá koe zi gha x'ái zi ii ka, a ko q'ãa-q'ãa ta a zi gha ka góá tóòè, gatá ncèe chòò dim x'aem ka hàà cgaeèa ta ka.

¹² Khama ncèe qarika tsi tõe, ta tsi kò tc'èea, ne méé tsi q'óése naka táá cg'áé!

¹³ Wèé kúrúa bóòkuan èe gatu koe ko kúrúse nea khóèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúa bóòè tite, igabam gha èe ko hàà cgae tu us kúrúa bóòkus koe dàò ba màà tu u, tu gha ma nxãa si sa, nxãasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrúa mááseèa hãa nqárian dis kòè sa hèé naka X'aigam Nqarim dis tc'òo sa hèéthèé e

¹⁴ Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúa mááseèa hãa nqárian bèe.

¹⁵ Tc'èega tu khóè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òóa mááse dùú sar ko kg'ui sa.

¹⁶ Kubis nc̄ee ts'ee'g'aian di còrèan ko gaas koe nxàèè sa, nc̄ee ta ko Nqari ba gaas koe q̄àè-tcaoa máá sa, nxãa sa gáé Krestem di c'áðan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan nc̄ee ta ko khóá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama?

¹⁷ Cúim péré ba hàna, domka ta gatá nc̄ee kái ta cúim tc'áro me e, wèéa ta ga ko cúim péré ba tc'óó khama.

¹⁸ Iseraele di ne khòè ne ka tc'èe-tc'èese: gane ãe ko altaram koe dàða-mááku sa tc'óó ne, nxãa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hãa tama?

¹⁹ Kana ra ko dùú sa nxàè? Kúrúá mááseèa nqárian dis dàða-mááku sa gúù cgáé si i saà, kana kúrúá mááseèa hãa nqári nea gúù cgáé e saà?

²⁰ Eè-èe, nxãas tama si i. Méer kos gúù sa nc̄ee si i: kúrúá mááseèa hãa nqárian di zi dàða-mááku zi ko dxãwa tc'èean kúrúá mááè khama zi Nqari ba kúrúá mááè tama, ra tc'èe tama dxãwa tc'èean cgoa tu gha xg'ae sa.

²¹ Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxãwa tc'èean dis kubis koe ga thèé kg'áà hãa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'óó naka tua gataga dxãwa tc'èean dim tafolem koe ga thèé tc'óó hãa tite.

²² Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'èea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'èea?

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasease hãa ne

²³ *C'èe khóèa ne ga máá:* “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, igabar ko tíí máá: “Wèés gúù sa hùian úúa hãa tama,” témé. *I ga c'èe khóèan máá:* “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, *ra ko tíí máá:* “Igabas wèés gúù sa tshàoa ghùì tsi tama,” témé.

²⁴ Táá méém c'èem khòè ba gam ko tc'èes gúù sa qaa guu, igaba méém c'èe ne ko tc'èe zi gúù zi qaa.

²⁵ Wèés gúùs kg'òóan ko x'ámáguè qgáì koe ko x'ámáguè sa tu ga tc'óó, káise tc'èe-tc'èese naka tèè tamase.

²⁶ Nqóó ba hèé naka wèés gúùs ãe gaam koe hàna sa hèéthèéa Nqarim di i khama.

²⁷ C'èem khóèm dtcòm-kg'ao tamam kò tc'óóan nqai koe tcii tu u, tu kò síí kg'oana ne méé tu síí naka wèés gúùs cookg'aia tu koe ko tòòè sa tc'óó, káise tc'èe-tc'èese naka tèè tamase.

²⁸ Igaba nc̄èe c'èem khóèm kò bìrì tu u a ko máá: “Nc̄ee sa dàða-máákus koe guua,” témé ne táá tc'óó si guu, gaam khóèm ãeta ma bìrì tua hãa ba hèé naka káise tc'èe-tc'èesean hèéthèé domka.

²⁹ Káise tc'èe-tc'èesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian nxàè tama, a ko c'èem dian nxàè. Nta i gha ma c'èem khóèm di káise tc'èe-tc'èesean tiri kgoarasean koe xgáè-kg'am te?

³⁰ Nc̄èe q̄àè-tcaoaser kò tc'óó ne ra ko dùús domka cg'ãèse kg'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko q̄àè-tcaoa máá ka.

³¹ Igaba nxãaska, tc'óó tu ga ko kana tu ga ko kg'áà kana dùú wèé ãe tu ga ko kúrú igabaga, wééan ãe ga Nqarim di dqòmàn di iise kúrú.

³² Khóèan *gaan di dtcòm*an koe qómàn qgóókagu tama tu khòè tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba.

³³ Nc̄eer ko tíí ma wèé zi dàò zi ka ma wèé ne khòè ne q̄àè-tcaokagu khama ma. Tiri q̄àèa ner qaa tama igabar ko kái ne di q̄àèan qaa khama, nxãasega ne gha kgoaraè ka.

11

¹ Serè te tu, nc̄eer ko ma Kreste ba ma serè khama ma.

Kerekes di kg'òèan hèé naka Nqari ba qámsea máán hèéthèé e (11-14)

Còrèan di qgáian koe q̄àèse qgóósea ne

² Eèr kò máá tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gúùs koe tc'èe-tc'èese te khamar ko dqòm tu u.

³ Igabar ko tc'ëe, bóda tu gha q'ãa sa, wèém khòém dim tcúú ba Krete Me e, me khòès dim tcúú ba gas dim khòè me e, Me Krestem dim tcúú ba Nqari Me e sa.

⁴ Khama khòém ãe cába hãase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu.

⁵ Si ko wèés khòès ãe cába tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii khama.

⁶ Khòès ko cába tama ne méés gataga c'òda sa thèé dqòm. Igaba ncèè khòès ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúù sa ii, ne méés nxãaska cába.

⁷ Khòè ba méém táá cábas gúù si i, Nqarim dis ii sa hèé naka x'áa ba hèéthèé me e ke, si khòè sa khòém dis x'áa si i.

⁸ Khòè ba khòès koe guu naka kúrúè tama, igabas khòè sa khòém koe guu a kúrúèa hãa khama.

⁹ Me kò gataga khòè ba khòès domka kúrúè tama, igabas kò khòè sa khòém domka kúrúèa hãa.

¹⁰ Ncèes gúùs domka hèé naka moengele xu domka hèéthèé méés khòè sa cába hãa naka khòém di qarian koes hãa sa x'ái.*

¹¹ Igabas X'aigam Nqarim koe khòè sa khòém ka cúia hãa tama, nakam khòè ba khòès ka cúia hãa tama.

¹² Ncèes ma khòè sa khòém koe guua hãa khamagam ma khòè ba khòès ka ábàèa khama; i wèé gúùan ga Nqarim koe guua.

¹³ Bóda tcg'òóa mááse: khòès gha cába tamase Nqari ba còrèa ne qãè e sa?

¹⁴ Gúù zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'ái tu u tama, khòém kò qáo c'òðan úúa ne i sau-sauga a sa,

¹⁵ igaba ncèè khòès kò qáo c'òðan úúa ne i gas di x'áa a? Qáo c'òðan nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama.

¹⁶ Igaba ncèè c'ëe khòèan kò ncèe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: 'Sita ãeta ii kg'òðan úú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga ãeta ii kg'òðan úú tama,' témé.

X'aigam Nqarim dis tc'òo sa

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

¹⁷ Igabaga ncèe ko xùri zi x'áè zi kar dqòm tu u tama: xg'aea tu kò hãa ne tu ko kaisa cg'ãèan kúrú, qãèan ka khama.

¹⁸ Tc'ãa dis gúùs kar ko kóm, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hãa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hãa sa, ra tc'ëea máá c'ëe koe i tseegu u, ta tc'ëea.

¹⁹ Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hãa, naka ne gha nxãasega ãe tchàno ii ne bóda q'ãàè.

²⁰ Eè tu kò hààraa xg'aea hãa ne i nxãan Nqarim dis tc'òos dqòda dis tama si i.

²¹ Tc'òó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèém khòè ba gam ka tc'òóa mááse, me c'ëe ba xàbà, me c'ëe ba nqàre.

²² X'áéan tu gáé úú tama, kg'áa tu ga, a tc'òó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcoe, a ãe káa gúù ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqòm tu u méér? Igabar ncèes gúùs koe guu a cuiskaga gatà hèéa tite.

²³ X'aigam Nqarim kar máàèa hãa ncèer ko gataga thèé máa tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ãem gha hàà khòèan tshàu q'oo koe tcãàèm ntcúúm ka péréan sèé,

²⁴ a ãem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khóá q'aa si, a máá: "Ncèea Tiri tc'áróan ga a, ncèe gatu di i; ncèeta méé tu hèé, nxãasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka," témé.

²⁵ Gaam dàòm cúim kam kò tc'òóa xu ko xg'ara ka kubi sa sèé, a máá: "Ncèes kubi sa kabas qáé-xg'ae si i c'áda Te koe; ncèeta méé tu hèé, wèé x'aèan ãe tu ko kg'áa ka, nxãasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka," témé.

* **11:10:** méés khòè sa cába hãa naka khòém di qarian koes hãa sa x'ái - Gerika sa ko máá: "Khòè sa méés tcúúa sa koe qarian úúa hãa," témé.

²⁶ Wèè x'aèan ãe tu ko ncãe péréan tc'óó, a ko ncães kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxãakg'aiga síi hàà khama.

²⁷ Gaa domkam gha ãe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'óó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khòè ba chibiga ii, a ba a gha ko X'aigam *Nqarim* dim tc'áró ba hãe naka c'áòà ba hãéthãe cg'uri-cg'uri.

²⁸ Gaa domka méém khòè ba kg'aika tcáòà ba q'oo qãèse bóò naka baà nxãwa péréan tc'óó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà.

²⁹ Ncãe c'ãem khòèm kòò tc'óó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bóòà q'ãa tamase, nem gha ko ãem ko tc'óó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama.

³⁰ Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ãe-kg'áía tu x'óòà.

³¹ Igaba ncãe gatá ka ta kòò xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm q'oo koe hãa tite.

³² Igaba ncãe X'aigam kòò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxãasega ta gha táá nqóòm di ne cgoa cg'òòè ka.

³³ Ke tu nxãaska tíi qõe ga tuè, ãe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'óó ne méé tu qãàku.

³⁴ Ncãe khòèm kòò xàbà hãa ne méém x'áéa ba koe tc'óó, naka tu gha xg'aea tu kò hãa ne nxãasega táá xgàràè guu.

Hààr ko x'aè kar gha hàà c'ãe zi gúù zi ka qãèse bìríá tchàno-tchano tu u.

12

Tcom-tcomsam Tc'ãem di zi aba zi

¹ Ncãeska, tíi qõe ga tuè, tc'ãe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ãem di zi aba zi ka tu gha q'ãa sa.

² Q'ana tu hãa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa máãseèa hãa nqárian koe tceea úúèa sa, ncãe kg'ui tama a.

³ Gaa domkar ko tc'ãe, ncães gúù sa méé tu q'ãa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ãem ka gha kg'uikaguè a máá: “Jeso ba méém cg'úíè” témém khòè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'ãem ka hàà cgaèè tamase gha máá: “Jeso ba X'aiga Me e” témé ba.

⁴ Tãáka zi aba zi hàna, igabagam cúím Tcom-tcomsam Tc'ãe ba hàna.

⁵ Tãáka zi dàò-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna.

⁶ Tãáka zi tséé-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna, ncãe ko wèéa zi ga wèém khòèm koe kúrú zi tséé ba.

⁷ Wèém khòèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ãem di aban tãákase x'áíse, nxãasega ne gha wèé ne khòè ne tsééa xg'ae ka.

⁸ Tcom-tcomsam Tc'ãem kam ko c'ãe ba tc'ãean di kg'uian máàè, me c'ãe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ãem kaga q'ãan di tc'ãean di kg'uian máàè.

⁹ Me c'ãe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ãem kaga dtcòm sa máàè, me c'ãe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ãem kaga khòèan qãèkagu di zi aba zi máàè.

¹⁰ Me c'ãe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ãe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ãe ba tãáka xu tc'ãe xu bóòà q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ãe ba tãáka xu tam xu ka kg'uian dis aba sa máàè, me c'ãe ba tãás kg'ui sa kg'uia kabi dis aba sa máàè.

¹¹ Cúí a Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ãem di tséé e ncãe wèé e, Me ko wèém khòè ba q'aa-q'aa máá a, ãem ko ma Gabá ma tc'ãe khama.

Cúím tc'áróm kái xòèan úúà ba

¹² Ncãe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúà, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúím tc'áró ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii.

¹³ Wèéa ta cúím Tcom-tcomsam Tc'ãem ka tcguù-tcguuèa hãa, cúím tc'áró ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hãe, Gerika ne hãe, qãà ne hãe naka ãe kgoarasea hãa ne ne hãéthãe e, me kò wèéa ta koe ga cúím Tcom-tcomsam Tc'ãe ba ntcãa tcãàèa hãa.

¹⁴ Tc'áró ba cúím xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama.

15 Ncèè nqàrèm kò xg'ao máá: “Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a!

16 Ncèè tceem kò xg'ao máá: “Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a!

17 Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgáí ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tcee ba ii ne ba ga ko ntama ma hm̀m̀ xám?

18 Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóá hãa, Gam ko ma tc'èe khama.

19 Ncèè wèéan ga kò xg'ao cúím xòè ba ii ne ba ga kò tc'áro ba ndaa hàna?

20 Ncèe i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áro ba cúí me e.

21 Tcgáí ba cuiskaga tshàu ba bìrí naka máá: “Tc'èe tsi tama raa,” téméa hãa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: “Tc'èe tsao o tama raa,” téméa hãa tite.

22 Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncèe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a.

23 Ta ko gataga c'èe xòèan tc'áróm di ncèe cg'árése ncàm̀m̀èa khama ii i, nxãan kaisa ncàm̀an cgoa qgóó. A ta a ko c'èe xòèan gatá di ncèe chóm̀sea a, cgáése q'óé,

24 i gatá di xòèan ncèe tchàa za hàna a, cgáé q'óékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatá ma xg'ae-xg'aea, a ncàm̀m̀èa tama zi xòè zi kaisa ncàm̀an máàna hãa,

25 nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hãa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'èe ba qãèse qgóó ka.

26 Cúím xòèm kòo thõò ne i ko wèé xòèan ga thõò, cúím xòèm kòo dqom̀m̀è ne, i ko wèé xòèan ga qãè-tcao cgoa me.

27 Tu gatu Krestem di tu tc'áro tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u.

28 Me Nqari ba kerekes koe khòè ne tãáka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'ãà dis koe x'áè úú-kg'ao xu, cam̀ dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hèé, naka qãèkagu di qarian úúa ne khòè ne hèé, naka khòèan ko hùì ne hèé, naka khòèan tc'ãà-cookg'aia ne hèé naka tãáka xu tam xu cgoa ko kg'ui ne hèéthèé e.

29 Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea?

30 Kana nea ko wèéa ne ga aban khòèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tãáka xu tam xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tãás kg'ui sa kg'uia kabì?

31 Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncèeska kaisase qãèm dàò ba x'ái tu u.

13

Ncàm̀ku sa

1 Ncèè tãáka tamàn khòè ne di cgoar kòo kg'ui naka moengelean dian cgoa hèéthèé e,

igabar kò ncàm̀kuan úú tama

ner nxãaska kg'ama ko tcéé-tcèes qanos khama ii

kana xg'áma ko xg'aeè sara qano sara khama.

2 A ncèè porofitan dis aba sar kò úúa,

a ra a wèé zi gúù zi chóm̀sea zi q'ana,

a ra a wèé tc'èean q'ãan di ga úúa,

a ra a wèé dtcòm̀an ga úúa ncèe xàb̀lan ko nxònokagu u,

igabar kò ncàm̀kuan úú tama

ner gúù cgáér tama ra a.

3 A ncèè èer q'òòá hãan wèé gar kò ko èe dxàua ne máà, a ra a ko tc'ároa te tcg'òó, dàòè i gha ka,

igabar kò ncàmkuan úú tama
nes ãe sa cúí gúù ga kabi máá te tama.

⁴ Ncàmku sa
qáo tcáo si i,
a sa a qãè tcáo si i,
ncàmku sa tau di tama,
a sa a bódò-boose di tama,
a sa a koase di tama,
⁵ a sa a tshúù cau tama,
a sa a qaara mááse tama,
a sa a qháése xgòakaguè tama,
a sa a cg'ãè gúùan kúrúèa hãa tcáo sa koe tòó tama,
⁶ a sa a cg'ãè zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè tama,
igabagas ko tseeguan di zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè,
⁷ a sa a ko wèé gúùan koe qgóóse,
a sa a ko wèé gúùan koe dtcòm,
a sa a wèé gúùan koe nqòòan úúa,
a sa a ko wèé gúùan qáo-tcaoa máá.

⁸ Ncàmku sa chòò tite,
si gha porofita sa kaà;
si gha tãá xu tam xu cgoa kg'ui sa chòò;
i gha q'ãa di tc'ëean kaà.
⁹ Gatá di q'ãa di tc'ëea nea tc'ãò tama,
i gatá di porofitan ga tc'ãò tama khama.
¹⁰ Igaba ãe tc'ãòan kò ko hàà,
ne i gha ãe tc'ãò taman kaà.
¹¹ Xg'aor cóá ii kar kòo cóá khama ma kg'ui,
a ra a kòo cóá khama ma tc'ëe,
a ra a kòo cóá khama ma xoa,
a ãer ko hàà kaim khòè ba kúrú
kar kò cóán di zi dàò-kg'ám zi chòòkagu.
¹² Ncëeska ta ko bódò-kg'áís koe nxòmase bóò khama,
igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò *Me*.
Ncëeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,
igabar gha ãem x'aèm ka kaisase q'ãa,
ncëer ma kaisase q'ãaèa khamaga ma.

¹³ Zi gha ncëeska
dtcòm sa hëé,
nqòò sa hëé,
naka ncàmku sa hëéthëé zi hãa,
ncëe zi nqoana zi,
si gaa zi ka kaia sa
ncàmku si i.

14

Porofitan hëé naka tam xu cgoa kg'uiian hëéthëé e

¹ Ncàmkuan koe tu tcãàn tcáo, naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi tcãàn tcáo hãase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúù sa porofita si i.

² Eẽ ko tam xu cgoa kg'ui ba khòean cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khòe ga kóma q'ãa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian kam ko chómsea zi gúù zi kg'ui khama.

³ Igaba khòem ãe ko porofita ba ko khòean cgoa kg'ui, tshàoaam gha ghùì i, a ba a ghùì-ghui tcáo o, a qgài-qgai tcáo o ka.

⁴ Gaam ãe ko tam xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba ãe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghùì.

⁵ Ncàmàr kò hãa, gatu wèéa tu ga tam xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ẽe porofita méé tu sa. Gaam ãe ko porofita ba ãe ko tam xu cgoa kg'uim ka cgáé me e ke, ncèè kg'uia xu ko kabìèe tama ne. Igabaga ncèè tam xu kòo kg'uia kabìèe nes gha kereke sa tshàoa ghùìe.

⁶ Ncèeska tíí qõe ga tuè, ncèè gatu koer ko hàà a ko hàà tam xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qãè sa kúrúa máá tu u, ncèè méé xu ko sar ko x'ái tu u tama, kana q'ãan di tc'ëan máà tu u tama ne, kana porofitan máà tu u tama ne, kana c'ëe gúù ga xгаа-xгаа tu u tama ne?

⁷ Cii cgoa di zi gúù zi kg'òèa hãa tama zi ka igaba, ncèe fulutuan hëé kana harepan hëéthëé khama ii zi, nta ba gha ma c'ẽem khòe ba q'ãa ndakam tçgài ba ko ciìe sa, tçgàian koe i kò q'aa-q'ooan hãa ne cúíga a?

⁸ Gataga ncèè torompitam ncõoan ka ko q'ãa-q'ãam kò qãèse ts'oo tama ne i gha diín ncõoan kg'ónòsea máá?

⁹ Gataga i gatu koe ii. Ncèè kóma q'ãase tama kg'uian tu kòo gatu di taman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'ẽem khòe ba q'ãa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'ãán q'oo koe kg'ui.

¹⁰ Ncèe ta ko ma bóò khama, zi kái zi kg'ui zi tãáka zi nqõómkg'ai koe hàna, a ko wèéa zi ga kóma ko q'ãase gúúan nxàe.

¹¹ Ncèè c'ẽem khòem ko nxàe sar kò kóma q'ãa tama ner gaam koe tãá za guuar khòe ra a, me gabá tíí koe tãá za guuam khòe me e.

¹² Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu ãe gha kereke sa tshàoa ghùì zi qaa naka gazi ka cg'oèe cgaèe.

¹³ Gaa domka méém wèém khòem ãe gha ko tam xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, ãem ko kg'ui sam gha kg'uia kabì di sa.

¹⁴ Eẽr ko tam xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tirim tc'ẽem koe còrè, igaba i tiri tc'ëan tc'áróan kúrú tama.

¹⁵ Kháé ra gha nxãaska dùú sa kúrú? Tc'ẽem koe hãase ra gha còrè, igabar gha gataga thëé tc'ëea te cgoa còrè; tc'ẽem koe hãase ra gha nxàè, igabar gha gataga thëé tc'ëea te cgoa nxàè.

¹⁶ Ncèè Nqari ba tsi kò ko tc'ẽem koe tsi hãase dqom, ne ba gha ntama ma gaam ãe kóma q'ãa tsi tama ba tsari qãè-tcaoa-máákuan ka máá: "Amen" témé, c'úúam hãa dùú sa tsi ko nxàe sa ka?

¹⁷ Qãèse tsi gha ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, igabas ãe sa c'ẽem khòe ba tshàoa ghùì tama.

¹⁸ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, wèé tu nqáeaser ko tam xu cgoa kg'uis gúús domka,

¹⁹ igabar kerekes koe tc'ëea te cgoa 5 xu kg'ui xu kómako q'ãase xu kg'ui kg'oana, a nxãasega c'ëe ne xгаа-xгаа; tam xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

²⁰ Tíí qõe ga tuè, cg'áré cóá khama ma tc'ëan tu chòòkagu. Cg'ãè zi gúù zi koe méé tu cóá ii, igaba méé tu tc'ëa tu koe kaia hãa.

²¹ Nqarim di x'áèan koe i ncèeta ma góásea:

"Ncèe ne khòe ne cgoar gha kg'ui tãá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khòe ne hëé naka tãá za guua ne khòe ne di kg'áman cgoa hëéthëé e, igabaga ne komsana Tea hãa tite,"

tam kò X'aigam *Nqari* ba mée.

²² Khamas tam xu cgoa kg'ui sa ãe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxãa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'ái si i, a ãe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

²³ Khama ncèè wèès kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khòè ba tam xu cgoa kg'ui, ne c'èe ne ncèe ãe tu ko kúrú sa kóma q'ãa tama a c'èem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temea tua, ta mééa hãa tite?

²⁴ Igaba ncèè wèém khòèm kò hãa a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana ãe kóma q'ãa tama ba tcãà, nem gha wèéan koe qãèse x'áise chibi-kg'aom ii sa, a *gha kháóa* wèéan koe ga xõara mááse,

²⁵ i gha tchõàn ãe tcáóa ba koe chómsea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncèem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqòm, a nxàe a máá: "Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hãa," témé.

Tchànose dqòmà ne

²⁶ Dùú sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tí qõe ga tuè? Eè tu kò hààra xg'ae nem wèém khòè ba c'èes gúú sa úúa, ciim ga ba, kana xgaa-xgaa sa, kana Nqarim x'ái mea sa nxàea tcg'òó sa, kana tam xu cgoa kg'ui sa, kana tam xu ko mée sa kg'uia kabi sa. Wèéan ncèe ga mée i kúrúè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghùè.

²⁷ Ncèè c'èe khòèan kòo tam xu cgoa kg'ui ne mée i cam kana nqoanan cúíga gatà hée, nakam ko wèe x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko kabi ba.

²⁸ Ncèè kg'uia-kabi-kg'aom kò káà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa héethée e.

²⁹ Cam kana nqoana xu porofiti xu mée xu kg'ui, naka ne c'èe ne gane di zi kg'ui zi qãèse bóòà tcg'òó.

³⁰ Ncèè c'èem khòèm kò xg'aes koe hãa, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'èes gúú sa x'áie ne méém ãe hãa a ko kg'ui ba nqoo.

³¹ Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khòè ba xgaa-xgaa, a ba a gha korèe ka.

³² Porofiti xu ko gaxu di tc'èean gaxu di qarian dòòm q'oo koe tòóa hãa.

³³ Nqari ba kómku tam dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncèe i wèe zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama

³⁴ mée zi khòè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara mááè tama, igabaga mée zi máàsea hãa, ncèe i ko Moshem di x'áèan mée khamaga ma.

³⁵ Ncèè c'èes gúús ka zi kò q'ãa kg'oana hãa ne, mée zi gazi di xu khòè xu x'áèan koe tée, khòès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

³⁶ Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúíga hààraa?

³⁷ Ncèè c'èem khòèm kòo tc'èea máá, porofiti me e, ta tc'èea, kana Tcom-tcomsam Tc'èem di aba nem úúa, ta tc'èea, ne méém dtcòm ãer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa.

³⁸ Ncèes gúús kam kòo tc'irì-tc'irise ne, i gha gam ka thée gataga tc'irì-tc'iriseè.

³⁹ Ke ncèeska, tí qõe ga tuè, porofitan koe tcãà tcáóa tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uiian xgàè-kg'am guu.

⁴⁰ Igaba mée zi wèe zi gúú zi tcom-tcomsam dàòm tchànóm cgoa kúrúè.

X'ooan koe tãe sa (15)

15

X'ooan koe tães Krestem di sa

¹ Tí qõe ga tuè, qãè tchõàn ncèer kòo xgaa-xgaa tu u kar ko tc'èe-tc'èe tu u, ncèe tu kò thée séèa mááse e, a tu a kò gaan koe tée-tée e,

² ncèe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncèer ma xgaa-xgaa tu ana khama tu kòo ma qgóó o ne. Nxãata tu kò hée tama ne tu kg'amaga káà hùise dtcòmà hãa.

³ Eër kò máàèa hãa sar kò gataga thëe kaisase cgáés gùús iise máà tu u khama: ncëe Krestem gatá di chìbian domka x'óóa máána hãa sa, *Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé khamaga ma,*

⁴ a ba a kò kg'ónòè, a nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tõe, *Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé khamaga ma,*

⁵ a ba a kò Peterem koe* x'áise, naka 12 xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* koe hëéthëé e.

⁶ A kò gaa koe guus ka cúí x'aè ka 500 sa nqáéa hãa ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncëe kái-kg'aise i gane ka c'ëea ne qanega kg'òèa hãa ne, i c'ëea ne x'óóa† hãa ne.

⁷ A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèé xu x'áè úú-kg'ao xu koe x'áise.

⁸ Wèéa ne ka kháókam kò gataga tíí koe x'áise, c'ëm khóèm x'aèa ba ka ábàè tamam khama ma.

⁹ Wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áè úú-kg'ao tar gha ma tcièè sa kg'ano tama, *Nqarim* dis kereke sar kò xgàra khama.

¹⁰ Igaba *Nqarim* di cgómkuan kar ncëer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan ëem máà tea hãa a tíí koe táá káàn tséé. Igabagar wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tsééa hãa, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò *Nqarim* di cgómku u ncëe kò tíí cgoa hãa a.

¹¹ Khama nxãaska, tíí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncëe sa wèéa xae ko xgaa-xgaas ga si i, si ncëe sa gaas koe tu kò dtcòmè ga si i.

X'ooan koe tões ëe x'óóa hãa ne di sa

¹² Ncëeta i ko ma xgaa-xgaaè a ko máá: Kreste ba x'ooan koe tõe, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'ëe ne máá, x'ooan koe tõe sa káà si i, témé?

¹³ Ncëè x'ooan koe tões kò káà sa ii nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùèè ta ga hãa.

¹⁴ Ncëè Krestem kò x'ooan koe ghùèè ta ga hãa, ne i sixae di xgaa-xgaan káà hùè i, i gatu di dtcòmàn ga thëé káà hùè i.

¹⁵ Nxãaska ne gha khóèè ne gataga bóòà tcg'óò, tshúù-ntcõa di xae nxàea-tseegukagu-kg'ao xae *Nqarim* di xae e sa, *Nqarim* ka tseeguan nxàe tama xae, *Nqari* ba Kreste ba x'ooan koe ghùèa, téméan ka. Ncëè ëe x'óóa ne kò ghùèè tama nem *Nqari ba* Kreste ba thëé ghùèè ta ga hãa khama.

¹⁶ Ncëè ëe x'óóa ne kò ghùèè tama nem nxãaska Krestem igabaga ghùèè ta ga hãa khama.

¹⁷ Ncëè Krestem kò ghùèèa hãa tama ne i gatu di dtcòmàn káà tséé e, tu qanega gatu di chìbian koe hàna.

¹⁸ Nxãaska ne gane ëe Krestem koe dtcòmà hãase x'óóa‡ hãa ne thëé aagusea hãa.

¹⁹ Ncëes kg'òès koe cúí ta kò Krestem koe nqòòan úúa hãa ne ta wèé khóèan nqáéa hãase cgómga ta a.

²⁰ Igaba, ncëe i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùèèa hãa! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'áís iise ëe x'óóa§ hãa ne gha ghùèè di sa.

²¹ Eës ma x'oo sa khóèm koe guu a hààraa khamagas gha ma x'ooan koe tõe sa thëé khóèm koe guu a hàà khama.

²² Ncëe i ko ma Adam koe ma wèé khóèan ga x'óò khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'òèkaguè khama.

²³ Igabam gha wèém khóèè ba gam di x'aèan ka ghùèè: Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncëe hààram kò hãa ne.

²⁴ Si gha nxãaska chòò-q'oo sa hàà. Eëm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hëé naka ëe qarian qgóòan hëé naka qarian hëéthëé kaàkagua xg'ara kam gha *Nqarim* Xòò ba hàà x'aian máà.

* **15:5: *Petere*** - Gerika sa ko “Kefasem koe,” témé. † **15:6: *x'óóa*** - Gerika sa ko máá: “x'òma,” témé. ‡ **15:18: *x'óó*** - 6 koe bóò. § **15:20: *x'óó*** - 6 koe bóò.

²⁵ *Kreste ba* méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha *Nqari ba* nxãakg'aiga sí Gam di cg'õo-kg'aoan wèé ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòó khama.

²⁶ Kháóka dim cg'õo-kg'aom hàà gha cg'õoè ba x'oo si i.

²⁷ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Nqari ba wèé gúùan nqàrèa ba ka nqãaka tòóa,” témé khama. Eẽ i kò máá, wèé zi gúù zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam ãe kò wèé zi gúù zi nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba.

²⁸ Wèé zi gúù zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóám igaba thée Gam qari koe hãa, Gaam ãe wèé zi gúù zi ko nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba, nxãasegam gha Nqari ba wèé ne khòè ne koe wèés gúù sa ii ka.

²⁹ Ncèè ãe x'óóa ne kò tseegukaga ghùìè tama ne, i ko nxãaska dùús domka c'ãe khòèan qanega ãe x'óóa ne di téé-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúù sa ia ko nxãaska hùì, gane téé-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne?

³⁰ Dùús domka ta ko nxãaska wèé x'aè ka tshúù-xam zi qgài zi koe tcààsea máá?

³¹ Tíi qõe ga tuè, tseegua ner ko bìrí tu u - koasean ncèer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèé cáám ka x'óó.

³² Dùú sa gha kabisea máá te, ãer kò Efeso koe qãáka di kg'oo-coan cgoa x'ãàku ne, khòèan di zi tc'ãe-kg'ám zi cgoa? Ncèè ãe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùìè tama ne ta ga nxãaska máá:

“Hàà naka ta tc'õó naka kg'áà

q'uu ka ta ko x'óó ke!”

témé.

³³ Táá qàe-qaeè guu: “Cg'ãè tc'ãe khòèan cgoa xg'aea ne ko qãè gúùan tshúù-tshuu ke.”

³⁴ Gatu di qãè tc'ãean koe kabise, naka tua táá chìbian kúrú guu. C'ãe nea Nqarim ka c'úúa hãa ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncèe gúùan nxàe.

X'ooan koe tãeam tc'áró ba

³⁵ Igabam ga c'ãe ba tãe a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ãe x'óóa hãa ne ghùìè? Nta iim tc'áró ba ne gha úúa?” témé.

³⁶ Tsáá káà tc'ãe tsi khòè tseè! Eẽ tsi ko xhàrààn cgùri ba méém kg'aika x'óó naka baa nxãwa kg'õè.

³⁷ Eẽ tsi kòo xhàrà, ne tsi kúrúse gham tc'áró ba xhàrà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhàrà, c'ãem kg'amka péréan di ba kana c'ãe tc'õoan dim ga ba.

³⁸ Igabam ko Nqari ba Gam tc'ãea máá ana hãa tc'áróan máà a, gatagam ko wèém cgùri ba gam dim tc'áró ba máà.

³⁹ I cgàan cúíta ii tama: khòèan dia ne hàna, i kg'oo-coan dian hàna, i tsaràn dian hàna, i x'àuan dian hàna.

⁴⁰ Nqarikg'ai di tc'áróa ne hàna, i nqõómkg'ai di tc'áróan hàna; igabaga i nqarikg'ai di tc'áróan di x'ààn cuiaka a, nqõómkg'ai di tc'áróan di x'ààn ka.

⁴¹ Cáám sa c'ãem x'àà ba úúa, me nxoe ba c'ãe ba úúa, i tconòn c'ãe ba úúa. C'ãem tconòm di x'àà-q'ooa nea c'ãem dian ka tãáka a khama.

⁴² Ncèeta i gha ii ãe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùìè ne. Eẽ ko xhàràè sa ko kaà, igabas ãe ko ghùìè sa kaà tite;

⁴³ Cg'ãès iises ko xhàràè, igabas gha hàà t'õès iise ghùìè; kg'amka iises ko xhàràè, igabas gha hàà qari úúase ghùìè;

⁴⁴ tc'áróm kòo xhàràè nem nqõómkg'ai dim tc'áró me e, igabam gha hàà ghùìè a nqarikg'ai dim tc'áró ba ii.

Ncèem ma nqõómkg'ai dim tc'áró ba hàna khamagam gataga thée nqarikg'ai dim tc'áró ba hàna.

⁴⁵ *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i ncèeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khòèm Adam ba kò kg'õèa hãam khòèm iise kúrúèa,” téméè, igabagam Adam, kháóka ka di ba kg'õèan ko kúrúm Tc'ãe Me e.

⁴⁶ Tc'ěe ba tc'ãà naka hàà tama, igabagam tc'áró ba tc'ãà a hààraa, me nxãwa kháóka tc'ěe ba hààraa.

⁴⁷ Tc'ãà dim khòe ba kò nqđómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cámm dim khòe ba nqarikg'ai koe guua.

⁴⁸ Khòe ne nqđómkg'ai di nea nqđómkg'ai dim khòem khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khòem khama ii.

⁴⁹ Ncěe ta ma nqđómkg'ai dim khòe ba ma tc'ěèa hãa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khòe ba tc'ěè.

⁵⁰ Bìrí tu ur ko, tí qđe ga tuè, a ko máa: “Cgàa ba hěe naka c'áòan hěéthěéa Nqarim di x'aian q'đò tite, si gataga kaàko sa cuiskaga ãe kaà tama sa q'đòa hãa tite,” témé.

⁵¹ Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrí tu u: cuiskaga ta wèéa ta ga x'óó** tite, igaba ta gha wèéa ta ga kúrúa kabìè,

⁵² xòm x'aè-coam q'oo koe, tcgáim di ts'ee-ts'ebean khama, kháóka dim nxãam ko q'au ka. Nxãa ba gha q'aukaguè khama, ne gha ãe x'óóa hãa ne ghùie a kaà tite, ta gha kúrúa kabìè.

⁵³ Eě kaàkoan méé i kaà taman hãakaguè, naka i ãe x'óókoan x'óó taman hãakaguè khama.

⁵⁴ Gaam x'aèm ãem kaàkos gha ko ãe kaà taman hãakaguè, si x'óóko sa ãe x'óó taman hãakaguèm kas gha nxãaska ãe *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góásea hãa sa kúrúse, ncěe ko máa: “X'oo sa tààèa a kaàkaguèa,” témé sa.

⁵⁵ “X'oo seè, tààa si hãa xòèa nea ndaa? X'oo seè, sari xđóan di thòòa nea ndaa?”

⁵⁶ X'oo sa ko gas di kaá cgoa di qarian chìbian koe hòò, i ko chìbian gaan di qarian x'àèan koe hòò.

⁵⁷ Igabaga ta ko Nqari ba qãè-tcoa máa, ncěe ko tàà cgoa di qarian màa ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

⁵⁸ Gaa domka, tí qđe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táa ntcãa-ntcãè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèè x'aè ka cg'òèa hãase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùì tama sa tu q'ana hãa ke.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16

¹ Ncěeska aba zi ncěe ko dtcòm-kg'ao ne *Jutea di ne* xg'ae-xg'aea máaè zi ka: Gatu igaba méé tu thěé Galatia di zi kereke zir kò ma x'àèa hãa khama hěé.

² Tc'ãà dim cámm wèém bekem dim ka méém wèém khòe ba ãem ko gàba marian ka c'èean tòóa mááse, naka i gha nxãasega ãer kòò hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu.

³ Ra gha ãer ko hàà ne, ãe tu nxará tcg'òóa hãa xu khòe xu tcgãya zi màa, dìì xu ii sa ko nxàe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu.

⁴ Ncěè tí ga ra méér qđòs kò ko qaase ne xu gha tí cgoa qđò.

Paulom di zi dàò zi

⁵ Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síí tcana tcg'oa sar bìrísea hãa khama.

⁶ A ra a gha c'èedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hãa, c'èedaoka wèés saos ga sa, tu gha nxãasega hùì te ra còoka qđò, ãer ga ko qđò qgài wèè koe.

⁷ Nqáékose bóò tur ncěeska tc'ěe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hãa sar nqòò hãa khama, ncěè X'aigam *Nqarim* kòò kgoara máa te ne.

⁸ Igabar gha Efeso koe hãa, me gha nxãakg'aiga síí Pentekoste dim cámm ba hàà.

⁹ Kaisam nquu-kg'ám qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máa tea khama, i kái ntcoe-kg'aoan hàna.

** 15:51: x'óó - 6 koe bóò.

¹⁰ Timoteom kòo hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gùú ga gatu koe bèe guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncēer ko tí hēé khama.

¹¹ Ke méé i táá cúí khòè ga ncoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxāasega tí koe k̄abise. Gabá hēé naka c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu hēéthēé ra q̄à hāa ke.

¹² Ncēeska gaxae ka q̄oese Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ēea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncēeskagam gha síí sa wèé tcáóa ba ka tc'ēe tama*. Igaba ēem kò tchànóm x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

Còo di zi x'áèku zi

¹³ Q'óése méé tu hāa, dtcòm̄s koe qarika téé, ghùì-ghuin tc'ēea hāa, naka qari ii.

¹⁴ Wèés gúús ēe tu ko kúrú sa méé tu ncàm̄kuan cgoa kúrú.

¹⁵ Stefanase ba hēé naka gam x'áé di ne hēéthēéa Akaia koe tc'āà di ne dtcòm-kg'ao ne e, sa tu q'ana hāa; a ne a c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne tsééa máás koe máàsea hāa. Ra ko dtcàrà tu u tí q̄e ga tuè,

¹⁶ gatu igaba tu gha ēeta iis tséé sa ko kúrú xu hēé naka wèém ēe ncēes tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hāa a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hēéthēé di qarian dòm q'oo koe hāa sa.

¹⁷ Stefanase ba hēé naka Foretunato ba hēé naka Akaiko ba hēéthēé xu ncēe koe hààraa domk̄ar q̄à-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùì khama.

¹⁸ Tirim tc'ēe ba hēé naka gatu òim tc'ēe ba hēéthēé xu kò k̄aba-k̄aba. Ke méé tu ēeta ii khòèan kaisa tcoman máà.

¹⁹ Asia òim nq̄óm di zi kereke zi ko tsgám̄kagu tu u. Akila ba hēé naka Perisila sa hēéthēé khara ko kaisase tsgám̄ tu u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áé koe ko xg'ae sa gataga méé thēé.

²⁰ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ncēe koe hāa ne ko tsgám̄kagu tu u. Tsgám̄kaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

²¹ Tí Paulo ra ko tí tshàu cgoa ncēe tsgám̄kuan góá.

²² Ncēè c'ēm khòèm kò X'aiga ba ncàm̄ tama ne méé i cgúíkuan gam koe hāa. *Maranatha! † - Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.*

²³ X'aigam Jesom di cgóm̄kuan méé i gatu cgoa hāa.

²⁴ Tiri ncàm̄kuan méé i gatu wèé tu cgoa hāa, Jeso Krestem koe. Amen.

* **16:12: wèé tcáóa ba ka tc'ēe tama** - Gerika sa ga máá: “Nqarim dis tc'ēes tama si i,” témé. † **16:22: Maranatha** - Ncēm kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: “Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè,” témé.

2 KORINTA NE Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Korinta ne koe Tée-cookg'ai sa

Cám dis tcgãyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúù qgài koe hãa x'èe ka góáèa hãa. C'èe ne kerekes di nea kò cg'ãè zi dàò zi cgoa Paulo ba qarú cgae, igabam kò Paulo ba gam di qáo tcáóan x'ái, a ba a ko kaisase tc'èe, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgãyas di xòèan tc'ãà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hãas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hëé, naka kerekes koe hàna q'aa-q'aasean ka hëéthëé ma xgòàse xòa sa, a ba a ko kaisa qãè-tcaoan gam di x'ái, gam di xgòàse xòa nea tcóósean hëé naka xg'ae a tòókuan hëéthëé óágara hãa khama.

A ba a ko nxãaska kereke sa dtcàrà, qãès tcáós di aban ne gha èe ko hùikuan qaa ne dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne máa sa (8-9).

Chòò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tséean x'èe úú-kg'aom ii di kg'uia máá, èe kòò máá, ganea tseegu di ne x'èe úú-kg'ao ne e témé ne khòè ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chibi-chibi ne, a ko máá: “tseegu di tama baa,” témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa

- x'èe úú-kg'ao

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

- Paulo ba ko gam di tséean x'èe úú-kg'aom ii di kg'uia máá (10-13)

Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'èe úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'èea khama, a ra a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

Korinta koe hànas kerekes Nqarim dis koe hëé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hàna ne hëéthëé tsam ko *ncëes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa qgòmkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko Nqarim di qgài-qgai-tcáókuan qãè-tcaoa máá

³ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba méém dqomèmè, Abom thòò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba,

⁴ Gaam ncëe ko wèés qóm's gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáo ta a ba, nxãasega ta ga gatá kúrú a gane èe tãáka zi qóm' zi q'oo koe hàna ne qgài-qgai tcáo ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncëe ta gatá igaba Nqarim koe hòòà hãa sa.

⁵ Eè i ko ma Krestem di xgàrasean sixae *di kg'òèan* koe kaisase x'áise khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áise khama.

⁶ Ncèè qóm'an q'oo koe xae kò hàna ne i ko nxãan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáoè a kgoaraè. Ncèè qgài-qgai tcáoè xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thëé* qgài-qgai tcáoè, si gha ncëes qgài-qgai-tcáóku sa kúrú tu u tu qáo tcáóan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean èe xae sixae igaba thëé hãa-q'ooa koe.

⁷ Si gatu koe xae úúa hãas nqòò sa qarika tée, xae q'ana hãa, èe tu ko ma sixae *khama ma* xgàrase khamaga tu gha ma sixae *khama ma* qgài-qgai tcáoè sa thëé.

⁸ Sixae ka qõese ga tuè, qómán ncêe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hãa ka tu gha q'ãa sa xae kò tc'êe: kaisase qóma nqáe xaea hãa qómán q'oo koe xae kò hãa, xae kò cúí nqòò ga úú tama kg'òè xae gha di i.

⁹ X'ooan xgàrasea máá sa xae kò máàèa hãa, ta xae kò tc'êea hãa. Igabagas kò *ncêes gúù sa kúrúse cgae xae e*, nxãasega xae gha táá sixae koe dtcãàse, igaba Nqarim koe ka, ncêe kò èe x'óóa hãa ne x'ooan koe ghù ba.

¹⁰ Ncêeta ma cg'oè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hãa, a ba a gha *qanega* kgoara xae e, xae Gam koe nqòòa xae tòóa hãa, qanegam gha kgoara xae e di i.

¹¹ Cgómna hùì xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxãasega kái ne khòè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'eekg'ai xae e, naka ne kái ne qãè-tcaoa máá Me.

Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'êea kabì sa

¹² Ncêea sixae ko dqòmse cgoas ga si i: sixae di tcáóa ne chìbi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tseegukagu, ncêem nqòòm koe xae tcom-tcomsan hêé naka Nqarim di q'ano-tcáóan hêéthêe cgoa kg'òèa hãa sa. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kaisase kái-kg'aise *ncêeta ma kg'òèa hãa*, nqòòm ko ma tc'êe khama tamase, igaba Nqarim di cgòmkuan koe guu a.

¹³⁻¹⁴ Nxará tu gha a kóma q'ãa gúùan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncêeska cg'árése kóma q'ãa xae e igabar nqòòan úúa hãa, hàà tu gha cg'oèase kóma q'ãa xae e sa. Nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cárm ka sixae ka dqòmse ka, èe xae ko hàà gatu ka dqòmse khamaga ma.

¹⁵ *Qãese ta ko tsééa xg'ae di tcoman ncêer úúa hãa khamar ko kg'aia gatu dàra tu u* kg'oana, nxãasega tu gha cárm *q'oro dàrakuan* di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

¹⁶ Tc'êe ra kòò, gatu koer gha guu a Maketonia koe síí sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxãaska gatu ka Jutea koe tsééa úúè sa.

¹⁷ Eèr kòò ncêes tc'êe sa kúrú ka ra gáé kòò kg'ama subusase kúrú si? Kana ra gáé ko tiri tc'êean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase* kúrú? *Qháesega* ra gáé ko tiris “Eè” sa *kabì*, si “Eè-èe” sa ìì, si tiris “Eè-èe” sa “Eè” sa ìì?

¹⁸ Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchòàn *gatu xae ko bìrí tu u* “Eè” sa hêé naka “Eè-èe” sa hêéthêé tama a.

¹⁹ Nqarim dim Cóám Jeso Krestem, ncêe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tíí ka hêé naka Silefanom† ka hêé naka Timoteom ka hêéthêé xgaa-xgaaè ba kò “Eè” sa hêé naka “Eè-èe” sa hêéthêé di tama khama, igabagam Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e‡.

²⁰ Nqari ba ga nta noo zi nqòòkaguku zi kúrú hãa igaba zi wèéa zi ga Krestem koe “Eè” zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a *Gam di kg'uian koe Amen*, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqòm ka.

²¹ Me Gaam ncêe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcãá tcúú ta a,

²² a kò Gam di *q'òòkuan* gatá koe tòó x'áís iise, a Gam dim Tc'êe ba tc'ãà ko a tcg'òóè gúùan khama ma gatá di tcáóan koe tcãà, *ncêe hààko gúùan ko tééa máá a*.

²³ Nqari bar kò tirim tééa-máá-kg'aom iise tcii: Korinta koer kò táá kabise, nxãasegar gha táá qóm zi koe tcãà tu u ka.

²⁴ Sixae gha gatu di dtcòmán koe x'aiga ka tamase, igabaga tu gha qãè-tcaoan úú ka xae ko tsééa xg'ae. Dtcòmán ka tu ko qarika téé khama.

* **1:17:** *Nqarim cgoa kg'ui tamase* - Gerika sa ko máá: “cgàam ko ma tc'êe khama ma,” témé. † **1:19:** *Silefano* - Silefanom di c'êe cg'òèa nea Silase e. ‡ **1:19:** *Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e* - Ncêe zi kg'ui zi ko gataga ncêes gúù sa méé: “Gam koes “Eè” sa kúrúsea hãa,” témé.

2

1-2 Ncèè síi *cgae tu ur kòo a ko* thòò-xámkagu tu u, ne ia gha diín qãè-tcaokagu te, gatu ãer thòò-xámkagua tu oose? Gaa domkar kò birísea hãa, gaícarar cuiskaga thòòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa.

3 Gaa domkar kò *ẽes tcgãya sa* góá máá tua: nxãasegar gha táá gatu ka síi thòò-xámkaguè ka, gatu ãe ga kò qãè-tcaokagu tea tu. Gatu wèéa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncèè qãè-tcaoa ra kò hãa ne tu qãè-tcaoa hãa sa.

4 Eër kòo ães tcgãya sa góá, kar kòo kaisase thòòan xám a kòo qão tcáo khama. Kái tcgái-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thòò-xámkagua tu tc'ãe tama, igaba tu gha nxãasega q'ãa, kaisa ncàma ner gatu koe úúa hãa sa ka.

Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chibi-kg'ao ba ne gha qgóóá máá sa

5 Ncèè thòòan kúrúa hãam khòè ba tíia kaisase thòò-xámkagu te tama, igabam ko gatu wèé tu c'ẽem dàòm ka thòò-xámkagu (qóómkaguar gha máá tu u sar tc'ãe tama).

6 Kái-kg'aise tu ãeta iim khòè ba xgàra hãa khama i nxãakamaga tc'ãò mea.

7 Ke méé tu ncèeska kãbise naka qgóóá máá me naka tua qgài-qgai tcáo me; tama kò ii nem gha kaisa thòòan ka tààè.

8 Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa.

9 Ncèes gúùs domkar kò *gaas tcgãya sa* góá máá tu u, nxãasegar gha qãèse bóòá q'ãa wèés gúùs koe tu komsanan úúa hãa sa ka.

10 C'ẽem khòèm ãe tu ko qgóóá máá bar ko tíi igaba qgóóá máá. Ncèè gaas kar gha qgóóá máá mes gúùs c'ẽes kò hàna ner ko Krestem cookg'ai koe gatu domka gatà hãe.

11 Nxãasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q'ana hãa khama.

12 Eër ko Teroa koe síi Krestem di qãè tchòàn xgaa-xgaa kar ko bóò Me X'aiga ba nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá tea;

13 igaba i kò tc'ãea te táá x'aèan hòò a sãa, tíi qõem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg'ae khama. Ra kò nxãaska x'áè ne a Maketonia koe qõò.

Krestem koe xu Paulo xa qare xu xg'ãò xu khama ii

14 Igabar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncèe ko Krestem koe wèé x'aè ka tc'ãà-cookg'ai xae e, a ko *wèé zi qgài zi koe* Gam dis tàà sa x'áía te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèé xu qgài xu koe Krestem ka q'ãan tsai-tsai, karem xg'ãòm iise.

15 Kãre xae xg'ãò xae, Krestem ka tcg'òò a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncèe ko tsai-tsaise xae*, ãe ko kgoaraè ne xg'aeku koe hãe naka gane ãe aagusea hãa ne xg'aeku koe hãèthèe e.

16 Eè *ko aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae ãe *ko kgoaraè* ne koe kg'òès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha diín ncèe zi gúù zi ka kg'anoèa hãa?

17 C'ãe ne ncèe kái ne khama xae ii tama khama, ncèe ko Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa ne, nxãasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tséèa xae khòè xae iise q'anos tcáós cgoa hãe, naka Nqarim cookg'ai koe hãe naka Krestem di qarian cgoa hãèthèe kg'ui.

3

Paulo xa qabas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u

1 A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'ãe ne khòè ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tcgãya zi gatu di zi kana gatu koe guua hãa zi qaa?

2 Gatua sixae di tu tcgãya tu *q'ãa-q'ãako* tu u, tcáoá xae koe góásea hãa tu, a wèém khòèm ka q'ãàèa hãa a ko nxáàè tu.

3 Krestem koe guua hãa tu tcgãya tu u sa tu ko x'ái, sixae ka góáèa hãa tu, góá hìim ka tamase igaba kg'òèa hãam Nqarim dim Tc'ẽem ka góáèa hãa tu, nxõán di tafolean koe tamase igaba khòèan tcáo di tafolean koe.

4 Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas gúù sa qarika dtcòma hãa.

⁵ Sixae di qarian koe i guua hãa* ta xae méé tama, igaba i sixae di qarian Nqarim koe guua hãa,

⁶ ncêe ko kúrú xae e xae kabas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba. *Ncêes qáé-xg'ae sa góá tòóèa hãa x'áèan dis qáé-xg'aes* tama si i, igabas Tc'êem di si i. Góá tòóèa hãa x'áèa ne ko cg'õo, igabam ko Tc'êe ba kg'õèkagu khama.

⁷ X'áèa ne kò nxõán koe góáèa hãa, i kò ãe i ko tcg'òó a ko máàkuè ka Nqarim di x'ààn x'áise. I kò gataga Moshem di kg'áian kaisase x'áà. Xòm x'aèa ne i kòo x'áà igaba i kò Iseraele di ne khòè ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncèè x'oo sa ko óága x'áèan kòo ãeta ma ma x'áà,

⁸ ne sa nxãaska Tc'êem ko Gam di tsééan koe guu a óágas x'áà sa ntama noose kaia hãa!

⁹ Xgàraku sa ko óám dàò ba kò x'ààn úúa hãa, ka ba ko nxãaska ãe ko tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áà!

¹⁰ *Kabas qáé-xg'aes* di x'áà nea *nciis qáé-xg'aes* di x'ààn koe gúù cgáé tama, *kabas qáé-xg'aes di x'áà ne ko nciis qáé-xg'aes* di x'ààn kaisase nqáé khama.

¹¹ Ncèè ãe xòm x'aèan hãas *qáé-xg'aes* kò x'ààn úúa hãa, ne ia gha nxãaska ãe chòò tamase hãas *qáé-xg'aes* koe nta noose kaia x'ààn hãa!

¹² Ncêes nqòò sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase kgoarasea hãase kg'ui,

¹³ a xae a Moshem khama ii tama, ncêe ko kg'áia ba qgáim cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne kg'áia ba koem ko ma x'áà ba xgãáse sa táá bóò ka.

¹⁴ Igaba i kò gane di tc'èean tcèekg'ammèa; ncêe cáim ka igabas kòo nciis qáé-xg'ae sa nxáràè nem gaam qgái ba qanega hãa, a xgòre-kg'aièa tama, Krestem koe cúígam ko guu a séèa tcg'òóè khama.

¹⁵ Ncêe cáim ka igaba ães kòo Moshem *dis Tcgãya* sa nxáràè nem qgái ba tcáóa ne qàbia hãa.

¹⁶ Igaba ãem kòo khòè ba X'aigam koe kabise nem ko qgái ba tcg'òóè.

¹⁷ Me X'aiga ba Tc'êe Me e, i ãem X'aigam dim Tc'êe ba hàna koe kgoarasean hãa.

¹⁸ Igaba ta ko wèéa ta ga xgòre-kg'aièas kg'áis cgoa Nqarim di x'ààn x'ái. Eëm ko ma X'aigam ncêe Tc'êe ii ba gatá koe ma tséé khama ta ko ma kabise a Gam khama ii, a ko c'èes x'áàs koe guu a c'èes koe síí.

4

Pauloa xu Nqarim di qguàan úúa, góman di gàban koe

¹ *Nqarim di thòò-xama-máákuan* koe xae guu a ncêes tséés *Gam di* sa úúa hãa, domka xae xhõen-tcáo tama,

² igaba xae ko chòmsea hãa zi gúù zi saucgaekaguko zi kgoarasea hãase xguì. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba kàmakagu tama, igaba xae ko tseeguan tchànose x'ái, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne tcáóa ne koe q'ãa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae káà chibi xae e sa.

³ Igaba ncèè xгаа-xгаа xae ko qàè tchõàn kò *qanega c'èe ne koe* chòmsea hãa ne i gane ãe aagusea hãa ne koe chòmsea hãa.

⁴ Ncêem nqõóm dim nqári ba gane ãe dtcòm tama ne di tc'èean ntcùú-ntcuua hãa, nxãasega ne gha Krestem di x'áàko qàè tchõàn di x'ààn táá bóò ka, *Krestem* ncêe Nqarim *dis* ii sa úúa* ba.

⁵ Sixae ka xae xгаа-xгаа tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xгаа-xгаа, xae sixae Jesom domka gatu di xae qãà xae e.

⁶ Nqarim ncêe xg'ao máá: “X'áà ba méém ntcùúan q'oo koe x'áà,” témé ba kò Gam dim x'áà ba kúrú me tcáóa xae q'oo koe x'áà, a ko Krestem di kg'áian koe guu a Nqarim di x'ààn q'ãakagu xae e khama.

* **3:5:** *Sixae di qarian koe i guua hãa* - Gerika sa ko máá: “C'èe gúù ga xae úú tama ncêe gha kúrú xae e xae máá, ncêes tséé sa xae gha kgoana a kúrú,” témé e. * **4:4:** *Nqarim dis ii sa úúa* - Gerika sa ko máá: “Nqarim *dis* ii sa ii ba,” témé.

⁷ Igaba xae ncēe qguàan úúa hãa góman di gàban koe. Ncēes gúu sa ko x'ái, kaisase kaia hãa qaria ne Nqarim koe guua hãa sa, sixae ka tamase.

⁸ Qarika xae ko wèe za tcaòè, igaba xae tòmm-tommè tama; a ko nquu-nquuè, igaba xae bóòà xguise tama;

⁹ xgàràè xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'áma xae kò qáúè, igaba xae cg'òoa xgãàè tama.

¹⁰ Wèe x'aèan ncēe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcēéa hãa a ko caate cgoa, nxãasega i gha thēe Jesom di kg'òèan cgáé-q'ooa xae koe x'áise ka.

¹¹ Sixae ncēe kg'òèa hãa xaea wèe x'aèan ncēe kaga Jesom domka x'ooan tshàu q'oo koe hàna, nxãasega i gha Jesom di kg'òèan sixae dim cgáé-q'oom kaàkom koe x'áise ka.

¹² Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tsééa sa kúrú, igabas ko kg'òè sa gatu koe tsééa sa kúrú.

¹³ Góàèa i hãa a ko máá: “Dtcòmà ra hãa, a gaa domka kg'uia hãa,” témé. Gaam tc'èem èem dtcòmè dim cúí ba úúa hãase xae ko gataga thēe dtcòm, a ko gaa domka kg'ui,

¹⁴ a xae a q'ana hãa Gaam èe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa ba gha thēe Jesom cgoa ghùì xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óá xae e.

¹⁵ I kò *ncēe xgàrasean* wèe ga gatu domka kúrúse, nxãasega i gha èe i kòo Nqarim di cgómkuan tchoanàse a kái ne khòè ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qãè-tcaoa máá, nxãasegam gha dqòmè ka.

Gatá dis x'ãè-q'ooos nqarikg'ai di sa

¹⁶ Ncēes gúus domka ta xhõen-tcáoó tama. Eèta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgãáse igaba i ko tcáoó ta wèem q'uum ka kaba-kabàè.

¹⁷ Subu xgàrasean xòm x'aè dia ko kaisa a chõò tama x'áàn óága máá ta a khama, x'áàn ncēe ko wèes xgàrase sa kaisase nqáé e.

¹⁸ Eè hòò a bóòè tama zi gúu zi koe ta ko tcgáía ta qãea tòò, a ta a èe hòò a bóòè tama zi koe qãea tòò o tama khama. Eè ko hòò a bóòè zi ko xòm x'aè-coan cúí ga hãa, igaba zi ko èe hòò a bóòè tama zi chõò tamase hãa khama.

5

¹ Gatá di *tc'áróa ne* kgoara-cgae-q'ooos gaas koe ta nqõómkg'ai koe x'ãèa hãas khama ii. Igaba ncēè kgoara-cgae-q'ooan kò ko kòbèè ne ta q'ana hãa, Nqarim koe ta x'ãè-q'ooan úúa hãa sa. Ncēe x'áéa ne khòè tshàu ka kúrúè tama, a gha chõò tamase nqarikg'ai koe hãa.

² Ta ko ncēes *kg'òès* koe tshúu-tcaoase kg'ae, gatá di x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hãakaguèan ta xgónèa hãa khama,

³ nxãasega ta gha èe ta kò ko hãa a, ne cuiskaga bóòè naka qg'aè-cgaea hãa tite khama.

⁴ Qanega ta ncēes kgoara-cgae-q'ooos koe hàna x'aè ka ta ko tshúu-tcaoase kg'ae, kaisa thõðan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'òó cgaeè sa ta tc'èe tama, igabaga ta *x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa* hãakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha èe ko x'óó sa kg'òèan ka kaàkaguè ka.

⁵ Gaam èe ncēes tséé sa kúrúa máá taa hãa ba Nqari Me e, ncēe Gam dim Tc'èe ba x'áís khama ma máà taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúuàn gha tseegukaga hàà sa.

⁶ Gaa domka ta wèe x'aè ka kaisa tcoman úúa hãa, a q'ana hãa, èe ta tc'áróm koe x'ãèa hãa x'aè ka ta X'aigam koe x'áéan *úúa hãa sa, èeta ta ga ma qanega* gaan ka nquú ta a *igaba*.

⁷ Dtcòmè koe ta ko guu a kg'òè khama, èe ta ko bóòs ka tamase.

⁸ Ta kaisa tcoman úúa hãa, a ta a ko tc'èe, gatá di tc'áróan ta gha x'áéan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x'áéan koe hãa sa.

⁹ Gaa domka ta ko kaisase tc'èe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, *Gam cgoa* ta ga x'áéan koe hãa, kana ta ga *Gam ka* nquú ka hãa igaba.

¹⁰ Wèéa ta ga méé ta Krestem cookg'ai koe x'áise naka taa Gam ka xgàràè khama. Nxãaska ta gha wèéa ta ga ãe kg'ano ta hãa sa máàè, wèés gúùs ãe ta gatá di tc'áróan koe kúrúa hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshúù kana qãè sa.

Nqarim cgoa tòókua ne, Krestem koe guu a

¹¹ Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba méém q'áòè sa, khama xae ko khòè ne kúrú ne *chìbia ne koe tcóóse*. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóa xae qãè e sa, ra nqòòan úúa hãa, tcáóa tu koe tu gataga q'ana, tcáóa xae qãè e sa di i.

¹² Sixae gha gaicara dqomè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'èe ne hàna ncèe ko tchàa koe hàna zi gúù zi tchòà úú cgoaa ne, tcáóa ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x'ái tu u gatu gha sixae ka dqomse ba, nxãasega tu gha xqara mááse ka.

¹³ Ncèè tc'èea xae kò *koma* nxana hãa ne i Nqarim domka gatá ii. Igaba ncèè tc'èea xae kò *koma* tchàno ii ne i gatu domka gatá ii.

¹⁴ Krestem di ncàmku ne ko tcéè tcuì xae e khama. Xae ncèes gúù sa bóòà hãa: ncèè cúim khòèm *Krestem* kò wèé ne khòè ne x'óóa máána hãa ne, ne nxãaska wèéa ne x'óóa hãa sa.

¹⁵ Me Krete ba wèéa ta domka x'óóa hãa, nxãasega ne gha ãe kg'òèa hãa ne táá gane ka kg'òèa mááse ka, igaba ne gha kg'òèa máá Gaam ãe kò x'óóa máá nea hãa, a x'óóan koe ghùèa hãa ba ka.

¹⁶ Gaa domka ta ncèeska gatá cúí khòè ga nqòómkg'ai di tcgáían cgoa bóòà hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'èe x'aè ka ma Krete ba nqòómkg'ai di tcgáían cgoa bóòà hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatá hèéa tite.

¹⁷ Gaa domkam dìim wèém ãe Krestem koe hàna ba kabam nqòóm di me e. Ncíi zi gúù zia nqáéa hãa, zi wèé zi gúù zi ncèeska kaba zi i.

¹⁸ I wèéan ncèe Nqarim koe guua, Gaam ncèe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan máà xaea hãa, c'èe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka.

¹⁹ Ncèe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nqòóm di ne khòè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa tòóku, a kò táá gane di chìbian nxará tcàà, a ba a kò tchòàn ncèe tòókuan di máà xaea hãa.

²⁰ Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'aese naka tòóku, témé.

²¹ Krete ba kò cúí chìbi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatá domka kúrú Me, Me chìbian úú, nxãasega ta gha gatá Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

6

¹ *Nqarim cgoa* ko tsééa xg'ae xu khòè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncèe Nqarim di cgòmkuan hòòà tu gha táá káà hùì iise sée e ka.

² *Tcgãyas Gam dis koem ko Nqari ba máá:*

“Eém kò ko cgòmkuan dim x'aè ba hàà
ner kóm tsia hãa.

Eém kò ko kgoarakuan dim cám ba hàà
ner kòò hùì tsi,”

témé khama. Tseegukagam ncèeska cgòmkuan dim x'aè me e, a tseegukaga ncèeska kgoarakuan dim cám me e.

Paulom di qóm cgoa qgóókua ne

³ C'èe khòè gha sixae di tsééan ntcoe sa xae tc'èe tama, gaa domka xae c'èe gúù xgáè-kg'am m gha tòò tc'èe tama.

⁴ Igaba xae ko wèé gúàan ãe xae ko kúrú koe x'ái, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qáò tcáóan cgoa xae kò qómán q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hëé naka qóm zi xg'aeku zi koe hëéthëé e.

⁵ Xg'ámmè xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcãàè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'òòè, a xae a kò x'óm tama, a kò tc'òo ga tc'óo tama.

⁶ Sixae di q'anoan hëé naka q'ãa di tc'ëean hëé naka qáò tcáóan hëé naka qãèan hëéthëé ka xae *Nqarim di xae qãa xae e sa x'áí hãa*, Tcom-tcomsam Tc'ëem koe hëé naka tseeguan di ncàmkuuan cgoa hëé,

⁷ naka sixae di kg'uian tseegu di hëé naka Nqarim di qarian ka hëéthëé e. Tchànoan xae ncõo gàba zi khama ma úúa hãa, *x'ãa cgoa xae ko o kg'àòm x'òàm xòè di i*, naka *xgáèa ko máa xaean* dxàes x'òàs xòè di hëéthëé e.

⁸ Tcommèa xae kò hãa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko cóèè kana dqòmèè igaba *xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e*. Tshúù-ntcõa-kg'aolan khama xae kò ma qgóòè igaba xae ko tseeguan nxàe.

⁹ C'ëe ne khòè ne ka xae c'úuèa hãa, igaba xae kò *gatu ka q'ãaèa*. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'òèa xae hãa. Xgàràè xae kò ko, igaba xae kò cg'òòè tama.

¹⁰ Gatà ma xae kò ko ma thòò-tcaokaguè igaba xae kò wèé x'aè ka qãè-tcaoa hãa. Dxàua xae hãa igaba xae kò kái ne khòè ne qguùkagu. Cúí gúù ga xae kò úú tama igaba xae kò wèé gúàan ga q'òò.

¹¹ Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea.

¹² Tcáóa xae xae gatu koe tcëekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcëekg'ama hãa.

¹³ Tiri tu cóa tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'ái xae e xámse-kg'aman gatà ii i, ncëe xae sixae gatu koe úúa hãan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose

¹⁴ Táá méé tu gane ãe dtcòm tama ne cgoa cúíta noose joko ba tcèè guu. Ntama ia gha tchànoan ãe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hëé naka ntcúúan hëéthëé xg'ae, a cúís gúù sa kúrú?

¹⁵ Ntama ba ga ma Krete ba dxãwam* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòmà hãam khòè ba ãe dtcòm tamam cgoa tòóku?

¹⁶ Nqarim dim tempele ba ga ntama ma kúrúa mááseèa hãa nqárian cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'òèa hãam Nqarim di ta a ka. Ncëem kò Nqari ba máá:

“Tiri x'áéa ner gha *Tiri ne khòè* ne cgoa kúrú

a Ra a gha gane xg'aeku koe caate.

Gane dir Nqari Ra a gha ii,

ne gha gane Tiri ne khòè ne ii,”

témé.

¹⁷ Ke “tcg'oa gane xg'aeku koe

naka gane cgoa q'aa,”

tam Nqari ba méé.

A ba a máá:

“Táá c'ëe gúù q'ano tama qgóó guu,

nxãaskar gha qãèse hààkagu tu u.”

¹⁸ “A Ra a gha gatu ka Xòò Ra ii,

tu gha Tiri tu cóa tu ii,

cóá xu hëé naka cóá zi hëéthëé tu,”

tam X'aigam wèé qarian úúa hãa ba méé.

* **6:15:** *dxãwa* - Gerika sa ko “Beliare” témé.

7

¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncēe nqòòkagukuan ta úúa hãa, ke hàà naka ta wèés gúùs ãe ko gatá di tc'áróan hēé naka tc'ēea ta hēéthēé cg'uri-cg'uris koe q'ano-q'anose, naka taa tcom-tcomsas kg'òè sa cg'oèase kg'òè, Nqari ba q'áòà hãase.

Korinta ne ko komsana domkam Paulo qãè-tcaoa

² Gatu di tc'áoan xgobekg'ama máá xae e. Cúí khóè ga xae chibi kúrú cgae ta ga hãa, a xae a cúí khóè ga cg'ãèan koe tcãà ta ga hãa, kana xae c'ēe khóè kàa naka marian sèè cgae e ta ga hãa.

³ Chibi-chibi tu ur ko domkar ncēe gúùan kg'ui tama. Ncēer kò kg'aika ma bìrí tua hãa khamaga ma: *kaisase xae ncàm tua*, tu wèè x'aèan ncēe kaga tc'áoà xae koe hãa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'òè igaba.

⁴ Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hãa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu cgoa kaisase dqòmse, *tu* kaisa ntcàmkuan tíí koe úúa hãa, ra kái xháéan koe xae ga hãa igaba kaisa qãè-tcaoaan úúa hãa.

⁵ Eè xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan hòò khama, xae kò wèè x'aè ka xháéan q'oo koe hãa: tchàa za guua zi mēéku zi hēé, naka *tc'áoà xae* q'oo koe hànas q'áò sa hēéthēé di i.

⁶ Igabam kò Nqarim, ncēe ko gane ãe nqãaka hàna ne ntcàm ba, Titom di hàà-q'ooan ka ntcàm xae e.

⁷ Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii *ncēe kò ntcàm xae e*, igaba *xae kò thēé ntcàmmè* ãem *gatu ka bìrí xae hãa kg'uian ka: ntam* ma gatu ka ntcàmmèa sa. Tu ma xgónè tea hãas kam kò bìrí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka hēé, naka tu ma tééa máá tea hãas ka hēéthēé e, ra ko kaisase qãè-tcao.

⁸ Eètar kò ma tiris tcgãyas cgoa tshúù-tshuu-tcáo tu u, igabar ães *tcgãyas* ka chibi bóòse tama. Kg'aiar kò chibi bóòse, xòm x'aè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáo tu ua hãa sar ko bóò khama.

⁹ Igabar ncēeska qãè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáo tuar hãa domka tamase, igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò hēé tu u tu gatu di dàðan koe tcóóse domka. Nqarim q'áò ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thòò-thòò khama.

¹⁰ Nqarim q'áò di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóósean óága khama, i gatà ko hēé *khóèan* nxãas koe chibi bóòse tama, igaba i ko nqòóm di tshúù-tcaoaan x'ooan koe úú.

¹¹ Bóò, Nqarim q'áò di tshúù-tcaoaan gatu koe kúrú hãa sa: *hùia te ka tu kò qháé tu u*, tééa máá *te ka*, xgòàse *kg'uia máá te ka*, tcoma *te ka*, xgónèa *te ka*, tu ma máàse *tea* hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hēéthēé e. Wèés gúùs koe tu kàa chibi tu u sa tu x'áía hãa.

¹² Gaa domka ãer kòò góá máá tu u ka i kò chibiga ne kana chibi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áise Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchòà úúa hãa sa.

¹³ Wèé zi ncēe zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkus tc'amkg'ai koe kaisase qãè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóò me qãè-tcaoa hãa, gam di tc'ēea nea gatu wèè tu dian ka *kàba-kàbaèa* hãa khama.

¹⁴ Gatu kar kò gam koe dqòmse, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèés ãe xae bìrí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ãe xae kò Titom koe *gatu ka dqòmsea* hãa sa tseegu si i sa x'áía hãa thēé.

¹⁵ *Tiri x'áè-kg'áma nem kòò gatu koe úú ka* tu kò wèéa tu ga komsana me, a tu a kò q'áòan hēé naka cgùruan hēéthēé cgoa qãèse hàakagu me. Ncēe zi gúù zim ko tc'ēe-tc'ēese ka i ko gam di ntcàmkuan gatu koe càuse.

¹⁶ Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qãè-tcao.

Dtcòm-k'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

8

Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa

¹ Ncēeska, tíi qōe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áía hãa cgòmkuana ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ēe:

² Ncēeta noose kái zi kúrúa bóòku zi xháéan di zi koe ne hàna igaba i kò gane di qãè-tcaoaan cg'oè a ntcãa, ne kò ēeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qãè tcáóan di qguùan x'áí a máàku zi tcg'òó.

³ Gane kar ko nxàea tseegukagu khama a ko máá: ēe ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ēe sa nqáéa sa hēéthēé tcg'òó. Gane ka ne kò

⁴ qarika dtcàrà xae e, cgòmkuana dis máàkus cgoa ne gha c'ēe ne cgoa xg'ae a *Jutea di ne dtcòm-k'ao ne tsééa máá sa*.

⁵ A ne a kò táá ēe xae kò ma nqòòà hãa khama cúí ma kúrú, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a nxãwa Nqarim di tc'ēean koe guu a sixae koe máàse.

Paulo ba ko dtcòm-k'ao ne ntcàm, máàkua ne ne gha tcg'òó ka

⁶ Tito ba nxãakamaga ncēes máàkus cgòmkuana di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncēes tséé sa xg'ara-xg'ara sa.

⁷ Igaba ncēe tu ma wéé zi gúú zi koe ma kaisase qguùà hãa: dtcòmàn koe hēé, kg'uian koe hēé, q'ãan koe hēé, wéés kgoara-tcáós koe hēé, naka ēe xae xгаа-xгаа tua ncàmkuana koe ga hēéthēé, khamaga méé tu thēé ma ncēes máàkus cgòmkuana dis koe kaisase qguù.

⁸ X'áèa ner máà tu u tama, igabar ko kg'amaga ncēes sere-seres c'ēe ne ncēe kaisase hùì kg'oana hãa di sa x'áí tu u. Ncēem dàòm kar ko bóò, nta i ma gatu di ncàmkuana tseegu di i sa.

⁹ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgòmku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàu, Gam dis dxàus koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

¹⁰ Ncēe nqáéa hãam kurim ka tu kò tc'ãà a máàkuana tcg'òó tu tu u, a tu a kò tc'ēe tu kò khama máá. Ke tiri kàan komsana:

¹¹ Eē tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncēeska xg'ara, naka ēe tu ma tc'ēea khama ma xg'ara-xg'ara si - ēe tu ma úúa hãa khama ma máá.

¹² Khòè ba nta noose úúa hãa sa *Nqarim koe* gúú méé tama khama. Cgáés gúú si i, khòèm ko ēem q'òòà hãa zi gúú zi ka c'ēe sa tcg'òó kg'oana hãa ne. *Nxãaskam gha Nqari ba qãè-tcaoa máá* dùús wéés ēem ko tcg'òó sa.

¹³ C'ēe ne sãakagu, a gatu qómàn q'oo koe tcãà tu u sar tc'ēe tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'ēe:

¹⁴ ncēe x'aè ka tu gatu kaisase tc'ãòan úúa hãa, ke méé tu ēe tcàoa hãa ne cg'oè-cg'oea máá. Eē tu gha ko tcào x'aè ka ne gha gane kaisase tc'ãòan úúa hãa, a gha nxãasega ēe tu tcàoa koe cg'oè-cg'oea máá tu u. Ncēem dàòm ka tu gha cúíta noo,

¹⁵ ncēe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáèa a ko máá: “Gaam ēe kò káían *tcuù* ba kò táá kaisase tc'ãòan úú, me kò gataga gaam ēe kò cg'oròan *tcuù* ba táá tcào,” témèè khama.

Titoa xu ko Korinta koe tsééa úúè

¹⁶ Tc'ēe-tc'ēeses ncēer tíi úúa máá tua hãas khama ii sam Nqari ba Titom tcáó koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá.

¹⁷ Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà *sam gha kúrús* cúí sa dtcòm, igabam kò thēé *gatuam gha hùì tu u* sa tc'ēe-tc'ēesea máá, a ba a kò gam di ncàmàn ka bìrìsea hãa gatu koem gha síi sa.

¹⁸ Xae ko sixae ka qōese ba gam cgoa *gatu koe* tsééa úú, ncēe ko gam di tsééan qãè tchòàn xгаа-xгаа di koe wéé zi kereke zi ka koaè ba.

¹⁹ Ncêe zi gúù zi ka cúí tamase, igabam kò gataga thêe kereke zi ka nxará tcg'òóèa hãa, ncêe gha sixae cgoa xg'ae a gatu dis máàku sa *úú dis* tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha Nqari ba dqòmè ka, si sixae di tcáóan kgoarasea hãase hùi kg'oana hãa sa x'ái thêe ka.

²⁰ *Xg'ae a qòòs ka* xae ko q'òése, nxãasega i gha cúí khòè ga táá ncêes máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chibi-chibi xae e ka.

²¹ Tchàno zi gúù zi *kúrú sa* xae bìrìsea hãa khama. Nqarim tcgái q'oo koe cúí tamase, igaba khòèan tcgái q'oo koe ga hêéthêe e.

²² A xae a ko sixae ka qòese ba gatsara cgoa tsééa úú, ncêe kái q'oro kái zi dàò zi cgoa kgoara-tcáóam hãa sa x'ái xaea ba, me gataga ncêeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam hùi tu um gha sa kaisase kgoara-tcáóa máána hãa.

²³ A ncêe Titom xòè ka: tí ka c'êe me e, a tí cgoa tséé-kg'ao me e gatu koe. A ncêe c'êe tsara sixae ka qòese ga tsara *êe hãa cgoa mea tsara* xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'áè úú-kg'ao tsara a, Krestem koe ko dqòmèkuan óága tsara.

²⁴ *Gaa domka méé tu* ncêe xu khòè xu gatu di ncàmèkuan x'ái, nxãasega zi gha kereke zi *gatu di ncàmèkuan* bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqòmè sa.

9

Paulo ba ko gaia dtcàrà, marian gha tcg'òóè sa

¹ Qaase tama ia, góár gha máá tu u sa, hùikuan di tsééan ncêe ne ko Nqarim di ne khòè ne *Jerusalema di ne* tsééa máàè ka.

² Hùi ne tu gha sa tu kg'ónòsea máána hãa sar q'ana hãa khama, a ra a ko Maketonia di ne khòè ne cookg'ai koe gatu ka dqòmè, a ra a ko bìrí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu nciúsega, ncêe nqáéa hãam kurim koe ga guu a máàkuan tu gha tcg'òó sa kg'ónòsea máána hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòse sa *gaa koe* kái ne ghùi-ghuin-tcáóa hãa.

³ Ra kò *ncêes gúùs domkaga* gatá ka qòese ga xu gatu koe tsééa úú. Ncêer kò ma gatu ka ma dqòmè khamaga ma méé tu ma kg'ónòsea hãa sar ko tc'êe. Ncêe sa gha x'ái sa ii, chibiga tama xae gha hãa sa, gatu ka xae kò dqòmè ne.

⁴ A ncêe *gatu* koer kò ko c'êe ne Maketonia ne cgoa síí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòse ta ga hãa, ne xae gha kaisase saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úúa hãa khama. (Gatu di saucgaekaguan kar kg'ui tama...)

⁵ Gaa domkar kò bóò i ko qaase, tí qòe ga xu méér dtcàrà naka xu tc'ãà-cookg'ai te naka síí cgae tu u, naka xua síí bóò, êe tu nqòòkagua hãas máàku sa kg'ónòèa hãa sa. Igabar ko tc'êe, kgoara-tcáóase tu gha *gaas máàku sa* tcg'òó sa, chùiku tamase.

Marian tcg'òó a máà sa ko ts'ee-ts'eekg'aikuan óága

⁶ *Tc'êe-tc'êese* ncêe sa:

êe ko cg'orò cgùrian xhàrà

ba gha thêe cg'orò tc'òoan tcuù,

me gha gaam êe ko káise xhàrà

ba thêe kái tc'òoan tcuù.

⁷ Weém khòè ba méém êem gabá tcáóa ba koe ma bìrìsea hãa khama ma tcg'òó, tc'êe tama tcáó ka hêe naka chùiem ko domka hêéthêe tamase, Nqari ba gaam êe ko q'ano-tcáóse tcg'òó a máà ba ncàma hãa ke.

⁸ Nqari ba wèè cgómèkua nem gha káise máà tu u di qarian úúa hãa, nxãasega tu gha wèè x'áè ka wèè zi gúù zi koe, wèès êe tu ko qaa sa úúa máásea hãa ka, wèè zi tséé zi qãè zi tu gha nxãasega nqáéase kúrú ka.

⁹ Ncêe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi* koe ma góáèa a ko máá:

“*Khòèm Nqari ba ko q'áò ba* ko aba zi tsai-tsai

a êe dxàua hãa ne máà;

i gam di qãèan chòò tamase hãa,”

témèè khama.

¹⁰ Nqari ba ko xhàrà-kg'ao ba cgùrian máà, a ba a wèé khòèan tc'òoan máà. Gatagam gha gatu di *zi gùu zi càua* máà tu u cgùrian *khama ii zi* a gha kaikagu u, a gatu di qàèan koe guu a kái tc'òoan kúrú.

¹¹ Wèé za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèé za ga kgoara-tcáóa hãase máàkuan tcg'òò ka. Ne gha *Jerusalema di ne khòè ne* Nqari ba qãè-tcaoa máà, *gatu di zi* máàku zi xae ko *tcg'òóa máà ne x'aè* ka.

¹² Ncèe tu ko kúrús tséé sa Nqarim di ne khòè ne ko tcào sa tu gha cg'oè-cg'oea máà nes cúis tama si i, igaba kái ne khòè ne kúrú ne Nqari ba qãè-tcaoa máà si i thée.

¹³ Tséés ncèe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áía hãa sa gha dqòmkuian Nqarim koe óága. Krestem di qãè tchòan tu kò dtcòm, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khòè ne hée naka c'èe ne wèé ne hée thée aban tcg'òóa máà ka kgoarase.

¹⁴ Còrèa ne gha máà tu u, a gha xgònè tu u, cgòmkuian ncèem kò Nqari ba nqáéa hãase máà tua hãa domka.

¹⁵ Gam dis máàkus ncèe kg'uian cgoa nxàea tcg'òòè tites domka méém Nqari ba qãè-tcaoa máàè!

Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di ka kg'uia mááse (10-13)

10

¹ Tíía Paulo ra ko Krestem di qàèan hée naka qãè tcáóan hée thée ka dtcàrà tu u. Tíí ncèe gatu koer kò hàna ne *koma* kg'amka ii ra, igaba ncèe gatu cgoar kò hãa tama ne ko *koma* xgòàse kg'ui cgoa tu u ra.

² C'èe ne khòè ne ko máà, nqòóm ko ma tc'èe khama xae ko ma kg'òè, témé. Bòr ko ka i ko qaase, kaisase xgòàser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dtcàrà tu u, táá tu gha chùì ter ncèem dàòm koe tcàà sa.

³ Tseegu u nqòóm koe ta ga x'ãè sa, igabaga ta nqòóm di cauan cgoa x'ãàku tama.

⁴ Ncõo gàba zi ncèe ta ko x'ãà cgoa zia nqòóm di zi ncõo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúúan zi ga kòbe di qarian úúa hãa.

⁵ *Ncèe zi ncõo gàba zi cgoa* ta ko kàa-kg'ám zi hée, naka wèés gúús èe ko dqòmse sa hée thée kòbe, gaa zi ncèe ko khòè ne xgáè-kg'am zi Nqari ba q'ãan koe. Ta ko wèém tc'èe ba qgòó a qáé, a kúrú me me Kreste ba komsana.

⁶ Ncèe gatu di komsana-q'ooan kò tc'ãò hãa, ne ta kg'ónòsea máána hãa, wèém khòèm di komsana taman xgàra ne.

⁷ Gúúan di qáán cúíga tu ko bóò. Ncèe gatu ka c'èem kò Krestem di me e sa bìrísea hãa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hãa, sixae igaba xae thée gaam khama ma Krestem di xae e sa.

⁸ Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncèem X'aiga ba máà xaea hãa ka dqòmse igaba. Qarian ncèem kò máà xaea hãa, nxãasega xae gha tshàoa ghùì tu u, a táá kòbea q'aa tu u ka.

⁹ Tcgãya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'èe tama.

¹⁰ C'èe ne ko máà: “Paulom di zi tcgãya zia qarian úúa, a ko xgòàse kg'ui, igabaga ncèe cgáé-q'ooa ba kò gatá cgoa hàna nem qari úú tama, i gam di kg'uian cúí gúú ga méé tama,” témé.

¹¹ Gatà ii ne khòè ne méé ne bóò a q'ãa, èe xae ko tcgãya zi koe góá zi xae gha thée kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hãa, kana xae ga gatu cgoa hãa tama igaba xae sixae xae e sa.

Táá méé ta dqòmse guu

¹² Bèe xae ko, gane èe ko dqòmse ne cgoa nxárá xg'aesea ne, kana gane hànas téé-q'oos koe tòósea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'ãò-tc'ãose, a ne a ko gane ka nxárá xg'aese. Tsóágase ne gáé káà tc'èe nea!

¹³ Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos *kúru xae gha tsééan* di sa nqáéa hãase dqomse tite, igaba xae gha Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqomse, tc'ãò-tc'ãos ncêe gatu igaba tu gaas koe hãa sa.

¹⁴ Sixaea kò tc'ãà di xae e, Krestem di qãè tchòàn ko gatu koe úúa hãa xae. Khama xae c'ëem khòem kúrua hãa tsééan dim nqõóm koe tcãà tama. Nqari ba máà xae e tua hãa!

¹⁵ C'ëe ne khòè ne kúrua hãa tsééan koe xae nqáéase dqomse tama, igaba xae ko Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqomse, a xae a nqòòan úúa hãa, gatu di dtcòman gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchàakagu sa.

¹⁶ Nxãasega xae gha qãè tchòàn c'ëe zi xg'aeku zi gatu ka ncií za hãa zi koe síi xгаа-xгаа ka. C'ëem khòem ãem hãa qgái koe kúrua hãa tsééan koe xae dqomse tc'ëe tama khama.

¹⁷ Igaba ncêe c'ëem khòem kò dqomse kg'oana ne méém X'aigam koe dqomse.

¹⁸ Ncêe khòem kòo dqomse, nem tchànóm iise bóòè tama khama. Igaba ncêe X'aigam kò khòè ba dqom nem ko tchànóm iise bóòè.

11

Paulo ba hëé naka tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé e

¹ Tiri kàà tc'ëean koe tu ga qãò tcáo cgoa te sar ko tc'ëe; ke méé tu cgómna gatà hëé.

² Nqarim koe guua hãa taua ner úú cgoa tua hãa khama. Cúim khòem di séekua ner nqòòkagu tua, Kreste ba, nxãasegar gha cookg'aia ba koe tòò tu u ka, qanega xóé cgoaé tamas dxàe-coas khama ma.

³ Igabar ko q'áò, gatu di tc'ëea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, ãem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàe-qaea hãa khamaga ma.

⁴ Thamkase tu ko c'ëe khòèan koe máàse khama. Ncêe c'ëe khòèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncêe sixae qanega Gam ka xгаа-xгаа tu u ta ga hãam ka xгаа-xгаа, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'ëem ka tãá ba hòòà, kana tua sixae xгаа-xгаа tu u ta ga hãa qãè tchòàn ka tãán hòòà.

⁵ Tíi ko bóò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áè úú-kg'ao xu ncêe cgáé xu u *ta i ko mééè xu ka*.

⁶ Nxãatar ga ma kg'uian xгаа-xгааsea máá tama, igabar tc'ëega ra a. Ncêes gúù sa xae wèè zi dàò zi koe qãèse x'ái tua hãa.

⁷ Nqarim di qãè tchòà ner kò xгаа-xгаа tu u x'áè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòo cg'aré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chibi sa kúru?

⁸ C'ëe zi kereke zir *koma* xhùua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatua tsééa máá tu u zi.

⁹ A ãer kòo gatu cgoa hãa, a c'ëe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khòè ga qóm ba qgóókagu tama, ãer tcàoa hãas koe xu kò tíi qõè ga xu ncêe kò Maketonia koe guua hãa xu hùì te khama. Ra kò wèè zi dàò-kg'ám zi koe qgóósea hãa, táár gha qómá máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hëé.

¹⁰ Ncêer ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncêe dqomsean tiri Akaia di xu xg'aeku xu *ncêe gatu x'ãèa hãa xu* koe guu na chòòkaguèa hãa tite.

¹¹ Dùús domka *ra kò gatu koe hùian qaa tama?* Ncàm tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncàm tuar hãa sa!

¹² Khama ra gha ncêer kò kúru sa kg'ama kúru *a gatu di hùian qaa tite*, a gha nxãasega gaxu ãe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqomse xu sau-cgaekagu.

¹³ Eèta ii xu khòè xua tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu u, qàe-qaequan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'áè úú-kg'ao xu kúruèa hãa xu.

¹⁴ Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'áàn di ba kúruèa hãa khama.

¹⁵ Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qãà xu igaba xu kò tchànóan di xu qãà xu kúruèa hãa ne. Chòò-q'oos koe xu gha gaxu di tsééan khama ma suruta kabìè.

Paulo ba ko gam di xgàrasean ka dqomse

16 Gaicara ra ko kg'uian tiri kg'ui a ko máá: Táá méé i cúí khòè ga kàà tc'èer iise qgóó te guu. Igaba ncèè gatà tu kò ko hēé ne méé tu nxāaska kàà tc'ēm khòè ba tu ga ko ma qgóó khama ma qgóó te, nakar nxāasega tíí igaba thēé cg'árése dqòmse.

17 Ncēe dqòmsean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko kàà tc'ēe iise kg'ui.

18 Ncāaga i ko kái khòèan ga nqōóm di cauan cgoa dqòmse khamar gha tíí igabaga thēé dqòmse.

19 Tc'ēega tu u *sa tu ko bìrìse*, igaba tu ko ēe kàà tc'ēe ii ne cgoa qāè-tcaoa hāase tsééa xg'ae ná!

20 Khòèa ne kò qāan kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm tu u, a ko náà c'āa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a.

21 *Ncēe gúùan kúrú koe* xae kò kg'amka xae e, témé sar ko saucgae.

Igaba ncēe c'ēe khòèan kò bìrìsea hāa c'ēs gúùs ka i gha dqòmse sa ner tíí igaba bìrìsea hāa (kàà tc'ēm khòèm khamar ko ma kg'ui).

22 Hebera dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgōo-coa xua? Tíí igabar gaar ga ra a.

23 Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khòèm khamar ko ma kg'ui a ko máá:) *gaxu kar* cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tsééa hāa, a ra a gaxu ka kái q'oro qáéèa hāa, a gaxu ka kái q'oro qoaèa, a kái q'oro x'óó ka hēéa.

24 Juta ne kar 5 q'oro 39 tsaman qoaèa hāa,

25 nqoana q'oro ra kò *Roma ne ka tsam* xu cgoa qoaè, a ra a kò c'ēe x'aè ka nxōán cgoa xaoè, a ra a kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoaè, a ra a kò c'ēe x'aè ka koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé tshàam q'oo koe hāa.

26 Eēr kò káise caate a ko dàra kar kò kái zi tcabà zi koe tcāa: tshàan di zi, ts'āà-kg'aoan di zi, tiri ne khòè ne di zi, tāá zi qhàò zi di zi, x'áé-dxooan di zi, qāáka ka di zi, tshàa-dxooan di zi hēé naka tshúù-ntcōa di dtcóm-kg'aoan di zi hēéthēé koe.

27 Thōokaser kò tséé, a ra a thēé ko qómse tséé, ra kò kái ntcùúan x'óm tama, a xàbàa hāa, a cáma hāa, a ko kái-kg'aise tc'ōoan úú tama, a ra a kò qgàì, a qg'aè-cgaea hāa.

28 Wèé zi gúù zi oose ra ko wèé cáma ka qóman xám, wèé zi kereke zi tc'ēea máás tiris ka.

29 C'ēm khòèm kò kg'amka ii ner ko tíí igaba xámse a kg'amka. C'ēm khòèm kò chìbian koe tcāè ner ko tshúù-tcao.

30 Ncèè qaase i kò ko, dqòmser ga sa, ner gha gúù zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqòmse.

31 Nqarim ncēe X'aigam Jesom ka Xōò ba, ncēe ko chōò tamase dqòmè ba, nxāa ba q'ana hāa tshúù-ntcōar nxàe tama sa.

32 Damaseko koem kò tc'āà-cookg'aim x'aigam Aretasem dòm q'oo koe hāa ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kòre, nxāasegam gha qáé te ka.

33 Igabar kò x'áé-dxoom dim xhàrom kòm koe guu a q'ores q'oo koe hāase xòóè, a tshàu q'ooa ba koe nxàà tcg'oa.

12

Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqòmse

1 Dqòmse méers gúù si i, ēeta i ga ma cúí gúù qāè ga kúrúa máá te tama igaba. Ncēeskar gha X'aigam bóòkagu tea hāa zi x'ái zi hēé naka xgòre-kg'áise ko zi ka hēéthēé kg'ui.

2 Q'ana ra hāa Krestem koe hànám khòè ba, ncēe kò nqáéa hāa kurian 14 ka, sèè a kaisase tc'amaka hāam nqarikg'aim* koe úúèa hāa ba. (C'úua ra hāa, ncēes gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa† ii – Nqarim cúí ba q'anaa.)

* 12:2: *kaisase tc'amaka hāam nqarikg'ai* - Gerika sa ko máá: “nqoana dim nqarikg'ai ba,” témé. † 12:2: *x'ái sa* - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.

³ Ra ncëem khòe ba q'ana hãa (igabar c'úua hãa, ncëes gúu sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii – Nqarim cúí ba q'anaa)

⁴ ntam kò ma sèe a paradaisi koe úuè sa. Nxàèè tite zi gúu zim kò kóm, gúu zi ncëe khòean kgoara máàè naka nxàe tite zi.

⁵ Ncëem khòem kar gha dqòmse igabar tíi ka dqòmsea hãa tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii.

⁶ A ncèè dqòmser kòo ner káà tc'ëem khòe ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncëeska dqòmsea hãa tite, nxãasega i gha c'ëe khòean táá kaisase tc'ëea máá te ka, èe i ko tíi koe bóòs ka hëé naka èe i ko tíi koe kóms ka hëéthëé e.

⁷ Igaba méer táá kaisase kaikaguè guu ãer ko bóò zi x'ái zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxàm ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncëe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàe te, nxãasegar gha táá kaisase koase ka.

⁸ Ncëes gúus domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxãasegas gha tíi koe séèa tcg'òòè ka.

⁹ Igabam kò bìrí te a máá: “Tiri cgómkuu ne tc'ãò tsia hãa, *Tiri* qaria ne ko kg'amkan koe cg'oèase x'áise khama,” témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qãè-tcaoan cgoa dqòmse, nxãasega i gha Krestem di qarian tíi koe hãa ka.

¹⁰ Gaas gúus domkaga ra ko kg'amkan koe qãè-tcao, naka cóèkuan koe hëé, naka xháé zi koe hëé, naka xgàraku zi koe hëé, naka qóm zi koe hëéthëé e, *ncèè* Krestem domka zi kòo kúrúse ne. Eër kò kg'amka ii ner nxãaska qari ra a khama.

Paulo ba ko Korinta dis kerekes ka káise tc'ëe-tc'ëese

¹¹ Káà tc'ëem gúu bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méer ga kò koaèa hãas gúu si i khama. Gúu cgáér tama ra a ga ii, igabar èe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u *ta ko méé* xu ka nqãaka hãa tama.

¹² Tseegu dir x'áè úú-kg'ao *ra a* di zi x'ái zia kò gatu xg'aeku koe qáò tcáóan cgoa x'áíè, x'ái zi cgoa hëé naka are-aresa zi gúu zi cgoa hëé naka kaia hãa qarian cgoa hëéthëé e.

¹³ Cúis gúu sa tu kò c'ëe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíia táá qóm ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgómna ncëes chibi sa qgóóa máá te!

¹⁴ Ncëer ii kar nqoana dis dàra sar gha dàra tu u sa kg'ónòsea máána hãa. A ra a cuiskaga qóma máá tu ua hãa tite; èe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóan méé i gaan di xòòan táá tsééa máás gúu si i, igaba méé i xòòan gaan di cóan tsééa máá khama.

¹⁵ Ra gha kaisase qãè-tcaoa hãase wèés gúus ãer úúa hãa sa gatu koe tséékagu naka tíi ga ra hëéthëé e. Ncèè kaisaser kò ncàm tua hãa, ne tua gha gatu cg'arése ncàm te?

¹⁶ Ncëe tu ma dtcòmaa khamaga ma, táár kò qóm ba qgóókagu tu u sa, igabar kò *koma* kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u.

¹⁷ Ntama? A gaxu khòe xu ãer kò gatu koe tsééa úúa hãa xu ka c'ëem cgoa ra kò c'ëe gúu ga sèe cgae tu u?

¹⁸ Tito bar ko dtcàrà qòòm gha ka, a ko c'ëem dtcòm-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'ëe gúu ga sèe cgae tu u ii? Cúim tc'ëem cgoa tsam gáé kò tséé tama? Cúim dàò ba tsam gáé kò sèe tama?

¹⁹ A ncëe tu hãa ka tua kò tc'ëea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uia mááse, ta tc'ëea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ãem ga ma Kreste ba ma kg'uikagu xae e khama, si wèés gúus *èe xae ko góá a ko kúrú sa*, gatu di tshàoa ghùian di si i, ncàm-ncamsa tuè.

²⁰ *Gatu koe síia* ner ko q'ád. C'èedaokar ãer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hãa tite, tu gatu igaba èe tu kòo ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hãa tite. I gha c'èedaoka mèékuan hëé, taukuan hëé, xgóàn hëé, cèean hëé, cóèkuan hëé, c'amkuan hëé, bóòsean hëé naka kómku taman hëéthëé hãa.

‡ 12:3: x'ái sa - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.

²¹ Gaicara ra kòo sí nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'aré-cg'are te sar ko q'àò. Ra gha kái ne ãe kò nxãakamaga chìbian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chìbian koe ne kò táá tcoóse khama. Qanega ne q'ano taman hãé, cg'áràn hãé, naka cg'ãèan hãéthhãé koe hãa.

13

Còo di zi dqàèku zi

¹ Ncëea nqoana dis dàras ga si i ncëer ko gatu koe dàra sa. *Si ko Nqarim dis Tcgãya sa méé a ko máá:* “Cám kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'áma ne gha wèés kg'ui sa nxàea tseegukagu,” témé.

²⁻³ Eã nxãakamaga chìbian kúrú hãa ne hãé naka wèé ne c'ëe ne hãéthhëer ko dqàè; ãer kò cám di sa dàra nea kar kò ma dqàè ne khamagar ko ma ncëer káà iim x'aèm ka dqàè ne. Krete ba ko tíi koe kg'ui dis x'ái sa tu ko qaa ná? Eãr kò gaicara hàà ner gaa domkaga ncëe ne khóè ne cuiskaga bóò guua hãa tite. *Krete ba* gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa.

⁴ Gatàm kò ma kg'amkan koe guu a xgàuè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'òè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'òè, a tsééa máá tu u.

⁵ Gatu kúrú bóòse naka tua bóò dtcòmàn koe tu hàna sa; kúrú tu gatu bóòse. Bóò tu q'ãa tama Jeso Krete ba gatu koe hàna sa? Igaba ncëè kúrú tu kòo bóòse a ko tààè nem Jeso Krete ba gatu koe hãa tama.

⁶ Ra tcoman úúa hãa, bóò tu q'ana hãa sixaea kúrú bóòku sa tààa hãa sa di i.

⁷ Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'ëe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khóè ne gha bóò, kúrú bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncëes gúù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'ëe, ãe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, ãeta xae ga ma sixae tààèa hãa khama ii igaba.

⁸ Cuiskaga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrú máá.

⁹ Ncëè qari tu iis gúùs cúí sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, ãe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qòò si i.

¹⁰ Gaa domkar ko ncëer káà ii ka ncëe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha ãer kòo hàà ne táá hàà xgòàse kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncëe qarian máà tea hãa, tshàoar gha ghùì tu u ka, a táá tòà-q'aa tu u ka.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹¹ Còo dis ka, tíi qòe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi qãè, korèku tu, naka cúí tc'ëe ii, tòókuan cgoa kg'òè, nakam gha ncàmkuhan hãé naka tòókuan hãéthhãé òim Nqari ba gatu cgoa hãa.

¹² Gatu ka c'ëe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

¹³ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ko tsgámkagu tu u.

¹⁴ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuhan hãé naka Nqarim di ncàmkuhan hãé naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di hãa cgoakuan hãéthhãé méé i gatu wèéa tu gho hãa.

GALATIA NE Paulom dis tcgãya sa Galatia ne koe Tée-cookg'ai sa

Eë i ko Jesom di qãe tchõan tshoa-tshoa a ko xгаа-xгааè, a ko èe Juta tama ne ka cam tshàua mááè, kas kò tée sa xgoaba: khòè ba méém Juta iise kg'òè naka baà Moshem di x'áèan ko méé sa komsana naka baà q'ãe nqãa-qgai khòè, nxãaskam gha tseegu dim dtcòm-kg'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncées gúús cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gúù sa, Krestem koe dtcòm si i, gaas ka ta gha wèéa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'èe ne khòè ne hãa, Paulo ba ko ntcoe ne, a bìrisea hãa khòè ba méém gataga Moshem di x'áèan komsana naka baa nxãasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tcgãya sa kò góáèa, tseegu di dtcòmàn koes gha Galatia ne kabi ka, ncèe ko tshùù-ntcõa di xгаа-xgaan ka hòakaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao ba tam gha ma tciie di qaria nem úúa hãas ka kg'ui. A ba a kò nxàe, gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii dia Nqarim koe guua hãa, khama i khòèan koe guu tama sa, i gam di tsééan èe Juta tama ne khòè ne koe hãa sa.

Me kò nxãaska kg'ui sa ghùì, ncèe ko máá, dtcòmàn ka cúím ko khòè ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qãe tsééa nea khòè ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khòè ba qãe tsééan kúrú ka (3-4).

Chòò di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'ái, Krestem koe dtcòm sa ko ncàmkus ncèe ko kg'òèa ta kaba-kaba sa óága sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãe nqãa-qgai khòoku sa

- x'áèa ne

- kgoarasea ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)

- Nqarim di cgòmkuan di qãe tchõa ne (3-4)

- Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hëéthëé e (5-6)

Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, x'áè úú-kg'ao* ba kúrúèa hãa ra: khòè ne koe guu tamase, kana khòèm ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hëé naka x'ooan koe ghùì Mea hãam Nqarim Abom ka hëéthëé e.

² Tíí hëé naka wèé xu qõe xu ncèe tíí cgoa hãa xu hëéthëéa ko ncées tcgãya sa Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgòmkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa.

⁴ Ncèe ko gatá di chìbian domka máàse ba, nxãasegam gha ncèe x'aè dim nqõóm cg'ãè tc'èean dim koe kgoara tcg'òó ta a ka, ncèem ko ma gatá dim Nqarim Xòò ba ma tc'èe khama.

⁵ Chòò tamase méém dqòmè, Amen.

Cúísega tseegu ii qãe tchõa ne

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ Gatu kar area hãa! Eẽ Krestem di cgómkuan koe tciia óa tu ua hãa ba tu ncẽeta ma qháésega aagua hãa, a tãá tchõàn koe nxana,

⁷ ncẽe qãe tchõà tama a. Igaba i c'ẽe khóèan hàna ncẽe ko nqùu sa tcãà tu u, a Krestem di qãe tchõàn kàmakagu kg'oana.

⁸ Igabar *ko bìrí tu u a ko máá*: ncẽe sixae igaba kana nqarikg'ai koe guuam moengelem kò c'ẽe tchõàn xгаа-xгаа tu u, ncẽe sixae kò xгаа-xгаа tu u qãe tchõàn cgoa qõòà mááku tama a, ne méém chõò tamase xgàràè!

⁹ Ncẽe xae nxãakamaga mééa hãa khamagar ko ncẽeska gaicara méé a ko máá: ncẽe c'ẽem khóèm kò èe tu xгаа-xгааèa qãe tchõàn cgoa qõòà mááku tama qãe tchõàn xгаа-xгаа tu u ne méém chõò tamase xgàràè!

¹⁰ Khóè ne kar gha koaè sa ra koaé qaa kana Nqarim kaa? Kana ra ko khóèan qãe-tcaokagu sa qaa? Ncẽe qanega ra kò khóèan qãe-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa

¹¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'ẽe khama, tí qõe ga tuè, ncẽer kò xгаа-xгаа qãe tchõà nea khóèan koe guu tama sa.

¹² Khóèan kar máàè e tama khama, a *khóèan ka* xгаа-xгааè e tama, igaba ra Jeso Krestem ko tí koe x'áise koe guu a máàè ea.

¹³ Kóma tu hãa èer kò Juta dis dtcòm̃s koe hãa kar kò ma kg'òè sa khama: kaisase nqáéaser kò Nqarim dis kereke sa xgàrà, a kò cg'õoa dqùrì si.

¹⁴ A ra a kò Juta dis dtcòm̃s koe kái xu tiris tcáràs di xu ka còoka hãar Juta ra a, a kò èe ne kò sita ka tsgõose ga ne máà ta a cauan kaisase qgóóa qari.

¹⁵ Qanegar ábàè tama cookg'ai koem kò Nqari ba nxará tcg'òó tea. A ba a kò Gam di cgómkuan ka tciia óa te. I kò qãe-tcaokagu Me

¹⁶ Gam dim Cóa bam x'ái tea sa, nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Gam di qãe tchõàn xгаа-xгаа ka. Gaa x'aè kagar kò khóèan cgoa táá xg'ae,

¹⁷ a ra a kò gataga Jerusalema koe ga táá qõò, a èe xg'ao tí ka tc'ãà a x'áè úú-kg'ao ii xu koe síí, igaba ra kò Arabia koe qõò, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kabise.

¹⁸ Ra kò nxãaska nqoana kuri qãá q'oo koe Jerusalema koe qõò, a Petere† ba dàra, a síí 15 cáman gam cgoa x'áè.

¹⁹ Igaba ra kò cúim x'áè úú-kg'aom ga ba táá bóò, Jakobom oose, ncẽe X'aigam *Jesom* ka qõese ba.

²⁰ Bóò, Nqarim cookg'ai koer ko gaise, ncẽer góá máá tua hãa sa tshúù-ntcõas tama si i sa.

²¹ Kháókar kò Siria hẽe naka Kilikia hẽéthẽe di zi xg'aeku zi koe qõò.

²² Ra kò Jutea di zi kereke zi koe q'ãaè tama, ncẽe Krestem koe hãa zi;

²³ kg'amaga ne kò tí ka kómaa hãa i ko máá: “Gaam èe kò kg'aia xgàrà ta a ba ko ncẽeska dtcòm̃s ka xгаа-xгаа, ncẽem kò cg'õoa dqùrì sa,” téméè.

²⁴ Ne kò tí domka Nqari ba dqòm̃.

2

Paulom di tchõà ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'ẽe xu ka dtcòm̃mè

¹ Ra kò nxãaska 14 kurian qãá q'oo koe gaia Jerusalema koe qõò, Barenabasem cgoa hãase, a ra a kò thẽé Titom ga ba sèè,

² a *Nqarim ko x'ái te* sa xùri; a ra a èer kò tãá zi qhàò zi di ne xгаа-xгаа hãa qãe tchõàn gaxu cookg'ai koe síí tòó. Kaia ntcõò-q'ooan úúa hãa xu cgoar kò ncẽe sa cúia hãase nxàè; tsééan ncẽer ko wèé qaria te cgoa kúrú hãa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'ẽe tama khama.

† 1:18: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

³ Igaba Titom ncêe kò tí cgoa hãam ka i kò qaase tama, q'ãe nqãa-qgai khòem gha sa, Gerika me e kò ii igaba.

⁴ Igaba xu kò c'êe xu khòe xu kúrúe i gha sa tc'êe. Dtcòm-kg'ao xu khama xu ko ma qgóose, igaba xu tchõa qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko êe ta Jeso Krestem koe úúa hãa kgoarasean hàà bóò, nxãasega xu gha gaxu di qãan kúrú ta a ka.

⁵ Igaba xae kò x'aè-coam di kòm ga táá máà xu, nxãasega tu gha qãe tchõan di tseeguan úú ka.

⁶ Igaba gaxu êe tc'ãa-cookg'aian khama ko ma qgóoe xu - êe xu kò hãas téé-q'oo sa tí koe cúí gúu ga méé tama, Nqari ba khòe ne tãákase qgóo tama khama - êe xu khòe xua kò táá bìri te, cúí gúu ga ra gha *êer ko xгаа-xгаа qãe tchõan* koe càù sa.

⁷ Igaba xu kò bóò q'ãa, Nqari ba tíá máà tea hãa, qhàò zi di ner gha qãe tchõan xгаа-xгаа sa, ãem kò ma Petere ba máàna hãa khamaga ma, Juta nem gha qãe tchõan xгаа-xгаа sa.

⁸ Nqarim ncêe kò Petere ba tsééa hãa, me x'áè úú-kg'aom Juta ne ko qãe tchõan xгаа-xгаа ba ii, ba kò tí tséé te, x'áè úú-kg'aom táá zi qhàò zi di ne ko qãe tchõan xгаа-xгаа bar gha ii ka khama.

⁹ Xu kò Jakobo ba hêé, naka Petere* ba hêé naka Johane ba hêéthêé xu, ncêe kò nquu ba ko ghùì-ghui xu hìi xu iise séèè xu bóò q'ãa Nqari ba ncêes tséé sa máà tea hãa sa, a xu a tíá hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsam qgóo tshàu, dtcòmkuu xae hãa dis x'áís iise. Dtcòmkuu xae ko hãa ncêeta xae gha ma tsééa xg'ae sa: Sitsam gha táá zi qhàò zi di ne koe síí, xu gaxu Juta ne koe síí sa.

¹⁰ Cúís gúús dtcàrà xu kòò sa: êe dxàua hãa ne méé tsam qãese kòre si i, si kò gaas gúu sa tcáóa te koe tcãà kúrú sir gha sa.

Paulo ba ko Petere ba ntcoe

¹¹ Igaba ãem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò dtcòm-kg'ao ne cookg'ai koe ga ntcoe me, chìbia nem úúa hãa khama.

¹² C'êe xu khòe xu Jakobom ka tsééa óàèa xu ko hàà cookg'ai koem kòò táá zi qhàò zi di ne cgoa tc'òó, igaba êe xu ko hàà kam kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a tééa dìbi, a táá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase.

¹³ Gabá hêé naka c'êe xu Juta xu hêéthêéa kò tshoa-tshoa a êe xu q'ana hãa si qãe tamagúu sa kúrú, me kò Barenabasem ga ba gaxu di cg'ãè tsééan domka hòà cgoa xu.

¹⁴ Igaba ãer ko qãe tchõan di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wèéa ne cookg'ai koe ga Petere† ba bìrí a máá: “Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'òóan ka* táá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'òè, Juta ne dian ka tamase. Ka nxãaska dùú saa ncêe tsi ko qhàò zi di ne chùì, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?” témé.

¹⁵ Abà nqais koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncêe chìbi-kg'ao *ta ko ma tcièe* ne.

¹⁶ Igaba ta q'ana hãa, khòe ba x'áèan komsana ka tchànòom iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòmàn ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thêé Jeso Krestem koe dtcòmà hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòmòs ka tchànò ta iise bóòè ka, x'áèan komsana ka tamase; x'áèan komsana kam cúím khòem ga ba tchànò iise bóòè hãa tite khama.

¹⁷ Igaba ncêe Krestem koe *dtcòmàn ka* ta kò tchànò ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncêe chìbi-kg'ao ne ta ko ma tcièe ne*. Kháé êe sa ko nxãaska máá, Krete ba chìbian dim tséé-kg'ao Me e, *êe ko kúrú ta a ta chìbi-kg'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si i!

¹⁸ Ncêe c'êem khòem kòò ãem kobe a hãa sa gaia tshàoa ghùì, nem ko chìbian kúrú.

¹⁹ X'áèa ner *kg'òèa máá tama* khama, igabar x'áèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba kg'òèa máá ka. Krestem cgoar xgàuèa,

* **2:9: Petere** - Gerika sa ko “Kefase” témé. † **2:14: Petere** - Gerika sa ko “Kefase” témé.

²⁰ ra tí ncēeska kg'òèa hãa tama, igabam Krete ba tí koe kg'òèa hãa; ra ncēer ko cgàam koe kg'òès kg'òè sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòmàn koe kg'òè, ncēe kò ncàm tea, a tí domka máàsea ba.

²¹ Ncēè khòèm kò ko *cgómkuan ka tamase, igaba* x'àèan koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Krete ba nxãaska kg'amaga káà hùise x'óóa hãa. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di *cgómkuan dxùukg'ai* za tòóa hãa tite.

Nqarim di *cgómkuan* di *qãè tchõà* ne (3–4)

3

Dtcòm sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me e

¹ Gatu káà tc'èe tu Galatia tuè! Dìina gáé tsoò tua hãa? Gatu ncēe tcgái q'ooa tu koe gam kò Jeso Krete ba qãèse x'áise xgàuèam hãa sa tu!

² Cúis gúù sar gatu koe q'ãa kg'oana: x'àèan komsana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò, kana èe tu kóma hãa *qãè tchõàn* koe dtcòmòs kaa?

³ Tsóágase tu gáé káà tc'èe tua! *Tcom-tcomsam* Tc'èem cgoa tu tshoa-tshoaa hãa, ka tua ko ncēeska cgàam *di cauan* cgoa chòòkagu?

⁴ A hùì úú tamase tua kaisase xgàrasea hãa? Kháé tseegukaga ia kò hùì úú tama?

⁵ Gaam èe ko *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba máà tu u, a ko gatu xg'aeku koe are-aresa zi tséé zi kúrú ba koáé x'àèan tu ko komsana domka gatà hēé? Kháé ba gáé èe tu kóma hãa *qãè tchõàn* koe tu dtcòmà hãa domka gatà hēé tama?

⁶ Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm, a ba a kò tchànòom iise bóòè!

⁷ Ke nxãaska kóma q'ãa, èe dtcòm sa úúa hãa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa.

⁸ *Nqarim di zi Tcgãya* zia kò nxãakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tãá zi qhàò zi di ne dtcòmòs koe guu a tchàno ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahama ba kámága qãè tchõàn máá, a máá: “Wèé zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'eekg'aiè,” témé;

⁹ khama gane èe dtcòmàn úúa hãa nea kò dtcòmà hãam Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'eekg'aiè.

¹⁰ Wèé ne èe x'àèan komsanan ka ko *tchàno ne iise bóòè kg'oana* nea cgúisea hãa; *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèé x'aè ka èe X'àèan dis Tcgãyas koe góásea hãa zi gúù zi wèé zi kúrú tamam khòè ba cgúisea hãa,” témé khama.

¹¹ X'áise i ko, cúim khòèm ga ba x'àèan ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hãa sa; *Nqarim di zi Tcgãya zia ko máá*: “Eè tchàno ii ba gha dtcòmòs koe guu a kg'òè,” témé khama.

¹² Igaba i x'àèan dtcòmàn koe guu tama, a ncēe koe guua, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khama a ko máá: “Eè ko ncēe zi gúù zi kúrú ba gha gazi koe guu a kg'òè,” témé.

¹³ *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèém khòèm èe ko hìis koe tceèè ba cgúiea hãa,” téméè khamam kò Krete ba gatá domka cgúie. A ba a kò ncēeta hēéan ka x'àèan dis cgúikus koe x'ámá tcg'òó ta a.

¹⁴ Nxãasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Jeso Krestem koe guu a tãá zi qhàò zi di ne koe tcãà ka, ta gha nxãasega dtcòmòs koe guu a èe ta kò nqòòkaguèa hãam *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò.

X'àèan hēé naka nqòòkagukuan hēéthéé e

¹⁵ Tí qõe ga tuè, wèé cáim dis sere-sere sar gha tséékagu. Khòè ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hãa ne i cúí khòè ga kobe si, kana c'èe gúù ga gaas koe càua hãa tite.

¹⁶ Nqòòkaguku zia kò Abrahama ba hēé naka gam ka cóáse ba hēéthéé tsara biríèa hãa. Si *Nqarim dis Tcgãya* sa ncēeta méé naka máá: “naka gam ka cóáse ga XU hēéthéé e,” témé tama naka sa kái xu nxàe, igabas ko máá: “naka cóáse BA hēéthéé e,” témé, a ko cúí ba nxàe, ncēe Krete ii ba.

17 Ncēe sa nxàer kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hãa, i x'áèan 430 kurian qãá q'oo koe hààraa. Ncēe x'áèa ne ães qáé-xg'ae sa kòbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa kaàkagua hãa tite.

18 Ncēe Nqarim dis máàkus kò x'áèan koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòòkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòòkagukus koe guu a Gam di cgómkuan ka Abrahamama ba máà a.

19 Nxãaska x'áèan di tsééa nea dùú saa? Tcãàèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'ái*, chìbian kúrú sa dùú si i sa ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam* ka Cóáse ba síi hàà, ncēe kò nqòòkagukus koe nxàèa ba. Moengele xu ka i kòo qòòkaguè, *Moshem* ãe ko nqáè koe hãam koe guu a.

20 Igaba ãe nqáè koe hãa ba cúis xg'aes cgoa cúí tsééa tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

Qãan hēe naka cóán hēéthēe e

21 Kháé nxãaska ia x'áèan Nqarim di zi nqòòkaguku zi cgoa qòòa mááku tama? Nxãas tama si i! Ncēe kg'òè sa ko óá di qarian úúam x'áèm kò hàna hãa, nem ga kò khòè ba tseegukaga x'áèan komsana koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguèa khama.

22 Igabas ko *Nqarim* dis Tcgãya sa nxàea tseegukagu, wèem nqòó ba chìbian koe hãa sa, nxãasegas gha ãe kò nqòòkaguèas abas ncēe ko Jeso Krestem koe dtcòmman koe guu a máàè sa, ãe ko dtcòm ne máàè ka.

23 Igaba dtcòmms ko hàà cookg'ai koe ta kò x'áèan ka qgóó a qáèèa hãa, nxãakg'aigas gha síi ncēe ko hààs dtcòm sa hòèè ka.

24 I kò gaa domkaga x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síi Krete ba hàà*, nxãasega ta gha dtcòmms koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóòè ka.

25 Si gaas dtcòm sa hààraa, i ncēeska x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a tama.

26 Wèéa tu ga dtcòmms koe guu a Jeso Krestem koe Nqarim di tu cóá tu u khama.

27 Wèéa tu ãe kò Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa tua Krete ba hàna khama.

28 Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãà ba kana qãà tama ba hãa tite, me kg'áò ba kana dxàes ga sa hãa tite, wèéa tu ga Jeso Krestem koe cúí tu u khama.

29 A ncēè Krestem di tu kò ii, ne tu nxãaska Abrahamam di tu cóá tu u, a tu a ãe kò nqòòkaguèa hãas x'ais di tu q'òò-kg'ao tu u.

4

1 Méé ra ko sa: ãe gha ko hàà x'aian q'òòm kò cóá ba ii nem gha hàà kg'amaga qãàm khama ma séèè, ãetam ga ma wèé zi gúù zi q'òòa hãa igaba.

2 Tchàno-tchanoku-kg'ao xu hēe naka qòòkagu-kg'ao xu hēéthēe dòm q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xòòm ka tòòèa hãam x'aè ba síi hàà.

3 Ncēm dàòm ka ta gatá igaba thēé, ãe ta kò cóá ii, ka kò nqòóm di qarian di ta qãà ta a.

4 Igaba ãem ko x'aè ba cg'oè kam kò Nqari ba Gam dim Cóá ba tsééa úú, khòès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòm q'oo koe kg'òèa hãa ba,

5 síim gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim* di ta cóá ta ii di qarian hòè ka.

6 Me kò Nqari ba cóá tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'èe ba tsééa tcg'òó, Me síi tcáoá ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: “Aboè, gatá ka Xòò Tseè,” témé.

7 Khama tsi ncēeska gaicara qãà tama, igaba tsi cóá tsi i, a cóá tsi kò ii ne tsi gataga thēé Nqarim koe guu a q'òò-kg'ao tsi i.

Paulo ba Galatia ne dis téé-q'os ka area hãa

8 Kg'aia, ncēe tu kò Nqari ba c'úua hãa x'aè ka tu kò gúù zi ncēe nqári tama zi di tu qãà tu u.

* 3:24: Me nxãakg'aiga síi Krete ba hàà - kana “a ko Krestem koe úú ta a”.

⁹ Igaba tu ncēeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: “Nqarim ka tu q'ãaèa hãa,” témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqõóm di qarian ncēe kg'amka, a cgóm-cgomsa koe gaicara kabise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãà kg'oana?

¹⁰ C'ēe cáman hēé, naka nxoean hēé naka x'aèan hēé naka kurian hēéthēé tu xaèa kg'ónò a ko kōè zi kúrú.

¹¹ Q'áòkagu te tu ko! Eēr gatu koe kúrú hãa tsééa ne káà hùì khamaga i ii domka.

¹² Tíí qōe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíí khama méé tu ii, témé, tíí igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'ãè ga tu kúrú cgae te tama.

¹³ Q'ana tu hãa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòo kg'aia qãè tchõàn xгаа-xгаа tu u sa.

¹⁴ Eēta i kò ma tiri tcìlan kúrúa bóòa tu di ii, igaba tu kò táá ntcoe te ga hēé, a xguì te ga hēé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qãèse hàakagu te, Jeso Krestem khama ma.

¹⁵ Gatu di qãè-tcaoa ne ncēeska ndaa? Tíí ga ra gha nxàea tseegukaga a máá, kgoanase i kò ne tu ga tcgáia tu nxòbea tcg'òó, a máà te, témé.

¹⁶ A ncēeska ra gáé gatu dim cg'õo-kg'ao ba kúrúsea, ncēer ko tseeguan bìrí tu u ka?

¹⁷ Eē xu tshúù-ntcõa-kg'ao xua qãèm dàòm ka tcãà-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa sixae cgoa q'aa-q'aa tu u si i, nxãasega tu gha tcãà-tcaoa máá xu ka.

¹⁸ I wèè x'aè ka qãès gúùs koe tcãà-tcaoan qãè e, tíí kò gatu cgoa hãa ne cúí tamase.

¹⁹ Tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn di thõòan koe hãa, Me gha nxãakg'aiga síí Kreste ba gatu koe kúrúse!

²⁰ Nta ra ko ma tc'ēe, ncēeskar ga gatu cgoa hãa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kabì! Gatu kar area hãa khama.

Hagare sa hēé naka Sarah sa hēéthēé e

²¹ Bìrí te tu, gatu ncēe x'aèan dòm q'oo koe tu gha hãa sa ko tc'ēe tu: a x'aèan tu komsana tama?

²² Góásea i hãa a kò máá, Abrahama ba ko cáàm cóá tsara úúa hãa, me c'ēe ba qãàs di me e, me c'ēe ba gam dis khóès kgoarasea hãas di me e, téméè.

²³ Igabam kò qãàs dim cóá ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea hãas khóès dim cóá ba nqòòkagukus koe guu a ábàè.

²⁴ Ncēe zi gúù zia gha x'áís iise séèè: ncēe sara khòè sara cáàm sara qáé-xg'ae sara a; c'ēe sa Sinai dim xàbìm dis x'ái si i, a ko hàà gha qãàn kúrú cóán ábà, si nxãa sa Hagare si i.

²⁵ Si Hagares ncēe sa Sinai dim xàbìm Arabia dim nqõóm koe hànám dis x'ái si i, a Jerusalema dis x'ái si i; gas di ne cóá ne cgoas xg'ae a qãà si i khama.

²⁶ Igaba tc'amaka hãas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xòò si i.

²⁷ Góásea i hãa khama a ko máá:
 “Qãè-tcao, sáá ábà tama si khòè seè,
 qãè-tcaoan ka q'au,
 sáá ncēe ábàn di thõòan koe hãa tite si;
 ēe aaguèas khóès di cóá nea
 ēe sééa hãas khóès dian ka kái i khama,”
 téméè.

²⁸ Ncēes Jerusalema sa gatá ka xòò si i khamaga tu gatu, tíí qōe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòòkagukus di tu cóá tu u.

²⁹ Igaba ēem x'aèm kam kò ēe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, ēe Tc'ēem koe guu a ábàèa ba xgàra; si ko gatá iis gúù sa ncēe zi cáàm zi kaga igaba kúrúse.

³⁰ Igaba sa ko Nqarim dis Tcgãya sa nta méé? Ncēetas ko méé a ko máá: “Xhàiaigu qãà sa hēé naka gaas dim cóá ba hēéthēé e! Qãàs dim cóá ba cuiskaga ēe kgoarasea hãas khóès dim cóám cgoa xg'ae naka q'òò hãa tite ke,” témé.

³¹ Gaa domka, tíí qōe ga tuè, qãàs di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hãas khóès di ta cóá ta a.

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hēéthēé e (5–6)

5

Krestem koe kgoarasea hãa ne

¹ Kreste ba kò kgoara ta a, nxãasega ta gha kgoarasease hãa ka; gaa domka méé ta nxãaska qarika téé, naka taa qãàn dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

² Komsana! Tíí, Paulo ra ko bìrí tu u a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòòè tu kòo nem Kreste ba gatu koe cúí hùi ga úú tama, témé.

³ A ra a ko wèém khòèm ãe q'ãe nqãa-qgai khòòèm gha sa máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxãaska méém ãe i ko x'áèan méés wèé sa kúrú sa.

⁴ Gatu ncêe x'áèan *komsana* ka gha tchàno tu iise bóòè tua Krestem koe guu a q'ãea tcg'òòèa; cgómkuan tu cg'áé guua.

⁵ Tc'ëem koe ta ko guu a dtcòmè koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãà khama.

⁶ Q'ãe nqãa-qgai khòòè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòòè tama sa Jeso Krestem koe cgáé tama, igaba ncàmè koe ko tséés dtcòmè si i.

⁷ Qãèse tu kòo qàò, ka ia dín xgàè-kg'am tua hãa tseeguan komsana ne?

⁸ Eèta iis xгаа-xгааку sa Gaam ãe ko tcii tu um koe guu tama.

⁹ Cg'áré pére gãe-gãe ne ko kái pérean kúrú i gãe.

¹⁰ X'aigam koer tcoman úúa hãa, cuiskaga tu c'ëe dàò ga sèea hãa tite di i; me gha gaam ãe ko nqùu sa tcàa tu u ba gam dis xgàrase sa xám, dím ga igaba.

¹¹ Igaba, tí qõe ga tuè, ncèe xгаа-xгаа ra kòo, a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòoku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxãaska dùús domka xgàraèa máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus *ka xгаа-xgaan* xg'ore sa ghùu tama.

¹² Eè ko tcg'ome tcúú tu u xu khòè xu méé xu qõò naka sí q'ãe khòo-kg'aiè sar ko tc'ëe!

¹³ Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tí qõe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táá cgàam di zi tséé zi koe tcàa guu; igaba méé tu ncàmè kuan koe guu naka gatu ka c'ëean tséèa máá.

¹⁴ Wèé x'áèa ne ko cúím x'áè-kg'ám koe nxàèè a ko máá: “Tsáá ka c'ëe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé khama.

¹⁵ Igaba ãe tu kòo kaáku a ko kaá kg'ooku, ne méé tu q'õése naka tua gha gatu ka c'ëe ne ka táá cg'òòè guu.

Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'òè sa hëé naka cgàam di tsééan hëéthëé e

¹⁶ Igaba ra ko máá: *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka méé tu tcèè tcuèè naka tua cgàam ko tc'ëe sa táá kúrú guu, témé.

¹⁷ Cgàam ko qaa sa ãem ko *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba qaas cgoa qõòa mááku tama khama, si Tc'ëem ko qaa sa cgàam dis cgoa qõòa mááku tama; ncèea ne ko x'áàku khama, nxãasega tu gha ãe tu ko tc'ëe sa táá kúrú ka.

¹⁸ Igaba ncèè *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka tu kò tc'ãà-cookg'aièa hãa ne tu x'áèan dòm q'oo koe hãa tama.

¹⁹ Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'árà a, naka cg'ãè zi tséé zi hëé, naka cg'urian hëé,

²⁰ naka kúrúa máàseèa hãa nqàrian dqòmàn hëé, naka tsoòan cii hëé, naka hòrekuan hëé, naka xg'orean hëé, naka tauan hëé, naka xgòàn hëé, naka cèèan hëé, naka kómku taman hëé, naka dtcòò zi cgoa q'aa-q'aasean hëé,

²¹ naka chùikuan hëé, naka nqàrea hãa ne hëé, naka qarika kg'ààn hëé, naka ncêe zi gúú zi khama ii zi hëéthëé e. Ra ko ncèeska bìrí q'ãa-q'ãa tu u, ncèer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: èeta ii zi gúú zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'òòà hãa tite, témé.

²² Igaba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'áróa ne ncàm si i, naka qãè-tcaoan hëé, naka tòókuan hëé, naka qàò tcáoan hëé, naka qãè tcáoan hëé, naka qãèan hëé, naka tcom-tcomsan hëé,

²³ naka tc'aua hãan hêé, naka qãè qgóósean hêéthêé e. Eêta ii zi gúù zi koe i x'áèan tséé úú tama.

²⁴ Ne gane êe Jeso Krestem di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xámse-q'oo zi hêé naka gaam di zi tc'êe zi hêéthêé cgoa.

²⁵ Ncêè Tc'êem ka ta kò kg'òèa hãa, ne méé ta Tc'êem cgoa qõòà te si i.

²⁶ Táá méé ta bóòse gúù kana ghãaku di ii guu, kana chiiku di ii guu.

6

Wèém khòè ba qãèan kúrúa máá ne

¹ Tíí qõè ga tuè, ncêè c'êem khòèm kò cg'ãèan kúrú ka qgóòèa hãa, ne méé tu gatu ncêè *Tcom-tcomsam* Tc'êe ba úúa hãa tu tc'ausase úúa tcg'òò me. Tsáá igaba méé tsi kòrese a hãa naka tsia táá chìbian koe tcãà guu.

² Gatu di zi xgàm zi tu xgàma hùiku, naka tua gha ncêem dàòm ka Krestem di x'áèan komsana.

³ A ncêè c'êem khòèm kò tc'êea máá, gúù cgáé me e, ta tc'êea hãa, gúù cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese khama.

⁴ Wèém khòè ba méém gam di tsééan qãèse bóò. Qãè kò ii nem gha nxãwa koase, c'êem khòèm cgoa tòóa xg'aese tamase.

⁵ Wèém khòè ba méém gam di xgàm sa dcêéa mááses gúù si i khama.

⁶ Eê ko *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaaè ba méém gam dim xgaa-xgaa-kg'aom cgoa wèé zi gúù zi qãè zi xg'aea máá.

⁷ Táá méé tu qàe-qaèe guu: Nqari ba cuiskaga ncoiè tite ke; wèés gúùs êem ko khòè ba xhàrà sa, nxãa sam gha gataga thêé tcuù khama.

⁸ Me gha gaam êe ko gam di cgàan koe xhàrà ba, gaam cgàam koe ga guu a kòbea cg'òo sa tcuù; igaba gaam êe ko *Tcom-tcomsam* Tc'êem koe guu a xhàrà ba gha *Tcom-tcomsam* Tc'êem koe guu a chòò tamas kg'òè sa tcuù khama.

⁹ Ke hàà naka ta qãèan kúrú ka táá xhòekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm ka ta gha tcuù ke, ncêè kaàn tcáo tama ta kò hãa ne.

¹⁰ Gaa domka, ncêe ga ta x'aè ba hòò hãa, ke hàà naka ta wèé khòèan koe qãèan kúrú, kái-kg'aise êe dtcòmè dim x'áém di ne koe.

Còò di zi dqàèku zi hêé naka tsgàmku zi hêéthêé e

¹¹ Bòò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncêer ko *ncêeska* tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

¹² Gane êe ko chùì tu u q'ãe nqãa-qgai khòè tu gha ka nea ko cgàam koe qãè-qgóósean cúíga tc'êe, nxãasega ne gha Krestem di xgàus domka táá xgàràè ka.

¹³ Gane êe q'ãe nqãa-qgai khòèèa nea gane ka x'áèan qgóóa qari tama khama, igaba ne ko tc'êe gatu méé tu q'ãe nqãa-qgai khòèè sa, nxãasega ne gha gatu dim cgàam koe dqòmèe ka.

¹⁴ Igaba tíí ka, cuiskagar c'êes gúùs koe dqòmèsea hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqõó ba xgàua mááèa, ra tíí nqõó ba xgàua mááèa.

¹⁵ Q'ãe nqãa-qgai khòèè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòèè tama sa gúù méé tama khama, igabam ko Nqari ba kabas kg'òè sa kúrúa máá ta a*.

¹⁶ Tòókuan hêé naka thòò-xama-máákuan hêéthêé méé i gane êe ko ncêem x'áè-kg'ám ba xùri ne cgoa hãa, *gane hêé* naka Nqarim di ne Iseraele ne hêéthêé e.

¹⁷ Còò di ka méé i c'êe khòè ga táá cg'ãèan kúrúa máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ke.

* **6:15:** *kabas kg'òè sa kúrúa máá ta a* - Gerika sa ko c'êe zi kg'ui zi tséékagu ncêe ko máá: "kabase kúrúèa hãam nqõóm" khama ma, témé zi.

¹⁸ Cgómkuan X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu dim tc'ẽem cgoa hãa, tí qõe ga tuè.
Amen.

EFESO NE Paulom dis tcgãya sa Efeso ne koe Tée-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khòè nem góá máána hãa sa tc'ãà dis ka ko Nqarim dis tc'ëes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ëe, wèés gúùs òe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé gha Krestem koe xg'ae a cúis gúù sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thëé Nqarim di ne khòè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ëe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúis gúù sa ii sa.

Tc'ãà di xòèan tcgãyas di koem ko Paulo ba cúis iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòè ne ma nxàrá tcg'òó sa hëé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chibia ne qgóóa máàe a kgoaraès ka hëé, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ma máàkuès ka hëéthëé e.

Cám dim xòem koem ko nxàrá-kg'ao ne bìrí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqõómkg'ai koe kg'òè sa.

Tãáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'áí, Nqarim di ne khòè ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúis gúù sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Kreste ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Kreste ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a sèèès kos khòès khama ii, me Kreste ba khòès dim Khòè Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wèè zi gúù zia ko Krestem di x'áàn koe guu a bóòè: Gam di ncàmkuàn hëé, naka dàò-a-máákuàn hëé, naka chibian di qgóóa-máákuàn hëé, naka cgómkuàn hëé, naka q'ano-q'anokuan hëéthëé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áro me e, Me Kreste ba Tcúú Me e
  - Krestem di zi qguù zi
  - (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
  - Nqarim dis tc'ëe sa
  - tòókua ne
  - cúis gúù sa ii
- Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Kreste ba hëé naka kereke sa hëéthëé e (1-3)
  - Kãbas kg'òè sa Krestem koe (4-6)

Kreste ba hëé naka kereke sa hëéthëé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama.

Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hãa ner ko *ncëes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgómkuàn hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

³ Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncëe kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgái zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ëem di wèè cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba.

⁴ Nqõóm kúrúè tamás cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxàrá tcg'òó mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe kàà chibi ii ka.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁵ Ncàmkuan cgoam kò bóòà tcg'òó a nxàea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, ãem kò ma tc'ëea hãa a ma ncàma hãa khama,

⁶ nxãasega ta gha x'áàko cgómkuan Gam di dqòm ka, ncẽem *Gam dim Cóám* ncàmam hãam koe kgoarasea hãase máa taa a.

⁷ Krestem koe ta chìbian di qgóóá-máákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuan dis qguùs koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama.

⁸ Cgómkuan ncẽem tchààse máa taa hãa a, wèé tc'ëean Gam di cgoa hëé naka bóòà q'ãan cgoa hëéthëé e.

⁹ Nqari ba kò Gam di zi tc'ëe zi chómsea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ãem kò ma *Krestem* koe guu a ncàma hãa khama ma:

¹⁰ Eẽm Nqari ba nxará tcg'òóá hãam x'aèm kam gha wèé zi gúù zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúis gúù sa kúrú ka, wèés gúùs ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé e.

¹¹ Nqari ba nxará tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ãem kò ma bìrísea hãa khama, wèé zi gúù zim kò Gaam ko ma tc'ëe khama hëé naka Me ko ma bóòà tcg'òó zi khama hëéthëé ma kúrú khama,

¹² nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqòm ka, gatá ncëe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'ãa a nqòòan úúa hãa ta.

¹³ Gatú igaba tu Krestem koe hãa, ãe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncëe qãè tchõàn gatú di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòmán ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòò cgaeè, nqòòkaguèa hãam Tc'ëem Tcom-tcomsa ba.

¹⁴ Tcom-tcomsam Tc'ëe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hãa gúúan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'áàn dqòm ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

¹⁵ Ra ko ncëes gúùs domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòmán gatú di kar kómá hãa, naka wèé khóèan tcom-tcomsa koe tu úúa hãa ncàmkuán ka hëéthëé e.

¹⁶ Gaa domkar gatú domka Nqari ba qãè-tcaoa máán chòòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ëe-tc'ëese tu u.

¹⁷ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xòò bar ko dtcàrà, bóòà q'ãan dim Tc'ëe bam gha máa tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi gúù zi xgòre-kg'aia* máá tu u, tu qãèse q'ãa Me ka.

¹⁸ Còrèr ko, tcáóá tu gha x'áàkaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hãa sa hëé, naka Gam dis qguùs x'áàko sa nta noose kaia hãa sa hëéthëé e, ncëe tcom-tcomsa ne khóè ne Gam di nem nqòòkagua hãa sa.

¹⁹ *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i Gam di qarian gatá ncëe ko dtcòm ta koe kaia, a nxaráè tite sa. Gam di qarian ncëe ko kaia qarian cgoa tséé e,

²⁰ qarian ãem kò Krestem koe tséékagua hãa a, ãem kò x'ooan koe ghùì Me, a nqarikg'ai koe kg'áòm x'òàm Gam dim xòè koe ntcòo Me ka.

²¹ *Nqari ba gaa koe* wèé ne khóè ne ntcòó-q'ooaga ne hëé, naka x'aigan hëé, naka tc'ãa-cookg'aian hëé naka wèé qarian hëé, naka wèé zi cg'òè zi hëéthëé tc'amkg'ai koe ntcòo Mea, ncẽem nqõóm koe cúí tamase, igaba ncëe ko hààm nqõóm koe ga hëéthëé e.

²² Nqari ba wèé zi gúù zi *Krestem di* nqàrèan ka nqãaka tòóá, *a kerekes dim tc'ãa-cookg'ai ba kúrú Mea*, Me wèé zi gúù zi *tc'ãa-cookg'aia hãa*. Ncẽem dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e,

²³ ncëe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oè-cg'oeèa hãa, Gaam ncëe ko wèé ne khóè ne wèé gúúan cgoa cg'oè-cg'oe ba.

2

Chìbian koe ta kò hãa a x'óóá hãa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a

1-2 C'êe x'aè ka tu kò x'óóa hãa, gatu di cg'ãè cauan hêé naka chìbian hêéthêé koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãèm dàòm koe kg'õè, ncēm nqõóm di ne khòè ne khama ma, a kò tc'ãá-q'oo dim tc'ãà-cookg'aim di qarian dòm q'oo koe hãa, tc'ēm ncēe ko ncēeska khòè ne ēe Nqari ba kóm tama ne koe tséé ba.

3 Gataga ta kò wèéa ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'êe sa xùri, a kòo cgàa ba hêé naka tc'ēean hêéthêé ko tc'êe zi gúù zi kúrú, a kò gatá iim dàòm ka ncìisega kg'õèa ta q'oo koe *Nqarim ka* xgòà-cgaekuan tééa máána hãa ta khòè ta a, c'êe ne khòè ne khamaga ma.

4-5 Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmkus kaias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãè cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'õèkagu ta a. A kò ncēs gúù sa thõo-xama-máákuan kam cg'oè cgaèa hãa domka kúrú. Cgómkuan domka tu kgoaraèa!

6 A ba a kò Gam cgoa xg'ae a x'ooan koe ghùì ta a, a kúrú ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgái zi koe ntcõó, Jeso Krestem koe.

7 Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cgómkuan dis qguùs nxará chõè tite sa x'ái ka, ncēm kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máa ta a sa.

8 Dtcòmàn koe tu guu a cgómkuan domka kgoaraèa khama, si ncēe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i,

9 a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúì khòè ga dqòmse ka.

10 Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncēm kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòa tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qõò ka.

Krestem koe cúìs gúù sa kúrúa ne

11 Gatu ncēe tãá zi qhàò zi di iise ábàèa* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòè, ncēe khòèm ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gúù sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãe nqãa-qgai khòèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãe nqãa-qgai khòèa tama ne' ta ma tciie. Ke méé tu tc'êe-tc'êese,

12 êe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòè ne ka tãá nqõó di tu khòè tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan dis koe c'úùsea tu khòè tu u, a tu a kò nqòòan ga úú tama, a kò nqõómkg'ai koe Nqari úú tama.

13 Igaba tu ncēeska gatu êe kò nqúù ii tu, Jeso Krestem koe, cúùse óáèa hãa, Krestem di c'áòan ka.

14 *Kreste ba* gatá dim tòóku Me e khama, ncēe kúrú ta a ta cúì ii ba, cam xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kòo ba xg'aekua ta koe khõá hãa. Gam di cgàan koem kò

15 *Juta ne di* x'àèan hêé, naka gaan di x'àè-kg'áman hêé naka dqàè-kg'aman hêéthêé cg'õo, a cúim tc'áróm kaba ba Gam koe kúrú, cam tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúrúan ka.

16 Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèé sara qhàò sara cúim tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'õo.

17 Me kò hàà tòókuan di qãè tchõàn xgaa-xgaa: gatu êe kò nqúù ii tu koe hêé, naka gane êe cúù ne koe hêéthêé e.

18 Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúim Tc'ēm cgoa kgoarasease Abom koe síì khama.

19 Khama tu ncēeska tãá za guua kana c'úùsea hãa tu khòè tu tama tu u, igaba tu ncēeska êe tcom-tcomsa ne cgoa cúim nqõóm di tu khòè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'àè-kg'ao tu u.

20 Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'àè úú-kg'ao xu hêé naka porofiti xu hêéthêé ka kúrúèa hãa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxõá Me e.

21 Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii.

22 Gam koe tu ko gatu igaba *c'êe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa* tshàoa xg'aeè, nxãasega tu gha Tc'ēm koe guu a Nqarim gha x'àèm qgái ba ii ka.

* 2:11: *ábàèa* - Gerika sa ko máá: "cgàam koe," témé.

3

Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Krestem ka xгаа-xгаа

¹ Ncëes gúùs domkar kò tíia Paulo ra, Jeso Krestem domka qáéèa hãa ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá:*

² Nqarim máà tea hãas tséés cgómkuan xгаа-xгаа dis ka tu gáé kóma hãa, *ra gha gaa cgómkuan* gatu koe *tséékagu*.

³ Nqari ba kò Gam dis tchõàs chómsea hãa sa x'ái tea hãa, ra kò gaas ka kg'aia xòmse góá máá tua hãa.

⁴ Eë tu kòo ncëer tíí góá hãas gúù sa nxará ne tu gha q'ãa, Krestem dis tchõàs chómsea hãa sar q'ana hãa sa.

⁵ Ncëe nqáéa zi x'àè zi kas kò cúim khòèm ga ba q'ãa-q'ãaè tama, igabam ncëeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hëé, naka porofiti xu hëéthéé koe x'ái sia hãa.

⁶ *Si ncëes tchõàs chómsea hãa sa ncëe si i:* Jeso Krestem koe ne kò tãá zi qhàò zi di ne qãè tchõàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúù zi di ne q'òò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúim tc'áró ba kúrú, a ne a kò *Nqarim nxàea hãas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

⁷ Nqarim di qarian di tséé-kg'áman koem kò guu a Gam di cgómkuan máà te, ncëes tchõàs qãès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i.

⁸ Wèé ne èe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas téé-q'oos di ra a, igabar ncëe cgómkuan máàèa hãa, tãá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguù zi ncëe nxará chõòè tite zi di qãè tchõàn xгаа-xгаа ka,

⁹ a wèé ne khòè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchõàs chómsea hãa sa ma qòòkagu sa. Nqarim ncëe wèé zi gúù zi kúrú hãa ba kò ncëes gúù sa kúrú si kuri xu kuri xu táá q'ãase,

¹⁰ nxãasegam gha *Nqari ba* ncëem kámám ka kerekes koe guu a bòòse tamam nqòóm* di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka qarian hëéthéé koe, Gam di q'ãan di tc'ëean kúrú i q'ãase ka - *Gam di q'ãan di tc'ëean ncëe kò* kái zi tãáka zi dàò zi ka x'áise e.

¹¹ Nqòóm kúrúè tamas cookg'ai koem kò ma tc'ëea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncëes gúù sa kúrú.

¹² Gam domka ta gha Gam koe dtcòmè koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcãà, tcoman úúa hãase.

¹³ Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgàrasean tiri ka xhõen-tcáo sa; gatu domkar ko kúrú u, qãè-tcao tu gha máá a ka.†

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

¹⁴ Gaa domkar ko *gatá ka* Xòòm cookg'ai koe qúrúa te cgoa qámse,

¹⁵ ncëe nqarikg'ai hëé naka nqòómkg'ai hëéthéé di zi qhàò zi wèé zi cg'òèan máàna hãa ba.

¹⁶ Ncëem ko ma x'áàkos qguù sa úúa khamar ko ma *còrè Me*, Gam dim Tc'ëem koem gha guu a tcáoá tu q'oo koe qari-qari tu u sa.

¹⁷ *Ra ko gataga còrè*, Krestem gha dtcòmèan koe guu a gatu di tcáoan koe x'ãè sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tobe sa hëé naka tshoa-tshoase-q'oo sa hëéthéé ii sa.

¹⁸ *Còrèr ko*, qarian méé tu úú naka nxãasega wèé ne èe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmku di tc'ãò-tc'ãoan bóòa q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hëé, qáò-q'ooan hëé, naka qàm-q'ooan hëéthéé e,

* **3:10:** *bòòse tamam nqòóm* - Gerika sa ko máá: “nqarikg'ai di zi *qgáí zi*,” igabam ko ncëem kg'ui ba Nqarim di x'ãè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko “bòòse tamam nqòò ba” ta ma ma góáè. Gataga thëé 6:12 ba bóò. † **3:13:** *qãè-tcao tu gha máá a* - Gerika sa ko máá: “gatu di x'áà a,” témé.

¹⁹ nxãasega tu gha ncàmkuwan ncêe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. *Ncêe zi gúù zi kar ko còrè*, nxãasega tu gha wèe cg'oè-q'ooan Nqarim di cg'oèan di ka cg'oè-cg'oèe ka.

²⁰ Qaria nem úúa, wèes ãe ta ko dtcàrà kana tc'êe-tc'êese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncêe ko gatá koe tséé qarian koe guu a.

²¹ Kerekes koe hêe naka Jeso Krestem koe hêéthêé méém dqomèmè, wèe zi qhàò zi *khòè ne di zi ko ma xùriku khama*, chòò tamase. Amen.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (4-6)

4

Krestem dim tc'árom koe cúis gúù sa kúrú ne

¹ Gaa domkar ko tíí, ãe X'aigam domka qáéèa ra dtcàrà tu u, qãèse tu gha kg'òè sa, ãem Nqari ba tcii tua hãas kg'òè sa kg'anoa hãas kg'òè sa.

² Wèe x'aè ka méé tu cg'aré-cg'arese, naka tua qãè tu khòè tu ii, qáò tcáo tu, ncàmkuwan cgoa qgóókua hãa tu,

³ qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèe qaria tu cgoa Tc'êem koe cúí ii sa qgóóa qari tu.

⁴ Cúim tc'áro ba hãa, me cúim Tc'êe ba hãa, ãe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ãem kò Nqari ba tcii tua hãa ka.

⁵ Me cúim X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm sa hãa, si cúis tcguù-tcguuku sa hãa,

⁶ cúim Nqari ba hãa, wéa ta dim Xòò ba, wèe zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèe za ga hêé, naka wèéan koe ga hêéthêé e.

⁷ Igabaga ta wéa ta ga aba sa máàèa, eem Krete ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máa taa hãa sa.

⁸ Gaa domka i ko máá:

“Eem xg'ao ko tc'amaka qàò
kam xg'ao Gam di xu cg'òo-kg'ao xu qáé
a ba a kò khòè ne aban máà,”
téméè.

⁹ Ncêe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qàò,” téméè ka sa ko dùú sa nxàèè? Kg'aikam kò nqãaka hàna xu qgái xu nqóòm di xu koe xòana hãa sa ko nxàèè.

¹⁰ Eè kò xòana hãa ba kò Gam ga Me e, ncêe kò wèe nqarikg'aian ka tc'amaka qàòa hãa ba, nxãasegam gha wèe gúúan cg'oè-cg'oèe ka.

¹¹ Aba zi ãem kò tcg'òóa hãa zia kò c'êe xu gha x'áè úú-kg'ao xu ii, xu c'êe xu porofiti xu ii, xu c'êe xu qãè tchòàn di xu tsai-tsai-kg'ao xu ii, xu c'êe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hêé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthêé ii di zi ii.

¹² A kò ncêem dàòm ka tcom-tcomsa ne khòè ne kúrú ne *Nqari ba hêe naka c'êe ne hêéthêé* tsééa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áro ba kaikaguè ka,

¹³ ta nxãakg'aiga síí wéa ta ga dtcòm koe cúis gúù sa kúrú, a kaia ta khòè ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ãò-tc'ãos Krestem dis téé-q'ooos dis koe síí ka.

¹⁴ Nxãasega ta gha táá cg'aré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèe za xàbùèa te ka, naka táá wèes xгаа-xгааs di tc'ãán ka wèe za dqòmmèa te guu. Khòèan di zi kàa-kg'ám zi hêé naka hoàkaguko zi dàò zi hêéthêé cgoa ne ko tsáákagu tu u, a ko qãèm dàòm koe tcg'òò tu u.

¹⁵ Hàan ta táá gatà ii guu, gabà méé ta ncàmkuwan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèe zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncêe Tcúú ii ba.

¹⁶ Gam koe i ko guu a wèe tc'ároan kai, i ko wèe xòèan cgáé-q'oom di qòòa xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Eem ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúía kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàmkuwan koe tshàoa ghùise.

Kabas kg'òè sa Krestem koe

¹⁷ Gaa domkar ko wèé tcáóa te cgoa ncēe gúùan X'aigam cookg'ai koe bìrí tu u a ko máá: Táá méé tu tǎá zi qhàò zi di ne khòè ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncēe cg'ǎa-cg'anasea tc'ēan úúa ne.

¹⁸ Gane di komsana taman hēé naka gane di tc'irì-tc'irisean hēéthēé domka ne ntcùú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qǒòa mááku tama.

¹⁹ Sau-cgaean di tc'ēe ne úú tama, a ne a qgóóse tamas koe máàsea hǎa, wèé gúùan cg'ǎè ne gha nxāasega kúrú ka, a ko wèé x'aè ka ncēe gúùan qaara mááse.

²⁰ Igaba tu kò gatu ncēeta iim dàòm ka táá Kreste ba xгаа-xgaease.

²¹ Tseeguan kaga tu Gam ka kómāa hǎa, a Gam ka xгаа-xgaeàa hǎa, tseegua ne Jesom koe hǎa khama.

²² Ncií cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóó-kg'ám zi ncēe ko hǒakagu tu u zi ka ko cg'ǎè-cg'ǎeè e.

²³ Naka i gatu di tc'ēan hēé naka tcáóan hēéthēé kǎba-kǎbaè,

²⁴ naka tu kǎbase hǎa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hēé naka q'anoan koe hēéthēé e.

²⁵ Gaa domka méé tu nxāaska gatu di tshúú-ntcōan aagu nakam wèém khòè ba gam ka c'ēm cgoa tseeguan kg'ui, wèéa ta ga cúim tc'áróm di ta a ke.

²⁶ Xgóà tsi kò hǎa ne táá tsari xgóàn hēé naka i chìbian koe tcǎa tsi guu. Táá wèém cáim ba xgóà hǎa naka i síi dqòa guu.

²⁷ Táá dxāwa ba kòm máá guu.

²⁸ Eè ko ts'āam khòè ba méém táá gaicara ts'āa guu, igabaga méém tséé naka baa qǎè gúùan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxāasega ēe gha ko hùian qaa ne c'ēe gúùan máà.

²⁹ Táá cg'ǎè kg'uian hēé naka i kg'árna tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qǎè kg'uian cúí ii, ncēe ko tshàoa ghùì tu u, a ko c'ēe ne qaaseko gúùan máà a, nxāasegas gha ēe tu ko kg'ui sa ēe ko kóm si ne qǎèan kúrúa máá ka.

³⁰ Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'ēm Nqarim di ba thǒò-xámkagu guu, ncēe tu kò q'òòkuan dis x'ái sa Gam ka tòó cgaeè ba, nxāakg'aigam gha síi kgoarakuan dim cáim ba hàà di sa.

³¹ Cg'ǎè tcáóan hēé naka qǎo-qǎo-tcáókuan hēé naka xgóà-cgaeakuan hēé naka q'au-kg'aikuan hēé naka cóèkuan hēéthēé méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'ēe zi cg'ǎè zi hēéthēé e.

³² Igaba méé tu gatu ka c'ēan koe qǎè tu ii, naka tua gatu ka c'ēe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáá ka c'ēe ba chibia ba, ēem ma Nqari ba ma Krestem koe chibia tu ma qgóóa máá tua hǎa khama.

5

X'ám koe kg'òèa ne

¹ Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóá tu iise,

² naka tua ncàmkuuan cgoa kg'òè, ncēm ma Kreste ba ma ncàm taa hǎa khama ma, a ba a kg'òèan Gam di máàna hǎa gatá domka, qǎè hm̀ms dàò-a-máákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.

³ Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómse guu, kana c'ēe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'òè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hǎa ke.

⁴ Cg'ǎè cauan ga igaba kana káà hùì kg'uian ga igaba, kana tshúú kg'uian ga igaba, ncēe qaase tama a, igaba méé i qǎè-tcaoa máákuuan hǎa.

⁵ Ncēean méé tu q'āas gúù si i khama: díim wèém ēe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ēe ko c'ēe ba ncóó ba (ncēe kúrúa mááseèa nqárian ko dqom̀ ba) hēéthēéa cuiskaga nqòòkaguèa hǎa gúùan hòò tite, x'aian Krestem di hēé naka Nqarim di hēéthēé koe.

⁶ Táá hěé naka i c'ěe khòè ga qàe-qae tu u guu, káà hùì kg'uian cgoa, ncěes gúùs domka i ko Nqarim di xgòàn ěe komsana Me tama ne hàà cgae ke.

⁷ Ke nxãaska gane cgoa táá xg'ae guu.

⁸ C'ěe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncěeska X'aigam koe x'ààn di tu u, ke méé tu x'ààn di tu cóa tu iise kg'òè.

⁹ X'ààm di tc'òoa ne ko hòè wèés ěe qãès koe naka wèés ěe tchànos koe hěé naka ěe tseegus koe hěéthěé e khama.

¹⁰ Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa.

¹¹ Káà tc'òo tsééan, ntcùúan-q'oo di méé tu tchòà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái.

¹² Gúù zi ěe ne ko chòmsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama.

¹³ Igaba wèés gúùs ěe ko x'ààn cgoa x'àà-x'aaè sa ko bóòse,

¹⁴ wèés gúùs ěe ko bóòse sa x'ààn *di tséé* e khama. Gaa domkaga i ko máá:

“Kókò, tc'om-kg'ao tseè,
naka těe x'ooan koe,
nakam gha Krete ba x'àà-x'aa tsi,”
téméè.

¹⁵ Ke méé tu qãèse bóò, nta tu ko ma kg'òè sa, táá káà tc'ěe ne khòè ne khama ma kg'òè guu, igaba tc'ěega khòè khama ma.

¹⁶ Qãèse wèém x'aè ba tséékagu, cárn zia cg'ãè zi i ke.

¹⁷ Gaa domka méé tu táá káà-tc'ěekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'ěe sa dùú si i sa q'ãa.

¹⁸ Táá gòéan ka nqàrekaguè guu, nxãaska tu q'ãa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'oè-cg'oèè,

¹⁹ naka pesalema zi ka gatu ka c'ěea ne cgoa kg'ui, cian cgoa hěé naka Tcom-tcomsam Tc'ěem di cian cgoa hěéthěé e, naka tua nxáè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba cian kúrú máá.

²⁰ Wèé x'aè ka, wèé zi gúù zi koe Nqarim Abo ba qãè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'òè koe.

Khòè zi hěé naka khòè xu hěéthěé e

²¹ Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'ěe ba máàse.

²² Khòè saoè, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncěe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hěé khama.

²³ Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncěem Krete ba ma gataga Tcúú ba hěé naka Kgoara-kg'ao ba hěéthěé ii khama, Gam dis kerekes ncěe tc'áróa ba iis koe.

²⁴ Ncěes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khòè zi gataga thěé wèé gúùan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

²⁵ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncěem ma Krete ba ma kereke sa ma ncàna hãa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hãa,

²⁶ nxãasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa,

²⁷ nxãasegam gha x'ààkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqàia hãa tama sa, kana c'ěe gúù gatá ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chibi ga úú tama.

²⁸ Gaam dàòm cúím ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncěe gam dis khòè sa ncàna hãa ba ncàmsea.

²⁹ Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cgáé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'òókagu me, a ko gataga kòre me, ncěem ko Krete ba ma kerekes ka hěé khama.

³⁰ Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama.

³¹ Ncěem dàòm kam gha khòè ba gam ka xòò ba hěé naka xòò sa hěéthěé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cárn khara cúím cgàa ba kúrú.

³² Ncëes kàas chómsea sa kaisa si i, igabar ko Krete ba hěé naka kereke sa hěéthěé ka kg'ui.

³³ Gatà i ii igaba méém wèém khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ěem ma ncàmsea hãa khamaga ma, nakas wèés khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

6

Cóán hěé naka xòò ga ne hěéthěé e

¹ Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xòò ga ne komsana, ncěe sa tchànos gúù si i ke.

² Saò ba hěé naka saò sa hěéthěé khara tcom (ncěea tc'ãà dim x'áè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa *ncěe ko máá*.)

³ “naka i gha nxãasega wèéan ga qãèse qòòa máá tsi naka tsi gha nqòómkg'ai koe qáòse kg'òè,” témé ba.

⁴ Cóán ka xòò ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgòà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'áèan koe hěéthěé e.

Qãàn hěé naka x'aigan hěéthěé e

⁵ Qãà tuè, gatu di x'aigan nqòómkg'ai di komsana, q'áòan hěé naka cgùruan hěéthěé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, ěe tu ga ko Krestem ka hěé khamaga ma.

⁶ Tcgáí cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qãè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qãà tu Krestem di tu iise, *Nqarim* dis tc'ěe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse.

⁷ T'òè tcáóan cgoa tsééa tu kúrú, ncěe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrúa máá a khama, khòèm ka tamase.

⁸ Q'ãa méé tu qãès gúùs ěem ko c'ěem khòè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kabi mááè sa, qãàm ga ii, kana qãà tama baa ga ii igaba.

⁹ Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hěé, naka xgáèkuan tòóa dìbi, q'ana hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncěe tãákase khòèan qgóó tama ba.

Cg'ãè qarian cgoa x'ãàkua ne

¹⁰ Còò dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hěéthěé e.

¹¹ *Nqarim* máà ta a zi qgáí zi xgáèa mááse di zi wèé zi méé tu hãa, naka tua gha nxãasega dxãawam di zi qàe-qaeku zi cg'ãè zi koe tééa mááse.

¹² Cgàa ba hěé naka c'áò ba hěéthěé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hěé, naka qarian hěé, naka tc'ãà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqòóm di xu hěé, naka cg'ãè tc'ěean di qarian bóòse tamam nqòóm* di hěéthěé cgoa x'ãàku khama.

¹³ Ke méé tu nxãaska *Nqarim* máà ta a qgáían xgáèa máásean di wèé ga sèè naka hãa, naka tua gha nxãasega cg'ãèm cáam ka xgáèa mááse, naka tua gha wèé gúù ga kúrúa hãase tééa mááse.

¹⁴ *Qarika* méé tu téé nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgáèa máá di gúùan khama ma.

¹⁵ Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, x'áís iise, qãè tchòàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa.

¹⁶ Ncěe zi gúù zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgáèa mááse di gúùan iise sèè, ncěe gan cgoa tu gha karuko kg'áóan ěe cg'ãè iim di qgàì-qgai i.

¹⁷ Naka cábás kgoarakuan di sa sèè, xgáèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'ěem di ba hěéthěé e, ncěe *Nqarim* dim kg'ui ba ii ba,

¹⁸ naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ěem koe còrè, wèé còrèan koe hěé naka dtcàràn koe hěéthěé e. Gaas gúùs ka méé tu wèé qari ka kòreseha hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khòè ne còrèa máá.

¹⁹ Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, ěer kòò kgòà kg'ám a kg'ui ne, *Nqari* ba kg'uian máà te, nakar gha qãè tchòàn di chómsean kgoarasea hãase kg'ui.

* **6:12:** *bóòse tamam nqòóm* - 3:10 koe bóò.

²⁰ Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a táùan cgoa qáéèa, nxãasegar gha q'áo tamase nxàe e ka, ncēer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹ Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba gha tíi ka wèé gúùan birí tu u, nxãasega tu gha gatú igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka.

²² Gatú koer tsééa úú mea ncēes tséés domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùì-ghui ka.

²³ Dtcòm-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàmkuuan hēéthēé e, dtcòmman cgoa, Nqarim Xõòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hēéthēé e.

²⁴ Cgómkuuan méé i wèé ne ãe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàma hãa ne koe hãa, chõò tama ncàmkuuan cgoa.

FILIPHI NE Paulom dis tcgãya sa Filipi ne koe Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hàna sa kò tc'ãà dis kerekes Yuropa koe hànas ga si i.

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa qáèèam hãa x'aè ka góá. C'êe ne dtcòm-k'ao ne di ne tséé-k'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcõa di xгаа-xgaan hàna Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qãè-tcaoan cgoa hêé naka tcoman ka hêéthêé góá - Jeso Krestem koe guua hãa dtcòmàn cgoa.

Ncêes tcgãya sam góá hãa, Filipi di ne dtcòm-k'ao nem gha qãè-tcaoa máá domka, ncêe ne kò ãem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncêem x'aè ba tséékagu a biría cgáé-cgae ne, ãeta ii zi qóm zi koem hãa igaba ne gha ghùì-ghui tcáósea hãa, a tcoman úúa hãa ka (tcee tsara tc'ãà di ba hêé naka 4 di ba hêéthêé di tsara koe).

Dtcàrà nem kò, gane dim tc'êe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncêe kò cg'aré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'êe ne, gane ka cgáése sèè (2 dim tceem koe)

Tc'êe-tc'êesekagu nem kò, gane dis kg'òès Krestem di sa abas Nqarim di cgómkuan di ii sa, ncêe ne dtcòmàn koe guu a hòòà hãa sa, Moshem di x'àèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qãè-tcaoan hêé naka tòókuan hêéthêé Nqarim máà nea hãa ka kg'ui.

Ncêes tcgãya sa ko x'ái, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hãas ncàmkus ka.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãè-tcao sa

- ntcoeku sa hêé naka kaikaguku sa hêéthêé e

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

- Paulom hãa cgoa zi qóm zi (1:12-26)

- Krestem khama ma kg'òè (1:27-2:18)

- Paulo ba gha Timoteo ba hêé naka Epaferadito ba hêéthêé tsara tsééa úú (2:19-30)

- Dqàèkuan hêé naka qãè-tcaoan hêéthêé e (3:1-4:9)

- Paulo ba Filipi di ne khòè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, a Timoteom cgoa hàna, Jeso Krestem di tsam qãà tsam, a tsam a ko *ncêes tcgãya sa* wèé ne khòè ne ncêe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncêe Filipi koe hàna ne góá máá, tc'ãà-cookg'ai xu hêé naka hùì-k'ao xu hêéthêé cgoa, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hêé naka X'aigam Jeso Krete ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-k'ao ne Filipi di ne còrèa máá

³ Wèé x'aèan ãer ko tc'êe-tc'êese tu u kar ko Nqarim tiri ba qãè-tcaoa máá,

⁴ a ra a ko gataga wèé x'aèan ãer ko còrè ka wèéa tu ga qãè-tcaoase còrèa máá,

⁵ ãe tu ko tíi cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qãè tchõàn *khòè ne koe úú* ka, tc'ãà dim cáím ãe tu kò dtcòm koe guu a, a hàà ncêem cáím koe tcãà ka.

⁶ Nqari ba qãès tséé sa tshoa-tshoaà gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem ko *kabise a hààm cáím* ka.

⁷ Tcáóá te koe tu hàna khama i qãèa máá tea, ncēetar gha ma wèéa tu tc'ēea máá sa. Wèè tsééan ēe Nqarim kò Gam di cgómkuan koe máà tea tu kò tíí cgoa xg'aea hãa: qáéèa ra kò hãa ka hēé, naka Nqarim di qãè tchõà ner ko tééa máána hãa x'aè ka hēé, naka ēer kò Nqarim di qãè tchõàn tseegu ii sa x'áíá hãa ka hēéthēé e.

⁸ Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxàe sa, ēer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáós koer guu a wèéa tu xgónèa hãa, témé ne.

⁹ Ncēea tiri còrè e, gatu dis ncàmkus gha kaisase càuse di i, q'ãan koe hēé naka qãèse bóða q'ãas koe hēéthēé e,

¹⁰ qãè zi gúù zi tu gha nxãasega bóða tcg'òó, a tu a gha q'ano ii a káà chìbi ii ka, me gha nxãakg'aiga síí Krestem dim cám ba tcãa.

¹¹ *Ra ko gataga còrè*, Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'oè-cg'oeè sa, nxãasegam gha Nqari ba x'áàkaguè a dqòmme ka.

Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

Krestem ka méé i xgaa-xgaaè

¹² Q'ãa tu ghas gúù sar ko tc'ēe, tíí qõe ga tuè, ncēe kúrúse cgae teas gúù sa qãè tchõàn qõòkagua khama.

¹³ I hàà ncēeska wèé kòre-kg'aolan x'aigam dim nquum di hēé naka wèé ne khóè ne koe hēéthēé q'ãasea, Krestem domkar qáéèa sa.

¹⁴ Tiri qáékua ne ko tíí qõea ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a *Nqarim dim* kg'ui ba q'áò tamase kg'ui, kgoarasease hēéthēé e.

¹⁵ Eèta ne ko ma c'ēe ne Krestem ka ko tauan hēé naka mēékuan hēéthēé cgoa xgaa-xgaa, igaba ne ko c'ēe ne qãè tc'ēean cgoa Gam ka xgaa-xgaa.

¹⁶ Ncēe *Gam ka ko qãè tc'ēean cgoa ko xgaa-xgaa* ne ko ncàmkuan cgoa kúrú u, qãè tchõàn tééa máá dise ra ncēe koe tòòèa hãa sa ne q'ana khama.

¹⁷ Igaba ne ko *mēékuan di ne* Krestem ka xgaa-xgaa q'ano-tcáo cgoa tamase, cúía ga ne cgáékaguse kg'oana hãa domka, tiris qáékus koe ne gha qarian cgoa qgóókukagu te ka.

¹⁸ Ka ra gha kháé nxãaska nta méé? Eèta ga i wèé qgáian koe ga ii ka, tshúù-ntcõase ga igaba, kana tseeguse ga igaba, i ko Krestem ka xgaa-xgaaè. Ra ko ncēes gúùs domka qãè-tcao, eè, a ra a gha kg'amaga qanega qãè-tcao.

¹⁹ Eè, q'ana raà, gatu di còrèan ka hēé naka Jeso Krestem dim Tc'ēem di hùian ka hēéthēés gha ncēe kúrúse cgae teas gúù sa *tiri* kgoarakuan koe kabise sa.

²⁰ *Kreste ba kò wèé x'aè ka kaikaguè*, ra ko wèé tcáóá te cgoa ga tcom a ko nqòò, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite sa, igabagam gha Kreste ba ncēeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe kgoarasease kaikaguè, kg'õèa ra ga hãa kana ra ga x'óóa hãa igaba.

²¹ Tíí ko bóò ka kg'õè sa Kreste Me e, si x'oo sa kabisea mááku si i khama.

²² Ncèè qanegar kò cgàam koe kg'õèa ne, hùigas tséé si i gha ii tíí koe, igaba dùú sar gha nxárá tcg'òóa mááse sar c'úúa.

²³ Qóms xháés cám gúù sara dis koer hàna. Tc'ēer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síí hãa sa, nxãa sa kaisase qãè si i khama.

²⁴ Igaba cgàam koer gha hãa sa ko kaisase qaase gatu domka.

²⁵ Tcoms ncēer úúas kar q'ana, gatu cgoar gha hãa sa, a ra a gha wèéa tu cgoa qanega hēé, gatu *di dtcòman* gha còoka qõò ka, naka gatu di dtcòman di qãè-tcaoan hēéthēé e.

²⁶ A ncèè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tíí domka Jeso Kreste ba kaisase dqòm.

Krestem khama ma kg'õè (1:27-2:18)

Krestem koe méé tu kg'õè

²⁷ Igaba kaisase ko qaase sa, kg'õèa tu di kg'òòan méé i Krestem di qãè tchõàn kg'anoa hãa. Hàà ra ga ko hàà bóò tu u, kana ra ga káà ra a igaba méér kóm, kg'õè-q'ooa tua qarika

cúim tc'ëem koe hàna sa, tu ko gataga qãè tchõàn di dtcòmàn koe cúis tcáós cgoa qarika tséé sa.

²⁸ Ra kóm kg'oana, cuiskaga tu ntcoeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncëe sa bóòsekos x'ái si i gane di kaàkaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si ncëe sa Nqarim koe guua.

²⁹ Cgómkuan tu máàèa hãa khama, Krestem koe tu gha dtcòmàn ka cúí tamase, igaba gataga Gam domka xgàrases ka hëéthëé e.

³⁰ Gatu hëé naka tíí hëéthëé ta ko cúis ncõo sa x'ãà khama. Nciìsegar kò ncëes ncõo sa x'ãà, ncëe tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncëe tu ko ma kóm khamaga ma qanega ncëeska x'ãà si.

2

Krestem di cg'aré-cg'aresean hëé naka Gam di kaian hëéthëé e

¹ Krete ba ko ghùì-ghui tcáo tu u. Si ko Gam dis ncàmku sa qgài-qgai tcáo tu u, Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ko xg'ae-xg'ae tu u, tu thõò-xama-mááku sa hëé naka cgómku sa hëéthëé úúa hãa.

² Ncëe zi gúù zi tu kò úúa hãa ne méé tu nxãaska tiri qãè-tcaoan kaisakagu, cúíta ma tc'ëean ka, naka tu ncàmku naka cúíta cúíga xám, naka tua cúis tcáo sa úú.

³ Táá méé tu cëè di guu, naka bóòse guu, igaba méé tu cg'aré-cg'arese, naka gatu ka c'ëe ne, gatu ka cgáése séè.

⁴ Wèém khòè ba méém táá gam di zi gúù zi cúí zi q'õé guu, igabaga méém c'ëe ne khòè ne di zi gúù zi gataga q'õé.

⁵ Gatu dim tc'ëe ba méém Jeso Krestem dim khama ii.

⁶ Ncëe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna

a Gam cgoa cúí ii ba,

igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aesean táá qgóóa qari, kúrúm gas gúù sa.

⁷ Igabam xg'ao cg'ãa-cg'anasekaguse

a qãàm dis téé-q'oo sa séè,

a khòèm dis iis koe ábàèa.

Eëm ko khòèan di iian koe sao-xg'aeè

⁸ kam kò cg'aré-cg'arese,

a x'ooan koe ga igaba máàse,

xgàus dis x'oos koe ga igaba.

⁹ Gaas gúùs domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea,

a ba a wèè zi cg'õè zi ka kaias cg'õè sa máà Mea.

¹⁰ Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'õè sa qomà máá ka,

wèè gúúan nqarikg'ai di hëé,

naka nqõómkg'ai di hëé,

naka nqõóm ka nqãaka hánan hëéthëé e.

¹¹ Nxãasega zi gha wèè zi tam zi gataga nxàe,

Jeso Krete ba X'aiga Me e sa ka,

Nqarim Xõòm gha x'áakaguè ka.

Nqõómkg'ai di x'áàn khama méé tu x'áà

¹² Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, wèè x'aè ka tu kò komsana, ãer hàna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase kàà ra a x'aè kaga. Ke méé tu ncëeska gatu di kgoarasean koe tséé, q'áòan hëé naka cgùruan hëéthëé cgoa.

¹³ Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'ëe tu kos koe hëé naka kúrú tu kos koe hëéthëé e, qãè-tcaokaguèm gha ka.

¹⁴ Wèè zi gúù zi méé tu kg'ui-kg'uisse tamase kana mēéku tamase kúrú,

¹⁵ naka tua gha nxãasega káàn chibi naka q'ano ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúù caus qhàòs hòàra hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'áà, nqarikg'ai di tconòan khama ma,

¹⁶ kg'òèan dim kg'ui ba qgóóa hãase. Ncēeta tu kò hěé ner gha Krestem dim cárn ka *gatu* ka dqom̄se. *X'áí i gha* tiri qgóèan kò kg'amaga di tama sa, i kò qóm tsééan tiri kōès di tama a sa.

¹⁷ A ncēè tiri c'áòan kò dàò-a-máákus dis gúùs khama ma ntcãaguè ne, ncēe gatu dis dtcòm̄s ko Nqari ba kúrúa máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wéé tu cgoa xg'aea máá.

¹⁸ Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tí cgoa gataga qãè-tcao.

Paulo ba gha Timoteo ba hěé naka Epaferadito ba hěéthěé tsara tsééa úú (2:19-30)

¹⁹ X'aigam Jesom koer nqòòan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qháése tsééa úú di i, nxãasega ra gha ãem ko kabise ne tí igaba qãè-tcao ka, gatu kam gha hàà bìrí te khama.

²⁰ Gam khama ii tcáo khòèr úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gúù zi tc'ēe-tc'ēese e.

²¹ Wèéa ne ga ko gane di zi gúù zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase.

²² Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áise sa, cóám xòò ba ko tsééa máám khamam kò ma tí cgoa Nqarim di qãè tchòàn koe tséé.

²³ Ra gaa domka nqòòan úúa, gaam ga bar gha tsééa úú di i, ãer kò ko gúù zi ko ma tí ka qòò sa q'ãa ne.

²⁴ Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tí igabar gha qháése sí sa.

²⁵ Igabar kò bóò, kaisase i ko tc'ēese sa, Epaferodito bar gha gatu koe tsééa úú sa, ncēe tí qōe ba, a tí khama ma tséé-kg'ao ba, a tí khama ma ncōo-kg'ao ba, ncēe gatu dim tséé-khoe ba gataga, ncēe tu kò tsééa óá ba, hààm gha ãer ko tcào zi q'óé ka ba.

²⁶ Wèéa tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thòò-tcaoa hãa, tsàam ko sa tu kóma hãas gúùs domka.

²⁷ Tseegukagam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàe koe hãa, Me kò Nqari ba thòò-xama máá me, gaam cúím tamase igabaga tí ga ra hěéthěé e, nxãasegar gha táá gaia c'ēs tshúù-tcaos tshúùs koe hãa ka.

²⁸ Ra kò ncēes gúùs domka qháése tsééa úú me, nxãasega tu gha ãe tu ko bóò me ne qãè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúù-tcaoan ka kaà cgaèè.

²⁹ Ke méé tu kaisas qãè-tcaos cgoa Nqarim koe qãése hàakagu me, naka tua ãeta ii khòèan tcom,

³⁰ gam dis kg'òè sam kò cg'ãè zi qgái zi koe tcãà, a ba a kò Krestem di tsééan domka x'óó ka hěé, gatu kúrúa máá tea hãa tite tsééan kúrú koe.

Dqàèkuan hěé naka qãè-tcaoan hěéthěé e (3:1–4:9)

3

Tseegu di tchànoan ncēe Nqarim koe guua a

¹ Còò dis ka, tí qōe ga tuè, Nqarim koe qãè-tcao! Cúís gúùs ncēer ko góá máá tu u sa xhòekagu te tama, a sa a gha qãèa máá tu u.

² Q'óése méé tu haghuan koe, naka q'óése cg'ãè cau ne koe, naka q'óése cgàan ko gáo ne khòè ne koe.

³ Gatáa tseeguka q'ãe nqãa-qgai khòèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'ēm koe dqom̄ a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcãàse tama.

⁴ Tí igabar ga koase. Tí xòè za ka, ncēè c'ēm khòèm kò cgàan koe dtcãàsea hãa, ner gha tí igaba kaisa dtcãàsean úúa:

⁵ Q'ãe nqãa-qgai khòèa raa 8 dim cárn ka, Iseraele dis qhàòs koer guua, Benjaminem dis qhàòs koe. Heberar tc'áró-tc'aro. *Moshem di x'áèan xùri koe ra Farasai ra a.*

⁶ Wèé tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'ãàkua. X'àèan koe tsi kò chibia te qaa ne tsi gha bòò ra chibi úú tama.

⁷ Igabaga wèés gúús ãer ko bóò si ga kabisea máá te sa, nxãa sar ko káà hùì iise bóò Krestem domka.

⁸ Èè, tseegukar ko wèé zi gúù zi káà hùise sèè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'ãa nea gaa zi gúù zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúúan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma sèè e, nxãasegar gha Krestem *cúí* ba hòò ka,

⁹ a ra a gha Gam koe hánase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'àèa ner kò kúrús gúús koer guu a tchàno iise bóòè tama, igabaga Krestem koe dtcòmàn ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncèe e, dtcòmàn di i.

¹⁰ Kreste bar q'ãa kg'oana, tãe-q'ooa ba di qarian ka hëé, naka Gam di xgàrasean ka hëéthëé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe,

¹¹ a ra a gha nxãasega x'ooan koe tãean hàà sao-xg'ae ka.

Tcg'òó tcúú sa qàrà maa

¹² Sao-xg'ae ta ga ra hãa, a ra a qanega tc'ãò tama. Gabagar ko ncèes gúù sa qgóó a qaa, Jeso Kreste ba gaas ka qgóó tea khama.

¹³ Tíí qõe ga tuè, qgóóar xg'ara tar méé tama. Igabagar ko cúis gúù sa kúrú. Ncèetar ko méé: kháóka hàna zi gúù zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hàna zi gúù zi.

¹⁴ Còokar ko qarika kúrú xám, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka *hãas kg'òès ncèes koe* tciaa úú tea hãa Jeso Krestem koe.

¹⁵ Gatá ncèe *dtcòmàn koe* kaia hãa ta méé ta gatà ma tc'èe. Igabaga ncèe c'èes gúús ka tu kò tãáka zi tc'èe zi úú hãa nem gha Nqari ba gaas gúù sa thëé x'ái tu u.

¹⁶ Igaba méé ta èe ta sao-xg'aeam dàòm cgoa cúí ga còoka qòò.

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, wèé tu méé tu serè te, naka tua khòè ne èe ko sixae dis x'áis khama ma kg'òè ne xaèa kg'ónò.

¹⁸ Kái q'oror ncèes gúù sa bìrí tua, ra ko ncèeska tcgái-tshàran cgoa bìrí tu u, a ko máá: kái ne khòè ne hãa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé.

¹⁹ Gane dis chòò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqári sa èe tc'áróa ne ko tc'èes gúús ga si i*. Saucgae di gúúan koe ne ko dqòmse. Nqóòmkg'ai di gúúan koe i tc'èea ne tãe.

²⁰ Igabas gatá dis x'áé sa nqarikg'ai koe hàna, ncèe Kgoara-kg'aom gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ta ko guu a qãà koe.

²¹ Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kabi i. Ncèe gúúa nem gha kúrú, qaria nem úú wèé gúúa nem gha Gam dòm q'oo koe tòò di i khama.

4

Tãáka zi x'áè-kg'ám zi

¹ Ke méé tu ncèeska, ncàm-ncamsa tuè, X'aigam Nqarim koe qarika téé! Tíí qõe ga tu u, ncàmàr hãa a xgónèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqòmkuàn dis cábás khamaga ii.

² Odia sa hëé naka Sentuke sa hëéthëé sara ra ko wèé tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, méé sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam Nqarim koe x'ãè, témé.

³ Èè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khòè sara èe sara hùì, qãè tchòàn Nqarim di koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hëé, naka c'èe ne tséé-kg'ao ne hëéthëé e, ncèe gane di cg'òèan tcgãyas kg'òèan dis koe hàna ne.

⁴ Wèé x'áè ka méé tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncèeta méé: qãè-tcao tu!

⁵ Gatu di qãè cauan méé i wèé ne khòè ne koe q'ãàè. X'aigam Nqari ba cúú Me e ke.

* 3:19: *èe tc'áróa ne ko tc'èes gúú si i* - Gerika sa ko máá: "gane dis ncãà sa," témé.

⁶ Táá méé tu cúí gúú kaga káíse tc'ěe-tc'ěese guu, igaba méé tu wèés gúús koe gatu di dtcàràn kúrú nakam Nqari ba q'ãa a, còrèan koe hěé naka dtcàràn koe hěéthěé e, qǎè-tcaoa-máákuan cgoa.

⁷ I gha kóma q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan Nqarim di, tcáóa tu hěé naka tc'ěea tu hěéthěé Jeso Krestem koe kòre.

⁸ Còo dis ka, tíí qǎe ga tuè: tc'ěea tu méé tu cg'oè-cg'oe qǎè zi gúú zi hěé naka dqomkuan kg'anoa hãa zi gúú zi hěéthěé cgoa: wèé zi gúú zi tseegu di zi hěé, naka wèé zi dqomè ko zi gúú zi hěé, naka wèé zi tchàno zi gúú zi hěé, naka wèé zi gúú zi q'ano zi hěé, naka wèé zi ncàm-ncamsa zi gúú zi hěé, naka wèé zi gúú zi qǎè zi iise ko nxàèè zi hěéthěé cgoa.

⁹ Tíí koe tu xгаа-xgaasea zi gúú zi hěé, a gataga máàèa zi gúú zi hěé, a tu a gataga kóma zi hěé, a tíí koe bóòa zi hěéthěé méé tu tséékagu, nxãaskam gha tòókuan dim Nqari ba hãa cgoa tu u.

Paulo ba Filipi di ne khòè ne qǎè-tcaoa máá (4:10-23)

¹⁰ Kaisaser ko Nqarim koe qǎè-tcao, tíí ka tu gha tc'ěe-tc'ěese di x'aèan tu gaia hòò khama. Kg'aiga tu kò tc'ěe-tc'ěese te, igaba tu ko x'aèan úú tama.

¹¹ Ncées gúú sar ko méé kar máá, qaar kos gúú si i témé tama. Wèés téé-q'oos ãer hãas koer gha qǎè-tcaoa hãa sar xгаа-xgaasea hãa khama.

¹² Tòò dìbiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòó ghùiku sa q'ana hãa. Ncées kàa sar xгаа-xgaasea: wèé qgài hěé naka wèé x'aè hěé kar gha qǎè-tcao ka. Xg'ãà ra ga hãa kana xàbà ra ga hãa igaba, q'òòà ra ga hãa kana ra ga kàà gúú ra a igaba.

¹³ Wèé zi gúú zir gha ãe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

¹⁴ Eèta i ii igabaga tu qǎèse hěéa, a kò tíí cgoa xg'aea máána, qgóóar kò hãa qóma ne.

¹⁵ Gatu igaba tu q'ana, gatu Filipi tu, qǎè tchòàn kò tc'ãà a gatu koe hàà x'aè ka, Maketonia koer ko tcg'oa, kas kò cúis kerekes ga sa kàà si i, tíí cgoa ko tòókua sa aban marian di ka kò hùì te sa, gatu ka oose.

¹⁶ Tesalonika koe igaba tu xg'ao ãer tcàoa hãa koe hùian úúa máá te, x'aèan ko ma ntcóóa xùriku khama.

¹⁷ Aba ner ko qaas tama si i, igabar ko tc'ěe, khòè ne gha kaisase koa tu u sa, qǎè tsééan ncée tu kúrú hãa kái domka.

¹⁸ Wèé aban ãe tu kò Epaferoditom cgoa tsééa máá tea hãa ra hòòà, i kaisase tc'ãò tea, a tc'ãòà nqáéa. Dàòà-máákus *Nqarim dis qǎè hmòm xg'ãòs khama zi xám*, ncée Nqarim koe ko qaase sa, Nqari ba ko qǎè-tcaokagu sa.

¹⁹ Igabagam gha tirim Nqarim, ncée qguùà hãa ba, Gam di x'aian koe guu a wèés gúús ãe tu tcàoa hãa sa máà tu u, Jeso Krestem koe.

²⁰ Gatá dim Nqarim Xòò ba méém chòò tamase dqomè! Amen.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹ Tsgámkagu wèém Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ba. Tíí qǎe ga ne tíí cgoa hàna nea ko tsgámkagu tu u.

²² Wèé ne tcom-tcomsa ne khòè nea ko tsgámkagu tu u, *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram dim nquum di ne tc'áró ga.

²³ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu di tc'èean cgoa hãa.

KOLOSA NE Paulom dis tçgãya sa Kolosa ne koe Téé-cookg'ai sa

Ncées tçgãya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá mááèa hãa. Ncées kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoàe tama, igabas kò Paulom kò xámse a ko tséém xòèm koe hàna, me kòo tséé-kg'aoan kaiam x'áé-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tçg'òó.

Paulo ba kò bóòà q'ãa, tshúù-ntcõa di xgaa-xgaa-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncée kòo khòè ne xgaa-xgaa, tãá nqárian ne gha qámsea máá ka a.

Ncées gúùs cúis tama si i, igaba xu kòo ncée xu xgaa-xgaa-kg'ao xu máá: khòèan méé i q'ãe nqãa-qgai khòèè, naka tc'õoan di x'áè-kg'ámán xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm-kg'ao ne di tchõàn tseegu di góá, a ncée xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kòo máá: Jeso Kreste ba ko cg'oèa hãa kgoarasean máá ta a, zi ko c'èe zi xgaa-xgaase-kg'ám zi Krestem koe séèa tçg'òó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqõómkg'ai kúrúá hãa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqõó ba séèa kabia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqõómkg'ai koe kgoarasean úúa hãa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'òè sa ko wèé cáím di kg'òèan koe dùú sa nxàes ka góá. Ncées tçgãyas Kolosa ne góá mááèa hãa sa Efeso ne góá mááèas hãas tçgãyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncées tçgãya sa séè a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hãa, qãàm ncēm kò Paulo ba tçgãya sa Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uiá ne:

- nqõó ba (1:15-20)

- tc'áró ba (1:18-24)

- nciís kg'òè sa, kabas kg'òè sa

Tçgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqõóm dis kg'òè sa hěé naka Krestem di tsééan hěéthěé e (1-2)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

Nqõóm dis kg'òè sa hěé naka Krestem di tsééan hěéthěé e (1-2)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra Nqarim ma tc'èea khama, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

² Kolosa koe hàna ne dtcòm-kg'ao ne, gatsam ka qõese ga ne ncée Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko *ncées tçgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xõòm koe guua hãa cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá

³ Eè tsam kò ko còrèa máá tu u ne tsam ko wèé x'áè ka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba qãè-tcaoa máá,

⁴⁻⁵ Nqarim koe tu nqòòan úúa hãa, a gaa domka Jeso Krestem koe dtcòmaa, a gataga wèé ne tcom-tcomsa ne ncàma hãa sa tsam kóma hãa khama. Ncée nqòòan tu nqarikg'ai

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

koe tòóá mááèa hãa. Nxãakamaga tu gaa nqòòan ka kóma hãa, tseeguan di qãè tchõàn tu kòo xгаа-xгааè ka.

⁶ Eë i ko qãè tchõàn gatu koe hààm cáím ka tu kò kóm m a tu a kò *tshoa-tshoa a* Nqarim di cgómkuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hãa. Ncëe i ko ma wèém nqõóm koe tc'aróan kúrú a kai khama i ko gataga gatu xg'aeku koe hëé.

⁷ Epaferasem koe tu kò xгаа-xгааe e, qãàm sixae ka c'ëem ncàm-ncamsa ba, ncëe gatu domka tcom-tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba.

⁸ Ncëe kò gataga *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka tu máàèa hãa ncàmkuan ka bìrí xae e ba.

⁹ Ncëes gúús domka xae kò táá chòò cgoa còrèa máá tu ne, gaam cáím èe xae kò kóm m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú tu u, Gam ko tc'ëe sa tu gha cg'oèase q'ãa ka, nakam gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka hëéthëé cg'oè-cg'oe tu u, ncëe gha kúrú tu u tu wèé za ga tc'ëega, a kóma q'ãa ba.

¹⁰ Nxãasega tu gha X'aiga ba kg'anoa hãas kg'òè sa kg'òè, a wèé za ga qãè-tcaokagu Me, a tu a gha qãè zi tséé zi wèé zi koe tc'aróan kúrú, a Nqari ba q'ãan koe càuse ka.

¹¹ A xae a ko còrè, wèé qarian cgoa tu gha qari-qariè sa, Gam di qarian x'ààm di koe guua ka, qóman xg'aeku koe tu ko qarika téé a tu a qádò tcáo, qãè-tcaoan cgoa.

¹² Xae ko còrè, Abo ba tu gha qãè-tcaoa máá sa, Gaam ncëe kúrú tua tu kg'ano-kg'anosa ii ba, èe tcom-tcomsa ne q'òòà hãa sa tu ko gataga thëé q'òò sa, ncëe x'ààn *di x'aian* koe hãa sa.

¹³ Ntcùúan di qarian koem kgoara tcg'òó taa, a èem ncàmà hãam Cóm di x'aian koe tsééa óá taa hãa,

¹⁴ ncëe Gam koe ta kgoarakuan úúa hãa ba, chibia ta di qgóóa-máákuan di i.

Krestem dii ii sa hëé naka dii sam kúrúa máá taa sa hëéthëé e

¹⁵ Bóòse tamam Nqarim dis ii sam úúa[†], wèé zi gúú zi ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa[‡] ba.

¹⁶ Wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hëé naka nqõók'g'ai di zi hëéthëé e, hòòse ko zi hëé naka hòòse tama zi hëéthëé e, x'aian di ntcõó-q'ooan hëé kana tcéè-tcuì-kg'aoan hëé kana tc'ãà-cookg'ai-kg'aoan hëé kana qarian hëéthëé; wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa mááèa.

¹⁷ Wèé zi gúú zi cookg'ai koem hàna, zi ko wèé zi gúú zi Gam koe qgóóa xg'aese.

¹⁸ Me Tcúú Me e tc'aróm di ba, ncëe kereke ii ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'ãà a x'ooan koe guu a ghùèa ba, nxãasegam gha wèé gúúan koe tc'ãà dis téé-q'oo sa úú ka.

¹⁹ Nqari ba i ko qãè-tcaokagu, Gam tc'aróa gha cg'oèase *Krestem* koe x'ãè khama.

²⁰ Gam dis xgàus di c'áðan koem kò guu a tòókuan kúrú, nxãasegam gha wèé zi gúú zi *Krestem* koe guu a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqõómkg'ai koe hàna zi gúú zi hëé naka nqarikg'ai koe hàna zi hëéthëé e.

²¹ C'èe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hãa tu khóè tu u, a tc'ëe-kg'árma tu koe Gam di tu cg'òo-kg'ao tu u, cg'ãè zi tséé zi kúrú tu kòo zi koe.

²² Igabam ncëeska *Krestem* dis x'oos koe guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim tc'aróm koe guu a[§], nxãasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa tu ii, a wèé za ga káà chibi iise tòó tu u ka.

²³ Igaba i ko qaase, tshoa-tshoases dtcòmàn dis koe tu gha wèé x'aè ka qarika hãa sa, táá tu gha ntcãa-ntcãaè a qãè tchõàn di nqòòan koe tcg'òòè ka. Ncëe qãè tchõàn tu kóma hãa, nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé^{**} ko xгаа-xгааè e, ra tí Paulo ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

[†] 1:15: *Nqarim dis ii sam úúa* - Gerika sa ko máá: "Nqarim dim ii Me e," témé, igabas ncëe sa tchànò tamas Naro si i.

[‡] 1:15: *tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa* - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe "tc'ãà a àbàèa ba" ta ma góá kabiè, igabas ko ncëes kg'ui sa méé a ko máá: "tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa ba," témé. § 1:22: *Gam dim tc'aróm koe guu a* - Gerika sa ko "tc'aróm cgàam dim koe guu a" témé.

^{**} 1:23: *nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé* - Gerika sa ko máá: "kúrúèas gúús wèés nqarikg'ai ka nqãaka hàna sa," témé.

Paulom di tsééa ne kerekes koe

²⁴ Ncēskar ko ēer ko gatu domka xgàràè zi xgàraku-kg'ám zi ka qãè-tcao. Eē kò Krestem di xgàrakuan koe tcào sar ko tirim cgàam koe guu a cg'oè-cg'oe, Gam dim tc'áróm domka, ncēe kereke sa ii ba. ²⁵ Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máà tea hãa tsééán khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'oèa hãase máà tu u ka.

²⁶ Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma xùriku khama zi kò ncēe zi gúù zi chómmeà, igaba zi ncēeska Nqarim di ne khòè ne x'áíèa hãa.

²⁷ Nqari ba kò x'áàkos qguùs chómsea zi gúù zi di sa q'ãakagu ne kg'oana, ncēm ko tãá zi qhàò zi di ne úúa máána hãa sa. Si kò *ncēes kàa sa*, Kreste ba gatu koe hãa si i, ncēe x'áàn di nqòòan ii ba.

²⁸ Ncēe xae ko Gam ka xгаа-xгаа ba, a xae a ko wèém khòè ba tchàno-tchano, a wèém khòè ba wèè q'ãan di tc'ēean ka xгаа-xгаа, nxãasega xae gha kúrú me wèém khòè ba Krestem koe wèè za ga kai ka.

²⁹ Ncēes gúùs koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèè qaria te tséékagu, ncēe ko tí koe qarian cgoa tséé e.

2

¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'ēe, nta nooser ko gatu domka hēé, naka ēe Laodikea koe hàna ne hēé, naka wèè ne ēe tí cgoa qanega xg'ae tama ne hēéthēé domka qarika tséé sa.

² Nxãasega i gha tcáóa ne ntcàmmè ka, ne ncàmkuuan koe guu a cúis gúù sa kúrúè, nxãasega ne gha qguù a cg'oèa hãase kóma q'ãa ka, chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ne gha gane ka q'ãa ka, ncēe Kreste ii zi,

³ ncēe Gam koe i wèè qguàan q'ãan di tc'ēean di hēé naka tc'ēegan hēéthēé di chómsea hãa ba.

⁴ Ncēes gúù sar ko bìrí tu u, cúí khòè ga gha nxãasega táá kàa tu u ka, ncōé zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba.

⁵ Eētar ma tc'áróa te cgoa gatu koe káà ra a igabar tc'ēea te koe gatu cgoa hàna, a ra a ko qãè-tcao, gatu di tséé-kg'áman hēé naka gatu di dtcòmman Krestem di koe qarika téé sa hēéthēér kò bóò khama.

Kreste ba ko cg'oèas kg'òè sa óága

⁶ Ke nxãaska, ēe tu ma Jeso Kreste ba ma X'aigam iise séèa hãa khamaga ma méé tu Gam koe kg'òè.

⁷ Gam koe méé tu *hùis khama ma tɔbega* naka *nquum khama ma tshàoa* ghùè; gataga méé tu dtcòmman koe qari-qariè, ēe tu ko ma xгаа-xгааèa khama, naka tua qãè-tcaoa-máákuan cgoa cg'oèa nqáése.

⁸ Bòò méé tu, naka i cúí khòè ga táá khòèan di xгаа-xgaan hēé, naka káà hùì qàe-qaekuan hēéthēé tséékagu naka qáé tu u guu. Khòèan di tc'ēe-kg'áman hēé naka ncēm nqòóm di qarian hēéthēé ne ko xùri, a Kreste ba xùri tama.

⁹ Nqari ba cg'oèa hãase Gam koe x'ãèa hãa ke, Gam dim tc'áróm koe,

¹⁰ tu Gam koe Gam di cg'oèa kg'òèan máàèa hãa, ncēe wèè qarian hēé naka wèè tc'ãà-cookg'aian hēéthēé di Tcúú ii ba.

¹¹ Gam koe tu kò gataga q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa, q'ãe nqãa-qgai khòokus khòèan tshàu ka kúrúè tama sa, igaba Krestem ka kúrúèas q'ãe nqãa-qgai khòokus koe tu guu a tc'áróm dim cgàam koe tcg'òóèa.

¹² Krestem cgoa tu kò tcguù-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim ncēe Kreste ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm, a gaas dtcòmms koe guu a *tcguù-tcguukus koe* Gam cgoa ghùèa.

¹³ Gatu di chìbian koe hēé naka gatu dim cgàam di q'ãe nqãa-qgai khòèè taman hēéthēé koe tu kò x'óóa hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'òèkagu tu u, a gatá di chìbian wèè ga qgóóa máá taa hãa,

14 a kò ãe gatá di chìbian góáeas tçgãya sa tchùua tçg'òó, gaas di x'áè-kg'áman cgoa, a ba a xgãus koe xgàu ana hãa.

15 *Gaas xgãus koem kò Nqari ba tc'ëean di xu tc'ãà-cookg'ai xu qariga xu di ncõo-gàban xhùu cgae xu a qg'aè-cgaekagu xu, a ba a wèém khóèm cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàà-kg'aom ii sa x'ái xu.*

Krestem cgoa x'óó sa hëé naka Gam cgoa kg'òè sa hëéthëé e

16 Gaa domka méé tu táá cúí khóè ga kgoara máá naka i xgàè-kg'am tu u guu ãe tu ko tc'òó a ko kg'áàs koe, dtcòm-kg'ao ne dis kòès dim cáám ka igaba, kãbam nxoem dis kòès ka igaba, Sabata dim cáám kaga igaba.

17 Ncëea hààko zi gùú zi di sóm-c'ana a, igabagam tc'áro ba Krestem di me e.

18 C'ëe khóèa ne hàna, cg'aré-cg'arese kg'oana a, a moengelean i gha dqom sa ko qaa. Eë ne bóða hãa gùúan ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'ëean ka káà hùise tc'amaka bóòse. Táá méé ne téé-q'ooos ãe tu úúa sa sèè cgae tu u guu.

19 *Tc'árom dim Tcúú ba ne qg'óó tama. Wèém tc'áro ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hëé naka qg'áía ba hëéthëé ka qari-qari a qg'óóa xg'aèé, a ba a ko ãem ko ma Nqari ba tc'ëe khama ma kai. Ke méé tu gane ka nqúú ka hãa.*

20 Krestem cgoa tu x'óóa hãa, a nqõóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nxãaska ncëem nqõóm di tu iise kg'òèa máá, a gaam di x'áè-kg'áman komsana, ncëe ko máá:

21 "Táá tshàu cgoa qg'óó guu! Táá xám guu! Táá cúù-cuuse guu!" ta ko méé e.

22 Ncëe x'áè-kg'áma nea ko gùú zi ka kg'ui ncëe tséékaguè zi ko xg'ara ne gha kaà zi, x'áè-kg'áman hëé naka xgaa-xgaan hëéthëéa khóèan koe guua.

23 Ncëe ne khóè ne ko nqárian qámsea máá, a ne a ko cg'aré-cg'arese, a gane di tc'ároan koe qg'óósea hãa, khama i *ncëe x'áè-kg'áman* q'ãa di tc'ëean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàma hãa sa i gha xgàè di i.

Kãbas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

3

1 Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùìèa hãa ne méé tu nxãaska gùú zi tc'amaka hàna zi koe tòón tcáó, ncëe Krestem hàna, a kg'áòm x'òàm Nqarim dim xòè koe ntcõe koe.

2 Gùú zi tc'amaka hàna zi koe tu tc'ëea tu tòó, nqõómkg'ai di zi gùú zi ka tamase.

3 X'óóa tu hãa, i gatu di kg'òèan Krestem cgoa Nqarim koe chómsea hãa ke.

4 Ncëe Krestem, ncëe gatu dim kg'òèm kò x'áise, ne tu gha gatu igaba thëé nxãaska Gam cgoa x'áan koe x'áise.

5 Gùú zi ãe nqõómkg'ai di ii zi méé tu nxãaska x'ooan koe tcãà: cg'áràn hëé, cg'ãè cauan hëé, tshúú zi tc'ëe zi hëé, cg'ãè tc'ëean hëé, naka cëèan hëéthëé e, ncëe kúrúa mááseèa hãa nqárian qámsea máá di i.

6 Ncëe gùúan domka i ko Nqarim di xgòàn ãe komsana Me tama ne koe hàà ke.

7 C'ëe x'aè ka tu kò gazi gùú zi ka tc'ãà-cookg'aiè, a gazi koe kg'òè.

8 Igaba méé tu ncëeska gatu igaba wèè gùúan ncëeta ii aagu: xgòàn hëé, c'ee-c'ëean hëé, cg'ãè tc'ëean hëé, cóèkuan hëé, saucgaekaguko kg'uiian hëéthëé e; gùúan ncëe wèé méé tu kg'áma tu koe táá tçg'òó guu.

9 Táá tshúù-ntcõa-mááku guu, gatu dim tc'árom ncii ba tu nxõoa tçg'òóa hãa, gam di zi tséé-kg'ám zi cgoa ke,

10 a tu a kãbam tc'áro ba hãna hãa, nxãasega tu gha kãba-kãbaè, a gatu ka q'ãa Me, a bóòse-q'ooan Gaam ãe Kúrú-kg'aom ii di x'áía hãa ka.

11 Gerikan hëé naka Jutan hëéthëé *di q'aa-q'ooa* nea Gam koe hãa tite, q'ãe nqãa-qgai khóèa ne hëé kana q'ãe nqãa-qgai khóèè tama ne hëé, c'ëe zi qhàò zi di ne hëé, nqúú ka

x'ǎèa khòèan* hěé, qǎàn hěé naka qǎà taman hěéthěé e, igabam Krete ba wèé Me e, a ba a wèéan koe ga hàna.

¹² Gaa domka, Nqarim nxára tcg'òóa máásea hãa tu khòè tuè, tcom-tcomsa naka ncàm-ncamsa tu, hãakaguse tu thòò-xama-máákua ne, qǎèan hěé, naka cg'aré-cg'aresean hěé, naka kgàesase qgóósean hěé naka qáo tcáóan hěéthěé cgoa.

¹³ Gatu ka c'ěe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncèè c'ěe khòèan cgoa tu kò c'ěes guu sa úúa hãa ne méé tu qgóóa mááku. Eëm ma Nqari ba ma qgóóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú.

¹⁴ Wèé zi gúù zi ncèe zi tc'amkg'ai koe méé tu ncàmkuhan hãa, ncèe ko wèé zi gúù zi cg'oèase qáéa xg'ae e.

¹⁵ Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ǎà-cookg'ai, ncèe tu ma cúím tc'áróm di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qǎè-tcaoa máá Me.

¹⁶ Krestem dim kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ǎè. Xgaa-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèé tc'èean cgoa, naka tua Pesaleman hěé, naka ciian hěé, naka tc'èean di ciian hěéthěé tcáóa tu q'oo koe qǎè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxáèa máá.

¹⁷ Naka dùús wèés ěe tu ko kúrú sa, kg'uian koe ga igaba kana tsééan koe ga igaba, méé tu wèéa sa ga X'aigam Jesom dim cg'òèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xòò ba qǎè-tcaoa máá.

Khòè zi hěé naka khòè xu hěéthěé e

¹⁸ Khòè saòè, gasao di xu khòè xu sao máàse, ncèe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

¹⁹ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi xao ncàm naka xaoa táá thòò-xamkagu zi guu.

Cóán hěé naka xòò ga ne hěéthěé e

²⁰ Cóá tuè, gatu ka xòò ga ne wèé zi gúù zi koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qǎè-tcaokagu ke.

²¹ Cóán ka xòò ga xaoè, táá cóán xgàè guu, naka i nxãasega táá tshúù-tcao guu.

Qǎàn hěé naka x'aigan hěéthěé e

²² Qǎa tuè, gatu ka q'òòse ga ne nqòóm di ne tu komsana wèé zi gúù zi koe. Ncèe gúùan méé tu kúrú, gaan di tcgáían gatu koe tòóa hãas ka tamase, kana cgòmkuhan tu gha hòò cgae e domka tamase, igaba méé tu wèé tcáóa tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áda hãase.

²³ Dùús wèés ěe tu ko kúrú sa méé tu wèé tcáóa tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khòèm ka tamase.

²⁴ X'aiga ba gha ěem Gam di ne khòè ne tòóa máána hãa sa kabì máákus iise màà tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Krete Me e ncèe tu ko tsééa máá ba khama.

²⁵ Wèém khòèm ěe ko cg'ǎèan kúrú ba gha suruta kabìè gam di cg'ǎèan domka, Nqari ba khòèan tǎákase qgóó tama khama.

4

¹ X'aiga xaoè, gaxao di qǎàn méé xao ěe tchàno ii a qǎè ii sa màà, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarikg'ai koe úúa hãa sa ke.

C'ěe x'ǎè-kq'árna ne

² Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe kòresea hãa, naka Nqari ba qǎè-tcaoa máá.

³ Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega Nqari ba gaxae di kg'uian nquu-kg'áman xgobekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxàe, ncèer gaan domka qáéèa a.

⁴ Còrè nakar nxãasega tchànose nxàea tcg'òó o, ncèe i ko ma qaase khama.

⁵ Eë tchàa koe hàna ne méé tu tc'èegase tséé cgoa, wèém x'ǎè ba cg'oèase tséékagu na.

* **3:11:** nqúù ka x'ǎèa khòèan - Gerika sa ko "Sekithia" témé.

⁶ Gatu di kg'uian méé i wèé x'aè ka cgómkuan ka cg'oèa hãa, tãbean cgoa tsãubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khóè ba xõa sa ka.

Còo di zi tsgámkaguku zi

⁷ Wèé tchõà nem gha Tigiko ba tíí ka bìrí tu u, ncàm-ncamsam qõe ba, a tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba, a gaxae khama ma qãà ba X'aigam koe.

⁸ Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùì-ghui.

⁹ Onesimom cgoam ko síí, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qõe ba, ncèe gatu ka c'èe ba. Wèé zi gúù zi ncèe koe ko kúrúse zi ka tsara gha bìrí tu u.

¹⁰ Tíí khama qáéèàm Arisetareko ba ko tsgámkagu tu u, me ko Marekom Barenabasem ka qõese ba thèé tsgámkagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kg'ámán hòòà, ncèè hààm kò ne méé tu qãèse hààkagu me di i).

¹¹ Jesom, ncèe ko Jusetò ta ma tciiè ba, nxãam igabam ko *tsgámkagu tu u*. Nooa xu Juta* xu xu u ncèe ko Nqarim di x'aian koe tíí cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tíí koe kaisa hùikuan úúa hãa xu.

¹² Epaferasem ncèe gatu ka c'èe ba, a Jeso Krestem dim qãà ba ko tsgámkagu tu u. Wèé x'aè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèéan ãem ko Nqari ba tc'èe koe tu gha qarika téé, a gha *dtcòma tu koe* kaia hãa, a wèé tcáóa tu cgoa Gam koe dtcòm ka.

¹³ Kaisa tsééan ãem ko gatu hèé naka Laodikea di ne hèé naka Hierapolise di ne koe hèéthèé tcãà tcáó a kúrú koe ra ko gam ka nxàea tseegukagu.

¹⁴ Ncàm-ncamsam Lukam naaka di ba hèé, nakam Demase ba hèéthèé tsara ko tsgámkagu tu u.

¹⁵ Tíí qõe ga ne Laodikea koe hàna ne méé tu tsgámkagu, naka Nimefase sa hèé naka kerekes gas dim nquum koe ko *xg'aes* ga sa hèéthèé e.

¹⁶ Ncèes tcgãya sa tu ko nxará máàèa xg'ara ne méé tu kúrú nakas gataga thèé kerekes Laodikea di sa nxará máàè si. Naka tu gatu tcgãyas Laodikea koe guua sa nxará.

¹⁷ Naka gataga Arekipo ba bìrí naka máá: “Q'õé méé tsi naka ãe tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara,” témé.

¹⁸ Tíí Paulo ra ko ncèe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táùan tu tc'èe-tc'èese. Cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

* **4:11: Juta** - Gerika sa ko máá: “q'ãe nqãa-qgai khòòèa xu,” témé.

1 TESALONIKA NE Paulom dis tcgãyas tc'âà di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hàna ba. Paulo ba kò gaa koe xгаа-xгаа, ãem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Kái ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãàn tcaoa hãa, a kò Paulom di xгаа-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãà a ne a ntcoeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òòè, a ba a Berea koe qõò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãà, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchõàn kóm, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'âà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao nes gha ghùi-ghui tcáó, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòmàn hěé naka ncàmkuan hěéthěé di tchõà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'òès ãem kò gane cgoa hãa x'aè kam kò kg'òè sa, a ba a kò nxãaska Krete ba gha n-cáma hàà di zi tée zi ãe kò ghùièa hãa zi xoa. C'ẽes tée sa kò máá: “Dtcòm-kg'aom ncẽe kò Kretem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháé chõò tama kg'òèan úúa?” témé sa. Si kò c'ẽes tée sa máá: “N-cáma ba gha Krete ba gaicara kabise a hàà?” témé. Paulo ba kò ncẽem x'aè ba séè a bìrí ne, nqooa hãase méé ne tsée sa, nqòò sa úúa hãase Krete ba gha kabise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:

- ncàmku

- Jeso ba ko gaicara kabise a hàà (1:10; 3:13; 4:13-5:11)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Qãè-tcaoa máákuan hěé naka dqomkuan hěéthěé e (1-3)

- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

- Xгаа-xgaan Kretem di hààn di i (4:13-5:11)

- Còò di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

Qãè-tcaoa-máákuan hěé naka dqomkuan hěéthěé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, a Silefano* ba hěé naka Timoteo ba hěéthěé tsara cgoa hãa, xae ko *ncẽes tcgãya sa* Tesalonika dis xg'aes ncẽe Nqarim gatá ka Xõò ba hěé naka X'aigam Jeso Krete ba hěéthěé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá: Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Tesalonika ne dis kg'òè sa hěé naka dtcòm sa hěéthěé e

² Wèéa tu domka xae ko wèè x'aè ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui,

³ a ko Nqarim gatá ka Xõòm cookg'ai koe wèè x'aè ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòmàn di hěé, naka gatu di tsééan ncàmkuan di hěé, naka gatá dim X'aigam Jeso Kretem koe nqòòan ka tu qarika tées ka hěéthěé e.

⁴ Tíí qõe ga tu Nqarim ka ncàmmèa tuè, q'ana xae hãa nxárám tcg'òó tua hãa sa *Gam di tu gha ù ka*.

* **1:1: Silefano** - Silefanom di c'ẽe cg'òèa nea Silase e.

⁵ Sixae di q̄aè tchõà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarían cgoa hěé, Tcom-tcomsam Tc'ěem cgoa hěé naka kaisa tcoman cgoa hěéthěé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kò ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'õè sa.

⁶ A tu a kò hàà sixae hěé naka X'aiga ba hěéthěé di tu serè-kg'ao tu kúrúse. Eěta i kò ma xgàrakuan hãa igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'ěem koe guua q̄aè-tcaoan cgoa kg'ui ba sééa mááse khama.

⁷ A tu a kò ncěem dàòm ka, wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hěé naka Akaia hěéthěé koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse.

⁸ X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hěé naka Akaia koe hěéthěé cúí síí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòmàn wèé za ga q'ãaè, nxãasega i gha c'ěe gúù xae gha nxàe sa táá qaase ka.

⁹ Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hààkagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúa mááseèa hãa nqárian ma tcg'oaragu a Nqarim koe ma kabise sa, a síí kg'õèa hãa a tseegu dim Nqari ba tsééa máá sa,

¹⁰ naka tu ma Cóásem nqaríkg'ai koe gha guu a hàà ba ma q̄aà hãa sa, ncěem kò x'ooan koe ghùì ba, Jesom ncěe hààko xgòàn koe ko ggoara ta a ba.

2

Paulom di tsééa ne Tesalonika koe

¹ Tíí q̄õe ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa.

² Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàràè sa hěé, naka xae kò ma sau-saugase qgóòè sa hěéthěé tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qarían hòò, a q̄aè tchõàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, eeta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba.

³ Sixae di xgaa-xgaa ne kàma, kana cg'urígam dàòm di, kana kàan di tama khama.

⁴ Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a q̄aè tchõàn xgaa-xgaan dis tséé sa máàèa hãa khama ma kg'ui, khóèan xae gha q̄aè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba q̄aè-tcaokagu ka, ncěe ko tcáóa xae kúrúa bóò ba.

⁵ Tu q'ana hãa, wèé x'aè ka xae kò táá q̄aè-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di tsééan kúrú, c'ěe gúù xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim tééa-máá-kg'ao Me e!

⁶ Gataga xae kò khóèan ka xae gha dqòmè sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'ěe khóèan kaga igaba.

⁷ Krestem di xae x'áè úú-kg'ao* xae iise xae ga kò kái gúùan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khóè xae e, khóès gas di cóán ko q̄aèse q'õés khama ma.

⁸ A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'ónòsea hãa, táá xae gha Nqarim di q̄aè tchõàn cúí máà tu u ka, igabaga xae gha thěé sixae di kg'õèan tcg'òóa máá tu u ka, tseegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm-ncamsa tu u khama.

⁹ Qanega tu q'ana hãa, tíí q̄õe ga tuè, sixae di tsééan hěé naka qóm cgoa qgóókuan hěéthěé ka. Nqarim di q̄aè tchõàn xae kò xgaa-xgaa tu u, a xae a kò ntcúú ba hěé naka koaba ba hěéthěé tséé, táá xae gha gatu ka c'ěean ga qóm ba qgóókagu ka.

¹⁰ Gatu hěé naka Nqari ba hěéthěéa gha ncěes gúù sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóóse-kg'árna ne kò gatu dtcòm-kg'ao tu koe q'ano o, a tchàno o, a cúí cg'uri ga úú tama khama.

¹¹ Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ěem wèé ba ma qgóó sa, eem ko ma cóán ka xòò ba ma cóán qgóó khamaga ma,

¹² naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika bìrí tu u sa hěéthěé e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'õè sa tu gha kg'õè ka, ncěe ko Gam di x'aian hěé naka x'ààn hěéthěé koe tcii tu u ba.

* 2:7: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

¹³ Nqari ba xae ko chõò tamase qãè-tcaoa máá, ãe xae kò kg'ui ba xгаа-xгаа tu u ka tu kò cam tshàua máá me khama. Khòèan koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe guuam kg'uim iise, ncẽem tseeguan kaga ii khamaga ma, *Nqarim* ncẽe ko gatu dtcòm-kg'ao tu koe tséé ba.

¹⁴ Tíí qõe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim di zi, ncẽe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thẽe kúrúsea. Gatu di ne khòè ne ka tu kò xgàràè, ncẽe gane kò ma Juta ne ka ma xgàràè khamaga ma.

¹⁵ *Juta* ne ncẽe kò X'aigam Jeso ba hẽe naka porofiti xu hẽéthẽe cg'õo, a xhàigu xae e ne, ncẽe Nqari ba qãè-tcaokagu tama ne, a ko wèe khòèan cgoa ga ntcoeku ne.

¹⁶ Xgàè-kg'am xae e ne ko, nxãasega xae gha táá tãá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncẽem dàòm ka i ko wèe x'aè ka gane di chìbian càuse a cg'oè. I ncẽeska Nqarim di xgòàn còò dis ka hàà cgae nea.

Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, xòm x'aè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káá a, tc'èea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgónè tua hãa, a ko wèe qaria xae cgoa x'ãà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa,

¹⁸ síí cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíí Paulor tc'áróa kò kái q'oro tc'èea hãa, síí cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgàè-kg'am xae e.

¹⁹ Kháé sa nxãaska sixae dis nqòò sa, kana qãè-tcao sa, kana x'aian dis cába sa, ãe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqòmse cgoa sa dùú saa? Gatu tama tua?

²⁰ Tseeguan kaga xae ga dqòmse cgoa tu u, tu ko qãè-tcaokagu xae e.

3

¹⁻² Eẽ xae ko ncẽes gúù sa qóma máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxãaska bóò tcg'òó, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tsééa úú sa, ncẽe sixae khamaga ma Krestem di qãè tchõàn xгаа-xгаа koe Nqarim dim tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncẽes gúù sa xae kò bóò tcg'òó, síím gha gatu di dtcòmàn koe qari-qari, a korè tu u ka,

³ nxãasega i gha táá cúí-kg'áía tu ga ncẽe zi xgàraku zi domka téea dìbi ka. Gatu igaba tu qãèse q'ana hãa, ãe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa khama.

⁴ Eẽ xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'aèan cookg'ai koe ga bìrí tua hãa, hààko x'aè ka ta gha xgàràè sa, si ncẽe sa kúrúsea, ãe tu ma q'ana hãa khamaga ma.

⁵ Gaa domkar kò, ãer ko bóò si ncẽes gúù sa qóma máá tea hãa ka, *Timoteo* ba gatu koe tsééa úú, nxãasega xae gha gatu di dtcòmàn ka q'ãa ka, qàè-qaeku-kg'ao ba gha c'èedaoka qàè-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

⁶ Igabam ncẽeska Timoteo ba kabisea hãa, a qãè-tcaokagu xae e ko kg'uiian cgoa hààra máá xaea hãa, gatu di dtcòmàn hẽe naka ncàmkuian hẽéthẽe di i. Gatagam kò thẽe bìrí xae e, wèe x'aè ka tu ko qãè-tcaoan cgoa tc'èe-tc'èese xae e, a bóò xae xgónèa hãa sa, ncẽe xae ma sixae igabaga ma bóò tu xgónèa hãa khamaga ma.

⁷ Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qóman hẽe naka xgàrakuan hẽéthẽe wèe q'oo koe gatu di dtcòmàn ka qgài-qgai tcáòè.

⁸ Ncẽe X'aigam koe tu kòò qarika tẽe, ne xae gha nxãaska ncẽeska sònòà dìbi a kg'òèan hòò khama.

⁹ Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãòase gatu domka cam tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qãè-tcao.

¹⁰ Koaba ba hẽe naka ntcùù ba hẽéthẽe xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxãasega xae gha ãe gatu di dtcòmàn koe tcàoa hãa sa càua máá tu u ka.

¹¹ Ke méé tsara ncẽeska gatá dim Nqarim, ncẽe gatá ka Xòò ba hẽe, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hẽéthẽe tsara dàò ba kg'ónòà máá xae e gatu koe xae gha síí di ba.

¹² Gataga méém X'aiga ba gatu ka c'ëea ne koe hëe naka wèe khòèan koe ga hëéthëe kúru naka i gatu di ncàmkuàn càuse naka kái, ncëe xae sixae ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Nxãasegam gha Nqarim gatá ka Xòò ba gatu di tcáóan qarian máa, tu gha káàn chibi, a tu a gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa ii, ãem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèe ne cgoa hàà ka.

Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

4

¹ Ncëeska còo dis ka, tíi qõe ga tuè, sixae koe tu xгаа-xgaasea hãa, nta méé tu ma kg'òè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncëe sa gaas kúru tu kos ga si i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncëes gúu sa méé tu qarika kúru, témé.

² X'aigam Jesom di qarian ka xae kò x'àiè-kg'ámán máa tu u sa tu q'ana hãa khama.

³ Ncëea Nqarim ko ma tc'ëe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka,

⁴ nakam wèém khòè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khòès cgoa kg'òè,

⁵ cg'àiè zi tc'ëe-kg'ám zi tcáóa ba ka ncàmmèa hãa zi kúru ka tamase, cg'àiè tc'ëe ne khòè ne Nqari ba c'úua hãa ne ko hëe khama.

⁶ Nakam gha nxãasega táá cúim khòèm ga ba ncëes gúus ka gam ka c'ëe ba chìbian kúru cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha ãeta ii chìbian wèe ko kúru ne xgàra ke, ncëe xae nxãakamaga ma birí tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma.

⁷ Hàà ta gha q'ano tamase kg'òè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'òè sa kg'òè ka a.

⁸ Gaa domkam gha ãe ko ncëe xгаа-xgaan xguì ba, khòèm ko méé sa xguì tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xguì, *Nqarim* ncëe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'ëe ba máa tu u ba.

⁹ Ncëeska gatu ka ncàmkuàn ka: qaase tama ia góá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xгаа-xgaea hãa, tu ga ma ncàmku sa khama.

¹⁰ A tu a ko tseeguan kaga wèe ne dtcòm-kg'ao ne Maketoniam wèém di ne koe ncëe sa kúru, igaba xae ko dtcàrà tu u, tíi qõe ga tuè, kaisase tu gha gatà hëe sa.

¹¹ Gataga xae ko thëe korè tu u, kgàea hãas kg'òè sa tu ga kg'òè sa, nakam wèém khòè ba gam di zi tséé zi gam ka kúru naka baà tshàua ba cgoa tsééa mááse, ncëe xae ma x'àiè tua hãa khama.

¹² Naka tua gha nxãasega c'ëe ne khòè ne ka tcommè, naka tua táá c'ëe khòèan dtcãàsea hãa guu.

Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13–5:11)

¹³ Tíi qõe ga tuè, tc'ëe tama xae hãa ãe x'ómà hãa ne ka tu gha c'úua hãase hãa sa, nxãasega tu gha táá thòò-tcaoase kg'ae ka, gane ãe nqòòan úu tama ne khama ma.

¹⁴ Ncëe Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe tãea hãa sa ta kòo dtcòm, ne ta ko thëe dtcòm, Nqarim gha gane ãe Gam koe x'ómà hãa ne Jesom cgoa óa sa.

¹⁵ Ncëea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncëe ko máá: gatá ncëe kg'òèa a qaùà hãa ta cuiskaga ãe x'ómà hãa ne ka tc'ãà naka sífa hãa tite, ãem gha ko X'aiga ba hààm cáim ka.

¹⁶ X'aiga ba gha nqarikg'ai koe guu a kiam dòm cgoa xõa, kiam moengelem dim dòm ba hëe naka Nqarim dim nxãàm di q'auan cgoa hëéthëe e, ne gha ãe Krestem koe x'óóa hãa ne tc'ãà a ghùie khama.

¹⁷ Nxãaska ta gha gatá ãe kg'òèa a qaùà hãa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'òòs q'oo koe hãase ghùie, a síi X'aigam cgoa tc'ãà q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chòò tamase X'aigam cgoa hãa.

18 Gaa domka méé tu ncêe kg'uiian cgoa qgài-qgai tcáóku.

5

X'aigam di hààn kg'ónòsea máá

1 Tíí qǒe ga tuè, ncêe zi gùù zi gha hàà kúrúse x'aèan hěé naka cáman hěéthěé ka xae ga góáa máá tu u sa qaase tama.

2 Gatu igaba tu qǎèse q'ana hãa, X'aigam dim cáim ba gha ts'ǎà-kg'aom ko ma ntcúú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama.

3 C'êe ne khòè ne gha máá: “Wèé zi gùù zia qǎèse hãa, ta qǎè qgài koe hãa,” témé. I gha kúúga cg'ǎèan hàà cgae ne, ncǎàn úúas khòès ábàn di thòòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nxanagu ana hãa tite.

4 Igabaga tu gatu ntcúús q'oo koe hãa tama, tíí qǒe ga tuè, me cuiskaga ãem cáim ba ts'ǎà-kg'aom ga ma arekagu tua hãa khama ma arekagu tu u tite.

5 Wèéa tu ga x'ám di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcúú kana dcúú-qoms di ta cóá ta tama ta a.

6 Ke méé ta táá x'ómã hãa guu, c'êe ne khama, igabaga méé ta kókòã hãa, naka qgóósean úúã hãa.

7 Eè ko x'óm ne ko ntcúú ka x'óm, ne ko ãe ko nqàre ne ntcúú ka nqàre khama.

8 Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgóósean úúã hãa naka ta dtcòman hěé naka ncàmkuian hěéthěé dxúua ta ko ncèèa máás gúús khama ma hãa, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúã ta ko ncèèa máás cábás khama ma cábá.

9 Nqari ba Gam di xgòàn ka ta gha xgàràe ka nxárá tcg'òò ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a.

10 Ncêe kò x'óóa máá ta a ba, ãem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'òè ka, kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba*.

11 Ke méé tu gaa domkaga ncêe tu ko hěé khamaga ma korèku naka hùiku.

Còò di ghùì-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

12 Tíí qǒe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, ãe ko gatu xg'aeku koe tséé ne khòè ne méé tu tcom sa, gane ãe X'aigam koe tc'ǎà-cookg'ai tua hãa a ko tchàno-tchano tu u ne.

13 Eè ne ko kúrú tsééan domka méé tu kaisa tcoman hěé naka ncàmkuian hěéthěé cgoa qgóó ne. Gatu xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa hãa.

14 Tíí qǒe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eè ko xg'ám-kg'aiate ne tchàno-tchano, ãe ko sau-cgaese ne korè, ãe kg'amka ne hùì, naka wèé ne khòè ne koe qáò tcáó ii.

15 Bòò méé tu naka i táá cúí khòè ga c'èean kúrú cgae ana cg'ǎèan domka cg'ǎèan kúrú cgae e guu, igaba méé tu wèé x'aè ka, gatu ka c'êe ne hěé, naka wèé khòèan ga hěéthěé tu ga ma qǎèan kúrúã máá sa x'ǎà máá.

16 Wèé x'aè ka méé tu qǎè-tcaoa hãa,

17 naka tua wèé x'aè ka còrè.

18 Wèé zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qǎè-tcaoa máá, ncèea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncàmã hãa ga a ke.

19 Táá méé tu *Tcom-tcomsam* Tc'êe ba xgàè-kg'am guu,

20 naka tua táá porofitan ntcoè guu.

21 Wèés gúù sa méé tu qǎèse bóòã tcg'òò, naka ãe qǎè ii sa qgóóa qari.

22 Qgóóse méé tu wèés gúús ãe cg'ǎè iis koe.

23 Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áró-tc'aro ka kúrú tu u naka tu wèé zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'èean hěé, naka tcáóan hěé, naka tc'áróan hěéthěé wèé méé i qǎèse qgóóè, naka ia táá cúís chibis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá dim X'aigam Jeso Krete ba hàà.

* 5:10: *kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba* - Gerika sa ko máá: “kókòã ta ga hãa kana ta ga x'ómã hãa igaba,” témé.

²⁴ Nqarim nc̄ee tcii tua hãa ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha ãem nqòòkagu tua hãa sa kúrú.

²⁵ Tíí qõe ga tuè, còrèa tu máá xae e.

²⁶ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

²⁷ Ra ko X'aigam di cg'õèan koe dtcàrà tu u, nc̄ees tcgãya sa méé tu wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxará máá sa.

²⁸ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgòmkuian méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

2 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgãyas cáì di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Khòe ne kerekes Tesalonika koe hànas di nea kò kái zi tèè zi úúa hãa Jesom di kabisean ka. C'èe nea kò Jeso ba nxãakamaga kabisea hãas ka dtcòmà hãa.

Paulo ba kò ncēm tc'èe ba qãèse nxàea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcoeku sa tèe, me gha khòem x'áèan komsana tama ba x'áise. I gha cg'ãè cauan hëé naka x'áèan úú taman hëéthëé càuse. Paulo ba kò gam di nxará-kg'aoan x'áè, gane di dtcòmàn koe ne gha qarika téé sa, qóman hëé naka xháèan hëéthëé di zi x'áè zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'òè sa ne gha tsééa máá sa, Paulom ma gam di ne tséé-kg'ao ne cgoa hëéa khama.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- cg'ãè, x'áèan úú tama sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

- Krestem di hààn ka (2)

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíi Paulo ra hëé, naka Silefano* ba hëé, naka Timoteo ba hëéthëé xae ko ncēs tcgãya sa Tesalonika dis kerekes, ncēe Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe hãa sa góa máá

² a ko máá: Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-máákuan hëé naka còrèan hëéthëé e

³ Tíi qõe ga tuè, ncēe i ko ma qaase khama méé xae wèè x'áè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máás gúú si i, gatu di dtcòmà ne ko kaisase càuse, i ko gataga gatu ka c'èem wèem koe tu úúa hãa ncàmkuan thëé kai khama.

⁴ Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika tééan ka hëé naka dtcòmàn ka hëéthëé dqòmse, ncēe tu ko xgàraku zi hëé naka xháé zi ncēe kúrúse cgae tua hãa zi hëéthëé koe x'áía hãa a.

⁵ Wèé zi ncēe zia ko Nqarim di xgàrakua ne tchàno o sa x'ái, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hãa, ncēe tu gaan domka xgàrasea hãa a.

⁶ Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane èe xgàra tua hãa ne thëé xgàra.

⁷ A ba a gha gatu di xgàrasean koe sãakagu tu u, a sixae thëé sãakagu xae e. Ncēe sam gha kúrú, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qari xu cgoa nqarikg'ai koe guu a hàà ka.

⁸ Karùkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane èe Nqari ba ko xguì ne hëé naka gane èe gatá dim X'aigam Jesom di qãè tchõàn komsana tama ne hëéthëé xgàra.

⁹ Ne gha chòò tamase tòòm-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hëé naka Gam di qarian di x'áàn hëéthëé koe tcg'òòè,

¹⁰ èem gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thëé wèè ne dtcòm-kg'ao ne ka dqòmèmè cáì ka. Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hãa, èe xae ko gatu koe nxàea tseegukagus tchõà sa tu kò komsana khama.

* **1:1: Silefano** - Silefanom di c'èe cg'òèa nea Silase e.

¹¹ Ncēes noosega xae ko wèé x'aè ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hãa tu khòè tu ii ka, a wèés gúùs tcáóa tu tc'èea hãa sa hēé naka ãe tu ko kúrú tsééan drcòmàn di hēéthēé Gam di qarian ka xg'ara-xg'ara ka.

¹² Gataga xae ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'òèan gatu koe x'áakaguè ka, tu gha gatu igaba thēé Gam koe x'áakaguè, gatá dim Nqari ba hēé naka X'aigam Jeso Krete ba hēéthēé tsara di cgòmkuàn koe guu a.

Krestem di hààn ka (2)

2

X'áèan komsana tamam khòè ba

¹ Ncēeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hààn ka hēé naka gatá di xg'aeàn hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hēéthēé e: drcàrà tu u xae ko, tíí qõe ga tuè,

² táá méé tu tc'èea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcgãya zi ncēe ga c'èedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncēe ko máá, X'aigam dim cáím ba nxãakamaga hààraa, témé zi.

³ Táá hēé naka i cúí khòè ga c'èem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eēm cáím ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga síí ntcoeku sa hàà, me gha x'áèan komsana tamam khòè ba x'áise, khòèm kaàkaguè gha ba.

⁴ Ncēe ba gha wèés gúùs ãe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqòmè sa ntcoe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcãà a ntcõó, a gabá Nqari me e sa khòè ne bìrí.

⁵ Tc'èe-tc'èese tama tu gáé hãa, ãer kò gatu cgoa hãa kar kòò ncēe zi gúù zi ka bìrí tu u sa?

⁶ Tu ncēeska q'ana hãa, dùús xgáèa tòó mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'áèan ka x'áise ka.

⁷ X'áèan komsana tama di chómsea hãa qaria ne ko ncēeska tséé khama, me gha gaam ãe kò xgáèa tòó o ba qanega gatà hēé, a gha nxãakg'aiga síí dàòm koe tcg'òòè.

⁸ Me gha nxãaska ãe x'áèan komsana tama ba hàà x'áise, ncēm gha X'aigam Jeso ba kg'ám q'ooa ba di sònò-q'ooan cgoa dqòma cg'òo, a Gam di x'áàko hààn cgoa cg'òo ba.

⁹ Eè x'áèan úú tama ba gha satanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kàan di qarian hēé naka x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù zi hēéthēé kúrú,

¹⁰ a gha wèé kàakuan cg'ãè tséékagu, ncēe gha gane ãe aagusea hãa ne hqàkagu u. *Aaguse ne gha*, tseeguan ncàm ne ko xguì khama, ncēe gha kgoara ne e.

¹¹ Gaa domkam gha Nqari ba qarís tséés dàòm koe ko tcg'òó ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúù-ntcõan drcòm ka,

¹² nxãasega ne gha wèéa ne ãe tseeguan drcòm tama, igaba ko ãe tchàno tamasa ka qãè-tcaokaguè ne xgàraè ka.

Qarika tu téé

¹³ Igaba méé xae, tíí qõe ga tuè, chòò tamase wèé x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu ncēe X'aigam ka ncàmmèa tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxará tcg'òó tua khama, kgoaraè tu gha ka. Nqari ba kòò tc'èe, Tc'èe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe drcòm sa.

¹⁴ Me kò ãe xae kò xgaa-xgaa tu u qãè tchõàn cgoa ncēes gúùs koe tciia óá tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'áàn q'òò ka.

¹⁵ Ke tu ncēeska, tíí qõe ga tuè, qarika téé, naka ãe xae kòò kg'áma xae cgoa xgaa-xgaa tu u zi cau zi hēé, naka ãe xae kòò góá máá tu u sa hēéthēé qgóóa qari.

¹⁶ Nqarim gatá ka Xòò ba ncàm taa hãa, a Gam di cgòmkuàn koe guu a chòò tama thòò-xama-máákuan máà taa hãa, a qãès nqòò sa máà taa. Gabá hēé naka gatá dim X'aigam Jeso Krete ba hēéthēé tsara méé tsara

¹⁷ tcáóa tu ghùì-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wèè qãè tsééan hěé naka wèè qãè kg'uian koe hěéthěé hãa ka.

Paulo ba ko dtcòm-k'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

3

Còrèa máá xae e

¹ Còo dis ka, tíí qõè ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega X'aigam dim kg'ui ba qháése qõò naka tcommè, èe i kò gatu ka ii khamaga ma.

² Khóèan ncèe cg'ãè tc'èe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qãè qgái koe hãa. Wèém khòè ba dtcòmà hãas tama si i ke.

³ Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a èe cg'ãè tc'èe iim koe kòre tu u.

⁴ Nqarim koe xae tcoman úúa hãa gatu ka, èe xae kò x'àè tu u zi gúù zi tu ko kúrú, a tu a gha qanega kúrú zi di i.

⁵ X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncàmkuan koe hěé naka Krestem di qarika tééan koe hěéthěé tcéèa úú.

Kg'òèa tu tu tsééa máá

⁶ Tíí qõè ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe xae ko x'àè tu u, wèém dtcòm-k'aoom èe kg'òès koe kg'amka ii, a èe xae kò máá mea hãa xgaa-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa.

⁷ Gatu igaba tu q'ana hãa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kg'amka tama.

⁸ Gataga xae c'èem khòèm di tc'òoan ga suruta me tamase tc'óó ta ga hãa, igaba xae kò ntcúú ba hěé naka koaba ba hěéthěé qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha dím ga ba qóm ba qgóókagu ka.

⁹ Ncèes gúù sa xae kúrú hãa, èeta ii hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máàse tu u kg'oana, nxãasegas gha x'ái sa ii ka, serè tu gha sa.

¹⁰ Eè xae ko gatu cgoa hãa ka xae kò ncèe x'àèan máà tua hãa, a máá: “Ncèè c'èem khòèm kò tséé tc'èe tama nem tc'óó tite,” témé khama.

¹¹ Ncèes gúù sa xae ko góá, gatu ka c'èe ne kg'òès koe kg'amka ne e, a tsééan kúrú tama, a c'èe khóèan di tsééan koe tcana tēe, sa xae kóma hãa domka.

¹² X'aigam Jeso Krestem di cg'òèan koe xae ko ncèe ne khòè ne x'àèan máà, a ko bìrí ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tsééan kúrú, naka nea kg'òèkaguse, témé.

¹³ Igaba gatu, tíí qõè ga tuè, táá méé tu qãèan kúrú ka xhòe guu.

¹⁴ Ncèè c'èem khòèm kò ncèes tcgãyas koe xae ko nxàe sa dtcòm tama ne méé tu èem khòè ba qãèse bóò naka tcg'oaragu, nakam gha nxãasega saucgae.

¹⁵ Táá hòrea tu hãam khòèm khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qõesem khama ma tchàno-tchano me.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹⁶ X'aigam tòókuan di ba méém wèè x'aè ka Gam ka tòókuan máà tu u, wèè dàò-k'áman cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hãa.

¹⁷ Tíí Paulo ra ko ncèe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncèe sa wèès tcgãyas tiris koe x'ái si i, ra ko ma góá ga a.

¹⁸ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu wèè tu cgoa hãa.

1 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Timoteom koe

Tée-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm-kg'aom Asia dim nqõóm koe guua ba, a kò Juta dis khóès ka hěé naka Gerika dim khóèm ka hěéthěé ábàèa hãa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tsééan kúrú, a ba a kò Paulo ba qãè tchõàn xgaa-xgaa koe hùi.

Paulom dis tc'ãà dis tcgãyas Timoteom di sa ko nqoana zi gùù zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgãya sa tshùù-ntcõan di xgaa-xgaan ka kg'ui. Ncěe xgaa-xgaa nea kò c'ěe xòè za Juta ne di i, a c'ěe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncěem nqõóm di zi gùù zi tshùù zi i, témé. Ncěè khóèan kò gaxu di tc'ěe-kg'ámá chómsea qgóóa qari ne cúí i gha kgoarakuan hòè o, naka qgóóse-kg'áman ncěe c'ěe zi tc'õo zi tsi tc'õó tama hěé, a sèè taman hěéthěé ko kúrú ne.
2. Tcgãya sa ko kerekes di tsééan ka hěé, naka còrèan ka hěé, naka tséé-kg'ám zi kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu gha kúrú zi hěé naka hùi-kg'ao xu hěéthěé gha kúrú di x'àèan tcg'òó.
3. Còo dis kam ko Timoteo ba bìríá kg'ónèè, Jeso Krestem dim qãàm qãè bam gha kúrú sa, naka ìem gha ko kúrú zi tséé-kg'ám zi ka hěé naka tãáka zi xg'ae zi dtcòm-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hěéthěé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgaa-xgaa sa
- dtcòm sa
- Nqari-tcáóa ne
- kerekes di xu tséé-kg'ao xu

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)
- X'àè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)

Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao* ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hěé naka Jeso Krete ba hěéthěé tsara ma x'àèa khama, ncěe ta Gam koe nqòða hãa ba.

² Timoteo, dtcòmán koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko *ncěes tcgãya sa* goá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hěé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hěéthěé tsara koe guua hãa cgómkuan hěé, naka thõò-xama-máákuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Tshùù-ntcõan xgaa-xgaa dis dqàèku sa

³ Maketonia koer ko qõò kar kò bìrí tsi, Efeso koe méé tsi hãa sa, naka tsia c'ěe ne khóè ne xgàè-kg'am, táá méé ne táá zi gùù zi tshùù-ntcõan di zi xgaa-xgaa sa.

⁴ Tshùù-ntcõan di huwan koe hěé naka chõò tama qhàòkuan khóè ne di ka kg'uian koe hěéthěé méé ne tcg'òóse, Nqarim di tsééan dtcòmán di koe i káà hùi i ke, a ko mēékuan cúíga ghùi.

⁵ Ncěe x'àè-kg'áman koer ko nxàes gùù sa ncàmku si i: q'anós tcáó sa hěé, tchànos tc'ěe-kg'ám sa hěé, naka q'anós dtcòm sa hěéthěé koe guua sa.

* 1:1: x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ C'êe ne khòè ne ncêe zi gúù zi tcg'oaragua, a káà hùì zi kg'ui zi koe tòósea.

⁷ X'áè xгаа-xгаа-kg'aoa ne ne gha kúrú sa ne ko tc'êe, igabaga ne êe ne ko kg'ui sa c'úùà hãa. Kgoarasea hãase ne ko gúù zi ka kg'ui igabaga ne dùú sa zi ko méé sa c'úùà hãa.

⁸ Q'ana ta hãa x'áèa ne qãè e sa, khòèan kò ko qãèse tséékagu u ne.

⁹ Ncêe sa ta thêé q'ana hãa khama: x'áèa nea qãè khòèan kúrúa mááè tama, a x'áèan ko khóá khòèan hêé, uù khòèan hêéthêé kúrúa mááèa, Nqari-tcáo taman hêé naka cg'ãè cauan hêéthêé, tcom-tcomsa taman hêé naka Nqarim ka ko cg'ãè gúùan kg'ui ne hêéthêé, kg'áò xòòan hêé naka dxàe xòòan hêé ko cg'òoan hêéthêé, cg'òo-kg'aoan hêé,

¹⁰ cg'árà-kg'aoan hêé, gaan khama ma kg'áò khòèan cgoa ko séèkuan hêé, ts'ãà-kg'ao xu khòèan di xu hêé, tshúù-ntcõa-kg'aoan hêé, naka khòèan c'êe gúùan qãè xгаа-xgaan cgoa qòòà mááku tama ko kúrú hêéthêé i kúrúa mááèa.

¹¹ Ncêe qãè xгаа-xгаа ne ko ts'ee-ts'ee kg'aièam Nqarim di qãè tchòàn x'áàko koe hòòse, qãè tchòàn ncêem máà tea hãa koe.

X'aigam Nqarim di cgòmkuu ne Paulom koe

¹² Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncêe kò qarian máà te bar ko qãè-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóò, a kò nxárá tcg'òò te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama.

¹³ Eêtar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'ãèse kg'ui, a xgáèku-kg'ao ra a, a tshúù-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thòò-xama mááè, ncêe zi gúù zir ko c'úùase kúrúa, a dtcòman úú tama khama.

¹⁴ I kò cgòmkuu gatá dim X'aigam di tíi koe ntcana tcãà, a dtcòman hêé naka ncàmkuu hêéthêé máà te Jeso Krestem koe.

¹⁵ Kg'uian ncêe tseegu u, a kg'anoa wèé za ga i ga dtcòmme sa, ncêe ko máá: Jeso Kreste ba nqòómkg'ai koe hààraa, chibi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko méé e, ncêe ra tíi gane ka kaisase chibiga ra a ne.

¹⁶ Tíi koem gha Jeso Kreste ba Gam di qáo tcáoan wèé ga x'ái domkar kò thòò-xama máákuu hòò, tíi ncêe kò kaisase chibiga ii ra, nxãasegar gha êe gha Gam koe dtcòm a chòò tamasa kg'òè sa hòò ne koe x'ái sa ii ka.

¹⁷ X'aigam, ncêe tshoa-tshoase-q'oo, a chòò-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóòèa hãa tite ba, ncêe cúí iim Nqari ba méém chòò tamase tcomkuu hêé naka x'áàn hêéthêé mááè. Amen.

¹⁸ Timoteo, tiri cóáè, ncêe x'áè-kg'áma ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáa ka porofita kg'uian cgoa ko qòòà mááku u, nxãasega tsi gha gaa kg'uian cgoa qãès ncòo sa x'ãà ka.

¹⁹ Qgóóa qari dtcòm sa hêé naka tchànos tcáo sa hêéthêé e. C'êe ne khòè ne aagu sia, a gatà hêéan ka dtcòm gane di sa chúú-chuuu hãa ke.

²⁰ Gane xg'aeku koe tsara ko Humenaioa tsara Alekesanterea tsara hãa, ncêe satanam tshàu q'oo koe tcana hãa tsara, nxãasega tsara gha xгаа-xгааè a Nqari ba táá cg'ãèse kg'ui cgoa ka.

2

Nqari ba dqòman di x'áè-kg'áma ne

¹ Wèé zi gúù zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèé khòèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'êean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qãè-tcaoa máá di còrèan còrè sa.

² X'aigan ga hêé naka wèéan êe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hêéthêé méé i còrèa mááè, naka ta gha nxãasega kgàea hãas kg'òès tòókuan di sa kg'òè, Nqari-tcáoase naka qãè qgóósean úúase, wèé zi qgài zi kg'òèa ta di zi koe.

³ Ncêe sa ta kò ko kúrú ne i gha qãè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qãè-tcaokagu Me,

⁴ Nqarim ncêe wèém khòèm gha kgoaraè, a tseeguan q'ãa sa ko tc'êe ba.

⁵ Cúim Nqari ba hàna khama, Me gataga cúim Khòe ba hàna, khòean hěe naka Nqari ba hěethěe ko xg'ae-xg'ae ba, Khòem Jeso Krete ba,

⁶ ncěe kò kg'òea ba máana hãa ba, wée ne khòe ne di kg'òea nem gha x'ámá kabi ka, a kò gatà hěean ka qãem x'aem ka Nqarim ka nxára tcg'òóeas x'ái sa ii ba.

⁷ Ra ncées gúus domka tsée sa máaèa, Nqarim di kg'uia ner gha nxàe, a x'áe úú-kg'ao ba ii ka (tshúù-ntcõa tamar hãa a ko tseeguan nxàe), a gha tãá zi qhàò zi dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ka, dtcòman hěe naka tseeguan hěethěe koe.

⁸ Khòe xu méé xu wée qgáian koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hãase còre sar ko tc'ěe, xgòà naka ntcoeku tamase.

⁹ Naka zi thěe khòe zi t'òe-t'òese qãese hãan ka, sau hãase naka tcomkuan kg'anoa hãam dàòm ka hěethěe e, naka táa kaisase t'òe-t'òe c'òò guu, kana gautan hěe kana t'òe nxõán hěe kana kái marian ko qaa qgáian hãa guu.

¹⁰ Igabaga qãe tsée-kg'áman cgoa méé zi t'òe-t'òese, Nqari-tcáóa zi hãa sa x'áisea hãa zi khòe zi khama ma.

¹¹ Khòe sa méés nqooa hãase xgaa-xgaase, wée tcáóa sa cgoa máasea hãase.

¹² Ra khòe sa kgoara máá tama xgaa-xgaas gha sa, kanas gha khòem tc'amkg'ai koe qarían úú sa, igabaga méés nqooa hãa.

¹³ Adam ba tc'ãa a kúrúeam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúèa khama.

¹⁴ Me kò Adam tama me e ncěe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khòe si i ncěe kò qàe-qaeèa, a cg'ãean koe tcana sa.

¹⁵ Igabagas gha khòe sa cóán ábà ka kgoaraè, ncèe dtcòman hěe, ncàmkuuan hěe, q'ano-q'anoSean hěe naka qãe qgóóSean hěethěe cgoas kò ko còoka qòò ne.

3

Kerekes di xu tc'ãa-cookg'ai xu hěe naka hùi-kg'ao xu hěethěe e

¹ Kg'uim ncěe ba tseegu me e ncěe ko máá: Khòem kò kerekes dim tc'ãa-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qães tsée sa tc'ěe, ta ko méé ba.

² Kerekes dim tc'ãa-cookg'ai ba méém khòem c'ěe gúù domka ga chibi-chibiè tite ba ii, naka ba cúis khòes dim khòe ba ii, qgóóse ko ba, tc'ěe-kg'áma ba tchàno ii ba, qãe kg'òò ba, khòe ne ko x'áea ba koe qãese hàakagu ba, a khòean xgaa-xgaa di tcáóan úúa ba,

³ kg'áa-kg'ao tama ba, a xgáeku di tama ba, igaba méém tc'aua hãam khòe ba ii, ncõo di tama ba, mari ncàm tama ba,

⁴ gam dim x'áe ba qãese tc'ãa-cookg'aia hãa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wée qgái koe ga qãe qgóóSean úúa ba.

⁵ (X'áém gam di bam gha ma tc'ãa-cookg'ai sam kò c'úua hãa ne ba gha mtama ma Nqarim dis kereke sa ma q'òé?)

⁶ Táa méém dtcòman koe kaba ii, naka ba gha nxãasega táa bóò-bóòse, naka dxãwam di xgàrakuan koe cg'áea tcãa guu.

⁷ Khòe ne kerekes ka tchàa koe hàna ne ka tcommèa hãam khòe ba méém ii, naka ba gha nxãasega táa sau-cgaekaguè, naka ba táa dxãwam dim dàòm koe cg'áea tcãa guu.

⁸ Kerekes di xu hùi-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khòe xu ii, cam kg'ám-tsharà tama xu, kái gõean kg'áa koe tòóse tama xu, a mari ka cg'aré tcáó tama xu.

⁹ Chómsea zi gúù zi dtcòman di zi ncěe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáóan cgoa qgóóa hãa.

¹⁰ Gataga méé xu kg'aika kúrúá bóòe thěe, a ncèe káa chibi xu u sa i kò bóòea hãa ne méé xu nxãwa kerekes di xu hùi-kg'ao xu kúrúe.

¹¹ Khòe zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táa cg'ãe zi gúù zi c'ěe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóóSean úúa, naka wée gúuan koe tcommèa hãa.

¹² Kerekes dim hùi-kg'ao ba méém cúis khòes dim khòe ba ii, naka cóaa ba hěe naka x'áea ba hěethěe qãese tc'ãa-cookg'aia.

¹³ Kerekes di xu hùì-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qǎèse kúrú ne xu ko qǎès téé-q'oo sa hòòà mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòmàn ka kg'ui Jeso Krestem koe.

¹⁴ Tcoma ner úúa, hààr gha qháése xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncēe zi gúù zi góá máá tsi,

¹⁵ ncēè ãor kò ko ne tsi gha q'ãa ka, khóèan méé i ntama ma Nqarim di ne khòè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncēe kg'òèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'óá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba.

¹⁶ Ntcoe gham khòè ba káà me e, chómsea zi gúù zi gatá dis dtcòmòs di zia kaia hãa sa: Nqari ba kò khóèan dis iis koe x'áíse,

a Tcom-tcomsam Tc'ēem ka tchànóm ii sa x'áíè,

a moengelean ka bóòè,

a qhàò zi di ne koe xgaa-xgaaè,

a nqóómkg'ai koe dtcòmòmè,

a x'ààn koe qaòkaguè.

X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)

4

Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu

¹ Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ko qǎèse bìrí ta a, còo di x'aè ka ne gha c'ēe ne khòè ne dtcòmàn aagu, a ne a gha hòàkaguko tc'ēean koe hēé, naka dxāwa tc'ēean di xgaa-xgaan koe hēéthēé mááse sa.

² Ncēe xgaa-xgaaku ne cg'ǎè cau xu tshúù-ntcõa-kg'ao xu koe guua, ncēe gaxu di tcáóan kùrusam qanom cgoa dàoèa khama ii xu.

³ Khóèan xu ko séèkuan cara, a xu a ko x'áèan tcg'òó, táá ne gha c'ēe tc'òo-ghàò ga tc'òó di i, tc'òoan ncēe Nqarim kúrúa hãa a, ēe dtcòmàa a tseeguan q'ana hãa ne gha qǎè-tcaoan cgoa tc'òó ka a.

⁴ Nqarim kúrúas gúùs wèé sa qǎè si i, khama i cúí gúù ga xguìè tite, ke méé ta qǎè-tcaoan cgoa tc'òó o.

⁵ Nqarim dim kg'ui ba hēé naka còrèan hēéthēé cgoa i ko qǎè-qǎèè ke.

Qǎèm tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba

⁶ Ncēè ncēe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'ēe ne q'ãa-q'ãa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qǎè tsi i. Gataga méé tsi dtcòmàn hēé naka cgáé xgaa-xgaan ēe tsi xùria hãa hēéthēé di kg'uian cgoa xáròse.

⁷ Dxāwam di huwan káà hùì koe méé tsi tcg'òóse, naka tsia Nqari-tcáóan koe qari-qarise.

⁸ Tc'áróa tsi kǒèan di zi gúù zi cgoa qari-qari sa cg'árese cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hãase kg'òè sa wèé zi gúù zi koe cgáé si i, ncēes kg'òès koe hēé naka ncēe gha ko hààs kg'òès koe ga hēéthēés nqòòan úúa hãa khama.

⁹ Ncēe kg'ui ne tseegu u, a wèé za ga i ga dtcòmòmè sa kg'anoa hãa.

¹⁰ Kg'òèa hãam Nqarim koe ta nqòòà ta tòóa, wèé ne khòè ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatà hēés ka gane ēe dtcòmà hãa ne di ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhòe.

¹¹ Ncēe zi gúù zi méé tsi khòè ne bìrí naka gazi ka xgaa-xgaa ne.

¹² Táá hēé naka i khóèan cg'áre tsi i domka ntcoe tsi guu, igaba méé tsi dtcòm-kg'ao ne koe x'ái sa ii, kg'ui-kg'áma tsi ka hēé, qgóóse-kg'áma tsi ka hēé, ncàmkuuan x'áía tsi ka hēé, dtcòmà tsi ka hēé, naka q'ano-tcáóse kg'òèa tsi ka hēéthēé e.

¹³ Gataga méé tsi Nqarim di zi Tcgāya zi nxárán koe hēé, khòè ne ghùì tc'ēean koe hēé, naka khòè ne xgaa-xgaan koe hēéthēé tòóse, nakar nxāakg'aiga síi hàà.

¹⁴ Tsáá koe hãas abas, ncêe porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, ãe xu kò kerekes di xu kaia xu tshàua xu tòò cgae tsi x'aè ka, sa táá hêé nakas aaguse cgae tsi guu.

¹⁵ Tséé zi ncêe zi koe méé tsi máàse, naka qarika tséé zi, naka gazi koe hãa, naka i nxãasega còoka tsééa qõò-q'ooa tsi wèè khóèan ka bóòè.

¹⁶ Tsáá hêé naka ãe tsi ko xгаа-xгаа sa hêéthêé méé tsi kòre. Qáò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatà tsi kò hêé ne tsi gha tsáá hêé naka ãe ko komsana tsi ne hêéthêé kgoara ke.

5

Dxàe-ntcõa zi hêé naka kaia xu hêé naka qãan hêéthêé e

¹ Kaiam khóè ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim xõòm khama ma kg'ui cgoa me, qãè qgóósean cgoa, naka qárí-kg'ao xu tsáá qõea xu khama ma qgóó.

² Kaia zi khóè zi méé tsi tsari zi xõò zi khama ma qgóó, naka dxàe-coa zi tsáá qõea zi khama ma qgóó, q'ano-tcáóan cgoa wèè za ga.

³ Dxàe-ntcõa zi, ncêe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi tcomkuan cgoa qgóó.

⁴ Igaba ncèè dxàe-ntcõas kò cóán kana tsgõo-coan úúa hãa ne méé i dtcòm̄s koe ko qaase sa kg'aia xгаа-xгаа, naka gaan di khóèan q'õé, naka xõò ga ne hêé naka tsgõose ga ne hêéthêé kúrúa máá, ncêe sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu ke.

⁵ Dxàe-ntcõas ncêe tseeguan kaga ko hùian qaa a qhàò ga úú tama sa, nxãa sa nqòò sa Nqarim koe tòóa hãa, a sa a ko ntcùú ba hêé naka koaba ba hêéthêé còrè, a ko Nqari ba dtcàrà hùì sim gha ka.

⁶ Igabaga dxàe-ntcõas ncêe nqõóm di kãrean cgoa ko qgóé sa x'óóa hãa, kg'õèas hãa igaba.

⁷ Ncêe zi x'áè-kg'ám zi méé tsi máà ne, naka ne nxãasega c'èe gúù domkaga táá chìbi-chibiè guu.

⁸ A ncèè c'èem khóè̄m kò gam di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá tama, nem dtcòm̄an ntcoea hãa, i qgóóse-kg'áma ba ãe dtcòm̄ tamam dian ka cg'ãè e.

⁹ Dxàe-ntcõas kò 60 kurian nqáéa hãa a sa a xg'ao cúim khóè̄m ka sèèèa ne cúis gha dxàe-ntcõa zi dis xg'aes koe tcãàè.

¹⁰ Gataga méés gas di zi tséé zi qãè zi ka q'ãaèa, ncêe cóán kaikagu di khama ii zi, khóèan qãèse qgóóan ka hêé naka c'èe ne dtcòm̄-kg'ao ne qám̄sea máán ka hêé* naka qóman koe hàna ne hùian ka hêé naka qãè zi tséé zi wèé zi koe tcãàn ka hêéthêé e.

¹¹ Cg'áré zi dxàe-ntcõa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcãà guu, hêé zi gha a Krestem tc'èe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi tc'èea sa xùri, a kg'áò-khoean sèè ke.

¹² A zi a gha gatà hêéan ka tc'ãà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncèem dàòm ka xgàrasean óága cgaese.

¹³ Gataga zi ko káà hùì zi gúù zi koe tcãàse, a ko x'áé xu koe qõòate, káà hùì zi gúù zi cúí zi koe tamase, igabaga zi ko khóèan c'amate, a ko khóèan di tsééan cuiaka koe ga tcãà, a ko kg'ui tama zi ga hãa gúúan ga kg'ui.

¹⁴ Gaa domkar ko tc'èe, cg'áré zi dxàe-ntcõa zi gha sèèè, a cóán úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxãasega táá cg'õo-kg'aoan tshúù gúúan kg'ui di x'aèan máà guu.

¹⁵ C'èe zia nxãakamaga nxana hãa a ko satana ba xùri.

¹⁶ C'èes khóès dtcòm̄-kg'aos ko x'áéa sa koe dxàe-ntcõa zi úúa ne méés hùì zi, nakas gha nxãasega kereke sa táá tsééan ka qóma máàè guu, naka sa dxàe-ntcõa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùì.

¹⁷ Kaia xu ncêe ko kereke zi qãèse qõòkagu xu méé xu kaisa tcoman máàè, kaisase qarika ãe ko Nqarim dim kg'uim koe tséé a ko xгаа-xгаа me xu.

* **5:10:** dtcòm̄-kg'ao ne qám̄sea máá - es ko Gerika sa máá: "tcom-tcomsa ne di nqàrèan xg'aà," témés gúù sa.

¹⁸ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Ghòem kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá qhóm kg'ám me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba gam di surutan ka kg'anoèa hãa,” témé. ¹⁹ Kerekes dim kiam kò ko *cúim khóem ka* chibi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise séè e guu. Càm kana nqoana khóèan kò ko nxàea tseegukagu u ne cúí méé tsi tseegu iise séè e.

²⁰ Eẽ ko chibian kúru xu méé tsi wèé khóèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxãasega c'èe ne gaa koe *x'ái sa bóò naka bèe*.

²¹ Nqarim koe hée naka Jeso Krestem koe hée, naka nxará tcg'òóèa xu moengele xu héeéthée cookg'ai koer ko kgoara-tcáoase x'áè tsi, ncèe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncèe zi gúu zi tsi kòo kúru ne méé tsi khóèan táá tãákase qgóó guu, naka gataga táá c'èe khóèan ncàm naka c'èean hòre guu.

²² C'èem khóem tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòó *a tsi a Nqarim di tsééan máa me* kg'oana ne méé tsi táá qháé ii guu. Naka tsia gataga c'èe ne khóè ne di chibian koe táá tcãa guu. Tsáá ka qgóóse naka q'ano ii.

²³ Tsari ncàan di thòan hée naka káise tsàan héeéthée domka méé tsi táá tshàn cúí ga kg'áa guu, igaba méé tsi cg'aré góè-coan ga tséékagu.

²⁴ C'èe ne khóè ne di chibia ne ko bóòse, a ko xgàrakus cookg'aia ne koe hãnas koe úú ne, igaba i ko c'èe ne khóè ne dian còò ne.

²⁵ Gatà iim dàòm ka zi ko qãè zi tséé zi bóòse, a ncèe qãèse zi kò bóòse tama ne zi chómsea hãa tite.

6

¹ Wèém khóem èe qãàm ii dis joko sa ko tcèè ba méém gam ka q'òòse ba wèé tcoma nem úúa sa x'ái, naka i gha nxãasega Nqarim di cg'òèan hée naka Gam di xгаа-xgaan héeéthée táá cg'uri-cg'uriè guu.

² C'èe ne qãà nea dtcòmàn úúa hãa q'òòsean úúa; nxãa ne méé ne táá cúis dtcòm di ne e domka cg'aré tcoman máa ne guu. Igabaga méé ne tc'èe-tc'èese naka bìrise naka máá: “Q'òòse ga nea dtcòm-kg'ao ne e, a ncàm-ncamsa ne e thée, a ko wèé qaria ne cgoa kúru, qãà ne ne gha hùi ka,” témé. Ncèes gúus domka méé ne kaisase tsééa máa ne.

Tshúu-ntcōan di xгаа-xgaakuan hée naka tseegu di qguūan héeéthée e

Ncèe zi gúu zi ka méé tsi khóè ne ntcàm naka xгаа-xгаа.

³ C'èe ne khóè ne ko táá zi gúu zi tshúu-ntcōan di zi xгаа-xгаа, a ne a kg'òèekaguko kg'uiian gatá dim X'aigam Jeso Krestem di koe dtcòm tama, a gataga xгаа-xgaasean khóèan ga ma Nqari-tcáoase kg'òè di koe dtcòm tama.

⁴ Ncèeta ne kò ko hée ne ne ko bóò-boose, a cúí gúu ga kóma q'ãa tama, a ntcoeku a méeeku sa ncàma. Ncèe méeekuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uiian hée, ncōan hée naka cóekuan hée naka cg'ãè zi tc'èe zi héeéthée ghùi.

⁵ Gataga zi ko ncèe zi kg'ui zi méeekuan di zi cg'ãè tc'èe khóèan, ncèe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm x'aè di zi xg'ore zi ghùi. Ncèe ne khóè ne ko tc'èea máá, khóèan di Nqari-tcáoá nea qguūan dim dàò me e, ta tc'èea.

⁶ Khóem kò Nqari-tcáoá hãa nes ko nxãa sa qguúkagu me. Ncèe sa gha kúru me me qãè-tcao èem úúa hãas gúus domka khama.

⁷ Cúí gúu ga ta nqóómkg'ai koe óá ta ga hãa, a ta a gataga cúí gúu ga nqóómkg'ai koe séèa tcg'òóa hãa tite.

⁸ Igabaga ta kò tc'ōoan hée naka qgáian héeéthée úúa ne ta gha gaan ka qãè-tcao.

⁹ Khóè ne èe qguū kg'oana ne ko dxãwam di qàe-qaekuan koe tcãàse a ne a ko ntcòm di tshúu-xam a káa hùi zi tc'èe zi dis koe cg'áéa tcãà. Ncèe zi tc'èe zi ko khóèan di kg'òèan tshúu-tshuu a zi a ko cg'ōo o.

¹⁰ Marian di ncàma nea wèé zi cg'ãè zi dim tobe me e khama. C'èe ne khóè ne ncèe ko marian kaisase qaa ne dtcòmàn koe hoàkaguèa a kái thò-tcaoan óága cgaeèa.

Qãès ncõos dtcòmàn di sa x'ãà

¹¹ Igaba tsáá, Nqarim di tsi khóè tseè, wèè gùùan ncêe koe qgóóa tçg'oa, naka tchànoan hêé, Nqari-tcáóase kg'òèan hêé naka dtcòmàn hêé naka ncàm̀kuan hêé naka qáo tcáóse hãan hêé naka qãè tcáóase kg'òèan hêéthêé x'ãà máá.

¹² Qãès ncõos dtcòmàn di sa x'ãà. Chõò tamas kg'òè sa qgóóa qari. Gaas kg'òès domkaga a kò ii, ncêe tsi kò tciia óáèa hãa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòmà tsi kái ne khóè ne cookg'ai koe nxàea hãa, ncêe ga nxàea tseegukagu u ne.

¹³ Nqarim ncêe wèè zi gùù zi ko kg'òèan máàm cookg'ai koer ko ncêe x'áèan máà tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hêéthêé e, ncêe kò Pontiose Pilatom cookg'ai koe Gam dis dtcòm sa nxàea tseegukagua ba,

¹⁴ a ra a ko máá: ncêem x'áè-kg'ám ba méé tsi káà ch̀ibi iise, naka ch̀ibi-chibiè titesè qgóóa qari, nakam nxãakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba síí x'áíse.

¹⁵ Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hãam x'aèm ka síí x'áíse,

Nqarim ncêe tcom-tcomsa a cúísega tc'ãà-cookg'aia ba,

Gaam wèé xu x'aiga xu dim X'aiga ba,

a wèé xu nqári xu dim Nqari ba.

¹⁶ Gaam cúí Me e ncêe x'óó tite ba,

Gaam ncêe cúù cgaeè titem x'áàm koe x'ãèa ba,

Gaam ncêe cúí khóè ga bóò ta ga hãa ba kana bóò tite ba.

Gam koe méé i tcoman hêé

naka qarian hêéthêé chõò tamase hãa. Amen.

¹⁷ Ncêem nqõóm koe hàna ne khóè ne qguùà ne méé tsi x'áè-kg'ámàn máà naka ne táá kái-kaise guu kana gane di nqòòan tcommè tamas qguùs koe tòó guu, igabaga méé ne gane di nqòòan Nqarim koe tòó, wèè zi gùù zi qãè-tcaokagu ta a ko zi ko tc'ãòase máà ta a ba.

¹⁸ Gaa ne khóè ne qguùà ne méé ne qãè zi gùù zi kúrú, naka qãè tsééan kúrú ka qguù, naka khaàsa ii, naka ko gùùan q'aa-q'aaku ka tc'êe.

¹⁹ Ncêem dàòm ka ne gha ko qguùan kúrúa mááse, si gha gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom x'aèm ka qari ii, nxãasega ne gha tseegu dis kg'òè sa qgóóa qari ka.

²⁰ Timoteoè, máàèa tsi hãa sa méé tsi kòre. Káà hùì kg'uiàn hêé naka ntcoekuan di zi tc'êe-kg'ám zi hêéthêé méé tsi nxanagu, dxãwam di zi i ke. Gazi ncêe c'êe ne khóè ne ko c'úùà hãase máá, 'tseegu di tc'êe e' témé zi.

²¹ C'êe ne khóè ne kò ncêe tc'êean dtcòm, a ne a kò dtcòm̀s koe hoà.

Nqari ba méém gam di cgóm̀kuan máà tu u.

2 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Timoteom koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa kò Timoteom ka q'ãà-q'aa, cg'árém tcáràm gam dim iise. Paulo ba kò ncêes tcgãyas koe kaisase qáo tcáoan ka kg'ui. Timoteo ba kò bìrièa hãa, a ba a ntcàmmèa hãa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qãè tchõà di xгаа-xgaan hëé naka Nciís Qáé-xg'aes dian hëéthëém gha qarika qgóó ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xгаа-xgaan di i naka Nqarim di kg'uian khóè ne máà di hëéthëé e,
- xgàrasean hëé naka ntcoekuan hëéthëé koem kò hàna igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'ãa-q'ãa, táá méém tchõà úú cgoa guu káà tc'ëe a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncêe qãèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khóèan ëe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'ãa-q'ãa me, ncêe zi gúú zi wèè zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'õès ka hëé, naka gam di dtcòmàn di tsééan ka hëé, naka qáo tcáoan ka hëé, naka ncàmkuan ka hëé, naka xgàrasean ka hëéthëé x'áis iise tc'ëe-tc'ëese sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)
- Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu (2:14-4:5)
- Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama. Tsééar óàèa, hààr gha Nqarim nqòòkagua hãas kg'õè sa nxàe ka, kg'õès ncêe Jeso Krestem koe hàna sa.

² Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàm-ncamsa tsir ko *ncêes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hëé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hëéthëé tsara di cgòmkuan hëé, thõò-xama-máákuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùì-ghui-tcáóku sa

³ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, ncêer ko q'anós tcáós cgoa tsééa máá ba, tiri ne tsgõo ne hëéa khama, ãer kò ntcúú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tiri còrèan koe káise tc'ëe-tc'ëese tsi ka.

⁴ Eër ko tcgái-tshàraa tsi tc'ëe-tc'ëese ner ko bóòà tsi xgónè, nxãasegar gha qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè ka.

⁵ Tsaris dtcòmès kàa di tama sar ko tc'ëe-tc'ëese, ncêe xg'ao kg'aia tsáá tsgõos Loises koe hàna sa naka saòs Enikes koe hëéthëé e, ra ncêeska tcoma hãa tsáá koes gataga thëé hàna sa.

⁶ Gaa domkar ko tc'ëe-tc'ëe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcàm sa. Tiri tshàua ner còrèan cgoa tòò cgae tsia hãa, kg'aiga i gaa aban tsáá koe hàna khama.

⁷ Nqari ba q'áò-q'áòsean dim tc'ëe ba máá ta a tama khama, igabam qarian hëé, ncàmkuan hëé naka qgóósean hëéthëé dim tc'ëe ba máà taa hãa.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁸ Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxàea tseegukaguan ka sau-cgaekaguè guu, kana tíí ka hěéthěé e, ncēe Gam domka qáé-nquus koe hàna ra, igabaga méé tsi Nqarim di qarían koe qāè tchòàn domka tíí cgoa xgàrasean koe hãa,

⁹ Gaam ēe kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tcii ta a ba, gatá di tsééan domka tamase, igaba Gam di tc'ēean hěé naka Gam di cgómkuan hěéthěé domka, ncēm kò nqōóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máà taa hãa a,

¹⁰ i gaa cgómkuan ncēeska gatá koe x'áíèa hãa gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncēe kò x'oo sa kaàkagu ba, a ba a kàà tites kg'òè sa óága, ncēe kò hàà qāè tchòàn koe guu a q'uu-q'uuase x'áà sa.

¹¹ Ncēe qāè tchòàn dir kg'ui-kg'aor gha ii, a x'áè úú-kg'ao ra ii, a xgaa-xgaa-kg'ao ii kar nxárá tcg'òóèa.

¹² Gaa domkagar ko ncēe zi gúù zi koe xgàrase. Igabar saucgae tama, q'ana ra hãa Dìím koer ko dtcòm sa khama, a tcoman úúa hãa ēer máàèa hãa sam gha kòre di qari nem úúa sa, me gha nxāakg'aiga síí ēem cáím *Jesom ko hàà* ba tcāà.

¹³ Qgóóa qari kg'òèkaguko kg'uian ēe tsi tíí koe kóma hãa a, naka x'áís iise séé e, naka xùri dtcòmàn hěé naka ncànkuan hěéthěé e, ncēe Jeso Krestem koe hãa a.

¹⁴ Gatá koe x'āèa hãam Tcom-tcomsam Tc'ēem di hùian ka méé tsi qāè gúùan ēe tsi máàèa hãa kòre.

¹⁵ Q'ana tsia, wèé ne ncēe Asia dim nqōóm koe hãa ne q'aumana tea hãa sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremogene tsara hàna.

¹⁶ X'aigam *Nqari* ba méém Onesiforom dim x'áé ba thòò-xama máá, wèé x'aè kam kò ghùì-ghui tcáo te khama. A kò gataga qáékuan di táùan tiri ka sau-cgaekaguè tama,

¹⁷ igaba ēem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáo a qaa te, a síí hòò te.

¹⁸ X'aiga ba méém kgoara máá me nakam *X'aigam Jesom ko hààm* cáím ka, Gam koe thòò-xama-máákuan hòò - qāèse tsi q'ana hãa, wèé tsééan ēem Efeso koe kúrua hãa a.

2

Qāèm ncōo-kg'aom Jeso Krestem di ba

¹ Timoteo, tiri cóáè, Jeso Krestem di cgómkuan koe méé tsi qari ii.

² Káí zi gúù zi tsi kò kóm ra kò xgaa-xgaa, ncēe kò káí ne khòè ne ka nxàea tseegukaguè zi. Ncēe zi gúù zi tcom-tcomsa ne khòè ne xgaa-xgaa, ncēe gha gataga kgoana a c'ēe ne xgaa-xgaa zi ne.

³ Xgàrasean koe *sita* cgoa hãa, qāèm ncōo-kg'aom Jeso Krestem dim khama ma.

⁴ Wèém ncōo-kg'aom ēe tsééan koe hãa ba, ēe ncōo-kg'ao tama ne khòè ne di tsééan koe tcāà tama - gam òm tc'āà-cookg'aim cúí bam qāè-tcaokagu kg'oana hãa khama.

⁵ Ncēè khòèm kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba kúruè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'áè-kg'ám zim kò xùria hãa ne cúíga a.

⁶ Eē ko xhàrà m koe qarika tséém xhàrà-kg'ao ba méém gam tc'āà a ko xhàrà m di tc'ōoan tc'òó ba ii.

⁷ Tc'ēe-tc'ēese kg'uir ko zi gúù zi, X'aigam *Nqari* ba gha wèé zi ncēe zi koe kóma q'āan máà tsi ke.

⁸ Jeso Krete ba tc'ēe-tc'ēese, x'ooan koe ghùìèa hãa ba, Dafitem dis qhàòs koe guua hãa ba. Ncēe sar ko qāè tchòàn koe xgaa-xgaa,

⁹ ncēer ko gaan domka xgàrase e, a gaan domka táùan cgoa qáé a síí qáé-nquuan koe tcāàèa, chìbi-kg'aom khama ma. Igabam Nqarim dim kg'ui ba qáèèa hãa tite.

¹⁰ Gaa domkar ēe nxárá tcg'òóèa ne khòè ne domka wèé qóman xg'aeku koe qarika tēe, nxāasega ne gha gane igaba Jeso Krestem koe hànas kgoaraku sa hěé, naka chòò tama x'áàn hěéthěé hòò ka.

¹¹ Ncēe tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncēe ko máá:
“Ncēè Gam cgoa ta kòò x'óóa hãa ne

ta gha gataga thëé Gam cgoa kg'õè.

¹² A ncèè qómàn xg'aeku koe

ta ko qarika tééa hãa ne

ta gha gataga Gam cgoa tc'ãà-cookg'aia hãa.

Ncèè c'úù me ta kòo

nem gha Gam igaba c'úù ta a.

¹³ A ncèè tcom-tcomsa tama ta kò hãa

nem gha Gabá tcom-tcomsa ii,

cuiskagam c'úùsea hãa tite khama,"

ta ko méé ba.

Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu (2:14–4:5)

Tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba

¹⁴ Khòè ne méé tsi ncèè zi gúù zi tc'ëe-tc'ëesekagu. Nqarim cookg'ai koe méé tsi mēékuan di kg'uian koe dqàè ne, ncèè káà hùì i, a ko ãe ko kóm m ne koe cg'ãè tc'ëean cúí ga tcãà a.

¹⁵ Wèè tcáóa tsi cgoa kúrú naka Nqarim koe x'áise, kúrúa bóòku sa tsi tààa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úú tama tsi tséé-kg'ao tsi méé tsi ii, ncèè ko tseeguan ñim kg'ui ba tchànose xгаа-xгаа tsi.

¹⁶ Káà hùì kg'uian dxãwam di koe tcg'oa, ãe ko gatà ma kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisase cg'oè cgaeè ke.

¹⁷ Gane di xгаа-xгаа ne gha q'ombe dis tcìis khama ma tsai-tsaise. Gane xg'aeku koe tsara Humenaio ba hēé naka Fileto ba hēéthēé tsara hàna,

¹⁸ ncèè tseeguan koe hqàra hãa tsara, a ko máá, x'ooan koe tēe sa nxãakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko c'ëe ne di dtcòmàn cg'õo.

¹⁹ Gatà i ii igabas kò Nqarim dis tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uian tc'àmà tòó cgaeèase, ncèè kòo máá: “X'aigam Nqari ba ãe Gam di ii ne q'ana” témé e, naka “Wèém khòèm ãe ko X'aigam Nqarim cg'òè tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa,” ta ko méé e.

²⁰ Kaiam nquum koe i gautan hēé naka seleferan hēéthēé di gàban cúí hãa tama, igaba i hùian hēé naka gómàn hēéthēé cgoa kúrúean ga thēé hãa. C'ëea ne cgáé zi tséé zi di i, i c'ëean kg'amka zi tséé zi di i. ²¹ A ncèè khòèm kò ko cg'ãè zi gúù zi kúrúan koe tcg'òóse a ko q'ano-q'anose nem gha cgáé tsééan ñim gàba ba ii, ts'ee-ts'eeekg'aièa ba, a ba a q'òòsem koe tsééan úúa, a kg'ónósea máána hãa wèè tsééan qãèm gha kúrú sa.

²² Tcg'oaragu cg'ãè zi qg'óóse-kg'ám zi qári-kg'ao-coan di zi, naka tsia tchànoan hēé, dtcòmàn hēé, ncàmkuan hēé naka tòókuan hēéthēé x'ãà máá, gane ãe ko Nqari ba q'anós tcáós cgoa tcii ne cgoa hãase.

²³ Táá tchõà úú cgoa guu káà tc'ëe a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mēékuan óága ke.

²⁴ Nqarim ñim qãà ba méém táá mēéku di ii guu, igaba méém wèè khòèan koe qãè ii. Gataga méém kgoana naka ko xгаа-xгаа, naka baa tc'aua hãa.

²⁵ Gane ãe ko ntcoe me ne méém kgàesase x'ãè-kg'ámàn máà. C'ëedaokam gha Nqari ba gane di chìbian koe tcóósekagu ne, ne gha tseeguan q'ãa,

²⁶ a ne a gha qãèse tc'ëea kabi, a dxãwam dis ntcóm sa nxãa. Ntcòmè ncèè dxãwam ka ne kò qg'óóèa hãa sa, wèès gúùs gam ko tc'ëe sa ne gha kúrú ka.

3

Còo di xu cáám xu

¹ Ncèès gúù sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cáám xu ka i gha cg'ãè x'aèan hãa sa.

² Khòè ne gha gane ka ncàmse, a marian ncàm, a koase, a bóòse, a cgúíku di, a gane di xòòan táá komsana, a táá qãè-tcaoa mááku, a táá q'ano,

³ a táá ncàmku, a táá qg'óóa mááku, a c'amku di, a káà qg'óóse, a cg'ãè tcáó, a táá qãèan ncàm,

⁴ a kàaku di, a tchõà úú tama, a bóòsean ka cg'oè cgaeè, a Nqari ba ne gha ncàm x'aè ka karean ncàm.

⁵ Nqari-tcáóa ne hãa dis bóòse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xoase. Táá tchõà úú cgoa ne guu.

⁶ Gane xg'aeku koe xu c'èe xu hàna hãa, khòè ne ko tc'iri-tc'iri a gane di x'áéan koe tcãà xu, a kg'amka zi khòè zi di tc'èean cgoa qgóé xu, cg'ãè cauan ka cg'oè cgaeèa zi, a wèè tc'èean cg'ãè ka qgóó qarièa hãa zi;

⁷ wèè x'aèan ncèe kaga ko xгаа-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòa q'ãa tama zi.

⁸ Khòè ne ncèe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'èèa ne khòè ne e, dtcòmàn koe cg'ãa-cg'ana ne.

⁹ Igabaga ne cuiskaga nqúú ka qòòa hãa tite. Gane di káà tc'èe ne gha wèém khòèm koe q'anose bóòse khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

Còo di x'áè-kg'ána ne

¹⁰ Igabaga méé tsi tsáá wèés gúús ãer ko xгаа-xгаа sa kúru: kg'òè-kg'ána te hëé, bìrísea ra hãa sa hëé, tiri dtcòmàn hëé, tiri qáò tcáóan hëé, tiri ncàmkuàn hëé, qáò x'aèan qgóóse a tséan hëéthëé e.

¹¹ *Q'ana tsi hãa* qóm cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèè xgàrasean ncèe Antioke koe hëé, Ikonio koe hëé, naka Lusetera koe hëéthëé kúru se cgae tea hãa ka. Qóm cgoa qgóókuan ncèe koer kò qáò tcáóse hãa, igabagam kò X'aiga ba ãe zi gúú zi wèé zi koe kgoara te.

¹² Tseegukaga, wèè ne khòè ne ãe Jeso Krestem koe Nqari-tcáóa hãase kg'òè kg'oana ne gha c'èe ne ka xgàràè.

¹³ Ne gha cg'ãè tc'èe ne hëé naka khòèan ko kàa ne hëéthëé gane di cg'ãè cauan ka càuse cgaeè. Khòèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thëé qàe-qaeè khama.

¹⁴ Igabaga méé tsi tsáá ãe tsi xгаа-xgaasea hãa, a kaisase dtcòma hãa zi koe hãa, diín koe tsi xгаа-xgaase zia hãa sa tsi q'ana hãa ke.

¹⁵ Cg'áré-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hãa khama, ncèe ko kgoana a qãè tc'èean q'ãa di máà tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i.

¹⁶ Wèés Tcgãya sa Nqarim koe guua hãa, a xгаа-xgaan hëé, naka dqàèkuan hëé, naka tchàno-tchanokuan hëé, naka tchànoan ka xгаа-xgaan hëéthëé di tséan úúa;

¹⁷ nxãasegam gha Nqarim dim khòè ba tc'ãòa hãa xгаа-xgaasean úú, a gha wèés tséés qãè sa kg'ónòsea máána hãa ka.

4

¹ Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúí a X'aigam khama ma tc'ãà-cookg'ai nem gha kg'òèa ne hëé naka x'ooa ne hëéthëé bóò q'oo a xgàra. Nqari ba hëé naka Jeso Kreste ba hëéthëé tsara cookg'ai koer ko ncèem x'áè ba máà tsi:

² Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xгаа-xгаа, naka tsia qgóóa qari me, x'aè zia ga qãè zia kana zia ga x'aè zi tshúú zi i igaba, naka khòè ne tchàno-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèè x'aè ka méé tsi qáò tcáóan cgoa xгаа-xгаа ne.

³ X'aè ba gha hàà, khòè ne cuiskaga qãè xгаа-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'èe zi xùriate, a ne a gha kái xгаа-xгаа-kg'aoan qaara mááse, ncèe gha ãe ne gane kóm kg'oana hãa sa bìrí ne e.

⁴ Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòóse.

⁵ Igaba méé tsi tsáá wèés téé-q'oos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qãè tchòàn di ba kúru, naka tsaris tséés Nqarim di sa qãèse kúru.

Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

⁶ X'aè ba hààraa kg'òèa te ko kg'áàèkos dàòa-máákus khama ma ntcãàè ba, me ncèes kg'òès koer gha guu a xgoaba dim x'aè ba tíí koe hààraa.

⁷ Qãès ncõo sar x'ãà hãa, a qàrò sa xg'ara-xg'ara hãa, a ra a dtcòm sa qgóóa qaria hãa.

⁸ Ncêe koe guus kar tààa ra hãa dis cába sa tòóa mááèa, tchànos kg'õè sar kg'õèa hãa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cáím ka máà te si; igabagam tíí cúí ra máà sia hãa tite, a gha wèé ne ãe qhúím gha ka hãa a ko ncàmkuan cgoa qaa Me ne thèé máà si.

⁹⁻¹⁰ Demase ba aagu tea, ncêem nqõóm *di karea nem* ncàma hãa khama, a ba a Tesalonika koe qõòà. Me Kersekene ba Galatia koe qõòà, me Tito ba Dalemata koe qõòà, ke méé tsi qarika kúrú naka qháése hàà cgae te.

¹¹ Me Lukam cúí ba tíí cgoa hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tséés koem hùian úúa hãa ke.

¹² Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa.

¹³ Hàà tsi kòo ne, Teroa koer Karepom koe qaùà hãam qgáím cgoa hàà, Tcgãya zi hēéthēé e, kái-kg'aise khòo cgoa kúrúèa hãa zi.

¹⁴ Aleksanterem qano tséé-kg'ao ba ãem kúrú cgae tea hãa cg'ãèan ka kaisase thòò-xamkagu tea. Kúrúba baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me.

¹⁵ Tsáá igaba méé tsi thèé q'ãa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui gúúan ntcoe ke.

¹⁶ Tc'ãà dim cáím kg'uiar ko máásem ka i kò táá cúí khòè ga tcãà dòm q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chìbi bóò ne guu.

¹⁷ Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarian máà te, nxãasegam gha Gam dim kg'ui ba tíí koe guu a qãèse nxàèè ka, táá zi qhàò zi di ne wèé ne gha qãèse kóm me ka. Ra kò gàman kg'ám-q'oo koe kgoaraè.

¹⁸ Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ãè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarikg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chòò tamase méém dqòmè. Amen.

¹⁹ Tsgámkagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforom dis x'áé-q'ooos di ne hēéthēé e.

²⁰ Eraseto ba kò Korinta koe qaù, ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama.

²¹ Kúrú méé tsi qarika naka ncêe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.

Ebolo ba hēé, naka Putenese ba hēé, Lino ba hēé, Kelaudia sa hēé, naka tsáá qõè ga xu wèé xu hēéthēéa ko tsgám tsi.

²² X'aiga ba méém tsarim tc'ãem cgoa hãa. Cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

TITO Paulom dis tcgãya sa Titom koe Téé-cookg'ai sa

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm-k'ao me e, ncēe kò gam khama ma ko ma tséé ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xgaan koe hùì. Paulo ba kò ncēes tcgãya sa Tito ba góá máá, ēem kò Kerete koe qaù meá ka, kereke di tsééa nem gha tc'ãà-cookg'ai ka.

Tcgãya sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tséé-k'ám zi tc'ãà-cookg'aim kerekes di xu gha kúrú zi ka kg'ui.
2. Gaiam ko Tito bìríá kg'ónòè, ntamam gha ma tãáka zi xg'ae zi ma kerekes koe xгаа-xгаа sa: kaia xu khòè xu hēé, naka kaia zi khòè zi hēé (ncēe ko hàà dxàe-coa zi xгаа-xгаа zi), qárí-k'ao xu hēé naka qãàn hēéthēé e.
3. Còo dis kam ko Paulo Tito ba bìríá tchàno-tchano dtcòm-k'ao ne di tsééan ka: kái-k'aise méé ne tòókua hãa naka ncàmkuá hãa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tc'ãà-còokg'ai sa
- xгаа-xгаа ne
- cgómkuá ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)
- Tãáka zi xg'ae zi di xгаа-xгаа ne, kerekes koe (2)
- Tchànoan xгаа-xгаа ne (3)

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Nqarim dir qãà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-k'ao* ra. Tsééa óáèa ra, Nqarim ka nxará tcg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòmán koe hùì, a kúrú ne ne tseeguan q'ãa, a Nqari-tcáóa hãase kg'òè ka.

² Chòò tamás kg'òès di nqòðan úúa hãase, ncēem kò Nqarim ncēe tshúù-ntcõa di tama ba, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu *taa* hãa sa.

³ Gam qáòà tcg'òóa hãam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba *tiri* xгаа-xgaan koe x'ái. Nqarim gatá dim Kgoara-k'ao ba ncēes tséé sa máà tea, ēem kò ma x'áèa hãa khama má.

⁴ Títóè, gatá dis dtcòmés koe tseegu di tsi cóá tsi tiri tsir ko *ncēes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hēé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'ao ba hēéthēé tsara koe guua hãa cgómkuán hēé naka tòókuan hēéthēé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Titom di tsééa ne Kereta koe

⁵ Eè kò xg'ara-xg'araè tama zi gúù zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a ēer ko ma x'áè tsia khama ma wèè xu x'áé-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxará tcg'òó.

⁶ Kerekes dim kaia ba méém káà chìbim khòè ba ii, cúis khòès dim khòè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm-k'ao ii, naka ia táá uúan hēé naka ntcoekuan hēéthēé ka q'ãàèa hãa guu.

* 1:1: x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁷ Nqarim di tsééan ko kúrúm khòè me e domka méém káà chìbi ba ii, táá méém ko dqomse guu kana xgòà-xgoase guu, kg'áà-kg'ao ba méém ii guu, naka ncõo di ii guu, naka táá kàa cgoa qguù di ii guu.

⁸ Igaba méém qãèse ko khòèan hààkagum khòè ba ii, qãè gúùan ncàmam khòè ba méém ii, qgóóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hãa ba.

⁹ Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgóóa qari, ãem ma xгаа-xгааè mea hãa khama, naka baa gha nxãasega c'èe ne ghùì-ghuin tcáó kómseko xгаа-xgaan cgoa, naka ãe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

¹⁰ X'áèan ntcoe hãa ne khòè ne káí nea hãa ke, kg'uia xám-kg'ao ne, a kàa-kg'ao ne, káí-kg'aise gane ãe Juta dis dtcòm s koe guua hãa ne.†

¹¹ Nqookaguè méé ne, gúù zi ãe ne ga kò xгаа-xгаа tama zi xгаа-xgaan ka ne ko wèém x'áé ba cg'ãè-cg'ãe ke, a ko ncèe xгаа-xgaan kúrú, c'èes gúù sa ne gha kàan cgoa hòò mááse ka.

¹² Gaxu porofiti xu ka c'èem tc'áró ga kò máá: “Kereta di nea wèé x'aè ka tshúù-ntcõa-kg'ao ne e, a cg'ãè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrúa mááse tama nea igaba ne kg'ama tc'õó-kg'ao ne e,” témé.

¹³ Ncèe ko nxàèè sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxãasega tchàno dtcòm an úú,

¹⁴ naka nea Juta ne di huwan táá gúù cgáé khama ma sèè guu, kana gane ãe ko tseeguan ntcoe ne di x'áè-kg'áman igaba.

¹⁵ Gane ãe q'ano ne ka i wèé gúùan q'ano o, igaba gane ãe cg'ãè tc'èe ne ncèe dtcòm tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'èean hëé naka tcáóan hëéthëéa cg'ãè-cg'ãèa.

¹⁶ Nqari ba ne q'ana hãa sa ne ko nxàea tseegukagu, igaba ne ko gane di tsééan ka xguì Me. Cg'ãè kg'òò ne e, a komsana tama, a ne a qãè gúùan kúrú kg'ano tama.

Tséé-kg'áma ne tãáka zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)

2

Titom ga ko xгаа-xгаа sa

¹ Igabaga méé tsi tsáá qãè xгаа-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka kg'ui.

² Kaia xu khòè xu xгаа-xгаа naka xu qgóóse, naka tcom-tcomsa ii, naka i tc'èe-kg'áma xu tchàno ii, naka xu dtcòm an koe hëé naka ncàm kuan koe hëé naka qáò tcáóan koe hëéthëé tchàno ii.

³ Gataga méé tsi thëé kaia zi khòè zi xгаа-xгаа naka zi kg'òè-kg'áma zi koe qgóóse, naka táá c'amku di ii, naka gõéan kg'áà koe káíse tòóse guu, igaba méé zi tchàno gúùan xгаа-xгаа.

⁴ Nxãasega zi gha khòè zi gazi ka cg'aré zi xгаа-xгаа, gazi di xu khòè xu hëé naka gazi di cóán hëéthëé méé zi ncàm sa,

⁵ naka zia qgóósean úúa hãa, naka q'ano ii, naka zia x'áéa zi qãèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khòè xu máàse, nakam gha nxãasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.

⁶ Gataga méé tsi thëé qáí-kg'ao-coa xu ntcàm naka xu qgóósean úú.

⁷ Wèés gúùs qãès kúrú koe méé tsi x'ái sa ii. Tsari xгаа-xgaan koe méé tsi x'ái, tcáóa tsi qãè e sa, naka wèé tcáóa tsi cgoa gúùan kúrúan ka hëéthëé e.

⁸ Kómseko kg'uian ncèe ntcoeè tite tséékagu, naka ne gha nxãasega gane ãe ko ntcoe e ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúù ga káà a gane gha gatá ka kg'ui i ke.

⁹ Qãàn méé tsi xгаа-xгаа naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka q'òòsean komsana, naka qãè-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'ám-q'oo o guu,

¹⁰ naka táá ts'ãà cgae e guu. Igaba méé i x'ái, wèé zi dàò zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxãasega Kgoara-kg'aom gatá dim Nqarim di xгаа-xgaan wèé zi qgáì zi koe t'òè-t'òe.

† 1:10: ãe Juta dis dtcòm s koe guua hãa ne - Gerika sa ko máá: “ãe q'ãe nqãa-qgai khòò-kg'aièa ne dis xg'aes koe hãa ne,” témé.

¹¹ Nqarim di cgòmkuu ne x'áísea hãa, a ko wèé ne khòè ne koe kgoarakuan óá.

¹² A i a ko xгаа-xгаа ta a, cg'ãè tcáóan hëé naka nqõóm di zi tc'ëe zi hëéthëé ta gha xguì ka, naka taa gha ncëem kámám dim nqõóm koe qgóósea hãase kg'õè, naka tchàno ii, naka Nqari-tcáóa hãa;

¹³ Èe ta hãa a ko ts'ee-ts'eekg'aièas nqòò sa qãà ka, Nqarim kaim, Kgoara-kg'aom gatá dim Jeso Krestem dis x'áàkos x'áíse-q'oo sa,

¹⁴ ncëe kò gatá domka máàsea hãa ba, nxãasegam gha wèé chìbian koe x'ámá tcg'òó ta a ka, a ba a gha Gam di khóèan q'ano-q'anoa máase, Gam di gha ii ka, a gha gataga qãè tsééan kúrú koe kaisase máàsea hãa.

¹⁵ Ncëe zi gúù zi méé tsi xгаа-xгаа, naka wèé qarria tsi ka khóèan ntcám naka dqàè e. Táá hëé naka i khóèan ntcoé tsi guu.

Tchàno gúùan kúrú ne (3)

3

¹ Khóè ne tc'ëe-tc'ëe naka ne gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka gane di xu kaia xu hëéthëé qámsea máá, naka nea komsana, naka nea wèés gúùs qãè sa kúrúan kg'ónòsea máá.

² Táá méé ne c'ëe khòè ka cg'ãèse kg'ui guu, kana mēéku cgoa a guu, igaba méé ne qãè cau ii, naka qámsea ne hãa sa wèé khóèan koe x'ái.

³ C'ëe x'aè ka ta kò gatá igaba káà tc'ëe ta a khama, a kò komsana tama, a kò hòakaguè, a ta a kò èe ta ko tc'ëe zi hëé, naka tãáka zi kare-kg'ám zi hëéthëé kúrú koe tòósea hãa, a kò cg'ãè tc'ëean hëé naka chìikuan hëéthëé cgoa kg'õè, a ta a kò khóèan ka hòrèa, a kò thëé hòrekua hãa.

⁴ Igabaga èe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qãèan hëé naka ncàman hëéthëé x'áíse,

⁵ kam kò kgoara ta a, èe ta kò gatá kúrú hãa zi gúù zi tchàno zi domka tamase, igaba Gam di thòò-xama-máákuan domka. Kgoara ta am kò kabase ábàkuan dis xg'aàkus koe hëé naka kaba-kabakus koe hëéthëé e, Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a,

⁶ ncëem kò gatá koe kaisase ntcãà tcana hãa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a.

⁷ Ncëes gúùs domka ta Gam di cgòmkuu ka Nqarim cookg'ai koe tchàno ta iise bóòèa hãa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chòò tama kg'õèan dis nqòò sa úúa hãase.

⁸ Ncëe kg'uia nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncëe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'ëe, naka ne nxãasega èe Nqarim koe tcoma hãa ne kòrese naka nea qãè gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncëe zi gúù zia qãè zi i, a wèé khóèan koe hùian úúa.

⁹ Igabaga méé tsi káà hùì ntcoekuan hëé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hëé, naka tèèku-kg'ám zi hëé, naka x'áèan di mēékuan hëéthëé téékagu, káà hùì i, a cg'ãa-cg'ana a ke.

¹⁰ Khóèan kereke sa ko tsai-tsai q'aa ba méé tsi tc'ãà di sa dqàè, naka cam di sa hëéthëé e. Gaa koe guus ka táá tchõà úú cgoa me guu,

¹¹ q'ana hãase, èeta iim khóè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chìbiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bóòa xguìsea hãa.

Còo di x'áè-kg'áma ne

¹² Èèr kò Aretimase ba kana Tigiko ba tsáá koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hãa sar bìrísea hãa ke.

¹³ Kúrú wèés gúùs èe tsi ga kúrú sa naka Senasem x'áè q'ãa-kg'ao ba hëé, naka Apolose ba hëéthëé tsara gatsara dis qòòs ka hùì, naka bóò c'ëe gúù ga tsara tcào tama sa.

¹⁴ Gatá di khóèan méé i thëé xгаа-xгаа naka ia qãè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxãasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá káà hùìs kg'õè sa kg'õè guu.

¹⁵ Wèé ne khòè ne ncēe tí cgoa hãa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi ẽe dtcòman koe ncàm taa ne.
Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

FILEMONE Paulom dis tcgãya sa Filemonem koe Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànò m dtcòm-k'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'èe me e, a ba a kò qãàm Onesimo ta ko ma tcièm dim kaia me e. Ncèem qãà ba kò gam ka q'òòsem koe qgóéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa sí xg'ae, ncèe kò qáé-nquuan koe hãa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm-k'ao ba kúrú. Paulom dis tcgãyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qãàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncèem kò Paulo gam koe tsééa kàbia ba, a ba a kò qãèse hààkagu me, qgóóa mááèam qãàm cúim khama tamase igaba dtcòmàn hãam qòem khama ma.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãà

- tséé

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko Filemone ba dqom (1-7)

- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá (8-25)

Paulo ba ko Filemone ba dqom

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáéèa ra, a gatá ka qòesem Timoteom cgoa hãa, tsam ko *ncèes tcgãya sa* góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm-ncamsa tsi, a sitsam cgoa tséé-k'ao ii tsi,

² naka gatá ka qòeses Afia sa hëé, naka Arekipom tíi khama ma ncõo-k'ao ba hëé, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa hëéthëé tu, a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa gòm kuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

⁴⁻⁵ Kóm r ko, Nqari-tcáóa ne khóè ne wèè ne tsi ma ncàma hãa sa, a ra a ko gataga kóm tsari dtcòmàn X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá a ra a ko wèè x'aè ka tiri còrèan q'oo koe tc'èe-tc'èese tsi.

⁶ Q'ana tsi hãa, Krestem koe ta wèés gúùs qãè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòmàn tsi gha c'èe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa.

⁷ Tíi qòèè, Nqari-tcáóa ne di zi tcáo zi tsi kàba-kàbaa. Tseegukaga i tsari ncàm kuan kaisase qãè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáo tea.

Paulo ba ko Onesimo ba kg'uia máá

⁸ Nxãatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'aè tsi, tsi èe ko qaase sa kúrú,

⁹ igaba ra gha ncàm kuan domka kg'ama dtcàrà tsi tsi kúrú si. Tíi Paulo ra ncèeska kaia, a Jeso Krestem domka qáéèa hãa.

¹⁰ A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncèer kò qáéèa a táùan koe hãa kar kò gam dim xòò ba kúrú ba, Onesimo ba.

¹¹ Kg'aiam kò tsáá koe kàà hùì me e, igabam ncèeska tsáá koe ga hëé naka tíi koe ga hëéthëé kaisa hùian úúa hãa.

¹² Tsáá koer ko tsééa kàbi me, tirim cóám tcáo-c'òáa te di ba.

¹³ Qãè tchòàn domkar ncèe táùan koe hàna; gaa domkar kò ncàma hãa, tíi cgoam ga ncèe koe hãa sa, a nxãasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te.

¹⁴ Igabagar cuiskaga cúí gúù ga dtcòm tama tsi hãase kúrú hãa tite. Tc'èe ra ko, kúrú tsi gha qãèan méé i tcáóa tsi q'oo koe guua hãa sa khama, chùiku ka tamase.

¹⁵ C'èedaokam kò gaa domkaga xòm x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hãa, nxãasega tsi gha chõò tamase hãa cgoa me ka,

¹⁶ qãàm iise tamase, igaba qãà ba nqáéa hãase, ncàm-ncamsam qõem khama ma. Ncèè tíi koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qãàm iise naka gataga X'aigam *Nqarim* koe tsáá qõem iise.

¹⁷ A ncèè tsáá ka c'èem khama tsi kò ko ma sèè te ne méé tsi qãèse hààkagu me, tíi ka tsi ga ko hëé khama.

¹⁸ A ncèè c'èe gùù cg'ãèm kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tíi tcúú koe qaa a.

¹⁹ Tíi Paulo ra ko ncèe gùùan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: “SURUTAR GHA KABI I,” tème. (Cuiskagar tc'èe-tc'èesekagu tsi naka máá: kg'õèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hãa tite.)

²⁰ Eè, tíi qõèè, ncèes gùùs qãè sa X'aigam *Nqarim* domka kúrúa máá te, naka i gha nxãasega tcáóa te Krestem koe kaba-kabaè.

²¹ Komsana te tsi gha di tcoma ner úúá, a ko nxãata ma góá máá tsi, a gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hãan cgoa ga.

²² Gataga méé tsi cg'áè-nquuan kg'ónòa máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòòà hãa ke.

²³ Epaferase ba ko tsgámkagu tsi, ncèe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qáé-nquus koe xg'ae a qáéèa hãa ba.

²⁴ Xu ko gataga thëé tíi cgoa ko tséé xu tsgámkagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

²⁵ X'aigam Jeso Krestem di cgòmkuuan méé i gatu òm tc'èem cgoa hãa.

HEBERA NE Tcgãyas Hebera ne góá mááèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-k'ao ne di sa góá mááèa, ncëe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòmàn aagu ne. Góá-k'ao ba kò gane di dtcòmàn koe ntcàm ne, a ko Jeso Krete ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúàan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chòò tamam Cóa Me e Nqarim di ba, ncëe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xòòm koe guu a, ãem kò hãa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cóám iisem, Jeso ba moengelean koe hëé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hëé, naka Moshem koe ga hëéthëé cgáé Me e.
2. Càm dis kam Jeso ba Nqarim ka nxará tcg'òòèa hãa, chòò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hãa, me dtcòm-k'ao ba gaa domka chìbian koe hëé, naka q'áòan koe hëé, naka x'ooan koe hëéthëé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áìè, igabas ncëeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hãa.

Góá-k'ao ba ko dtcòmàn di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-k'ao ne di kg'òèan koe, a ko gam di ne nxará-k'ao ne ncëeta ma ntcàm, dtcòma hãase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxará-k'aoan ntcàm, gane di tcgáian ne gha Jesom koe qãea tòó, xháé zi hëé naka qóm zi hëéthëé èe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- peresiti, chìbi, dàòà-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)
- Krete ba Moshe ba hëé naka Joshuam ka hëéthëé cgáé Me e (3-4)
- Krete ba peresiti xu ka cgáé Me e (5-7)
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)
- Krestem di dàòà-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11-12)
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)

Nqarim dim Cóa ba kaiam ga Me e

¹ Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgõose ga xu cgoa kg'ui,

² igabagam ncëeska còò di x'aèan ka ko Gam dim Cóám koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncëem kò Gam koe guu a nqõó ba kúrú, a wèé zi gúù zi dim q'òò-k'ao ba kúrú Me ba.

³ Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'ái, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eëm ko *gatá di* chìbian koe q'ano-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hãam Qarim wèém dim x'òàm kg'áòm xòè koe síí ntcõó.

Nqarim dim Cóa ba moengele xu ka kaia hãa

⁴ Ncëes ma Gam dis cg'òè sa ma moengele xu di cg'òèan ka tc'amaka hãa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa mááèa.

⁵ Gatagam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba bìrí naka máá:
“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,

Ra ncēm cám koe guu a tsarir Xõò Ra a,”
 témé ta ga hãa,
 kanam Nqari ba qanega c'ēm moengele ba bìrí na máá:
 “gam ka Xõò bar gha ii,
 me gha Tirim cóá ba ii,”
 témé ta ga hãa khama.

⁶ Igabagam kò Nqari ba ãem ko Gam dim Cóám tc'ãà di ba nqõóm koe tsééa óá ka máá:
 “Wéé moengelean Nqarim di méé i dqomè Me,”
 témé.

⁷ Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:
 “Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúrú xu tc'ãán khama ii,
 a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'eean di karu tãman khama ii,”
 témé,

⁸ igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:
 “Nqari Tseè,
 Tsaris ntcõó-q'oos x'aian di sa
 gha chõò tamase hãa.
 Tsari ne khóè ne
 Tsi ko tchànóm dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai.

⁹ Eè tchàno ii sa Tsi ncàma hãa,
 a èe cg'ãè ii sa hòrea.
 Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseè,
 Tsáá ka c'èe xu nqáéa hãase nxará tcg'òó Tsia,
 a qãè-tcaoan di nxùian cgoa ntcãá tcúú Tsia hãa,”
 témé.

¹⁰ A ba a ko máá:
 “X'aigaè,
 Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba kúrú hãa,
 i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

¹¹ kaàku i gha,
 igabaga Tsi gha Tsáá chõò tamase hãa.
 Wééan ga gha qgáian khama ma cg'ãa-cg'anase,
¹² hãaèkom qgáim khama Tsi gha ma kabèa xg'ae e,
 i gha qgáian ko ma hãaè a tcg'òóè
 i c'èean hãaè khamaga ma kabi-kabiè,
 igabaga Tsi gha Tsáá èe Tsi ii khama cúíga ii,
 i kuria Tsi chõò tite,”
 tam méé.

¹³ Qanegam Nqari ba c'ēm moengelem kaga máá:
 “Ncèe koe ntcõó Tirim x'òàm kg'áòm xòè koe,
 nakar gha nxãakg'aiga síi tsari cg'òo-kg'aoan kúrú
 naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'oos koe ntcõó,”
 témé ta ga hãa.

¹⁴ Kháé i nxãaska moengelean dùúá? *Kg'amaga* xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'èe xu u,
 ncèe Gam ka tsééa óáèa hãa xu, hàà xu gha khóèan hùì i kgoarasean hòò ka.

2

Komsanan dis dqàèku sa

¹ Gaa domka méé ta ncêe ta kò kóma hãa tchõàn kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na hoà guu.

² *Gatá ka tsgõose ga xu* kò moengelean ka máàèa hãa tchõà nea kò kaisa qarian úúa, ne kò gane èe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò.

³ Ncêe èe ne khòè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncêe ncêeta noose kaias kgoarakus *Jesom koe hãas* cgoa ta kò tchõà úú tama ne? Ncêem kò X'aigam *Jeso ba* kg'aia gaas ka kg'uia hãa, ne kò èe kò kóm Me ne gaas ka nxàea tseegukagu sa.

⁴ Nqarim igabagam kò thêé kái zi x'ái zi hêé, naka are-aresa zi gúù hêé, naka tãaka qarian hêé, naka Tcom-tcomsam Tc'êem di zi aba zi ncêe ne kò Gam di ncàman ka máàèa hãa zi ka hêéthêé ncêe sa nxàea tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncêe tchõàn komsana.

Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úú ta am ga Me e

⁵ Nqari ba ncêe ko hààm nqõóm ncêe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'ãa-cookg'ai tama khama.

⁶ Igabaga i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'èe koe góásea hãa a ko máá:

“*Nqariè*, khòè ba dìi baa,

Tsi ko gam ka tc'èe-tc'èese,

me khòèm dim cóá ba dìi baa,

Tsi tchõà úú cgoa mea?

⁷ Xòm x'aè ka Tsi kò moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máà me, a Tsi a kò x'ààn hêé naka tcoman hêéthêé dis cábá sa cábákagu me,

⁸ a kò wèé zi gúù zi gam di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa,”
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúù zi *khòèm* di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa, si gam di qarian dòm q'oo koe hãa tamas gúù sa káà si i. Igabaga ncêe i ii khama, wèés gúùs gam di qarian dòm q'oo koe hãa sa ta qanega bóò tama.

⁹ Igabaga ta ko Jeso ba bóò, ncêe kò xòm x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máàèa ba, nxãasegam gha Nqarim di cgómkuan koe guu a wèém khòèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'ààn hêé naka tcomkuan hêéthêé dis cábá sa cábákaguè.

¹⁰ Nqarim ncêe ko wèés gúù sa kúru, si wèés gúù sa Gam domka hãa, ba i kò qãèa máána hãa, Jeso bam gha kúru Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'oos koe hãa sa. A ba a kò ncêe sa kúru, kái ne cóá nem gha kúru ne x'ààn koe hãa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama.

¹¹ Gaam èe ko khòèan kúru i tcom-tcomsa ba hêé, naka khòè ne èe ko kúruè a tcom-tcomsa ne hêéthêéa cúis x'áé-q'oos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba ‘Tíi qõe ga tuè’ ta ma tciiia ne ka sau-cgaekaguè tama,

¹² a ko *Nqarim ka* máá:

“Tíi qõe ga ne koer gha Tsari cg'õèan ka kg'ui;

a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a ciian cgoa dqom Tsi,”

témé.

¹³ A ba a ko gaia máá:

“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”

témé.

A ba a ko gaia máá:

“Ncãa ga Ra a,

Nqarim máà Tea hãa ne cóá ne cgoa,”

témé.

¹⁴ Cóá nea c'áòan hěé naka cgàan hěéthěé cgoa kúrúèa hãa ne khòè ne e, khamam kò Gaam igaba thěé khòè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxãasegam gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hãa ba kaàkagu ka, ncěe dxãwa ii ba,

¹⁵ a ba a kò ncěe sa kúrú, nxãasegam gha gane ěe kò wèè kg'òèa ne q'oo koe x'oos bèe koe qáésea hãa ne, gane di q'áòan koe kgoara ka.

¹⁶ Tseeguan kagam moengelea nem gha hùì ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgõose-coa nem gha hàà hùì ka hààraa.

¹⁷ Gaa domka i kòo qaase, wèè zi dàò zi koem ga Gam ka qõese ga ne khama ma kúrúe sa, nxãasegam gha Nqarim di tsééan koe kaim peresitim tcom-tcomsa a cgòmkuuan úúa hãa ba ii ka, a khòè ne dàò-a-máákuan kúrúa máá, ne nxãasega gane di chìbian koe qgóóa mááè ka.

¹⁸ Gam igabam kò xgàrase, a kúrúa bóòè, khamam gha thěé gane ěe ko kúrúa bóòè ne hùì.

Kreste ba Moshe ba hěé naka Joshua ba hěéthěé tsara ka cgáé Me e (3-4)

3

Jeso ba Moshem ka kaia

¹ Gaa domka méé tu, tí qõe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncěe nqarikg'ai di tciikuan koe hãa tuè, Jesom ka tc'ěe. Jesom ncěe kò Nqarim ka tsééa tcg'òòèa hãa ba, a Kaim Peresiti ba ii ba, ncěe ta ko Gam ka gatá di dtcòmàn nxàea tseegukagu ba.

² Gaam ěe kò nxárá tcg'òó Mea hãam koem kò tcom-tcomsa Me e, ěem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma.

³⁻⁴ Wèém nquu ba khòèan ka tshàòèa hãa, Me Nqari ba wèés gúù sa tshàòea hãa. Me ěem ma nquum dim tshàò-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuuan hòòea hãa khamagam Jeso ba Moshe ba nqáéa hãase tcomkuuan hòòea hãa.

⁵ Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gúù zi ka nxàea tseegukagu.

⁶ Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncěe *Nqarim koe* tcoman hěé naka nqòòs ěe ta ko gaas cgoa bóòses koe hěéthěé ta kò qgóóa qaria hãa ne.

Komsana úú taman dis dqàèku sa

⁷ Gaa domka méé tu ěem ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba méé a ko máá:

“Ncěe cáím ka ěe tu kòo dòmà ba kóm

⁸ ne méé tu táá qari-qari tcáo guu,
ěe komsanan úú tama ne kò hěé khama,
ěe ne kòo tchàa-xgóós koe kúrúa bóòè ka.

⁹ Ncěe gatu ka tsgõose ga xu kòo kúrúa bóò Te koe,
a kò 40 kurian sèè a Tiri tsééan bóò.

¹⁰ Ra kò gaa domka ěes qhàò sa xgòà cgaea hãa,
a Ra a kò máá:

‘Gane di tcáoà ne ko wèè x'aè ka hoàkaguè,
ne Tiri x'áè-kg'áman komsana tama,’

témé.

¹¹ A Ra a kò gaa domka Tiri xgòàn koe gaise a máá:

‘Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'ooos koe tcana hãa tite,’
témé.”

¹² Q'ana méé tu hãa, tí qõe ga tuè, naka i cúía tu ga táá cg'ãè, a dtcòm úú tamas tcáo sa úúa hãa guu, ncěe gha kúrú tu u tu kg'òèa hãam Nqarim koe tcg'oa sa.

¹³ Igaba méé tu wèé cárn ka korèku, ‘ncēem cárn ba’ ta i kò ko mééès noose, naka i gha nxāasega táá c’ēe-kg’áia tu ga cg’āèan ka hoàkaguè naka qari-qari-tcúuè guu.

¹⁴ Ncēè Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncēe ta kò ko kg’aia hēé khama a síí chōò-q’oos koe tcāà ne ta gha Krestem koe xg’aea hāa.

¹⁵ Ncēe i ma *Nqarim dis* Tcgāyas koe ma góásea hāa khama a ko máá:

“Ncēem cárn ka tu kòo Nqarim di dòman kóm

ne méé tu táá gatu ka tsgōose ga xu

Nqari ba kò komsana tama xu

khama ma qari-qari tcáo guu,”

témé.

¹⁶ Kháé díí ga nea ēe kò dòma ba kóma hāa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ēe kò Egepeto koe guu a tcg’oara hāa ne tama ne gáé kò ii, wèea ne ncēe kò Moshem ka tc’āa-cookg’aièa hāa ne?

¹⁷ Kháé ba kò Nqari ba díín 40 kurian xgòà cgaea hāa? Gane ēe kò cg’āèan kúrúa hāa ne tama nea gáé kò ii, ncēe i kò gane di tc’áróan tchàa-xgóós koe x’óóku ne?

¹⁸ Kháé ba kò díí ga ne koe gaise, ncēem kò bíri ne a máá, Gam dis sãakagukus-q’oo koe ne cuiskaga tcana hāa tite témé ne? Gane ēe komsana tama ne koe cúí ga a.

¹⁹ Si kò ncēes gúù sa x’ái ta a, dtcòm úú tamasa domka ne kò táá *sãakagukus-q’oo* koe tcāà sa.

4

¹ Gam dis sãakaguku-q’oos koe tcāàn dis nqòòkaguku sa hāa, ke méé ta q’ana hāa naka i cúia ta ga táá gaa koe tcāàn ka tààè naka kháóka qaùa hāa guu.

² Qāè tchōà ne kò hàà cgae ta a ke, ēe i kò ma síí cgae nea khamaga ma, igaba ēe ne kóma hāa kg’uia nea kò gane koe cgáé tama, ēe ne ko kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama.

³ Ncēe sa ko máá, ēe dtcòma hāa ta gha ēes sãakaguku-q’oos koe tcāà, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgòàn koer gaisea hāa,

cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q’oos koe tcana hāa tite sa,”

témé khama. Eēta i kò ma Gam di tsééan nxāakamaga nqóóm tshoa-tshoase-q’oo koe ga xg’ara hāa, me kò sana hāa igaba.

⁴ 7 dim cárn ka i *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe c’ēe koe góásea hāa a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cárn ka Gam di tsééan wèé koe sana hāa,” témé khama.

⁵ A ba a kò gaicara ncēem qgáim koe máá: “Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q’oos koe tcana hāa tite,” témé.

⁶ Gane ēe kò tc’āa a qāè tchōàn kóm nea kò táá dtcòm, khama ne kò gane di komsana taman domka gaas sãakaguku-q’oos koe táá tcāà. Ne c’ēe ne hànaa, tcāà sa kgoara mááèa hāa ne.

⁷ Gaa domkam kò Nqari ba gaicara c’ēem cárn ba tòó, “Ncēem cárn ba” ta ko ma tcièe ba. Kái xu kuri xu qāá q’oo koem kò Dafitem koe guu a kg’ui, ncēe i nxāakamaga *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe ma nxàèa hāa khamaga ma a máá:

“Ncēem cárn ka tu kòo dòma ba kóm,

ne méé tu táá tcáo tu qari-qari guu,”

ta ko méé e.

⁸ Ncēè Joshuam kò xg’ao sãakaguku-q’oo sa máà nea hāa, nem ga kò Nqari ba táá kabise a kháóka c’ēem cárn ka kg’uia hāa.

⁹ Gaa domkagas Nqarim di ne khòè ne koe Sabata dis sãakaguku-q’oo sa téé-tēe.

¹⁰ Díim wèém ēe ko Nqarim dis sãakaguku-q’oos koe tcāà ba ko gam di zi tséé zi koe sãa khama, ēem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma sana hāa khamaga ma.

¹¹ Ke méé ta gaa domka ncêes sãakaguku-q'ooos koe tcãàn x'ãà máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu, ncêe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

¹² Nqarim dim kg'ui ba kg'òèa hãa, a ko tséé khama, a wèé za ga ntcõe-kg'ám ntcàum ka kaisase ts'èè me e, a ko khòèan koe qhàea tcãàse, a tcáo sa hêé naka tc'èe ba hêéthêé gáda q'aa, a q'amku-q'oo zi hêé naka tcgaèan hêéthêé q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hêé naka tc'èe-kg'ámán hêéthêé bóda tcg'òó.

¹³ C'èes gúús Nqarim tcgái-q'oo koe chómsea hãas ga sa káà si i, wèés gúús èe kúrúèa hãa sa nqámán koe téé-tèe a ko tcgái-q'ooa ba koe hòose, Gaam ncêe Gam koe méé ta xõara mááse ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kaim peresitim tc'amaka hãa Me e

¹⁴ Q'ana ta hãa, kaim peresitim tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom ncêe Nqarim dim Cóa ba, ncêe kò nqaríkg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai koe síí hãa ba. Ke méé ta ncêe ta nxàea hãa dtcòman qarika qg'óó.

¹⁵ Kaim peresitim gatá di kg'amkan koe thõò-xama máá ta a tama ba ta úú tama khama, igabaga ta kaim peresiti ba úúa hãa, ncêe kò èe ta gatá ma kúrúá bóðèa hãa khamaga ma wèé za kúrúá bóðè ba, igaba kò táá chibi kúrú ba.

¹⁶ Ke méé ta gaa domka kgoarasea hãase Nqarim dis ntcõó-q'ooos x'aian dis koe cúu-cuuse, ncêe cgómkuan hãa koe, nxãasega ta gha gaa koe thõò-xama-máákuan hêé naka cgómkuan hêéthêé hòò, ncêe gha hùì ta a, qaa a ta ko x'aè ka.

5

¹ Wèém kaim peresitim ncêe khòè ne xg'aeku koe guu a nxará tcg'òóèa ba nxará tcg'òóèa hãa, khòè nem gha nxãasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chibia ne domka aba zi hêé naka dàòá-máákuan hêéthêé tcg'òóa máá ne ka.

² Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane èe cúí gúú ga c'úúa hãa a ko tsaa ne cgoa tc'ause tséé.

³ Gaa domka i ko qaase, khòè ne di chìbian domka hêé, naka gam di chìbian domka hêéthêém gha dàòá-máákuan kúrú sa.

⁴ I cúí khòè ga ncêes tcomku sa séèa máásea hãa tite, igabam Nqarim ka tciièa hãa, ncêem kò ma Arone ma tciièa hãa khamaga ma.

⁵ Krestem igabam kò táá kaim peresiti bam gha kúrú ka kaikaguse, igabam kò nxará tcg'òóè Gaam èe ko máá:

“Tiri Tsi Cóa Tsi i;

Ra ncêe cáám koe guu a Tsarir Xõò Ra a,”

témém ka.

⁶ Ncêem ko c'èe qgái koe kg'ui a ko máá:

“Chõò tamase Tsi peresiti Tsi i,

Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé.

⁷ Jesom di kg'òèan nqõómkg'ai di koem kò còrèan hêé naka dtcàran hêéthêé q'aua kg'aean cgoa nxàea tcg'òó, Gaam èe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hãam koe, a ba a kò Nqari bam q'áda hãa domka komsanaè.

⁸ Gatàm kò ma Cóa ba ii, igabam kò èem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase.

⁹ Èém hààraa máána hãa sam ko kúrúá xg'ara kam ko chõò tamas kgoaraku sa wèéa ne èe ko komsana Me ne koe óága.

¹⁰ A ba a kò kaim peresiti bam gha ii dis ntcõó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Dqàèkus dtcòman aagu di sa

¹¹ Kái zi gúù zi xae ga ncées gúùs ka nxàe, igaba xae ga ma bìríá tchàno-tchano tu u sa qari si i, kóma tu q'ãa tama khama.

¹² Ncêe x'aè ka tu ga kò xгаа-xгаа-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'ẽem khòem tseegu dis tshoa-tshoase-q'oos Nqarim di kg'uian di sa gha gaicara xгаа-xгаа tu u ba qaa. Bílan tu ko qaa, a qari tc'õoan qaa tama.

¹³ Wèém khòem ãe ko bílan cgoa xáròè ba qanega cg'aré me e khama, a tchànoan dim kg'ui ba xгаа-xgaan ka kg'anoè tama.

¹⁴ Igaba i qari tc'õoan kaia ne di i; nxãakamaga ne kò kúru xám m khama ne ko ãe qãè ii sa ãe tshúù iis koe q'aa-q'aa.

6

¹ Gaa domka méé ta tc'ãà di zi gúù zi ãe ta kò Krestem ka xгаа-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qõò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: káà hùì zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòman di sa hëé,

² tcguù-tcguukuan ka xгаа-xgaakuan di sa hëé, naka tshàuan tòó cgaekuan di sa hëé, naka x'ooan koe tãean di sa hëé, naka chõò tamas xgàrakus di sa hëéthëé e.

³ Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncées gúù sa kúru.

⁴⁻⁶ Ka nea ga ntama ma gane ãe kò gane di dtcòman aagua hãa ne kabise a gaicara tcóóse? Gane ncêe kò c'ẽe x'aè ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hëé naka hàako x'aèan di qarian hëéthëé xám ne, ncêe ko gane di dtcòman aagu ne. Thamka tama i hãa, chibian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóa ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcãà Me khama.

⁷ Ncèè nqõóm kò ko gam koe ko ntcãa túú tshàan ko kg'áà, a ãe ko gaam koe xhàrà ne tc'õoan cgoa hùì nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò.

⁸ Igaba ãem kòo dxàman hëé naka tc'ẽese tama tsòman hëéthëé ka tsòm cgaeè nem káà hùì me e, a ba a cgúíkuan ka tééa máàè, a ba a gha còo dis ka dàòè.

⁹ Ncàm-ncamsa tuè, ncèeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãa.

¹⁰ Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ãe tu kúrua hãa tsééan hëé naka ãe tu Nqari ba x'áía hãa ncàmkuan hëéthëé c'úua hãa tite. Ncêe tu kò tcom-tcomsa ne kúrua máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka.

¹¹ Kaisase xae ko tc'ẽe, gatu ka c'ẽem wèém gha ncêe zi gúù zi koe tcãà tcáo sa, nakam gha nxãakg'aiga còo dim x'aè ba sí hàà, naka tu gha nxãasega ãe tu nqòòà hãa zi gúù zi ka cg'oè-cg'oeè.

¹² Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ẽe tama, igaba xae ko tc'ẽe, gane ãe kò dtcòm sa hëé naka qáò tcáo sa hëéthëé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i

¹³ Eẽm kòo Nqari ba Abrahama ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'õès ka gaise, cúí khòe ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaise e,

¹⁴ a máá: “Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a kái tsgõo-coan máá tsi,” témé.

¹⁵ Me kò Abrahama ba qáò tcáoan cgoa qãà, a ba a kò ncèem dàòm ka ãem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

¹⁶ Khòea ne ko kuri ãe gaan ka kaia hãan ka gaise, si ko gaise sa ãe ko nxàèè sa qari-qari a wèè ntcoekuan ga kaàkagu khama.

17 Gane ãem ko nqòòkagua hãa* nem ko Nqari ba qãese x'ái kg'oana, Gam di tséé-kg'áma nem cuiskaga kúrúa kabì tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gaisean cgoa càù.

18 Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcõan nxàe tite. I *Gam di nqòòkagukuan hëé naka gaisean hëéthëéa* cam sara gúu sara kúrúa kabìe tite sara a. Nqarim koe ta bèea síia hãa, *qãè qgái koe ta gha hãa ka*. Gam di nqòòkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hãas nqòò sa qgóóa qari.

19 Tcáóa ta ko qgóóa tòós gúùs† khama ta ncëes nqòò sa úúa hãa. Ncëes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám q'ane koe síi, qgáím q'aa-q'aakom di c'ëe xòèan koe.

20 Ncëe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncëe gatá ka tc'ää a qõòà hãa ba. A ba a kò chõò tamase kaia peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

7

Peresitim Meleki-seteke ba

1 Ncëem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eëm kò Abrahamama ba x'aiga xu ncõos koe tàà, a ko kabise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me.

2 Me kò Abrahamama ba ãem kò ncõoan koe séèa hãa gúúan wèé koe cúis tshàu-q'oo sa máá me. Tc'ää dis kas ko Meleki-setekem dis cg'òè sa nxàeas kò kabìe ne máá: “Tchànoan dim x'aiga ba,” témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxãa sa máá: “Tòókuan dim x'aiga ba,” témé.

3 *Gam ka góásea hãa gúú ga káà a*: kg'áo xõòà ba ka ga hëé kana dxàe xõòà ba ka ga hëé kana qhàòà ba ka ga hëéthëé e, ábàèam hãa kana x'óóam hãa cam gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chõò tamase peresiti me e.

4 Tc'ëe-tc'ëese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgõosem Abrahamam ga ba kò ãem kò ncõos koe tàà a séèa hãa gúúan ka cúis tshàu-q'ooos dian máà me koe ga.

5 Xu kò ãe xu khóè xu Lefim dis x'áé-q'ooos di xu, ncëe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúis tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khóèan (ncëe gaxu di qõèan) koe séè sa, gatà ne ma gane igaba thëé Abrahamam ka tsgõose-coa ne e igaba.

6 Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'ooos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúis tshàu-q'oo sa séè, a kò ts'ee-ts'eekg'ai me, Abrahamam ncëe kò *Nqarim ka gúú zi* nqòòkaguèa hãa ba.

7 Ntcoekuè tama ia, ãe nqãaka hãa ba ko kuri ãe kaia hãam ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa.

8 *Peresiti xu* kò ko cúis tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèé xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúim oose, si ko *Nqarim dis Tcgãya* sa nxàea tseegukagu, kg'òèam ko hãa sa, témé khama.

9 Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncëe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka* cúis tshàu-q'ooos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke ba* cúis tshàu-q'oo sa tcg'òóa máá, témé.

10 Eëm kò Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba *ncëe tchànose ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

11 Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'ooos di khóèan ii, témé, *i kò ncëean Aronem di x'áè-kg'áman ga a thëé*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tséèan *chõò tama qgóóa-máákuan óága* di xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'ëem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase.

12 Ncëè peresiti xu ko ma tòóa xùrikus kò ko kabìe ne méé i gataga thëé x'áèan góá kabìe.

* **6:17**: *gane ãem ko nqòòkagua hãa* - Gerika sa ko máá: “gane ãem ko nqòòkagua hãa ne gha máàè e,” témé. † **6:19**: *qgóóa tòós gúú sa* - Gerika sa ko máá: “ankare” témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúú si i.

¹³ *Gatá dim X'aigam* ncêe zi guù zi ko Gam ka nxàeè ba tãás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khòè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa.

¹⁴ Q'ãasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba ães qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí guù ga peresiti xu ka nxàe.

¹⁵ Ncêe c'ẽem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòðsea hãa, nes ko *ncêe xae ko nxàe sa qãèse x'áise*:

¹⁶ khòèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chõò tamas kg'õès di qarian ka a khama.

¹⁷ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko ncêe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chõò tamase Tsi Peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé khama.

¹⁸ Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùì i khama i kò tcg'òòè.

¹⁹ Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Igabagam ncêeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncêe ta gha gaas koe Nqarim koe cúù-cuuse sa.

²⁰ *Nqari ba* kò gaisean tséékagu. C'ẽe xu peresiti xu kò táá gaisean cgoa peresitian koe tòòè,

²¹ igabam kò *Jeso ba* gaisean cgoa peresiti ba tòòè, ãem kò Nqari ba bìrí Me a máá:

“X'aigam *Nqari* ba gaisea hãa,
a cuiskaga tc'èea kabia hãa tite,
Tsi gha chõò tamase Peresiti Tsi i,”

témé ka.

²² Ncêes gaisés domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ãe nxàeèa hãa sa kúrú sa.

²³ X'oo sa kò ko peresiti xu xgáè-kg'am xu táá hãa, *c'ẽe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ẽe xu tòòè khama*. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa.

²⁴ Igabam ko *Jeso ba* Gam dis tséés peresitian di sa chõò tamase kúrú, chõò tamasem gha hãa khama.

²⁵ Gaa domkam qarian úúa hãa, wèéa ne ãe ko Gam koe guu a Nqarim koe cúù-cuuse nem gha chõò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chõò tamase kg'õèa hãa khama.

²⁶ Kg'ano-kg'anosa a, ãeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncêe tcom-tcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba.

²⁷ C'ẽe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèé cáám kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàòà-mááku sa kúrú a nxãwa khòè ne domka c'ẽe sa kúrú sa. Cúís dàòà-mááku sam kò wèé khòèan di si i domka cúí q'oro kúrú, ãem ko dàòà-máákus iise tcg'òòse ka khama.

²⁸ Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khòèan nxará tcg'òòè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaisean di ba ncêe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóá ba nxará tcg'òò, ncêe ko chõò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8–9)

8

Kreste ba kaim Peresiti Me e

¹ Cgáés guús ncêe koe xae ko nxàe sa ncêe si i: kaim peresiti ba ta úúa hãa, Qarim wèém dim kg'áòm x'òàm xòè dis ntcõó-q'ooos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcõóa-ntcõe ba,

² ncêe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khòèan ka tamase.

³ Wèém peresitim kaia ba nxará tcg'òòèa hãa, nxãasegam gha aba zi hëé naka dàòamáákuan ko kúrúè zi kg'oo-coa zi hëéthëé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thëé gatá dim Peresiti ba *Nqarim cookg'ai koem gha* úús gúù sa úúa hãa sa.

⁴ Ncëè nqõómkg'ai koem kò xg'ao hàna hãa, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'ëe xua hàna hãa khama, Juta ne di x'áè-kq'áman ko gatà méé domka.

⁵ Eë xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sòm-c'ana a. A ncëe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eëm kò xgàùèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hàà kam kò Nqari ba q'ãakagu me a máá: “Kúrú méé tsi nakas wèés gúù sa èe tsi kò xàbim tc'amkg'ai koe x'áíèa hãas khama ii,” témé.

⁶ Igabagam ncëeska Jeso ba Nqari ba hëé naka khòè ne hëéthëé xg'aeku koe téé-tëe, a ncëem dàòm ka ncíis qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrú hãa. A ba a gataga thëé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hãa. Eëm ko Nqari ba kabas qáé-xg'ae sa kúrú, kam kò ncíis qáé-xg'aes di zi gúù zi ka cgáé zi *khòè ne* nqòòkagu khama.

⁷ Ncëè tc'ãà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chibi sa ii, nes ga kò xg'ao cààm di sa táá qaaèa hãa khama.

⁸ Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khòè ne koe chìbian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bòò, x'aè ba gha hàà,

Iseraele di ne khòè ne hëé naka Juta di ne khòè ne hëéthëé
cgoar gha kabas qáé-xg'ae sa kúrú ba.

⁹ Si ncëes qáé-xg'aes kaba sa cuiskaga ncíis qáé-xg'aes khama iia hãa tite.

Gane ka tsgõose ga xu cgoar kò kúrú hãa sa,

ëer kò qgóó x'òà xu a tc'ãà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes ëer kò máà nea hãas koe ne ko tcom-tcomsa tama
khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.

¹⁰ Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khòè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncëe sa:

Tc'ëea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kq'áman tcãà,

a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòò o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khòè ne ii.

¹¹ Me cuiskaga dìím ga ba gane xg'aeku koe tēe

naka gam ka c'ëe ba xgaa-xgaa hãa kana bìrí mea hãa naka máá,

'X'aiga ba méé tsi q'ana hãa' téméa hãa tite.

Wèéa ne ga gha q'ãa Tea hãa khama,

cg'árém koe guu a tshoa-tshoa

a síí kaiam koe chòò koe.

¹² Gane di chìbian koer gha thòò-xama máá ne,

a cuiskaga gaicara gane di chìbian ka tc'ëe-tc'ëesea hãa tite khama,”

tam méé.

¹³ Eëm ko máá, ncëes *qáé-xg'ae* sa kaba si i, témé kam ko Nqari ba máá, tc'ãà di sa ncíi si i, témé. Si gha gúùs èe ncíi a cg'ãa-cg'anasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.

9

Nqõómkg'ai koe hëé naka nqarikg'ai koe hëéthëé còrèa ne

¹ Tc'ãà dis qáé-xg'ae sa kò khòèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kq'áman úúa hãa, naka còrèèkom qgái ba hëéthëé e.

² Còrè-nquum *cám q'oo* ba kò kúrúè, me kò tc'ãà dim q'oo ba x'áà-x'aa-kq'ai cgoa dis gúùs ko tòòès gúù sa hëé, tafole ba hëé, naka ts'ee-ts'eeqg'aièa hãa péréan hëéthëé úúa hãa. Me kò gaam qgái ba, 'Tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tcièe.

³ Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko q'aa-q'aam qgái ba hàna, ncêe kò gam qãá koe cam dim q'oo ba úúa hãa ba, me kòo gaam q'oo ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tciie.

⁴ A ba a kò gautan cgoa kúrúeam altaram qãè hm̀m̀ xg'ãò gúuan ko gaam koe dàòè ba hêé, naka gautan cgoa tcgáùeam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba hêéthêé úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa ba koe gautan cgoa kúrúeam kubi-dxoom tc'õoan* kò úúa hãa ba hêé, naka Aronem dim dxòm ncêe kò tɔaran ka tsom cgaeèa ba hêé, naka tafole di sara nxõá sara tcaba sara, ncêe kò x'áè-kg'ámán gasara koe góá tòòèa hãa sara hêéthêé úúa hãa.

⁵ Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes kò sere-seres cam moengele tsara x'ààn di tsara di sa hàna, Kherubime ta ko ma tciie tsara, ncêe kò tcgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcõó-q'oo sa qábà tcana hãa tsara. Igabaga ta ncêeska ncêe zi gúu zi ka qáòse kg'uia hãa tite.

⁶ Wèé zi gúu zia kò ko ncêem dàòm ka kg'ónòè. Xu kò peresiti xu wèé x'aè ka tchàa dim còrè-nquum, tc'ãà dim q'oo koe tcãà a gaxu di tsééan kúrú.

⁷ Igabagam kò ko cam dim q'oom koe, kiam peresitim cúim ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro tcãà. A ba a kò ko wèé x'aèan ãem ko tcãà ka gabá hêé naka khòè ne c'úúa hãase kúrú hãa chibian hêéthêé domka síi ko tcg'òó c'áòan cgoa tcãà.

⁸ Me kòo Tcom-tcomsam Tc'êe ba ncêem dàòm ka x'ái, kaisase ts'ee-ts'eekg'aièam qgáim koe ko síim dàò ba qanega xgobekg'ammè ta ga hãa sa, còrè-nquum tc'ãà dim hãas noose.

⁹ Si ncêe sa x'ái si i ncêem x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'ái, ãe tcg'òòèa hãa zi aba zi hêé naka máàku zi hêéthêéa cuiskaga còrè-kg'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hãa tite sa.

¹⁰ Kg'amaga zi x'áè-kg'ám zi i, tc'õo sa hêé, kg'áà sa hêé naka tãáka zi dàò zi q'ano-q'anosean hêéthêé di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kg'ám zi i, ãe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxãakg'aiga síi Nqari ba wèé zi gúu zi kaba-kaba.

¹¹ Igabam kò Krete ba kiam peresitim khama ma hàà, qãè zi gúu zi ncêe hààra hãa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim còrè-nquum koe tcãà, ncêe khòè tshàu ka tshàoè naka ncêem nqõómkg'ai di tama ba.

¹² Piri kana ghòè-coan di c'áòan cgoam kò táá tcãà, igabam kò cúí q'oro hêé naka cò di sa hêéthêé Gam di c'áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà, a ãem dàòm ka chòò tamas kgoaraku sa óá.

¹³ Ncèè pirian hêé, naka ghòè-xòòan hêéthêé di c'áòan hêé naka ghòè-coan di tháúan hêéthêé kò ko q'ano tama khòèan koe cgàè a cgàa ba q'ano-q'ano, *i khòèan kabise a gaicara X'aiga ba còrè,*

¹⁴ ne ia gha nxãaska Krestem di c'áòan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncêe kò chòò tamam Tcom-tcomsam Tc'èem ka Nqarim koe káà chibi iise máàse ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxãasega ta gha kg'òèa hãam Nqari ba kúrúa máá ka.

¹⁵ Gaa domkam *Krete ba* kãbas qáé-xg'ae sa óágara hãa, ncêem gaas koe khòè ne hêé naka Nqari ba hêéthêé xg'aeku koe téé-têe sa, nxãasega ne gha gane ãe tciiea hãa ne nqòòkaguèa hãas gúús ãe x'óóa guuèa sa chòò tamase q'òò ka. Me Krete ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha *gaa ne khòè ne* tc'ãà dis qáé-xg'aes koe kúrúsea hãa chibian koe kgoaraè ka.

¹⁶ Eè x'óóa hãam khòèm ka góá a qaùèa hãas tcgãyas, ncêe gam di kg'uian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'ái naka saa nxãawa tséékaguè.

¹⁷ Tcgãyas ãe x'óóa hãam khòèm di x'áè-kg'ámán úúa hãa sa, ãem khòèm kòo x'óó ne cúigas tséé ga sí i khama, igaba ãem khòèm kg'òèa hãas nooses káà qari si i.

¹⁸ Gaa domkas kò tc'ãà dis qáé-xg'ae sa c'áòan ntcãaguè tamas cookg'ai koe káà qari si i.

* 9:4: tc'õoan - Gerika sa ko "mana ne" témé.

¹⁹ Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ãem kò ncãa wèé ne khòè ne wèém x'áè-k'g'ám ãe x'áèan koe guua hãa ba xgaa-xgaa xg'ara ne, ghòè-coan hëé, naka pirian hëéthëé di c'áðan sèè a tshàan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáòm hìim hisopo ta ko ma tciìe ba hëé naka ncoàm x'ábà ba hëéthëé tséékagu a tcgãya sa hëé naka wèé ne khòè ne hëéthëé gaan cgoa cgái,

²⁰ a ba a máá: “Eãem kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae sa ko tc'àmà-tcëekg'am c'áðan ga a ncëe e,” témé.

²¹ A ba a kò thëé gaam dàòm ãem cúim kaga c'áðan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hëé naka wèé zi gàba zi ãe kòo còrèan koe tséékaguè zi hëéthëé cgái.

²² Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúùs gha c'áðan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'ëe zi gúù zi c'áðan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áðan kò ntcãaguè tama ne i chìbian di qgóóa-máákuan káa a.

Krestem dis dàò-a-mááku sa ko chìbian séèa tcg'òó

²³ Gaa domka i kò ko qaase, gúù zi ncëe nqóómk'g'ai koe hàna, a nqarikg'ai koe hàna zi di sòm-c'ana ii zi ga ncëeta ii dàò-a-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi nqóómk'g'ai di dàò-a-máákuan ka cgáéan qaa.

²⁴ Krete ba kò táá khòèan tshàu ka kúrúèam còrè-nquum, ncëe tseegu ðim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam ðim sòm-c'ana iim koe tcãà khama, igabam kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncëeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa.

²⁵ Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàò-a-máákus iise tcg'òóse ka, ncëem ko kuri kaim peresiti ba hëé khama, ãem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà a c'áðan ncëe gam di tama úú ka.

²⁶ Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqóóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncëe i ii khama, cúí q'orom x'áísea hãa x'áèan chòò-q'oo koe, nxãasegam gha dàò-a-mááku sa tcg'òóan ka chìbian kaàkagu ka.

²⁷ Ncëe i ma khòèm cookg'ai koe ma tòòèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ães qãá q'oo koe xgàràè,

²⁸ khamagam kò thëé Krete ba ãeta iim dàòm ka cúí q'oro dàò-a-máákus iise tcg'òóè, nxãasegam gha kái ne khòè ne di chìbia séèa tcg'òó ka. Me gha kabise a hàà gaicara cam di sa x'áíse, hààm gha khòè ne di chìbian séèa tcg'òó dise tamase, igaba gane ãe qãà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàò-a-máákua nea cgáé e (10)

10

¹ X'áè-k'g'áman Juta ne dia qãè zi gúù zi hààko zi di sòm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. Ncëe x'áè-k'g'áma nea cuiskaga Nqarim koe ko cúù-cuuse khòèan chìbian koe chòò tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàò-a-mááku zi méé zi wèé x'áè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa.

² Ncëe Nqari ba ko còrè ne khòè ne kò xg'ao tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chibi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàò-a-mááku zi téékaguèa hãa.

³ Igaba zi ko ncëeska ncëe zi dàò-a-mááku zi wèém kurim q'oo koe khòè ne gane di chìbian ka tc'ëe-tc'ëe.

⁴ Ghòè-xòðan hëé naka pirian hëéthëé di c'áòa ne cuiskaga khòè ne di chìbian xg'àara tcg'òóa hãa tite khama.

⁵ Gaa domkam kò Krete ba nqóómk'g'ai koem ko hàà ka Nqarim ka máá:

“Qhàea-mááku zi hëé
naka mááku zi hëéthëé
Tsi kò tc'ëe tama,

igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

⁶ Dàò-a-mááku zi dàòèko zi hëé

naka dàòà-mááku zi
chìbian ko tcg'òóá mááè zi hěéthěé
Tsi kò táá qāè-tcao máá.

⁷ Ra kò nxāaska máá:
'Nqariè, ncāa ga Ra a,
Tsáá ko tc'ěe sar gha hàà kúrú ka,
ncēe i *Tsari zi Tcgāya zi koe*
Tí ka ma góásea hāa khama,' témé,"
tam méé.

⁸ Tc'āà dis kam kò máá: "Qhàea-mááku zi hěé naka mááku zi hěé naka dàòà-mááku zi dàòèko zi hěé naka dàòà-mááku zi chìbian ko tcg'òóá mááè zi hěéthěé Tsi kò tc'ěe tama, a Tsi a kò táá qāè-tcao máá zi," témé. A ba a kò ncēe sa nxāe, ēeta zi kòo ma x'áèan koe qaase igaba.

⁹ A ba a kò nxāaska máá: "Ncāa ga Ra a, Tsáá ko tc'ěe sar gha hàà kúrú ka," témé. *Ncēe kg'uian kam kò ko tc'āà di zi dàòà-mááku zi sèè a dxùukg'ai za tòó, nxāasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgoa cām dis dàòà-mááku sa kúrú ka.*

¹⁰ Jeso Krestem dim tc'áróm ncēe kò cúí q'oro dàòà-máákus iise tcg'òòèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàma hāa sam kò kúrú khama.

¹¹ Wěém peresiti ba ko cāmān ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàòà-mááku zi cúíta ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncēe zi dàòà-mááku zi* cuiskaga khóèan di chìbian xg'aàra tcg'òóá hāa tite.

¹² Igabagam kò Krete ba cúís dàòà-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncēe gha chõò tamase hāa sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'ám x'õàm xòè koe ntcõó.

¹³ A ba a gaam x'aèm ěem koe guu a Gam di ne cg'õo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqāaka tcāè sa qāà hāa.

¹⁴ Gane ěe ko kúrúè a q'ano nem kò cúís dàòà-máákus cgoa chõò tamase kgoara khama.

¹⁵ Me ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba gatá koe thěé ncēe sa nxāea tseegukagu. Tc'āà dis kam ko Nqari ba máá:

¹⁶ "Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra
gane cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncēe sa:
Tiri x'áè-kg'áma ner gha tcáóa ne q'oo koe tcāà,
a Ra a gha tc'ěea ne q'oo koe góá tòó o,"
témé.

¹⁷ A ba a gaicara máá:
"Cuiskagar chìbia ne hěé
naka gane di zi tséé zi cg'āè zi hěéthěé
ka tc'ěe-tc'ěese tite,"
témé.

¹⁸ Ncēè ncēe zi gùú zi ka i kò khóèan qgóóá mááèa hāa, ne i nxāaska dàòà-máákuan chìbian di gaicara qaase tama.

Hààn ta Nqarim koe cúù-cuuse

¹⁹ Tíí qōe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka kgoarasea hāase kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcāà.

²⁰ Jeso ba q'aa-q'aakom qgáim ncēe Gam dim tc'áróm iim koe guu a kabam dàòm kg'òèan di ba xgobekg'ama máá taa hāa khama.

²¹ Ta kaim peresitim Nqarim dim nquu ba tc'āà-cookg'aia hāa ba úúa hāa,

²² ke hààn ta Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cúù-cuuse, cg'òèa hāas nqòòs dtcòman di sa úúa hāase, tcáó zi chìbi bóòsean koe guu a q'ano-q'anoèa* hāa zi hěé, naka tc'áróan q'ano tshàn cgoa xg'aàèa hāa hěéthěé cgoa.

* **10:22:** *q'ano-q'anoèa* - Gerika sa ko máá: cgái-cgaièa hāa. Ncēe sa ko máá, Jesom di c'áòan ka cgái-cgaièa hāa zi.

²³ Gaam ãe nqòòkagu taa hãa ba tcom-tcomsa Me e, ke hààn ta nqòòs ncãe ta gatá dis ii sa nxàea hãas koe qarika qgóó, ntcãa-ntcãaè tamase.

²⁴ Hààn ta gatá ka c'ãe ne ta ga ma ntcãms ka tc'ãe-tc'ãese, naka i gha nxãasega ncãmkuan hãe naka qãe zi tsée zi kúrúan hãéthãe càuse.

²⁵ Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan chòòkagu guu, ncãe ne ko c'ãe ne kuri hãe khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatà hãe, ãem ko ma X'aigam dim cáám ba ma cúu ta ko ma bòò me khama ma.

²⁶ Ncãe tseeguan ta q'ana hãa igaba ta kò ko hòòga chibian x'ãea máá a ko kúrú, ne i cúí dàò-a-máákuan chibian di ga hãa tite,

²⁷ igaba q'áo-q'aosas xgàraku sa hãe naka xgòàm c'ee ba hãéthãe cúí ga gha hãa, ncãe gha ntcoe-kg'ao ne cg'òo o.

²⁸ Ncãe c'ãem khòem kò Moshem di x'áe-kg'áman ntcoea hãa, i cáám kana nqoana tééa-máa-kg'aoan di kg'uian ko ncães gúu sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'òoè, thòò-xama mááè tamase.

²⁹ Kháe nxãaska ncãe c'ãem khòem kò Nqarim dim Cóá ba náa c'ãa-c'ana ne? Khòem ncãe ko qáe-xg'aes di c'áòan cg'ãa-cg'ana iise sée ba, ncãem kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khòem ncãe ko cgòmkuan ko máa ta am Tc'ãem koe bóò-boose ba? Tc'ãe naka bóò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúua máá me sa!

³⁰ Gaam ãe ko máá: “Tshúúan kabi máá sa Tiri si i, Ra gha surutaa kabi,” témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis Tcgãya sa máá*: “Nqari ba gha Gam di ne khòe ne xgàra,” témé khama.

³¹ Nqarim kg'òea hãam tshàu q'oo koe cg'áea tcãa sa q'áo-q'aosas gúu si i.

³² Tc'ãa di xu cáám xu ãem kò Nqari ba x'áa ba máa tu u xu ka tu tc'ãe-tc'ãese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncõos thòòkas koe hãa, igaba tu kò qarika tãe.

³³ C'ãe x'aè ka tu kò ko khòe ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàraè, ne kò c'ãe x'aè ka c'ãe ne khòe ne ncãem dàòm ka qãese qgòòè tama, tu kò gane cgoa hãa a ko hùì ne.

³⁴ Gane ãe qáèèa hãa ne tu kò thòò-tcaoa máá, a tu a kò ãe tu kò gatu di zi gúu zi xhùu cgaeè ka, qãe-tcaoan cgoa séèa mááse e, nqarikg'ai koe tu qãe zi gúu zi chòò tamase hãa zi úúa hãa sa tu q'ana hãa khama.

³⁵ Táá méé tu Nqarim koe tu úúa hãa tcoman aagu guu, ncãe kaisas kabi mááku sa úúa hãa a.

³⁶ Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxãasega tu gha Nqarim kò nqòòkagu tua hãa sa hòò ka, ãem ko tc'ãe sa tu kò ko kúrú xg'ara ne.

³⁷ “Gaam ãe ko hàà
ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe hàà,
a ão tite khama.

³⁸ Tiri ne khòe ne ãe tchàno ii
nea gha dtcòm ka kg'òè,
igaba ncãe c'ãem khòem kò ko
dtcòm koe tééa dìbi
ner cuiskaga gaam ka qãe-tcaokaguè tite.”

³⁹ Igaba ta gatá khòe ta ãe dtcòm koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm sa úúa hãa a ggoaraèa ta khòe ta a.

Dtcòm sa (11–12)

11

¹ Dtcòm sa ãe tsi nqòòa hãa zi gúu zi koe tcoman úú si i, naka ãe hòòse tama zi gúu zi hàna hãa sa q'ãa sa hãéthãe e.

² Ncíí kuri di ne khòe ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòm domka qãe zi gúu zi nxàe.

³ Dtcòm ka ta ko bóò q'ãa, wèém nqòó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúèa hãa sa, nxãasega gha ãe ko hòòse sa ãe hòòse tama zi koe guu a kúrúè ka.

⁴ Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàòà-máákus ka qãès dàòà-mááku sa Nqari ba kúrúa máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànóm khòèm iise bóòè, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qãèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hãa igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

⁵ Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncēes kg'òès koe* séèa tcg'òòè, nxãasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khòè ga táá hòè me, Nqari ba kò séèa tcg'òò mea khama. *Nqarim dis* Tcgãya sa ko nxàea tseegukagu a ko máá, ãem ko séèa tcg'òòès cookg'ai koem kò nxãakamaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa témé khama.

⁶ Dtcòm̄s ka oosem khòè ba cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite. Wèém khòèm ãe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄, Nqari ba hãa, a ko gane ãe ko qaa Me ne suruta kab̄i sa khama.

⁷ Nqari ba kò qanega bóòè tama zi gúù zi ka Nowa ba q'ãakagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò dtcòm̄s koe guu a nqõó ba chibi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchànóm iise Nqarim ka bóòè.

⁸ Dtcòm̄s kam kò Abrahama ba ãem kò tciìè ka komsana, a tcg'oa a ba a nqõóm ãem gha kháóa hàà q'òòm koe qõò, gatàm kò ma qõòm ko qgái c'úúa hãa igaba.

⁹ Dtcòm̄s kam kò nqòòkaguèam kò hãam nqõóm koe cg'áè-khoem khama ma x'ãè. Xgàuèko nquu-coan koem kò x'ãè, tsara kò gataga khòè xuku tsara Isaka tsara Jakobe tsara thèé gaa koe ga x'ãè, ncēe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòkaguku sa hòè tsara.

¹⁰ Tshoa-tshoase-q'oo sa úúa hãam x'áé-dxoo bam téé a ko qãà khama, ncēe gam dim kúrú-kg'ao ba hēé naka tshào-kg'ao ba hēéthēé Nqari ii ba.

¹¹ Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ãetam kò ma gãesea hãa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòè a cóán úú, Gam ãe kò nqòòkagu mea hãa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóòà hãa khama.

¹² Ncēem khòèm cúím, ncēe kò x'oos qàe koe hãam, koe ne kò guu a kái ne tsgõo-coa ne hãa, ncēe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tçonòn hēé, naka tshàa-dxooan-kg'ám di góman di *nxõá-coan* ncēe nxáráse tite hēéthēé di kái-q'ooan khama noo ne.

¹³ Wèé ne khòè ne ncēe ne kò dtcòm̄an úúa hãa a ko x'óó. Eè ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòè, igaba ne kò nquú ka zi hãase bóò zi a ne a kò qãè-tcaoa máá zi. Kgoarasea hãase ne kò nxàe, nqõóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'áè-khoe ne e sa.

¹⁴ Eèta ko méé ne khòè ne ko x'ái, c'ãem nqõóm x'ãè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama.

¹⁵ A kò táá nqõóm ãe ne kò gaam koe guua hãam ka tc'èè-tc'èese. Gatà ne kò xg'ao hēéa ne ne ga kò xg'ao kab̄ise ne gha di x'aèan úúa hãa khama.

¹⁶ Igaba ne kò ãem nqõóm ka qãèm nqõóm nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciìèan ka sau-cgaekaguèa tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòa máá nea hãa khama.

¹⁷ Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ãem kò Nqari ba kúrúa bóò me ka, Isaka ba dàòà-máákus iise tcg'òò. Me kò gaam ãe kò nqòòkaguèa hãa ba gam dim cóám cúíse ábàèa hãa ba dàòà-mááku sa kúrú cgoa ka hēé,

¹⁸ ãetam kò ma Nqari ba birí mea hãa a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncēer nqòòkagu tsia hãa tsgõo-coan úú," téméa hãa igaba.

¹⁹ Nqari ba ãe x'óóa hãa nem gha ghù di qarian úúa hãa, sam kò Abrahama ba birísea hãa khama. Si ko ncēe sa c'ãem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòè, témé.

²⁰ Dtcòm̄s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobe tsara Esau tsara nqòòkagu.

²¹ Dtcòm̄s kam kò Jakobe, ãem ko x'óós cookg'ai koe wèé tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hùim cgoa qari-qarisea hãase, Nqari ba dqòm̄.

²² Dtcòm̄s kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aèan ko cúù ka, Iseraele di ne khòè ne dis qõòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'áman nda méé ne gam di c'óá xgubu-xgubuan úú di máà ne.

²³ Dtcòm̄s ka khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áè-k'áman wèé xu cóá xu méé xu cg'òòè di bèe, a khara a kò ãem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoean chóm̄ me, t'õem cóá me e sa khara kò bóda hãa khama.

²⁴ Dtcòm̄s kam kò Moshe ba, ãem ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciie sa xguì,

²⁵ a kò táá xòm̄ x'aèan ka chìbian di kãrean tc'õós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khòè ne cgoam gha xgàràè sa nxará tcg'òóa mááse.

²⁶ Gatagam kò hààkom x'aèm̄ dis máàkus koe tòón tcg'áía hãa, khamam kò Krete bam gha xgàrasea máá sa bìrise, a ba a kò ãe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hãas x'ai si i.

²⁷ Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgòàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ãe hòòse tama bam kò qg'óóa qari khama, bóò Mea kò hãa khòè khama ma.

²⁸ Dtcòm̄s kam kò Paseka dis kòè sa kúrú, a c'áòan méé i nquuan-k'ám̄ koe cg'áìè di x'aèan tcg'òò, nxãasegam gha moengelem cg'òokus di ba táá tc'áà a ábàèa cóán Iseraele di cg'òo ka.

²⁹ Dtcòm̄s ka ne kò Iseraele ne Ncòà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'óòà hãam qg'ám̄ koe ko nqáé khama ma, igaba ãe xu kò Egepeto di xu khòè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tómmè.

³⁰ Dtcòm̄s ka i kò nxõá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ãe ne ko Iseraele ne 7 cáman nxama-nxama ana xg'ara ka.

³¹ Dtcòm̄s kas kò cg'árà-k'g'aos Rahabe sa Nqarim di x'aèan komsana tama ne cgoa táá cg'òòè, ães kò táá za guu a ko nqõó ba ntcàa tsara khòè tsara tòókuan cgoa qãèse hààkagu ka.

³² Dùú sa ra gha qanega nxàè? Ncãe Giteone ba hãé, Baraka ba hãé, Samsone ba hãé, Jafete ba hãé, Dafite ba hãé, Samuele ba hãé naka porofiti xu hãéthéé kar gha c'ãe gúù nxàè di x'aèa ner úú tama ka,

³³ ncãe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'ãà tàà, a kò ãe tchàno ii sa kúrú, a ãe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncãe kò gàman di kg'áman tcãekg'am,

³⁴ a c'eean di karu taman di xgòàn ts'írí, a ntcàum di kg'ám̄-c'aman nxanagu xu, ncãe kò kg'amka ii igaba kò kabise a qari-qariè xu, ncãe kò ncõoan koe tàà xu, a kò táá nqõó di xu ncõo-k'g'ao xu x'ãà tàà xu qg'óé xu.

³⁵ Khòè zi kò ãe kò x'óóa hãa qhàòan gazi di i x'ooan koe guu a ghùìèa hãa ne koe hòò. C'ãe nea kò kaisase xgàràè igaba ne kò kgoarakuan xguì, nxãasega ne gha ãe ne ko x'ooan koe tãe ka qãès kg'òè sa kg'òè ka.

³⁶ C'ãe nea kò ncòìè a ne a kò xg'ámmè, a kò thèé táùan cgoa qáéè a qáé-nquuan koe úúè.

³⁷ C'ãe ne kò nxõán cgoa xaoè, ne c'ãe ne gáda q'aaè, ne c'ãe ne ntcàuan cgoa cg'òòè. Ghùù khòoan kana piri khòoan ne kò hãa a ko caate. Dxàua ne kò hãa, a kò qóm̄ cgoa qg'óókua hãa, a ne a kò tshùùse qg'óòè.

³⁸ Nqõó ba ko qãèa máá ne tama. Hoàra ne ko te tchàa-xg'óóan koe hãé naka xàbian koe hãé naka nxõán dóm̄ q'oo koe hãé naka dqòò hãéan koe hãéthéé e.

³⁹ Wèéa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̄an ka, igaba ne kò táá ãe ne ko nqòòkaguèa hãa sa hòò.

⁴⁰ Nqari ba kaisase qãès gúùs c'ãe sa kg'ónòa máá taa hãa, nxãasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a Nqarim máà ta kg'oana sa cg'oèa hãase hòò ka.

12

Jesom koe tòón tcg'áí

¹ Ta ncãeta noose kaias túú-c'òòs nxàea tseegukagu-k'g'ao ne dis ka nxama-nxamaèa hãa, ke méé ta wèés gúùs ãe ga ko xg'áè-k'g'am ta a sa hãé naka ncãe ko qóm̄ ba qg'óókagu ta a zi cg'ãè zi hãéthéé aagu, naka taa ncãe ta máàèa hãas qàrò sa qáò tcáòan cgoa qàrò,

² Jesom koe tçgáíá ta tòóa hãase, ncêe ko gatá di dtcòmãan tshoa-tshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncêe kò qáò tcáóãan cgoa xgàukuan koe máãse ba, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka qãè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncêeska Nqarim dis ntcõó-q'oos dim kg'òm x'òãm xòè koe ntcõóã-ntcõe ba.

³ Gaam ncêe kò chibi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncêeta noo thõðan q'oo koe qáò tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'êe-tc'êese, naka tua gha nxãasega táá tau naka xhõen-tcáó guu.

⁴ Gatu dis dqùrìs ncêe tu ko chìbian cgoa x'ãàkus koe tu qanega c'áòã tu ntcãagu tu gha xguìs téé-q'oos koe síí ta ga hãa.

⁵ Ghùì-ghui-tcáókuan dim kg'ui ba tu gáé c'úúa hãa? Ncêe ko gatu cgoa *Gam di tu* cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

“Tiri tsi cóá tseè,

táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,

naka ãem kò ko dqàè tsi ne táá xhõen-tcáó guu,

⁶ X'aiga ba ko gaam ãem ncàma hãa ba dqàèã kg'ónò,

a wèem ãem ko Gam dim cóám khama ma sèè ba xgàra ke,”

témé ba.

⁷ Ke méé tu dqàèã kg'ónòkuan koe qáò tcáó ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hãa, ncêe xõòm ka dqàèã kg'ónòè tama ba?

⁸ Wèem cóá ba ko dqàèã kg'ónòè. Gaa domka, ncêe dqàèã kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qãèm dàòm ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàèã tu, a tseegu di tama tu cóá tu u.

⁹ Gataga ta wèéã ta ga nqõómkg'ai koe kg'áò xõðan úúa hãa, ncêe ko dqàèã kg'ónò ta a, ta ncêes gúús domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháé nxãaska nta noose gatá ka Xõòm tc'ãem dim koe máãse a kg'òè?

¹⁰ Gatá ka xõð ga ne ko xòm x'aè-coa q'oo koe dqàèã kg'ónò ta a, ãe ne ko gane ma tc'êe khama ta gha ii ka, igabaga ãem ko Nqari ba dqàèã kg'ónò ta a ne i gatá hùì di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáóãan hòò ka.

¹¹ Ncêe c'êe x'aè ka ta kòo dqàèã kg'ónòè ne i thõðka khama xãm, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ãe kò dqàèã kg'ónòèã hãa ne tchãnoan dim tc'áróm tòókuan úúa hãa ba máãè.

¹² Gaa domka méé tu x'òãã tu hëé naka qúrúã tu ncêe xhõea hëéthëé qari-qari.

¹³ Nqàrèã tu tchãno dàðan kúrúã máá, naka ne nxãasega ãe nqõara ne táá tààè guu, igaba qãèkaguè.

Nqari ba xguian dis dqàèku sa

¹⁴ Wèé qaria tu cgoa kúrú naka wèé khóèã cgoa tòókua hãase x'ãè naka tua q'ano-tcáó ii. Q'ano-tcáó tama tu kò hãa ne tu cuiskaga X'aiga ba bóða hãa tite ke.

¹⁵ Q'ãã méé tu naka i táá cúí khòè ga Nqarim di cgómkuan tcào guu, nakam táá cúím tõbem kg'aum ga ba tsòm guu, ncêe gha tshúúan ghùì ba, ncêe gha kái ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba,

¹⁶ naka i táá cúí khòè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáó ii guu, ncêe kò qgáé-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gãbas tc'õoan dis domka x'ámãgu ba.

¹⁷ Ncêe ta ma q'ana hãa khama, ãe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ãem kúrúã hãa sam gha kúrúã kabi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatãm kò ko ma wèé tcáóã ba ka tçgáí-tshàran cgoa qaa a igaba.

¹⁸ Ncêe tu gam koe hààra hãam xàbì ba *Sinai dim xàbìm* khama ii tama khama, ncêe gatu ga qgóó a xãm ba, ncêe c'eean ko gaam koe karu, me ntcúú sa hëé, dcúú-qom sa hëé, kaim tc'ãã ba hëé,

¹⁹ nxããm di ts'oo-q'ooan hëé naka dòm di kg'ui-q'ooan hëéthëé úúa hãa ba. Ncêe khòè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò dtcàrà, táá ne gha gaicara c'êe kg'uia ba ga kóm sa ba,

²⁰ Ëe ne kò x'áèèa hãa sa kò qómá máá nea hãa khama, ncêe kò ko máá: “Ncêe kg'oo-coa ga ii, a kò ncêem xàbì ba qgóó igaba méé i nxõán cgoa xaoa cg'õòè,” témé sa.

²¹ Eë kòo bódè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: “Q'aeen kar tcãàèa, a ko cgùru,” témé.

²² Igabaga tu *ëm xàbim koe hàà tama, a Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'õèa hãam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qãè-tcaoa hãase xg'aea hãa koe hààraa.*

²³ A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncêe cg'õèa ne nqarikg'ai koe góá tòòèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khòèan dim Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khòè ne* di tc'ëean koe hààraa.

²⁴ A tu a gataga Jesom koe hààraa, kabas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hëé naka khòè ne hëéthëé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsarisea hãa koe hààraa, ncêe ko Abelem di c'áòan ka qãè kg'uian kg'ui i.

²⁵ Q'ãa méé tu naka táá Gam Ëe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncêe gane Ëem kò nqõómkg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncêe nqarikg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ta a ba?

²⁶ Gaam ncêem Ëe x'aè ka kò dòma ba cgoa nqõómkg'ai ntcãa-ntcãa ba, igabagam ncêeska nqòòkagu taa hãa, a máá: “Qanega cúí Ra gha nqõómkg'ai cúí ntcãa-ntcãa tamase nqarikg'aian ga hëéthëé ntcãa-ntcãa,” témé ba.

²⁷ Ncêem kg'uim, ncêe ko máá: “Qanega cúí,” témé ba ko kúrúèa hãa zi gúù zia gha ntcãa-ntcãaè a tcg'òòè sa x'áí, nxãasega zi gha gúù zi ntcãa-ntcãaè tite zi qàù ka.

²⁸ Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncêe cuiskaga ntcãa-ntcãaè tite ta máàèa hãas gúù sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hëé naka q'áòan hëéthëé cgoa.

²⁹ Gatá dim “Nqari ba dàòà ko cg'õos c'ees khama ii” ke.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13

¹ Qõekua ne khòè ne khama tu ma ncàmku.

² Táá méé tu c'urù guu, táá za guua hãa khòèan x'áéa tu koe qãèse hààkagua ne; gatà hëéan ka i kò c'ëe khòèan c'úùa hãase moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hààkagu ke.

³ Gane Ëe qáé-nquuan koe hàna ne ka tc'ëe-tc'ëese naka Ëe ne hànas téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane Ëe xgáèè ko ne tc'ëe-tc'ëese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

⁴ Wèé khòèan ka méé i séèkuan tcommè nakam kgàrom séèkuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hëé naka wèé cg'árà qhàòan ga hëéthëé ko xgàra ke.

⁵ Kg'õèa tu méé i marian ncàm koe tòósea hãa guu, igaba méé tu wèés gúùs Ëe tu úúa hãa sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:

“Cuiskagar guu tsia hãa tite;
a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,”
témé ke.

⁶ Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùì-kg'ao Me e,
ra cúí gúù ga bèe tite,
dùú ba ga khòè ba kúrú te?”
témé.

⁷ Tc'ëe-tc'ëese tu gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu, ncêe kò Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa tu u xu. Tc'ëe-tc'ëese nta iis kg'õè sa xu kò kg'õè sa naka tua gaxu dis dtcòm sa serè.

* **12:23:** *tchàno ne khòè ne* - Gerika sa ko máá: “xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne,” ncêe “Nqarim ko ma tc'ëe ne khama ma kúrúèa ne khòè ne tchàno ne” ta i ga méèè ne.

⁸ Jeso Krete ba Gam cúim ga Me e, ncãaka dim cáim ka hěé, ncēm cáim ka hěé, naka chõò tamase hěéthěé e.

⁹ Táá méé tu cg'ãè na tãáka xгаа-xгаа-kg'áman ka hõàkaguè guu. Gatu di tcáóan gha Nqarim di cgómkuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'õoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncēe gane ēe ko tc'õó o ne koe cúí hùì ga úú tama a.

¹⁰ Altara ba ta úúa hãa, peresiti xu ncēe Juta ne ko còrèm qgáim koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'õó di ba.

¹¹ Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan sée a chìbian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáim koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàòè.

¹² Gaa domkagam kò Jesom igaba thée gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàràè, nxãasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khóè ne kúrú ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka.

¹³ Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè.

¹⁴ Ncēe koe ta kúúa ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

¹⁵ Ke hààn ta nxãaska wèé x'aè ka Nqari ba dqomàn di dàòà-máákuan Jesom koe guu na tcg'òóa máá, dàòà-máákus ncēe cg'õèa ba nxàea tcg'òóan ka ko kg'áms ka kúrúè sa.

¹⁶ Naka tua táá qãèan kúrúan hěé naka aukuan hěéthěé c'urù guu, gatà ii dàòà-máákuan kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

¹⁷ Gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áé-kg'áman koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khóèm gatu ka gha Nqari ba chòà máám khama ma. Komsana xu naka xu nxãasega tsééa xu qãè-tcaoan cgoa kúrú, tshúù-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùì tua hãa tite ke.

¹⁸ Còrèa máá xae e, tcáóa xae q'oo koe xae tcoman úúa hãa chìbian xae bóòse tama di i, a xae a ko wèé qgáì koe xae gha qãès kg'õè sa kg'õè sa tc'ēe ke.

¹⁹ Ra ko wèé qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxãasega qháésega kabise a hàà cgae tu u.

Còo di còrèan hěé naka tsgámkaguku zi hěéthěé e

²⁰ Chõò tamas qáé-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncēe kaia hãam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabì a óága. Ncēm Nqarim tòókuan di ba méém

²¹ wèés gúùs qãè sa máà tu u, naka tu nxãasega ēem Gabá tc'ēea hãa sa kúrú. Gataga méém Jeso Kretem koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chõò tamase méém Jeso Krete ba dqomèmè! Amen.

²² Tíí qõe ga tuè, ghùì-ghuin tcáó tu u ghas tcgãyas xòm sar góá máá tua hãa, a ko dtcàrà tu u qád-tcaoa tu gha máá si sa.

²³ Gatá ka qõesem Timoteom kgoaraèa hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'ēe. Ncēè qháesem kò ko hàà ner gha gam cgoa sí cgae tu u.

²⁴ Wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu gatu di xu hěé naka wèé ne tcom-tcomsa ne hěéthěé tu tsgámkagu. Italea di ne ko thée tsgámkagu tu u.

²⁵ Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

JAKOBO

Jakobom dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgãya sa gùu zi kùrú ta ko kg'òèa ta q'oo koe zi di x'àèan úúa hãa. Tcgãyas Jakobom dis ka tsi kò xòmse kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: “Ncèè dtcòm tsi kòo ne méé tsi gataga thée èe tsi dtcòma hãa sa kùrú. Kg'uian hée naka tséean hēéthēé méé i qòòa mááku. Tsaris dtcòm sa méés tsari kg'òèan q'oo koe tsée. Tsaris dtcòm sa méés tsari zi tsée-kg'ám zi koe x'áise.”

Tãáka zi gùu zi kam ko kg'ui: qguu sa hée naka dxàu sa hée, kùrúa bóòku sa hée, qãè tchàno-tchanokuan hée, tãákase khòè ne qgòó sa hée, naka tam di tsée-kg'áman hée, q'ãa di tc'èean hée, mēékuan hée, dqomsean hée naka cg'aré-cg'aresean hée, c'èe ne bóò a nxàe sa hée, qáo tcáoan hée, naka còrèan hēéthēé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãa di tc'èea ne
- dtcòm sa hée naka tsée zi hēéthēé e

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm sa hée naka q'ãa di tc'èean hēéthēé e (1:2-8)
- Dxàu sa hée naka qguu sa hēéthēé e (1:9-11)
- Kùrúa bóòkuan hée naka qàe-qaekuan hēéthēé e (1:12-18)
- Kóm sa hée naka kùrú sa hēéthēé e (1:19-27)
- Táá méé ta tãákase khòèan qgòó guu (2:1-13)
- Dtcòm sa hée naka tsée zi hēéthēé e (2:14-26)
- Dtcòm-kg'ao ba hée naka tam ba hēéthēé e (3:1-18)
- Dtcòm-kg'ao ba hée naka nqòó ba hēéthēé e (4:1-5:6)
- Tãáka zi x'àè-kg'am zi (5:7-20)

Dtcòm sa hée naka q'ãa di tc'èean hēéthēé e (1:2-8)

¹ Tsgámkagu tu ur ko, tíi Jakobo ra, qãàr Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra, nxãa ra ko 12 zi qhàò zi, ncèem nqòóm koe tsai-tsaisea hãa zi *ncèes tcgãya sa* góá máá.

² Tíi qòe ga tuè, ndaka x'aè ga igaba tu ko tãáka zi kùrúa bóòku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qãè-tcaoa máá zi.

³ Q'ana tu hãa, gatu di dtcòmàn di kùrúa bóòkua ne ko qarika-téékagu tu u sa ke.

⁴ Igaba méé i *gatu di qarika* tééan tchànos tsée sa kùrú, naka tu gha nxãasega wée za ga tchàno ii, naka káàn chibi ii, naka tua gha c'èe gùu kaga táá tcàoè guu.

⁵ A ncèè gatu ka c'èem kòo tc'èean tcào ne méém Nqarim ncèe ko qãè-tcáoase hée naka cgómaase hēéthēé wèém khòè ba máà ba dtcàrà, nxãaskam gha máàè e ke.

⁶ Igaba méém dtcòmàn úúa hãase dtcàrà, kái tc'èe tamase, gaam èem kái tc'èe ba tshàan di qhonèan khama ii ke, ncèe ko tc'áan ka xàbùè, a ko kabi-kabise e,

⁷⁻⁸ èem khòèm kái zi gùu zi ko tc'èe ba kana gam di zi dàò zi koe kgòe tama ba méém táá tc'èea máá, cúí gùu gam gha X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'èea guu khama.

Dxàu sa hée naka qguu sa hēéthēé e (1:9-11)

⁹ Dtcòm-kg'aom èe nqãaka hàna ba méém dqomse, tc'amaka hànas téé-q'oos èe *Nqarim máà mea hãas* domka.

¹⁰ Gataga méém qguuam khòè ba Nqarim cookg'ai koem nqãaka hàna sa q'ãa, dcãan di x'aan khamam gha ma kaà ke.

¹¹ Cãm sa ko kùruan cgoa qàò, a sa a dcãan nqaikagu, i gaan di x'aan tcheè, i gaan di t'òèan kaà khama. Gatagam gha ma qguuam khòè ba ma kaà gam di tséean koe hãa a.

Kúrúa bóòkuan hěé naka qàe-qaekuan hěéthěé e (1:12-18)

¹² Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khòem ãe ko kúrúa bóòkuan koe qarika téé ba. Ncèe kúrúa bóòkua nem kò tààa hãa nem gha cábás kg'òèan di sa cábákaguè khama, ncèe Nqarim ãe ncàm Mea hãa ne nqòòkagua hãa sa.

¹³ Khòem ãe ko kúrúa bóòe a ko chìbian koe tcãàè ba méém táá máá: “Nqari ba ko chìbian koe tcãà te,” témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'ãèan ka chìbian koe tcãàè tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khòèan chìbian koe tcana hãa tite ke.

¹⁴ Igaba i ko khòèan ncèeta iim dàòm ka chìbian koe tcãàè: khòè ba ko gam tc'áró-tc'aro di tc'èean ka cg'ãèan koe tcéèa úúè, a síí ntcòm s koe qàe.

¹⁵ I ko nxãaska gam di cg'ãè tc'èean ãe i kòo càuse ne chìbian xàm, ne i ko chìbian ãe kai, a x'ooan óá.

¹⁶ Táá méé tu qàe-qaèè guu, tíí qõè ga tu ncàm-ncamsa tuè.

¹⁷ Wèés kamas cgáé sa hěé, naka wèés abas tchàno sa hěéthěé sara tc'amaka guua, a ko xõa Xòòm x'ààn dim koe guu a, ncèe Gam koe i cúí gúù kabìèa ga káà a ba, kana sóman khama kabì-kabise tama ba.

¹⁸ Gam di tc'èean koem kò ábà ta a, kg'uim tseeguan dim koe guu a, nxãasega ta gha *Gam di ta khòè ta tc'ãà di ta ii* ka, Gam ka kúrúèa zi gúù zi koe, tc'ãà di tc'òoan xháràm di khama.

Kóm sa hěé naka kúrú sa hěéthěé e (1:19-27)

¹⁹ Q'ãa méé tu ncèe sa, tíí qõè ga tu ncàm-ncamsa tuè. Wèém khòè ba méém qháé ii komsanan koe, naka kg'uian koe ão ii, naka ba ão ii xgòàn koe.

²⁰ Khòem di xgòà ne Nqarim ko tc'èe tchànoan koe síí tama khama.

²¹ Gaa domka méé tu cg'ãè gúùan kúrúan hěé naka cg'ãèan kaikaguan hěéthěé chòòkagu, naka cg'áré-cg'arese naka *Nqarim dim* kg'uim gatu koe xháráèa ba hòòà mááse, ncèe kgoara tu um gha di qarian úúá ba.

²² *Nqarim dim* kg'ui ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóm s cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese.

²³ Khòem kò *Nqarim dim* kg'uim dim kóm-kg'ao ba ii, a ba a kúrú-kg'ao ba ii tama nem ncèeta iim khòem khama ii khama: ncèe ko ábà cgoaèa bas kg'ái sa bóò-kg'áis koe bóò ba.

²⁴ Ntcáàssem ko xg'ara a qòò, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama.

²⁵ Igaba gaam ãe ko tchàno x'áèan koe bóò ba, x'áèan ncèe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxãa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aiè, ncèe *x'áèan* c'urù tamam kóm-kg'ao ba, igaba kúrú-kg'ao ii ba.

²⁶ A ncèe khòem kò bóò, dtcòma nem úúá sa ne, igabam ko gam dim tam ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qaè, ne i gam di dtcòman cg'ãa-cg'ana di i.

²⁷ Dtcòm s ncèe Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe q'ano a chibi úú tama sa ncèe si i: khãadoma cóán hěé naka dxàe-ntcòan hěéthěé gaan di xháèan koe kòre si i, naka nqòóm koe káà cg'urise qgóóse sa hěéthěé e.

Táá méé ta khòè ne tãákase qgóó guu (2:1-13)

2

¹ Tíí qõè ga tuè, gatá dim x'áàkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòman úúá hãa, ne méé tu táá tãákase khòèan qgóó guu,

² C'èedaokam kòo gautan di tcãà tshàuan hěé naka t'òè qgáían hěéthěé hanam khòè ba gatu dim còrè-nquum koe tcãà, me gataga dxàuam khòem cg'ãa-cg'ana qgáían hana ba thée hàà cgae tu u,

³ tu kò ãe t'òè qgáían hana ba qãèse qgóó, a bìrí me a máá: “Ncèe qgáían qãè koe ntcóó,” témé, a tu a ãe cg'ãa-cg'anasea ba bìrí a máá: “Tsáá méé tsi ãe koe téé,” témé, kana máá “Nqàrè-kg'ama te koe gómankg'ai koe ntcóó,” témé.

⁴ Eëta tu kò hěé ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncěeska cg'ǎè tc'ěem xgàra-kg'ao ba kúrúa hãa!

⁵ Komsana tu, tí qōe ga tu ncàm-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqōómkg'ai koe dxàua ne khòè ne nxará tcg'òóa hãa tama, dtcòmàn koe ne gha qguù ka, a ne a gha x'aian di ne q'òò-kg'ao ne ii, ncěem kò ěe ncàm Mea ne nqòòkagua hãa a?

⁶ Igaba tu ko dxàua ne khòè ne sau-cgaekagu. A qguù ne tama ne gáé ěe ko nqãaka úú tu u ne, gane tama nea ncěe ko qáé-nquuan koe úú tu u ne?

⁷ A gane tama nea ncěe ko t'òès cg'òès *Krestem di* sa cg'ǎèkagu ne, ncěe gatu koe kò *ěe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka tciè* sa?

⁸ A ncěe tseegukaga tu kò *Nqarim di* x'aian di x'àèan qgóóa qaria hãa ne, ncěes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama, a ko máá: “Tsáá ka c'ěe ba méé tsi ncàm, ěe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé, ne tu ko qãèse hěé.

⁹ Igaba tu kò khòè ne tãákase qgóó ne tu ko chìbian kúrú, a tu a gha x'àèan ka bóòè, chìbi kúrú-kg'ao tu iise.

¹⁰ Dìim wěem ěe ko wèè x'àèan qgóóa qari, igaba ko cúis qgàis koe tsaa a ba wèéan koe ga chìbiga me e khama.

¹¹ Gaam ěe ko máá: “Táá cg'áràn kúrú guu,” témé ba ko gaicara máá: “Táá cg'òo guu,” témé khama. A ncěe cg'áràn tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'òo, ne tsi x'àèan koe chìbi kúrú-kg'ao tsi i.

¹² Dùús wèés ěe tu ko kg'ui a ko kúrús ka méé tu *tc'ěe-tc'ěese*, ncěe gha kgoara tu um x'àè-kg'ám ka tu gha xgàraè sa.

¹³ Nqarim kò hàà ko khòè ne di zi tséé zi bóò q'oo, qãè zi i sa kana tshúù zi i sa, nem gaam ěe kò thòò-xama-máákuan úú tamam koe thòò-xama-máákuan x'áía hãa tite khama. Igaba ěe thòò-xama-máákuan úúa hãam khòè ba chìbi bóòè tite.

Dtcòmns tséé tama sa x'óóa hãa (2:14-26)

¹⁴ Dùú sa i ko hùi, tí qōe ga tuè, ncěe khòèm kò ko máá, dtcòma nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di dtcòma nea gha kgoara me?

¹⁵ C'ěedaokam kò tsáá qōe ba kana tsáá qōes igaba qg'aè-cgaea, a tc'òo úú tama tc'òó ne gha a,

¹⁶ me gatu ka c'ěe ba gaa khòèan ka máá: “Tòókuan cgoa qōò, hãa tu gha, a tu a gha tsáú ke,” témé, ěe ko cgáé-q'ooa ne koe qaase gúúan máá ne tamase, ne i ko nxãan dùú sa hùi?

¹⁷ Gatà iim dàòm ka i dtcòmàn x'óóa hãa, ncěe cúise i kò hàna ne, a tsari tsééan cgoa qōòa mááku tama ne.

¹⁸ Igabagam gha c'ěem khòè ba xọa a máá: “C'ěe khòè nea dtcòmàn úúa, i c'ěean tsééan úúa,” témé.

Ra gha nxãaska tēè a máá: “X'ái te, nتامam gha ma c'ěem khòè ba dtcòmàn úú, igabam tsééa ba koe x'ái i tama sa. Nxãaskar gha tíia tiri tsééan koe guu a tiri dtcòmàn x'ái tsi,” témé.

¹⁹ A dtcòm tsi ko Nqari ba cúí Me e sa?

Qãèse tsi ko hěé, igabaga *tsi tcàoa*, dxãwa tc'ěean ga ko dtcòm, a ia a q'áòan ka cgùru khama.

²⁰ A x'áíe kg'oana tsia, tsáá kàà tc'ěe tsi khòè tsi, tséé tama dtcòma ne kàà hùi i sa?

²¹ Ntama ba kò ma Abrahamam gatá ka xòò ba Nqarim koe tchàno iise bóòè? Gam di tsééan ka a kò ii, ěem kò ko gam ka cóásem Isaka ba altaram koe úú ka.

²² Bòò tsi ko, dtcòma ne kòò gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg'ae sa, i kò gam di dtcòmàn tséé zi ka cg'oè-cg'oeè.

²³ Si kò *Nqarim dis* Tcgãya sa tseegukaguè, ncěeta kò méé sa: “Abrahama ba kò Nqari ba dtcòm, Me Nqari ba gam di dtcòmàn ka tchànóm iise sèè me,” témé. Me kò Nqarim dim tcàrà ba ta ma tciè.

²⁴ Bòò tu ko, khòè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànóm iise bóòè, dtcòmns ka cúí tamase.

²⁵ Rahabes cg'árà-k'g'ao sa kò tãá za guu a ko nqõó ba ntcàa tsara khòe tsara sée, a sa a tãám dàòm cgoa ts'ãakagu tsara a. A ncēeta hēéan ka sa gáé kò gataga gas di tsééan koe táá tchànos iise bóde?

²⁶ Tc'ēe ba úú tamam tc'áró ba x'óóa hãa, i gatà iim dàòm ka dtcòman ncēe tsééan úú tama a x'óóa hãa thēe.

Dtcòm-k'g'ao ba hēe naka tam ba hēéthēe e (3:1-18)

3

Tam ba xгаа-xгаа ne

¹ Táá méé tu wééa tu ga xгаа-xгаа-k'g'aoan kúru guu, tí qõe ga tuè. Q'ana tu hãa, sita ncēe ko xгаа-xгаа ta ko hàà kaisase thòose Nqarim ka xgàràè sa ke.

² Wééa ta ga ko kái chìbian kúru khama. Ncēe c'ēm kò cúí chìbi ga kúru tama ēem ko kg'uis gúús koe nem tchànóm khòe me e, kgoana ko a gam dim tc'árom wéé ba kòre ba.

³ Bìian kg'ám-q'oo koe ta ko tóm sa tcãà, nxãasega i gha komsana ta a ka. Ncēeta hēéan ka ta ko wéé tc'ároan gaan di ga tchàno-tchano.

⁴ Bóò skepe zi gataga, gatà zi ma kaia igaba, a ko kaia tc'áán ka qõòkaguè, igaba zi ko kaisase cg'árem hìim tchàno-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-k'g'aom ko tc'ēm xòem za qõò.

⁵ Gatà iim dàòm kam tam ba cg'árem gúú me e, igabam ko kaia zi gúú zi ka koase.

Tc'ēe naka bóò, kias hìi-k'g'ai sa ko cg'árem c'ēm ka dàdè sa.

⁶ Tam igabam c'ee me e, a cg'ãès dim nqõó me e. Ncēea me ko ma tséé ga a, gatá cg'áé-q'oo koe, a ba a ko wéem tc'árom khòean di ba cg'ãè-cg'ãe. C'ees koem ko wées kg'òès khòem di sa tcãà, a ba a ko chõò tamas c'ees dxãwam dis ka tcãà-dòmme.

⁷ Khòe ta gha kgoana a xгаа-xгаа wéem kg'oo-coa-qhàò ba hēe, naka tsaràn hēe, naka ncãà cgoa ko qõòan hēe, naka tshàn q'oo di gúúan hēéthēe e khama, a ta a gataga xгаа-xгаа ana.

⁸ Igaba i cúí khòe ga kgoana naka tam ba xгаа-xгаа hãa tite, sãa tamam cg'ãè ba, cg'òoko gúúan ka cg'òea hãa ba.

⁹ Gaam cgoa ta ko X'aigam Nqarim Xòò ba dqòm, a ta a ko gaam cgoa Nqarim dis iis koe kúruèa ne khòe ne cgúí.

¹⁰ Dqòm kuan hēe naka cgúí kuan hēéthēea ko cúís kg'áms koe tcg'oa. Tí qõe ga tuè, ncēe sa méés táá gatà ii guu.

¹¹ A tsàum koe i ga kare tshàn hēe naka tsau tshàn hēéthēe cúí x'aè ka tcg'oa?

¹² Tí qõe ga tuè, a faia dis hìi sa ga olife di tc'ároan kúru, kana sa ga chõó-k'g'om dis hìi sa faia di tc'ároan kúru? Tsau tshàa ne cuiskaga kare tshàn kúrua hãa tite.

Cám tsara dàò tsara tc'ēean di tsara

¹³ Díi ba tc'ēega baa, a ba a ko kóma q'ãa gatu xg'aeku koe? Gam di kg'òean qãè ka méém x'ái, gam di tséea ne ko cg'áre-cg'aresean cgoa kúruè sa, tc'ēean cgoa hēéthēe e.

¹⁴ Igaba tu kò gatu di tcáoan koe xgòam tau ba hēe naka cēean hēéthēe úúa ne táá koase guu, naka táá tseeguan tshúù-ntcõakagu guu.

¹⁵ Gatà ii tc'ēea nea nqarik'g'ai koe guu tama, igaba i nqõómkg'ai di i, a khòem di i, a dxãwam di i.

¹⁶ Eè tauan hēe naka cēean hēéthēe hàna qgài koe, i gha kómku taman hãa khama, naka wéé cg'ãè-qhàòan kúruan hēéthēe e.

¹⁷ Igaba i nqarik'g'ai koe guua tc'ēean tc'ãà dis ka q'ano o, a cám dis ka gataga tòókuan úúa, c'ēe ne khòe ne ka i ko tc'ēe, a i a komsanan koe hēe naka tc'ēea kabian koe hēéthēe kgoarasea hãa, a cgómkuan ka cg'òea hãa, a i a ko qãè zi tséé zi di tc'òoan máa ta a, a i a khòe ne tãákase qgóó tama, a i a kgoarasease ko qgóóse.

¹⁸ Tòókuan di ne khòe ne ncēe ko tòókuan di cgùrian xhàrà ne gha tchànoan tcuù.

Dtcòm-k'g'ao ba hēe naka nqõó ba hēéthēe e (4:1–5:6)

4

Nqõó ba ncàm guu

¹ Dùú sa ko ncõoan ghùì, si ko dùú sa x'ãàkuan ghùì gatu xg'ae ku koe? A gatu ko tc'ëe zi gúù zi tama zia, ncëe ko gatu di tc'áróan koe ncõoan ghùì zi?

² Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'õo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'ãà tu ko, a tu a ko ncõoan ghùì. Gúù tu úú tama, Nqari ba tu dtcàrà tama domka.

³ Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, ãe tu ko hòò gúùan tu gha nxãasega ãe tu ko ma gatu tc'ëe khama ma tséékagu ka.

⁴ Cg'árà-k'g'ao tuè! A c'úùà tua, nqõóm cgoa ncàmku ne Nqarim cgoa hòòreku si i sa? Nxãaska, ncëe nqõóm di tsi ncàm-khoe tsi kò ii ne tsi Nqarim di tsi cg'õo-k'g'ao tsi i.

⁵ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Tc'ëem ncëem Nqarim gatá koe tòóà hãa ba kaisa zi tc'ëe zi ka cg'oèa hãa,” témé. Ncëe kg'ui ne tseegu u, ná?

⁶ Igabam ko *Nqari ba* kaisa cgómkuan máà *ta a*. Gaa domkas ko *Nqarim dis Tcgãya sa* ncëeta méé:

“Nqari ba ko ãe tcomsea ne ntcoe, igabam ko ãe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuan máà,” témé.

⁷ Ke tu ncëeska Nqarim koe máàse. Dxãwa ba xguì, nakam gha gatu koe guu ná qgóé.

⁸ Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'aa tshàua tu, gatu chìbi-k'g'ao tuè, naka tu gatu khòè tu càm tc'ëe tu, tcáóà tu q'ano-q'ano.

⁹ Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcãà tcgái-tshàra. Gatu di kg'ãèan méé i kabise naka kg'ae ii, naka i gatu di qãè-tcaoan kabise naka tshúù-tcao sa ii.

¹⁰ X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe méé tu cg'aré-cg'arese nakam gha nxãasega kaikagu tu u.

Tsáá ka c'ëe ba xgàra guu

¹¹ Táá méé tu gatu ka c'ëe ne cgoa cg'ãèse kg'ui guu, tí qõe ga tuè. Gaam ãe ko qõesem cgoa cg'ãèse kg'ui ba kana ko qõese ba xgàra, ba ko x'áèan cgoa cg'ãèse kg'ui, a ko x'áèan xgàra. X'áèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'áèan di tsi tséékagu-k'g'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'áèan di tsi xgàra-k'g'ao tsi i.

¹² X'áèan hëé naka xgàrakuan hëéthëé dim tcg'òó-k'g'ao ba cúí Me e, Gaam ãe ko kgoara, a ko kòbe di qarian úúa ba. Igaba tsi tsáá díí tsia, ncëe tsáá ka c'ëe ba ko xgàra tsi?

Táá koase guu

¹³ Hàà tu ncëeska, gatu ãe ko máá: “Ncëe cám ka kana q'uu ka ta gha ncëeta iim x'áé-dxoom koe qõò, a síí gaa koe kuri ba x'ãè, a gaa koe síí x'ámágu, a gha nxãasega marian hòò,” témé tu.

¹⁴ Igaba tu q'uu ka dim cám ka i gha gatu di kg'õèan nta ii sa c'úùà hãa. Nqõara-nqõuan khama tu ii khama, ncëe ko xòm x'áè-coa séè a hãa a, a i a gaia kaà.

¹⁵ Khama tu ga ko ncëeta mééa: “X'aigam *Nqarim* kò tc'ëe ne ta gha kg'õè, a ta a ncëe sa kana ãe sa kúrú,” témé.

¹⁶ Ncëe i ii khama, tu ko koase a ko dqòmse. Eëta ii dqòmsean wèé ga cg'ãè e.

¹⁷ Gaa domkam wèém khòèm ãe qãè gúùan kúrú q'ana, igaba kúrú u tama ba, nxãa ba chìbiga me e.

5

Qguàa khóèan dqàèa ne

¹ Hàà tu ncëeska, gatu khòè tu ãe qguàa tu, kg'ae méé tu naka xòò, cg'ãè zi ncëe ko hàà cgae tu u zi domka.

² Gatu di qguàa ne ts'óóà hãa, i gatu di qgáían tcg'ãàn ka tc'òóèa hãa.

³ Gatu di gautan hěe naka seleferan hěéthěe ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'ái sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di cgàan tc'òóa xgãá. Gatu di x'aian tu tòóa máásea hãa, cò di xu cárn xu u igaba.

⁴ Bòò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncěe gatu di xhàràn koe kò tséé e, ncěe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'òóa hãa, i kg'ae-q'ooan ěe kòo gaa xhàràn khõá ne di X'aigam *Nqarim* qarim wèém tcee-dòm koe tcana hãa.

⁵ Nqõómkg'ai koe tu karean koe hěe, naka qãe-tcaoan koe hěéthěe x'ãèa. Tsáúkagua tu hãa tcáóa tu, *a tu a gha ghòèan ko ma cg'òoe khama ma xgàraè*, cg'òokus dim cárn ka.

⁶ Tchàno khòèan tu ko chibi-chibi a xgàra, a cg'òo, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

Tãáka zi x'áè-kg'am zi (5:7-20)

Qáo tcáóa ne

⁷ Gaa domka méé tu qáo tcáo ii, tí qõe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síí tcãà. Bòò, xhàrà-kg'ao ba ko góm ba qãa me xhàrà di tc'òoan tcg'òó. Qáo tcáo cgoa am ko, i nxãakg'aiga síí tc'ãà di túúan hěe naka kháóka di túúan hěéthěe tuu.

⁸ Gatu igaba méé tu qáo tcáo ii. Qari méé tu ii tcáóa tu koe, X'aigam *Nqarim* di hàà-q'ooa ne cùu u ke.

⁹ Tí qõe ga tuè, gatu ka c'ěea ne cgoa méé tu táá káise kg'ui-kg'uisse guu, naka tua gha nxãasega táá xgàraè. Bòò, Xgàra-kg'ao ba nquu-kg'ám koe hãa!

¹⁰ Tí qõe ga tuè, tc'ěe-tc'ěese porofiti xu ncěe kò X'aigam *Nqarim* cg'òe ka kg'ui xu. Sere-teres iise sée xu, qáo tcáo xu khòè xu u kò ii di sa, ěe xu kòo xgàrase ka.

¹¹ Bòò, ts'ee-ts'eekg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, ěe kò *xgàrakuan di x'aè ka qarika tééa hãa* xu. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kóma, a tu a kò X'aigam *Nqari* ba còo dis ka dùú sa kúrúa sa bòò. X'aigam *Nqari* ba thòò-xama-máákuan hěe naka cgómkuan hěéthěe ka cg'òea hãa khama.

¹² Igaba wèé zi gùu zi tc'amkg'ai koe, tí qõe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqõómkg'ai cgoa igaba, kana c'ěe gaisean cgoa ga igaba táá gaise guu. Igaba méés gatu dis 'eè' sa, 'eè' sa ii, nakas gatu dis 'ěe-ěe' sa, 'ěe-ěe' sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcãà guu.

Dtcòmàn di còrèa ne

¹³ Gatu xg'aeku koem kò c'ěe ba qóman q'oo koe hàna ne méém còrè. A ncěe c'ěem kò qãe-tcaoa hãa ne méém dqòmàn di cian nxáè.

¹⁴ A ncěe c'ěem kòo gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúian cgoa tcgàù me, X'aigam *Nqarim* dim cg'òèm koe,

¹⁵ naka i gha dtcòmàn di còrèan tsàakom khòè ba kg'òèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùì me, a ncěe chibia nem kò kúrúa hãa nem gha qgóóa máàe e.

¹⁶ Ke tu nxãaska bìríku gatu di chibia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'òèkaguè. Tchànóm khòèm di còrèa ne kaisa qarían úúa, *Nqari ba ko* gaan koe tséé khama.

¹⁷ Elija ba kò kg'ama khòè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqõómkg'ai koe túúan táá tuu, ngoana kurian hěe naka 6 nxoean hěéthěe e.

¹⁸ Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqõó ba kaisase tc'òoan kúrú.

¹⁹ Tí qõe ga tuè, ncěe gatu ka c'ěem kò tseeguan hòàra guua hãa, me kò c'ěe ba kabi me ne

²⁰ méém q'ãa, dìím wèém ěe ko chibi-kg'ao ba gam di dàòan hòàm ko koe kabi ba gha ko kgoara me, táám gha tc'ěea ba cgoa ga igaba x'óóa xgãáse ka, a ba a gha kái chibian gam di qgóóa máàe.

1 PETERE

Peterem dis tcgãyas tc'ãà di sa

Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxará-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòman domka kái xgàrakuan hěe naka xháean hěéthěe q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùì-ghui tcáo ne, a ko máá, Nqarim nxará tcg'òòà hãa ne khòe ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ěe-tc'ěe ne, ncěe Gam di x'ooan hěe, naka x'ooan koe tēean hěe, naka Gam di hàan hěéthěe di nqòðan máa nea hãa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcěe. Ncěeta méé ne ma qarika téé naka qáo tcáo. Ncěem nqòòm koe i ko gane di dtcòman kúrúa bóòe, igaba ne gha ěem gha Jeso Krete ba x'áísem cãm ka kabia máàe e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòð sa
- kg'òèa hãa nxõá ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqarim di kgoarakua ne (1:3-12)
- Tcom-tcomsase kg'òèa ne (1:13-2:10)
- Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháean koe ne kò hãa ne (2:11-4:19)
- Cg'áré-cg'aresea ne (5:1-14)

Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

Tsgámkaguku zi

¹ Petere ra a, x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra,

a ra a ko *ncěes tcgãya sa* Nqarim nxará tcg'òòà mááse ne khòe ne góá máá, ncěe tsai-tsaísea hãa ne, a cg'áè-kg'ao khama x'ãèa hãa ne: xg'aekum Ponto dim koe hěe, naka Galatia dim koe hěe, naka Kapatokia dim koe hěe, naka Asia dim koe hěe, naka Bitunia dim koe hěéthěe hàna ne.

² Nqarim Abo ba nxãakamaga q'ana hãase *nxará tcg'òòà mááse tua*, Me ko *Tcom-tcomsam* Tc'ěe ba tcom-tcomsakagu tu u, nxãasega tu gha Jeso Krete ba komsana a Gam di c'áðan cgoa cgáìe ka:

Cgómkuan hěe naka tòókuan hěéthěe méé i gatu koe càùse.

Kg'òèas nqòð sa

³ Dqom̀mè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõð ba. Jeso Krete ba x'ooan koe ghùian kam Gam di kaisa thòð-xama-máákuan ka kabase ábà taa hãa, nxãasega *ta gha* kg'òèas nqòð sa úú ka.

⁴ Ncěe nqòðan ta úúa hãa, nqarikg'ai koe ta gha q'òò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'ãa-cg'anasea hãa tite e. *Nqari ba* gaa koe tòóá máá tu ana,

⁵ gatu ncěe ko dtcòman koe guu a Nqarim di qarian ka qãese qgóó a kòrèe tu, nxãakg'aiga tu gha sí kgoarakuan hòð ka, ncěe gha còò di xu x'aè xu ka tseegukaga x'áíe e.

⁶ Ncěe gúùan domka tu ko qãe-tcao, gatá i ga ko ma qaase, xòm x'aè-coa ka tu ga ncěeska tãáka zi kúrúa bóòku-qhàò zi ka tshúù-tcaokaguè igabaga.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁷ Gazi di tsééa ne gatu di dtcòmàn tseegu ii sa x'ái si i. Gautan igaba, ncêe gha kaàkaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúa bóòè. Gataga méé i dtcòma tu, ncêe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúa bóòè. Nxãaska tu gha Jeso Krestem ko x'áíem cárn ka dqòmkuan hêé naka x'ààn hêé naka tcomkuan hêéthêé hòò.

⁸ Ncêe bóò Me ta ga tu hãa igaba tu ncàma hãa ba, ncêe tu ncêeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm ba, a tu a x'áàko qãè-tcaoan ncêe kg'ui a nxàèè tite cgoa qãè-tcaoa.

⁹ Gatu dis dtcòmòs ko qaa sa tu ko hòò khama, ncêe kgoarakuan gatu di tcáóan di sa.

¹⁰ Porofiti xu kò ncêe gatu koe gha hààs cgómkus ka porofita, a xu a kò ncêe kgoarakuan koe tcãà tcáó a qarika qaa a.

¹¹ Kúrúa xu kò bóò, dùútsa x'aè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hànám Tc'êem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseegukagu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'ààn ka hêéthêé e.

¹² I kò gaxu koe x'áísea hãa, ncêe zi gúù zi xu tsééa mááse tama, a ko gatusa tsééa máá tu u sa; gúù zi èe tu ko ncêeska bìrìèa zi, èe ne kò èe qãè tchõàn xгаа-xгаа tu u x'aè ka, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tsééa óáèam Tcom-tcomsam Tc'êem ka. Moengelean ga ko ncàma hãa, ncêe zi gúù zi i ga kò bóò sa.

Tcom-tcomsas kg'òè sa (1:13–2:10)

¹³ Tc'êea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'oèase úú cgómkuan koe, èe tu gha Jeso Krestem kò x'áíse x'aè ka máàè e.

¹⁴ Komsanako cóán khama méé tu hêé, naka zi cg'ãè zi tc'èe zi táá tc'ãà-cookg'ai tu u guu, èe tu kò *Nqari ba* tu c'úua hãa x'aè ka kg'aia úua zi.

¹⁵ Igaba èe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèé gúùan èe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii.

¹⁶ Góásea i hãa a ko máá: “Tcom-tcomsa méé tu ii, Tíí Ra tcom-tcomsa Ra a ke,” témèè khama.

¹⁷ Ncèè *Nqarim*, ncêe khóèan tãákase xgàra tama, a ko khóèan di zi tséé-kg'ám zi ka khóèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxãaska *ncêem nqóómkg'ai koe* tu cg'áè-khoean khama ma x'ãèas noose *Nqari ba q'ádase kg'òè*.

¹⁸ Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò káà hùis kg'òè-kg'áms gatu dis koe x'ámá tcg'òóèa sa, èe tu kò gatu ka tsgóosea xu koe hòòsa sa. Seleferan hêé kana gautan hêéthêé khama ii zi gúù zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òóè ta ga hãa,

¹⁹ igaba qaa-qaasa c'áðan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chìbi úú tama a q'ano ba.

²⁰ Gaam ncêe nxãakamaga nqóóm ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò *Nqarim ka q'ãaèa ba*, igabam kò còò di xu x'aè xu ka hàà x'áíè ba.

²¹ Gam koe tu ko guu a *Nqarim* koe dtcòm, ncêe ko x'ooan koe ghùì Me a x'áàkagu Mea ba, nxãasega i gha gatu di dtcòmàn hêé naka nqòòan hêéthêé *Nqarim* koe hãa ka.

²² Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'anosea hãa, a tu a gatu ka qõesean koe tseegu di ncàmàn úua, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàmku.

²³ *Kabase* tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'òèa hãa a chòò tamam kg'uim *Nqarim* dim koe guu a.

²⁴ *Nqarim* dis *Tcgãyas* ko méé a ko máá:

“Wèém khòè ba dcãan khama ii,

i wèé x'ààn gam di, qãáka di zi x'aa zi khama ii.

Dcãa ne ko c'óò,

i x'aan tcheè,

²⁵ igabam ko X'aigam dim kg'ui ba

chòò tamase hãa,”

témé khama. Ncêe ba gaam kg'uim ga me e, ncêe tu kò qãè tchõàn koe guu a xгаа-xгааè ba.

2

¹ Gaa domka méé tu wèé gúùan cg'ǎè koe tcg'òóse, naka táá c'ěe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qǎè khóèan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'ěe koe ga cóèku di ii guu.

² Kǎbase ábàèa cóán khama méé tu ii, *Nqarim di* kg'uiian di búan xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxǎasega kai a kgoaraè ka.

³ X'aiga ba qǎè Me e sa tu xáma hǎa ke.

Kg'òèam nxǒá ba hěé nakas tcom-tcomsas qhàò sa hěéthěé e

⁴ X'aigam koe hàà, kg'òèa hǎam nxǒá ba, ncěe ko khóè ne ka bóòà xguìè, igaba kò Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii.

⁵ Ke tu gatu igaba kg'òèa nxǒán khama ma tshàoè, naka tua *Tcom-tcomsam* Tc'ěem dim nquu ba ii, *gaa koe* tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'ěem di zi dàòà-mááku zi kúrú, ncěe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qǎè-tcaokagu zi.

⁶ *Nqarim dis* Tcgǎyas q'oo koe i ko máá:

“Bóò, Sione koer ko nxǒá ba tòó,
nxárá tcg'òóèa a qaa-qaasam nxǒám tcúú di ba,
me cuiskaga wèém ěe ko Gam koe dtcòm ba,
sau-cgaekaguè tite,”
témèè khama.

⁷ Gatu ěe ko dtcòm tu kam ncěem nxǒá ba cgáé me e. Igaba ěe dtcòm tama ne *méé ne ncěe kg'uiian komsana, ncěe ko máá:*

“Nxǒám ěe tshào-kg'ao xu ka bóòà xguìèa ba,
nxǎa ba tcúú dim nxǒá ba kúrú,”
témé e.

⁸ Si ko *c'ěe koe gaia máá:*

“Ncěe ba nxǒá me e khóè ne gha kúrú ne tcgàba ba,
a khóè ne ko cg'áékagum nxǒá me e,”
témé.

Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxǎa sa tc'ěea ne mááèa hǎas ga si i.

⁹ Igaba tu gatu nxárá tcg'òóèa tu khóè tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhàò sa, Nqarim ka q'òòèa tu khóè tu, nxǎasega tu gha cgáé zi gúù zi Nqarim di zi xgaa-xgaa ka, ncěe ko ntcúúan q'oo koe tciia tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciia óa tu u ba.

¹⁰ C'ěe x'aè ka tu kò khóè tu tama tu u, igabaga tu ncěeska Nqarim di tu khóè tu u; c'ěe x'aè ka tu kò cgómkuan hòò tama, igaba tu ncěeska cgómkuan hòòà hǎa.

Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hǎa ne (2:11–4:19)

Nqarim di ne tséé-kg'ao ne khama ma kg'òè

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hěé naka táá nqǒó koe guua khóèan hěéthěé khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'ǎè zi tc'ěe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncěe khóèm di tc'ěean cgoa ko x'ǎàku zi.

¹² Eèta ne ko ma táá zi qhàò zi di ne cg'ǎè zi gúù zi ko kúrú tu khóè tu khama ma tshúù kg'uiian gatu ka kg'ui igaba méé tu gatu gane xg'aeku koe qǎèse kg'òè, naka ne nxǎasega gatu di zi qǎè zi tséé zi bóò, naka Nqari ba ěem gha ko hààm cáam ka x'áàkagu.

¹³ X'aigam *Nqarim* domka méé tu wèé qarian khóèm di koe máàse: x'aiga-dxoom koe ga igaba ncěe tc'amaka hàna ba,

¹⁴ kana tc'ǎà-cookg'aian koe igaba, ncěe gaam ka tsééa tcg'òóèa a, a ko hàà ěe ko chìbian kúrú ne xgàra, a i a ěe ko qǎèan kúrú ne dqòm.

¹⁵ Nqarim di ncàma ne gatà ii, qǎè gúùan kúrúan ka tu gha ěe kóma q'ǎa tama a kàa tc'ěe khóèan nqookagu.

¹⁶ Kgoarasea ne khòè ne khama méé tu ma kg'òè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i c'èe cg'ãèan qàbi tcàa guu; kg'òè méé tu Nqarim di tu tsée-kg'ao tu iise.

¹⁷ Wèé khòèan tu tcom. Gatu ka c'èean tu ncàm. Nqari ba tu q'áo. X'aiga-dxoo ba tu tcom.

Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa

¹⁸ Qààn méé i gaan ka q'òðsean wèé tcoman cgoa komsana; èe qãè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga èe xgàrá ne koe ga hēéthēé e.

¹⁹ Ncèè c'èem khòèm kò Nqari bam máàsea hãa domka káà chibise xgàràèa, a ba a qáo tcáo ii, nem gha Nqari ba dqòm me.

²⁰ Ncèè chibian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'ámme, a tu a qáo tcáo ii ne tua gha gaan domka dqòmme? Igaba ncèè qãèan kúrú domka tu kò xgàràè, a gaan koe qáo tcáo ii nem gha Nqari ba dqòm tu u.

²¹ Ncèes gúús domka tu kò tcièa, gatagam kò thée Kreste ba gatu domka xgàràè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxãasega tu gha xùri dàò Me ka,

²² “cúí chibi ga kúrú tama ba, i ko táá cúí kàaku ga kg'áma ba koe tcg'oa.”

²³ Eëm kò cóèè kam kò táá cóèkuan kàbia máá ne, a ba a kò èem kò xgàràè ka táá bìrí ne, kabisem gha a hàà xgàra ne sa, igabam kò èe ko tchànose xgàra Mem koe máàse.

²⁴ Gam ncèe kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka xg'au hìis koe xgàma hãa ba, nxãasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànoan kg'òèa máá ka. Gam di chibian ka tu kg'òèkaguèa hãa.

²⁵ Hoàko zi ghùu zi khama tu kò ii, igaba tu ncèeska gatu dim Kòre-kg'aom koe kabisem hãa khama, Q'òé-kg'aom gatu di tc'èean di ba.

3

Khòè zi hēé naka khòè xu hēéthēé e

¹ Khòè saoè, gaam dàòm cúím kaga méé sao gasao di xu khòè xu máàse. Ncèè cúí-kg'áía xu ga kò Nqarim dim kg'ui ba dtcòm tama ne, xu ga nxãaska káà kg'uise gaxu di zi khòè zi di kg'òðan ka kúrúè a dtcòm,

² ncèè nta sao ko ma Nqari ba q'áo a tcom-tcomsa ii sa xu kò bóò ne.

³ Gasao di t'òèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóróèa c'òðan hēé, naka gautan cgoa kúrúèa gúúan hãa di hēé, naka t'òè qgáian hãan ka hēéthēé koe.

⁴ Igaba méé sao tcáo sa q'oo koe t'òè sao ii, t'òèan chòò tama a, qãè a tc'aua tc'èean di i, ncèe Nqarim tcgái q'oo koe kaisase qaa-qaasa a.

⁵ Ncèea gaam dàòm khòè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncèe kò gazi di nqòðan Nqarim koe tòóa hãa zi kò ma t'òè-t'òese ga a, gazi di xu khòè xu máàsean ka khama.

⁶ Sarahs khama méé sao ii, ncèe kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas dim x'aiga ba ta ma tci me. Ncèè qãè gúúan sao kò kúrú a c'èe gúú kaga q'áòkaguèa tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

⁷ Khòè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'òè naka q'ãa, kg'amka tc'áro zi i sa. Gaxao cgoa zi Nqarim di aban kg'òèan di di zi q'òð-kg'ao zi i ke méé xao tcomkuan cgoa qgóó zi, nxãasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúú kaga xgàèè ka.

Qãèan kúrú domka xgàrasea ne

⁸ Chòò dis ka méé tu wèé tu ga cúí tc'èe, naka thòò-xama-mááku, naka ncàmku qòekua hãa khòè khama ma, naka cgómku di ii, naka cg'aré-cg'arese.

⁹ Táá méé tu chibi sa chibis cgoa suruta kabi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa kabi guu; igaba méé tu ts'ee-ts'eekg'aikuan cgoa kabi i; gaan domka tu tcièa hãa ke, nxãasega tu gha ts'ee-ts'eekg'aikuan q'òò ka.

¹⁰ Nqarim dis Tcgãyas ko méé khama a ko máá:
“Dím wèem èe gha ko kg'òèan ncàm ba,

a ba a q̄àè cáman bóò kg'oana ba
méém gam dim tam ba cg'ãè gúuan koe h̄éé
naka kg'áma ba kàa di kg'uian koe h̄ééth̄éé xgàè.

¹¹ Cg'ãè gúuan koe méém tcg'oa naka q̄àèan kúrú,
tòókuan méém qaa naka baa x'ãà máá a.

¹² X'aigam di tcgáíá nea ãe tchàno ne koe hàna,
i ko Gam di tceean gane di còrèan komsana,
igaba i X'aigam di kg'áían
ãe ko cg'ãèan kúrú ne cgoa tsééa xg'ae tama,"
témé.

¹³ Nc̄èè q̄àè gúuan kúrú tu kòò x'ãà máá ne i gha d̄ín thõò-thõo tu u?

¹⁴ Tchànoan kúrú domka tu ga ko xgàrase igaba tu ts'ee-ts'eekg'aièa h̄aa. Táá méé tu ãe
ne ko bèe sa bèe guu, táá q'aekaguè guu.

¹⁵ Igaba méé tu tcáóa tu koe Krete ba X'aigam iise nxará tcg'òó naka dqom̄ Me. Nc̄èè
c'èem khòem kòò ãe tu úúa h̄aa nqòòan ka tèè tu u ne méé tu wèè x'aè ka x̄oa me tu gha
sa kg'ónòsea máána h̄aa.

¹⁶ Igaba méé tu qámsean h̄éé naka tcomkuan h̄ééth̄éé cgoa nc̄èè gúuan kúrú, naka
tchàno tcáóan úúa h̄aa, nxãasega ne gha dùús wèés cg'ãès ãe ne ko gatu ka kg'uis koe, ãe
ko Krestem koe q̄àèse kg'òèan gatu dí ka ko kg'ui ne, saucgae ka.

¹⁷ Gatà ma tu ga ko ma q̄àèan kúrú igaba tu gha xgàrase, nc̄èè Nqarim kòò tc'èe ne. Nc̄èes
gúu sa cgáé si i, cg'ãèan kúrú domka xgàrasean ka khama.

¹⁸ Krestem igabam kò cúí q'oro ch̄ibian domka xgàraè khama, tchànom Khòem iise
tchàno tama ne khòè ne domka, Nqarim koem gha nxãasega úú tu u ka. Nc̄èè kò tc'áróm
koe x'ooan koe tcãàè, a Tc'èem ka kg'òèkaguè ba.

¹⁹ Gaam Tc'èem koe h̄anasem kò síí ãe q̄áèèa tc'èean q̄áé-nquuan koe xgaa-xgaa.

²⁰ Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'èe e kò ii, nc̄èem kò Nqari ba *tcóóse ne gha ka*
q̄àò tcáóse q̄àà ne, Nowam ko araka ba tshào x'aè ka. Cg'orò ne khòè ne 8 ne cúí nea kò
arakam koe hàà, a tshàam koe guu a kg'òèkaguè.

²¹ I gaa tshàan tcguù-tcguukus dis x'ái si i, nc̄èeska igaba ko kg'òèkagu tu u sa, cgáé-q'oom
di cg'urian xg'aàra tcg'òós ka tamase, igabas tchànos tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe.
X'ooan koe t̄ees Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u,

²² nc̄èè nqarikg'ai koe q̄òò ba, a ba a kg'áòm x'òàm Nqarim dim xòè koe hàna,
moengelean h̄éé naka tc'ãà-cookg'aian h̄éé naka qarian h̄ééth̄ééa Gam dòm q'oo koe h̄aa.

4

Nqari ba kg'òèa máá

¹ Nc̄èem ma Krete ba Gam dim cgàam koe xgàraèa khamaga ma méé tu gatu igaba Gam
di tc'èe-kg'áman úúa, gaam ãe cgàam koe xgàraèa h̄aa ba ch̄ibian cgoa xg'ara h̄aa ke.

² Gaa domkagam nc̄èeska nq̄òómkg'ai di kg'òè-q'ooa ba koe cg'ãè zi tc'èe zi khòèan di zi
kg'òèa máá tama, a ko Nqarim di ncàman kg'òèa máá.

³ Nc̄èè nq̄áéam x'aèm ka tu kò tc'ãà x'aèan kg'òè a ko t̄áá zi qhàò zi di ne ko tc'èe sa kúrú
khama, a ko cg'áràn kúrúate, cg'ãè zi tc'èe zi h̄éé, kg'áà nq̄áésean h̄éé, nq̄àrean h̄éé, kg'áàè
ko zi qgái zi koe h̄aa sa h̄éé, naka kúrúa mááse dí nq̄árian dqom̄an nc̄èè ntcoe-ntcoesa
h̄ééth̄éé e.

⁴ Gane cgoa tu kò táá xg'ae a tchòà úú tamas kg'òè sa kg'òè domka ne ko are tu u, a ko
gatu ka cg'ãèse kg'ui.

⁵ Igaba ne gha ãe x'ooan h̄éé naka kg'òèan h̄ééth̄éé xgàran kg'ónòsea máána h̄aam
Nqarim koe x̄oara mááse.

⁶ Ncëes gùus domka i qãè tchòàn ãe x'óóa khòèan koe ga thëé xгаа-xгааèa hãa khama: nxãasega ne gha cgàam koe khòèan khama ma xgàràè, a ne a gha tc'ëem koe Nqarim *ko ma kg'òè* khama ma kg'òè ka.

⁷ Wèé zi gùú zi di chòò-q'ooa ne cùú u. Ke tu q'ano-tcáo naka qgóósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka.

⁸ Wèé zi gùú zi tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàmku, ncàmku sa ko kái zi chìbi zi qàbia tcãà ke.

⁹ Qãèse méé tu x'áéa tu koe hààkaguku, kg'ui úú tamase.

¹⁰ Eëm ma Nqari ba tãáka dàòan cgoa Gam di cgómkuan máà tua hãa khama méé tu ãe zi máàku zi qãèse tséékagu naka c'ëe ne tsééa máá.

¹¹ Ncèè c'ëem khòèm kò kg'ui ne méém Nqarim di kg'uian *ko kg'uim khòèm* khama ma kg'ui. C'ëem khòèm kò tséé ne méém Nqarim máà mea qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèé zi qgái zi koe dqòmè, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i chòò tamase dqòmkuan hëé naka qarian hëéthëé hãa. Amen.

Dtcòm-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne

¹² Ncàm-ncamsa tuè, thòòkas kúrúa bóòkus ãe tu ko xgàràès ka méé tu táá arekaguè guu, c'úúa tuas gùús kúrúse cgae tu u kos khama ma.

¹³ Igaba méé tu qãè-tcao, ncèè tu kò ma Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàrases ka, naka tua gha nxãasega Gam dim x'ám ko x'áise ka kaisase qãè-tcao.

¹⁴ Krestem dim cg'òèm domka tu kò còèè ne tu ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, Tc'ëem x'ám di ba hëé naka Nqarim di ba hëéthëéa gatu koe hãa khama.

¹⁵ Igaba ncèè gatu ka c'ëem kò xgàrase ne méém táá cg'òo-kg'ao ba ii, kana ts'ãà-kg'ao ba ii, kana cg'ãè kúrú-kg'ao ba ii, kana khòè ne di gúúan koe káise tcãàseam khòè ba ii guu.

¹⁶ Gaa domka, Krestem di tsi khòè tsi iise tsi kòò xgàràè ne méé tsi táá saucgae guu, igaba méé tsi ãe tsi úúam cg'òèm domka Nqari ba dqòm.

¹⁷ X'àè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum *di ne* cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncèè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne sa gha dùú sa kúrúse ãe Nqarim di qãè tchòàn komsana tama ne koe?

¹⁸ “Ncèè tchànóm khòèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa, ne ia gha nxãaska ãe Nqari-tcáo tamam khòèm koe hëé naka chìbi-kg'aom koe hëéthëé dùú sa kúrúse?”

¹⁹ Gaa domka méé ne, ãem ma Nqari ba tc'ëea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam kúrú-kg'ao ba máàse, naka nea qãèan kúrú cgoa *còoka qòò*.

Cg'aré-cg'aresea ne (5:1-14)

5

Kaia ne hëé naka cg'aré ne hëéthëé e

¹ Eë gatu xg'aeku koe *hàna xu kaia xu kerekes di xu* cgoar ko kg'ui, ncèer tíí thëé gaxu ka c'ëe ii ra. Krestem di xgàrasean tcgáía te cgoa bóòa hãa a gha gataga ncèe ko hàà x'áíè x'áàn koe hãa ra,

² *domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá*: Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'óé zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáoá xao di tc'ëean domka, ãem ma Nqari ba ncàma hãa khama. Ncëes tséé sa kúrúan di ncàmán úúa hãase méé xao kúrú si, surutan qaa tamase.

³ Ghùu zi ãe tshàu q'ooa xao koe tcãàèa hãa, kòre zi xao gha ka zi koe, méé xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba méé xao gazi koe x'ái sa ii.

⁴ Naka xaoa gha nxãasega, ãem ko kaia Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'áàn dis cába sa hòò.

⁵ Gatu ãe cg'aré tu méé tu gataga ãe xu kaia xu komsana. Wèéa tu ga méé tu cg'aré-cg'aresean cgoa hãakaguse gatu ka c'ëea ne koe, “Nqari ba ko ãe ko bóòse ne xguì

igabam ko ãe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuan máá” ke.

⁶ Gaa domka méé tu cg'aré-cg'arese Nqarim dim kiam x'òàm dòm q'oo koe, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka ghùì tu u ke.

⁷ Gatu di káise tc'ëe-tc'ëesean wèé ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchõà úúa ke.

⁸ Qgóósea méé tu hãa naka kókòà hãa. Gatu dim cg'õo-kg'aom dxãwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'ëe khóèan qaa, kg'oom gha a.

⁹ Xguì me naka dtcòmàn koe qarika téé, q'ana tu hãa, ne gatu ka c'ëe ne nqõómkg'ai koe gatà ìì xgàrasean koe hàna hãa ke.

¹⁰ Eë tu xòm x'aè-coan xgàrasea hãa qãá koem gha Nqarim wèé cgómkuan di ba, ncëe ko Gam di chõò tama x'ààn koe Jeso Krestem koe tciia úú tu u ba, Gam ka kàba-kàba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose.

¹¹ Qarian méé i Gam koe chõò tamase hãa. Amen.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Silefanom* di hùikuan cgoar xòmse góá máá tua hãa, ncëer ko máá tcom-tcomsam qõe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko nxàea tseegukagu, ncëea Nqarim dis cgómkus tseegu di si i sa. Gaas koe qarika téé.

¹³ Eë Babilone koe hànas *kerekes*, ncëe gatu cgoa nxará tcg'òóèa sa ko tsgám tu u, me ko gataga thëé tirim cóám Mareko ba tsgám tu u.

¹⁴ Tsgámku tu x'obèkus ncàmkuan dis cgoa.

Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Krestem koe hàna tu.

---

* 5:12: *Silefano* - Silefanom di c'ëe cg'õèa nea Silase e.

2 PETERE

Peterem dis tcgãyas cáàm di sa Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãyas koem kò Petere ba dtcòm-k'ao ne tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-k'ao xu ka q'ãa-q'ãa, naka cg'ãèan gazi xгаа-xгаа zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hēéthēé e.

Petere ba kò gam di ne nxará-k'ao ne ntcàm, tseegu di xгаа-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncēe kò Jeso ba bóða hãa a kóma hãa xu khóè xu ka nxàèè e.

Petere ba ko káise gane ēe kò birísea, Krete ba cuiskaga kabise tite témé ne ka ko kg'ui. Krete ba qanega kabise tama, qáò tcáo Me e khama: Cúí-k'áía ne ga gha kaàkaguè sam Nqari ba tc'ēe tama, igabam ko wèém khóèm gha chìbian koe tcóóse sa tc'ēe (3:9).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'ãèa ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm-k'ao di tcièè ne (1)

- Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-k'ao xu (2)

- Còò dis hààs Krestem di sa (3)

Dtcòm-k'ao di tcièè ne (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíí ra Simone Petere ra a, qãa a x'áè úú-k'ao^{*} Jeso Krestem di ra.

A ra a ko gatu dtcòm-k'ao tu ncēes tcgãya sa góá máá. Gatá dim Nqari ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'ao ba hēéthēé di tchànoan koe tu guu a ncēes dtcòm sa hòða, ncēe sixae dis dtcòm khamaga ma cgáé ii sa.

² Cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu xg'aeku koe càuse, Nqari ba hēé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hēéthēé tu gha gatu ka q'ãa ka.

Nqarim dis tciiku sa hēé naka Gam di nxará tcg'óóa máásean hēéthēé e

³ Nqari ba Gam di x'áàn koe hēé naka Gam di qãèan koe hēéthēé tciia óa taa hãa, ta gatá ka q'ãa Mea hãa, a Gam di qarika ka kg'òèan hēé naka Nqari-tcáoan hēéthēé di gúùan wèé máàèa hãa.

⁴ Ncēem dàòm kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòòkaguku zi máà ta a, nxãasega tu gha gaa zi gúù zi koe guu a Nqarim khama ii[†] ka, a tu a cg'ãè zi tc'ēe-k'ám zi koe qgóéa tcg'oa, ncēe nqòómkg'ai koe hàna hãa a ko x'oos koe úú tu u zi.

⁵ Ncēe gúùan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòm koe qãèan càù, naka gatu di qãèan koe q'ãan càù,

⁶ naka q'ãan koe qãè qgóósean càù, naka qãè qgóósean koe qáò tcáoan càù, naka qáò tcáoan koe Nqari-tcáoan càù,

⁷ naka Nqari-tcáoan koe gatu ka c'ēean ncàmàn càù, naka gatu ka c'ēean ncàmàn koe ncàmku sa càù.

⁸ Ncēe zi gúù zi tu kò tc'ãòase úúa hãa ne zi gha kúru tu u tu táá káà hùì, igaba tc'áróan kúru, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krete ba qãèse q'ãa ka.

⁹ Igaba ncēe c'ēem khóèm kò úú zi tama nem káà tcgái me e, a ko kg'ama cúuse bóò, a gam di chìbian ncìi koem xg'aàèa sa c'urua hãa.

¹⁰ Gaa domka, tíí qõe ga tuè, qarika tséé naka tua x'ái, *Nqarim* tciì tua hãa a nxará tcg'óóa mááse tua hãa sa[‡]. Ncēe zi gúù zi tu kò kúru ne tu cuiskaga cg'áéa hãa tite ke.

^{*} **1:1:** x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé. † **1:4:** *Nqarim khama ii* - Gerikas ka ta ga gataga ncēeta ma góá kabì a máá: "Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa," témé. ‡ **1:10:** x'ái *Nqarim* tciì tua hãa a nxará tcg'óóa mááse tua hãa sa - Gerika sa ko "gatu di tciikuan hēé naka nxará tcg'óókuan hēéthēé qarikagu," témé.

11 Ncēm dàòm ka tu gha chõò tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di koe cgáés hààkaguku sa hòò.

Krestem di x'áàn hēé naka Nqarim dim kg'ui ba hēéthēé e

12 Gaa domkar gha ko wèè x'aè ka ncēe zi gúù zi ka tc'ēe-tc'ēe tu u, q'ãa zia tu hãa, a tseeguan ēe tu úúa hãa koe qari-qarièa hãa igabaga.

13 Tíí ko bóò si tchàno ii sa, ncēm *tc'áróm*§ koer kg'õèa hãas nooser gha tc'ēe-tc'ēe tu u, a ncēm dàòm ka ntcàm tu u si i.

14 Xòm x'aè q'oo koer gha nxõo me sar q'ana hãa, ncēm ma gatá dim X'aigam Jeso Krete ba ma q'ãa-q'ãa tea hãa khama.

15 A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hãa ne** tu gha wèè x'aè ka ncēe zi gúù zi ka tc'ēe-tc'ēese sa.

16 Eē xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hēé naka Gam di hàà-q'ooan hēéthēé ka bìrí tu u ka xae kò huwa zi chóà†† tama khama; igabaga xae kò tcgáía xae cgoa Gam di kaia x'áàn bóò hãa.

17 Nqarim Abo ba kò koa Me a dqom Me khama, ēem kò gatá iim dòm ba kaisase tc'amaka hãam x'áàn koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: “Ncēe ba Tirim Cóá Me e, ncàmàr hãa ba, ncēer Gam koe kaisase qãè-tcaoa hãa ba,” ta ko méé ba.

18 Sixae ka xae ko ncēm dòm ncēe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóm, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbim koe hãa ka.

19 Ta porofitian òm kg'ui ba úúa hãa, ncēe tseegukaguèa hãa ba. Qãèse tu gha ko hēé, ncēè tcáóa tu tu kò *ncēm kg'uim* koe tòó ne, ntcùús qgáís koe ko x'áà-x'aas lampis khama, i nxãakg'aiga qõò a síí q'uu, Me Q'úú Tcõnò ba síí tcáóa tu koe x'áíse.

20 Kaisase cgáés gúús q'ãa *méé* tu sa ncēe si i: *Nqarim dis* Tcgãyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hãa tite.

21 Porofita ne qanega khóèan di ncàmàn koe guu ta ga hãa khama; igaba i kò Nqarim di khóèan Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tcéè-tcùèa hãase kg'ui i.

Tshúù-ntcõan di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu (2)

2

1 Igabaga i kò gataga thēé tshúù-ntcõa di porofitian khóè ne xg'aeku koe hàna hãa, ncēe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcõa di porofitian ma hãa khamaga ma. Ncēe gha tshúù-ntcõa di zi xgaa-xgaa zi cg'õoko zi óága xu, a gha X'aigam ncēe x'ámá tcg'òó xua ba xõase xu, a gha gatá hēéan ka kaias cg'ãès qháése gha hàà sa tciia óá cgaese.

2 Ne gha kái ne gaxu di zi dàò zi cg'áràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dàò ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè.

3 Ncēe xu porofiti xua hõa-hõana-tcaoa hãa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchõà zi chóà máá tu u, nxãasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne ncísega hãa a ko qãà xu, i gaxu di cg'òokuan cùu u, a gha tseegukaga hàà.

4 Nqari ba kò táá moengelean ēe kò chìbian kúrú cgóm, igabam kò chõò tamam c'eem q'oo koe xaoa tcãà a, i gaa koe ntcùús di táúan cgoa qáéa ntcòóèa hãa, a hãa a ko xgàrakuan òm cáím ba qãà.

5 Nqari ba kò gataga táá ncím nqõó ba cgóm, a kò khóè ne ēe Nqari-tcáó tama ne koe tshàa ba óága, igabam kò Nowa ba hēé naka c'ēe ne 7 ne hēéthēé guu. Nowam ncēe kò tchànoan òm xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ba.

6 A ba a Nqari ba Sodoma ba hēé naka Gomora ba hēéthēé di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàò cg'õo tsara a, tsara tháúan kúrú, a ēe gha hàà Nqari-tcáó tama ne khóè ne koe x'áí sa kúrú tsara a,

§ 1:13: *tc'áró* - Gerika sa ko *tc'áróm* ka máá: “xgàùèkom nquu ba,” témé. †† 1:16: *chóà* - Gerika sa ko “xùri” témé.

** 1:15: *x'óóar ko hãa ne* - Gerika sa ko

⁷ a kò tchànóm khòém Lote ba kgoara, ncêe kò cg'ãè cau a x'áè-kg'ám úú tama ne khòe ne di qgóósean ka thòòka xháéan koe hãa ba.

⁸ Eëm khòém tchàno ba kò gane xg'aeku koe x'áèa hãa, a ba a kò ko cáím xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tséé zi x'áèan úú taman di zi ka thòò-xamkaguè, ncêem kò ko gane koe bóò a ko kóm zi.

⁹ Ncêeta i ko ii nem nxãaska X'aiga ba dtcòm-kg'ao nem gha gane di kúrúa bóòkuan koe ma kgoara sa q'ana hãa, naka gane ãe cg'ãè cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa hëéthëé e, me gha nxãakg'aiga síí xgàrakuan dim cáím ba tcãà.

¹⁰ Si gha ncêe sa kaisase kúrúse, gaxu ãe cg'ãè zi gúù zi tcáóa xu ka ncàmmèa hãa zi ko kúrú xu koe, ncêe gataga *Nqarim di qarian ntcoea* hãa xu.

Ncêe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xua ko bóò-boose a qari tcúú xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãà-cookg'aian q'áò tama a ko cóe e.

¹¹ Moengelean ncêe qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá ãe tc'ãà-cookg'aian chibi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe cóe e.

¹² Igaba xu kò ncêe xu khòe xu qãáka ka di kg'oo-coan ncêe káà tc'ëe khama ma qgóóse, ncêe qgóó i gha a cg'õòe domka xammèa hãa a, a xu a ko c'úúa xu hãa gúúan koe cóekuan nxàe. Gaas cg'õokus ães cúís *kg'oo-coan dis khama iis* kaga xu gha cg'õòe.

¹³ Eë xu kúrú hãa thòòan domka xu gha thòòan cgoa suruta kabìe. Gaxu di tc'áróan tc'ëea hãa gúúan xu ko cáman téé-tëe koe kúrú, a xu a ko nxãan ka qãè-tcaokaguè. Khòe ne xu ko hòakagu, a ko gatu cgoa xu kòo tc'õó ne sau-sauga zi gúù zi kúrú.

¹⁴ Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khòe zi bóò*, a chibian kúrú chòòkagu tama, a xu a ko gane ãe *gane di dtcòm* koe qari tama ne cg'ãèan dis ntcóms koe tcéèa úú, a hòà-hòànan-tcao xu gha sa xgaa-xgaasea hãa. Nxãakamaga xu Nqarim di cgúíkuan dòm-q'oo koe hãa.

¹⁵ Tchànoan dim dàò ba xu guua hãa, a hòàra hãa, a ko Beorem ka cóásem Balame dim dàò ba xùri, ncêe cg'ãè gúúa nem ko kúrú domkam ko surutaè marian ncàma hãa ba.

¹⁶ Igabam kò gam di cg'ãè cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khòèan dim dòm cgoa kg'ui, a porofitim di temean chòòkagu ba.

¹⁷ Ncêe xu khòe xua c'óda hãa xu tsgòrè xu khama ii, túú-c'òò zi kaíam tc'ãám ka ko xàbùèate zi khama xu ii, ncêe ts'ëe-ts'ëes dcùú-qom sa tòóa máàèa hãa xu.

¹⁸ Gaxu di kg'áma ne dqomsean di kg'uian ncêe káà hùì ka cg'òèa hãa. Xu ko cg'ãè zi gúù zi tc'áróm ka ncàmmèa hãa zi tséékagu, a gazi cgoa ãe nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'ãèm dàòm koe tcg'oa khòèan gaicara hòakagu.†

¹⁹ Kgoarasean xu ko khòe ne nqòòkagu, ãeta xu gaxu ma cg'õokus di cg'ãè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wèés ãe ko khòe ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama.

²⁰ Ncêe khòém kò ko nqõóm di cg'ãèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-kg'aom Jeso Krestem q'ãa ka, a kabise a gaicara gaan ka qgóó a tààè, nem nxãaska ãem kòo tshoa-tshoa kam kò hãnas téé-q'oos ka kaisase cg'ãès koe hãanaa.

²¹ Eë khòèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kabise na gaicara tcom-tcomsam x'áè-kg'ám, ncêe i kò máàèa hãa ba xòasean ka tamase.

²² Ncêe khòèan koe kúrúsea hãa sa ko ncêe kg'uian nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: “Haghu ba ko gam di cgõèan koe kabise, me ko xgùum ãe xg'aàèa hãa ba kabise a síí gaicara tcoàn koe dibí-dibise,” témé.

X'aigam Nqarim dim cáím ba (3)

3

¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncêea ncêeska cáím dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèé sara tcgãya

* **2:14:** *Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khòe zi bóò* - Gerika sa ko máá: “gaxu di tcgáía nea cg'áràn ka cg'òèa hãa,” témé.

† **2:18:** Gerika sa ko máá: “Xu ko tc'áróm ka ncàmmèa hãa zi gúù zi cg'ãè zi tséékagu, a ko gazi cgoa hòakagu gane ãe tseeguan dim dàòm koe hòàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne,” témé.

sara ncëer góá hãa sara koer gatu di tc'ëean ghùì-ghùia hãa, tc'ëe-tc'ëe tu u tu q'ano zi gúù zi ka tc'ëean ka.

² Ra ko tc'ëe, kg'uian ncëe nqáéa hãa x'aè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hëé naka x'áè-kg'ámán X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò máàè hëéthëé tu gha tc'ëe-tc'ëese sa, ncëem kò gatu di xu x'áè úú-kg'ao xu ka máà tu u.

³ Kg'aika dis gúùs ka méé tu q'ãas gúù saa, còo di xu cáím xu ka i gha c'ëe ncòì-kg'aoan x'áise, ncëe i gha gaan di kg'òèan gaan di tcáóan ncàma hãa zi gúù zi ka qòòkaguè e, i gha ncòì tu u,

⁴ a gha tèè tu u a máá: “Gaam ãe kò nqòòkagu tua hãa kabisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgòose ga xu ncíise x'óóa hãa, igabagas wéés gúù sa qanega ãem kò xg'ao ntcóó a nqóó ba tshoa-tshoase nes ii khamaga ii,” témé.

⁵ Q'ãa tc'ëease ga ne ko ncëe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncëe ko máá, ncíi kuri ka i kò nqarìkg'aian hãa, me kò nqóó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúse, a kò tshàan ka kúrúe, naka tshàan cgoa hëéthëé, témé e.

⁶ Me kò nqóóm ncíi x'aè di ba gaa tshàan ncëe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò tòmme khama.

⁷ Ncëe hàna hãa nqarìkg'aian hëé naka nqóó ba hëéthëéa gaam kg'uim ncëem cúím kaga c'ee ba tòóa máàèa hãa. A xgàrakuan dim cáím ba hëé naka Nqari-tcáó tama ne gha hàà cg'òoem cáím ba hëéthëé tòóa máàèa hãa.

⁸ Igaba ncàm-ncamsa tuè, táá tu cúís gúùs ncëe sa c'urù guu: X'aigam *Nqarim* kam cúím cáím ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúím cáím khama noo sa.

⁹ X'aiga ba ãem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncëe ne c'ëe ne ma tc'ëea hãa khama, igabam gatu koe qáo tcáó Me e. A cúí-kg'áía tu ga gha kaàkaguè sa tc'ëe tama, igabam ko wèem khòem gha chìbian koe tcóóse sa tc'ëe.

¹⁰ Igabam gha X'aigam dim cáím ba ãem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqarìkg'ai ne gha kiam tcëé-tcëem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúù zi c'eem ka cg'òoè, me gha nqóó ba hëé nakas wéés gúùs ãe gam koe hàna sa hëéthëé dàoa cg'òoè!

¹¹ Kháé nxãaska, ncëe wéés gúùs kò ko hàà ncëem dàòm ka cg'òoè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khòè-x'òà tuas gúù saà? Gatu dis kg'òè sa méés tcom-tcomsa ii naka tu Nqari-tcáóa hãa tu khòè tu ii,

¹² ãe tu hãa a ko Nqarim dim cáím ba qãà, a ko gaam cáím di hàà-q'ooan qháé-qhae ka. Cáím ncëe gaam ka i gha nqarìkg'aian c'eean ka dàoa cg'òoè, a tòòm-tommè, i gha nqarìkg'ai koe hàna gúùan kùruan ka kgomse ba.

¹³ Igaba ta gatá hãa a ko ãem Gabá nqòòkagu taà hãa nqarìkg'aian kaba hëé naka kaba nqóòkg'aian hëéthëé qãà, ncëe tchànoan x'ãèa hãa koe.

¹⁴ Gaa domka tu, ncàm-ncamsa tuè, ãe tu hãa a ko ncëe gúùan qãà ka, wèé qaria tu ka kúrú naka tua q'ano ii, naka kàà chibi ii, naka tua Gam cgoa tòókuan úúa hãa.

¹⁵ Tc'ëea tu q'oo koe tu guu naka bóóa q'ãa, gatá dim X'aigam di qáo tcáóa nea ko kgoarasean nxàe sa, ncëem kò ma gatá ka káíkhoem ncàm-ncamsam Paulo ba ma Nqarim ka tc'ëean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga ma.

¹⁶ Gam di zi tcgãya zi wèé zi ãem góáa hãa zi koem ko ncëe zi gúù zi ka tíi ko méés gúùs ga sa kg'ui, zi c'ëe zi qari gúùan ncëe thamkase kóma q'ãè tama úúa hãa, ne ko c'ëe ne, ncëe xgaa-xgaase ta ga hãa ne hëé naka gane ãe *dtcòman* koe qarika téé tama ne hëéthëé ko qg'urì zi, ncëe ne ko nxãakamaga c'ëe zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ka hëé khama, a ko cg'òoku sa óága cgaese.

¹⁷ Gaa domka méé tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, ncëe zi gúù zi tu nxãakamaga q'ana hãa ke, q'óésea hãa, naka tua x'áè-kg'ám úú tama khòèan di tsaan ka táá hoàkaguè, naka gatu dis téé-q'ooos ncëe tu gaas koe qarika tées koe tcg'òoè guu.

¹⁸ Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgómkuan hěé naka q'ãan hěéthěé koe kai. Ncěeska hěé naka chõ tamase hěéthěé méé i Gam koe dqomkuan hãa! Amen.

1 JOHANE

Johanem dis tcgãyas tc'ãà di sa

Téé-cookg'ai sa

Tc'ãà dis tcgãyas Johanem di sa cam sara tsée sara kaia sara úúa hãa:

1. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'òè ka.
2. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko dqàè, ãe gha ko tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu xùri ne. Ncëe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, ncëem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khòè ba iia hãa tite. Eë xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, kgoaraèa tsi kò hãa ne tsi ncëem nqõóm di zi kg'òè-kg'ám zi koe kgoarasea hãa sa; a xu a kò gataga xgaa-xgaa, tseegu di dtcòmà nea nqõóm di dtcòm tama a sa, i gúù méé tama, nta ma tsi ga ko ma kg'òè igaba. Igabam ko Johane x'ái, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khòè Me e sa, a ba a ko náà-kg'am a ko máá, wèè ne ãe ko Jesom koe dtcòm, a Nqari ba ncàmà hãa ne méé ne gane ka c'ëea ne ncàm, témé.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- ncàmku sa
- x'áà ba hëé naka ntcúú ba hëéthëé e
- tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõa sa hëéthëé e
- Krestem koe hãa sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- X'áà ba hëé naka ntcúú ba hëéthëé e (1-2)
- Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxāwam dí ne hëéthëé e (3)
- Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëé e (4:1-6)
- Ncàmku di tsééa ne (4:7-21)
- Tààs dtcòm di sa (5)

X'áàn hëé naka ntcúúan hëéthëé e (1-2)

Kreste ba kg'òèam dim Kg'ui Me e

¹ Gaas ãe kò nqõóm ko tshoa-tshoase koe guu a hàna hãa, ta gaas ka kóma hãa, a tcgáía ta ka bóda hãa, a tshàua ta cgoa qgóó a xáma hãa sa, nxãas ka xae ko xgaa-xgaa tu u, ncëe kg'òèan dim Kg'ui ba ii sa.

² I kò kg'òèan x'áise; xae kò bóò o, a kò gaan ka nxàea tseegukagu, a xae a kò chòò tama kg'òèan ka xgaa-xgaa tu u, ncëe kò Abom cgoa hãa a, a kò sixae koe x'áise e.

³ Ncëe xae kò kóm, a bóda hãa sa, gaas sixae ko xgaa-xgaa tu us ga si i, nxãasega tu gha sixae cgoa cúis gúù sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúis gúù sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hëé naka Cóásem Jeso Kreste ba hëéthëé di sa ii ka.

⁴ Xae ko ncëes gúù sa góá máá tu u, nxãasega xae gha cg'òèase qãè-tcao ka.

X'áàn hëé naka ntcúúan hëéthëé e

⁵ Xae ncëe tchòan Gam koe kóma hãa, a ko gaan ka xgaa-xgaa tu u, ncëe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcúú ga káà a, témé e.

⁶ Ncëe Gam cgoa ta cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, ta ta kò méé, igaba ta kò ntcúúan q'oo koe qõò, ne ta ko tshúù-ntcõa, a tseeguan kúrú tama.

⁷ Igaba ncëe x'áàn koe ta kò qõò, ncëem ma Gabá x'áàn koe hãa khama, ne ta gatá ka c'ëe ne cgoa cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóám Jesom di c'áàn wèè chibia koe q'ano-q'ano ta a.

⁸ Ncëe káà chibi ta a, ta ta kò méé, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe káà a.

⁹ Ncëe chibia ta ta kò nxàea tcg'òó, nem tseegu a tchàno Me e, a ba a gha gatá di tchàno taman koe qgóó máá ta a, a gha thëé wèè chibia ta koe q'ano-q'ano ta a.

¹⁰ Ncèè chìbian ta kúrú tama, ta ta kòo méé, ne ta ko tshúù-ntcõakagu Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe káà me e.

2

Kreste ba gatá dim Tééa-máá-kg'ao Me e

¹ Tiri tu cóá tuè, ncèe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncèè c'èem khòèm kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máá-kg'ao ba úúa hãa: ncèe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba.

² Gaam ncèe gatá di chìbian domka dàò-a-máákus iise tcg'òóèa hãa ba, chìbia ta ta gha qgóóá máàè ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thèé wèém nqõóm dian kaga hēéthēé e.

³ Ncèè Gam di x'áè-kg'ámán ta kò qgóóá qari ne, ta q'ana hãa, q'ãa Mea ta hãa sa.

⁴ Ncèè c'èem khòèm kò máá, Nqari bam q'ana hãa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'ámán qgóó qari tama nem èem khòè ba tshúù-ntcõa-kg'ao me e, i tseeguan gam koe káà a.

⁵ Igabaga dìim wèém èe ko Gam dim kg'ui ba qgóóá qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncàmkuàn cg'oèase hàna. Ta ncèes gúùs koe guu a q'ana hãa, Gam koe ta hãa sa.

⁶ Ncèè c'èem khòèm kò máá, Nqarim koem hàna hãa, témé ne i ko qaase, *Jesom* khamam gha ma kg'òè sa.

Kabam x'áè-kg'ám ba

⁷ Ncàm-ncamsa tuè, kabam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igaba ncìim x'áè-kg'ám me e, ncèe tu kò ncíisega tshoa-tshoases koe úúa hãa ba. Me ncèem x'áè-kg'ám ncíí ba èe tu kóma hãam kg'uim ga me e.

⁸ Ra ko gataga kabam x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncèe *Krestem* koe hēé naka gatu koe hēéthēé tseegu ii ba, ntcúú sa ko nqáé, i tseeguan di x'áàn ko nxãakamaga x'áà khama.

⁹ Khòèm èe ko máá, x'áàn koem hàna hãa, témé, igaba qõese ba hòrea hãa ba, qanega ntcúúan q'oo koe hàna, ncèeskaga igaba.

¹⁰ Dìim wèém èe qõese ba ncàma ba x'áàn koe hãa, i cúí gúù tcgàbakagu me gha ga káà a.

¹¹ Igaba ncèè c'èem khòèm kò qõese ba hòrea hãa, nem ntcúúan q'oo koe hàna, a ba a ko ntcúúan q'oo koe qõò, a c'úúa hãa ndam ko qõò sa, ntcúú ne tcgáí-q'ooa ba kaàkagua hãa khama.

¹² Tiri tu cóá tuè, Krestem di cg'òèan domka tu chìbia tu qgóóá máàèa hãa domkar ko góá máá tu u.

¹³ Abo ga xaoè, Gaam èe tshoa-tshoases koe ga guu a hãa ba xao q'ana hãa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba xao tààa hãa domkar ko góá máá xao o.

¹⁴ Cóá tuè, Abo ba tu q'ana hãa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'ãa Mea hãa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, xámse xao hãa domkar ko góá máá xao o, me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hãa, xao gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba tààa hãa.

¹⁵ Táá nqõò ba ncàm guu kana nqõóm koe hàna zi gúù zi igaba. Ncèè khòèm kò nqõò ba ncàma hãa ne i Abom di ncàmkuàn gam koe hãa tama.

¹⁶ Wèé zi gúù zi èe nqõómkg'ai koe hàna zia Abom koe guu tama, igaba zi nqõóm koe guua hãa khama; gúù zi ncèe cgàam ka hēé, naka tcgáím ka hēéthēé ncàmmèa hãa zi hēé naka khòèan ko gaan di kg'òèan q'oo koe dqòmse cgoa zi hēéthēé zi.

¹⁷ Me ko nqõò ba gam koe hàna zi gúù zi cgoa kaà, igabaga dìim wèém èe ko Nqarim ko tc'èe sa kúrú ba gha chòò tamase hãa.

Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba

¹⁸ Cóá tuè, còo dim x'aè me e. Kóma tu kò hãa, Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba gha hàà sa, ncēeska igaba i Krestem di ntcoeku-kg'aoan kái hààraa. Gaa domka ta q'ana hãa, còo di x'aè e sa.

¹⁹ Gatá koe ne tcg'oara hãa, igaba ne kò gatá di ne tama ne e. Ncèè gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa hãa khama. Igaba *gane di qòòà* nea kò x'ái, cúí-kg'áí ne ga kò gatá di tama sa.

²⁰ Igabam Tcom-tcomsam *Tc'ēe* ba gatu koe ntcãa tcãàèa hãa, tu wèè tu *tseeguan* q'ana hãa.

²¹ Tseeguan tu c'úùu hãa domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a, i gataga tseeguan tshúù-ntcõan úúu hãa káà a khama.

²² Dii ba tshúù-ntcõa-kg'ao baa? Khòèm ēe ko xõase a máá: Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eēta iim khòè ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba hēé naka Cóáse ba hēéthēé xõase.

²³ Diiim wèém ēe ko Nqarim dim Cóá ba xõase ba ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba thēé xõase. Eē ko Nqarim dim Cóám ka nxàea tseegukagu ba thēé *Nqarim gatá ka Xòò* ba úúu hãa.

²⁴ Eē tu tshoa-tshoases koe kóma hãa sa méés wèè x'aè ka gatu koe hãa. Ncèè ēe tshoa-tshoases koe tu kóma hãas kò wèè x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxãaska Nqarim dim Cóám koe hēé naka Xòòm koe hēéthēé wèè x'aè ka hãa.

²⁵ Si ncēe sa nqòòkagu taam hãas ga si i: chòò tamas kg'òè sa.

²⁶ Ncēe sar ko gane ēe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u.

²⁷ Igabam *Kreste ba Gam dim Tc'ēe* ba gatu koe ntcãa tcana hãa, Me gatu koe wèè x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khòè ga ga xгаа-xгаа tu u sa; ncēm ko ma Gam dim Tc'ēe ba wèés gúù sa ma xгаа-xгаа tu u khamaga ma, i ncēe xгаа-xgaan tseegu u, a tshúù-ntcõa di tama. Ncēm ma xгаа-xгаа tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèè x'aè ka hãa.

²⁸ Ncēeska méé tu cóá tuè, wèè x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxãasega ēem kò ko x'áise ne, kgoarasease hãa, naka táá ēem kò ko hàà ne saucgae guu.

²⁹ Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thēé q'ana hãa diim wèém ēe ko tchànoan kúru ba Gam ka ábàèa hãa sa.

Nqarim di ne cóá ne hēé naka dxãwam di ne hēéthēé e (3)

3

¹ Tsóágase kaia hãas ncàmku sa ba gáé Abo ba máà taa hãa, ncēe Gam di ta cóá ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqòò ba c'úùu taa hãa, Nqari bam c'úùu hãa khama.

² Ncàm-ncamsa tuè, ncēeska ta Nqarim di ta cóá ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áise tama. Igabaga ta q'ana hãa, ēem kò ko x'áise ne ta gha Gam khama ii sa, ēem ma ii khama ta gha ma bóò Me khama.

³ Me ko diim wèém ēe ncēes nqòò sa Gam koe úúu hãa ba ko q'ano-q'anose, ncēm ma Gabá ma q'ano ii khama.

⁴ Diim wèém ēe ko chìbian kúru ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kúru sa x'áèan komsana tama si i khama.

⁵ Tu q'ana hãa, *Kreste ba kò* x'áisea hãa sa, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta séèa tcg'òò ka, i Gam koe cúí chìbi ga káà a.

⁶ Diim wèém ēe Gam koe hãa ba *wèè x'aè ka* chìbian kúru tama. Igaba diim wèém ēe ko *wèè x'aè ka* chìbian kúru ba, bóò Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

⁷ Tiri tu cóá tuè, táá hēé naka i cúí khòè ga qàe-qae tu u guu. Gaam ēe ko tchànoan kúru ba tchàno me e, ēem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma.

⁸ Gaam ēe ko chìbian kúru ba dxãwam di me e, dxãwa ba nciisega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kúru khama. Me kò Nqarim dim Cóá ba x'áisea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tséèan kaàkagu ka.

⁹ Diím wèém ã Nqarim ka ábàèa ba wèé x'aè ka chìbian kúrú tama, Nqarim dis ii-q'oo* sa gam koe hãa khama, me cuiskaga wèé x'aè ka chìbian kúrú hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama.

¹⁰ Ncëes gúús ka ne gha Nqarim di ne cóa ne ndaka ne e sa x'áise, ne dxãwam di ne cóa ne ndaka ne e sa: diím wèém ã tchànoan kúrú tama ba, kana diím ã qõese ba ncàm tama ba Nqarim koe guu tama.

Hàa ta ncàmku

¹¹ Ncëe tchòàn tu tshoa-tshoases koe ga kóma hãa: ncëe ncàmku méé ta di i khama.

¹² Táa méé ta Kainem khama ii guu, ncëe kò dxãwam di ii ba, a ba a kò gam ka qõese ba cg'õo ba. Ka ba kò dùús domka cg'õo me? Gam di zi tséé-kg'ám zia kò cg'ãè zi i, i kò qõesem dian tchàno o domka a.

¹³ Tíí qõe ga tuè, táa tu are guu, ncëe nqõóm kò ko hòre tu u ne.

¹⁴ Q'ana ta hãa, x'ooan koe ta tcg'oara hãa a kg'õèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'ëe ne ta ncàm hãa domka. Diím wèém ã c'ëe ba ncàm tama ba x'oos koe hãa.

¹⁵ Diím wèém ã gam ka qõese ba hòrea ba, cg'õo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'õo-kg'ao ba gam ka chõò tamasa kg'õè sa úú tama sa.

¹⁶ Ncëem dàòm ka ta ncàmku sa q'ana hãa: *Jeso Krete* ba kò gatá domka kg'õèa ba tcg'òóa máa ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thée kg'õèa ta gatá ka qõese ga ne domka tcg'òó sa.

¹⁷ Ncëe c'ëem khóèm kò x'aian úúa hãa, a ba a ko bóò me gam ka c'ëe ba qarian cgoa qgóókua hãa, igabagam kò tc'ëe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàmkuan gam koe hãa?

¹⁸ Tiri tu cóa tuè, táa méé ta kg'ama kg'áma ta ka cúí kg'ui naka ko ncàmkuan x'ái guu, igaba méé ta tsééan cgoa hëe naka tseeguan cgoa hëéthëe x'ái i.

¹⁹ Ncëeta hëéan ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncëes gúù sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáó ta a.

²⁰ Nda koe ga igaba ã tcáóa ta ko chìbi-chibi ta a koem Nqari ba gatá di tcáóan ka kaia hãa, a ba a wéé gúúan ga q'ana hãa.

²¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncëe tcáóa ta kò chìbi-chibi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa,

²² a ta a gha dùús wées ã ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'áman ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúúan kúrú khama.

²³ Me ncëe ga me e Gam dim x'áè-kg'ám ba: Cóásem Jeso Kretem di cg'õèan koe ta gha dtcòm, naka taa ãem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàmku di ba.

²⁴ Ne gane ã ko Gam di x'áè-kg'áman qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'ëem ãem máa taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëe e (4:1-6)

4

Tc'ëe xu kúrú bóò sa

¹ Ncàm-ncamsa tuè, táa tu wèé xu tc'ëe xu dtcòm guu, igaba méé tu kg'aia kúrú bóò, ã xu tc'ëe xu Nqarim koe guua sa. Kái porofitin tshúù-ntcõan dia nqõómkg'ai koe síia hãa ke.

² Ncëes gúús ka tu gha Nqarim dim Tc'ëe ba q'ãa: Wèém tc'ëem ã ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Krete ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e,

³ igabam wèém tc'ëem ã Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncëem tc'ëe ba Kretem dim ntcoe-kg'aom di me e, ncëe tu kò kóma hãa me gha hàà ba, Me ncëeska nxãakamaga nqõómkg'ai koe hàna hãa ba.

* 3:9: ii-q'oo - Gerikas ka i ko máa: "cg'uri," téméè.

⁴ Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a *tshúù-ntcõan di xu porofiti* xu tààa hãa, *Tc'ẽem* ẽe gatu koe hàna ba gaam ẽe nqõómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama.

⁵ Gaxua nqõóm di xu u, khama ẽe xu ko nxàe sa nqõóm di si i, me ko nqõó ba komsana xu.

⁶ Gatáa Nqarim di ta a. Diím wèém ẽe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ẽe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncẽes gúús ka ta q'ana hãa *Tc'ẽem* tseeguan di ba hẽé naka *tc'ẽem qàe-qaekuan* di ba hẽéthẽé e.

Nqari ba ncàmkuan di Me e (4:7-21)

⁷ Ncàm-ncamsa tuè, hààn ta ncàmku, ncàmku nea Nqarim di i, me diím wèém ẽe ko c'ẽe ba ncàm ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke.

⁸ Gaam ẽe c'ẽe ba ncàm tama ba Nqari ba c'úúa hãa, Nqari ba ncàmkuan di Me e khama.

⁹ Ncẽea Nqarim ma Gam di ncàmkuan gatá koe x'áíá hãa ga a: Gam dim Cóám cúí* bam kò nqõómkg'ai koe tsééa óá, nxãasega ta gha Gam koe guu a kg'òè ka.

¹⁰ Ncẽea ncàmkus ii ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàm tama si i, igabagam Gabá gatá ncàm taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàòà-máákus iise tcg'òóa máá ta a, hààm gha chibia ta qgóóa máá ta a ka.

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncèè Nqarim kò ncèeta noose ncàm taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ẽe ne ncàm sa.

¹² Cúí khòè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncèè gatá ka c'ẽe ne ta kò ncàm hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàmkuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

¹³ Ncẽes gúús domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim *Tc'ẽe* bam máà taa hãa domka a.

¹⁴ Ta kò bóò hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba kò Cóáse ba nqõómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka.

¹⁵ Ncèè c'ẽem khòèm kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me gabá Nqarim koe hãa.

¹⁶ Ncàmku ẽem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm khama. Nqari ba ncàmkuan di Me e, me diím wèém ẽe ko ncàmkuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa.

¹⁷ Ncèem dàòm ka *ta ko bóò* si ncàmku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cáím ka ta gha kgoarasease hãa, ncèem nqõóm koe ta *Krestem* khama ii khama.

¹⁸ Ncàmkuan koe i cúí q'àò ga kàà a, igabas ko tchànos ncàmku sa wèè q'àòan ga xhàigu, q'àò sa ko thòòan óá khama. Ncèè c'ẽem khòèm kò ko q'àò nem tchànos ncàmku sa úú tama.

¹⁹ Ncàmkuan ta úúa hãa, Gabá tc'ãà a ncàm taa hãa domka.

²⁰ Ncèè c'ẽem khòèm kò ko máá: “Nqari bar ncàm hãa,” témé, igabagam kò gam ka qõese ba hòrea hãa nem tshúù-ntcõa-kg'ao me e. Ncèè gam ka qõesem ẽem ko bóò bam kò ncàm tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm tite.

²¹ Ta ncèem x'áè-kg'ám ba Gam koe guu a hòòà: Eẽ Nqari ba ncàm hãa ba méém qõese ba gataga thèé ncàm di ba.

Tààs dtcòm di sa (5)

5

Nqarim dim Cóám koe dtcòma ne

¹ Diím wèém ẽe ko Jeso ba Kreste Me e sa dtcòm ba Nqarim ka ábàèa, me diím wèém ẽe cóán ka xòò ba ncàm hãa ba gha thèé ẽem khòèm di cóán ncàm.

² Ncèè Nqari ba ta kò ncàm hãa a ko Gam di x'áè-kg'ámán kúú ne ta gha ncèem dàòm ka q'ãa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàm hãa sa.

* 4:9: cúí - kana “cúíse ábàèa”.

³ Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa ne ta gha Gam di x'áè-k'ámán qg'óóa qari khama, i Gam di x'áè-k'ámán qóm tama.

⁴ Dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba nq'óm dim tàà-k'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm sa nq'ó ba ta ko tàà cgoas ga si i.

⁵ Dìi ba nq'óm dim tàà-k'ao baa? Gaam ãe ko dtcòm, Jesom Nqarim dim Cóá ba iim cúí me e.

Jeso ba dìi Me e sa

⁶ Jeso Krete ba Gaam tshàan hěé naka c'áòan hěéthěé cgoa hààram ga Me e. Tshàan cgoa cúim kò hàà tama, igabaga tshàan hěé naka c'áòan hěéthěé cgoa a. Me *Tcom-tcomsam* Tc'ěe ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'ěe ba tseegu Me e khama.

⁷ Nqoana gúua nea ko nxàea tseegukagu khama:

⁸ Tc'ěe ba hěé, naka tshàan hěé, naka c'áòan hěéthěé e; i ncèe gúuan nqoana ko cúis gúu sa nxàe.

⁹ Eēs khòè ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòmà mááse, igabagas ães Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncèe sa gaas Gam dim Cóám koem kò nxàea tseegukagus ga si i.

¹⁰ Dìim wèém ãe ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm; igaba ncèè c'ěem khòèm kò Nqarim koe dtcòm tama nem *Nqari ba* tshúù-ntc'òa-k'ao ba kúrú; Nqarim ko Gam dim Cóám ka nxàea tseegukagu sam dtcòm tama khama.

¹¹ Si ncèe sa *Nqarim* ko nxàea tseegukagus ga si i: Ch'òò tamas kg'òè sam máà taa hãa di sa, si ncèes kg'òè sa Gam dim Cóám koe hãa.

¹² Dìim wèém ãe *Nqarim dim* Cóá ba úúa hãa ba kg'òèan úúa hãa, me dìim wèém ãe Nqarim dim Cóá ba úú tama ba kg'òèan úú tama.

Ch'òò tamas kg'òès ka q'ãa sa

¹³ Ncèe zi gúu zir ko g'óá máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, ch'òò tamas kg'òè sa tu úúa hãa sa. Gatú ncèe Nqarim dim Cóám dim cg'òèm koe ko dtcòm tur ko nxàe.

¹⁴ Si ncèe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncèè dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncàman koe guu a nem ko kóm ta a di sa.

¹⁵ A ncèè q'ana ta kò hãa, kóm ta am ko sa, dùús wèés ãe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, ãe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

¹⁶ Ncèè c'ěem khòèm kò gam ka q'õese ba bóò, me ko x'ooan koe úú me tama ch'ìbian kúrú, ne méém c'òrè; Nqari ba gha kg'òèan máà me ke. Gane ãe gane di ch'ìbian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis ch'ìbi sa hàna; gaas ch'ìbi sam gha c'òrèa máá sar nxàe tama.

¹⁷ Wèés cg'ãè sa ch'ìbi si i, igaba i ch'ìbian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

¹⁸ Q'ana ta hãa, dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba *wèé x'aè ka* ch'ìbian kúrú tama sa, igabam ko gaam ãe Nqarim ka ábàèa ba k'òrese, me gaam ãe cg'ãè tc'ěe ii ba th'òò-th'òò me tite.

¹⁹ Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nq'ó ba ãe cg'ãè tc'ěe iim di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

²⁰ Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóá ba hààra hãa, a k'óma q'ãan di tc'ěean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncèe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncèe Gam dim Cóám Jeso Krete ii ba. Ncèe ba tseegu dim Nqari Me e, a ch'òò tamam kg'òè Me e.

²¹ Tiri tu cóá tuè, kúrú mááseèa nq'arian koe méé tu xg'ãè-k'g'amse.

2 JOHANE

Johanem dis tcgãyas cáàm di sa

Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgãyas cáàm di sa kiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò “ncam-ncamsas khòè sa hēé naka cóáa sa hēéthēé” góá máá sia hãa – si ko ncēe sa kereke sa hēé naka gaas kerekes di khòèan hēéthēé nxàe.

Johane ba ko ncēes kerekes di ne khòè ne ntcàm, ncàmku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu koe q'ãa-q'ãa ne.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Ncàmkuan di xòèa ne (1-6)

- Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaan ka dqàèku sa (7-13)

Tsgámkaguku zi

¹ Kerekes dir kaia ra a,

a ko ncēes tcgãya sa khòès* nxará tcg'òòèa hãa sa hēé naka gas di cóán hēéthēé góá máá, ncēer tseeguan kaga ncàma hãa sa; tíi ka cúi ncàmmè tama sa, igabaga thēé wèé ne ncēe tseeguan q'ana hãa ne ka ncàmmèa hãa sa,

² tseeguan ncēe gatá wèé ta ta koe hãa, a i a gha gatá koe chòò tamase hãa domkar ko máá:

³ Nqarim Abo ba hēé naka Gam ka Cóásem Jeso Krete ba hēéthēé tsara koe guua hãa cgómkuan hēé naka thòò-xama-máákuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatá koe tseeguan hēé naka ncàmkuan hēéthēé cgoa hãa, témé.

Tseegu sa hēé naka ncàmku sa hēéthēé e

⁴ Eër ko kóm, sari cóán† c'èea ko tseeguan xùri sa, ãem kò ma Abo ba ma x'áèa hãa khamaga ma, kar kò kaisase qãè-tcao.

⁵ Ra ko ncēeska khòè seè, dtcàrà tu u, ncàmku méé ta sa. Kábam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igabagar ko ncíim x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncēe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúa hãa ba.

⁶ Si ncàmku sa ncēe si i: Gam di x'áè-kg'ámán cgoa ta gha kg'òè si i. Ncēe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kóma hãa me ko x'áè-kg'ám ba máá, ncàmkuan cgoa méé tu hãa, témé khamaga ma.

Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaan dis dqàèku sa

⁷ Káí xu qàe-qaeku-kg'ao xua nqóómkg'ai koe síia hãa khama, ncēe kò Jeso Krete ba cgàam koe guua hãas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatà ii xu khòè xua qàe-qaeku-kg'ao xu u, a xu a Krestem di xu ntcoe-kg'ao xu u.

⁸ Gaa domka méé tu q'òésea hãa, naka tua gha táá ãe xae kúrúá hãa tsééan ka aaguse cgaeè guu, naka tua gha nxãasega cg'oèase surutaè.

⁹ Díim wèém ãe Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari tama, igabaga ko càua mááse e ba Nqari ba úú tama. Igaba díim wèém ãe ko Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hēé naka Cóásem ga ba hēéthēé úúa hãa.

¹⁰ Ncēè c'èem khòèm kò ko hàà cgae tu u, a ncēe xгаа-xgaan xгаа-xгаа tu u tama ne méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcàà guu, kana qãèse hààkagu me guu‡.

* **1:1:** khòè sa hēé naka gas di cóán hēéthēé e - ncēe sa ko kereke sa hēé naka kerekes di ne khòè ne hēéthēé nxàe. † **1:4:** sari cóán - ncēe sa ko kerekes di ne khòè ne nxàe. ‡ **1:10:** qãèse hààkagu me guu - Gerika sa ko máá, “tsgámkagu me guu,” témé.

¹¹ Dìim wèém ãe ko qãese hààkagu me ba ko gam di zi tséé zi cg'ãè zi koe tsééa xg'ae cgoa me ke.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Kái zi gúù zir úúa hãa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar tcgãya ba hãé naka góá hì ba § hãéthãér ga tséékagu sa tc'ãe tama. Igabagar nqòòan úúa hãa, dàra tu ur gha ta sí xg'ae a chóà di i, nxãasega ta gha cg'oèase qãè-tcao ka.

¹³ Sáá kíis nxará tcg'òòèa hãas di ne cóá nea** ko tsgámkagu si.

---

§ 1:12: góá hì ba - Gerika sa ko c'ãem kg'ui ba tséékagu ncãe ko máá, tcgáù cgoa di gúùan ntcùú u. di ne cóá ne - ncãe sa ko Johanem dis kereke sa hãé naka gas di ne khòè ne hãéthãé nxàe.

** 1:13: Sáá kíis

3 JOHANE

Johanem dis tcgãyas nqoana di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgãyas nqoana di sa kiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò Gaio ta ko ma tciièm tc'ãà-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hãa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hùian c'ēe ne dtcòm-kq'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tciièm khóem ka q'ãa-q'ãa me.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Gaio ba ko dqomèmè (1-8)
- Dioterefese ba ko ntcoèè (9-10)
- Demeterio ba ko koaè (11-12)
- Còò di kg'uia ne (13-15)

Gaio ba ko dqomèmè

¹ Kerekes dir kaia ra a,

a ra a ko ncēes tcgãya sa tirim ncàm-khoem Gaiom ncēer tseeguan kaga ncàma hãa ba góá máá, a ko máá:

² Tiri tsi ncàm-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèé zi gúù zi gha tsáá koe qãèse qõò, tsi gha qãèse hãa ka, ncēe i ko ma tcáóa tsi qãèse qõò khamaga ma.

³ C'ēe ne dtcòm-kq'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hãa ka nxàea tseegukagu, ēe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'õè khamaga ma. Eēr ko ncēes gúù sa kóm kar kò kaisase qãè-tcao.

⁴ Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'õè sar ko kóm kar ko kaisase qãè-tcao. Ncēes gúù sa nqáéa hãase ko qãè-tcaokagu tes gúù sa káà si i.

Tsééa xg'ae sa hée naka ntcoeku sa hēéthēe

⁵ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, wèé zi gúù zi ēe tsi ko dtcòm-kq'ao ne kúrúa máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma tsáá koe táá za guua ne khóè ne e igaba.

⁶ Kerekes di ne khóè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàmkuan ka nxàea tseegukagu. Ncēè Nqari ba ko qãè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane dim dàòm koe qõòkagu ne, ne tsi gha ko qãèse hēé.

⁷ Nqarim dim cg'õèm domka ne kò qãè tchõàn ne gha xgaa-xgaa ka nqõómkg'ai koe síía hãa, a ne a kò dtcòm-kq'ao tama ne koe táá cúí gúù ga hòòà mááse.

⁸ Gaa domka i ko qaase, gatà ii khóèan ta gha x'áéa ta koe qãèse hààkagu sa, nxãasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

Dioterefese ba ko ntcoèè

⁹ Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncēe kò gane dim tc'ãà-cookg'ai bam gha ii sa ncàma hãa ba, táá komsana xae e.

¹⁰ Gaa domka, ncēè hààr kò ko ner gha hàà kereke sa tc'ēe-tc'ēe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'ãè kg'uian kg'ui. Ncēeta hēéa nea kò tc'ãò me tama, khamam kò nqõó xu koe ko caate ne dtcòm-kq'ao ne táá qãèse hààkagu. A ba a kò gataga thée gane ēe kò c'ēe ne qãèse hààkagu kg'oana ne xgàè-kg'am, a ba a kerekes koe xhàiyagu ne.

Demeterio ba ko koaè

¹¹ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, táá méé tsi ēe cg'ãè ii sa serè guu, igaba méé tsi ēe qãè ii sa serè. Dìím wèém ēe ko ēe qãè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me dìím wèém ēe cg'ãè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hãa.

¹² Wèé ne khóè ne hěé, naka tseeguan tc'áro-tc'aro ga hěéthěéa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thěé gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hãa ãe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹³ Kái zi gùu zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hãa, igabagar ga góá hì ba* tséékagu sar tc'ẽe tama.

¹⁴ Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chóà.

¹⁵ Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm-khoe nea ko tsgámkagu tsi. Gatá di ne ncàm-khoe ne cg'õèa ne ka tsgámkagu.

---

* **1:13:** *góá hì ba* - Gerika sa ko cam dim kg'ui ba tséékagu ncẽe ko máá, tcgàù cgoa di gùuan ntcùú u.

JUTA

Jutam dis tcgãya sa

Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Jutam di sa kò góáèa hãa, tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xus gha q'ãa-q'ãa ka. Ncêes tcgãyas koe cúita iim xg'aeku ba cím dim Peterem koe hàna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxará-kg'aoan ntcàm, “d̀tcòm̀s ncêem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máana hãa sa méé ne x'ãà máá sa.”

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàraku sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (1-16)

- Xгаа-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa (17-25)

Tsgámkaguku zi

¹ Juta ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, a Jakobom ka qõese ra.

Ra ko gane ãe tciièa hãa, a Nqarim Abom ka ncàm̀m̀m̀èa hãa, a Jeso Kreste ba tòóa mááèa hãa ne *ncêes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Thòò-xama-máákuan hêé, tòókuan hêé naka ncàm̀kuan hêéthêé méé i gatu koe càuse, témé.

Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu

³ Ncàm̀-ncamsa tuè, èetar kò ko ma wèé qaria te ka kgoarakus ncêe ta xg'aea máana hãas kar ga góá máá tu u sa dqùrì cgae, igabar kò bóò i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu d̀tcòm̀s ncêem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máana hãa sa x'ãà máá.

⁴ C'èe xu khòè xu, ncêe gaxu di xgàrakuan ka i ncíí x'èè ka kg'uièa hãa xua tc'irì-tc'irì tua a xg'aekua tu koe tcana hãa khama. Ncêe xu khòè xu Nqari-tcáo tama xua Nqarim di cgóm̀kuan qg'urì a cg'áràn kúru ana hãa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'òðsem cúísega X'aiga ii ba xqase.

⁵ Eèta tu ga ma wèé zi gúù zi ncêe zi ka nxãakamaga q'ana hãa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khòè ne Egepeto koe guu a kgoara, a ães qãá q'oo koe gane ãe kò d̀tcòm̀s tama ne cg'òos ka tc'èe-tc'èe tu u kg'oana hãa.

⁶ Moengelean ncêe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'ãè-q'ooan aagum kò chòò tamase táuan cgoa qáéa ntcóó, i ncêeska igabaga gaa koe ntcúús q'oo koe hãa a ko kaim cím xgàrakuan di ba qãà.

⁷ Sodoma ba hêé, naka Gomora ba hêé, naka ãe nxama-nxama tsaraa hãa xu x'áé-dxoo xu hêéthêéa kò thêé gatà iim dàòm cúím kaga cg'áràn hêé naka tchàno tamam dàòm ka hêéthêé séèkuan kúru, a xu a chòò tamam c'èem dis xgàrakus q'oo koe hãa, c'èe ne koe x'áís iise.

⁸ Ncêem dàòm cúím kaga xu thêé ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xu sòokuri zi úúa hãa, ncêe ko kúru xu xu gaxu di tc'ároan cg'uri-cg'uri zi, a tc'ãà-cookg'aian xguì, a moengelean cóè zi.

⁹ Moengele xu ka kaim moengelem Mikaelem igabagam kò dxãwa ba cóè bèe, ãem kò ko Moshem dim tc'árom gha díin ka séèès ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò bìrí me a máá: “Nqari ba méém dqàè tsi,” témé.

¹⁰ Igaba xu ko ncêe xu khòè xu wèés gúús ãe xu kóma q'ãa tamas koe cóèkuan cgoa kg'ui. Kàa tc'èe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko ãe xu ko xàms ka kg'òè, a xu a ko ncêe zi gúù zi ka kaàkaguè.

¹¹ Tsóágase i gáé gha cg'ǎè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xùria hãa, a xu a marian di ncàmàn ka ìem Balame kúrúa hãas cg'ǎès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú ìem Kora hēéa khama, a xu a gha ìem ma cg'òòèa khamaga ma cg'òòè.

¹² Gatu di kōèan ncàmkuàn di koe xu ko kgoarasea hãase sau-sauga zi guú zi kúrú, a gaxu cúí xu q'òése hãa. Káà tshàa zi túú-c'òò zi tc'ǎán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'òoan ko tcuèem x'aem ka tc'ároan kúrú tama zi hìi zi khama ii, hìi zi ncēe tōbea zi cgoa q'òèa tcg'òòèa hãa a nxãakamaga x'óóa hãa zi.

¹³ Kobi-kōbiseko qhonèan tshàa-dxooan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncēe sau-sauga ko x'áise, ncēe *tshàa-dxooan di xùbuan* ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheèko xu tconò xu khama xu ii, ncēe chòò tamase dcúú-qom sa tòóa mááèa hãa xu.

¹⁴ Enokem ncēe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncēe guúan ka gaxu koe porofita a máá: “Bòò, X'aiga ba ko tcám-tcám *moengelean* Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà,

¹⁵ a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ìe cg'ǎè tcáo ne chìbi-chìbi, gane di zi tséé zi cg'ǎè-tcáoan di zi koe, naka ìe cg'ǎè tcáo ne chìbi-kg'ao ne koe hēéthéé e, wèé zi kg'ui zi cg'ǎè zi Gam ka ne kg'uia hãa zi domka,” tam méé.

¹⁶ Ncēe xu khóè xua ko kg'ui-kg'uisse a ko c'èean ncóó. Gaxu di tcáoan ncàma hãa cg'ǎèan xu ko xùri, a xu a ko qǎè tamam dàòm ka kg'áma xu cgoa koase, a ko c'èe ne koe qǎè-qǎese, nxãasega xu gha qǎè-qǎe-tcáo ne ne c'èe guú màà xu ka.

Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa

¹⁷ Igabaga tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao* xu, ncēe nqáéa hãa x'aè ka nxàea hãa kg'uian ka tc'èe-tc'èese.

¹⁸ Bìrì tu u xu kò a máá: “Còò di xu cáam xu ka i gha ncojiku-kg'aonan hãa, khóèan ncēe ko gaan di cg'ǎè tcáoan ncàma hãa cg'ǎèan xùri i,” témé.

¹⁹ Ncēea gaa ne khóè ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncēe ìe ne gane tc'èea hãas ka i ko kg'òèa ne qòòkaguè ne, ncēe *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba úú tama ne.

²⁰ Igaba tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatu di dtcòmàn ncēe kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa koe tshàoa ghùise, naka tua Tcom-tcomsam Tc'èem koe còrè,

²¹ naka tua Nqarim di ncàmkuàn qgóóa qari, ìe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm tu u, a chòò tamas kg'òè sa màà tu u sa qǎa ka.

²² Gane ìe ko káise tc'èe-tc'èese ne méé tu cgóm;

²³ c'èe ne tu kgoara, c'eean di tshúùan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áóa hãase c'èe ne cgóm, igabaga méé tu gane di qgáian ga hòre, ncēe gane di tcáoan ka ncàmmea hãa cg'ǎèan ka cg'uri-cg'urièa hãa a.

Dqomkuan dim cii ba

²⁴ Nqari ba qarian úúa hãa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. *Gatagam qarian úúa hãa*, kúrú tu um gha, tu hàà qǎè-tcaoan cgoa káà chìbise Gam di x'áàn cookg'aia koe téé.

²⁵ Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dqomkuan hēé, x'aian hēé, qarian hēé naka tc'ǎà-cookg'aian hēéthéé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúim koe chòò tamase hãa, nqòòm tshoa-tshoase tamas cookg'ai koe guu naka ncēeska hēé naka chòò tamase hēéthéé e. Amen.

* 1:17: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

XGORE-KG'AI Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ai sa Téé-cookg'ai sa

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò góàè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòmàn Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàràèm x'aèm ka. Johane ba ko x'ái, Jeso ba wèé zi gúù zi nqõóm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóá hãa sa, a ba a gataga nxárá-kg'ao ne nqòòkagu, a ghùì-ghui tcáo ne kg'oana.

Ncèes tcgāyas koem ko Nqari ba Gam di ne khòè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Kái zi sere-sere zim kò tséékagu, nxãasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'ãa, ne c'èe ne khòè ne táá kóma q'ãa ka.

Ncèes tcgāyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncèe me e, ncèe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còò dis ka Gam di cg'õo-kg'aoan tàà, dxāwam ga ba hēéthēé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khòè ne tcom-tcomsa ne ts'eekg'aian máá - k̄abam nqarikg'aim koe hēé naka k̄abam nqõómkg'ai koe hēéthēém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tàà sa, x'áia ne, qari ne, dqom̄
- Ghùu-coa ba
- moengele ne
- tcgāya sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- X'áis xgobekg'am ko sa (1)
- Tcgāya zi 7 zi kereke zi koe ko sí zi (2-3)
- Tcgāyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)
- 7 xu torompita xu (8-11)
- Cg'ao-dxoo ba hēé naka cam̄ kg'oo-coa tsara cg'õo ko tsara hēéthēé e (12-13)
- Tãáka zi x'ái zi (14-15)
- 7 zi gàba zi Nqarim di xgòàn di zi (16)
- Babilonem dis k̄obeku sa hēé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hēé, naka dxāwa ba hēéthēé e (17:1-20:10)
- Còò dis xgàraku sa (20:11-15)
- K̄abam nqarikg'ai ba hēé naka k̄abam nqõó ba hēé naka k̄abam Jerusalema ba hēéthēé e (21:1-22:5)
- Còò di kg'uia ne (22:6-21)

X'áis xgobekg'am ko sa (1)

Tshoa-tshoa dis nxàe sa

¹ Ncèes tcgāya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai. Ncèe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máá Mea, Gam di xu qãà xum gha x'ái, dùú zi gha qhãése kúrúse sa ka. Jeso ba kò Gam dim moengele ba Gam dim qãàm Johanem koe tsééa úú a ncèe zi gúù zi ka q'ãakagu me.

² Ncèes tcgāyas koem ko Johane wèé zi gúù zi ãem ko bóòà hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di kg'uian hēé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hēéthēé ka.

³ Eẽ ko ncèes tcgāya sa nxárá ba ts'ee-ts'eekg'aièa, ne gataga ãe ko porofitan di kg'uian ncèe komsana, a ko ãe góásea sa qgóóá qari ne ts'ee-ts'eekg'aièa, x'aè ba cúù me e khama.

Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgám̄kagu

⁴ Tíia Johane ra ko 7 zi kereke zi nqõóm Asia dim koe hàna zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé mée i gatu cgoa hãa, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hààm *Nqarim koe guua a*, naka 7 xu Tc'ěe xu koe guuan hěé, ncěe ntcõó-q'ooos Gam di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu,

⁵ naka Jeso Krestem koe guuan hěéthěé e, ncěe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba, tc'ãa a x'ooan koe ghùiea ba, a ba a Tc'ãa-cookg'aim x'aiga xu nqõómkg'ai di xu di ba.

Gaam ãe ncàm taa ba, a ba a kò c'áoa ba cgoa chibia ta koe kgoara taa ba,

⁶ a ba a kò x'aian koe hěé naka peresiti ne koe hěéthěé kúrú ta a, Nqarim Gam ka Xõo ba ta gha tsééa máá ka, Gam koe mée i dqòm kuan hěé naka qarian hěéthěé chõo tamase hãa! Amen.

⁷ Bóo, túú-c'õo zi q'oo koem ko hàà, i gha wèe tcgáian bóo Me, ãe gáo Mean ga hěéthěé e. Zi gha wèe zi qhàò zi nqõóm di zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

⁸ “Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, *ncěe sa ko máá: tc'ãa di Ra a, a Ra a còo di Ra a,*” tam ko X'aigam Nqari ba mée, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàà ba, qarim wèe ba.

Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae

⁹ Tíía Johane ra, gatu ka káíkhoe ra, ncěe ko gatu cgoa xgàrakuan Jesom di xgàraèa ra, a ra a gatu khama Nqarim di x'aian dir khòe ra a. Tíí hěé naka gatu hěéthěé mée ta qáo tcáo ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqõó-coam Patemose ta ko ma tcièm koe tòóea.

¹⁰ X'aigam *Nqarim* dim cáím kam kò Nqarim dim Tc'ěe ba cg'oè cgae tea, ra kò qãáa te koe c'ěem dòm ba kóm me ko torompitam khama ma q'au,

¹¹ a ko máá: “Eě tsi gha bóo sa mée tsi tcgãyas koe góa naka tsia 7 zi kereke zi koe tsééa úú: Efeso koe hěé, naka Semurena koe hěé naka Peregamo koe hěé naka Tiatira koe hěé, naka Saredise koe hěé, naka Filadelefia koe hěé, naka Laodikea koe hěéthěé e,” témé.

¹² Nxãaskar kò tééa kabise, ãe ko kg'ui cgoa tem dòm bar gha bóo ka. Eër ko tééa kabise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi bóo.

¹³ Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqáè koer kò Khòem dim Cóám khama iim Khòe ba bóo, me qám qgái ba hàna, a ba a dxùua ba koe gauta dim bàne ba xòóa.

¹⁴ Tcúúa ba di c'õoa ne kò q'úú u, ghùuan di c'õoan khama ma, a i a tsõán khama ma q'úú u, i Gam di tcgáian karukos c'ees khama ii.

¹⁵ Gam di nqàrèa nea kòo tchùuèas qanos khama ma x'áà, ncěe kò c'ees q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòma ba tòeko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xam.

¹⁶ Me kò Gam dim x'õàm kg'áò xòe dim koe 7 zi tconò zi qgóóa, me kò kg'áma ba koe ts'èem ntcàum cáím kg'ám ba tcg'oa, i kò Gam di kg'áian koaba dis cáím x'áà khama ma tcaà.

¹⁷ Eër ko bóo Me kar ko nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam khòem khama ii a. Me Gam dim kg'áò tshàu ba tíí koe tòo, a ba a máá: “Táá q'áo guu. Tc'ãa di Ra a, a còo di Ra a ke,

¹⁸ a Ra a ãe kg'õèa Ra a, x'óóa Ra kò hãa, igaba bóo, chõo tamase Ra kg'õèa hãa! A Ra a x'ooan di xgobekg'aman qgóóa, naka x'óóa ne khòe ne dim qgáim dian hěéthěé e.

¹⁹ Góa nxãaska ãe tsi bóoa gúua ne, ncěeska ko kúrúsean hěé naka ncěe zi gúu zi qãá q'oo koe ko hàà kúrúsean hěéthěé e.

²⁰ Eě tsi ko bóo Ra qgóóa hãa zi tconò zi 7 zi hěé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi hěéthěéa tchõàs chómsea hãas dis x'ái sa ncěe si i: tconò zi 7 zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi 7 zi kereke zi i.”

Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko sí zi (2–3)

2

Efeso dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

¹ *Me Jeso ba máá: Efeso koe hànas kerekes dim moengele ba góa máá naka máá:*

Ncëea kg'uian Gaam di ga a, ãe 7 zi tconò zi kg'áòm x'òàm Gam dim koe qgóóa ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi xg'aeku koe qõòa te ba. Ncëetam ko méé:

² Gatu di zi tséé zi Ra q'ana, ãe tu ko qómse tséé zi hëé, naka gatu di qáò tcáóan hëéthëé e. Q'ana Raa, khóèan ãe cg'ãè cau tu tchòà úú cgoa tama sa, a tu a kúrúa bóòa khòe xu ãe ko máá, x'áè úú-kg'ao* xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúù-ntcõa-kg'ao xu ii sa hòòa hãa.

³ Qáò tcáóan cgoa tu kò qarika tãe, a tu a kò qóm cgoa qgóókua hãa Tirim cg'òèm domka, a tu a kò táá xhõen-tcáó.

⁴ Igabar ko gatu koe c'ëes gúùs tshúù sa bóò, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: “Gatu di ncàmkuian tc'ãà di tu aagua,” témé.

⁵ Tc'ëe-tc'ëese *gatu di ncàmkuian kò kg'aia* hànám qgàì ba. Tsóágase tu gáé tshúùse cg'áé! Tcóóse tu gatu di chìbian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hëé tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'òò, ncëè tcóóse tama tu kò hãa ne.

⁶ Igaba tu ncëes gúùs qãès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncëe Tíí ka hòrèa a thëé.

⁷ Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'òèan dis hìis koe tc'òò, ncëe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

Semurena dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

⁸ *Me Jeso ba máá:* Semurena koe hànás kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea kg'uian Gaam di ga a, ãe tc'ãà di ba, a còo di ba, ãe kò x'óóa ba, a ba a kg'òè ba. Ncëetam ko méé:

⁹ Gatu di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hëéthëé e, igaba tu qguùà. Q'ana Raa cg'ãè zi gúù zi ãe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ëes xg'aes satanam di si i.

¹⁰ Táá cúí gúù ga q'áò guu ãe tu gha hàà ko xgàra máàès gúùs ka. Bìrí tu ur ko, dxãwa ba gha c'ëe-kg'áía tu qáé-nquuan koe tcãà, nxãasega tu gha kúrúa bóòè ka, tu gha 10 cáman xgàraè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábás kg'òèan di sa máà tu u.

¹¹ Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ãe ko tàà ba cuiskaga cààm dis x'oos ka thòò-xamkaguèa tite.

Peregamo dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

¹² *Me Jeso ba máá:* Peregamo koe hànás kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea Gaam ãe ts'èè a cààm kg'ám ntcàu ba úúam di kg'uian ga a. Ncëetam ko méé:

¹³ Q'ana Raa nda koe tu x'ãèa sa: satanam dis ntcõó-q'ooos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'òèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòmàn Tíí koe táá ntcòe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxàea-tseegukagu-kg'aom di cáman kaga igaba, ncëe kò satanam x'ãèa hãa koe gatu xg'aeku koe ga cg'òèè ba.

¹⁴ Igabar ko gatu koe c'ëe zi gúù zi cg'orò zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòè ne c'ëe ne tu ãe koe úúa hãa Balame di xgaa-xgaakuan qgóóa hãa ne, ncëe ko Balake ba x'áí, Iseraele di ne khòè nem gha ntama ma chibian koe tcãà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúa máàseèa hãa nqàrian dàòà máàèa tc'òòan tc'òò, a ne a ko cg'áràn kúrú.

¹⁵ Gataga tu c'ëe ne úúa hãa Nikolae ne di xgaa-xgaan qgóóa hãa ne.

¹⁶ Ke nxãaska tcóóse gatu di chìbian koe! Gatà i kò ii tama ne, Ra gha gatu koe qháése sencgaga hàà, a Ra a hàà ncõoan kúrú gane cgoa, kg'árma Te dim ntcàum cgoa.

¹⁷ Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha chómmeà tc'òòan mana di máà, a Ra a gha q'úús nxõá sa máà me, i gaas koe kãba cg'òèan góásea, cúí khòè ga c'úúa hãa a, gaam ãe ko sèè sim cúím oose.

* 2:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Tiatira dis kerekes koe ko qõòs tçgãya sa

¹⁸ *Me Jeso ba máá:* Tiatira koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêea Nqarim dim Cóám di kg'uiian ga a, ncêe Gam di tçgáian karukos c'ees khama ii ba, i Gam di nqarèan tchùuèas qanos khama ii. Ncêetam ko méé:

¹⁹ Gatu di zi tséé zi hêé, naka ncàmkuian hêé naka dtcòmàn hêé, naka tséé-kg'áman hêé, naka qàò tcáóan cgoa qarika tééan gatu di hêéthêé Ra q'anaa. A Ra a q'ana hãa, kg'aika tu thuu ko ma tséé sa tu nqáéa hãa sa, a tu a ko ncêeska kaisase tséé sa.

²⁰ Igabar ko gatu koe c'êe zi guù zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòes Jesabele sa tu kgoara máána hãa, ncêe ko porofiti si i ta ma tciise sa, si ko xгаа-xгаа a ko Tiri qãàn hoàkagua i ko cg'áràn kúrú, a ko tc'òoan ncêe kúrúa mááseèa hãa nqàrian dàòà mááèa tc'òó.

²¹ X'aèa ner máà sia hãa tcóóses gha di i, igabas gas di cg'áràn koe tcóóse tc'êe tama.

²² Khamar gha xaoa tcãa si kgàrom *xháés dim* koe, a Ra a gha êe ko gas cgoa cg'áràn kúrú ne kaisa xgàrasean koe tcãa, gas di zi dàò-kg'áràn zi koe ne kò tcóóse tama ne.

²³ A Ra a gha gas di cóán x'oos cgoa cg'òo. Zi gha wèé zi kereke zi q'ãa Tíí ga Ra a sa, ncêe ko tc'èean hêé naka tcáóan hêéthêé qaara tçg'òó Ra, a Ra a gha wèé ne êe ne ma tsééa hãa khamaga ma suruta kabi.

²⁴ Igabar ko c'êe tu Tiatira koe hàna tu (gatu ncêe gas di xгаа-xgaan xùri ta ga hãa tu, a tu a 'satanam di chómsea hãa' ta ko ma tciie kàan xгаа-xgaase ta ga hãa tu) birí a ko máá: Cuiskagar c'êe cãa ga dcêékagu tua hãa tite.

²⁵ Igaba méé tu êe tu úúa hãa sa qgóóa qari nakar gha nxãakg'aiga síí hàà.

²⁶ Eê ko tàà ba, a ba a ko Tíí ko tc'êe zi tséé zi qgóóa qari, i nxãakg'aiga síí *x'aèa ba* xg'ara bar gha táá zi qhàò zi tc'ãa-cookg'ai di qarian máà,

²⁷⁻²⁸ êer kò ma Tirim Xòòm koe ma qarian hòòà khama.

'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'ãa-cookg'ai ne.

Góm di zi gàba zi khamam gha ma cg'ám-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tçonò sa máà me.

²⁹ Eê tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birí sa.

3*Saredise dis kerekes koe ko qõòs tçgãya sa*

¹ *Me Jeso ba máá:* Saredise koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'uia nea êe 7 xu Tc'êe xu Nqarim di xu hêé naka 7 zi tçonò zi hêéthêé qgóóam di ga a. Ncêetam ko méé: Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Khòe ne ko máá, kg'òèa tua, témé, igaba tu x'óóa.

² Igaba méé tu tõe naka tua cg'aré zi tséé-coa zi êe qaúa hãa zi qgóóa qari-qari, gaa zi êe qaúa zia kaà kg'oana ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne zi Nqarim tçgáí q'oo koe tchàno tama khama.

³ Tc'êe-tc'èese méé tu nxãaska, ntama tu ma *Nqarim di zi kg'ui zi hòòà a kómaa* sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chìbian koe tcóóse naka Nqarim koe kàbise. Kókò tama tu kò hãa ner gha ts'ãa-kg'aom khama ma hàà, tu gha táá q'ãa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

⁴ Gatà i ii igaba tu c'êe ne khòe ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hanase qòò cgoa Te, kg'anoèa nea khama.

⁵ Eê ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hãakagu, a Ra a cuiskaga cg'òèa ba kg'òèan dis tçgãyas q'oo koe tchùua tçg'òóa hãa tite, a Ra a gha cg'òèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hêé naka Gam di xu moengele xu hêéthêé cookg'ai koe nxàea tseegukagu.

⁶ Eê tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birí sa.

Filadelfia dis kerekes koe ko qõòs tçgãya sa

⁷ *Me Jeso ba máá:* Filadelfia koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'ui nea Gaam ãe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncêe Dafitem di xgobekg'aman qgóoa ba. Xgobekg'amam kò hãa ne i cúí khòe ga tcêekg'am tama, a tcêekg'amam kò hãa ne i gataga cúí khòe ga xgobekg'am tama ba. Ncêetam ko méé:

⁸ Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bòò, cookg'aia tu koer xgobekg'amseam nquu-kg'ám ba tòóa, ncêe cúí khòe ga tcêekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'aré qarían tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóoa qaria, a tu a kò Tirim cg'òè ba táá c'úuse.

⁹ Bòò, c'êe ne ncêe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u, ãe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshúù-ntcõa-kg'ao ne e. Bòò, kúrú ner gha ne hàà gatu ngàrè-kg'am koe qom, a ne a gha q'ãa, ncàm tuar hãa sa.

¹⁰ Tiri x'áè-kg'áman, ncêe kòò máá, qàò tcáóan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóoa qaria, khamar gha gataga kgoara tu u cg'ãèan dim cám koe, ncêe ko wèém nqõóm koe hàà ba, hààm gha ãe nqõómkg'ai koe x'ãèa ne kúrú ba bóò ka.

¹¹ Sencgagar ko hàà; ãe tu úúas gúù sa méé tu qarika qgóó, naka i nxãasega táá cúí khòe ga tàà dis cába sa gatu koe séèa tcg'òó guu, *ncêe tààa hãam khòèm ko máàè sa.*

¹² Eẽ ko tàà bar gha nquu ba ko ghùu-ghuim hii ba kúrú, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tcg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'òèan góá naka Tirim Nqarim dim x'áè-dxoom di cg'òèan hêéthéé e, kabam Jerusalemam di i, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tcg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kabas cg'òès Tiri sa gaam koe góá.

¹³ Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrí sa.

Laodikea dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

¹⁴ *Me Jeso ba máá:* Laodikea koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'uia nea Amene *ta ko ma tcièem* di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxàea-tseegukagu-kg'aom di i, Gaam ncêe Nqarim Gam koe guu a wèè gúúan kúrú hãa ba. Ncêetam ko méé:

¹⁵ Gatu di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòò tc'èe, qgàisa tu ga ii kana kùrusa ii sa!

¹⁶ X'oosa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa tama, khama Ra ko kg'ám q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'òó tu u.

¹⁷ Nxàe tu kò a máá: “Qguùu taa, a ta a qguùan hòò, a cúí gúù ga tcào tama,” témé khama, igaba tu tshúù qgái koe tu hãa sa c'úúa, a cgómga tu u, a dxàua, a kàà tcgái tu u, a gataga qgái ga hãa tama sa.

¹⁸ Dào bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'eean cgoa xgõéèa a, naka tua nxãasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáian x'ámá ncêe tu gha hãa a, nxãasega i gha sau-cgaean kàà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgái di nxúian x'ámá, tcgáia tu koe tu gha tcgaù u, bóò tu gha ka.

¹⁹ Wèè ne ãer ncàma hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcàa tcáo naka gatu di chìbian koe tcóóse.

²⁰ Bòò! Ncêe ga Ra nquu-kg'ám koe téé-tèe a ko xg'ám-xg'am. Ncèe c'èe khòe ko dòma Te kóm a ko nquu-kg'ám ba xgobekg'am ner gha tcãa a tc'òó cgoa a, i tc'òó cgoa Te.

²¹ Eẽ ko tàà bar gha qarían máà, Tíí cgoam gha Tiris ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcõó di i, ncêer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ma ntcõe khama.

²² Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrí sa.

Tcgãyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcêekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)

4

Nqari ba hêé naka Ghùu-coa ba hêéthéé tsara ko dqomèmè

¹ Ncēe zi gúù zi qǎá q'oo koer kò bóò, kar kò nqarìkg'ai koe bóò, me nquu-kg'ám ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam khama xam dòm ba, ncēer ko kg'aia kóma hãa ba kg'ui cgoa te a máá: “Qaò naka ncēe koe hàà, nakar x'ái tsi, dùú sa gha ncēe zi gúù zi qǎá q'oo koe kúrúse sa,” témé ba.

² Ra gaa x'aè kaga Tc'ēm ka tcāàè, ka bóò, x'aian dis ntcōó-q'oo sa kò nqarìkg'ai koe tòòèa, i c'ēe Khòe gas koe ntcōe.

³ Eē ko ntcōóa-ntcōem di bóòse-q'ooa nea ko t'òès nxōás jasepere di sa hēe naka saredio di sa hēéthēe di sara khama ii, si gaas ntcōó-q'ooos x'aian di sa dòro-ghāóm ka nxama-nxamaèa, ncēe kò nxōás t'òès emerelete dis khama ii ba.

⁴ Gaas ntcōó-q'ooos x'aian dis koe zi kò 24 zi ntcōó-q'oo zi x'aian di zi nxama-nxamaèa, xu kò ncēe zi ntcōó-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcōóa-ntcōe, a xu a q'úú qgáian hana, a tcúúa xu koe x'aian di cában gautan di cábaa.

⁵ Gaas ntcōó-q'ooos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu a tcg'oa, tcēe-tcēean hēe naka túúan di kg'ui-q'ooan hēéthēe e, i kò x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe 7 xu karuko xu c'ee-kg'ám xu hana a ko x'áà, ncēea kò 7 xu Tc'ēe xu Nqarim di xu xu u.

⁶ Gaas ntcōó-q'ooos x'aian dis cookg'ai koem kò tshàa ba hana, ts'óó-c'óán di q'ám-q'ooan khama ii ba, q'ám me e kò ii, q'áms nxōás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcōó-q'oo sa wèe dxùukg'aia sa koe 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka nxama-nxamaèa, tcgáian gaan dia kò cookg'aian koe hēe naka qǎán koe hēéthēe cg'òèa.

⁷ Tc'āà òm kg'oo-coa ba kò gàm khama ii, cam di ba kò ghòe-coam khama ii, me nqoana di ba khòean dis kg'áís khama iis kg'ái sa úúa, 4 di ba kò tsǎékos xāes khama ii.

⁸ I kò ncēe 4 kg'oo-coan wèe ga 6 tcgàmàn úúa, a wèe qgáian gaan di koe kái tcgáian úúa, tcgàmàn ka nqāaka ga hēéthēe e, wèem koaba ba hēe naka ntcúú ba hēéthēe i ko ncēeta ma nxáean cgoa chòò tama:

“Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa, tcom-tcomsa Me e
X'aigam Nqari ba, qarim wèe ba,
ncēe kò kg'aiga hana ba,
a ba a ncēeskaga hana ba,
a ba a ko hàà ba,”
témé.

⁹ A ēe i ko gaa kg'oo-coan ēe tcoman máa Me, a ko kaikagu Me, a ko qǎè-tcoa máa Me, Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōóa-ntcōe ba, ncēe ko chòò tamase kg'òè ba,

¹⁰ ka xu kò 24 xu kaia xu cg'áé, ēe ntcōó-q'ooos x'aian dis koe ntcōóa-ntcōem cookg'ai koe, a dqom Me, ncēe ko chòò tamase kg'òè ba. Gaxu di cában x'aian di xu ko tcg'óó a gaas ntcōó-q'ooos x'aian dis cookg'ai koe tòó, a xu a máá:

¹¹ “Kg'ano Tsi ia,
sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè,
dqomkuan hēe, naka tcoman hēe,
naka qarian hēéthēe Tsi gha máaè sa,
Tsáá Tsia wèe zi gúù zi kúrúá hãa khama,
zi Tsari ncàman ka hana hãa, a ko kúrúè,”
témé.

5

Tcgāya sa hēe naka Ghùu-coa ba hēéthēe e

¹ Ra kò bóò kg'ám tshàum koe, Gaam ēe kò x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōem di ba, Me tcgāya sa qgóóa, q'ooa sa koe hēe naka qǎáa sa koe hēéthēe kò góasea sa, si 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi cgoa tcēekg'ammèa. ² A ra a kò qarim moengele ba bóò, me ko kaim dòm cgoa nxàe a ko máá: “Dii ba tcgāyas xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúúan tc'àmà-tcēekg'am si ko q'òàa tcg'óó ka hēéthēe e?” témé.

³ Igaba i kò nqarikg'ai koe hěé naka nqõómkg'ai koe hěé naka nqõóm ka nqãaka ga hěéthěé koe cúí khòè ga kàà a, tcgãya sa ga xgobekg'am kana ga bóò q'oo si i.

⁴ Ra kò kaisase kg'ae, cúí khòè ga kò táá hòè khama, kg'anoa a tcgãya sa xgobekg'ama ne kana bóò q'ooa sa.

⁵ Me kò nxãaska kaia xu ka c'ěe ba birí te a máá: “Táá kg'ae guu! Bóò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tobem Dafitem di ba, nxãa ba tààa. Tcgãya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka ěes tc'àmà-tcěekg'am cgoaèa gúùan 7 hěéthěé e,” témé.

⁶ X'aian dis ntcõó-q'oo sa hěé naka 4 kg'oo-coan hãa koe hěé naka kaia xu xg'aeku koe hěéthěé ra kò Ghùu-coa ba bóò Me téé-těe, cg'õoèa hãa khama ii a, 7 nxãà nem kò úúa, 7 tcgáían hěéthěé e, ncěe kò 7 xu Tc'ěe xu Nqarim di xu ii i, ncěe kò wèém nqõóm koe tsééa úúèa xu.

⁷ Qõòm kò a síí tcgãya sa séè, Gaam ěe kò x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõem dim kg'ám x'òàm xòè koe.

⁸ Eëm ko tcgãya sa séèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu hěé, naka 24 xu kaia xu hěéthěé Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé. Wèéa ne kò zómá* zi hěé naka gàba zi qãè hm̀m xg'ãò gúùan ka cg'oèa zi gautan di zi hěéthěé qgóóa, ncěe ko tcom-tcomsa ne di còrè ii i.

⁹ Xu kò kabam cii ba nxàè a máá:
 “Kg'anoèa Tsi hãa, tcgãya sa séèan ka,
 a gaas tc'àmà-tcěekg'am cgoaèa gúùan xgobekg'am,
 cg'õoèa Tsi kò hãa khama,
 a Tsi a kò khòè ne Tsari c'áòan cgoa
 x'ámá tcg'òó a Nqari ba máà,
 wèé zi qhàò zi koe guu a,
 naka wèé taman koe hěé,
 naka wèé ne khòè ne koe hěé,
 naka wèé zi xg'ae zi koe hěéthěé e,

¹⁰ a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne peresiti ne e,
 gatá dim Nqari ba ne gha tsééa máá ka,
 ta nqõómkg'ai koe tc'ãà-cookg'ai,”
 ta xu ma nxàè.

¹¹ Kar kò bóò, a ra a kái xu moengele xu di dòman kóm, ncěe kò kaisase kái ii xu, nxaráè tite zi tcám-tcám zi khama noo xu. Ncěe kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa hěé naka kg'oo-coan hěé naka kaia xu hěéthěé nxama-nxama hãa xu,

¹² xu kò kaim dòm cgoa máá:

“Kg'anoèa baa
 Ghùu-coam ncěe kò cg'õoèa hãa ba,
 qaria nem gha hòò ka,
 naka x'aian hěé,
 naka q'ãa di tc'ěean hěé,
 naka kaian hěé,
 naka tcoman hěé,
 naka x'áàn hěé
 naka dqòmkuan hěéthěé e!”
 témé.

¹³ Ra kò nxãaska wèé gúùan ěe kg'õèa hãa kóm, ncěe nqarikg'ai koe hěé naka nqõómkg'ai koe hěé, naka nqõóm ka nqãaka hěé, naka tshàa-dxooan koe hěéthěé hàna a, wèéan ěe gan koe hàna a, i ko máá:

“Gaam ěe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba hěé
 naka Ghùu-coa ba hěéthěé
 méé i dqòmkuan máàè,

* 5:8: zómá - Gerika sa ko “harepa” témé, cii cgoa dis gúùs zómás khama iis ka.

naka tcoman hěé,
naka x'áàn hěé,
naka qarian hěéthěé e,
chòò tamase!”
téméè.

¹⁴ I kò 4 kg'oo-coan máá: “Amen!” témé. Xu kò kaia xu cg'áé, a xu a dqomè.

6

7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi

¹ Nxāaskar kò bóò, ěem ko Ghùu-coa ba 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi ka c'ěe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka c'ěe ba kóm, me túúm dim dòm cgoa ko kg'ui khama xam a ko máá: “Hàà!” témé.

² Kar kò bóò, q'úúm bì ba, me ěe qábì mea ba nxòo sa qgóóa, a ko x'aian dis cába sa máàè, a ba a kò tàaa hãase qòò, a gha síi tàa.

³ ěem ko gaia cím dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò cím dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

⁴ Me kò nxāaska c'ěem bì ba tcg'oa, c'ees khama ma ncoà ba. Gam dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàè, tòókua nem gha nqǒómkg'ai koe séèa tcg'òó di i, nxāasega ne gha khòè ne cg'òoku ka, a ba a kò kaim ntcàu ba máàèa hãa.

⁵ ěem ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. Ghùu-k'air ko kar kò ntcùúm bì ba hěé naka gam dim qábì-kg'ao ba hěéthěé bóò, me qóman ko tc'ãò-tc'ãò sara gúù sara tshàu q'ooa ba koe qgóóa hãa.

⁶ Ra kò nxāaska kg'uim khama xam s gúù sa kóm kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: “Cúim cím di suruta ne gha cím tshàu-q'oom di péréan máà tsi, i gha cím cím di surutan nqoana tshàu-q'oo zi di maberean máà tsi, igabaga táá olife di nxúian hěé naka gǒéan hěéthěé ko kúru hùian cg'òo guu!” témé.

⁷ ěem ko gaia 4 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

⁸ Ghùu-k'air ko kar kò tsāám bì ba bóò. ěe kò qábì meam di cg'òèa nea ko x'oo o, i kò ěe x'óóa ne khòè ne di x'ãè-q'ooan ko xùri me, i kò wéèan ga 4 xòèan nqǒómkg'ai di koe guu a cím xòèm koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'òo ka, naka xàbàs cgoa hěé, naka tcìian cgoa hěé, naka qāáka di kg'oo-coan nqǒómkg'ai di cgoa hěéthěé e.

⁹ ěem ko gaia 5 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò ěe Nqarim dim kg'uim ncēe ne kò nxàea tseegukagua hãam domka cg'òèa hãa ne di tc'ěean altaram ka nqāaka bóò.

¹⁰ Kaim dòm cgoa ne kò q'aua tcg'òó, a máá: “Oo, tc'amaka hàna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm naka táá ão guu, naka nqǒóm di ne khòè ne qháése xgàra, naka sita di c'áòan kabi ěe nqǒómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe!” témé.

¹¹ Me kò wéém khòè ba q'úúm qgái ba máàè, a bìriè, cg'árése ne gha qāà* sa, i nxāakg'aiga síi nxáràse-q'ooan gane ka c'ěe ne qāà ne dian hěé, naka qōese ga ne dian hěéthěé tc'ãò, ncēe gha hàà cg'òòè ne, ncēe ne kò ma gane hěéèa khama.

¹² A ěem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqǒó ba kaisase cgùru, si kò cím sa kabise a ntcùúm qgáim khama ma ntcùú, me kò nxoe ba kabise a c'áòan khama ma ncoà.

¹³ Zi kò nqarikg'ai di zi tconò zi nqǒómkg'ai koe tcheè, ncēe i ko ma faia dis hùis di tc'áróan kg'oarà ma tcheè khama ma, kaim tc'āám kas kò ntcāa-ntcāàè ne.

* 6:11: qāà - Gerika sa ko “sāa” témé.

¹⁴ I kò nqarìkg'aian qabese, tcgãyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèè xàbìan hěé naka tshàam ka nxàma-nxàmaèa nqōō-coan wèé hěéthěé ntcāa-ntcāase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

¹⁵ Xu kò nxāaska nqōōmkg'ai di xu x'aiga xu hěé, naka kaia xu khòè xu hěé, naka tc'āa-cookg'ai xu hěé, naka ēe qguùn hěé naka qarian hěé, naka wèé ne khòè ne c'ēe ne, qāa ne kana ēe qāa tama ne gane hěéthěéa kò nxōán di kòman koe hěé naka xàbìan di nxōán koe hěéthěé tcāa a xài.

¹⁶ A ne a kò xàbìan hěé naka nxōán hěéthěé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chóm ta a tcgái-q'ooa ba koe Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, naka gataga chóm ta a Ghùu-coam di xgòan koe.

¹⁷ Gatsara di xgòan dim cárn kaia hāa ba hàaraa ke, ka i gha diin kgoana a q'óá me?”

7

144,000 khòèan Iseraele di i

¹ Ncēes gúus qāá q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqōóm di zi huku zi 4 zi koe tééa-tēe, a xu a kò 4 tc'āán nqōōmkg'ai di qgóóa hāa, nxāasega i gha táá cúí tc'āá ga nqōōmkg'ai koe tc'āá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèé hìian koe ga igaba.

² A ra a kò moengelem c'ēe ba bóò, me ko cárn ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcāa-tshàus koe x'ái sa úúa, Nqarim kg'òèa hāam di sa, khòè ne koem gha x'áis khama ma tòó sa, me kò kaia hāam dòm cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncēe ko qarian máàèa hāa xu, nqōó ba xu gha cg'ōo ka, naka tshàa-dxooan hěéthěé e,

³ a ba a ko máá: “Táá nqōó ba cg'ōo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hìian ga igaba, naka ta gha nxāakg'aiga síí x'ái sa tòó, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aoan còo koe,” témé.

⁴ Ra kò nxāaska ēe kò x'ái sa tòó cgaeèa ne di nxáràse-q'ooan kóm: 144,000 ne khòè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khòè ne di zi wèé zi koe guu a.

⁵ 12,000 ne kò Jutam dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa, ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa, naka 12,000 ne hěé Gatem dis qhàòs koe,

⁶ naka 12,000 ne hěé Aserem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěé Nafetalim dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěé Manasem dis qhàòs koe,

⁷ naka 12,000 ne hěé Simonem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěé Lefim dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěé Isakarem dis qhàòs koe,

⁸ naka 12,000 ne hěé Sebulonem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěé Josefam dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hěéthěé Benjamenem dis qhàòs koe,

nxāa nea kò x'ái sa tòó cgaeèa.

Wèé xu nqōó xu di ne khòè ne

⁹ Ncēe zi gúù zi qāá q'oo koer ko bóò, kar kò kaias xg'aes khòè ne di sa bóò, ncēe cúí khòè kaga nxáràè tite sa, wèé zi qhàò zi koe guu a, naka wèé zi xg'ae zi koe hěé, naka khòè ne koe hěé, naka tam xu koe hěéthěé e. Ne x'aian dis ntcōó-q'oos cookg'ai koe hěé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hěéthěé tééa-tēe, a ne a q'úú qgái-dxooan hāna, a hìian di nxāan tshàu q'ooa ne koe qgóóa.

¹⁰ A ne a kò kiam dòm cgoa q'aaua tcg'òó a máá: “Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua, ncēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, naka Ghùu-coam koe hěéthěé e,” témé.

11 Xu kò wèé xu moengele xu x'aian dis ntcõó-q'oo sa hěé naka kaia xu hěé naka 4 kg'oo-coan kg'õèa kò hãa koe hěéthěé tééa nxama-nxama. Ne kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe tcúúa ne cgoa qámse, a Nqari ba dqom̃,

12 a máá:

“Amen!

Dqom̃kuan hěé

x'aân hěé

q'âan di tc'ëean hěé

qâè-tcaoa-máákuan hěé

tcomkuan hěé

qarian hěé

naka kaian hěéthěé

méé i chõò tamase

gatá dim Nqarim di ii.

Amen!”

témé.

13 Me kò kaia xu ka c'ëe ba kg'ui cgoa te a máá: “Dìi ga nea ncëe ne, q'úú qgái-dxooan hana ne, a ne a nda koe guua?” témé.

14 Ra kò birí me a máá: “Kaia hãa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé. Me kò birí te a máá: “Ncëe nea gane ëe kaias xgàrakus koe guua hãa ne ne e. Gane di qgái-dxooa ne ne xg'aàra hãa, a kúrú u i q'úú u Ghùu-coam di c'àðan cgoa.

15 Gaa domkaga

ne x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis cookg'ai koe hãa,

a ko dqom̃ Me,

koaba ba hěé naka ntcúú ba hěéthěé e,

Gam dim tempelem koe hãa a,

Me gha Gaam

ëe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba

hãa cgoa ne

a gha kòre ne*.

16 Cuiskaga ne gaicara xàbà hãa tite,

a cáma hãa tite.

Cám sa cuiskaga dàò ne tite,

kana c'ëe kùruan ncëe kaisa ga igaba.

17 Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama,

x'aian dis ntcõó-q'oos nqàè koe hãa ba,

a ba a gha chùia úú ne kg'õèan di tshàan di tsgórèan koe,

Me gha Nqari ba wèém tcgái-tshàram

gane di tcgáian di ba tchùua tcg'òó,” tam méé.

7 xu torompita xu (8–11)

8

7 dis gúús tc'àmà ko tcëekg'am sa ko xgobekg'ammè

1 Eëm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúús tc'àmà ko tcëekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhái-qhái ba xóé, aoaram di nqàè-q'ooan khama noo x'aèa ne.

2 Kar ko 7 xu moengele xu ncëe ko Nqarim cookg'ai koe téé-tëe xu bóò, xu ko 7 torompitan máàè.

3 Me kò c'ëem moengelem qâè hm̃m̃ xg'ãò gúúan úúa hãas gâbas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hãa ba altaram koe hàà téé, a kò qâè hm̃m̃ xg'ãò gúúan kái máàè, nxãasegam gha

* 7:15: hãa cgoa ne a gha kòre ne - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,” témé.

wèe ne ãe tcom-tcomsa ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncãe x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hànãam koe tcheè e ka.

⁴ I kò qãe hãm xg'ãòs dàòã-máákus di ts'énèan hãe naka ãe tcom-tcomsa ne di còrèan hãéthhãe ãe kò Nqarim cookg'ai koe tãem moengelem di tshàuan koe guu a qãò.

⁵ Me kò nxãaska moengele ba qãe-hãm xg'ãò gúúan úúa hãas gãba sa sãe, a altaram koe guua c'eean ka cg'oè-cg'oe si, a ba a nqõómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hãe naka ts'oo-q'ooan hãe naka túú-tebean hãe, naka nqõóm di cgùru-q'ooan hãéthhãe kúruse.

7 xu torompita xu

⁶ Xu kò nxãaska 7 xu moengele xu ncãe kò 7 torompitan qgóóa hãa xu kg'ónõse, q'aukagu u xu gha ka.

⁷ Tc'ãã dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsõà sa hãe naka c'ees ncãe kò c'ãðan cgoa xg'aea hãa sa hãéthhãe xóe. Si kò nqõómkg'ai koe tcheè, me kò nqoana xòèan nqõómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wèe dcãan tsãã ga dào.

⁸ Me kò cam dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si ko c'ees gúú sa tshàa-dxooan koe xaoa tcãàe, kaïam xãm khama noo sa, ncãe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'ãðan kúrú,

⁹ si kò nqoana dtcõoan tshàa-dxooan q'oo koe x'ãe hãa kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcõo sa x'óó, si kò nqoana dtcõoan skepean di koe guu a cúís dtcõo sa kòbèe.

¹⁰ Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a kaïam tçonò ba cg'áe, a ko x'ãà, karuko c'ee-kg'ám khama ma, a ba a kò nqoana xòèan tshàan di koe hãe, naka tshàan di tsgórèan koe hãéthhãe cúím xòèan koe guu a tcheè.

¹¹ Gaam tçonòm di cg'òèa ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòèan tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàm ka kái khòèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

¹² Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cáms di koe guu a cúím xòè ba kòbèe, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúím xòè ba kòbèe, me nqoana xòèan tçonò zi di koe guu a cúím xòè ba kòbèe, nxãasegam gha cúím xòè ba táá x'ãà ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koaban di koe guu a cúím xòè ba táá x'ãàn hò, i ntcúúan ka gataga ii.

¹³ Kar kò nxãaska bóò, a kóm si ko xãe sa ães ko nqarikg'ai nqãe koe tsãéa te ka kaïam dòm cgoa kg'ae a ko máá: "Nqoana xu moengele xu kg'ónõsea máána hãa, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'ãe ii, cg'ãe ii, cg'ãe ii, gane ãe nqõómkg'ai koe x'ãe hãa ne ka," témé.

9

¹ Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqõómkg'ai koe tcheèa hãam tçonò ba bóò. Me ko chòò-q'oo úú tamam hãm di kòman di xgobekg'aman máàe.

² Chòò-q'oo úú tamam hãm dim kòm bam kò xgobekg'am, i kò kaïam c'eem di khama ii ts'énèan gaam kòm koe tcg'oa, si kò cam sa hãe naka nqõóm-nqãe hãéthhãe gaam kòm koe tcg'oara hãa ts'énèan ka ntcúúkaguè.

³ I kò tçòmãan ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqõómkg'ai koe hàà, a i a kò nqõómkg'ai koe xg'arian di qarian khama noo qarian máàe.

⁴ A i a ko bìriè, nqõómkg'ai di dcãa ne i gha táá cg'õo sa, kana c'ãe gúúan ãe tsãã ga igaba, kana c'ãe hian ga igaba, gabà méé i khòèan cg'õo, ncãe Nqarim dis x'ái sa còoan gaan di koe úú tama a.

⁵ Kgoara i kò máàe tama, cg'õo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoëan kaisase xgãe ne sa, i kò gaan di xgãeku-q'ooan xg'arim dian khama xãm, ãe i kò khòèan kaã ne.

⁶ Eẽ xu cáń xu ka i gha khóèan x'ooan qaa, igaba i hòo o tite. X'ooa ne i gha tc'ěe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

⁷ Tcòmàn ncēea kò ncōo sa kg'ónòa mááèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúúan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cábán x'aian di khama ii gúúan úúa, i kò gaan di kg'áían khóèan dian khama ii.

⁸ I gaan di c'òòan khóès di c'òòan khama ii, i gaan di xōóan gàman di xōóan khama ii.

⁹ Gaan di dxùuan koe i kò dxùua tsi koe ko xgáèa máá tsi gúúan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàmàn di ts'oo-q'ooan kái zi bìi kara zi dian khama xam, ncēe ko ncōoan xàà zi.

¹⁰ A i a kò xg'árian di khama ii tsáóan úúa, a i a kòo gaa tsáóan cgoa kaá, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khóèan ko 5 nxoean thōò-thōo o.

¹¹ Gaan dim x'aiga ba kò chōò-q'oo úúu tamam haém dim moengele me e. Gam di cg'òèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tciie, *ncēe sa ko 'cg'òo sa' témé.*

¹² Tc'āà dis cg'āè sa nqáèa hāa, bóò, cáń cg'āèa ne ko qanega hàà, ncēe zi gúu zi qāá q'oo koe.

¹³ Me kò nxāaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxāaska dòm ba kóm, gautan dim altaram di xu 4 xu nxāa xu koe guua ba, ncēe kò Nqarim cookg'ai koe hāa ba.

¹⁴ Me ko 6 dim moengelem ncēe ko torompita ba qgóóa ba bìri a máá: "Moengele xu 4 xu ncēe tshàam kaia Eferatase dim koe qáèèa xu méé tsi kgoara," témé.

¹⁵ Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cáńan kg'ónò mááèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hēé, naka kuri ba hēéthēé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khóè ne di zi koe xu gha guu a cúis xg'ae sa cg'òo ka.

¹⁶ Bìian qábìa hāa xu ncōo-kg'ao xu di nxárase-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxárase-q'ooa xu kóm.

¹⁷ Ncēea ra kò ma tiris x'áìès koe bìi xu ma bóò ga a: qábì-kg'ao xua kò dxùua tsi ko xgáèa máá gúúan úúa hāa, ncēe kò c'eean khama ma nqòà a, a safirean khama ma kaisase tsāá a, a i a salefan khama ma dàń-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàman di tcúúan khama ii, i kò c'eean hēé, naka ts'énèan hēé, naka salefan hēéthēé gaxu di kg'áían koe tcg'oa.

¹⁸ Nqoana zi xg'ae zi khóè ne di zi koes kò guu a cúis xg'ae sa cg'òòè, ncēe zi xgàraku zi thōòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hēé, naka ts'énèan ka hēé, naka salefan ka hēéthēé e, ncēe kò kg'áíma xu koe tcg'oa a.

¹⁹ Bìian di qaria ne kò kg'áían gaan di koe hēé, naka tsáóan gaan di koe hēéthēé hàna khama. Gaan di tsáóa ne kò cg'aoan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khóèan thōò-thōo.

²⁰ C'ěe ne khóè ne kò gazi xgàraku zi thōòka zi ka táá cg'òòè, igaba ne kò táá gane kúrúa hāa gúúan koe tcóóse, a kò dxāwa tc'ěean dqòmàn táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárian hēéthēé e, ncēe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hēé, naka tcg'aian hēé, naka nxōán hēé, naka hìian hēéthēé e, ncēe bóò ga hēé tama a, kana kóm ga hēé tama a, kana qòò ga hēé tama a.

²¹ A ne a kò táá tcóóse gane di cg'òokuan koe hēé, naka tsóòan kúrúan koe hēé, naka cg'áràn koe hēé, naka gane di ts'āàn koe ga hēéthēé e.

10

Moengele ba hēé naka tcgāya-coa sa hēéthēé e

¹ Ra kò nxāaska c'ěem moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xōa. Túú-c'òòs kam kò qábìèa, a dòro-qhāó ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòo kg'áía ba cáńs khama ma x'áà, i c'òáa ba nquu ba ko ghù-i-ghuim hìim karua ko qaòm khama ii.

² Tshàua ba koem kò tcgāya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hāa sa. Gam dim nqàrèm kg'áo xòè di bam kò tshàam tc'amkg'ai koe tòóa, a dxàe xòè di ba nqòómkg'ai koe tòóa.

³ Kaisam q'au bam kò tcg'òò, gàman di kg'ae-q'ooan khama xam ba. Eẽm ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uia ts'oo.

⁴ Eẽ zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe guuam dòm ba kóm me ko máá: “Tc'àmà-tcēekg'ama tòó ēes gúùs 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi mééa hãa sa naka táá góá si guu!” témé.

⁵ Me kò nxãaska moengelem ncēer kò bóò me tshàa tc'amkg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēéthēé tééa-tēe ba, kg'áò xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghùì.

⁶ A ba a Gaam ēe chōò tamas kg'òè sa ko kg'òèm cgoa gaise, ncēe nqarikg'ai hēé naka gaa koe hàna gúúan hēé, naka nqōómkg'ai hēé naka gaa koe hàna gúúan hēé, naka tshàa-dxooan hēé naka gaan koe hàna gúúan hēéthēé kúrúa hãa ba, a ba a máá: “Cúí ão ga gha káà a,

⁷ igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cáím xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchōàs chómsea hãa sa tcg'oa a kúrúse, ēem kò ma Gam di xu qãà xu porofiti xu ma xгаа-xгаа sia khama,” témé.

⁸ Me nxãaska dòm ncēer ko nqarikg'ai koe kóma hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: “Qōò naka síí ēe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshàam tc'amkg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēéthēé tééa-tēm moengelem tshàu q'oo koe séè,” témé.

⁹ Ra kò moengelem koe síí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máà te sa, me bìrí te a máá: “Séè si naka tc'óó si. Kg'au si i gha ii ncãàa tsi koe, igabas gha kg'ám-q'ooa tsi koe kare ii, dènean khama ma,” témé.

¹⁰ Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe séè, a tc'óó si, si kò kg'ám-q'ooa te koe dènean khama ma kare, igaba ēer ko tc'óó sia xg'ara ka i kò ncãà-q'ooa te kg'au.

¹¹ Ra kò nxãaska bìriè a máá: “Gaicara méé tsi porofita, kái ne khóè ne ka hēé, naka kái zi qhàò zi ka hēé, naka kái xu tam xu ka hēé, naka kái xu x'aiga xu ka hēéthēé e,” témé.

11

Cám tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara

¹ Ra kò nxãaska qáò-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom hìi ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a bìriè a máá: “Tēe naka síí tempelem Nqarim dim di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão, naka altara ba hēé, naka gaa koe hãa a ko dqòm ne hēéthēé nxára.”

² Igaba tempelem ka tchàa koe hànam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoean tcomtcomsam x'áé-dxoo ba náà.

³ Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cáím tsara qarian máà, tsara gha saka di qgáían hãa a 1,260 cáman porofita.”

⁴ Ncēe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hìi tsara a, a cáím tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncēe wèém nqōóm dim X'aigam Nqarim cookg'ai koe tééa-tēe tsara.

⁵ A ncēe c'ēe khóèan kò thōò-thōo tsara a kg'oana ne i ko c'eean kg'ám-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'ōo-kg'aoan cg'ōo. Ncēe ēe thōò-thōo tsara a kg'oana khóèan gha ma cg'ōòè ga a.

⁶ Qarian tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcēekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitan di cáman ka, a tsara a tshàan koe qarian úúa, kabi i tsara gha i c'áòan kúrú di i, a tsara a gha nqōó ba xg'ám wèé cg'ãèan cgoa, ēe tsara ga ko ma tc'ēe khama ma.

⁷ Eẽ tsara ko Nqarim di kg'uian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncēe chōò-q'oo úú tamam haém koe ko tcg'oa ba qarucgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'ōo tsara a.

⁸ I gha gatsara di tc'ároan kiam x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncēe q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncēe gatsara dim X'aigam Nqarim xgàuèa koe.

⁹ Nqoana cáman hěé naka cúim cáim di nqáè-q'ooan hěéthěé ka ne gha khòè ne ncěe qhàò zi koe hěé naka xg'ae zi koe hěé naka tam xu koe hěé, naka nqóó xu koe guua ne hěéthěé, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xguì tc'áman koe tsara gha xòòè sa,

¹⁰ ne gha ẽe nqóómkg'ai koe x'ãèa hãa ne tc'amkg'aia tsara koe qãè-tcao, a ne a gha kōè sa kúrú, a aban tsééa mááku, ncěe tsara porofiti tsara kò ẽe nqóómkg'ai koe x'ãèa hãa ne qóm ba qgóókagua hãa khama.

¹¹ Igaba i kò nqoana cáman hěé naka cúim cáim di nqáè-q'ooan hěéthěé qãá q'oo koe Nqarim koe guua kg'òèan di sònòan tcãà cgae tsara a, tsara kò nqàrèa tsara cgoa tẽe a téé, i kò kaisa q'áòan tcãà cgae gane ẽe kòò bóò tsara a ne.

¹² Nxãaska tsara kò c'ẽem dòm kaisa ba kóm, nqarikg'ai koe guua ba, me ko bìrí tsara a a máá: “Ncěe koe tsao q'ábà qaò,” témé. Tsara túú-c'òòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qaò, ne kò gatsara di ne cg'òo-kg'ao ne bóò tsara a.

¹³ Gaam x'aèm kam kò nqóó ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúim xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khòèan gaam nqóóm di cgùru-q'ooan ka cg'òòè, ne kò c'ẽe ne kaisas q'áòs ka tcãàè, a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba dqòm.

¹⁴ Càm dis cg'ãè sa nqáéa hãa, igaba bóò, nqoana dis cg'ãè sa ko sencgaga hàà.

7 dim torompita ba

¹⁵ Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòm xu nqarikg'ai koe kómse, a xu a ko máá:

“Nqóómkg'ai di x'aia ne
gatá dim X'aigam Nqarim di x'aian kúrú,
naka nqòòkaguèa hãam Krestem di hěéthěé e,
Me gha chòò tamase X'aiga ba ii,”
témé.

¹⁶ Xu kò nxãaska 24 xu kaia xu, ẽe kò Nqarim cookg'ai koe gaxu di ntcóó-q'ooan x'aian di koe ntcõe xu kg'áia xu cgoa qámse, a Nqari ba dqòm,

¹⁷ a máá:
“X'aiga Tsi Nqari Tsi Qari Tsi wèé Tseè,
ncěe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi,
qãè-tcao xae ko máá Tsi,
kaia qarian Tsari Tsi séèa hãa khama,
a Tsi a tshoa-tshoa a tc'ãà-cookg'aia hãa.

¹⁸ Nqóóm di zi qhàò zia kò xgóà,
igaba i Tsari xgóàn hààraa,
naka ẽe x'óóa hãa ne xgàra di x'aèan hěéthěé e.
Tsari ne qãà ne, ncěe porofiti ne hěé
naka tcom-tcomsa ne hěé naka wèéa ne
ẽe ko Tsarim cg'òè ba q'áò ne hěéthěé
Tsi gha qãèan cgoa suruta,
cg'áréan ga hěé naka kaian ga hěéthěé e.
A Tsi a gha ẽe ko nqóó ba cg'òo ne hàà cg'òo,”
ta xu méé.

¹⁹ Me kò nxãaska Nqarim dim tempelem nqarikg'ai koe hàna ba xgobekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káá ba bóòse Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrúse, naka ts'oo-q'ooan hěé, kg'ui-q'ooan gaan di hěé, nqóóm di cgùruan hěé naka kias tsõà sa hěéthěé e.

Cg'ao-dxoo ba hěé naka càm kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hěéthěé e (12–13)

12

Khòe sa hěe naka kái tcúú a kiam cg'aom ncoà ba hěéthěe e

¹ Kaia, a are-aresas x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncěe khòes kò cáms khama ii qgáian hana sa, me kò nxoe ba nqàrèa sa ka nqāaka hana, si kò x'aian dis cábas 12 tconòan úúa sa tcúúa sa koe hana.

² Ncāa nes kò úúa, a ábà qàe koe hāa, a ábàn di thòòan úúa, khamas kòo kg'ae.

³ Si kò c'ees x'ái sa gaicara nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, ncoàm cg'ao-dxoom kiam 7 tcúúan hěe naka 10 nxāan hěéthěe úúa ba hana, a kò 7 cábàn x'aian di tcúúa ba koe úúa.

⁴ Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae zi nqarikg'ai di tconòan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'òò, a nqōómkg'ai koe tcheèagu. Kam kò nxāaska cg'ao-dxoo ba khòes ēe ábà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxāasegam gha gas dim cóá ba ēem ko ábàè kaga tóm ka.

⁵ Si kò kg'ám cóá ba ábà, ncěe ko hàà nqōóm di zi qhàò zi wèè zi qano dxòm cgoa tc'āà-cookg'ai ba. Igabam kò gas dim cóá ba ntcāuè, a ba a Nqarim koe úuè, Gam dis ntcōó-q'oos x'aian dis koe.

⁶ Si kò khòe sa bèe a qāaka qgóéa síí, Nqarim x'āè-q'ooan kg'ónòa máá sia hāa koe, ncěe gaa koes gha hāa, a 1,260 cáman xàròè koe.

Mikaele ba ko cg'ao-dxoom cgoa x'āàku

⁷ Si ncōo sa nqarikg'ai koe tēe. Mikaele ba hěe naka gam di xu moengele xu hěéthěe kò cg'ao-dxoom cgoa x'āàku. Me kò cg'ao-dxoo ba hěe naka gam di xu moengele xu hěéthěe gaxu cgoa x'āàku.

⁸ Igabam kò cg'ao-dxoo ba tààè, i nxāaska x'āè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà.

⁹ Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncěe ncíí, a dxāwa me e ta ko ma tciè, a satana ii, a wèém nqōóm dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqōómkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

¹⁰ Ra kò nxāaska kiam dòm ba nqarikg'ai koe kóm, me ko máá:

“Ncēeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,
i Gam di qarian hààraa,
naka Gam di x'aian hěe,
naka qarian Gam dim nqòòkaguèa hāam Krestem di hěéthěe e.
Gatá ka qōese ga ne dim chibi-chibi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,
ncěe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe
koaba ba hěe naka ntcúú ba hěéthěe chibi-chibi ne ba.

¹¹ Ghùu-coam di c'áòan cgoa hěe
naka Nqarim di kg'uian tseegukaguan ka hěéthěe ne tàà mea hāa;
a kò gane dis kg'òè sa táá tòóa mááse,
igabaga ne kò x'óòan kg'ónòsea máána hāa.

¹² Gaa domka méé tu qāè-tcao, oo nqarikg'aiè,
naka gatu ēe gaa koe x'āèa hāa tu hěéthěe e!
Igaba i gha cg'āè ii gatu ka, oo nqōók'aiè,
naka tshàa-dxooan hěéthěe e,
dxāwa ba gatu koe xoana hāa,
kaisa xgòàn cgoa khama.

Q'anam hāa gam di x'aèa ne xòm m sa khama!”
tam méé.

¹³ Eēm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqōómkg'ai koem xaoa xòòèa sa, kam kò kg'ám cóá ba ábà hāas khòe sa qae.

¹⁴ Igabas kò khòe sa tcgàmà tsara kias xāes di tsara máàè, nxāasegas gha cg'ao ba tsāéa guu, a qāaka síí hāa ka, qgám kg'ónòas kò máàèam koe, qgám ncěes kò síí hāa a x'aè ba xàròè ba, kuri tsara hěe, naka kurim nqàe-q'oo hěéthěe e.

¹⁵ Me kò cg'ao ba khòè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàan kg'áma ba koe guu a tcg'òó, nxãasega i gha xgàia tcg'òó si ka.

¹⁶ Igabam kò nqóó ba khòè sa hùì, a ba a kg'áma ba xgobekg'am, a ãem tshàam ncẽem ko cg'ao-dxoo ba kg'áma ba koe guu a tcg'òó ba tòm.

¹⁷ Me cg'ao-dxoo ba khòès koe kaisase xgòà, a ba a kò tcg'oa a sí wèé cóáa sa cgoa ga ncõoan kúrú, gane ãe ko Nqarim di x'áèan qgóóa qaria ne, a ko wèé x'aè ka Jeso ba tseegukagu ne.

¹⁸ Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di góman koe téé.

13

Tc'ãà dim kg'oo-coa ba

¹ Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxãan hěé, naka 7 tcúuan hěé, naka 10 cában x'aian di hěéthěé kò nxãaa ba koe úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'òèan wèé tcúúa ba koe úúa.

² Kg'oo-coam ãer kò bóò ba kò q'òem khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hěé naka gam di ntcóó-q'ooan x'aian di hěé naka kaia tséean di qarian hěéthěé gaam kg'oo-coa ba máa.

³ Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'ãe sa cg'ãès xg'am sa úúa, x'óóam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am sa kaia sa ts'irìa hãa, me kò wèém nqóó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri.

⁴ Ne kò khòè ne cg'ao-dxoo ba dqom, qaria bam kò kg'oo-coa ba máa khama, a ne a kò gataga kg'oo-coa ba dqom, a ko máa: “Dìina kg'oo-coam khama ii? Dìina gha gam cgoa ncõoan kúrú?” témé.

⁵ Kg'oo-coa ba kò kg'áman máaè, dqomsean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hěéthěé e. Me kò qarian máaè, 42 nxoea nem gha gam di tséean kúrú ka.

⁶ Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'òèa ba cóè, a ba a Nqarim x'ãèa hãa qgài hěé naka gane ãe nqarikg'ai koe x'ãèa hãa ne hěéthěé cóè.

⁷ Qaria nem kò máaè, ãe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncõoan kúrú di i, a tàa ne e. A ba a kò wèém nqóóm di zi qhàò zi tc'amkg'ai koe hěé, khòè ne koe hěé, naka tam xu koe hěé, naka xg'ae zi koe hěéthěé qarian máaè.

⁸ Ne gha wèé ne ãe nqóómkg'ai koe x'ãèa hãa ne dqom me, ncẽe nqóóm dis tshoa-tshoases koe i kò guu a cg'òèa ne kg'òèan dis tcgãyas koe góaè tama ne, Ghùu-coam ncẽe kò cg'òèam dis koe.

⁹ Ncèè khòem kò tceean úúa hãa ne méém kóm:

¹⁰ Ncèè c'ãem khòem gha qáèès kòo qaase

nem gha qáèè,

a ncèè c'ãem khòem gha ntcàum cgoa cg'òèès kò qaase

nem gha ntcàum cgoa cg'òèè.

Ncèè sa ko máa, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm, témé.

Cám dim kg'oo-coa ba

¹¹ Ra kò nxãaska c'ãem kg'oo-coa ba bóò, me nqóómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãan khamam kò ma cáam nxãan úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui.

¹² A kò tc'ãà dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèé tséean gam di ga kúrú. A ba a nqóó ba hěé naka nqóómkg'ai koe x'ãèa hãa ne hěéthěé kúrú ne tc'ãà dim kg'oo-coa ba dqom, ncẽe gam dis xg'am ncẽe x'óóam ga kò hãas xg'ao ts'irì ba.

¹³ Me kaia a are-aresa zi x'ái zi kúrú, a ba a khòè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqóómkg'ai koe hàà c'ee ba kúrú.

¹⁴ Gaa zi x'ái zi cgoam kò nqóómkg'ai koe x'ãèa ne khòè ne qàe-qae, x'ái zi ncẽem kò tc'ãà dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máaèa hãa, kúrú zim gha ka zi. A ba a kò nqóómkg'ai

koe x'ãèa ne khòè ne bìrí, kg'oo-coa ba méé ne sere-sere sa kúrúa máá sa, ncêe kò ntcàum cgoa thõò-thõòèa igaba kg'õèa ba.

¹⁵ Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'ään máà, si sònò di i, nxãasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane ãe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqom tama ne kúrú ne cg'õèè ka.

¹⁶ Wèé ne khòè nem kò chùì, kg'ào xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'ái sa tòò cgaeè ka. (Cg'árén ga hêé naka kaian ga hêé, qguàn ga hêé naka dxàuan ga hêé, kgoarasean ga hêé naka qàan ga hêéthêé e.)

¹⁷ Nxãasega i gha táá cúí khòè ga c'ees gúù sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'ái sa úú tama a, ncêe kò gaam kg'oo-coam di cg'õèè ii sa, kana cg'õèèa ba di nxáráse-q'oo ii sa.

¹⁸ Ncêes gúù sa ko tc'ëean qaa. A ncêè c'ëem khòèm kò tc'ëega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxáráse-q'oo ba nxará xg'ae. Khòèm dim nxáráse-q'oo me e ke, me gam dim nxáráse-q'oo ba 666 me e.

Tãáka zi x'ái zi (14–15)

14

Ghùu-coa ba hêé naka Gam di ne khòè ne hêéthêé e

¹ Ra kò nxãaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbim koe tééa-têe, i kò 144,000 khòèan Gam cgoa hàna, ncêe kò còoa ne koe Gam di cg'õèèan hêé naka Gam ka xòòm di cg'õèèan hêéthêé góásea ne.

² Ra kò c'ëem ts'oom nqarikg'ai koe guua hãa ba kóm, me tòè ko tshàan khama xam, a kaia kg'ui-q'ooan túúan di khama xam. Ncêer kò kóma hãam dòm ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xam, ne ko gane di harepan cii.

³ Ne kò x'aian dis ntcóó-q'oos cookg'ai koe hêé naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'õèèa hãa xu cookg'ai koe hêé naka kaia xu cookg'ai koe hêéthêé kabam cii ba nxàè. Cúí khòè ga kò cii ba táá xгаа-xgaase, ãe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncêe kò nqóómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òóèa hãa ne.

⁴ Ncêe xua ãe kò táá khòè zi cgoa xóé xu khòè xu u, q'ano iise xu kò qgóósea hãa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèé qgálan ãem ko qđò koe xùri. Khòè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òóèa hãa, tc'ãà di tc'áróan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hêéthêé e.

⁵ Gane di kg'áman koe i kò cúí tshúù-ntcõa ga táá hòèè, kàà chibi ne e kò ii khama.

Nqoana xu moengele xu

⁶ Ra kò nxãaska c'ëem moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai nqàè koe ko tsãéa te, a chõò tama qãè tchòàn úúa, a ko ãe nqóómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe hêé naka nqóóm di zi qhàò zi wèé zi koe hêé, naka wèé zi xg'ae zi koe hêé, naka tãman koe hêé, naka khòè ne koe hêéthêé nxàè e.

⁷ Kaiam dòm cgoam kò máá: “Nqari ba q'ào naka x'áakagu Me. Gam di xgàrakuan dim x'aè ba hàaraa ke, naka dqom Me Gaam ãe nqarikg'ai hêé naka nqóókkg'ai hêé, naka tshàa-dxooan hêé, naka wèé qgálan tshàan ko tcg'oa hêéthêé kúrúa hãa ba,” témé.

⁸ Me kò c'ëem moengelem cam di ba xùri me, a máá: “Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncêe nqóóm di zi qhàò zi wèé zi kúrú zi gõéan kg'áa hãa ba, cg'áràn kúrú di i, Nqarim di xgòàn ko óága gõéa ne,” témé.

⁹ Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kaiam dòm cgoa kg'ui a máá: “Ncêè c'ëem khòèm kò kg'oo-coa ba hêé naka gam dis sere-sere sa hêéthêé ko dqom, a x'ái sa còoa ba koe kana tshàua ba koe úúa nem

¹⁰ gha gaam igaba thêé Nqarim di xgòàn di gõéan kg'áa, ncêe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di xgòàn dis koe ntcãaèa a. C'ëean cgoa hêé naka salefan hêéthêé cgoam gha tcom-comsa xu moengele xu hêé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hêéthêé thõò-thõòè.

¹¹ I gha gane di thõò-thõòèan di ts'énèan chõò tamase qaò, ne sãa di x'aèan úú tama, koaba ba hëé naka ntcúú ba hëéthëé e, gane ãe ko kg'oo-coa ba hëé naka sere-serea ba hëéthëé dqom ne, naka wèém ãe cg'õèa ba dis x'ái sa hòòà ne hëéthëé e.”

¹² Ncëe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khóè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé, témé - gane ãe ko Nqarim di x'aèan hëé naka Jesom di dtcòmàn hëéthëé qgóóa qari ne.

¹³ Ra kò dòm ba kóm me nqarikg'ai koe guua hãa a ko máá: “Ncëe sa góá: Ts'ee-ts'eekg'aièa nea ãe ko Nqarim koe x'óó ne, ncëem x'aèm koe guu a,” témé. Me Tcom-tcomsam Tc'ëe ba máá: “Eè, *ts'ee-ts'eekg'aièa nea*, sãa ne gha gane di tsééan koe, i gha gane di tsééan xùri ne khama!” témé.

Nqõóm di tcuùè-q'ooa ne

¹⁴ Bóòr kò, a cookg'aia te koe q'úús túú-c'õò sa bóò. Gaas túú-c'õòs koe kò ntcõe ba kò Khóèm dim Cóám khama ii, a gautan dis cábás x'aian di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'éè ba tshàua ba koe úúa.

¹⁵ Me kò c'ëem moengele ba tempelem koe guu a tcg'oa, a kaim dòm cgoa gaam ãe kò túú-c'õòs koe ntcõe ba q'au, a ko máá: “Tsarim xgào ba tcãà naka gaam cgoa tcuù, tcuùan dim x'aè ba hààraa hãa, nqõómkg'ai dian ncëe tcuùè ko ne kaisase x'ãéa hãa ke,” témé.

¹⁶ Me kò nxãaska gaam ãe túú-c'õòs koe ntcõe ba xgào ba nqõómkg'ai koe nqáékagu, me nqõó ba tcuùè.

¹⁷ Me kò c'ëem moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'éè ba qgóóa.

¹⁸ Me kò c'ëem moengele ba altaram koe guu a tcg'oa, moengelem ncëe c'eean koe qarian úúa ba, me kò gaam ãe kò ts'éèm xgào ba qgóóa ba kaim dòm cgoa tcii, a máá: “Tsarim xgào ba tcãà naka nqõóm di kg'oman di tc'áróan tcuù cgoa me, gaan di tc'áróa ne x'ãéa hãa ke,” témé.

¹⁹ Me kò moengele ba nxãaska gam dim xgào ba nqõómkg'ai koe nqáékagu, a ba a nqõómkg'ai di kg'oman tcuù, a gõéan ko kúrúès qgáís ncëe Nqarim di xgòàn di iis koe xaoa tcãà a.

²⁰ I kò kg'oman x'áé-dxoom ka tchàa koe náà tòmm-tommè, gõéan ko kúrúès qgáís koe, i c'àòan gaas qgáís koe guu a tòè, a càùse, a bì di tóm kgòrean ko téé khama noose síí, 300 kilomítara di qáò-q'ooan khama noose.

15

7 xu moengele xu di zi cg'ãè zi chõò di zi

¹ Ra kò nxãaska c'ëes kiais are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe bóò: moengele xu 7 xu ncëe kò 7 cg'ãèan úúa xu - ncëe chõò di i, gaan koe i kò Nqarim di xgòàn chõò khama.

² Ra kò c'ëes gúù sa bóò, tshàam ts'óó-c'õán khama ii ba, me c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ãe kò kg'oo-coa ba tàà hãa ne hëéthëé bóò, *kg'oo-coam* ncëe kò sere-sere sa kúrúa mááèa hãa, i kò cg'õèa ba nxárase-q'oom ka x'áièa ba. Tshàam qàe koe ne kò téé-tëe, Nqarim máà nea hãa zì harepa zì qgóóa hãase.

³ Ne kò Moshem dim cii ba nxáè, Nqarim dim qàa ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hëéthëé e, a ko máá:

“Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a.
Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wèè Tseè!

Tsari dàòà nea tchàno a tseegu u,
oo, X'aiga Tsi *nqõóm di zi* qhàò zi di Tseè!

⁴ Dúna gha táá q'áò Tsi,
oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè,
a cg'õèa Tsi táá x'áàkagu?

Tsáá Tsia cúísega tcom-tcomsa Tsi i.
Nqõóm di zi qhàò zi wèé zia gha hàà

a Tsáá cookg'ai koe dqom khama,
tchàno tsééan Tsaria x'áísea hãa khama,”
témé.

⁵ Ncées gúús qǎá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba bóò, xhàro-dxoom ncée Nqarim ko khòè ne cgoa kg'uim koe, me nqáè koe hànám qgái ba xgobekg'amsea.

⁶ Xu kò gaxu moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'ǎèan cgoa tempelem koe tcg'oa. Q'úú qgáían tcaàko xu kò hana, a kò gautan di bànean dxùua xu koe qáéa.

⁷ Me kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka c'èe ba nxãaska 7 xu moengele xu gautan di zi gàba zi 7 zi máà, chòò tamase ko kg'òèm Nqarim di xgòàn ka kò cg'òèa hãa zi.

⁸ Me kò tempele ba Nqarim di x'ààn hée naka Gam di qarian héeéthée koe guua ts'énèan ka cg'òè-cg'oeè. I kò cúí khòè ga tempelem koe tcàà tama, i nxãakg'aiga qòò a síí 7 cg'ǎèan moengele xu 7 xu di chòòkaguè.

7 zi gàba zi Nqarim di xgòàn di zi (16)

16

¹ Ra kò nxãaska kiam dòm tempelem koe guua hãa ba kóm, me ko moengele xu 7 xu bìrí a ko máá: “Qòò xao naka nqòómkg'ai koe síí Nqarim di xgòàn di zi gàba zi 7 zi ntcãagu,” témé.

² Me kò tc'ǎà dim moengele ba qòò a síí gam dis gâbas dian nqòómkg'ai koe ntcãagu, zi kò cg'ǎè a thòò zi chìbi zi khòè ne koe tcg'oa, èe kò kg'oo-coam dis x'ái sa úúa ne hée naka gam dis sere-sere sa kò dqomà máá ne héeéthée e.

³ Me kò cam dim moengele ba gam dis gâbas dian ntcãagu tshàa-dxooan koe, i tshàan kabise a x'óóam khòèm di c'àòan khama ii, i kò tshàan q'oo koe hana kg'òèa gúúan wée ga x'óó.

⁴ Me kò ngoana dim moengele ba gam dis gâbas dian ntcãagu tshàa xu koe hée, naka wée qgáían tshàan ko tcg'oa koe héeéthée e, i kò kabise a c'àòan kúru.

⁵ Ra kò tshàan dim moengele ba kóm, me ko máá:

“Tchàno Tsi i,
Tsáá ncée hana
a kò kg'aiga hana Tsi,
ncée tcom-tcomsa Tsi,
xgàrakuan ncée koe Tsi tchàno Tsi i.

⁶ Tcom-tcomsa ne hée naka porofiti xu héeéthée
di c'àòà ne ne kò ntcãàgua,
Tsi kò c'àòan máà ne ne kg'áà,
èe ne kòo ma qaa khama
gane di zi tsée zi cgoa,
tam méé.

⁷ Ra kò altara ba kóm, me ko xoa a ko máá:

“Èè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wée Tseè,
Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,”
témé.

⁸ Me kò 4 dim moengele ba gam dis gâbas dian cáms koe ntcãagu, si kò qarian máàè, khòèa nes gha c'eean cgoa dàò di i.

⁹ Ne kò khòè ne cáms di kùruan kaia ka dàòè, a kò Nqarim di cg'òèan cóè, Gaam èe ncée zi cg'ǎè zi di qarian kò úúa hãa ba, a ne a kò táá chìbi bóòse a kabise a Nqari ba dqom.

¹⁰ Me kò 5 dim moengele ba gam dis gâbas dian kg'oo-coam dis ntcóó-q'oos x'aian dis koe ntcãagu, i kò gam di x'aian ntcúú-ntcuuè. Ne kò khòè ne thòòan ka káàn tam,

¹¹ a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thòòan hée naka chìbian héeéthée domka cóè. A kò táá èe ne kúrua hãa zi gúú zi koe chìbi bóòse.

¹² Me kò 6 dim moengele ba gam dis gâbas dian Eferatése dim tshàam kaiam koe ntcãagu, i gaam tshàam di tshàn kaà, nxãasegam gha dàòm cáms ko tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka.

¹³ Ra kò nqoana cg'ãè tc'ëean bóò, ncëe ko cg'ao-dxoo ba hëé, naka kg'oo-coa ba hëé, naka porofitim tshúù-ntcõa ba hëéthëé xu kg'ám q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii.

¹⁴ Tc'ëean ncëea kò dxãwan di i, a kò *are-aresa zi x'ái zi kúru*, a kò wèém nqõóm di xu x'aiga xu koe síi, nxãasega i gha síi ncõos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cámm kaiam ka.

¹⁵ (*Nqari ba ko máá*: “Bóò, ts'ãà-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ãe kókò a qgáa ba qgóóa kg'ónòa ba, táám gha nxãasega qg'aè-cgaease qõòate ka, a ba a khòè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hãa ka,” témé.)

¹⁶ Ncëe tc'ëea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgámm ãe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tciièm koe.

¹⁷ Me kò 7 dim moengele ba gam dis gâbas dian tc'ãán q'oo koe ntcãagu, me kò kaiam dòm ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aian dis ntcõó-q'oos koe a máá: “Xg'araa ia,” témé.

¹⁸ I nxãaska túú-teben hëé naka ts'oo-q'ooan hëé naka túúan di kg'ui-q'ooan hëé naka nqõóm di cgùruan hëéthëé kúru. Ncëes cgùru sa kò kaisase kaia, si qanega gatà iis gúù sa kúru. Tama, khòèan nqõómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a.

¹⁹ Me kò x'áé-dxoom kaia ba nqoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò *nqõóm di zi qhàò zi di x'áé-dxooan cg'áé*. Me kò Nqari ba kaiam Babilone ba tc'ëe-tc'ëese, a ba a gõéan dis kubis Gam di xgòan kaia di sa máa me.

²⁰ I kò tshàam ka nxãama-nxãamaèa nqõó-coan wèéan ga gári a kaà, i kò cúí xàbì ga táá hòòse.

²¹ I kò kaia tsõàn nqarikg'ai koe guu a khòè ne koe tcheè, 50 qóm-q'oo khama noo qóman kò úúa a. Ne kò khòè ne ncëes gúùs cg'ãès tsõàn dis domka Nqari ba còè, ncëes cg'ãè sa kò kaisase tshúù si i khama.

Babilonem di cg'áé-q'ooan hëé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hëé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hëé, naka dxãwa ba hëéthëé e (17-20:10)

17

Cg'árà-kg'ao sa hëé naka kg'oo-coa ba hëéthëé e

¹ Kam kò nxãaska 7 zi gâba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'ëe ba hàà cgae te, a hàà bìrì te a máá: “Hàà nakar hàà kaias cg'árà-kg'aos di xgàrasean x'ái tsi, ncëe kái tshàn tc'amkg'ai koe ntcõe sa!

² Ncëe x'aiga xu nqõómkg'ai di xu gas cgoa cg'áràn kúrua hãa sa, ne kò nqõóm di ne x'ãè-kg'ao ne gas di cg'áràn di gõéan nqàre sa,” témé.

³ Kam kò nxãaska tc'ëem koe sée te, a qãáka úú te. Ra kò khòè sa bóò si ncoàm kg'oo-coam tc'amkg'ai koe ntcõe, ncëe gam koe i kò Nqari ba ko còè cg'õèan cg'oèa hãa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxãàn hëéthëé e.

⁴ Si kò khòè sa tsãáse ncoàse hana, a kòo gautan ka hëé, naka t'òè zi nxõá zi ka hëé, naka tcaàko nxõán cgoa kúruèa qg'amàn ka hëéthëé x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg'ãè zi gúù zi hëé naka gas di cg'áràn di cg'urian hëéthëé ka cg'oèa hãa.

⁵ Gas di còoan koe i kò chómseas gúù sa ko nxàè cg'õèan góásea:

“KAIAS BABILONE SA,
CG'ÁRÀ-KG'AO ZI KA XÕÒ SA
NAKA CG'ÃÈ ZI NQÕÓMKG'AI DI ZI HËÉTHËÉ DI SA,”

ta ma góásea a.

⁶ Ra kò khòè sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c'áðan ka nqàrea hãa, gane ãe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c'áða ne.

Eër ko bóò si kar kò kaisase are.

⁷ Igabam kò moengele ba bìrí te a ko máá: “Dùús domka tsia area? Ncēes khòès di zi gùù zi chómsea zir gha bìrí tsi, naka ães qábà hãam kg'oo-coam 7 tcúúan hěé naka 10 nxãàn hěéthěé úúam di zi hěéthěé e.

⁸ Kg'oo-coam ãe tsi ko bóò ba kò hànaa, igabam ncēeska káà me e, a ba a gha hàà chõò-q'oo úú tamam haém q'oo koe guu a qaò, a gha tcg'oa a síí kaàkaguè. Nqõómkg'ai di ne x'ãè-kg'ao ne, ncēe gane di cg'òèan nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'òèan dis tcgãyas q'oo koe góáè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hãa, igabam ncēeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

⁹ “Ncēes gùù sa tsi kò kóma q'ãa kg'oana ne i ko tc'èean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbì xu u, ncēes ko khòè sa gaxu koe ntcõe xu.

¹⁰ Gataga xu 7 xu tcúú xu 7 xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg'áé, me c'èe ba qanega x'aiga me e, me c'èe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg'orò x'aè-coan cúí ga hãa.

¹¹ Kg'oo-coam ncēe kò hànaa ba, a ncēeska káà ii ba, nxãa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'èe me e, a ba a gha síí cg'òè.

¹² “I nxãaska 10 nxãàn ãe tsi kò bóò o, nxãan 10 xu x'aiga xu u, ncēe qanega x'aian máàè ta ga hãa xu, igaba xu gha hàà cúím aoara ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò.

¹³ Ncēe xua cúís tc'èe sa úúa, a ko gaxu di qarian hěé naka gaxu di tséean di qarian hěéthěé kg'oo-coa ba máà.

¹⁴ Ncõoan xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kaia X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ãe tcièa, a nxará tcg'òòèa, a tcom-tcomsa ne ne e,” tam moengele ba méé.

¹⁵ A ba a bìrí te a máá: “Tshàan ãe tsi kò bóò, ãe cg'árà-kg'aos gaan koe ntcõóa-ntcõe e, nxãa nea kái ne khòè ne hěé, naka xg'ae zi hěé, naka nqõóan di zi qhàò zi hěé, naka tam xu hěéthěé e.

¹⁶ Nxãà xu 10 xu ãe tsi ko bóò xu hěé naka kg'oo-coa ba hěéthěéa gha cg'árà-kg'ao sa hòre. Cg'ãa-cg'anasekagu si i gha, a qg'aè-cgaekagu si, a gha cgàaa sa kg'oo, a c'eean cgoa dàò si.

¹⁷ Nqari ba tcáóa xu koe tcàà ana hãa khama, Gam ko tc'èe sa xu gha kúrú, a gha cúí tc'èe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxãakg'aiga síí Nqarim di kg'uian tseegukaguè ka.

¹⁸ Khòès ãe tsi ko bóò sa kaia x'áé-dxoo me e, ncēe nqõómkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

18

Babilonem di cg'áé-q'ooa ne

¹ Ncēe zi gùù zi qãá q'oo koer kò c'èem moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, kaia qarian úúa ba, me kò nqõó ba gam di x'áàn ka x'áà-x'aaè.

² Kaia dóm cgoam kò kg'ui a ko máá:
“Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba!

Dxãwan x'ãèa hãa qgála nem kúrú,
naka wèè zi tc'èe zi cg'ãè zi di x'ãè-q'ooan hěéthěé e,
x'ãè-q'ooan wèès tsarás kg'ooè tamas di hěé,
naka x'ãè-q'ooan wèém kg'oo-coam kg'ooè tama,
a hòrèam di hěéthěé e.

³ Nqõóm di zi qhàò zi wèé zia
gas di cg'áràn di xgòà gõéan kg'áà hãa,
xu nqõómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'áràn kúrú,
xu nqõómkg'ai di xu x'amágu-kg'ao xu qguà hãa,
gas di xaù-q'ooan kaia ka,”

témé.

⁴ Ra kò nxãaska c'ëem dòm ba nqarikg'ai koe guu a kóm, me ko máá:

“Tiri tu khòe tuè, tcg'oaragu si,
gas di chìbian koe tu gha táá tcãa ka,
naka tua gha nxãasega táá gas di xgàràèan koe tcãa.

⁵ Gas di chìbia nea dtcõoa qaòkaguèa khama,
a nqarikg'aian koe ga síá,
Me Nqari ba gas di cg'ãè cauan tc'ëe-tc'ëesea hãa.

⁶ Kabise naka máa si,
ëes ko ma gasa máa tua khamaga ma,
naka cam q'oro suruta si gas di tsééan koe.
Cam q'oro cg'oè-cg'oea máa si,
kubis ëes kò cg'oè-cg'oeas koe.

⁷ Eës kò ma x'áakaguse a kãrean máàsea hãa
khama noose xgàra si
naka thòòan máa si.
Tcáóá sa koes ko máá:
'X'aigas dxàe sa ntcõe,
dxàe-ntcõar tama ra a,
cuiskagar thòò-tcaoa hãase kg'aea tite,'
témé khama.

⁸ Gaa domka i gha gas di cg'ãèan cúim cam ka hàà:
tcìian hëé naka tshúù-tcaoan hëé, naka xàbàn hëéthëé e.
Si gha c'eean cgoa dàòè,
X'aigam Nqari ba qarian úúa,
ncëe ko xgàra si ba khama,”
tam méé.

⁹ Eë xu ko nqõóm di xu x'aiga xu, ncëe kò gas cgoa cg'áràn kúrú, a kòo nqõómkg'ai di
kãrean gas cgoa tc'õó xu, dào-q'ooa sa di ts'énèan bòò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thòòkase
kg'ae cgae si.

¹⁰ Nqúù ka xu gha téé, gas di thòòan di q'áòan domka, a xu a gha máá:
“Haò, cg'ãè i gha ii!
Cg'ãè i gha ii, haò, kaiam x'áé-dxoo ba!
Haò, Babilone ba, qarian dim x'áé-dxoo ba!
Cúim aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan hààraa!”
témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Xu gha nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu kg'ae, a thòòkase kg'ae cgae si, cúí khòe ga
gaxu di gúúan gaicara x'ámá hãa tite khama:

¹² gauta di gúúan hëé, naka selefera dian hëé, naka t'òè nxõán hëé, naka tcãako nxõán
hëé, naka q'úú qgáían hëé, naka tsãáse ncoà qgáían hëé, naka tcãako qgáían hëé, naka
ncoà qgáían hëé, naka wèé hì-qhàòan qãè hm̀m-xg'ãò hëé, naka tcgoà di nxãàn cgoa
kúrúèa zi gúù-qhàò zi wèé zi hëé, naka kaisa marian ko tc'òà hìian cgoa kúrúèa zi gúù-
qhàò zi wèé zi hëé, naka tcg'aian hëé, naka qanoan hëé, naka tc'úúan úúa nxõán hëé,

¹³ naka kinamone hëé, naka tsóòberean hëé, naka qãè hm̀m-xg'ãò gúúan tcgàúse di hëé,
naka tshãán hëé, naka qãè hm̀m-xg'ãò gúúan hëé, naka gõéan hëé, naka nxúían hëé, naka
pééan hëé, naka xhàràèa pééan hëé, naka ghòèan hëé, naka ghùuan hëé, naka bìian hëé,
naka kara zi hëé, naka qãàn hëé, naka khòéan di kg'õèan hëéthëé e.

¹⁴ Ncëeta ne gha méé: “Wèé cgùrian ncëe sari tcáóan kò xgónèa hãa ne tcg'oa cgae sia.
Wèé qguúan hëé naka gúú zi wèé zi t'òè-t'òe si ko zi hëéthëéa kaàraa hãa, a cuiskaga
gaicara hòèe tite,” témé.

¹⁵ X'ámágu-kg'ao xu ncēe kò ncēe zi gùù zi x'ámágu xu, a kò gaas koe qguù xu, nxãa xua gha gas di thòòan di q'áòan domka nquù ka téé, a gha kg'ae, a kaisase thòòkase kg'ae cgae si,

¹⁶ a máá:
 “Haò, cg'ãè i gha ii!
 Cg'ãè i gha ii, haò, kaim x'áé-dxoom
 ncēe q'úús qgái sa hãnas *khóès khama* ii ba,
 tsãáse ncoàse hãna sa,
 a ko gautan ka hēé, naka t'òè nxõán ka hēé
 naka tcaàko nxõán ka hēéthēé tcaà sa!

¹⁷ Cúím aoram ka
 i ncãa wèè x'aian ncēe ga cg'ãa-cg'anasekaguè!”
 témé.

Me gha wèém chùì-kg'aom skepean di ba hēé naka q'ábà-kg'ao ba hēé naka skepean ko qòòkagu xu hēé naka wèè xu èe ko tshàan q'oo koe x'ámágu xu hēéthēé nquù ka téé.

¹⁸ A gha èe xu kòò dàò-q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òó, a xu a gha máá: “Ndakam x'áé-dxoo ba kò ncēm x'áé-dxoom kaim khama ii?” témé.

¹⁹ A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn tcheè, èe xu ko kg'ae, a ko thòòkase kg'ae ka, a ko q'au a ko máá:

“Haò, cg'ãè i gha ii,
 cg'ãè i gha ii, haò kaim x'áé-dxoo ba.
 Wèè ne èe skepe zi tshàan q'oo koe úúa ne gam koe qguù,
 gam di qguùan ka!

Cúím aoram kam cg'ãa-cg'anasekaguè,”
 ta xu méé.

²⁰ Qãè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarìkg'aiè,
 oo tcom-tcomsa tuè,
 naka x'áè úú-kg'ao xao hēé naka porofiti xao hēéthēé e,
 Nqari ba gatú domka xgàrakuan màà sia ke!

²¹ Me kò nxãaska c'èem moengelem qari ba kaim nxõá-dxoom khama noom nxõá ba ghùì, a ba a tshàam q'oo koe xàbù tcãà me, a máá:

“Gatagam gha ma Babilonem,
 kaim x'áé-dxoo ba ma qarika xàbù tcãàè,
 a ba a gha gaia táá hòdè.

²² Ciiàn harepa cii-kg'ao ne di hēé
 naka nxáè-kg'ao ne di hēé,
 naka fulutu cii-kg'ao ne di hēé
 naka torompita cii-kg'ao ne di hēéthēéa
 cuiskaga gaicara sáá koe kómsea hãa tite;
 i cúí xom-kg'aoan
 ncēe xommè ko zi gùù zi di ga
 cuiskaga gaicara sáá koe hòdèsea hãa tite;
 i cuiskaga sáá koe
 gáí cgoa dis nxõás di gáí-q'ooan kómsea hãa tite.

²³ Cuiskaga i lampian di x'áàn
 gaicara sáá koe x'áà hãa tite.
 Séè-kg'ao ba hēé naka séèè kos khòè sa hēéthēé khara
 di kg'ui-q'ooa ne
 cuiskaga sáá koe gaicara kómsea hãa tite.
 Sáá koe ko x'ámágu ne khòè nea kò *dqòmse* khama
 nqòómkg'ai di ne kaia ne khòè ne e sa,

zi kò nqǎóm di zi qhàò zi wèé zi
sari tsóòan cg'ǎè ka hǎkaguè,
24 i kò gas koe porofiti xu hēé
naka tcom-tcomsa ne hēé,
naka wèé ne ēe nqǎómkg'ai koe cg'ǎoèa ne di c'áòan hēéthēé hòòse,”
témé.

19

Kái ne khòè ne ko nqarikg'ai koe Nqari ba dqòm

¹ Ncēe zi gùú zi qǎá q'oo koer kò khòè ne kái ne dis xg'aes di kg'ui-q'ooan khama xam̀s
nxòbo sa nqarikg'ai koe kóm, ne ko máá:

“Haleluya!

Kgoarakuan hēé
naka x'áà ba hēé
naka qarian hēéthēéa
gatá dim Nqarim di i.

² Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o khama.
Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hãa,
ncēe kò nqǎó ba gas di cg'áràn ka cg'ǎè-cg'ǎe sa.
Gam di qǎàn di c'áòa nem kabia máá sia hãa,”
témé.

³ Ne kò gaicara q'au a máá:

“Haleluya!

Gas koe guua hãa ts'énèa ne ko chòò tamase qaò,”
témé.

⁴ Kaia xu 24 xu hēé naka kg'oo-coa xu kg'ǎoèa hãa xu 4 xu hēéthēéa kò cg'áé, a Nqari ba
dqòm, ncēe kò x'aian dis ntcǎó-q'ooos koe ntcōe ba. A xu a kò máá:

“Haleluya! Amen”

témé.

Ghùu-coam dis sèè sa

⁵ Me kò nxãaska x'aian dis ntcǎó-q'ooos koe dòm ba guu, a ko máá:

“Gatá dim Nqari ba dqòm,
gatu wèé tu tséé-kg'ao tu Gam di tu,
gatu ēe ko q'áò Me tu,
cg'áréa tu ga hēé naka kaia tu ga hēéthēé e,”
témé.

⁶ Ra kò nxãaska khòè ne kái ne dis xg'aes khama xam̀ kg'ui-q'ooan kóm, si tòèko tshàan
di ts'oo-q'ooan khama xam̀, naka kg'ui-q'ooan kaisa túúan di hēéthēé e, ne ko q'au a ko
máá:

“Haleluya!

X'aigam gatá dim Nqarim
ncēe Qarim wèé ba tc'ǎà-cookg'aia.

⁷ Hàà naka ta qǎè-tcao, naka x'áàn máà Me!

Ghùu-coam dis sèè sa hààraa ke,
si Gam dis khòè sa kg'ónòsea hãa.

⁸ Thamka qgáían q'úús kò máàè,
x'áàko, a q'ano o, hãas gha ka,”

ta ne méé. (Q'úú qgáía ne kò tchàno zi tséé zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

⁹ Me kò nxãaska moengele ba bìrí te a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ēe séèkuan dis
tc'ǎos dqòà dis Ghùu-coam dis koe tciièa ne!” ta ma góá,” témé. A ba a càù a máá: “Ncēe
nea tseegu di kg'uian Nqarim di i,” témé.

¹⁰ Ncēes gúùs kar kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a ra a dqòm me. Igabam kò bìrí te a máá: “Táá èeta hēé guu! Tsáá cgoa gar qāa ra a, naka tsáá qōe ga ne cgoa ga hēéthēé e, ncēe ko wèé x'aè ka Jesom ka nxàea tseegukagu ne, ke Nqari ba dqòm! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'èem ka kúrúèa, porofitam gha sa ke,” témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Ra kò nqarìkg'aian bóò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bìi ba bóò, Me kò gam dim qábì-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciìè. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúù zi bóò a ncōoan kúrú.

¹² Gam di tcgáia nea kò karukos c'ees khama ii, i Gam di tcúúan koe kái cábán x'aian di hàna. Gam koe góáseas cg'ōè sam kò úúa, ncēe ko cúí khóè kaga c'úùèa hāa, igaba Gam cúím ka q'āaèa hāa sa.

¹³ Qáòm qgáí bam kò hàna, c'áòan koe kò tcāàèa ba, i Gam di cg'ōèan Nqarim dim kg'ui me e.

¹⁴ Ne kò nqarìkg'ai di ne ncōo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bìi xu qábì hāa, a thamka qgáían hàna, q'úú a q'ano o.

¹⁵ Kg'ám-q'ooa ba koem kò ts'èem xgàò-dxoo ba tcg'oa, gaam cgoam gha *nqōóm di zi qhàò* zi thōò-thōò ba, a ba a gha qano dim dxòm cgoa tc'āà-cookg'ai ne, a ba a gha gōéan ko kúrúès qgáí sa Nqarim Qarim wèem di kaia xgòàn domka nàà tò-m-tom.

¹⁶ Gam dim qgáím koe hēé naka cùbia ba koe hēéthēés kò ncēes cg'ōè sa góásea:

“X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,
NAKA KAIA XU X'AIGA XU
DIM KAIAM X'AIGA BA,”

ta ma góásea hāa.

¹⁷ Ra kò nxāaska moengele ba bóò, me cáms koe téé-tēe, a ba a kò nqarìkg'ai nqáè koe ko tsāéa te zi tsará zi kaim dòm cgoa tciì, a ko máá: “Hàa, naka ta kias dqòa dis tc'òos Nqarim di sa xg'aea máá,

¹⁸ naka hàà cgàan x'aiga xu di kg'oo, cgàan tc'āà-cookg'ai xu di hēé, naka cgàan qariga xu khóè xu di hēé, cgàan bìian di hēé, naka bìi qábì-kg'ao xu di hēé, naka wèé khóèan di cgàan hēé: èe kgoarasea ne hēé naka qāa ne hēé, cg'áréan ga hēé naka kaim ga hēéthēé di i,” tam méé.

¹⁹ Ra kò nxāaska kg'oo-coa ba hēé naka x'aiga xu nqōóan di xu hēéthēé bóò, naka gaxu di ncōo-kg'aoan hēéthēé e, xu ncōo sa xg'aea máána hāa, bìim dim Qábì-kg'aom cgoa naka Gam di xu ncōo-kg'ao xu cgoa hēéthēé e.

²⁰ Igabam kò kg'oo-coa ba qgóòè a qáé-nquuan koe tcāàè, naka tshúù-ntcōam porofiti ba hēéthēé e, ncēe kò gaam cookg'ai koe *are-aresa zi x'ái zi kúrú* ba. (Ncēe zi x'ái zi cgoam kò gane èe ko kg'oo-coam dis x'ái sa úúa hāa, a kò gam dis sere-sere sa dqòm ne qàe-qae.) Gatsara cam tsara kò kg'ōèa hāase xaoa tcāàè, salefan di c'eean karuko dim tèbem q'oo koe.

²¹ Xu kò èe qàua hāa xu cg'ōòè, bìi ba qábìam kg'ám koe tcg'oara hāam xgàò-dxoom cgoa, zi kò wèé zi tsará zi gaxu di cgàan ka xg'āàkaguè.

20

1,000 xu kuri xu

¹ Ra kò moengele ba bóò, me nqarìkg'ai koe guu a ko xōa, a tshàua ba koe chōò-q'oo úú tamam hàém di xgobekg'aman qgóóa, naka kaim táù-dxoo ba hēéthēé e.

² Me kò cg'ao-dxoo ba ntcàu, gaam èem ncíím cg'ao ba, a dxāwa ii, a satana ii ba, a ba a 1,000 kurian qáé me,

³ a ba a chōò-q'oo úú tamam hàém q'oo koe xaoa tcāà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'àmà-tcēekg'am, nxāasegam gha táá gaicara *nqōóm di zi qhàò* zi qàe-qae ka, i nxāakg'aiga síí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'aè qāá q'oo koe i ko qaase, cg'árésem gha kgoaraè sa.)

⁴ Kar kò nxãaska x'aian di zi ntcõó-q'oo zi bóò, ncêe gazi koe i kò ãe xgàrakuan di qarian máàèa ne ntcõóa-ntcõe zi. Ra kò khòè ne di tc'èean bóò, ncêe kò Jesom ka nxàea tseegukagua hãa domka hêé, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kòo xгаа-xгаа hêéthêé domka ko q'ãe tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis sere-seres igaba ne kò táá dqomà máá, a ne a kò Gam dis x'ái sa còoa ne koe hêé kana tshàua ne koe hêéthêé táá tòò cgaeè. Kg'òè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ãà-cookg'ai.

⁵ Ne c'èe ne khòè ne x'óóa kò hãa ne táá gaicara kg'òè, i nxãakg'aiga síí 1,000 kurian chòò. Ncêe sa x'ooan koe tées tc'ãà di si i.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane ãe x'ooan koe tées tc'ãà dis koe hàna ne! Ncêe ne khòè ne koes cam dis x'oo sa qari úú tama, igaba ne gha Nqari ba hêé naka Krete ba hêéthêé di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian Gam cgoa tc'ãà-cookg'ai.

Satana ba ko tààè

⁷ Eè i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-nquus koe guu a kgoaraè.

⁸ A ba a gha tcg'oa a síí nqõóm di chòò-q'ooan 4 koe hàna zi qhàò zi qàe-qae, nqõó tsara Goge ba hêé naka Magoge ba hêéthêé di tsara, a ncõoan xg'ae-xg'aea máá ne. Gane di nxárase-q'ooa nea tshàam qàe di góman di nxõá-coan khama noo.

⁹ Wèém nqõóm koe ne gha qõòate, a ne a gha síí kgoara-cgae-q'oos ãe tcom-tcomsa ne di sa nxama-nxama, naka ncàm-ncamsam x'áé-dxoo ba hêéthêé e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hàà dàòà cg'òo ne.

¹⁰ Me kò dxāwam, ncêe kò qàe-qae ne ba, c'eean hêé naka salefan hêéthêé dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè, ncêe kg'oo-coa ba hêé naka tshúù-ntcõan dim porofiti ba hêéthêé tsara hãa koe, xu gha koaba ba hêé naka ntcúú ba hêéthêé chòò tamase thòò-thòè.

Còo dis xgàraku sa (20:11-15)

Tcgāyas kg'òèan di sa hêé naka c'èe zi tcgāya zi hêéthêé e

¹¹ Ra kò nxãaska kaias q'úús ntcõó-q'oos x'aian di sa hêé naka Gaam ãe kò gaas koe ntcõe ba hêéthêé bóò. Nqõómkg'ai hêé naka nqarikg'ai hêéthêéa kò Gam hãa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòèè.

¹² Ra kò ãe kò x'óóa hãa ne bóò, kaia ne hêé naka cg'aré ne hêéthêé e, ne x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe téé-têe. Zi kò tcgāya zi hêé naka c'èes tcgāyas kg'òèan di sa hêéthêé xgobekg'ammè. Ne kò ãe x'óóa hãa ne ãe ne kúrúá hãa zi gúú zi koe guu a xgàràè, tcgāya zi koe i ko ma góásea hãa khama ma.

¹³ I kò tshàa-dxooan khòè ne ãe gaan koe x'óóa hãa ne tcg'òò, si x'oo sa hêé naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa hêéthêé sara ãe ko gasara koe hãa ne x'óóa hãa ne khòè ne tcg'òò, me kò wèém khòè ba ãem kúrúá hãas gúús koe guu a xgàràè.

¹⁴ Sara kò x'oo sa hêé naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa hêéthêé sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè. Si ncêe sa cam dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa.

¹⁵ Ncêe c'èem khòèm di cg'òèan kò kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe hòèse naka góásea hãa tama, nem kò c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè.

Kabam nqarikg'ai ba hêé naka kabam nqõókg'ai ba hêé naka kabam Jerusalema ba hêéthêé e (21-22:5)

21

¹ Ra kò nxãaska kabam nqarikg'ai ba hêé naka kabam nqõókg'ai hêéthêé bóò, tc'ãà dim nqarikg'ai ba hêé naka nqõókg'ai ba hêéthêéa kò nqáéa hãa khama, me tshàa ba káàraa hãa.

² Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, kabam Jerusalema ba bóò, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xõa, a ba a sèèè kos khòès khama ii, t'òè qgáían gas dim khòè ba hàna máána sa.

³ Ra kò kaiam dòm x'aian dis ntcõó-q'oos koe guua ba kóm, me ko máá: “Bòò, Nqarim di x'áea ne *ncēeska* khòe ne cgoa hãa, Me gha gane cgoa x'ãè. Gam di ne khòe ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hãa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii.

⁴ Wèém tçgáí-tshàra bam gha tçgáía ne koe tchùu, si gha x'oo sa hēé, naka tshúù-tcaoan hēé, naka kg'aean hēé, naka thòòan hēéthēé kaà, kg'aika zi gúù zia nqáéa hãa khama,” témé.

⁵ Me kò Gaam ãe x'aian dis ntcõó-q'oos koe kò ntcõóa-ntcõe ba máá: “Bòò, wèé zi gúù zir ko kúrú zi kaba!” témé. A ba a ko gataga máá: “*Ncēs gúù sa* góá tòó, ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke,” témé.

⁶ A ba a ko bìrí te, a ko máá: “Xg'ara i hãa! Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hēé naka chòò-q'oo sa hēéthēé e. Eē cáma hãa ner gha tshàan dim dòm koe guu a màa, kg'òèan di tshàan di ba, surutakagu ne tamase.

⁷ Eē ko tàà ba gha ncēe zi gúù zi q'òò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóá ba ii.

⁸ Igaba ãe q'ào ne hēé, naka ãe tcom-tcomsa tama ne hēé, naka cg'ãè cau ne hēé, naka cg'òo-kg'ao ne hēé, naka cg'árà-kg'ao ne hēé, naka tsòò-kg'ao ne hēé, naka kúrú mááse di nqárian ko dqom ne hēé, naka wèé tshúù-ntcõa-kg'aoan hēéthēé di qgáia ne gha karuko c'eean dim tèbem salean dim q'oo koe hãa. Ncēe sa cáam dis x'oo si i.

Kabam Jerusalema ba

⁹ Me nxãaska 7 xu moengele xu, ncēe kò 7 cg'ãèan chòò di ka cg'oèa zi gàba zi 7 zi qgóóa xu ka c'èe ba hàà cgae te a bìrí te a máá: “Hàà, nakar séèè kos khòe sa x'ái tsi, Ghùu-coam ka dxàe sa,” témé.

¹⁰ A ba a kò Tc'ẽem koe séè a kaiam xàbim qádòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'ái te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xõa,

¹¹ x'áàn Nqarim di úú a, a kòo t'òès nxõás jasepere dis khama ma kaisase tçàà, q'úúse q'ám sa tçààko nxõán q'ám khama ma.

¹² Kaiam xhàrom qádò bam úúa, a 12 zi heke-kg'ám zi úúa, a ba a heke-kg'ám zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'ám zi koe 12 zi qhàò zi di cg'òèan Iseraele di xu cóá xu di góáèa.

¹³ Nqoana zi heke-kg'ám zi ko cáms ko tçg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi tçg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi dtcèè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi cáms ko tcheè xòè za hàna.

¹⁴ Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxõá zi tshoa-tshoas di zi tc'amkg'ai koe tshàòèa, i kò gazi koe 12 cg'òèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áè úú-kg'ao xu 12 xu di i.

¹⁵ *Moengelem* ncēe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'ãò-tc'ão cgoa di ba qgóóa, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'ámán hēé naka gam di xhàroan hēéthēé tc'ãò-tc'ão cgoa ba.

¹⁶ X'áé-dxoo ba kò wèé 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèé dxùukg'aia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'ãò-tc'ão, i qádò-q'ooa ba 2,400 kilomitara* khama noo, i dxùukg'aia ba hēé naka cookg'aia ba hēé naka qhùria ba hēéthēé cúíta noo.

¹⁷ Me nxãaska moengele ba xhàro ba tc'ãò-tc'ão, i kò qádò-q'ooa ba 60 mitara a†, khòèan di nxará-q'ooan ka, ncēm kò moengele ba tséékagu u.

¹⁸ Xhàro ba t'òè nxõán cgoa tshàòèa, jasepere ta ko ma tciè e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'õán khama ma q'ano me e.

¹⁹ Nxõá zi ncēe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi tc'amkg'ai koe tshàòèa zi kò wèés nxõá-qhàòs cgoa t'òè-t'òèèa. Tc'ãà dia nea kò jasepere e, i cáam dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e,

* **21:16: 2,400 kilomitara** - Gerika sa ko máá: “12,000 qádò-q'ooa ne,” témé. † **21:17: i kò qádò-q'ooa ba 60 mitara a** - Gerika sa ko máá: “144 qádò-q'ooan x'òàm di khama noo,” témé.

²⁰ i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolette e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e.

²¹ Heke-kg'ám zi 12 zia kò 12 xu tcaàko xu nxōá xu cgoa kúrúèa, si kò wèés heke-kg'ám sa cúim tcaàkom nxōám cgoa kúrúèa. Kaiam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'óán khama ma q'ám me e.

²² X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wèé ba hěé naka Ghùu-coa ba hěéthěé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama.

²³ X'áé-dxoo ba kò x'ààn cáms di kana nxoem di ga qaa tama, x'ààkagu me gha a, Nqarim di x'àà nea kò x'ààn máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i.

²⁴ Zi gha *nqōóm di zi qhàò* zi gam di x'ààn koe qōò, xu gha *nqōóm di xu x'aiga xu gaxu di x'aian gam koe óá*.

²⁵ I kò gam di heke-kg'áman cáim *chōò q'oo* koe tcēekg'ammè tite, ntcùúa ne gha gaa koe káà a khama.

²⁶ X'ààn hěé naka qhàò zi di x'aian hěéthěéa gha gam koe óàè.

²⁷ Cuiskaga i cúí gùù q'ano tama, kana dím ãe sau-cgaekagu ko gùúan ko kúrú ba, kana tshùù-ntcōan ko kúrú ba gam koe tcāà tite, igaba ãe gane di cg'òèan Ghùu-coam dis tcgāyas kg'òèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

22

Kg'òèan dim tshàa ba

¹ Kam kò *nxāaska moengele ba* tshàan kg'òèan di úúam tshàa ba x'ái te, me tcaàkos nxōás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcōó-q'oos Nqarim dis koe hěé naka Ghùu-coam dis koe hěéthěé guu a ko

² x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntcāna xōa. Si kò kg'òèan dis hìi sa wèé dxùukg'aian tshàam di koe hāa, a ko 12 tc'áróan tc'òoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'òó. Gaas hìis di toara nea kò *nqōóm di zi qhàò* zi kg'òèkagu di i. ³ I gaicara cuiskaga cgúíkuan hāa tite. Si gha x'aian dis ntcōó-q'oos Nqarim di sa hěé naka Ghùu-coam di sa hěéthěé x'áé-dxoom koe hāa, i gha Gam di qāan tsééa máá Me.

⁴ Kg'áía ba ne gha bóò, i gha cg'òèa ba cōoa ne koe góáse.

⁵ Ntcùú nea gaicara hāa tite, ne lampian di x'ààn hěé naka cáms di x'ààn hěéthěé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'ààn máà ne khama. Chōò tamase ne gha x'aiga ne ii.

Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)

⁶ Me moengele ba bìrí te a máá: “Ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncēe porofiti xu di xu tc'ēe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me síí ncēe gha qháése hàà kúrúè zi gùù zi ka Gam di qāan x'ái,” témé.

⁷ *Me Jeso ba máá*: “Bóò, qháéser gha sencgaga síí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam ãe ko porofitan di kg'uian ncēes tcgāyas di qgóóa qari ba,” témé.

⁸ Tíía Johane ra gaar kómar ga ra a, a ra a ncēe zi gùù zi bóò ra. A ãer ko kóm a ko bóò zi kar kò moengelem ncēe kò x'ái te ziam nqàrè-kg'am koe cg'áé, dqom mer gha ka.

⁹ Igabagam kò bìrí te a máá: “Táá ãeta hěé guu! Tsáá khamagar ma qāa ra a, naka tsáá qōea xu porofiti xu khamaga ma hěé, naka ncēes tcgāyas di ne wèé ne ãe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hěéthěé e, ke Nqari ba dqom!” témé.

¹⁰ A ba a bìrí te a máá: “Táá porofitan di kg'uian ncēes tcgāyas di tcēekg'am guu, *ncēe zi gùù zi gha hàà kúrúse* x'aèa nea cúù u ke.

¹¹ Eè ko cg'āèan kúrú ba méém qanega cg'āèan kúrú, nakam wèém ãe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka ãe ko qāèan kúrú ba méém qanega qāèan kúrú, nakam ãe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii,” témé.

¹² *Me Jeso ba máá*: “Bóò, qháéser gha sencgaga síí, a gha Tiri surutan cgoa síí, a gha síí wèém khòè ba ãem ma tsééa hāa khamaga ma suruta.

¹³ Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'ãà di Ra a, a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hěé naka chòò-q'oo sa hěéthěé e," témé.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ěe ko qgáía ne xg'aà ne, nxãasega ne gha kg'òèan dis hìis di tc'áróan tc'òó di qarian úú, a ne a gha heke-kg'áman koe tcãà a x'áé-dxoom koe síí ka.

¹⁵ Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hěé, naka cg'árà-kg'aoan hěé, naka cg'òo-kg'aoan hěé, naka kúrúa mááseèa hãa nqárian ko còrè ne hěé, naka wèè ne ěe tshúù-ntcõan ncàma hãa a ko kúrú u ne hěéthěé e.

¹⁶ "Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hãa, hàam gha kereke zi koe ncěe zi gúù zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra Tòbe Ra a, a Dafitem dir Cóa Ra a, a Ra a kaisase ko x'àar q'uu tconò Ra a thěé," tam méé.

¹⁷ Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hěé naka sèè-kg'ao sa hěéthěéa ko máá: "Hàà!" témé.

Naka ěe ko kóm ba méém máá: "Hàà!" témé.

Wèém ěe cáma hãa ba méém hàà, nakam wèém ěe ko tc'ěe ba, kg'òèan dim tshàam surutaè tama ba séè.

¹⁸ Wèém khóèm ěe ko ncěes tcgãyas di porofitan di kg'uian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: ncèè c'ěem khóèm kò c'ěe gúùan gaan koe càùa mááse, nem gha Nqari ba ncěes tcgãyas koe góáèa hãa cg'ãèan càùa máá me,

¹⁹ a ncèè c'ěem khóèm kò ncěes tcgãyas porofitan dis koe c'ěe kg'uian séèa tcg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'òèan dis hìis koe hěé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hěéthěé séèa tcg'òó, ncěes tcgãyas koe góáèa a.

²⁰ Gaam ěe ko gazi gúù zi nxàea tseegukagu ba ko máá: "Èè, sencgagar gha síí," témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!

²¹ X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu wèèa tu cgoa hãa.